

Egidius cum Marsilio et Alberto de generatione : [i.e. Commentaria in libros Arisotelis de generatione et corruptione] / [Giles].

Contributors

Giles, of Rome, Archbishop of Bourges, approximately 1243-1316.

Publication/Creation

[Venice] : [L.A. de Giunt6a], [1518]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/f3s56rpk>

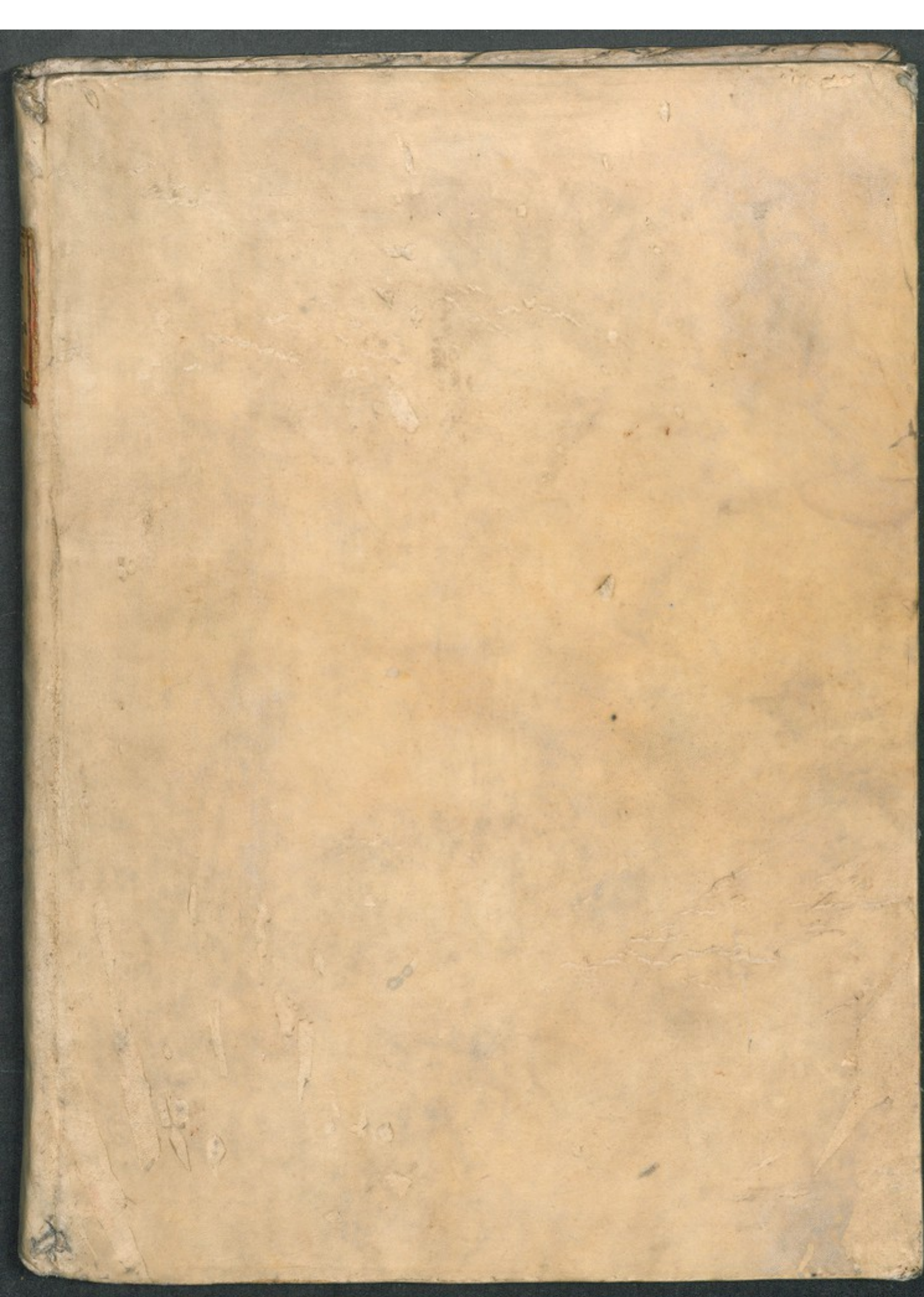
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

1554

7752

Colonna (Aegidius) [a others]

Commentaria in libros Aristotelis de
generatione et corruptione.

L. A. de Giunta

Venice

1518

See Pangen. VIII p 449

xvi. ~~16~~ F'

(18) Scalin

14. 22. 1771

1771

Egidius cuz marsilio 7 alber to de generatione.

Commentaria fidelissimi expositoris. B. Egidii Romani in li
bros de generatione 7 corruptione Aristotelis cuz textu in
tercluso singulis locis.

Questiones item subtilissime eiusdez doctoris super primo li
bro de generatione: nūc quidē primū i publicū prodeūtes.

Questiones quoq; clarissimi doctoris Marsilij Inguez i pre
fatos libros de generatione.

Item questiones subtilissime magistri Alberti de saxonia in
eosdem libros de gene. nusq; alias impressæ.

Omnia accuratissime reuīsa: atq; castigata: ac quantū ars eni
ti potuit fideliter impressa.

Textus Ar. de generatione et corruptione cum expōne omniū expōitorū eius optimi dñi Egidij Romani Feliciter incipit.

T.c. 37.
438.

Prima vt testatur pñs i 3° de aia: ē quodāmo oia: qd. n. est vel est sensibile: vel intelligibile. aia. n. per sensum ē quodāmo oia sensibilia. et p. itellm oia intelligibilia. nā sicut manus est organū organo rti. sic intellectus ē spēs spēs intelligibiliū. et sensus spēs est spēs sensibilibus. Nā. n. aliqb^o aiali bustanq^o istm et orga

nuz ad sui tuitionē dedit cornua. aligbus vō vngues. hoi aut dedit manus: et dādo sibi hō organū quodāmo dedit ei oia organa. qz p. manū qdlibet organū et qdlibet instrū sibi fabricare pōt. iō dicta ē manus organū organoz. qz ē quodāmo oia organa. Sic et nā aligbus corpibus dedit hāc sensibile formā. vt albedinē. aligbus vō colorē alium vt nigredinē. Domini qdem et cunctis aialib^o pfectis dedit pupillā et oēs sensus: et dādo eis pupillā quodāmodo dedit eis oēm colorē. Est enim pupilla aliquo mō ois color: qz est susceptiua spētū oium colorū. Sic etiā dādo eis oēm sensum. dedit ipsis oēs formas sensibiles. pp qd dictus est sensus spēs spēs sensibiliū: qz est qdā virtus cōprehēdēdo oēs spēs sensibiles. bñ igitur dictū est: qz aia p. sensum est quodāmo oia sensibilia. Et qd oñsum est de sensu respectu sensibiliū: intelligēdū est et de intellectu respectu intelligibiliū. nā intellectus est susceptiua oīū formaz intelligibiliū. et qz vñq^o qd recipit diuisionē et diuisionē ab eis a qbus recipit eē et spēm. cū intellu informet spēbus obz: et recipiat formā et spēm ab ipsis obiectis: opz qz ea q sunt in intellu recipiāt esse et spēm ab ipsis obiectis. pp qd opz talia diuer sificari fm diuersitatē obiectoz. Scie ergo qz sunt i intellu diuersificabunt fm diuersitatē obiectoz: siue fm diuersi tatē rerū q determinant in scia. Dec aut diuersitas dupl^r pōt accipi: vel fm essentiā: vel fm intētiōē. Cū. n. dicim^o scias diuersificari fm ea q determinant in ipsis: nō ē acci pienda ista diuersitas fm essentiā. vt qz de vna et eadē re per essentiā nō possunt diuerse scie tractare. methaphisic^o enī et phycus pñsiderāt de mō p^o: vt dicit Lōmen. iii. 7. metha. s. nō fm eadē rōnē. Metha^o. n. cōsiderat de ea vt hz rōnē entis. phycus vō vt ē subta trāsmutacioni et motui. Suffi cit ergo diuersitas intētiōis ad diuersitatē sciarū. Et qz hz aliā et aliā intētiōē accipit aliqd sub esse cōi: et sub esse spā li: nō est incōueniēcia vñū et idē pñsideratū sub esse cōi et spā li: pñtinere ad diuersas scias: vt de corpore mobili determi nat phycus sub esse spāli. vt sub rōnē q mō^o. metha^o vō deteriat de eo sē cōi et sub rōnē entis. Et sicut cōe et spā le sufficiūt ad diuersitatē diuersaz sciarū: nulli dub^o esse dz qz sufficere pñt ad diuersitatē diuersoz libz in eadē scia. Cū g tota pñs nālis sit de corpore mobili et de hñtibus analogiā ad tale corp^o. possumus prima facie diuidere li bros nāles: qz vel in eis determinat de corpore mobili in cōi: vel de his q quodā mō spāli vel qñ pñticulari hñt analogiā ad tale corpus. liber. n. phicoz. de celo et mūdo: et de gnō ne sunt qñ libri cōes. ceteri vō sunt qñ spāles. Sz iter ipsos cōes est ordō qdā. qz liber phycor est cōior libro de celo et mūdo. et liber de celo et mūdo libro de gnōtione. In libro entis phycor pñcipalr itēdīf de corpore mobili simp^o: nō s^o bēdo ipsuz ad sitū vel ad formā. et si ibi determinat de mo

tu ad sitū: vel ad formā: sē lquātū in talib^o motib^o refuat rō mot^o simp^o. liber vō de celo et mūdo: et de gnōne sit aliq mō s^o motu pñcto. In nullo. n. istoz pñcipalr itēdīf s^o mot^o simp^o: s^o i li^o de ce. et mū. itēdīf de mō^o ad sitū. In li^o de gnō ne de mobili ad formā. mobile aut ad sitū ē cōi^o mobili ad formā. mot^o. n. localis cōpetit oī corp^o fm pñm. Ille est. n. mot^o s^o quo pñaf. 6. phycor qz oē corp^o mobili et oē mō^o corp^o. Qd vñz vñz sit. vñ sit dare aliqd corp^o immobile nō ē pñtis speculationis. repñ. n. mot^o localis: taz i supcel. lib^o qz in spa actiūoz et passiūoz. iō liber de celo et mūdo: qui pñnet libros quatuor: sic notatus est: qz pñi duo libri sunt magis de celo. aliq vō duo: vt tertius et qrtus: videntur ma gis esse de mūdo et de motu actiūoz et passiūoz. Nō est g^o diu^o libz de celo et mūdo pñcedere libz de gnōne: cū mo tus ad formā nō repñat nisi i spa actiūoz et passiūoz: mo tus vō ad sitū repñat in spa actiūoz et passiūoz et in ce lestibus. Sz forte dubitaret aliqb^o liber phycorū nō debeat pñcedere libz de celo et mūdo. nā cū mot^o ad sitū: vt dictū ē: repñat i oī mobili: determinata in li^o phycor nō se extēdēt ad plura mobilia qz determinata in li^o de celo et mūdo. Ad qd dicit pñt qz est determinata i li^o phycorū nō sint vñora fm numerū mobiliū. Sunt tñ magis vñia fm intētiōē pñsiderationis. Intēdīf vō in li^o phycorū de mobili b^o sub eē cōi: put in eis repñt mot^o simp^o. In li^o vō de celo et mūdo: pñt in eis repñt motus ad sitū: et b^o sub ficat: vt ille liber pñcedat istū. Sz ergo qd sit subiectū in li^o de gnōne: qz corpus mobile ad formā. pñt et quē ordinē hz in numero libz nāliū. qz est tertius. et qñō distat ab oib^o libz. qz subiectū in hoc libro est min^o cōe qz in libro phycorū et celi et mū. Est tñ cōius subiecto aliorū libz. Doc viso ad expōitiōē littere accedamus.

T.c. 32.
786.

E generatione autē et corruptione. et de natura generatorū et corruptorū: et vñ de oib^o: et cās diuidē dū: et rōnes eoz determinādū.

T.c. 5.

Eo uero pñi est suis libz pmittere pñemia: qd et in hoc libro fecit. possum^o g^o hñc libz diuidere i pñes duas. i. in pñemū et tractatū. 2. incipit ibi. (Antiquozū g^o hñ qdē.) In pñemio aut narrat ea q dicēda sūt i executiōe. Ad c^o euidentia nōn^o: qz hz motus large sumpt^o sit in 4° gñb^o. i. in suba: qñtate. qñtate. et vñ. vt probat in 3° phycorū: mot^o tñ ad formā nō pōt eē vñ. qz p talē motū nō acqñt noua for^o: s^o nou^o sit^o. accipiēdo g^o motū vt includit muta tiōē: dicem^o motū ad formā eē i trib^o gñb^o. i. i sba. et h^o dz gnō vel corruptiō. in qñtate vt augmētū et diminutiō. in qñtate vt alteratiō. Si g^o pñs in li^o vult determinare de oī motu ad for^o: opz et determinare nō solū dz gnōne. s^o et de augmētō. et alteratiōe. Sz qz gnō iter ista ē pñcipalior: iō augmētū et alteratiō pñt dici ānera. sic et tractare dz diuā inter gnōne et alteratiōē: multo fort^o qd annexū dz dici: ex quo alteratiō ipsa qd ānerū dz. ex b^o patere pōt: qz iste li ber intitulat liber de gnōne. cū nō solū in eo de gnōne deter minetur: s^o et de alteratiōe et augmētō. qz de nōiā dz fieri a pñ^o: nō ab āneris. Diuidit g^o pñ. pñemialis i pñes. 2. qz p enumerat pñcipalr intēta i li^o 2° entiat ānera ibi. (Am plius aut et de alteratiōe.) Nōn^o aut qz pñs i li^o hñc ordinē. qz p determinat de gnōne et corruptione fm se. et b^o in pñ^o. 2° ostēdit gnōne et corruptionē eē nālē. et b^o in pñ^o se cūdi libz. 3° determinat de causis gnōis et corruptionis qñtū ad ea q dicunt^o circa finē scōi b^o. b^o ē g^o qz aut: qz vult determinare de gnōne et corruptione fm se: qd facit i pñ^o. Et de nā gñatorū et corruptorū. i. vult ostēdere gnōnem et corruptionē in eē gñabilib^o et corruptibilibus nātr: qd fac in pñ^o scōi b^o. 3° circa finē libz determinabunt cāe et rō nes. i. diuisionē. Cui ly et sumat expōitiōē p. i. vt sit sensus.

T.c. 4.

Generatio
corruptio
alteratio
mutatio

A.t.c. 5.
vñ ad
te. c. 51.
a.t.c. 51.
vñ i li
nem.
T.c. 51.

Mar. de ge.

HA ij

Nōdū

causae et propter rationes. nā assignare rationem rei est assignare causas eius. Vel aliter forte melius. determinate sunt causae et rationes. i. causae rationabiles siue viles. rō. n. circa vltima versatur. vñ alia lra. vbi nos habemus quod dā sunt causae et rationes h3 et determinan de sunt causae viles oīum gñatorū et corruptorū: quod multū cō cordat cū serie text. qz circa fines libri assignant viles causae oīum gñatorū et corruptorū. Sciendū autē oīa p̄dicta et se aliquo mō essentialia doctrine: nā fm p̄m p̄ posteriorū. cap. de unitate sciari. Scia est vna q̄ est vniū gñis subiecti ptes et passionēs cōsiderā. essentialē est ergo scire q̄ consideret passionēs et subm. siue ptes eius et ea p̄ q̄ p̄banf passionēs de subo. vel de p̄tibus a. cū ḡ erit. q̄ vult determinare de gñōne et corruptione tāgit passionēs et p̄prietates: ipsoz gñabilitū et corruptibilitū. Et dō subdit determinan dū esse de nā gñatorū et corruptorū. i. de gñatis et corrupti nālitate tāgit subiectū gñationis et corruptionis. nō solum fm scilicet et fm partes suas: cū noiet talē subm particula. tim fm diuersas partes. corp. n. mobile ad formaz: qd est subm in hoc libro est corpus gñabile et corruptibile: qz dō addidit dōm esse causā et rationes horū: tangit ea p̄ que p̄banf passionēs de subo. et de suis p̄tibus. Deinde cum dicit.

Amplius de augmentatione et alteratione quid virūqz. et virū existimādū eandē eē naturā alterationis et generationis: aut semotam vī et determinata sunt et nominibus.

Narrat ea q̄ sunt annexa negotio p̄ncipali dicē. Amplius. i. p̄ter illa q̄ dicta sunt q̄ sunt p̄ncipali itēta. dōm ē de his q̄ aliquo mō sunt annexa. qz dōm est de alteratione et augmentatōe. qd sit virūqz eoz. et dōm ē virū existimādū sit a nobis eādē eē nām gñationis et alterationis: vel nō est eādē nā virūqz: sed est semota et distincta: sicut gñō et corruptio sunt determinata et distincta nominibus: qz sicut hñt alia et alia noia: sic hñt alia et alia nām. Declabif. n. vtrum gñō et corruptio differat fm re: sicut differūt fm nomen.

[I. c. p.]

Philosophus in prima pte huius problemis tria tāgit. p̄m dicit q̄ vult tradere notitiā de gñatione et corruptione. 2. dicit talia eē nālita. 3. adducit q̄ vult tradere doctrinā p̄tētiā causari et rationē gñatorū et corruptorū. et qz p̄nt rationes de rebz nō exātibz. vñ inuere q̄ velit tradere sciām q̄ nō corruptaf p̄ corruptionē scilicet: cū possint fieri rationes et argumenta de pluriā: pluriā nō exātetia ḡ sunt declarāda. p̄ vtrum de istis sensibilibus et corruptibilibus possit eē scia et dato qd de his possit esse scia. dñbitaf adhuc virū corruptio sit qd nāle. et vtrum scia de corruptib. libus possit dici nālita. 3. declarādū erit. vtrum re corrupta remaneat scientia.

p̄m

I. c. 35.

Arca p̄m arguit sic. vñ q̄ de istis sensibilibus et corruptibilibus nō possit eē scia. nā sensibilia sunt sola p̄dicta laria: p̄ticulariū aut nō est scia nec diffō. vt dī. 7. metha. et go. 7. c. 5. arguebat Erastus. q̄ talia nō ē scia: cū sint in p̄tinuo fluxu. scia. n. est de necessarīs siue de his q̄ nō p̄tinuit aliter se habē qd p̄cordat cū verbis Boetij in p̄m arismetrie dicētis sciām eē eozū que imutabilē subam sortiuntur. **Nō** ad euidentia q̄nti difficultatē qdōis ex duobz cōn surgere dicētis. sciām esse de sensibilibus et corruptibilibz: de talibz. n. eē sciām vñ repugnare rōn. tū q̄ sensibilia: tū q̄ corruptibilia. **Ad** vītādū autē difficultates has dixerūt qdā p̄bica sciaz esse de sensibilibus: sed nō de his sensibilibus. abstrahit. n. phycus ab hoc sensibili et ab illo: sed nō a sensibili simpliciter. p̄pter qd nō est scia de p̄ticularibz. sed de vltibus. p̄nt. n. formari incorruptibiles rationes de sensibilibus et corruptibilibus sic acceptis. ḡ de eis esse sciām nō est inco ueniēs. **Hoc** autē: 3. verū sit difficultatē questū nō videt euacuare: imo vñ q̄ p̄dictionē implicet. nā qd qd sensus sen-

Rāso
grūndā.P̄stam
rāsonē

tit est hic. et nūc. nō enī sentit sensus nisi hoc vel illud. si ergo abstrahat ab hoc et ab illo: illius abstracti nō est vltimus sensus. nō ḡ vltimū meret dici sensibile. pp qd vñ oīno idē ē abstrahere ab hoc sensibili et ab illo: et abstrahere a sensibili simpliciter: cū simpliciter nō remaneat sensibile: si nō sit hoc vel illud. **Sciē** ḡ q̄ fm p̄m circa finē scōi posteriorū: sensus ē vltimū: 3. sentire sit singularis. possum. n. dicere potētia vltiorē esse actu. potētia. n. famif respectu obit simpliciter: 3. fm actū possit ferri in hoc obm. itellō est qd ē simpliciter. tū fm actū ferri potētia intellectiva in hac qditate: vel in illaz. vt in qditatē leonia vel lapidia. sic et vltus est respectu coloris: nūc q̄ tū sentit nisi hūc colorē. Si. n. visus eēt hūc coloris determinati fm q̄ h3. alii colorē non sentiret. cū ergo oēm colorē sentiat erit visus fm q̄ huius colorati lucidi: nō autē h3 colorati vel illi lucidi. et sic visus ē coloris. videt tū hūc colorē. ita sensus est q̄lis. sentim tū hoc q̄le. qd dū ergo nō abstrahimus a q̄li simpliciter nō abstrahimus a sensibili simpliciter. et qz phycus nō abstrahit a q̄li simpliciter: ideo h3 scia simpliciter est de sensibilibus. 3. h3 sensibilia vt dicebat not sunt p̄ticularia. sed vltia. dicunt. n. talia eē sensibilia magis a sensu q̄ a sentire. B aut sic declaraf. qz res sic se habz ad eē: ita se habz ad cognoscē. et qz p̄m p̄ se loquēdo et fm qd huius ad fuisse nō indiget posteriori: ita ad fuisse itellm posteriori nō eget. q̄ntūqz ergo sit p̄m simul cū posteriori: pot tū intelligi p̄m posteriori nō intellecto. fm aut p̄tate et posterioritate hec se hñt p̄ordinē. i. qditas qditas et q̄litas. pot ḡ intelligi qditas nō p̄siderata q̄litate vel q̄litate. et hec cōsideratio vñ magis p̄tinere ad metha. sic ē pot intelligi q̄ntitas nō intellecta q̄litate: qz p̄m qd adheret sube ē q̄ntitas: sic vult Themisti. vt recitat Lōmētator. i. 2. metha. et hec cōsideratio est magis mathē. ideo mathē. nō abstrahit a mā simp̄: cū si possit intelligi q̄ntitas nō intellm mā. abstrahit tū a mā q̄li cū cōsideret māz q̄ntas: nō tū p̄siderata q̄ntas: per quā est res sensibilis phycus p̄siderat subam vt est p̄m. ita q̄litate et q̄ntitate: nō non solus nō abstrahit a mā simp̄: sed et nō abstrahit hoc a mā sensibili. qz nō abstrahit a mā q̄li. Ultra aut nō ē de scēsus: nisi de scēderem ad hāc q̄litate p̄ticularē. 3. illius sic accepti nō est vltimus scia 3. sensus. ex hoc aut apparere potētia illius vñ. 6. metha. qz tres sunt eēntiales modi phie phycus: mathemati. cū et diuin: q̄ modi quo se hñt p̄ordinē: et quo ista istos nō ē de scēsus: et quo isti p̄ se ad sciām p̄tineat: cum ista eoz nō sit scia 3. sensus: p̄ ea q̄ dicta sunt clare est mani. et qz bus patere potētia scia nālita ē de sensibilibus et corruptibilibus. nā cū p̄siderata i scia nālita fm q̄ huius sint p̄dicta q̄litate et vñtū: acmīs et passivis p̄ qd est aliqd sensibile et corruptibile: iō h3 scia de sensibilibus et corruptibilibus esse dicat. non qz sit de p̄ticularibus: sed de vltibus de qbus rō. nea inuariabiles fieri p̄nt. est ḡ declarata veritas p̄m.

Secundo

declarādū ē. vñ corruptio sit qd nāle. et virū proprie dictū sit qd scia de corruptione sit scia nālita. in hoc aut q̄nto duo vident facere dubium. p̄m sumif ex pte ipsius nāe scōm vñ ex pte corruptionis. nā enim vt dī 2. phycorū et 3. metha. p̄ se et p̄ dī de forma. de alijs aut in tū dī mōtū hñt ordinē ad formā. vt si materia dī nā hoc est qd suscipit formā. si aut motus dī nā hoc est qd est via in formā. Si ergo nā p̄ se et p̄ dī de forma qd simpliciter repugnat forme ad nām nō vñ p̄tinere nec dī dī qd nāle. Et ergo forme p̄ se sit dare esse. p̄tatiōes et corruptiones: qz de se sunt nō enō: vt vñ: nālita esse non p̄nt. et p̄ qd facit dū in q̄nto est ipsa corruptio. nā cū nā agat pp̄ finem. vt dī 2. phycorū et finis. et bonū sint quasi idē. vt inu it phs 2. metha. qd nō h3 rōnem boni fm qd huius nō potest eē qd intētiā nā: nec ē ab aliquo agēte p̄toper finē. corruptio ergo: qz nō habet rationem boni non pot esse de

Rāso
ppia.

Cōm. 2.

I. c. 2.

I. c. 3.

I. c. 12.

I. c. 3.

2^m

I. c. 7.

I. c. 8.

Ratio
grunda
Pratio
ne illoz

intentione nature et per se non videtur pertinere ad considerationem scie naturalis. Ad has autem difficultates vitandas dixerunt quidam corruptiones esse de intentione nature non nature que est forma: sed nature que est materia. Sed hoc non est verum. Nam corruptio: per se loquendo: nec est de intentione nature forme nec nature materie. per accidens tamen est de intentione utriusque materia enim non intendit corruptiones forme sub qua existit: sed intendit perfectionem sui. et quia una forma sui appetitum satiare non potest: cum est sub una forma appetit esse sub alia: propter quod per accedens appetit corruptionem forme illius sub qua existit. sic et tamen ignis per formam suam agens in aqua non intendit corruptionem aque sed intendit inducere formam suam in materiam aque: quod intendendo per accidens intendit corruptionem aque. nullo modo ergo: per se loquendo est de intentione nature corruptio: per accedens tamen non solum materia: sed etiam agens et forma corruptionem intendunt.

Ratio
ppria.

Incedendum est ergo aliter. propter quod notandum quod triplici via venari possumus quod determinare de corruptione pertinet ad sciam naturalem: et quod etiam ipsa corruptio potest dici naturalis. prima via sumitur ex parte ipsius scie naturalis scda ex parte nature materie. tertia ex parte nature forme. Prima via sic ostenditur. differentia est enim inter sciam practicam et speculativam. scia enim ut practica est: et ut operatur. cum efficit unum oppositorum non efficit alterum. facere enim unum oppositorum non ordinatur ad factionem alterius: sed ad destructionem eius. sed in speculatione non sic est: quia ut dicitur in 6° topicorum: qui bene diffinit contraria significat: notitia enim unius contrarium facit ad notitiam alterius. rectum enim est iudex sui et obliquus: ut dicitur in 2° de anima. rectum enim licet dicitur obliquus: facit tamen ad cognitionem obliqui. et scientia que considerat de recto habet considerationem et de obliquo. Si ergo scia naturalis esset practica: et per sciam naturalem quam habemus naturam reprobucemus in eis: forte esset dubium utrum ad eas finem per huius primam corruptionem. sed cum sit speculativa si eius est considerare de generatione non est dubium quod ad ipsas spectat considerare de corruptione. Scda via sumitur ex parte nature materie. non enim opus quod sit de intentione nature quod dicitur nature: quia sufficit quod naturaliter eveniat. Tercia ergo per naturam materiam eveniat corruptio: quia materia est per quam res potest esse et non esse. ut dicitur. 7. meta. corruptio quod nature dici potest. Tercia via sumitur ex parte nature forme. nunquam enim aliquid sic corruptum est: ut in nihil redigatur: sed semper generatio unius est corruptio alterius et contra. ut infra patebit. Si enim aliquid in penitus nihil redigeretur talis corruptio forte esset contra naturam cuiuslibet forme: sed cum ex quolibet corrupto aliquid generetur: nulla erit corruptio que sit contra naturam forme simpliciter. licet sit contra naturam huius forme vel illius. In corrupto. nam tria licet sit contra naturam huius forme vel illius. forma que introducit. et materiam successive subiectam utriusque forme. Corruptio ergo habet contra naturam forme abiectam: non est tamen contra naturam materiam vel forme introductam. Si ergo queratur. utrum corruptio sit de consideratione scie naturalis: planius est quod sic: quia si violenta existeret. nullo modo tamen de consideratione scientie naturalis esset: cum eiusdem artificis sit propria cognoscere. Sed si queratur. utrum possit dici naturalis: per quod accipiendo naturam le large finem quod naturale est quicquid considerat naturam: dici potest corruptio quid nature. est etiam naturalis: quia est finem naturam materiam et quid naturale dici potest: quia non est contra naturam cuiuslibet forme. Que autem faciebant dubium de facili solvuntur. nam prima dubitatio qua dicebatur corruptionem esse contra naturam forme per se non est contra naturam forme simpliciter: sed sit contra naturam huius forme vel illius. Scda etiam de facili soluitur: quia non opus per se esse de intentione nature quod naturalis considerat: vel etiam quod est quod naturale: sed et nature dici potest quod naturaliter evenit.

Ratio
ad arg.

Tertio

restat declarandum. utrum corrupta re remaneat eius scia. que autem circa hoc dubitare fa-

ciunt sunt auctoritates Aristotelis. nam in predicamentis vult differentiam esse inter sciam et scibile: quia scia sublata non auferitur scibile: scibili autem sublato auferitur scia. corrupta ergo re scibili. non remanet scia eius. Amplius in posterioribus vult quod de subiecto opus supponere: quod est quod est: quod ergo non est non potest esse subiectum in aliqua scia: sed quod non potest esse subiectum in scia non potest esse scitum. non ergo existente re non potest esse scia de ea. Amplius 2° posteriorum vult quod de eo quod non est sciri non potest nisi quid est quod significat nomen. sed hoc scire non est sciam habere de re: cum de chymera hoc sciri possit. non ergo existere re perit rei scia. Amplius in primo posteriorum vult falsum non sciri: quia non est. quod bona causa assignat sufficit rem non esse: ut de ea non possit esse scientia. Rursus 1° ad 2° adduci posset. scie. n. accipiunt esse et species ab ipsis subiectis: siue ab ipsis rebus de quibus sunt: sed non existeret eo a quo aliquid habet esse et species: illud remanere non potest. corrupta ergo re scibili scia non remanet. Das autem difficultates quidam ut evaderent dixerunt quod res habet duplex esse. esse essentie et esse actuale: corrupta autem re quantum ad esse actuale remanet quantum ad esse essentie: et quia remanet quantum ad tale esse potest de re corrupta esse scientia. Sed hoc improbat: quia res finem esse actuale habet particulare esse. sed esse essentie habet esse. vel via autem: non corruptum per se sciri corrumpitur per accedens. corruptio. n. forte corruptum habet quod est in sorte. id est in predicamentis quod destructio primis impossibile est aliquid aliorum remanere. corrupta ergo re quantum ad esse actuale corruptum quantum ad esse essentie. Et id aliquid dixerunt quod re non existeret potest haberi scia de re: sed sub conditione. pole. n. habet sciam de pluvia: pluvia non existeret. sed illa scia esset conditionata. videlicet si pluvia esset: et esset quod de pluvia proferret. Sed hoc improbat: quia cum aliquid non est aliquid. verum nisi sub conditione. non stare conditione non fiat veritas eius. si ergo re non existeret non habet scia nisi sub conditione. ut puta si res esset cum ipsa res ponatur non existeret. verum erit dicere quod non est scia rei quod dicitur res non existit. Sed si stare non potest: quia pluvia non existeret per rationes formari de pluvia: sed talibus rationibus formatio vel habet scia de pluvia. pluvia ergo non existeret scia de pluvia haberi poterit. Et per oia ridiculum dicere quod si habet sciam de rosa adveniente hyeme perdam sciam meam: quod rosa pereat. nam cum scia sit in anima et ex corruptione reprobucetur variatio circa animam non opus quod corruptionem reprobucetur tollat sciam. Ad declarationem ergo veritatis preacta duo sunt declaranda. Primo declarandum est quod re corrupta idem significat nomen et re existeret. quia si non idem significaret nomen: tunc quicquid diceretur de pluvia: pluvia non existeret diceretur equivoce. et quia in equivoce non est disputare preter rationes de pluvia pluvia non existeret. Secundo visum nomen idem significare re existeret et corrupta ostendit sciam remanere corrupta re. Propter primum non dandum notia significare res non absolute: sed ut sunt apprehense ab intellectu. idem modi significandi sequuntur modos intelligendi. formale si significacione vel esse modus intelligendi et apprehensio intellectus. si remanet formale aliquid variatio non tollit idem esse illud formale. si res significat per nomen vel ab intellectu precepta: quia ab eundem sensibilibus remanet in nobis sensus et fantasie. et destructa re remanet in nobis conceptiones intellectus. ut destructa pluvia remanet potest in intellectu conceptus pluvie: quod remanet idem quod est formale et significato nomen pluvie. idem significabit nomen pluvie pluvia existeret et corrupta. potest autem hec veritas declarari per simile. nam sicut in significato aliquid est male ut res: et aliquid formale ut preceptio. sic loco est aliquid male ut corpus: et tamen ut puta aer vel aqua. et aliquid formale ut ordo ad universum. si aliquid esset in aliquo loco. et vento flante tolleretur totus aer qui est circa ipsum: quod ipse semper haberet eundem ordinem ad universum: propter hoc non mutaret locum: quia licet a motum esset id quod est materiale in loco: ut aer vel superficies aeris: manet tamen id quod est

Marfil. de ge.

AA in

formale ut idem ordo vniuersi: sic etiam nauis existente ligata apud stipitem semper manet in eodem loco: licet semper aqua moueat subitus ipsam: quia nauis sic fixa semper huiusmodi ordine ad totum fluuium: licet varie respectu partis fluuij sic est in proposito: cuius per nomen significet res: ut accepta quodcumque varie res: ex quo manet conceptio a quo significatum recipit formam et speciem: significatum ipsum non variabitur. Ideo ergo significat nomen re existente et corrupta: nec tamen per hoc arguere est possumus quod ipsa conceptio sit principale significatum et nota: sed res ut concepta: est id quod principale significatum est: sicut ipse ordo vniuersi non est locus: sed corpus continentis: vel superficies corporis continentis ut in ea referuat tale ordo vniuersi huiusmodi rationem loci. Cuius quod non equivoce sumitur nomina rebus existentibus et corruptis: de facili est videre quod manet scientia re corrupta. Ad cuius evidentiam notandum quod res habet tripliciter esse: in seipsis, in suis causis, et apud intellectum. et hoc tripliciter esse se habet per ordinem: quia quicquid huiusmodi esse actuale et in seipsis: habet esse in suis causis, sed non conuertitur, multa enim sunt in suis causis: quod in seipsis actualiter non existunt. Sic quicquid huiusmodi esse actuale in suis causis huiusmodi esse rationis et apud intellectum, sed non conuertitur. Chimera enim est quod apud animam: et tamen non est aliud in se nec in suis causis, cum ergo scire sit per causam, ut potest haberi ex primo philosophorum, et primo philosophorum, quodcumque res corruptatur secundum actuale esse ex quo remanet in suis causis non tollitur scientia ipsius. Est autem ulterius diligenter notandum quod existentia rei in suis causis facit ut de re possit esse scia non solum ut per cognitionem cause cognoscitur effectus: sed quia sufficit ad rationem quiditatis quod sit in potentia ad esse. Res ergo quod eo ipso quod sunt in causis sunt in potentia ad esse: et eo ipso quod sunt in suis causis competitis eis habere quiditatem: et quod quid est: est obiectum intellectus: non que sunt in causis suis potest sciri et potest esse obiectum intellectus. Res ergo ut sunt aliquid in seipsis cum destruantur secundum esse actuale destruntur secundum esse essentie. Ideo dicere quod res cum corrumpuntur quantum ad esse actuale remanent secundum esse essentie non est bene dictum, potest enim congrue dici quod esse est preter rationem quiditatis, et potest intelligi quod quid est rei absque eo quod intelligatur esse absolute. Proprie ergo loquendo non remanet res nisi ut est aliquid in seipsis: sed si dicentes res remanere secundum esse essentie: cum corrumpuntur secundum esse actuale: sed permanere secundum esse essentie: intelligere vellent existentiam earum in suis causis: secundum quam competit rebus ut sint obiectum intellectus: et ut possint intelligi secundum suam quiditatem: bonum intellectum habere: id improprie loquerentur. Hoc vero per quod sit de questione tenendum: quia quod queritur, utrum re corrupta maneat scia rei si hoc questum introducit propter ipsa nomina per que exprimitur veritas res: quia credat aliqua equivoce nomina significare re existente et corrupta. Questio non habet dubium: ostensum est enim nomen vniuerso significare rebus existentibus et corruptis. Sed si introducitur questio propter ipsas res, dicendum est quod si res corrumperetur, ita quod nec remaneret in se nec in suis causis: sed solum esset ens apud animam: non remaneret scientia rei, si enim corrumperetur pluvia in se: et in suis causis: et solum esset ens apud animam: et non esset plus ens quod chimera, de pluvia scia esse non posset: tamen quia corruptibilia ista nunquam sic corrumpuntur quin remaneant in suis causis: quia propter talia est quod introducit. Dubitabatur, cum ista nomina corrumpantur, utrum scia eorum remaneat eis corruptis, ut ergo satisficiamus, quod cum talia remaneant in suis causis dicam sciam talium remanere eis corruptis. Aduertendum tamen quod particularibus corruptis non remanet in suis causis secundum quod habet, hec enim pluvia corrupta per causas naturales non potest redire eadem numero: quia quorum substantia deperit non redeunt eadem numero: ut dicitur circa finem huiusmodi. Rediit autem eadem species, utrum autem sit aliqua causa quod possit corrupta eadem numero

mero reficere non est proprium speculationis. Sufficit autem ad presens negotium corrupta remanere in suis causis quantum ad identitatem speciei: non maneat quantum ad identitatem numeralem, si ergo scia naturalis esset de particularibus cum talia corrupta secundum quod habet non remaneant: nec in se nec in suis causis: rationabile videretur dicta sciam non remanere omnino corruptis: sed quia scia est de vltimis: et quantum ad identitatem specificam: et vltimae manent res in suis causis ipsis corruptis: nulli dubium esse de quod manet scientia pluvie et rerum corruptibilium non existente pluvia: vel non existentibus corruptibilibus rebus. Auctoritates philosophi de facili solvuntur: quia rationes fundate super eas peccabant per fallaciam accitio, cum dicitur quod sublimi auferet scia, constat quod re corrupta non auferitur in eo quod scilicet: cum remaneat in suis causis. Sic etiam dicitur quod de subiecto operis supponere: quod est: vel operis subiectum scientie esse. Dominum est quod si sit scia sufficit subiectum scientie esse in eo quod scilicet, est autem habet si est in suis causis. Quod autem dicebatur ratio quod de eo quod non est non scit nisi quod est quod significat nomen, intellegendum est de eo quod non est: nec in se nec in suis causis: sed solum est apud animam ut chimera, corrupta autem ut dictum est, remanet in suis causis. Quod dicitur quarto de falso: dicitur quod non est scire: quia falsum secundum quod habet est sola privatio: et est simpliciter non ens: nec est falsum quod habet res predicamentum, Corrupta autem non sic: cum sint in suis causis. Ratio autem facta contra veritatem predictam de facili soluitur, scia enim non recipit esse et ipsum a re nisi ut est scilicet, re autem corrupta remanet, ut est scilicet: quia remanet in suis causis: ut dictum est.

Antiquorum quidem igitur hi quidem vocata generatione simpliciter alterationes esse inquit, hi vero aliud generationem et aliud alterationem.

Posito problemo ponit et tractat, et ut diuidamus tractatum secundum ea quod tacta sunt in problemo dicam primum hanc executionem diuidi in presens, quia in prima parte determinat de generatione et corruptione et de eius annexis. In secunda vero tractatur de vera generatione et corruptorum. In tertia vero de causis vltimis rationibus omnium generatorum et corruptorum. Prima pars continet totum primum librum, et incipit in principio primi libri ibi. (De mixtione et tactu.) et per incipit circa finem secundi libri ibi. (Quia vero sunt quidam generabilia.) annexa autem generationi ut agebatur in problemo sunt alteratio et augmentum, et dicitur que est inter generationem et alterationem, sed hec non sunt annexa generationi equaliter: quia alteratio et augmentum annexantur generationi secundum se, sed tractare de differentia inter generationem et alterationem potissimum videtur annexi principali proposito propter dicta antiquorum philosophorum: inter quos diu fuit dubitatum de dictione predicta, et quia diu dubitatum fuit de questione predicta: id in primo libro sui philosophi inquiri utrum generatio ab alteratione differat, primum ergo liber diuiditur in partes duas, quia primum determinat de differentia generationis et alterationis, et determinat de ipsa generatione et de alijs motibus annexis, secunda ibi. (Utrum itaque de generatione.) Circa primum duo facit, quia primum mittit quod intendit, scilicet exequitur de intento ibi. (Quicquid igitur vult.) Dicit ergo quod hi quidem de numero antiquorum vocata simpliciter generationem inquit, dicitur esse alterationem, et hi, alij antiqui philosophi dicebant aliud esse generationem et alterationem, et dicit vocata simpliciter generationem: quia primum dicitur quedam generatio est: sed non debet vocari generatio simpliciter. Deinde cum dicit.

Quicquid igitur vnus aliquid omne esse dicitur et omnia ex vno generantur hi quidem necesse est utique generationem alterationem esse dicere et quod principaliter sit alterari, Quicquid autem plures

Nondu

I. c. p.
Nondu

I. c. 70

Ad aut.

2

3

4

5

a. t. c. p.
v. l. q. ad
t. c. 31.
I. c. 31.

I. c. 4

non quod al
teratio si
est generatio
simpliciter
ut dicebant
hi philosophi
falsum quod
dicitur.

materias una ponunt utpote Empedocles
et Anaxagoras et Leucippus et Democri-
tus his aliud.

¶ Exequitur de inteto et tria facit. qz p dicit qz ponentes vnus
male p n oportebat dicere gnatione esse alteratione: s3 po-
nentes plura mala p n hō cōueniebat hoc dicere. scdo. p-
bat qd dixerat. 3 qz ponentes plura mala p n videbant pe-
ius dicere qz vnu redarguit ponentes pluralitates malum
p n. 2. pars ibi. (His qdē igit oib.) 3. ibi. (Necesse est au-
tem eis.) Circa p mum facit tria. qz p facit quod dictū ē.
scdo spālī increpat anaxagorā. 3. narrat ponentes plura
p n. mala. 2. ibi. (Sed tñ anaxagoras.) 3. ibi. (Empedo-
cles enī.) Dicit ergo qz qd dicit oia esse vnus quid vt
vnum male p n. 7 oia generat ex vno principio maline-
cesse est dicere gnōne esse alterationē hīs: qz pncipalī sit
siue pncipalī fieri. 7 alterari esse idē: dicit pncipalī fieri:
qz licet alteratio sit qdā factio: nō est tñ factio pncipalī: s3
qui ponunt plures mās qz vnā: vt Empedocles et anaxa-
goras et Leucippus. hīs necesse est dicere generationes esse
aliud ab alteratione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tñ Anaxagoras ppriā vocē ingnora-
uit. dicit. n. qz fieri et destrui idē existit altera-
ri. 2. Multa at dicit eā quēadmodū et alij.

¶ Specialiter increpat anaxa. dicens qz anaxagoras igno-
rauit. ppriā vocē. 1. dicit positioni sue. Qui. n. dicit ver-
bis suis ignorat quid pōderat vor ppriā. qz autē sibi dī-
xerit anaxa. p. dicebat enim qz fieri et destrui existebat idē
qd alterari. 7 tñ dicebat. i. ponebat multa elementa mala
quēadmodum multi alij. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Empedocles qdē enī corpora quatuor: oia
autē cū mouētib: sex numero. Anaxagoras
autē infinita et Leucippus et Democritus.

¶ Narrat ponentes plura principia materialia. 7 duo facit.
qz primo narrat dictas positiones. 2. declarat pōnes illas.
scda ibi. (Hic quidē omiōmera) dicit ergo. qz de ponenti-
bus plura p n. mala fuit Empedocles: qz posuit principia
mala esse quatuor s3 corpora sensibilia: vidē ignē aerē
aquā et terrā: 7 posuit duo principia mouētia: litē. s. 7 amē-
citiam. ppter qz p n. mala cū mouētib: dixit esse sex nu-
mero: quatuor materialia: 7 duo mouētia. sic ēt anaxa. Leu-
cippus et Democritus posuerūt plura mala principia: qz
dixerunt ea esse infinita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hic quidem omiōmera elementa ponit. vt
pote. os: carnem et medullam et alia quoru-
vniuscuiusqz sinonima pars est.

¶ Declarat positiones predictas. 7 tria facit: qz primo ma-
nifestat positionē anaxa. 2. positionem Democriti et Leu-
cippi. 3. cōparat opinionē anaxa. ad opinionē Empedo-
clis. scda ibi. (Democritus autē.) 3. ibi. (Contrarie autē.)
Dicit ergo qz hīc quidē. i. anaxa. cū suis sequacibus ponit
plura p n. mala: qz ponit corpora omiōmera. i. filij ptiuz
esse elementa materialia oīum: utpote os carnē medullā.
7 oia alia: quoz vniuscuiusqz ps est sinonima. i. est psilia.
dicitur enī talia ēē filij ptiuz: qz quē ps carnis est caro:
7 qz ps ossis est os: 7 sic de alijs. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Democritus autem et Leucippus ex cor-
poribus indiuisibilib: hec et alia cōpōm in-
quūt: hec autē infinita et multitudine et mor-
phea esse. Illa autē ab illis differunt hīs ex
quibus sunt et pōne et ordine horum.

¶ Manifestat pōne Democriti et Leucippi dicens qz De-

mocritus et Leucippus inquit: hec oia alia mixta: qz v-
demus cōpōm ex corporibus indiuisibilib: ponebat enī
athomos et corpora indiuisibilia ēē pncipia mala oīum:
7 hīs corpora dicebat esse infinita multitudine. i. numero:
7 morphea. i. forma: siue figura: qz aliqua dicebat ēē figu-
re triangularis. aliqua quadrangularis. aliqua piramida-
lis: 7 sic in infinitū. 7 per hīs p n. mala distinguebat oia cō-
posita ex eis. Dicebat enī qz illa. i. cōposita ex athomis dis-
ferunt ab illis. i. ab alijs cōpositis hīs: ex quibus sunt 7 posi-
tione et ordine horz athomorum. triplici. n. fm eum p atho-
ma distinguebant composita. vel quia ex alijs athomis
cōponebat vni qz aliud: vt qz vni cōponebatur ex qua-
drangularibus: 7 aliud ex triangularibus athomis: 7 hoc
appellat differre ex hīs ex quibus sunt: vel erat huius diffe-
rentia propter ordinē et propter positiones athomorum.
¶ Notandū est enim qz fm Democritū athomi triplici-
ter differēbāt. pmo figura: qz quidā erant triangulares. q-
dam quadrangulares. 2. ordine: qz quidam erant anterio-
res: qdam erant posteriores. 3. situ et positione. qz quidam
erāt superiores: qdā vō inferiores. Scdm autē hanc triplicem
dīam athomoz sumebat differentia eorum que ex atho-
mis cōponebantur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Contrarie autem videtur dicere qui circa
Anaxagoraz eis qui circa Empedocle. hī q-
dem enī inquit ignem et aquam et aerē et
terram quatuor elementa: simplicia magis
esse qz carnē et os et talia similia partiu. hī
autē quidem hec simplicia et elementa. terraz
autem et aquam aerem et ignē composita.
panspermiam enim horum esse.

¶ Comparat pōnes Anaxa. ad positionē Empedoclis di-
cens. qz qui circa Anaxa. i. anaxa. cū suis seqcib: videtur
esse dicētes pōne eis qz circa Empedocle. nam hī. i. Empedo-
cles cū suis seqcib: inquit quatuor elementa ignē aquā aerē
et terrā ēē magis simplicia qz carnē et os et alia talia filij
ptiuz. hī vō. i. Anaxa. et sui sequaces dicebāt ēē: qz hec. i. cor-
pora filij ptiuz dicebāt esse simplicia et elementa oīum. ter-
raz autē et ignē aerē et aquā dicebāt ēē cōposita ex eis. pone-
bant. n. huiusmodi filij ptiuz ēē panspermia. i. ēē vīe semen et
totale p n. horz dictoz corporoz. ¶ Tūc sequitur illa ps.

¶ Hīs quidez omnibus igit qui ex vno oia
cōstituūt necesse est dicere gnationē et corru-
ptionē alterationē. semp enī manere subm
vnu et idē. tale autē alterari dicimus.

¶ In qua: vt dicebat: pbat que dixerat. et duo facit fm qd
duo dixerat. p enim pbat qz ponentes vnā mām necesse est
dicere generationem esse alterationē. scdo ostēdit qz ponē-
tes multas non opz. 2. ibi. (His autē qui genera.) Dicit er-
go. qz hīs oibus qui ex vno mālī pncipio oia cōstituūt ne-
cesse est dicere generationē et corruptionē esse alterationē:
nam cū pncipia oporteat manere fm substantiam semp
manebunt vnu et idē subiectū fm substantiam suā vt illud
materiale p n. sed tale dicimus alterari qū manente suba
sit transmutatio in alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hīs autē q genera multa faciūt differre ge-
nerationē ab alteratione: cōueniētib: enīz
et dissolutis generatio cōtingit et corruptio.

¶ Probat 2. et tria facit. qz primo facit quod dictum est. se-
cundo qd dixerat manifestat per dictum Empedocle. 3.
epilogat circa determinata. scda ibi. (Ideo dicit hoc mo-
do.) tertia ibi. (Quā igitur proprius.) Dicit ergo qz hīs q
faciunt multa genera malū principiorū puenit dicere qd

Anaxa.
ppriā vo-
cē igno-
rauit.
Dicit po-
sitioni sue.

q. p.
ad
si.

c. 4.

p. al.
tio n.
atio
vt
bant
hīs
d vt
Alz.

Nōndū

hīc p n. p-
tū differētia
qz p n. p-
tū p n. p-
tū p n. p-

q. p. 2.

q. p. 2.

q. p. 2.

q. p. 2.

q. p. 2.

nerationem differre ab alteratione. Isti enim apparentia saluare poterant ignem et corruptionem: quod ueniens illis principijs contingebat generatio, dissolutio vero contingebat corruptio. Supplendum est autem quod alijs variationibus factis contingebat alteratio sicut diceretur quod conuenientibus lapidibus generatur paries: dissolutis corrumpitur, alia autem variatione facta alteratur. Deinde cum dicit.

Ideo dicit hoc modo Empedocles. quoniam natura nullius est. sed solum mixtura et segregatio mixtorum.

Manifestat quod dicitur per Empedocle. Empedocles enim dicebat quod nullius natura est aliquid aliud a mixtione: sed natura cuiuslibet est solus mixtura quedam, et corruptio supplet segregatio mixtorum. Concordabat ergo dictum Empedoclis cum hoc: quod ponebat generationem esse congregationem, corruptionem esse segregationem. Ultimo cum dicit.

Quoniam igitur prius hic sermo eorum suppone ita loqui: manifestum est et quoniam dicunt hoc modo.

Eppilogat circa determinata dicens manifestum esse quod sic supponi sicut suppositum est: et ita loqui ut locutus est. est proprius sermo eorum. illorum philosophorum. et manifestum est etiam: quoniam dicunt hoc modo ut dictum est.

Hic declaranda sunt tria. primo videndum

est de positione Democriti. utrum fuerit possibile democritum ponere corpora indiuisibilia diuersarum figurarum esse aliorum principia. ut habet in littera. scilicet declarabitur utrum positio anaxa. contradicat positioni Empedoclis: quod terra aqua et alia elementa sint principia respectu carnis et ossis. 2° videndum erit utrum ponentes unam materiam oportet dicere generationem esse alterationes. ut philosophus ait. Circa primum sic proceditur. videtur quod non fuerit possibile fuisse de intentione democriti quod sit dare corpora indiuisibilia diuersarum figurarum. corpus enim si unus est quod continuum nominat. de ratione autem continui est esse diuisibile. sed quoniam predicatur de ratione subiecti propositio dicitur esse per se nota. est ergo quodammodo per se notum. corpus est quid diuisibile: sed talia que sunt quodammodo per se nota ut inuit Commentator supra 2° metha. sunt quasi locus tantum in domino quia nullus ignorat. non ergo videtur esse possibile ignorasse democritum quod quodammodo oculus sciuit. Amplius philosophus commentat Democritum supra platonem ut habebitur infra et ait. democritus melius potuisse saluare premissa et appetita quam platonem: et est causa: quod ipse plus insudauit naturalibus et plus fuit expertus in natura rerum quam plato. dicere ergo hominem tam diutius expertum ignorare que quasi quilibet de vulgo concederet: non videtur conueniens nec possibile. Sed forte diceret aliquis non esse inconueniens Democritum negasse continuum esse semper diuisibile: quod et antison qui forte diu insudauerat geometricis negauit continuum esse diuisibile in semper diuisibilia. et hoc principio usus quadrabat circumulum ut inuit philosophus primo philosophorum. ideo ad quadraturam eius non erat geometrica responsio: quod negabat continuum semper esse diuisibile: quod geometrici supponit tanquam per se notum. sed si hoc concederetur non fuisset inconueniens democritum fuisse deceptum circa diuisionem corporum cum antison et forte plures alij circa hoc decepti fuissent. Omnino tamen videtur absurdum esse posuisse corpora illa esse indiuisibilia: et tamen esse diuersarum figurarum: quod aliqui illarum dicebat quadrangularia. alij triangularia. alij pyramidalia: et sic de alijs. eo enim ipso quod ponebat ista corpora esse plurius angulorum ponebat ea diuisibilia. Ipse enim sensus indicat quadratum diuisibile esse in duos triangulos. non ergo videtur possibile fuisse de intentione democriti quod ei imponit philosophus. Notandum ergo quod corpora illa que ponebat democritus erant quanta et erant physica.

ratione autem quanta diuidi poterant in semper diuisibilia. est enim de ratione continui quod diuidatur in partes semper diuisibiles. sed ratione qua erant physica non sic. Est enim dare minimum corpus physicum licet non sit dare minimum mathematicum. corpus enim physicum dicitur materia cuius forma coniunctam qualitatibus actiuis et passiuis. et quod actus actiuorum sunt in patiente et dispositio: posset adeo diuidi corpus physicum: quod si ulterius diuideretur forma et qualitates illius corporis inuenirent sibi maiorem improporcionatam: propter quod in eo natura illius corporis referuari non posset. unde et philosophus primo philosophorum disputans contra Anaxa. dicit quod est dare minimum aquam et minimum carnem. unde ibidem ait: quod est determinata quantitas carnis magnitudine et paritate. Quod si forte de magnitudine dubitaret aliquis utrum sit determinata quantitas: quod ignis videtur posse crescere in infinitum si haberet infinitum combustibile. tamen cum possit esse corpus adeo paruum quod reddat improporcionatam formam non videtur dubitandum: nam secundum Commentatorem 3° philosophorum. crescente corpore crescit et virtus et fortificatur. diminuto ergo minuitur et debilitatur. et cum semper passio magis facta abiciat a substantia: ut inuit philosophus 6° topicorum. corpus adeo poterit debilitari per continuam diminutionem quod de necessitate tollitur virtus et forma illius corporis. Cum ergo democritus tradiderit principia naturalium et mathematicorum: quod est dare minimum corpus physicum: non sit dare minimum corpus mathematicum. verba democriti possent aliquo modo intelligi ad bonum intellectum. utrum tamen sic intellexerit democritus ut dictum est vel non plene scire non possumus: quia libri sui ad nos non perueniunt. tamen secundum quod Alexander. ei imponit magis videtur quod habuit malum intellectum quam bonum. credidit ergo Democritus (ut Alexander ait.) quod verum esset in apparetoria quod sensus haberet virtutem discipline. et quicquid apparet sensui esset verum: et quod secundum sensum esset deuenire ad corpora indiuisibilia. credidit ut videtur ei imponere Alexander. quod secundum veritatem esset dare indiuisibilia corpora. quicquid tamen sit de hoc per quod hoc modo. aliquando saluari poterat dictum eius. scilicet corpora illa esse indiuisibilia ut erant physica et ut erant principia rerum naturalium: esse tamen diuisibilia ut erant quanta: et quod in quolibet quod potest describi quolibet figura: simul tamen cum hoc quod erant indiuisibilia: ut erant quod nunc potest esse diuersarum figurarum: cum essent quantitates. utrum autem dato quod possent poni corpora sic indiuisibilia: et sic figurata si esset dare talia corpora possent dici principia vel non: infra dicetur. ostenditur. nam quod si ex talibus corporibus componeret aliquod compositum magis illud compositum haberet rationem principij respectu illorum corporum: in diuisibilibus quam e conuerso. ubi enim forte de diuisione continuui: quod est dare minimum in naturalibus ostenditur: et suppletur quod hic videtur esse dimissum. Ad philosophum autem in tantum dictum sit quod si sit possibile esse corpora physica indiuisibilia diuersarum figurarum illa magis debent dici principia quam principia: ut infra clarius ostendetur. Secundo declaranda est dicta inter positionem anaxa. et Empedoclis. videtur enim falsum esse quod Alexander ait videtur anaxa. dixisse Empedocle. quod posuit carnem et os esse principia respectu ignis et terre. Empedocles vero e contrario ignem et terram esse elementa respectu carnis et ossis. nam anaxa. ut habet in textu posuit corpora similium partium esse principia eorum. corpus enim est similium partium cuius partes recipiunt predicationem totius: et quod quilibet pars ignis est ignis et quilibet pars terre est terra: terra et ignis sunt corpora similium partium. ergo habet rationem principij non principia: positio ergo Empedoclis ad positionem anaxa. non se videtur habere ut contra: sed ut pro ad totum. nam Empedocles solum quatuor elementa dixit esse prima corpora et principia eorum aliorum. Anaxa. vero omnia corpora solum primum dixit esse aliorum principia. de quorum numero sunt quatuor elementa. Amplius videtur positionem anaxa. quasi eandem fuisse cum positione

Corpora quae
tae cor
tut
p
no

I. c. 38.

saluati
mo
p

2° du

3°

ne Empedocle. nā corpus quāto magis est ppositū tāto ma-
gis est eteroclītū: et magis est dissimiliū ptiū. man. n. q. cō-
ponit carne et osse est ptiū dissimiliū. nō. n. q. libet p ma-
nus est manus. caro autē et os que manū cōponūt sūt ptiū
siliū. si ergo siliūdo ptiū legē simplicitatē pncipali
repiet in eis q. in elemētatis: pp qd caro pōt dici similiū
ptiū. ignis et terra et alia ēa pncipal. us debet dici simili
um ptiū q. caro et os q. sunt elemētata. q. fm positionem
Anax. ignis et terra magis erant pncipia q. caro et os: qz
vt osūm est: pncipalius in eis repit cōuenientia partium.

Nōndū

Nota q. Anax. de oibus corpibus siliū ptiū po-
fuisse duo gna: qz qdam erat talia fm veritatē. q. dā vō fz
apparetia: vt erat caro fm apparentiam: et caro fm vitatē
et ignis fm apparentiā et fm vitatē: et sic de alijs. Differen-
tia autē istoz sic accipiebatur: qz ea que erat fm vitatē talia
nūq. inueniebant p se exstia et sepata: sed semp erant alijs
cōiuncta. de nullo enim. p se exstie verum erat dicere q. ēē
pure caro vel pure aq. que vō erat talia fm apparentiam
inueniebant p se exstia et sepata. Inueniebatur. n. aliqd p se
exstie qd apparebat auz: et aliqd qd appebat caro: non q.
illud esset pure aurū: nec illa pura caro: s. in quolibet eoz
erant oia: sed vni eoz videbat auz: qz et si in eo erat caro
et os et cetera talia: tñ qz inerat plus ex auro q. de alijs: vi-
debatur aurū. aliud vō vbi erat plus de carne q. de alijs:
videbat caro. C. Alteri vōlebat q. corpa omiōmera et si-
milium partium fm vitatē essent pncipia eoz: que erat
talitā fm appentiam. nō. n. posuit q. ignis esset simplicior
carne: vt vni corpus simplicius alio. sed solū saluabat rō-
nē pncipij et pncipiatū per corpa omiōmera fm vitatē et fz
apparetia. ex hoc appet q. ponebat carnē: et os esse pnci-
cipia ignis et terre: et q. nō. nam si accipiat ignis et terra
et caro et os fm vitatē: nullū illoz habebit rōnes pncipij
respectu alterius: qz nullū erit pncipiatum: sed quodlibet
illoz habebit rōnem pncipij: sic etiam si sumantur predi-
cta fm apparentiam non poterimus saluare fm positionē
Anax. q. vni illoz sit ptiū: et aliud pncipiatū: s. q. libet
habebit rōnē pncipiatū. tñ si sumat caro et os fm veritates
et terra et aqua fm apparentias: caro et os erunt pncipia
respectu illoz. dictum est. n. q. in quolibet corpe omiōme-
ro fm apparentiam sunt oia corpa omiōmera fm verita-
tem: vt in terra fm apparentiā sunt caro et os et cetera alia
corpa fm vitatē: que sunt pncipia illius corpis qd est terra
fm apparentiam. quā tñ nō sit pura terra: sed denomina-
tio semp sit a pdomināti: vt dñ in p. phycor. vbi pō Ana-
diffusius recitat. terrā ergo fm apparentiā et q. libet cor-
pus: qd videmus est cōpositū ex oib. corpb. omiōmeris.

I. c. 34

Hoc viso apparet q. ppositio Anax. dīcebat positioni
Emped. Empedocles. n. posuit terrā et aquā: ista ēa que
per se exstia: vel que nos sentimus esse pncipia omniū
corpoz. ponebat. n. q. vera caro et vep os erat composita
ex istis elemētis que sentimus: Anax. autē ecōtrario. Jta
ēa que sentimus vt terrā aquā aerem et ignem dicebat
esse talia fm apparentiā nō fm vitatē. qz lvi dictum est
non sit dare aliquod per se exstie: qd sit pure tale: terra ista
quā nos videmus nō est pura terra nec aqua pura aq. iō
caro et os fm vitatē: et cetera talia corpa omiōmera sunt
semp de cōpōne terre aque aeris et ignis q. nos sentimus. p-
pter qd apparet manifeste pōnem Anax. dīcere positio-
ni Empedocle. ea autē per que ostendebatur vnam pōnem nō dī-
cere alteri. pcedebant de falso intellectu pōnis Anax. quā
pōne manifestata declarata est vītas questū. C. Tertio de
clarandū est vtrum ponentes vnam mām oportet dice-
re idem esse generationem et alterationem: vt Arist. eis ipo-
nit. et videt Arist. ignorasse nā et differentias motū. mo-
tus enim recipiūt spēm non a subiectis in quibus sunt sed
a rebus ad q. est motus. vñ in. 3. phycor. dñ q. motus est

in eodem genere cū rebus ad q. est motus. quā ergo gene-
ratio sit motus in substantiam. alteratio vō sit motus in q. ta-
tem. q. qd dicerent pti de mālī pncipio saluare poterāt ge-
nerationem esse aliud ab alteratione: qz forma substan-
tialis alia est ab accīdenti. C. Amplius nos ipsi ponimus
vni esse mālī pncipium. dicimus. n. vt infra pbat vnam
esse mām oīum hñtium transmutationem ad seinticem.
et tñ distinguimus gñationem ab alteratione. C. Ampli
pba in suis dictis vt petere qd est in p. 3. arguit. n. opposi-
tum non ppositum. o. d. n. motus saluamus propter vni-
tate subiecti: et omnes transmutationes ad formā pp vni-
tatem materię: vnum enim pncipium non sit aliud: sed mā
q. est sub vna forma efficiat sub alia: et successine subiecti vtri-
q. pncipij. Jō in primo phycor. et in. 12. metha. vt saluare
mus transmutationes quas videmus: ait q. opz dare ter-
tium: qd subiecti a pncipio per vnitatē. ergo subiecti saluam
omnes transmutationes. si ergo tollatur talis vnitās nul-
la erit transmutatio. non ergo erit aliud generatio et alte-
ratio posita pluralitate mālī pncipij: quā tales moti oīo
cessarent. C. Notandū q. si antiqui pti recte posuissent
vitatē mālī pncipij vt nos ponimus saluassent oēs mo-
tus vt nos saluamus. et pba iniuste increpasset eos: s. oēs
ipsi errauerunt credentes mām esse aliquod corp. i. actu.
nam aliqui posuerunt mālī pncipium esse ignē aliqui ae-
rem aliqui vō aquā. aliqui autē medium inter aquam et ae-
rem. aliq. vō oia quatuor elemēta: vt Empedocle. nullus autē
pba tantum posuit solā terrā esse pncipium. ideo dictū est
oia elemēta accepisse iudicē pter terrā. Etiodus autē po-
suit terrā esse pncipium alioz: sed ipse non fuit pba: s. fz
legista: vt cōmentator ait et quia omnes phantes posuerūt
mā esse aliquod corpus in actu. ideo reprehēdit eos pba
pmo metha. dicens q. fuit modus erroris eoz. i. errabāt
qz ponere mām elemētū corpus. i. de numero corporum.
dixerūt. n. mām esse corpus. C. Hoc viso satis apparet sic
loquentes non potuisse saluare gñationem: sed oportu fuit
eos dicere generationem esse idem q. alterationem: mā. n.
semp manet eadem fm essentiam in oī transmutatione.
Si q. mā esset aliquod corpus in actu: vt ignis vel aer vel
q. cūq. aliud. qz mām opz manere. maneret illud corpus
in actu fm substantiam: sed manēte corpe in actu fm substantiā
non puenit ei generatio. l. possit alterari. vel ergo ad posi-
tionē prefatā nulla erit gñatio: vel si gñatio erit esset idē
quod alteratio. Est. n. dñ iter gñationē et alterationē. vt
dñ. 2. metha. qz in gñatione subiecti ens in potētia. in alte-
ratione vō subiecti ens in actu. si vō in gñatione subiecti ens
in actu: qd faciebāt pncipij pba: nihil aliud restat nisi q. ge-
neratio sit alteratio vt pba ait. Rōnes autē incōtrariū pce-
debant ex falso intellectu pōnis dictoz phoz.

I. c. 3.

I. c. 33.
I. c. 6.

Nōndū

I. c. 12.

Eccesse est autem et his alterationē
esse aliud dicere preter generatio-
nem. Impossibile tamen fm que
ab eis dicuntur. hoc autem quoni-
am recte dicimus facile est videre. Quē ad-
modum enim videmus quiescente substan-
tia in ea transmutationem fieri fm magni-
tudinē: que vocatur augmentatio et dimi-
nutio: sic et alterationem.

C. Supius ostendit pba quid cōuenit dicere ponētibus vni
materiale pncipium: et qd ponētibus plurā: et qz ponē-
tes plurā materialia pncipia videbāt ptiū dicere q. pōnē-
te vnum. Ideo in parte ista increpat oēs sic opinantes. et
duo facit: qz primo facit qd dñ est. secundo specialiter de-
scendit ad increpandū Empedocle. scōa ibi. Empedocles

3° dubm

I. c. 4:

quidē igit. Circa p^m duo facit: q^o p^ostulat dicta dicen-
dis. 2° exegit de int^o ibi (Quēadmodū. n. videm^o.) Dic-
ergo q^o hū. i. ponētib^o plura mālia p^m necesse est dicē alte-
rationē eē aliud p^oter g^orationē: 7 q^ouis B sit necessarius 7
cōueniē: tñ fm ea q^o dñr ab eis impole ē saluare verā g^oa
tionē 7 alterationē. h^o aut qm dicim^o recte: 7 increpam^o eos
mō debito facile ē vidē si p^osidere q^o sequit^o. ¶ Deū. c. d.

¶ Quēadmodū. n. videm^o.) Exegit de int^o 7 tria facit: q^o
primo ostendit eos fm dicta eoz non posse saluare alteratio-
nem. secūdo pbat q^o saluare nō pōt aliquā transmutatio-
nem. tertio redit ad ostēdēdum ipātr eos alterationem nō
posse saluare. scōa ibi. (Aut 7 manifestū.) tertia ibi. (Am-
plius autē sūt.) Circa p^m duo facit: q^o primo declarat qd ē
alterari. scōa ex B. pbat q^o p^odicti p^obi alterationes saluare
nō pōt. secūda ibi. (Sed tñ ex g^obus.) Dicit ergo q^o quem-
admodum videmus q^o quiescente suba sit in ea transmu-
tio fm magnitudinē que vocat^o augmentatio 7 dimi-
nūtio. sic suba quiescente videmus in ea alterationē fieri sup-
ple p^o transmutationem in qualitate. est g^o alteratio trās-
mutatio in qualitate manente suba. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed tamen ex g^obus dicunt plura princi-
pia facientes vno impossibile alterari. pas-
siones enim fm quas hoc dicimus contin-
gere differentie elementorum sunt. dico au-
tem puta calidum 7 frigidum. humidum 7
siccū: album 7 nigrū: durum 7 molle 7 alio-
rum vnumquodq^o vt inquit Empedocles
solem. i. ignem album videre 7 calidū: im-
brem. i. aquam in omnibus frigidum nigrū
7 nebulosum. sūt autē determināt de reliq^o.
Quapropter si nō est possibile ex igne fieri
aquam: nec ex aqua terram: nec ex albo ni-
grum erit aliqd. nec durū ex molli. eadē enī
ratio 7 de alijs. hec autē erat alteratio.

¶ Ostendit eos non posse saluare alterationes. cōtinuet ergo
sic lra. diximus q^o alteratio est transmutatio i^o q^olitate: s^o
tñ ea que dicunt facientes plura p^oncipia vno impossibile ē
aliqd alterari. nam passionēs 7 q^olitate fm quas dicim^o
hoc contingere sunt qualitates prime: per q^o differunt el-
menta puta calidū: frigidum: album: nigrū: siccū: hūidū
molle: durum: 7 aliorū vniūq^oq^o. per que differūt elemen-
ta. nōt autē B albi 7 nigrū inter p^omas q^olitate: q^o sic loq^o
bantur antiqui p^obi. nam Empedo. dicebat solem. i. ignem
esse albū 7 calidū: ymbrem autē. i. aquā oībus. i. vtrū 7 sim-
pliciter dicebat esse nigram frigidā 7 nebulosā: 7 sūt de-
terminant de reliq^o passionibus adaptando reliq^o q^olita-
tes reliq^o elementis. quapropter q^o p^oncipia op^o manere.
h^o prima corpa 7 eā ex quo ponunt esse p^oncipia mane-
bunt 7 non fient ex seīuicem. p^oncipia. n. nec sunt ex alijs
nec seīuicē: vt pbat p^o p^ohycoz: sed si nō est pole ex igne
fieri aquā nec ex aqua terrā. i. si nō est possibilis transmu-
tio in suba elementoz: nō fiet transmutatio in qualitatib^o
eorū. non ergo fiet ex albo nigrum: nec ex molli durū.
7 eadē demonstratio est de alijs. i. si nō sit transmutatio in
qualitatibus elementoz: siue in qualitatibus p^omas nō fiet
in alijs. i. in secūdis: 7 q^o erat alteratio trāsmutatio in q^o-
litate ex quo nulla pōt fieri talis trāsmutatio nulla erit al-
teratio. ¶ Est ergo vis rōnis q^o fm ponentes plura mate-
rialia p^oncipia si non potest fieri transmutatio in suba ele-
mentoz: non fiet transmutatio in qualitatibus eoz. 7 per
p^o hū nec in qualitatib^o alioz. 7 si in nullis q^olitate cōtin-
gat trāsmutatio nulla erit alteratio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Aut 7 manifestū qm vnam semp contra-
rijs supponendā esse naturā: siue transmu-
tetur fm locū: siue fm augmētationē 7 di-
minutionem: siue fm alterationem.

¶ Adducit scōam rōnē per quam ostendit eos non posse sal-
uare aliquā transmutationē. nā quū oīs transmutatio sit
a p^orio in p^oriū: cūvntū p^oriū non fiat essentialr aliud p^oriū:
manifestū est: quoniam semp supponēdū est vnam ma-
teriam ipso p^oriū: siue fiat transmutatio fm locū: siue fm
augmētū 7 diminutionē: siue fm alterationē: siue supple
fm g^orationē 7 cor. q^o g^o negat vnitātē subī siue vnitatem
mālis p^oncipij nullā trāsmutatiōez saluare pōt. ¶ Deū. c. d.

¶ Amplius autē sūt necesse est esse hoc 7 al-
terationem. si enim alteratio est 7 subiectū
vnum elementum 7 vna oīum materia ha-
bentium adinvicem transmutationem 7 si
subiectum vnum est alteratio est.

¶ Spāliter adaptat istam rōnem alterationi dicens q^o B. i.
mutatio materialis p^oncipij. sūt necesse est esse circa altera-
tionem. nam si alteratio est. est vnum subiectum 7 vnum
māle elementum. est. n. vna mā oīum hūitū ad seīuicē
trāsmutatiōez: 7 cōuertit^o: q^o si vnum subiectum ē altera-
tio est. Si ergo vnitās materie ita cōuertibiliter respicit
alterationem: qui negat vnitātē materialis p^oncipij alte-
rationem saluare non potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Empedocles quidē igit videt contraria
dicere 7 apparentia 7 ad seipsum ipse.

¶ Spāliter descendit ad increpationem pōnis Empedo. 7
duo facit: fm q^o duplr ipsum increpat. primo. n. increpat
eū de p^oditione. secūdo de insufficiētia ibi. (Incertū autē
7 vtrū.) Circa primum duo facit: q^o primo p^omittit qd in-
tēdit. secūdo declarat p^opositū. 2° ibi. (Simul autē nō.) Dic-
ergo q^o ipse Empe. vtrū dicit p^oria: 7 ad ea que apparent 7
ad seipsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simul autē nō dicit aliter ex altero fieri ele-
mentorum nullum. Sed alia oīa ex his.

¶ Manifestat q^o dixerat: 7 tria facit: q^o primo manifestat
Empedo. p^odicere apparentibus. scōa ostendit eū p^odicere sibi
ipso. tertio remouet quādam cauillationem. scōa ibi. (Sūt
autē qm.) tertia ibi. (Et nō tunc solū.) Sed nunc cōtinuet
sic verū est Empedoclem p^odicere apparentibus: q^o sūt eū
h^o q^o dicit. nullum alterum elementoz fieri ex altero. dicit
etiam oīa alia fieri ex ipso elementis. B. n. p^odicat his que ap-
parent. si. n. eā non possent transmutari ad seīuicem: nō
possent ex eis generari alia mixta. Empedocles ergo negā-
do transmutationem elementoz in seīuicem: p^odicat ap-
parentibus: vel q^o p^odicat sensui: cum ad sensum videamus
p^oriū: vel q^o p^odicat apparenti rōnē: cū manifesta rō con-
trarium probet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simul autem quoniam in vnum contin-
git omnem naturam preter litem. Rursum
vnumquodq^o ex vno fieri: quapropter ex
vno aliquo manifestum quoniam differen-
tijs quibusdam diuisorū 7 passionibus fa-
ctum est. hoc quidem aqua. hoc autē ignis
quēadmodū dicit solē hoc quidē albū 7 ca-
lidū 7 leue. terram autē 7 graue 7 durum.
Ablatis igit his differentijs. sunt enim aufe-
ribiles geniteq^o manifestum est qm necesse

est fieri et aqua ex terra et terrae ex aqua. similiter autem et aliorum unumquodque.

Constat Empedo. sibi ipse dicere dicentem: quod Empedo. sic supple cum hoc quod aut unum elementorum non fieri ex alio. dicit quod quod est amicitia velis contingit omnem naturam elementorum congregari in unum chaos confusum praeter litteram. et rursum littere supple adueniente ex illo uno chaos confuso fieri unum quodque elementorum. Sed si ex omnibus elementis potest generari unum aliquid: et ex illo uno aliquo iterum possent generari elementa: manifestum quod aduenientibus quibusdam differentiis de numero diversis: et quibusdam passionibus diversis factum est ex illo uno chaos confuso. hoc aqua. hoc autem ignis. nam si per Empedocleum. contingit solis. ignis esse albidum calidum et leuem. terram autem grauem et duram: quibus elementa multum differant ad inuicem si ex eis debet generari unum aliud opus hoc fieri ablatio his differentis. dicit ergo elementorum sunt auferibiles: quum ex elementis possit generari unum aliqd: et hoc dicitur sunt et genite. id est possunt iterum generari: quia elementa possunt recuperare diuinas suas cum ex illo uno possit re-generari elementa: sed si elementa possent amittere et recuperare diuinas suas: manifeste apparet quod necesse est fieri ex aqua terram: et ex terra aquam: et si aliorum unumquodque ad se inuicem: quod alia elementa habent transmutationem. dicit ergo Empedocles sibi ipse dicendo elementa posse perdere et recuperare passiones et formas per quas differunt. et negando ea per se inuicem habere transmutationem. **C** Deinde cum dicit.

Et non tunc solus: sed et nunc transmutata passionibus. sunt autem ex quibus dicit Empedo-cles possibiles aduenire et separari rursus et aliter aduersantibus adiucem lite adhuc et amicitia. Idcirco tunc ex uno generata sunt. Non enim utique ignis et terra et aqua entia unum erant omnia.

Remouet quidam cancellationem. diceret forte aliquis. quod solum tunc quando ex elementis generatur illud unum chaos: possunt elementa perdere differentias suas: et quando ex illo regenerantur elementa: possunt huiusmodi differentias recuperare. sed hoc est ridiculum dicere: quod cum corruptibile et incorruptibile fundentur in ipsa natura res: naturaliter loquendo: nunquam corruptibile potest fieri incorruptibile nec e converso. ideo si tunc elementa poterant transmutari finem diuinas et passiones: necesse est dicere quod et nunc possint transmutari passionibus. nam passiones et forme: ex quibus Empedo. dicit differre elementa: si tunc erant possibiles aduenire elementis: et rursum separari ab eis: adhuc nunc est possibile: aliter et aliter aduersantibus adiucem lite et amicitia: nam si prius aduersante lite et amicitia dicit poterant separari ab elementis et aduenire eis: cum et nunc talia adiucem aduersari possunt: nunc et poterit hoc contingere. quod autem tunc amiserint elementa differentias suas: quando erant in illo uno chaos confuso: patet: quod ideo tunc ex uno generata sunt: quod in eo non erat elementorum diuina. non enim ignis cer aqua terra erant entia unum omnia. id est unum totum et unum chaos confusum si retinebant diuinas proprias. **C** Deinde cum dicit.

Incertum autem et utrum principium ea ponendum multa: aut unum. dico autem ignem et terram et systica horum. finem id enim quod ut maius supponitur ex quo transmutantia per motum fiunt: ignis et terra et aqua unum elementum. finem id autem quod hoc ex compone fit convenientibus illis. Illa autem ex dissolutione magis elementa quatuor illa et prima natura.

Reprehendit Empedo. de insufficientia. Insufficienter enim loquebatur. Empedo. cum non certificet nos utrum componenda multa principia aut unum. aut utrum ignis et terra et systica. id est media horum: ut aqua et aer essent supple principia respectu illius chaos confusi: vel e converso. nam si illud chaos confusum supponit tamquam maius: ex quo principia agentia sunt transmutata ipsam. et per huius motum et transmutatio nem sunt ignis terra aqua: tunc est unum elementum: quod hoc posito illud chaos habet rationem principij: et ista elementa habent rationem principij: sed si illud chaos confusum sit ex compone elementum: et convenientibus illis estis. illa autem elementa generantur ex eo tanquam ex dissolutione eius: tunc illa quatuor corpora magis et potius sunt dicta et principia et non principia: et illud chaos magis debet dici principium. **C** Notandum autem quod alii sunt diuersa uisita ex ferro et alii diuersi lapides ex pietate. nam diuersa in ista ex ferro sunt tamquam ex eo quod est subiectum in actioe et transmutatione agentis. id est ferrum habet rationem principij respectu instrumentorum: sed lapides generantur ex pietate tanquam ex dissolutione et corruptione eius. Si ergo ista sunt ex illo chaos sicut diuersa instrumenta ex ferro: tunc illud chaos habet rationem principij: et est unum principium per unum chaos sed si ista sunt ex eo tanquam ex dissolutione et corruptione eius: sicut lapides sunt ex pietate: tunc elementa sunt principia et non illud chaos et erunt plura principia per pluralitatem elementorum: et quod non certificauit nos Empedo. utrum illud chaos haberet rationem principij vel quatuor corpora insufficienter loquutus est.

Hic declaranda sunt tria. Primo utrum ponenda plures materiae possint saluare generationem et alterationem cum in textu dicat quod impossibile sit eos saluare praedicta. Secundo dubitatur de eo: quod habetur in littera quod si elementa non possent transmutari per se subiectum quod cessaret alteratio. Tercio declaranda erit propositio illa quae habetur in textu. quod una est materia omnium habentium ad se inuicem transmutationem.

Circa primum questum difficultatem faciunt tria textus. nam per philosophum ponentes plures materias necesse habere dicere generationem esse aliam ab alteratione: sed non haberent necesse hoc dicere nisi illa sequerentur ex dictis eorum. finem enim eorum dicta tam generationem quam alterationem saluare poterant. **C** Amplius philosophus reprehendit Anaxagoram quod ignorauit propriam vocem et dicitur sermone suo ponendo plures materiae: et non distinguendo inter generationem et alterationem: sed hoc non esset nisi tam generationem quam alterationem finem dicta sua saluare posset. **C** Amplius philosophus in ista quod ille est proprius finem ponendum plures materiae ut saluet generationem et alterationem et distinguat inter eas. **C** Amplius philosophus posuit unitatem ex parte forme et pluralitatem ex parte materiae. posuit enim primum et magnam ex parte materiae. et ydeam ex parte forme. ut habet declarari per philosophum eorum. et tamen non negauit transmutationem et motum ergo ponentes plures materias per habet pluralitatem non ut quod opus eos negare motum et transmutationem. littera tamen dicit oppositum. **C** Notandum quod aliter est saluare generationem et corruptionem ut reperitur in artificialibus: et aliter per repiunt in naturalibus. generatio enim est motus de non esse ad esse. ut dicitur philosophus per corum. ens autem et unum conuertitur. sicut ergo competit rebus unitas sic competit eis entitas: et sicut competit eis entitas sic competit eis esse: et sicut competit eis fieri competit eis generari. artificialia enim non sunt quod unum ut naturalia: quod non reperitur in eis unitas finem unitatem unius nature vel unius forme. sed in eis unitas dicitur finem quidam aggregationem: et finem quod dicitur ordine et coactu. partes enim artificialium retinet suum actum et speciem. partes enim ex pluribus lapidibus generatio non est unum finem unam naturam et unam formam. sed finem unitatem cuiusdam ordinis et coactus. id est talia quod non habent aliquam unam naturalem positionem: et partes eorum retinet suum actum et speciem generari habent

Nondu

p^m du^m
L.c.p.2°
L.c.p.3°
L.c.p.4°

L.c. 53.

L.c.p.
Nondu

L.c. 7:

per congregationem suarum partium et corrumpi per disgregationem: propter quod de his artificialibus aliquo modo verificatur: quod dicebat Empedocles. quod natura eorum non est nisi mixtura quedam. Cum ergo queritur virtutes ponentes plures materias saluare possint generationes et corruptionem et alios motus. dici potest quod generationem et corruptionem secundum veritatem: et ut habent ista esse in naturalibus saluare non poterant: secundum tamen quadam apparentiam: et ut talia repiunt in artificialibus: poterant huiusmodi motus et transmutationes saluare. propter igitur differentiam esse inter antiquos philosophos ponentes unam materiam: et ponentes plures: quod ponentes unam cum ponerent illam esse aliquid quod corpus in actu secundum veritatem saluare poterat altera tionem naturalem. generationem vero et corruptionem nec secundum veritatem: nec secundum apparentiam saluare poterant. ponentes vero plures materias secundum veritatem transmutationes naturales: siue transmutationes per quas accipit aliqua natura vel aliquid forma saluare non poterant: sed tamen secundum quadam apparentiam quasi libet transmutationes saluabatur. id in una parte extus ait philosophus. quod oportebat eos distinguere inter generationes et alterationem. quia loquendo de transmutabilibus: ut ipsi loquebantur sequitur ex dictis eorum generationes esse alia ab alteratione. In alia vero parte textus ait quod si saluare non poterat: quod secundum veritatem loquendo de transmutationibus non ut ipsi loquebantur: sed ut de eis dicitur loquendo: et negantes unitates materiam negant omnes transmutationes naturales: et omnem motum ad formam: quod ut superius innuebat: una forma non fit alia: sed materia que prius erat sub una forma fit postea sub alia. Et per hoc soluit repugnantia textus. Quod vero addebatur de Platone dicens: quod non posuit pluralitatem ex parte materie cum non poneret omnem generationem et corruptibilitatem unam materiam secundum materiam: sed pluralitas illa materia secundum magnum et paruum vel referenda est ad materiam primam: et ad materiam dispositam: ut secundum maiores et minores dispositiones materia fiat aliter et aliter susceptio forme: et constitat quod materia prima sit una omnium generationum et corruptibilitatem. materia ista prima et disposita est alia et alia. vel illa magni et parui referendi est ad diversos gradus entium. posuit tamen Plato quod ydea erat in primo gradu. post has erat intelligentie. post intelligentias illas: post animas corpora: et ab una et eadem ydea derivabitur similitudo et forma tam in intelligentiis quam in animis: quod etiam in materiis corporalibus: et quod omne receptum et potentiale est male respectu eius quod insuit et est in actu: corpora et anime intellectuales erant quasi materia ratione ydeae impimentis similitudine et forma in eas: et quod illa similitudo et illa forma non eodem modo recipiebatur in omnia predicta: sed in intelligentiis recipiebatur magis: in animabus minus: in corporibus vero minus et particulare: non posuit unitates forme: quod ab una ydea erant omnes isti influxus: posuit vero pluralitatem ex parte materiam: et illa pluralitatem appellavit magni et parui: quod cum habet receptivum: et materia que ponunt esse intelligentie anime et corpora sunt in alio et alio ordine entium. et secundum quod sunt in magis superiori vel magis inferiori ordine: sic habet receptivum magis et minus participabat de illo influxu. Influxerat ergo una ydea in diversas materias siue in diversa genera receptorum. Unitas ergo Platonis ex parte forme et pluralitas ex parte materiam non dicitur his que diximus. Equivoce enim ponebat pluralitatem vel magis inferiori ordine: sic habet receptivum magis et minus participabat de illo influxu. Influxerat ergo una ydea in diversas materias siue in diversa genera receptorum. Unitas ergo Platonis ex parte forme et pluralitas ex parte materiam non dicitur his que diximus. Equivoce enim ponebat pluralitatem vel magis inferiori ordine: sic habet receptivum magis et minus participabat de illo influxu. Influxerat ergo una ydea in diversas materias siue in diversa genera receptorum.

Secundo

ter: vel quod idem est si esset impossibilis generatio et corruptio virtutem esse possibilem alterationis. Item in ista habetur quod si non possent elementa transmutari secundum substantiam non possent transmutari secundum qualitatem. hoc tamen difficile est videre. nam prius non dependet ex posteriori: corruptio ergo posteriori non oportet quod corrumpatur

prius: erit ergo possibile corruptio qualitatibus absque eo quod sit possibile corruptio subiecti: subiecta sit propter qualitatem. poterit ergo esse motus ad qualitatem non existente motu ad substantiam. Amplius que separari possunt ab invicem motu ad substantiam ordinem sed non habent essentialiter ordinem non oportet si unum est possibile quod aliud sit possibile. sed alteratio multoties separata a generatione. non oportet quod quicquid sit transmutatio in qualitatibus fiat transmutatio in substantia. alteratio vero et generatio non habent essentialiter ordinem. poterit ergo esse generatio impolis et alteratio possibilis. Amplius videmus aliquam alterationem quod secundum substantiam transmutari non possunt. lux enim est quedam sensibilis qualitas. sed autem sensibiles quod aliter attenditur per alterationem: et tamen luna eclipsat et illuminat secundum rei veritatem. sed secundum substantiam incorruptibilis manet. Notandum quod triplici via declarare possumus esse possibilem generationem et corruptionem et transmutationem esse in substantia. si sit possibile via alteratio et transmutatio in qualitatibus activis et passivis. Prima via intelligitur ex parte nature forme. 2^a ex parte nature materie. 3^a ex parte nature motus et transmutationis cui substantia materia tendit in formam. Prima via sic ostenditur. nam aliquid non sunt de ratione alicuius unum modo: que tamen sunt de ratione et alio modo. videmus enim quod conditiones materie non sunt de ratione rei absolute: sunt tamen de ratione eius ut habet esse particulare: sic et esse non est de ratione essentiali in se considerate. est tamen de ratione eius ut habet esse in effectu: omnis enim factio et omnis casualitas determinat ad aliquid esse: conveniunt enim omnes casus in hoc quod est dare esse: propter quod non bene argueretur: qui diceret essentia est prior quod esset: esse non est de ratione essentiali: sed aliquid causa siue aliquid agens producat poterit essentiam sine esse: quod ut dictum est: esse habet de ratione essentiali absolute est tamen de ratione eius ut est in effectu: et res per tanto habet casum quod habet rationem effectus: nulla res produci poterit ab aliqua causa nisi in quantum est coniuncta ipsi esse: sicut conditiones materie non sunt de ratione rei absolute: sed sunt de ratione eius. ut habet esse particulare: et sicut esse non est de ratione essentiali de se: sed est de ratione eius: non habet esse in effectu: sic dicere possumus quod qualitates activae et passivae non sunt de ratione forme simpliciter: sed sunt tamen de ratione eius: ut habet esse physicum et naturale: et quod ista corruptibilia que videmus: propter quod mota est quod: ut sunt in se ipsa habent esse naturale et physicum: quod tollit ab eis habet esse physicum et naturale: ulterius non remanet in seipsis: sed corrumpitur secundum substantiam. Si ergo ab aliquo corpore possent auferri omnes sue qualitates: quod ulterius non competere et esse physicum et esse naturale corrumpere a sua natura: et quod alteratio expoliatur rem a qualitatibus: propter quod ad ultimum expoliatur ea a natura propria. Propter quod ex parte nature forme: cum de ratione forme: ut est in ea quedam: et ut habet esse naturale et physicum sit quod sit coniuncta qualitatibus: propter quod ut activis et passivis si est polis alteratio: propter quod dicta et res potest amittere qualitates suas erit possibile generatio: et poterit res amittere naturam suam. Si ergo ponis alterationem esse possem necesse est te ponere esse possem generationem: et si negas politatem generationis et corruptionis: politatem alterationis saluare non poteris. Secunda via sumitur ad ostendendum hoc idem: sicut existit materia agens. natura naturale expoliando materiam una forma inducit in ea formam oppositam: quod si generatio est corruptio alterius et e converso. Et quod materia substantia cum forma est causa omnium accidentium quod sunt in ea: ut de philosopho. qualitates existentes in materia sequentes ea ut est substantia alicuius forme reddunt materiam ipsam proportionatam forme sub qua existit si ergo expolietur materia ex illis qualitatibus per quas est proportionata forme sue: quod non erit nisi per introductionem oppositarum qualitatibus: cum non sit corruptio unius oppositi sine generatione alterius: per tale transmutationem et alterationem materiam quod prius erat disposita et proportionata sue forme efficietur disposita et proportionata alterius forme. Cum ergo actus actus sunt in patiente et disposito: materia per alterationem facta et proportionata alterius forme introducitur in ea alia forma et non ulterius res

I. c. p.

Non dū

p^a via

Nota hinc
esse effectum
naturae
esse in effectum
et in effectum
et in effectum

2^a via

I. c. 80.

2^m du^m
I. c. p.

manebit in ea substantialis forma que erat actio et perfectio eius: per ergo ex ipsa natura materie quod si est possibilis alteratio: est possibilis generatio. ideo bene dictum est quod semper passio magis facta abigit a suba: quod omne tale facit in proportionatam materiam sue forme. **Tertia** via sumitur ex parte nature motus: motus. n. e. quasi via in terminum. Cum ergo proprie loquendo generatio non sit motus: sed mutatio: mutatio autem semper est terminus alius cuius motus: motus quidem cuius generatio est terminus est ipsa alteratio: et quod si est possibilis motus: est possibilis terminus: et si non est possibilis terminus: non est possibilis motus: aliter. n. natura ociose ageret si motus inchoaret quod terminare non posset: ideo qui negat generationem negat alterationem: sicut qui negat possibilitatem terminum negat possibilitatem motus. Et quo appere potest quod non quilibet alteratio arguit possibilitatem generationis et corruptionis: sed alteratio proprie dicta: et realis: quod talia videtur esse via in formam: et non intelligere sic quoddam patet: et aiam per partem intellectus aliquo modo alterari: non in opus eas per tale partem esse suba corruptionis: quod in parte intellectus non est proprie alteratio: sic et luna eclipsat: ita quod illa alteratio est magis intentionalis quam realis: non opus luna corruptionis esse suba. Opposita autem dictis solvere non est difficile. Nam cum dicitur quod suba est per se quilibet: qualitates non faciunt ad esse forme vel non sunt de ratione eius: per quod non opus quod si quilibet tolli poterit quod forma tolli posset vel rei suba et natura per se habita: quod qualitates non sunt de ratione forme suba simpliciter: sunt tamen de ratione sube rei et forme: ut habet esse per se et nature quod sit cum et qualitatibus per se: et hoc sufficit ad oppositum. **Quod** vero adducit quod generatio et alteratio non habent ordinem eentialem: quod separari possunt: dicitur potest esse eas separari per actum non per possibilitatem: non. n. semper quando aliquid alteratur generatur et corrumpitur: sed si potest esse alteratio possibilis est generatio et corruptio. **Ca** autem quod predicta separari possunt per actum non per possibilitatem patet per se iam dicta: habitus est. n. alteratio nem et corruptionem habet analogiam ad invicem: sicut motus et terminus. **Ad**. n. opus quod cum aliquis actu movetur quod actu sit in termino: sed si possibilis est motus possibilis est terminus: aliter. n. ociose et frustra esset ille motus: cum non esset potest terminari. si ergo possibilis est alteratio: possibilis est generatio et corruptio: ad quod ordinatur motus vel ad terminum. **ut** autem pertinet alterationi aliter terminum per generationem et corruptionem: et quomodo unitas motus potest esse plures termini non est presentis speculationis.

Tertio declarandum est utrum sit una materia omnium habitus transmutationis ad se invicem. Et videtur quod non: quod per se. 5. metha. ca. de vno: distinguendo. 4. modos unius. scilicet unum numero: unum forma: unum genere: unum analogia. **Aut** quod illa sunt unum numero: quod est una materia: sed nunquam aliter quod transmutatur in idem numero: sed omnia transmutatio est in oppositum ergo nulla habitus transmutationis ad se invicem habet unam materiam. **Amplius** non quodlibet est in potest ad quodlibet: per se. n. equi non est in potest ad generationem leonis: sed cum eentiale sit materia esse in potest: ut dicitur Commentator in de suba oibis: sic debemus loqui de materia: sicut loquimur de potentialitate: sed in oibus istis corruptibilibus non reperitur una ratio potentialitatis: cum et quodlibet non fiat quodlibet: ergo in eis non reperitur una materia. **Amplius** si omnium talium est una materia: vel hoc est per se: vel per eentiam per se esse non: quod si omnium generalium esset una materia: per se esse omnium eorum esset una forma: cum materia non habet esse nisi per se sub forma: sed cum diversorum generabilium sint diversae forme non poterit eorum esse una materia quod ad esse nec est quantum ad eentiam: quod cum diversorum generabilium sint diversae eentiae: materia quod est de eentia unius non poterit esse de eentia alterius: nullo ergo modo est eorum una materia. **Notandum** ergo quoddam dixisse materiam dupliciter considerari posse quantum

ad actum et quantum ad rationem: per se in actu: sic non est una omnium sed per se in potest una et eadem est: quod materia cuiuslibet generabilis potest esse sub forma uniuscuiusque. **Et** autem. v. 3. quod materia vel est in potentia sit una omnium: sed aliquam vitam: habet ut ipsi exponunt hoc dictum non videtur veritate habere. **Ad**. n. que est in grano milij nunquam est in potest: ut possit in ea induci forma leonis materia enim vel esse in potest ad formam: vel est sub aliquo quodlibet: aliter. n. ex quodlibet puo corpore posset fieri magni nihil addito vel remoto: et eo non rarefactor: quod est inconueniens: sed materia vel est sub quodlibet: habet divisionem et partes: et est alia et alia. **Et** non potest dici illo modo eadem ut ponebatur. Propter hoc contra ponitur quod materia dupliciter considerari potest: vel ut est per se: vel ut est prima et disposita ad susceptionem forme. Si consideretur ut est per se: sic est una. In quolibet. n. genere causa est status: et est deuenire ad unum primum ut per se in 2. metha. sicut ergo est deuenire ad unum primum efficiem: et ad unum ultimum finem: et ad unam primordiale formam: sic est deuenire ad unam primam materiam. Sed si consideretur materia: ut est prima et disposita respectu susceptionis forme: quod alij et alij actus requirunt materiam aliter et aliter dispositam: et diversarum formarum sunt diverse materiae ut liquabilis est aqua per caliditatem et ignitatem sunt sicca et vinctuosa: et aliorum alia. **U**ltimo materiam esse unam non quodlibet: sed primam: ne labores in equivocone: restat videre quod modus unitatis ei competat. Sciendum ergo quod per se Commentator in 1. 2. metha. materia non est una per aliquam unam individualement formam: sed est una per indifferentiam: quod si omnis materia absolute datur ab omni forma: vel consideratur absoluta ab omni forma non remanet nisi una. **Ad** cum actus sit quod distinguitur: ut dicitur. 7. metha. ubi nullus actus ibi nulla distinctio: quod in fundamento tota natura in materia non est aliquid distinctum: sed est ibi pura potentialitas: ut vult per se per metha. ex quo pura potentialitas excludit omnem actum et omnem distinctionem: materia omnino prima: et si se considerata est una omnium per indifferentiam: quod non habet quod differat. ubi per se. 5. metha. ca. de vno: vult quod unitas materiae est quasi unitas generis. generis autem non est quod unum per unitatem forme licet. n. species sit forma una: genus autem non est forma una. **Nam** per se Themistium in per de anima: acceptum spiritus videtur per se: acceptum autem quod habemus de ipsa specie considerat in natura unum aliquid ut una forma in qua respicit talia conceptio: ut per se talis et fundamentum: sed generi non competit talis unitas: non generis conceptus: siue per se talis superius est ex tenui singularium similitudine: unitas ergo generis est ex quadam tenui similitudine: et remotione diversarum: ut remouendo ab homine et leone rationale et irrationale remanet animal. bene quod dictum est quod unitas generis est unitas materiae: et eo: cum quilibet istarum sit per quadam diversam non per unitatem forme: per se igitur materiam esse unam: non quodlibet: sed per se: per se quod unitas est una: quod per se quodam indifferentia. utrum autem per se hanc unitatem sit in ea aliam unitatem forte infra patebit: ubi de unitate materiae non solum quantum ad generalia: sed et quantum ad supercelestia disputari poterit. **Opposita** autem dictis non est difficile solvere. **Nam** cum dicitur quod habentes eandem materiam sunt unum numero. intelligendum est de unitate materiae per se individualement formam. nos autem loquimur de unitate eius per se in diversam: nam illa sunt unum numero que habent unam materiam per se in indivisibile et singulari forma. **Quod** vero ulterius adducit non quodlibet esse in potest ad quodlibet: videtur esse de potest per se: sed ex quodlibet potest fieri quodlibet per se in remota loquendo per se: nisi forte impediret per actum per se in proportionatam quantitatem: ex grano. n. milij non posset fieri leonem: sed in materia que est sub grano milij coniuncta tante materiae que sufficeret ad quantitatem leonis: posset esse sub forma leonis: bene ergo arguitur per rationem predictam: quod materia prima non est una omnium: ut per se equum non est materia prima leonis: ita de materia prima quod nos loquimur non arguitur argumens. **Quod** vero adducebat tertio quod in diversis generabilibus non est eadem materia: nec per se rationem nec per se esse: dicitur potest materiam diversorum generabilium non

I. c. 5.

I. c. 49.

I. c. 17.

I. c. 10.

I. c.

esse eandē fm esse 7 per se sed nō eē eādē pēntiam est per accidē. accidit. n. mae qz in diuersis gñabilibz sit differē p essentiam: qz hoc nō hz esse ex se sed conuenit ei vt est cōiūcta qñtati 7 forme: nā si absolueret mā huius gñabilis 7 illius ab oī qñtate 7 ab oī forma nō esset diuersa per essentiam: qz vt dictum est non haberet per quid differret.

I. c. 4.

Universali ter itaqz de generatione 7 corruptione simplici elemētōrū dicēdum. vtrū est aut nō est 7 quō est: 7 de alijs simplicibus motibz.

puta de augmētatione 7 alteratione.

In pte ista vt dicebat: incipit pbs determinare de gñatiōe 7 de alijs motibus: 7 duo facit: qz p ptiuat se ad dicēda. 2° ereqz de intento: 2° ibi. (Plo. n. igit.) Dicit ergo qz ipse vult dicere vtr de simplici gñatiōe 7 corruptione elozz. vtr est aut nō est: 7 si est quō est. vtrū nāz vel aliter: 7 etiā vult dicere de alijs simplicibus: puta de augmētatiōe 7 alteratione qz possit dici mor^o simplr: nō in gñatiōe simplr: s; fm qd. Addit et elozz: qz cū iste liber cōputet inter libros cōes 7 vles: nō intendit descendere spāliter ad gñatiōem huius mixti vel illius: descendit tamen ad gñatiōē hui^o elemētū vel illius: vel dicit elemētōz: qz simplr sunt cōiō uersa inter antiquos de gñatiōe elemētōz magis qz de gñatiōe mixtoz. **D**einde cum dicit.

I. c. 5.

Plato. n. igit solū de gñatiōe scrutat^o ē 7 corruptiōe quō existit in rebz: 7 de gñatiōe nō oī. s; de ea que elemētōz. quō aut carnes fiāt aut ossa aut aliozū qd taliū nihil.

I. c. 6.

Ex. qz de intēto: 7 duo facit: qz p determinat de hz motibus fm opūiōē alioz. scdō fm p ptiā: scdō ibi. (Determinatio aut huius. Circa p^o duo facit: qz pmo pōit opūiōes ipsas. secundo pertractat eas: scdō ibi. (Quōes huius.) Inter aut istos antiquos pbs forte q magis rōnabilis loquebatur fuerit Plo 7 Democriti. adeo solum hōz opūiōes recitat. duo igit facit: qz p pōit opūiōem Plōis. scdō opūiōem Democriti. (Democrit^o aut.) In pōnēdo at pōnē Platonis: tria facit: qz p increpat eū: qz insufficiēter locutus fuerat de gñatiōe rez. scdō increpat ipm: qz insufficiēter tractauerat de alijs motibus. 3° aut oēs antiquos pbs pter Democritū fuisse valde insufficiēter locutos de nālibz motibus: scdō ibi. (Amplius nec.) 3° ibi. (Vtr aut.) Dicit ergo Platonē repēdibile eē de insufficiētia. qz scrutatus de gñatiōe 7 corru. quō existit in rebz: scrutatus de gñatiōe si oī. s; solū de ea q ē elozz: mā quō fiāt carnes 7 ossa aut ali qd alioz taliū istoz nihil vltē^o dicit. **D**einde cū dicit.

I. c. 5.

Amplius neqz de alteratiōe neqz de augmētatione quō existit in rebus.

Reprehēdit de insufficiētia qñtum ad alios motus: nam Plo nō solū insufficiēter determinauerat de gñatiōe: cū nō determinauerit de gñatiōe oīuz: s; qd plus est: insufficiēter dicit qd ad alios mot^o: qz nō dicit de alteratiōe 7 augmētatione: quō existit in rebus. **D**einde cū dicit.

Universali ter aut extra ea que superficie tenus de nullo alijs pstituit preter Democritum: hic autem videtur de oībus curam habere. Jā aut in qualiter 7 quomodo differunt. De augmētatione aut nullus determinauit quidē vt dicim^o: nisi contingens qz 7 quis diceret: qm adueniente simili augmētatur: quomodo aut hoc non adhuc nec de

mixtione nec de alioz p simili vt ita dicā nullo: vt puta de facere 7 pati: quō hoc qdē facit. hoc aut patit fm naturales opationes.

Aut oēs antiquos pbs valde insufficiēter locutos fuisse de talibus motibz excepto Democrito: id aut qz vtr extra ea q superficie tenus appent: de nullo tali motu aliquis antiquoz pstituit sermōē pscrutari pter Democritum: hic aut vtr de oībus hīe curam 7 de oībus reddere causam ex hīe itā appet qualr 7 quō differt opūiō Democriti. ab alijs: qz nullus alioz determinat de augmētatiōe vt dicimus. i. vt ita loquamur qz nō qlibet diceret. Dicebant. n. qz adueniente fili fiebat augmētū. s. n. qz. i. qlibet de populo sciuisset dicere: sed quō fit augmētū nō dixerunt: adhuc autē neqz de mixtione: neqz de nullo alio pstitit: vt ita dicam dicti pbi tractauerunt: vt puta de facere 7 pati: quō hoc quidem facit. hoc autē patit fm naturales operationes nullus eoz dicit. **D**einde cum dicit.

Democritus aut 7 Leucipp^o faciētes figuras alterationē 7 gñatiōē ex his faciunt segregatione quidē 7 pgregationē gñatiōē 7 corruptionē. ordie aut 7 pōne alterationē.

Narrat opūiōē Democriti. 7 duo facit: qz p pōit dictā opūiōem. scdō subiūgit opūiōis rōnē: ibi. (Qm existimabant.) Dicit qz Democritus 7 Leucippus. n. fuit socius Democriti. 7 qd vnus dixit alius dixit: pp qd qd dī de vno de alio dī intelligi. vñ pbi faciētes figuras. i. athomos figuratas alterationē 7 gñatiōē ex his faciūt: qz segregatione 7 congregatione saluabāt gñatiōē 7 corru. ordine aut 7 pōne saluabāt alterationē. **D**einde cū dicit.

Quonia aut existimabāt verū in apparenti cōtraria aut sunt 7 infinita q in sensu apparent figuratas infinitas faciunt.

Assignat dicte opūiōis rōnē: 7 duo facit: qz p ostēdit dictam pōnē fuisse aliquo mō rōnabile in pōnēdo pñ. scdō in pōnēdo ea que sequit ex pncipijs: ibi. (Quapp trāslatione.) fuit. n. Democriti. motus aliquali rōne in pōnēdo athomos infinitaz figuraz esse rez: pñ: qz existimabant ipse 7 Leucipp. vtr esse in appendo: crediderūt enim qz qd appet eēt rez: 7 qz dīa fuit fm appentiā: 7 vñ apparet vñum: 7 aliq aliud. 7 quasi infinita sunt que apparent in sensu: vt oēs istas apparentias saluarent infinitas figuras fecerant. **D**einde cum dicit.

Quapropter trāslatione cōpositi idē dīriū vtr alij 7 alij 7 transmutat pūo adueniente 7 vtr aliud appet vno trāsmutato: ex eis dē. n. tragedia 7 comedia fit litteris.

Ostenso qua rōne mouebant ad pōnēdū pñ: ostēdit quō mouebant ad ponendum que sequunt ex pncipijs: 7 qz ex pncipijs suis saluabāt alterationē 7 gñatiōē: id duo facit: qz pmo ostēdit quō saluabāt alterationē. 2° quō gñatiōē: ibi. (Qm aut vtr.) **A**lterationē aut vt dcm est: saluabāt ex ordine 7 pōnē: qz eo q ordinabant alr 7 alr athomi: 7 hēbant aliā 7 aliā pōnē: vt qz athomus supior fiebat inferior: dicebat alterationē fieri: s; aut erat satis rōnabile: supposito suo pncipio: nam si verum est in apparendo: itā p trāslationē cōpositi idē vtr dīriū aliq: vt collū colūbe trāslatum 7 motū alterius 7 alterius coloris apparet: qz ita est: vt appet si p trāslationē cōpositi 7 pncipati cāt alteratio. ergo multo magis hz hoc fieri p trāslationē athomoz 7 pncipioz: ideo dicebat q vno athomo pūo adueniente 7 trāsmutato trāsmutat ppositū: 7 vtr alterat 7 appet aliō:

I. c. 6.

nam ut dicebat sicut et eisdem litteris aliter et aliter ordinatis sit comedia et tragedia. i. sunt versus alij: et alij versus in laudem et vituperium: sic supple ex eisdem atbomis aliter et aliter ordinatis sit compositum alteratum et variatum. C Deinde cum dicit.

L. c. 6.

Quomaz autem videtur oibus pene esse aliud generationem et alterationem generari. quidem enim et corrumpi congregata et disgregata. alterari autem translati passio- nibus de his scientibus considerandum.

Ostendit quo videbat saluare rationabiliter generationem et corruptionem. nam si quicquid videtur est verum cum fere oibus videatur generationes esse aliud ab alteratione et fere oibus congregata generari et disgregata corrumpi: et translationis passio- nibus alterari. cum ista esset positio democriti: et hoc videtur fere et h. et quod vi est vere arguebat Democritus veram esse positionem suam. addit autem ad commendationem Democriti quod de his est scientibus considerandum. forte hoc ideo dicit: quia sic rationabiliter Democritus suscebat rationem suam quod dignum erat scientes considerare de ipsa. C Deinde cum dicit.

Questiones autem habet hec et multas et rationabiles. Siquidem igitur generatio est congregatio multa impossibilia contingunt. sunt autem rursus rationes alie cogentes et non habiles solui: quod non contingit aliter se habere: et si non est generatio congregatio aut vlti non est generatio: aut si est alter ratio est: aut si h. difficile dissolvere retadum est.

Pertractat dictas opiniones. et duo facit. quia primo ostendit huius pertractationem esse rationabilem. 2. incipit eas pertractare et dat modos procedendi contra dictas opiniones. ibi. (Principium autem hoc.) Ex h. enim rationabile est aliqua materiam pertractare: quia ex eo oriuntur multe rationabiles rationes. ideo autem quod hoc. idcirco opiniones habent quod rationabiles. quia si generatio est solus congregatio multa impossibilia contingunt. quia tunc generatio esset motus localis: et generatio non haberet materiam vnam: et alia. et si hoc non ponimus. sunt rursus alie rationes cogentes non habiles solui probantes quod non contingit aliter se habere. vsqz enim ad tempora. At dicentes quod generatio non est congregatio: ducebantur ad h. inconueniens quod vel ylia generatio non erat: vel si erat alteratio erat: quia hoc est difficile dissolvere: ideo temptandum est dissolvere dictam difficultatem. C Deinde cum dicit.

L. c. 7.

Principium autem horum omnium vtrum sic generatur et augmetatur et alterantur entia: et contraria his patiuntur: primis magnitudinibus existentibus principijs omnium entium indivisibilibus: aut nulla est indivisibilis magnitudo. differt enim multum: et rursus si magnitudines sunt vtrum ut Democritus et Leucippus hec corpe sunt: vel ut i. timeo planities.

Posita rationabiliter pertractationis incipit pertractare dictas opiniones: et duo facit. quia primo dat modum procedendi contra huius opiniones. 2. procedit contra ipsas et pertractat eas ibi. (Hoc quidem igitur.) Dicit ergo quod principium pertractationis horum omnium siue principium per quod inquirenda est veritas circa dictas opiniones est inquirere vtrum sic generatur alteratur et augmentantur entia et patiuntur contraria his. i. corrumpuntur et diminuantur existentibus primis magnitudinibus principijs omnium entium indivisibilibus. aut nulla est magnitudo indivisibilis: quia multum differt vtrum

debeant poni principia magnitudines indivisibiles aut non: rursus si esset possibile esse magnitudines indivisibiles: et siaret pertractandum vtrum he magnitudines sint corporee ut posuerunt Democritus et Leucippus vel sint sicut planities idest superficies. ut Plato posuit in timeo.

C Deinde cum dicit.

Hoc quidem igitur ipsum ut in alijs diximus inconueniens vsqz ad planities dissolvere. ideo magis rationabile corpa indivisibilia esse. sed hec quidem multa habent irrationabilitatem.

Inquirat et pertractat dictas opiniones et duo facit: quia pertractat opinionem Platonis. 2. democriti. ibi. (Habet. n. questionem.) In pertractando Platonis opinione inquirat de ea componendo ipsam ad opinionem Democriti. et 4. facit. fm quod in 4. ostendit opinionem Platonis defectisse ab opinione Democriti. p. n. defectus hec pos ab illa quod ad p. n. 2. quod ad ea que sequuntur et principijs. 3. quod ad vlti per quam adiecta sunt dca pos. quod ad rationes per quas posata pos suscebat. 2. pars incipit ibi. (Sed tunc et h.) 3. ibi. (Tunc autem quod vlti.) 4. ibi. (Videbit autem quod.) Fuit autem melior et sufficientior pos Democriti pone Platonis in ponendo p. n. id est autem hoc ipsum. i. ponere superficies p. n. corpalium reze est valde inconueniens: quia ut diximus in alijs circa p. n. tertij celi et mundi. inconueniens fuit dictum Platonis: quia vsqz ad planities dissolverit corpa ideo magis rationabile fuit dca Democriti ponentis p. n. reze non superficies sed corpa indivisibilia: 3. i. h. non sit simplr bfi dca: sed multa beat irrationabilitatem. rationabilis. n. est corpa resoluti in corpa: ut dixit Democritus: quia resoluti in superficies ut posuit Plato. C Deinde cum dicit.

L. c. 8.

Sed tunc et ex his et alterationem et generationem contingit facere ut dictum est. aliter conuersione et contactu transmutate ydealem et figuram differentijs quod fecit Democritus et ideo colore hoc non ingit esse: conuersione enim colorari. his autem quod in planities diuidunt non adhuc. nihil. n. sit preter solida ex compositis. passionem. n. non suscipiunt generari aliqua ex ipsis.

Ostendit positionem democriti esse sufficientiorem positione Platonis quantum ad ea que sequuntur ex principijs. Democritus enim per sua principia saluabat tam generationem quam corruptionem et alterationem. Plato vero alterationem non solum vere: sed etiam apparenter saluare non poterat. ideo autem quod ad Democritum contingit ex his. i. p. h. sua principia facere alterationem et generationem: quia ut dictum est conuersione et contactu. i. ordine et positione transmutante ydealem idest formam actualem in materia supple saluabat alterationem Democritus: et faciendo figuram differentiam supple saluabat generationem: nam fm quod alij et alij atbomi aliaz et aliaz figuraz congregabant: generabant diuersa generabilia. prout et illi atbomi diuersificabant in positione et ordine inducebant alia et alia qualitas. et quia ex solo situ et ex solo ordine diuersificabatur qualitas et color. Democritus et Leucippus non inquirunt colorem esse h. i. esse aliquid fixum in natura: sed sola conuersione inquirunt rem colorari et alterari. sed his. i. Platonis qui diuidunt et resoluunt corpora in planities. i. superficies. 3. fm quandam apparentiam saluent generationem corporum. alterationes vero et transmutationem in passionibus non adhuc saluare possunt. nam ex compositis superficialibus nihil sit fm Platonis propter solida. i. propter corpa passionem tunc et quod tate non suscipiunt generari et ex ipsis superficialibus superficies. n. vlti esse quod mathe. et talia sunt abstracta a qualitatibus. ideo per eas passiones generari non possunt. C Deinde cum dicit.

Cla aut quare non potuit confessa videre in experientia fuit. Quod quicquid magis insudauerit naturalibus magis possunt supponere talia principia quibus multa possunt complicare: quod ex multis sermonibus idocri erant entes ituentes et ad pauca respicientes facile enunciant.

Constat positionem Democriti fuisse meliorem pone Platonis quam ad viam et modum per quam Democritus deuenit in positionem suam diuisi dando et per multam experientiam. Plato vero qui in expertus de rebus sensibilibus dixit quod dicitur: constat experientiam deficere ab experientia: ideo ait quod cum quare plato minus patuit videre re confessa et apparentia fuit in experientia: ideo Democritus. Leti cipius qui magis insudauerat naturalibus magis potuit supponere talia principia per que possit multa complicare et multa elucere. Platonici vero qui fuerunt entes de numero existentium indocri ex multis sermonibus respicientes et intuentes ad pauca enunciatuerunt facile. id debilitat. **N**otandum autem quod vniuersalia respectu singularium sunt pauca. Plato enim et philosophi tenuerunt modum oppositum: philosophi enim ex sensibilibus ascendit in intelligibilia. Plato vero ex intelligibilibus voluit descendere in sensibilia: despicientes ergo ista sensibilia et ista multa: respiciens ad vltima et ad pauca proferebat debilitat: quod in talibus experientia et cognitio particularium multum proficit. **D**einde cum dicit.

Auidebit autem aliquis ex his quantum differunt philosophice et logice intendentes: qui enim indiuisibiles magnitudines: hi quidem inquirunt quod ante trigonum multa erunt. **D**emocritus autem vix proprijs et philosophicis sermonibus persuadere. **M**anifestum autem erit quod diximus prece debet.

Constat positionem Platonis deficere a pone Democriti quantum ad rationes per quas suas positiones fulciebat. Plato vero adducebat rationes extraneas. Democritus vero quodammodo proprias: ideo ait quod ex his. id est ex dictis Democriti et Platonis videbitur quantum differunt philosophice et logice intendentes: nam hi. id est Platonici qui ponunt magnitudines. id est superficies indiuisibiles arguunt logice. id est extraneas: inquirunt. nam quod si non esset dare indiuisibiles superficies. id est superficies non resoluibiles neque alias superficies multa. id est multe figure essent ante trigonum id est ante triangulum: voluit. nam Plato et voluerunt omnes mathematici omnes figuras rectilineas resoluti in triangulos triangulos vero non resoluti in alios: et quod in triangulis erat statum: et ipse erant prime figurarum: ideo posuit eos esse plures indiuisibiles et esse principia omnium corporum. huius autem ratio logica erat: quod erat extranea a naturali proposito. Democritus vero videtur proprijs et philosophicis. id est naturalibus sermonibus persuadere: quod autem ita sit ut dicimus prece debet. id est per sequentia erit manifestum. **N**otandum autem Platonem fuisse locutum non solum extraneas. quod loquens de naturalibus non loquebatur naturaliter: sed ad istam quodammodo loquebatur logicam: sed quantum hoc sit in declarationibus dicet. intendimus enim deinceps facere declarationes separatas a finibus ne volentes solam habere sententiam declarationum tedio sint affecti.

Abet autem questionem si quis ponat corpus esse et magnitudinem passibilem: et hoc quidem enim possibile quid erit quod diuisiones effugiat si enim omnino diuisibile: et possibile hoc: et si mul hoc passum diuisum: et si non simul diuida-

tur: et si hoc fiat: non erit impossibile.

Posita pone Platonis hic ingrit philosophia de pone Democriti. **A**d cuius evidentiam notandum quod cum Democritus poneret corpora indiuisibilia: et omne corpus sit quid primum oportebat etiam dicere esse aliqua signa continuatiua per que non erant diuisiua. Corpora ergo secundum ipsum erant diuisibilia secundum quodlibet signum diuisiui: non autem secundum quodlibet continuatiuum. Et his autem dupliciter venabatur esse corpora tri-diuisibilia: primo ex eo quod corpora erant diuisibilia secundum quodlibet signum diuisiui: nam secundum cum hac diuisione facta ut patebit non remanebant nisi corpora indiuisibilia. 2. probat hoc idem: eo quod corpora non erant diuisibilia secundum quodlibet signum continuatiui non facta diuisione: sed omnia signa diuisiua remanebant corpora continua indiuisibilia: cum essent in eis signa que erant ita continuatiua quod non erant diuisiua. duo ergo facit: quod primo ponit primam viam: et soluit eam breuiter. 2. ponit secundam viam et soluit eam diffuse supplendo que in prima solutione dimiserat. 2. pars ibi. (Esse autem simul omnia.) Circa primum duo facit: quod primo ponit dictam viam. 2. ea soluit ibi. (Sed et hoc ponentibus non minus.) Prima via sic ostenditur. Democritus in ponendo prima corpora indiuisibilia ex aliorum principia mouebatur hac ratione. dicebat enim possibile esse corpus actu diuisum secundum quodcumque signum diuisiui: vbi quod. nam in hac lectio de finis referendū est ad signa diuisiua: quod secundum talia secundum et sit diuisio: sed hac diuisione facta non remanet nisi corpora indiuisibilia. et indiuisibilia corpora sunt principia omnium corporum: cum ad ea fiat resolutio omnium corporum: in predicta autem ratione duo videntur esse dubia. vbi. primum non esse inconueniens ponere corpus esse simul actu diuisum secundum vnum quodcumque signum. et secundo quod tali diuisione facta ita resolutio ad corpora indiuisibilia. his declaratis sufficiens argui corpora indiuisibilia esse aliorum corporum principia possumus ad ea stat vltimo resolutio omnium aliorum. Diuidit ergo philosophus per duas partes: primo ostenditur quod Democritus probat non esse inconueniens corpus esse simul actu diuisum secundum vnum quodcumque signum. secundo manifestat quod ostendebat quod tali diuisione facta stabat diuisio ad corpora diuisibilia. secunda pars ibi. (Quia ergo omnia tale.) Circa primum duo facit secundum quod dupliciter probat non esse inconueniens ponere corpus esse actu diuisum secundum quodcumque signum. secunda pars ibi. (Quia apparet secundum medium.) Dicitur quod hoc questionem rationabilem dictum democriti: quod si quis ponat corpus et magnitudinem diuisibile passum: et secundum quodcumque signum: quod hoc est possibile si ponatur in esse quid erit quod diuisionem effugiat. hoc ergo posito nihil remanebit diuisibile. est ergo via rationis quod quod non est inconueniens possibile poni esse si corpus est omnino diuisibile et hoc est possibile non est inconueniens quod simul sit hoc passum et si mul sit hoc actu diuisum: nam et si simul non diuidatur: tamen et si hoc fieret et ponere in esse non sequeretur tamen impossibile. **D**einde cum dicit.

Quapropter et secundum medium similiter: et vniuersaliter autem si omnino in actu est diuisibile: et si diuidatur nullum erit impossibile nascens: quoniam neque si in mille milia diuisa fuerit nullum impossibile et si nullus vtiq; diuidat.

Adducit secundam rationem: nam quia ratione corpus est diuisibile secundum medium signum si ponat supple actu diuisum secundum tale signum non sequitur inconueniens: sicut ergo et pari ratione: si est corpus vniuersaliter diuisibile: aut si est omnino innatum esse diuisibile si diuidatur supple omnino ut est nati diuidi nullum erit impossibile nascens: nam sicut neque si in mille milia prout diuisa fuerint corpora nullum impossibile nascet: unde vtiq; nullus ea diuidat: ita ex quo ponunt omnia di-

Nondum

Nondum

I. c. 8.

Nondum

I. c. 8.

uisibilia si ponantur fm omnia signa diuisiua si ponantur omnino sic actu diuisa non erit inconueniens: licet nō omnino actu diuidantur. **C** Deinde cum dicit.

Quoniam ergo omnino tale corpus diuidatur. quid ergo erit reliquum? magnitudo: non erit possibile erit enim quid non diuisum. erat autem omnino diuisibile.

Ostendo non esse inconueniens ponere corpus esse actu diuisum fm omne signum: tum qz possibilibi posito in esse nō sequitur inde inconueniens: tum qz qua rōne potest poni actu esse diuisum fm vnum signum: pari ratione potest poni esse diuisum fm omne signum. In parte ista adducitur ratio Democriti quia videbatur ostendere qz hac diuisione facta stabat resolutio ad corpora indiuisibilia. erat autē ratio sua talis. diuiso corpore fm vniuersum qz signum qd relinquitur ex diuisione. vel erunt magnitudines: diuisibiles: vel puncta: vel nihil: vel superficies vel passiones: vel corpora indiuisibilia: sed non est aliquid p̄dictorum. relinquitur ergo esse corpora indiuisibilia. In hac autē ratione sic p̄cedit: qz p̄mo ostēdit qz ex diuisione p̄dicta non pōt relinquitur aliquid aliud a corporibus indiuisibilibus. 2° qz plato 7 vlr oēs mathematici videbant resoluē corpora in superficies. superficies in lineas. lineas in puncta. ideo adducit plures rōnes ad ostendendum non posse corpora resolui in puncta. 3° recolligit succinctorē rōnem totam concludē talem diuisiones stare ad corpora diuisibilia. 2° parte incipit ibi. (Amplius autē ubi erat.) 3° ibi. (Quapropter si sic h̄ manifestum.) Circa p̄mū quatuor facit. nam p̄mo ostēdit qz p̄dicta diuisio non stat ad magnitudines diuisibiles. 2° qz nō stat ad puncta vel ad nihil. tertio qz nō ad superficies. q̄rto qz nō ad passiones. 2° ibi. (Sed si nullū erit.) 3° ibi. (Sed si siqua diuisio.) 4° ibi. (Si autem non est corpus.) **C** Dicit ergo p̄mo qz si corpus est oīno tale. i. omni nō diuisibile. ponat qz in esse 7 diuidat. quid q̄ erit reliquū facta tali diuisione erit posse qz relinquitur magnitudo diuisibilis: qz hoc posito erit corpus nō diuisum oīno cū possit plus diuidi. erat autē ut dicebat oīno diuisibile 7 ponebat ut supple oīno actu diuisum. **C** Deinde cum dicit.

Sed si nullū erit corp⁹. neqz magnitudo. diuisio autē erit. aut ex p̄ctis. aut 7 sine diuisione ea erūt ex q̄b⁹ cōpositū ē aut nihil oīno.

Ostendo nō stare diuisionem ad magnitudines diuisibiles: ostēdit qz non stat: nec ad p̄ctā: nec ad nihil. 7 duo facit. qz p̄mo p̄mittit quod intēdit. 2° manifestat quod dixerat ibi. (Quapropter 7 generabit.) Dicit ergo qz si facta p̄dicta diuisione nō relinquitur aliquid corp⁹ diuisibile neqz magnitudo. dices forte qz diuisio erit: aut ex p̄ctis: ita qz ea ex quibus est cōpositum corpus. erāt sine diuisione: qz erāt p̄ctā indiuisibilia. aut forte dices qz relinquitur ex diuisione non erit puncta: sed oīno nihil: utriqz autē istorū est impossibile. **C** Deinde cum dicit.

Quapropter 7 generabit ex nihilo 7 erit corpus cōpositum 7 omne vniqz nihil et non erit existens sed apparens tantum.

Probat neutrum p̄dictorum esse posse. ideo duo facit. qz p̄ ostēdit qz non pōt stare diuisio ad nihil. scō qz nō ad puncta ibi. (Similiter autem 7 si erit.) Dicit ergo qz quia ut ex eisdem componitur aliquid in que diuiditur: si esset possibile corpora diuidi in nihil: generabitur corpus ex nihilo: 7 erit corpus cōpositum ex nihilo. 7 omne. i. 7 totū corpus erit vnum nihil: 7 non erit aliquid existens sed apparens tantum. 7 qz hec sunt inconuenientia: inconueniens est corpus diuidi in nihil. **C** Deinde cum dicit.

Similiter autem 7 si erit ex punctis non erit quantum. quando enim tangebant se 7 vna erat magnitudo vel simul erant non faciebant maius omne. diuisio enī in duo vel plura. neqz maius neqz minus omne priorē. quapropter: 7 si omnes componantur nullam facient magnitudinem.

Ostēdit stare diuisionē ad p̄ctā: qz si erit diuisio ex p̄ctis corpus sic diuisum non erit quantum: qz ex punctis nō potest fieri magnitudo: quod sic ostēditur. qz quādo puncta tangebāt se. i. quādo erat magnitudo continua in q̄ puncta quodāmodo se tangebāt: qz simul erāt: 7 vna magnitudo erat continēs omnia illa p̄ctā. 7 oīa illa puncta nō faciebāt illud oē. i. illud totum corpus: siue illa totam magnitudinē esse aliquid maius. est ergo vis rōnis qz: qz oīa p̄ctā existētia in magnitudine continua nō faciūt magnitudinē maiore. nō ex p̄ctis nō pōt fieri aliq̄ magnitudo. qz atqz p̄ctā nihil augeat p̄z. nā in linea continua nō sūt nisi duo p̄ctā in actu: si tñ diuidat sūt ibi plura p̄ctā in actu q̄ duo. si ergo puncta aliquid augerēt: qz in magnitudine diuisa sunt plura p̄ctā in actu q̄ in continua oēs partes magnitudinis continue simul sumpte essent plus q̄ sūt totū: qd erat inconueniens. qz diuisio magnitudinis in duo vel in plura oēs ptes magnitudinis simul sumpte nō sunt neqz maius: neqz min⁹. cē. i. tota priorē magnitudine. 7 qz p̄ctas p̄dictorū nihil auger: si omnes p̄cti cōponantur nullam faciūt magnitudinē. si igit ex p̄ctis nō pōt fieri magnitudo sequitur qz non possit diuidi in puncta: quod declarare volebamus. **C** Deinde cum dicit.

Sed si siqua diuisio quasi rasura fiet ex corpore: 7 sic ex magnitudine quidem corpus egrediat idē fm̄ illud autē quō diuisibile.

Ostēdit diuisionē corporis non posse stare ad superficies: qz si fiat aliq̄ diuisio: 7 q̄si rasura. i. superficies que pōt dici rasura: qz est in extremo corp⁹: p̄mo videt attingi rasorio. sed si h̄ rasura 7 h̄ superficies fiat de corp⁹ ut qz corpus resoluatur in superficies: qz ex eisdem aliquid cōponitur in que resoluū sequit qz corpus egrediat. i. qz corpus fiat 7 cōstituatur ex magnitudine vel ex diuisione ut h̄t alia lra. i. ex superficie que pōt dici magnitudo 7 diuisione fm lōgitudinem 7 latitudinē: 7 nō sit magnitudo fm profunditatem: sed si hoc ponat qz fiat corpus ex superficie: cum corpus sit magnitudo fm profunditatem: nō superficies: erit idē fm̄ qz plus: 7 dicem⁹: id qd plus dicebam⁹: videlicet quō corpus quod est diuisibile 7 est magnitudo fm profunditatem fiet supple ex nō magnitudine fm profunditatem. sequitur ergo inconueniens quod prius dicebatur. s. ex nō magnitudine magnitudinē fieri. **C** Deinde cum dicit.

Si autē non est corpus sed spēs aliqua segregabilis aut passio quidem quia secessit.

Ostēdit nō stare diuisiones ad passiones. 7 duo facit. fm qz dupliciter hoc probat. 2° ratio ibi. (Et est magnitudo puncti.) Prima ratio talis. quod relinquitur ex diuisione nō est corpus diuisibile: nec nihil: neqz puncta nec superficies. sed si dices forte qz est species aliqua: aut passio: sequitur inconueniens contra re. nā cum ea in que diuidit sunt per se existentia: si in passiones diuideretur corpus: passio secederet: esset separabilis: 7 posset per se existere: quod est inconueniens. **C** Deinde cum dicit.

Et est magnitudo p̄cti vel 7 tact⁹ h̄ patietes inconueniens 7 ex nō magnitudine esse.

Adducit 2^{am} rōnem que talis est. passioni de se non componitur

petit magnitudo. omnis enim passio per se loquendo dicitur quid indivisibile. unde magnitudo cuius est quasi magnitudo puncti siue magnitudo tactus: pro eodem enim hic accipitur punctus et tactus. dicitur enim punctus tactus: quia est ratio: quare linee se contingant. Si ergo passioni non competit magnitudo dicens corpus dividi in passiones erit patiens hic inconueniens: videlicet ex non magnitudine esse magnitudinem. cum dictum sit ex eisdem aliquid componi in que resoluitur. Deinde cum dicit.

Amplius autem ubi erunt immobiles aut mutati puncti.

Quia videbat magis ratioabile corpora vltima resolui in puncta. quia Platonici et mathematici hoc dicere videbatur. ideo adducit plures rationes ad ostendendum hoc specialiter esse impossibile. et tria facit scilicet quod tres rationes adducit. 2^a ibi. (Tactus. n. semper.) 3^a ibi. (Amplius si diuides.) Ad euidentiam prime rationis notandum quod circa factionem magnitudinis ex punctis fuerunt duo modi dicendi. quod dam. n. posuerunt hoc esse per motum ut quod punctus motus facit lineam. linea mota superficie. superficie mota corpus. quod daz vero dicebat quod absque tali motu et absque tali fluxu magnitudo fiebat ex punctis. arguit ergo Democritus: quod siue ponatur puncti mobiles siue mutati: si magnitudo diuidatur in puncta erunt ubi. i. alicubi. quod partes in quas diuiditur corpus: oportet alicubi esse. sed punctis non potest competere locus: cum locus sit quid quantum: et quantum non possit adequari non quanto: quia locus equatur locato: in puncta non poterit diuidi corpus. Deinde cum dicit.

Tactus enim semper est vnus duorum quorundam quasi ente altero preter tactum et diuisionem et punctum. Si utique quis predictorum ponet quodlibet aut quantitates aut corpus omnino esse diuisibile hec contingunt.

Ponit 2^{am} rationem. nam sicut in agētenāli est assignare quod agit et que est ratio agēdi. ut calidum agit: et calor est ratio agēdi: et id quod est ratio agēdi non per se existit. ut calor non est quid per se existens: sed est existens in calido: quod est aliquid aliud excepto calore: sic in tāgente aliud est quod tāgit: aliud est ratio tāgēdi. nam habetia vltima se tāgit. ipsa vero vltima sit ratio tāgēdi: et ideo talia non per se existunt: sed sunt in tāgentibus. punctus ergo qui potest dici punctus tactus et diuisio. punctus. n. dicitur inquantum est quid indivisibile. diuisio vero dicitur: quia semper super aliquo puncta diuiditur linea. tactus autem nominat equatum est ratio quare se lineetāgant. et quia talia. ut dictū est: non possunt per se existere: cum ea in que diuiditur corpus per se existant. in puncta non poterit fieri talis diuisio. ideo ait quod tactus. i. punctus nunquā supple per se existit: sed semper est vnus duorum quorundam se tāgentium. i. semper est cuiusdam tāgentis. punctus. n. est aliquid tāgentis sicut passio est aliquid subiecti. vbi semper est in quodam tāgēte quasi ipso tāgente ente altero preter punctum: qui dicitur tactus et diuisio. si ergo utique quis predictorum philosophorum quolibet siue quolibet magnitudinem ut corpus: aut quantitas ponat esse omnino diuisibile et diuidi in puncta: impossibile contingit et: quod supple ponit puncta per se existere cum non possint per se esse. Deinde cum dicit.

Amplius si diuidens lignum compono aut quid aliud equaliter et vnum.

Ponit tertiam rationem. quod si aliquis diuidens lignum vel aliquod aliud corpus et ponit singulas partes: tunc omnes partes sume sunt quid equaliter: et quasi quid vnus suo

toti. sed puncta non possunt equari magnitudini. ergo in ea non potest diuidi magnitudo. Deinde cum dicit.

Quapropter si sic habet manifestum quod et incido lignum secundum quodcumque signum. omnino igitur diuisum est potestate. quid ergo erit propter diuisionem. Si enim et est aliqua passio: sed quomodo in hec resoluntur et generantur ex his. aut quomodo sepebantur hec. Quapropter si est impossibile ex tactibus aut ex punctis magnitudinem esse necesse est corpora indivisibilia esse magnitudines.

Resumit totam rationem ut concludat interitum dicens. quod si corpus diuisibile sit habet medium signum et quodlibet aliud signum: quod potest fieri quodcumque signum diuidi: quod potest sciri lignum habet quodcumque signum. si ergo ponatur omnino diuisum: ut potestate est diuisibile quod erit propter diuisionem: id est quod relinquitur diuisio facta. si dicatur quod est passio aliquod quomodo in passiones dissoluitur corpus et generantur ex ipsis. aut quod separabitur. h. passiones a subiecto. impossibile est ergo quod fiat diuisio in passiones: sicut supple impossibile est predicta diuisio non stare ad magnitudines diuisibiles. vel ad nihil: vel ad superficies vel ad puncta. quapropter si esset possibile stare supple diuisionem ad puncta esset possibile supple ex tactibus: aut ex punctis esse magnitudinem. quod est inconueniens. vult ergo philosophus breuiter et succincte resumere rationem quod ad nihil predictorum potest stare diuisio corporis si diuidatur secundum quodcumque signum: sed vel stabit ad aliquod predictorum vel ad corpora indivisibilia: cum ostensum sit non posse stare ad predicta necesse est esse corpora indivisibilia et magnitudines indivisibiles: ad quod supple stat vltima resolutio. et quod talia sunt principia rerum: ad quod stat vltima resolutio compositorum. arguebat Democritus corpora indivisibilia esse rerum principia ut ipse ponebat. Deinde cum dicit.

Sed et hoc ponentibus non minus contingit impossibile. Scrutatum est autem de his et in alijs. **Sed** hic tentandum est soluere: id est rursus a principio questionem dicendum.

Solutio ad quæstionem quæstio magis est ad veritatem quæstionis ad quæ formam quærendi. duo autem facit: quia primo primum se ad dicenda et dat modum soluendi. 2° ponit ipsam solutionem. ibi. (De quidem corpore.) Dicit ergo quod ponentibus hoc quod possit Democritus non minus. i. nihilominus contingit impossibile quod multa impossibilia sequantur si possit diuidi corpus usque ad corpora indivisibilia. De his autem impossibilitatibus sequentibus ad positionem tactam scrutatur est in alijs. ut in 3° celi et mundi. et ibi posita sunt huiusmodi inconuenientia: sed tamen hoc quod Democritus quærit temptandum est soluere. ideo ut illud solyamus dicendum est rursus et repetendum questionem a principio. Deinde cum dicit.

Omne quidem igitur corpus sensibile diuisibile esse secundum quodcumque signum et indivisibile non est inconueniens. hoc enim potestate. hoc enim endelechia existit.

Ponit solutionem repetendo quæstiones a principio. i. ab eo in quo principaliter quod consistit. principaliter autem quæstio consistit invidendo quod corpus sensibile esset diuisibile secundum vnuquodque signum: et quomodo non. nam omne corpus sensibile est diuisibile secundum quodcumque signum: et esse diuisibile non est inconueniens: aliter tamen et aliter. nam hec. i. diuisibilitas secundum quodcumque signum competit corpori potestate. h. autem. i. indivisibilitas existit siue competit corpori actu. potentia ergo est diuisi-

Nōndū

I. cor.

a. t. cō. p. in fine

bile corpus secundum quoddam signum: sed non actu: quia nunquam actu erit diuisum secundum vnicuique signum. Soluta est ergo questio quantum ad difficultates questum. Item non sit soluta quantum ad formam querendi. sed quod hoc dimittit infra suppl. bitur.

Sse autem potestate simul omnino diuisibile impossibile videtur esse utique. Si enim possibile. et fieret utique non ut sint simul actu ambo indiuisibile et diuisum. sed diuisum secundum quoddam signum. Nullum igitur erit reliquum. et in incorporeum corpus corruptum. et generabitur utique quidem rursus aut ex punctis aut omnino ex nihilo. et hoc quomodo potest.

Posita via Democriti per quam ostendebat corpora esse indiuisibilia. quia corpus poterat diuidi secundum vnicuique signum diuisum: quo facto erant ergo residuum diuisionis corpora indiuisibilia: et posita solutione quantum ad difficultatem questionis: licet non quantum ad formam querendi. In parte ista ponit modum et viam Democriti per quam venabatur corpora esse indiuisibilia: eo quod non possit diuidi corpus secundum quolibet punctum continuatum: et soluit simpliciter ad hanc viam suppledo quod fuerat in solutione alia pretermisum: et duo facit: quia primo ponit dictas viam et dictam dubitationem. 2. ponit solutionem ibi. (Quoniam autem latet.) Circa primum duo facit. secundum quod Democritus dupliciter venatur quod dictum est: primo enim venatur dictum modum via ad impossibile. 2. via ostensiva ibi. (Sed quoniam diuidit.) dicebat ergo quod necesse erat ponere corpora indiuisibilia: quia videtur utique esse impossibile corpus esse simul diuisibile potestate omnino. id est simpliciter secundum omne signum. nam si esset hoc possibile: quod corpus diuidi posset secundum omne signum tam diuisum quam continuatum: fieret. id est posset fieri ponit in esse non quod simul habet ambo inesse in corpore: quod esset indiuisibile et diuisum. sed esset diuisum actu secundum quodcumque signum ex quo ponitur potentia sic diuisibile. sed diuiso corpore secundum vnicuique signum non solum diuisum: sed etiam continuatum. facta diuisione non remanebit aliquid continuatum: quia quod non est continuatum non est corpus. nullum ergo erat reliquum corpus. erit ergo corpus corruptum et incorruptum et generabitur rursus ex in corpore: aut ex punctis: aut omnino ex nihilo. quia quod non est continuatum: vel est incorporeum vel punctus: vel nihil: et quia impossibile est secundum talia componi et dissolui corpus: impossibile est corpus diuidi secundum quolibet signum continuatum. Completa ergo diuisione secundum signa diuisa remanentibus solum signis continuatis: reliquum erat continua corpora indiuisibilia. est ergo dare talia corpora vel ducimur ad inconueniens. **N**otandum autem talem esse hanc rationem Democriti: quod non solum est ad propositum: sed etiam destruit solutionem iam factam a philosopho. dicebatur. nam in soluendo corpus esse diuisibile secundum quodlibet signum potestate non actu. hoc est: quia si esset possibile et fieret. Deinde cum dicit.

Sed quoniam diuiditur inseparabilia et semper in minores magnitudines. et in semota et disgregata manifestum. Neque itaque secundum partem diuidenti erit infinita fractura. neque possibile est simul diuisum esse secundum omne signum. non enim possibile omnino sed usque ad quod. necesse est igitur indiuisibiles existere magnitudines et inuisibiles.

Ponit rationes ostensiuas: et duo facit secundum quod duas tales rationes ponit. 2. ibi. (Et aliter sic erit.) Credebat enim. Democritus quod quicquid apparet esset verum: propter hoc quod erat indiuisibile secundum apparentiam: et secundum sensum ponebat esse indiuisibile secundum veritatem: et quia magnitudo diuiditur in separabilia. id est in partes separabiles. et quia pars magnitudinis semota et congregata semper diuiditur in minores magnitudines dicebat manifestum esse quod secundum partem diuidenti. id est secundum partem diuisuam non erat infinita diuisio: nec infinita fractura: nec simul est possibile diuidere corpus secundum omne signum continuatum. non enim est illud possibile: sed est possibile ipsum diuidere usque ad quod id est usque ad aliquid. et usque ad partes inuisibiles inseparabiles et indiuisibiles secundum apparentiam: et per consequens indiuisibiles secundum veritatem. concludit igitur quod necesse erat existere magnitudines indiuisibiles et inuisibiles. Deinde cum dicit.

Et aliter sic si erit generatio et corruptio. et hec quidem segregatione hec congregatio ne. cogens igitur sermo esse magnitudines indiuisibiles hic est.

Ponit aliam rationem ostensiuam dicens. quod aliter. id est alio modo supple arguebat Democritus esse magnitudines indiuisibiles. quia sic ponendo erit generatio et corruptio. nam hoc quidem id est corruptio erit segregatio dictorum philosophorum corporum: et hoc id est generatio erit congregatio. et quia ponenda sunt ea per quod possit saluari generatio et corruptio. ponenda sunt corpora indiuisibilia. videbatur enim Democrito non esse generationem et corruptiones nisi aggregatione et segregatione principiorum. et quia primum dicit quod minimum et indiuisibile. ideo secundum Democritum qui negabat corpora indiuisibilia negabat principia et negabat motus naturales quod saluatur per principia talia. ideo concludebat Democritus quod hoc erat sermo cogens ad ponendum magnitudines indiuisibiles. omnes autem istas rationes fundant super hoc quod corpus non est diuisibile secundum quodcumque signum continuatum. Deinde cum dicit.

Quoniam autem latet paralogicans: et quomodo latet dicamus. Quoniam enim non est punctus puncto vndique contiguus omnino esse diuisibile. est quidem qualiter existit magnitudinibus. est autem qualiter non.

Soluit et tria facit. quia primo soluit ad primam rationem ducere ad impossibile. 2. soluit ad secundam rationem ostensiuam. 3. soluit ad tertiam. 2. ibi. (Quapropter est congregatio.) 3. ibi. (Sed non simplex et perfecta.) Ad euidentiam prime solutionis notandum non esse differentiam realem inter signum diuisum et continuatum. corpus enim est diuisibile secundum omne signum continuatum: sed hec potentia nunquam reducitur ad actum completum: nec propter hoc negatur illud principium quod possibile posito esse nullum sequitur impossibile. nam possibile debet poni in esse respectu actus secundum quem est possibile. actus autem duplex est. in fieri et in facto esse. continuatum autem ut est diuisibile in infinitum et secundum quodcumque signum: non est huiusmodi respectu actus in facto esse: sed in fieri: ideo non debet poni actu diuisum secundum quodcumque signum. potest tamen poni in actu in fieri. nam ponere ipsum non esse diuisum secundum quodcumque signum actu diuiso et in facto esse sed semper in diuidi: et in fieri nullum nasceretur ideinconueniens. sed de hoc plenius in declarationibus tractabit. Ad primum tamen dictum sit quod complere soluit dubitatio Democriti quantum ad omnem viam si ostendat secundum omne signum tam diuisum quam continuatum esse diuisibile corpus potentia et respectu actus in fieri. quia respectu talis actus sumit illa possibilitas: non autem

esse diuisibile actus et in facto esse: quia nunquam potest diuisibile esse actus diuisum et indiuisibilia: quia indiuisibilia existunt in re diuisibili subiunctum: nec continuatur nec contiguatur: nec consequenter se habet. duo autem facit plures in ponendo solutionem hanc: quia primo ponit eam sub modo continuo quasi in vi. 2. specificat ipsam. ibi. (Videtur autem quando h.) Dicit ergo quod Democritus latet. i. latet est paradoxum. sed nos dicimus quomodo latet. nam quoniam punctus non est puncto vndeque continuus nunquam supplet diuisibile diuidit in diuisibilia. et pars diuisibilis non potest separari a diuisibili. et quia hoc est quod punctus non continetur puncto cor-
pus esse diuisibile oino. i. in omni signum. est autem qualiter existit magnitudinibus. est autem quod non. i. vno modo est verum alio modo est falsum. Et deinde cum dicit.

Videtur autem quando hoc ponitur et vndeque et vbique esse punctus. quapropter necesse diuidet magnitudinem in puncta. vbi quod enim est punctum. quapropter autem ex tactibus autem ex punctis esse.

Manifestat quod dixerat. et duo facit: scilicet quod duo predixit. primo enim ostendit quomodo magnitudo non est vndeque diuisibilis. 2. quomodo est vndeque diuisibilis. ibi. (Hoc autem est quod existit.) Notandum autem quod semper est diuidit aliquod diuisibile sit diuisio super aliquo indiuisibili ut si diuiditur linea diuidit super puncto. in linea autem sunt quedam puncta in actu: quedam in potentia. in actu autem sunt puncta existentia in extremitatibus linee. puncta autem in potentia sunt existentia in ipsa linea. si ergo diuiditur linea non potest dici quod diuidatur in puncto terminatio: et quod est in extremitate linee: quia ultra illum punctum nihil est de linea. qui ergo poneret instrumentum in illo puncto nihil abscideret. in alio ergo puncto fiet diuisio: sed cum illi puncto non continetur: nec contiguit alius punctus. sed semper inter illum punctum et iter alium punctum cadat linea media nunquam a linea abscidi potest nisi linea et a diuisibili nisi diuisibile. oportet ergo indiuisibile esse contiguum indiuisibili. si deberet per indiuisibile abscidi: et si vndeque deberet indiuisibile abscidi. vndeque deberet ei indiuisibile priguari. ideo autem quod quando hoc ponitur videlicet quod indiuisibilia possunt diuidi diuisibile. videtur poni quod vndeque: et vbique potest esse punctus: ita quod punctus continuabitur puncto quapropter necesse. i. necessitate diuidet magnitudinem in puncta. cum vndeque sit punctum. quapropter ex tactibus et ex punctis necesse est esse lineam: quod est inconueniens. Et deinde cum dicit.

Hoc autem est quod existit vbique. quoniam una vtiq; et omnis et vnusquisque. plures autem una non sunt. consequenter enim non sunt quapropter non vbiq;. Si enim secundum medium diuisibile. et secundum contiguum punctum erit diuisibile. non autem possibile. non enim est contiguum signum. aut punctum puncto. hec enim est diuisio aut compositio.

Ostendo quomodo non est primum vbiq; diuisibile: quia non est vbi punctus: cum non sit punctus iuxta punctum. ostendit quomodo potest concedi corpus esse vbiq; diuisibile et vbiq; esse punctum dicere: quod videlicet quod vbiq; existit punctus veritate habet quoniam vtiq; magnitudo supplet est una et continua. et quia oēs puncti: siue vnusquisque punctus continent lineam cuius linea est vbiq; continua vbiq; necesse est esse punctum. est ergo punctus vbiq; per compositionem ad partes linee: quia in omni parte linee et iuxta quolibet partem linee est punctus. sed

non est punctus vbiq; per compositionem ad punctum: quia non est punctus iuxta punctum. ideo subdit quod plures puncti non sunt vna. i. non sunt simul: quia non sunt coniuncti quod propter non vbiq; est punctus: cum non sit coniunctus alteri puncto. nam si punctus cum puncto coniunctus esset: quia ratione esset continuus diuisibile secundum punctum medium iter duas partes linee pari ratione esset diuisibile secundum punctum contiguum signo alij puncto. posset ergo fieri diuisio linee continue in lineas et puncta: et quia hoc non est possibile: ideo non est signum contiguum. si ergo neque punctum puncto. h. n. fuit h. i. dicit secundum puncta est compositio. i. continuatio et diuisio. punctus enim est continuatus et diuisus linee: et quia semper super indiuisibili sit diuisio illud per diuisionem abscidit quod indiuisibili est coniunctum: et quia in continuo in diuisibile non est coniunctum indiuisibili. imo inter duo indiuisibilia cadit continuus medium nunquam ab indiuisibili potest separari pars indiuisibilis. nec continuus diuidi potest in partes indiuisibiles. Et deinde cum dicit.

Quapropter est congregatio aut disgregatio. sed neque in athoma et ex athomis. multa enim impossibilia. neque vtiq; ut diuisio fiat vbiq;. Si autem esset contiguus punctus puncto hoc vtiq; esset sed parua et minima est congregatio et segregatio ex minimis.

Soluit secundam rationem. soluit autem eam ostendendo quid continetur veritatis quid falsitatis. nam diuidi continuus in indiuisibilia secundum veritatem falsum est: sed in indiuisibilia secundum sensum et apparentiam verum est. ideo autem quod congregatio et segregatio. i. compositio et diuisio continui supplet fieri potest: sed non in athoma: nec ex athomis secundum veritatem quia hoc posito multa impossibilia contingunt. non. n. ita diuiditur continuus quod diuisio fiat vbiq; cum non sit vbiq; punctus. quia non est vnus punctus iuxta alium punctum. si enim punctus esset contiguus puncto hoc vtiq; esset quod esset primum vbiq; diuisibile et fieret diuisio in minima secundum veritatem quod non est verum: sed in parua et minima et ex minimis non secundum veritatem: sed supplet secundum apparentiam est congregatio et segregatio. Et deinde cum dicit.

Sed non simplex et perfecta generatio congregatione et segregatione determinata est autem ut quidam inquirunt in continuo vero transmutatio est alteratio. Sed hoc est in quo falluntur omnia. Est igitur generatio simplex et corruptio non congregatione et separatione sed quoniam transmutatur hoc in hoc totum. alij autem existimant alterationem esse omnem talem transmutationem in hoc autem differunt. In subiecto hoc quidem est secundum rationem hoc autem secundum materiam. quando quidem igitur in his transmutatio generatio erit et corruptio. quando autem in passionibus et secundum: accidens alio.

Soluit tertiam rationem et duo facit. quia primo soluit rationem diuinitatis ostendendo generationem et corruptionem non esse congregationem et segregationem. 2. ostendit ad quid talia de seruiant generationi et corruptioni. ibi. (Segregata autem et congregata.) Dicit ergo quod simplex et perfecta generatio non determinat: siue non diuisit quod tum ad id quod est per congregationem et segregationem ut quidam inquirunt voluerunt

enim aliqui q̄ manēte continuo quacūq; trāsmutatione facta in ip̄a esset alteratio solū. hoc est in quo fallunt omnia dicta antiquorū. alia aut littera b3. oīno: q̄ in hoc oīno decipiebant antiqui. nō est enī generatio et corruptio simplex cōgregatione et sepatōe. sed est generatio et corruptio cum trāsmutaf hoc totum in hoc totū. exponit autem qdā in generatiōe trāsmutari totum in totum: q̄ materia et forma trāsmutant in mām et formam. hoc aut et si posset aliquo mō trahi ad bonum intellectum nō est tamē de itentōe A2. sed de intētiōe eius est posse esse gñationē et corruptionē absq; diuisione continuū. ita q̄ totum nō diuīsum trāsmutaf in totū. alij autē ab A2. omnē talē trāsmutationem existimabant alterationem esse. nō enī differt generatio ab alteratione: q̄ vna fiat diuisione continui. in alia vero non. aere. i. non diuīso pōt alterari et corrumpi. sed in hoc differt generatio ab alteratione: quia in aere et in quolibet alio corpore subiecto trāsmutationib⁹ naturale est hoc fm rationem et formam: hoc autem fm mām quādo igit trāsmutatio in his. i. in substantiālib⁹ est resolutio vsq; ad materiam tūc est generatio et corruptio. quādo vero est trāsmutatio in passionibus et fm accidens et manet aliquid nō fm materiam tantum. sed fm rōnē et formam tūc est alteratio. Deinde cum dicit.

Segregata autem et pgregata leuiter mutabilia sunt. Si enim in paruissimas aq̄s aq̄ diuidatur citius aer generat. Si autē cōgregetur tardius. Magis hoc erit manifestū in seq̄ntib⁹. nunc autē tantū determinatū sit qm̄ impossibile est gñationem esse cōgregationem qualem quidam inquirunt.

Quia dixerat p̄ba q̄ errabant dicētes generationē esse cōgregationem: ne crederet aliquis eos oīno a veritate deuiasse et in nullo talia ad gñationē et corruptionē deseruire. ostēdit quomōdō hec ad illa faciūt dicētes. q̄ que sunt leuiter cōgregata leuiter et segregata leuiter mutabilia sūt. que. n. de facili diuidunt de facili corrumpunt. nā si aqua diuidatur in paruissimas aquas. citius aq̄ generat et corrumpitur. hoc autem magis manifestū in seq̄ntibus dicit: q̄ in capitulo de mixtiōe vbi dicitur q̄ parua secus paruis posita facilius inuicem trāseūt. nūc autē tñ determinatū sit: quoniam impossibile est generationem esse cōgregationem: sicut quidam inquirunt.

Terminatis autē his primo vidēdum est utrū gñat aliquid simpliciter et corrumpitur. aut pprie quidē nihil: semper autē ex aliquo est aliquid. dico autē puta ex laborante sanū aut laborans ex sano. aut paruū ex magno aut magnū ex paruo et alia oīa fieri hoc modo.

Post q̄ p̄ba determinatū de generatione et de alijs motibus fm opiniones aliorū. In parte ista determinat de eis fm opinionē propriam. et diuiditur pars ista in duas: q̄ pmo determinat de generatione fm se: siue de generatione simplici. 2º determinat de alijs motibus āneris ibi. (De generatione autē et alteratione dicimus.) Circa primum duo facit: q̄ pmo p̄mittit q̄stionē hanc utrū aliquid generet. 2º arguit ad q̄stionem ppositam ibi. (Si enim simpliciter erit.) Dicit ergo q̄ determinatis his q̄ dixerūt anteq̄ de generatiōe simplici: et de alijs motib⁹: q̄ ipsi simplices gñationē salutare nō poterant rationabile est q̄ p̄mū videam⁹ utrū gñat aliquid simpliciter et corrumpitur aut pprie quidē nihil generat simpliciter. sed omnis generatio est

fm quid: et in gñatiōe nō est trāsmutatio ex simplici in simpliciter: sed semp ex aliquo in aliquid: puta ex laborante sano: aut ex sano in laborans. aut paruū ex magno aut magnū ex paruo: et omnia alia fieri hoc mō. in quib⁹ est sola gñatio qdā et trāsmutatio fm accētia. Deinde cum dicit.

Si enim simpliciter erit gñatio: simpliciter qdē qd generabit ex non ente. q̄ propter verum erit dicere q̄ existit quibusdam nō ens. que dam enim generatio est ex non ente aliquo. puta vt ex nō albo albus. aut ex nō bono bonū. simpliciter autē ex simplici non ente. sed simpliciter aut ex nō bono aut ex nō ente aliquo.

Arguit ad q̄stionē ppositā. et duo facit. q̄ pmo arguit 2º soluit ibi. (De his aut in alijs.) Circa p̄mū duo facit fm q̄ duplī. pbat non posse aliquid generari simpliciter. 2º ibi. (Aut primū significat.) Dicit ergo q̄ si erit gñatio simpliciter: tunc simpliciter aliquid gñatur ex nō ente. quapropter erit verum dicere q̄ quibusdam existit tanq̄ subiectū generationis non ens ex quo generatur: qd est incōueniens. nam accipiēdo non ens simpliciter vt hic de non ente loquimur: nō poterit esse gñationis subiectū. q̄ aut sic oportet esse p̄. q̄ sicut gñatio qdā est ex non ente aliquo. siue ex nō ente fm quid. vt ex non albo albus: aut ex non bono bonum. sic generatio simpliciter erit ex nō ente simplici. et q̄b⁹ est incōueniens supple nulla est generatio simpliciter: s̄ simpliciter id est vlr. supple omnis gñatio erit: aut ex non bono: aut supple ex nō albo: aut ex nō ente aliquo. nūq̄ tamē erit ex nō ente simplici. Deinde cum dicit.

Aut p̄mū significat scdm vnūq̄q; p̄dicamentū entis: aut vniuersale et oīa cōphēdens. Sigdē p̄mū substantie generatio erit ex nō substantia. cui enim nō existit substantia manifestum est quoniam neq; hoc neq; aliorum nullū p̄dicamentorū puta neq; quale neq; q̄ntū neq; locus. Separate enim essent p se passiones a substantijs. si autē non ens vlr. negatio vniuersaliter erit oīum. q̄ propter ex nullo necesse generari gñatum.

Adducit secundam rationē et ne laborat in equiuoco distinguit quot modis dicitur simpliciter dicētes. aut supple simpliciter vno modo significat p̄mū scdm vnūquodq; p̄dicamentū entis: id est significat sub3 qd est p̄ncipiū inter p̄dicamenta entis. alio modo ens simpliciter id est q̄ ens vniuersale omnia cōprehēdens. quocūq; autē modo sumatur simpliciter nō cōuenit simpliciter generari. nā si sumatur simpliciter put est idem q̄ p̄mū et put significat substantiam: q̄ ergo generatio simpliciter est ex nō ente simpliciter gñatio sube erit ex nō substantia. sed cui nō existit sub3: que est ens simpliciter: manifestum est q̄ nō erit hoc. i. nō erit accēdē: q̄ nō est ens aliquod: qm̄ nō erit nullū aliorū p̄dicamentorū puta neq; tale: id est neq; q̄ntas neq; q̄ntum neq; locus. sepatē. n. essent per se passiones a substantijs. esset ergo generatio ex nihilo: si vō nō ens simpliciter idem est qd nō ens vlr. adhuc sequitur generationem esse ex nihilo. q̄ si erit negatio vniuersaliter omnium entium necesse est generatum generari ex nihilo. Deinde cum dicit.

De his quidem et in alijs dcm̄ est et determinatū sermōibus. Amplius aut breuiter et nūc dicēdum quoniam modo qdē aliquo ex nō ente simpliciter generat. modo autē alio

quod modis
capitū simp

p̄ de ge.
I. c. 49

I. c. 11.

I. c. 23.

ex ente semp. ptate aut ens actu autē nō ens
necesse est qd̄ dicif̄ p̄existere vtroq; modo.

L.c. 12.

Solutio tria facit. qz pmo soluit. 2° obicit contra solu-
tionē. 3° mouet quādam questionē ex cuius solutione ap-
paret veritas questio. 2^a ibi. (Quia autem ex his determina-
tis.) 3^a ibi. (De his igitur q̄tuz contingit.) Solutio autē
stat in hoc: qz rationes procedebāt ex insufficiēti diuisione:
quia nō ens simpliciter dicif̄ tripliciter. vel nō ens substantia.
vel nō ens vniuersali. vel nō ens actu. generatio ergo
simpliciter fit ex nō ente simplr: qz fit ex ente in potentia.
ideo aut qz de his dictum est 7 determinatū in alijs sermo-
nibus. vt in primo physicoz. tamē amplius 7 tunc breui-
ter dicendum est aliquid de hoc. nam vno modo generatio
est ex nō ente simpliciter. alio mō ex ente. naz id ex quo est
gñatio simplr supple est potestate ens actu aut non ens.
necesse est. n. qd̄ dī subm gñatiois p̄existere vtroq; modo. i.
p̄existere nō ens actu sed po^a. Deinde cum dicit.

L.c. 75
7. 76.

L.c. 12.

Quod aut ex his determinatis habet mirabi-
lē q̄stionē rursus repetendū. quō est substā-
tie simplex generatio. siue ex potestate ente
siue q̄liter aliter. q̄ret enim qs an est substā-
tie gñatio 7 hoc q̄nti 7 qualis 7 vbi eodem
vtriq; modo 7 de corpore queritur.

Arguit contra determinata. 7 duo facit: qz pmo innuit
determinata habere mirabilem questionē ānexam 7 re-
petit questionē a principio. scōo contra determinata ar-
guit. ibi. (Si ens quid generabitur.) Dicit ergo qz his de-
terminatis habet dicta determinatio mirabilem questio-
nem. ideo repetendum est rursus questionē a principio quo
modo est generatio substantie quomodo simpliciter siue
hoc ponatur ex potestate ente siue qualiter aliter. Quere-
ret enim aliquis vtrum possit saluari vtraz generatio. s.
generatio simpliciter vt generatio substantie 7 generatio
huius 7 generatio quanti qualis 7 vbi. 7 quod dictum est
de generatione eodem modo queret 7 de corruptione. vt?
autem trāslatio vbi nos habemus q̄ta habet: sed nō quā-
ti. 7 tūc totum referendum est ad generationē sube. textus
tamē nouus bonus est vt patuit. Deinde cum dicit.

Si enim qd̄ gñabit manifestum est qz erit
substantia aliqua potestate. actu autē non:
ex qua generatio erit. 7 in quam necesse est
transmutari quod corrumpitur. vtrum qui-
dem igitur existit qd̄ alioz actu dico aut pu-
ta aut erit q̄ntuz aut quale aut vbi aut vero
potestate ens 7 hoc ens. simpliciter autē ne-
q; ens. neq; hoc ens. Si eni nihil sed oia po-
testate 7 separatim cōtingit qz sit non ens.

Resumpta questione arguit 3 determinata. soluebat. n.
qd̄ qz fiebat gñatio ex nō ente simpliciter: qz ex ente in po-
tentia 7 qz generatio substantie est ex potētia substantia.
Sed tūc confurgit mirabilis questio: qz generatiois sub-
iectum qd̄ ponitur potentia substantia: vel est actu aliqd̄
alioz p̄dicamētorum vel nullū. qd̄cūq; enīz def sequi-
tur inconueniēcia. duo ergo facit. qz pmo ostendit subiectuz
generationis non posse esse sic potentia substantia 7 non
actu: qz etiam nō sit actu aliqd̄ alioz p̄dicamētorū.
2° destruit aliud mēbrum: videlz nō esse possibile subiectū
generationis nō esse actu substantia: esse tamen actu aliqd̄
alioz p̄dicamētorū. 2ª ibi. (Si autē hoc quidē.) Cir-
ca p̄mū duo facit: fm qz duplr pbat ppositū. 2ª ibi. (Am-
plius qz maxime.) Dicit ergo qz si generabit quidā sub-

stātia manifestū est qz subiectuz gñatiois siue mā ex q̄ erit
gñatio 7 in quā necesse est transmutari qd̄ corrumpit. illa
scz huius materia erit aliqua substantia potestate: actu ve-
ro nō: 7 cum nō sit actu substantia est questio vtrū existat
actu aliqd̄ alioz: puta vtrū erit actu q̄ntuz: aut qua-
le: aut erit potestate ens. i. substantia: 7 potestate hoc ens. i.
accidens. simplr autē actu nec erit ens. nec hoc. i. nec erit
substantia. nec accidēs. si autē nihil est actu: sed est omnia
potestate: ergo cōtingit esse aliquid separatim qd̄ non sit
substantia nec accidēs: 7 per p̄sequēs qz nō sit ens actu: qd̄
est inconueniēcia. pura enim potētia nō potest habere esse se-
paratum. 7 per se existēs. Deinde cum dicit.

Et amplius qz maxime timentes erant p̄-
mi philosophantes ex nullo gñari p̄erite.

Ponit scōam rōnē. nā qd̄ nō est actu aliquid potest dici
nō illud. non. n. est album nisi qd̄ est actu albū. si. n. qd̄ est
potētia albū esset album: nigrum esset albus. qz ḡ nec est
actu substantia nec accidēs: nec est substantia nec accidēs:
7 qz substantia 7 accidēs sufficiēter vidētur diuidere gen-
entis. quod ponit esse tale ponit esse nihil: ppter qd̄ si po-
nitur gñatiois subiectum nō esse actu substantiam: nec ac-
cidēs: idem in illud quod maxime p̄mi phantes erāt
timētes. i. generari aliquid ex nullo p̄mo existēci. ex nul-
lo p̄existēte siue ex nihilo. Deinde cum dicit.

Si autem hoc quidēz esse aliquid non exi-
stet alioz autem predicamentorum. erūt
quemadmodum diximus separate passio-
nes a substantijs.

Imprebat aliud mēbrum: qz si ponat gñatiois subiectum
esse h̄ alioz p̄dicamētorū: ita tamē qz non existit ali-
quid. id est aliqua substantia erunt sicut diximus separa-
te passioēs a substantijs: quod est inconueniēcia.

E his autem quantuz contingit
tractanduz 7 que causa quare ge-
neratio semper sit. 7 que simplex
7 q̄ secundum partem.

In pte ista vt dicebatur ānectit p̄dictis quādā q̄nem
ex cuius solutione habet via ad soluēdū questionē propo-
sitam 7 etiā apparet p̄ncipalis qd̄ rōnabile. duo ergo fa-
cit: qz pmo p̄mittit dictā q̄nē 7 soluit. 2° ex solutione eius
incipit inuestigare de p̄ncipali q̄nē ibi. (Propter quid autē
hoc.) Circa p̄mū duo facit: qz pmo pponit dictam q̄-
nē. 2° exequit de ea. ibi. (Habet autē questionē sufficiēte.)
Prima pars diuiditur in tres partes: qz pmo pponit qd̄
nē. secūdo ostendit qualiter qd̄ est introducta. tertio assignat
cām dicti 2^a ibi. (Existēt autem causa.) 3^a ibi. (De illa qui-
dem enī dictum est.) Dicit ergo qz de his tractandum est
q̄ntum cōtingit. i. q̄ntum decet: vt habet alia littera. Et qz
ad euidentiam dictozum spectat ingreere de continuatione
generationis. querendum est supple que est causa vt genera-
tio sit semper tam simplex qz fm partē. i. quare nō deficit
generatio nec hec nec illa. Deinde cum dicit.

Existente autem causa vna quidem vnde
principium motus dicimus esse. vna autēz
materia. talem autem causam dicendū esse.

Ostendit q̄re est introducta talis qd̄. nā cā cōtinuatiōis gñā-
tiois est duplex. vna quā dicim⁹ esse p̄m⁹. vñ motus. i. cau-
sa efficiēs 7 vna alia talis cā est mā. talē autē cām esse dicē-
dū est. i. cum q̄rif de causa cōtinuātē gñationem. nō itro-
ducit questio propter causam efficiētem: sed propter cām
talem. i. propter materialem. Deinde cum dicit.

De illa quidem enī dictuz est p̄us in de

L.c. 13.

L.c. 18.

L.c. 16.

L.c. 4.

L.c. 14.

motu sermonibus. Quoniam autem hoc quidem immobile per omne tempus. hoc autem mouetur semper. horum autem de immobili et primo quidem diuidere alterius philosophie est opus. De continue autem moueri alia mouente post hec dicendum quid tale singularium dictorum causa est.

C Assignat rationem et causam eius quod dixerat. et duo facit
 secundum quod duo dixerat. primum. n. ostendit quod non est. questio intro-
 ducta propter causam efficientem. scilicet quod est introducta pro-
 pter causam materialem ibi. (Nunc autem ut in materia.)
 Dicit ergo quod de illa. i. de causa efficiente dictum est prius in
 primis de motu. i. in. 8. physicorum. ibi. n. ostensum est
 hec mobilia reduci in duo movetia. quorum hoc quod est
 immobile per omne tempus ut prima causa hoc autem mo-
 vetur semper ut celum. et iste sunt due cause efficientes conti-
 natione rationis. Determinare pro de immobili causa que
 est de numero harum dictarum causarum est opus alte-
 rius philosophie quam naturalis. spectat. n. ad philosophiam primam. Deter-
 minare vel de alia causa movetis quod continue movetur ut de
 corpore celesti et de motu solis in obliquo circulo. dicendum
 est post hic ut in fine scilicet huius. Ibi. n. ostendit quomodo
 talis est causa dictorum singularium. i. dictorum generabilium
 et corruptibilium. sed per causam efficientem non est introducta
 quod. quia determinare de ea secundum subam non spectat vlt ad philo-
 sophiam naturalem: ut quantum ad eam quod est immobile: vel
 non spectat ad primum tractatum: sed ad finem libri ut quantum ad
 eam quod semper movetur. ¶ Deinde cum dicit.

T. c. 15. **T**unc autem vt in materie specie positaz
cām dicamus ppter quā semper generatio
z corruptio nō deferunt naturam. simul. n.
forsitan fiet z hoc manifestū z de nūc ques-
to quomodo oporteat dicere. z quō de sim-
plici generatione z corruptione.

T Oſſedit q̄liter eſt itroducta q̄ſtio per cauſam materiale
dices. q̄ nūc dicamus cauſam poſitam iſeſt propoſitam
vt cauſam cōtinuatōis ḡnatiōis: ⁊ dicamus eam vt in ma
terie ſpecie. i. vt ſpeciali modo tāgit materiaz ex parte ma
terie q̄ri poteſt propter quam cauſam ḡnatio ⁊ corruptio
ſunt ſemp ⁊ nō deſunt. manifeſtū eſt. n. ratioabile hoc q̄re
re: q̄ eo declarato ſimul forſan fiet manifeſtum de q̄ſto.
hūc quomodo oportebit dicere: ⁊ etiam erit manifeſtum
q̄modo eſt dōm vel q̄to eſt rationabile q̄ſto de ſimplici
ḡnatiōe ⁊ corruptiōe. ¶ Deinde cum dicit.

T. c. 16. **E** habet autem questionem sufficientem & que causa est qd complicat generatio si qd corrumpitur ad non ens secedit. nō ens autem nihil est. neq; enim illud qdem. neq; qle neq; quantum neq; vbi. qd nō ens. si igitur semper quod non ens secedit qre nō cōsumptum est olim & maxime omne si finitū erat ex quo sit generatorum vnumquodq;

¶ Eregitur de dicta q̄stioe ⁊ duo facit. q̄ primo repetit q̄
 scilicet. secundo soluit eam ibi. (Nō enīz vtiq̄ propter.) Di-
 cit ergo q̄ habet q̄stioē sufficere. i. ratiōabilem ⁊ bonā
 q̄ est causa q̄ gñatio complicatur. i. multiplicat ⁊ p̄tina-
 tur ⁊ nūq̄ deficit. cū id q̄ corrumpit fecedat ad non ens.
 id aut q̄ est nō ens nihil est. ostēsum ē. id ē q̄ est gñ-
 tio esse id in q̄ trāsmutatur quod trāsmutatur ē gñatio
 nō subiectum. nam q̄qd corrumpitur in hoc abibit vlti-

mutum. cedit. n. id qđ corrumpit in mām suę in eis potē-
tia. si ergo tale subiectū qđ ponit nō ens: nec est actu sub-
stātia nec aliud: qā nec est quale: nec quātum: nec vbi: qđ
corrumpitur supple semper videtur annihilari vt cedat in
nō ens. 7 si per generationes semper quod est ens secedit:
qre non est totum consumptum elemētum. i. p̄cipiū qđ
est subiectum gñationis: 7 qre omne. i. totum nō est factū
inane 7 vacuum: si finitum erat ex qđ sit vnūquodqz gene-
ratorum. ¶ Deinde cum dicit.

Non enim utiq; propter infinitum esse ex
q̄ generat nō deficit. hoc enim impossibile ē.
non enim est actu infinitum.

T Soluitur 2 duo facit: qd primo remouet q̄dam solutioē
falsas, sc̄o ponit solutionem veram. ibi. (Quocirca pro
pter hoc.) Circa primum duo facit fm qd duas tales solu
tioē remouet. 2 ibi. (Potestate autem est.) Diceret forte
aliquis generationem nō deficere: qd subiectum generatio
nis est infinitum. hoc remouet p̄bus dicēs. qd nō est bñ dcm
q̄ generatio nō deficit propter infinitum esse subiectum ge
neratiois ex quo fit generatio. hoc. n. est impossibile qd ali
quid sit infinitum in actu. ¶ Deinde cum dicit.

Potestatem autem est ut in diuisione. Quia propter oportet hanc esse soluz causam nō deficientē. quoniam generat qdem semper min⁹. nūc autē videmus hmoi nō.

¶ Remouet aliam sophisticam solutionē, diceret forte aliquis, licet nō sit infinitum in actu: est tamē in potestate ⁊ diuisione. semper. n. potest aliqd abscindi a continuo: ⁊ nūq̃ deficit cum sit diuisibile in infinitum. q̃ propter diceret forte aliquis hanc solutiē esse causam generatiōis arguēt ipsam non esse defectiuentem: quoniam semper generat minus semper minus sit continuum nūquam deficit si semper diuidatur in minores ⁊ minores partes. hoc autē improbat philosophus: q̃a repugnat sensui dicē: nūc autē nō videmus s̃ supple: q̃a semper generetur minus semp minus. imo de materia ⁊ de subiecto generatiōis nihil deperit vt hic ostēdetur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quocirca pp hmoi corruptionē alterius
gñationē esse. z hmoi gñationē alterius eē
corruptionem inquietam esse necē est trans
mutationē. de gñatione qdē z corruptione
filr semper circa vnūqđq entiu. hanc existi
mādū esse sufficiētem cām in omnibus.

¶ Dat veram solutionem dicemus. qd qd corruptio huius est generatio alterius: & econuerso generatio huius est corruptio alterius. ideo necesse est esse transmutationem & gñationem in getam. i. continuam & sine defectu. ideo eni subiectum gñatiōis nūq̃ deficit simplr. qd cū amittit formā vnā acqrit formā aliā. qd cum vnū corrumpitur aliud generatur. de gñatione ergo & corruptione semper est similitudo. eodē modo absq̃ discontinuatione circa vnūquodq̃ entium existimandum est hāc esse causam sufficētem omnibus: qd. i. corruptio vnus est gñatio alterius & eō.

Item qd autem nūc hec qdem
simpliciter dicunt generari ⁊ cor
rumpi. hec autem non simpliciter.
rursum scrutandum.

Eposita q̄st̄iōe p̄dicta ⁊ soluta. In parte ista ex solutio-
ne eius icedit ad inuestigādū de p̄ncipali q̄st̄iōe. ⁊ tria fa-
cit. ga p̄mo resumit q̄st̄iōē p̄ncipalē. 2.^a ex solutiōe q̄st̄iōis
p̄dictae ostēdit eam esse rōnabilē. 3.^a exeq̄tur de ea sc̄da ibi.

(Si idem est generatio.) tertia ibi. (Dicimus enim quoniam.) Dicit ergo rursus perscrutandum esse de questione principali: videlicet propter quid hec dicuntur generari 7 corrumpi simpliciter: hec autem non simpliciter. Et deinde cum dicit.

¶ Si idem est generatio quidem huius: corruptio autem huius. 7 corruptio autem huius: generatio autem huius. queret autem aliquis rationem.

¶ Ostendit hanc questionem esse rationabilem ex solutione quoniam predictae. nam si idem est generatio huius 7 corruptio huius. 7 e converso quod corruptio huius est generatio huius nulla est generatio simpliciter: nec corruptio simpliciter. Si ergo aliquis querit: utrum contingat esse generationem simpliciter quod rationem. 7 rationabilem.

Non dū

¶ Non dū autem quod questio prius anera fuit quod non erat totum inane: 7 quod non erat consumptum totum materiae principium. ad hoc autem soluebat: quod in natura nihil deperit simpliciter. sed corruptio vnius est generatio alterius. cum ergo aliquid corrumpitur non perit materia eius: sed efficitur sub forma alia. ex hac autem solutione soluitur illud dubium: videlicet cum illud ex quo generatur substantia non sit actu substantia: utrum sit actu aliorum predicamentorum. p. n. esse actu substantiam ex quo generatur substantia. nō. n. op. esse nullam substantiam que generatur. si. n. ex alio quo debet generari leo sufficit quod illa materia non sit sub forma leonis. est tñ sub alia substantiali forma: 7 cum hoc contingat quod generatio vnius est corruptio alterius. ideo illud dubium depēdebat ex solutione questionis interpositae. rursus ex dicta solutione apparet principalis questio rationabilis. nam si illud ex quo generatur substantia nō ē simpliciter ens: possemus absque difficultate saluare generationem simpliciter. sed cum sit actu substantia 7 simpliciter ens: illud ex quo generatur substantia: cum generatio vnius sit corruptio alterius: nūq̄ erit generatio ex nō ente simpliciter: sed ex nō ente hoc. Rationabile est ergo querere quomodo possumus saluare generationem simpliciter. Et deinde cum dicit.

¶ Dicimus enim quoniam corrumpitur nūc simpliciter 7 non solum hoc. Nec autem est generatio simpliciter. hec autem est corruptio. hoc autem generatur quidem simpliciter. hoc autem generatur quidem non simpliciter. dicimus enim discentem scientem fieri: generari autem simpliciter non.

¶ Ostensa rationabilitate questionis exequitur de ea. 7 duo facit. q. primo dicit quod convenit utroque modo aliquid generari. 2. docet nos saluare utrumque generationem ibi. (Quemadmodum. n. determinauimus.) Dicit ergo. querendum esse nunc quomodo dicimus quod corrumpitur aliquid simpliciter 7 nō solum hoc. nam hec est generatio simplex: hec autem est corruptio simplex. hoc autem generatur quidem simpliciter: hoc autem generatur quidem non simpliciter. q. d. quod utroque modo sit generatio: cum aliqua generetur simpliciter: aliqua vero nō. Exemplificat autem de his que generantur nō simpliciter. n. 3. cum dicimus fieri discentem dicimus generari 7 fieri hoc: ut scilicet scientem. nō autem generari simpliciter. Aliq̄ autem textus habent dicentem: sed est forte littera corrupta vel pro tanto dictum est: quod nisi per accidens impediatur sciens est dicentis 7 eloquens. Et deinde cum dicit.

¶ Quemadmodum enim determinauimus multoties dicentes quoniam hoc quidem hoc significat: hoc autem non propter hoc

contingit quod queritur.

¶ Quia dixerat generationem fieri nō solum secundum quid sed simpliciter. ostendit quomodo possumus talia saluare. 7 duo facit: q. primo docet hoc prout simpliciter sumit comparatur. 2. prout simpliciter absolute. ibi. (Dicuntur autem h. q. dem.) Circa primum duo facit: q. primo docet secundum modum factum saluare generationem simpliciter secundum veritatem. 2. docet hoc secundum quod rursus opinionem ibi. (Vides autem magis.) Prima pars diuisa in duas. q. primo docet quod dictum est faciēdo comparationem in diversis generibus. 2. in eodem genere. ibi. (Differt enim.) Dicit ergo quod propter hoc contingit quod queritur: videlicet aliquid generari simpliciter: aliquid vero non: quod quaedam modis multoties determinauimus dicentes. quoniam hoc significat si substantia habuit nō: supple significat substantiam: 7 quia substantia est ens simpliciter respectu accidentis eius generatio dicitur generatio simpliciter. Et deinde cum dicit.

T. c. 20.

T. c. 19.

¶ Differt enim in quod transmutatur transmutans. puta forte que in ignem iam generatio simpliciter. corruptio autem alicuius est. puta terre. terre autem generatio aliqua generatio: generatio autem non simplex. corruptio autem simplex puta ignis.

¶ Quia saluauit generationem simpliciter 7 secundum quod comparando substantiam ad accidentem que sunt in diversis generibus. habuit saluat hoc idem faciēdo comparationem in eodem genere. 7 duo facit: q. primo facit quod dictum est descendēdo ad genus substantie. 2. descendēdo ad genus accidentis. ibi. (Quemadmodum parmenides.) Circa primum duo facit: q. primo facit quod dictum est. 2. quod dixerat manifestat per dictum parmenidis. ibi. (Quemadmodum parmenides.) Dicit ergo quod differt in quod transmutatur transmutans. p. n. ēē diuersae transmutationes: 7 ideo diuersimode est loquendum. nam si fiat transmutatio in ignem erit generatio simpliciter. erit tamen corruptio aliqua: videtur terre si in estu ex terra generatur ignis: si autem fieret e converso esset generatio non simpliciter: sed aliqua: quia terra esset corruptio simpliciter. quia ignis. non solum ergo reperitur generatio simpliciter comparando substantias ad accidentem: eo quod plus habet de entitate substantia: sed etiam reperitur hoc comparando substantiam ad substantiam cum completiori modo reperitur natura entis in vna substantia quod in alia. Et deinde cum dicit.

¶ Quemadmodum parmenides dicit duo ipsum ens 7 non ens esse inquires ignem et terram.

¶ Manifestat quod dixerat per dictum parmenidis. 7 tria facit. quia primo facit quod dictum est. secundo ostendit ad quid introductum est dictum parmenidis. tertio dat vniuersalem modum ad cognoscendum quomodo aliquid generatur simpliciter 7 quomodo non. secunda ibi. (Hec quidem.) tertia ibi. (Non tamen ens igitur.) Continuetur sic. quod autem in genere substantie possit saluari generatio simpliciter 7 generatio aliqua patet per dictum parmenidis qui dicebat duo esse: videlicet ipsum ens 7 ipsum non ens. appellauit. n. ignem ens: terram vero non ens. generatio ergo vnius erat simpliciter cum esset ens: alterius vero erat generatio aliqua. Et deinde cum dicit.

¶ Hec quidem aut talia alia supponere nihil differt: modum enim querimus: sed nō subiectum.

¶ Ostendit ad quid introductum est dictum parmenidis: nam exempla ponimus non ut ita sint: sed ut sentiat qui

discit: ideo si autem talia alia supponere nihil differt fm quod spectat ad propositum: modum enim querimus non subiectum: querimus enim intelligere in ipso genere substatie hunc modum generationis: videlicet qd est generatio simpliciter et aliqua: sed in qua subiecta materia hoc contingat virum generatio ignis sit simpliciter: vel etiam aliter: non est de principali proposito: dictum ergo pmeidia solus ppter h fuit introductum qd in vna substantia referuat completius natura entis qd in alia: virtus autem illa sit ignis vel terra non diversificat principale propositum. ¶ Deinde cum dicit.

In non ens igitur simpliciter est corruptio simpliciter. In simpliciter autem ens est generatio simpliciter. Quibus igitur determinatum est siue igni et terre siue aliquibus alijs. erit hoc qd ens: hoc autem non ens: vno quidem igitur modo differt in hoc generari simpliciter et corrupti aut simpliciter.

¶ Dat vniuersalem modum generationis et corruptionis simpliciter: dicens qd quando est transmutatio in non ens simpliciter est corruptio simpliciter: quando autem in ens simpliciter est generatio simpliciter: sed quibus est determinandum est ens simpliciter vtrum igni aut terre: sed aliquibus alijs nihil ad propositum: sufficit autem qd hoc erit ens simpliciter: hoc autem non ens ad hoc vt saluetur generatio et corruptio simpliciter. Epilogat autem circa determinata: qd vno quidem modo differt simpliciter generari et corrupti simpliciter in hoc quod dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

Alio autem modo qualitercumq; materia que dam utiq; cuius enim magis differentie hoc aliquid significant magis substantia: cuius autem priuatione non ens: puta si calidum predicamentum aliquid et spes: frigiditas autem priuatio: differunt enim ignis et terra his differentijs.

¶ Saluat generationem simpliciter comparando vnu accidens ad aliud dicens: qd alio modo differt generari simpliciter a fm quid non ratione materie: vt forte: qd genitum est magis materiale: vt terra: vel formale vt ignis: sed qualitercumq; sit materia quedam: siue aliqua illud cuius differentie significant magis hoc aliquid. i. magis actum et habitum est magis substantia et magis ens: cuius autem differentie priuationem significant est magis non ens: puta si calidum est predicamentum aliquid est aliquid in actu et species et frigiditas est priuatio: tunc vnum est ens aliud quodammodo non ens: vnius erit generatio simpliciter alterius fm quid. videtur autem calidum magis importare habitum et frigidum priuationem: qd ignis et terra differunt his differentijs: et constat ignem formaliorem esse terra: quomodo autem ignis et terra differant dictis differentijs: et quomodo vna substantia est magis ens qd alia id declaracionibus patebit. ¶ Notandum autem qd sub conditione dicit si calidum est species et frigidum priuatio: quia vt dictum est modum intendit tradere generationis simpliciter et alicuius: non autem est sua principalis intentio in qua materia h verificatur. ¶ Deinde cum dicit.

Videtur autem magis multis sensato et non sensato differre: quando quidem enim in sensibilibus transmutatur materia: generari inquit. quando autem in non materia corrupti: ens et non ens in sentire et non sentire determinant: que

admodum quidem scibile ens: ignotus autem non ens: sensus enim scientie habet virtutes. Quoadmodum igitur in sentire et posse viuere et esse existimant: ita et res modo quodam persequentes veritates.

¶ Determinat de generatione simpliciter fm opinionem aliorum: et tria facit: quia primo ponit opinionem huius. secundo im probat. 3. epilogat circa determinata. secunda ibi. ¶ Id autem dicentes. 3. ibi. (Esse quidem igitur.) Dicit ergo qd multis videtur differre generationem simpliciter: et fm quid p sensatum et non sensatum: vt qd transmutatur aliquid in res sensibilem et in materia. i. in rem malem inquit eas generari simpliciter: quando autem transmutatur in rem non manifestam sensui dicunt eam corrupti simpliciter: ens enim et non ens in sentire et non sentire determinat. ¶ Credebant. n. intellegunt esse sensui: ppter qd quoadmodum scibile est ens: ignotum autem non ens: qd quod non est scibile non est ens: quia to magis est ens magis est scibile: ita credebant qd quanto magis esset sensibile magis esset ens: existimabant. n. sensui habere virtutem scientie: imo quod plus est sicut existimabant animal supple posse viuere et posse esse in sentire: eo qd sentiebat: qd animal est aial pp sensum: ita et res credebant esse eo qd sentiebant: propter quod non sensibilia non reputabant entia: sicut non sentiencia non sunt animalia: et hoc modo. s. per sensum et per esse sensibile persequantur. i. inuestigabant veritatem vel persequantur eam. i. inimicabantur veritati: cum non determinarent de ea vt debebant. ¶ Deinde cum dicit.

Id autem dicentes non verum contingit utiq; magis fm opinionem et fm veritatem aliter et generari simpliciter et corrupti: spiritus quidem enim et aer fm quidem sensum minus sunt: ideo et quecumq; corrumpuntur simpliciter in hac transmutatione hec corrupti dicuntur: generari autem quando est intangibile vt terra. mutatur fm veritatem autem magis hoc aliquid et species hec qd terra.

¶ Improbatur opinio eorum dicens: qd dicentes illud non contingit dicere verum: nam fm opinionem: rectam: et fm veritatem: aliter contingit generari et corrupti simpliciter qd ipsi dicunt: spiritus enim: id est res subtiles et aer secundu sensum sunt minus qd res grosse: ideo secundu opinionem eorum quecumq; corrumpuntur in hac transmutatione: id est in talia non sensibilia videntur corrumpi simpliciter: quando autem mutantur in tangibile: vt in terram generari supple dicuntur simpliciter: sed secundum veritatem hec res subtiles et insensibiles sunt magis hoc aliquid completius et species qd terra. ¶ Deinde cum dicit.

Esse quidem igitur hanc simplicem generationem alicuius corruptionem entem: corruptio nem autem simplicem generationem alicuius esse dicta est causa. Propter materiam enim differre: aut quod substantia est aut non: aut qd hec magis: huius vero non: aut qd hec qdem magis sensibilis est materia ex qua res in qua est: hec vero minus est.

¶ Epilogat circa determinata dicens: qd dea est causa que pertingit hac qd generationem simplicem esse corruptionem alicuius et entem simplicem corruptionem generationem esse aliter: nam vt

L.c. 20.

L.c. 20.

patet per habitum: uno modo est generatio simpliciter per materiam differentiam, id est propter differentiam materialem: ut cum generatur ignis qui est immaterialior terra, aut secundo modo hoc contingit: quia hoc quod generatur est substantia, aliud vero suppletur est accidens: aut quod hoc est magis habitus illius vero est magis privatio: et hi tres modi sunt secundum veritatem: secundum autem opinionem hoc contingit cum habet res generata est magis sensibilis et minus: quod tunc est generatio simpliciter: cum vero res ex qua est magis sensibilis illa vero in qua generatur est minus sensibilis tunc suppletur est corruptio simpliciter: propter ergo quod secundum veritatem generatio simpliciter est generatio substantie respectu accidentis: et generatio substantie formalis respectu materialis et accidentis habitus respectu privationis: secundum autem opinionem est generatio rei sensibilis respectu insensibilis.

Cur autem hec quidem simpliciter generari: hec autem aliquid solum: non ex adinvicem generatione: sed secundum quem dicimus nunc modum.

Superius ostendit per hoc quod potest saluari generatio simpliciter: et generatio aliquid accipiendo simpliciter comparatiue. In parte ista ostendit hoc idem accipiendo simpliciter absolute: et tria facit: quod primo dicit hanc rationem differre a premissa, secundo assignat causam differentie huius rationis ad aliam, tertio soluit eas. 2. ibi. (Nunc quidem, n.) 3. ibi. (Hec autem determinata.) Dicit ergo quod hec quidem dicitur generari simpliciter: id est aliquid solum non ex adinvicem generatione, id est non comparando generationes eorum ad se invicem: sed suppletur absolute secundum quem modum nunc dicimus, id est nunc intendimus loqui de generatione simpliciter: et dicit non ex adinvicem generatione: quod simpliciter et secundum quid absolute sumpta nunquam reperiuntur in eodem genere nec in his que habent generationem ad se invicem: sed in uno genere reperitur simpliciter generatio ut in substantia in alio vero secundum quid ut in accidente. **C** Deinde cum dicit.

Nunc quidem enim tantum determinatum est: quare omni generatione ente corruptione alterius: et omni corruptione ente generatione alterius non simpliciter attribuiamus generari et corrupti adinvice transmutabilibus. **Q**uod autem postea dicitur non hoc queret. scilicet quare dicitur quod non oportet simpliciter generari: sed quod generari sciens et disciplinatus: planta autem generari.

Assignat causam dicte dicitur dicens quod nunc determinatum est: quare omni generatione ente corruptione alterius: et omni corruptione ente generatione alterius generatione: in his que sunt adinvice transmutationibus non dicimus: nec attribuiamus generari simpliciter: nec corrupti: ita quod generatio simpliciter sit corruptio simpliciter et e converso: imo ut dictum est generatio simpliciter est corruptio secundum quid et e converso: ideo prius, id est proposita questio que dicitur modo non queret habet. id est non queret de generatione simpliciter in his que transmutantur ad se invicem in quibus non reperitur generatio simpliciter absolute loquendo sed comparatiue: scilicet quod nostra absolute queret de generatione simpliciter: ut quare dicitur non oportet generari simpliciter: sed generari aliquid: ut generari sciens et disciplinatum: sed planta et uniuersaliter omnis substantia potest dici generari simpliciter. **C** Deinde cum dicit.

Hec autem determinata sunt in predicamentis. Sed hoc quod hoc aliquid significat: hoc autem equale: hoc autem quantum. Quicquid igitur non substantiaz significat non dicunt simpliciter.

citer generari: sed secundum quid fieri. Sed tamen in omnibus simplex generatio quidem secundum quod in aliquo ordine dicitur: puta in substantia quidem si ignis: sed non si terra: in qualitate autem sicut sciens et disciplinatus: sed non quando nec sciens et indisciplinatus.

Soluit: et tria facit: quod primo soluit. secundo epilogat. tertio determinat quasdam alias questiones annexas. secunda ibi. (De generari quidem.) tertia ibi. (Sed nunc querere oportet.) Dicit ergo quod hoc ex quibus dependet solutio preactae questionis: determinata sunt in predicamentis: nam quod ibi dicitur est quod hoc significant hoc aliquid, id est substantia. hoc autem quale. hoc autem quantum: quicquid igitur non significant substantiam non dicuntur generari simpliciter: sed generari et fieri aliquid. **N**otandum ergo quod hec generatio substantie est generatio simpliciter comparatiue et absolute: in quantum. generatio est simpliciter comparatiue: sic pertinet ad rationes precedentem. In quantum vero absolute loquendo generatio substantie est generatio simpliciter: et simpliciter: et sic spectat ad propositam questionem: absolute. substantia est ens: accidens vero non est ens sed entis: ut dicitur. 7. metha. ideo secundum istum modum et secundum istum ordinem: secundum quem loquimur de simpliciter non reperitur simpliciter et secundum quid in eodem genere: nec in his que habent transmutationem ad se invicem: sed tamen accipiendo simpliciter: et secundum alium ordinem. et secundum alium modum: ut accipiendo simpliciter comparatiue non absolute: sic in omnibus suppletur generibus reperitur simpliciter generatio: puta in substantia erit generatio simpliciter si generetur ignis: sed non si terra: in qualitate autem simpliciter generabitur si fiat sciens disciplinatus: sed non erit generatio simpliciter quando sit nesciens et indisciplinatus. **C** Deinde cum dicit.

De generari quidem hoc simpliciter. hoc autem secundum quid: et uniuersaliter dictum est in substantia: tunc ipsis et quantum generationis esse continue causa: ut materia subiectum: quoniam transmutatur in contraria: et est alterius semper generatio in substantia alterius corruptio: et alterius corruptio alterius generatio.

Epilogat circa determinata dicens quod de generari quomodo hoc quidem generatur simpliciter: hoc quidem secundum quid dictum est: et etiam dictum est uniuersaliter in ipsis substantiis: quando est generatio simpliciter: et quando secundum quid: et cum hoc dictum est que est causa continue generationis quia id quod est ut materia: et subiectum est semper transmutatum in contraria: ita quod quando amittit unum contrarium efficitur sub reliquo. propter quod in substantia semper generatio unius est corruptio alterius: et corruptio alterius est generatio alterius. **C** Deinde cum dicit.

Sed nunc querere oportet quare generatur aliquid semper ex corruptis alijs. Quod admodum enim et corrupti hoc simpliciter inquirunt quando ad insensibile venit: et non ens similiter: et generari ex non ente inquirunt quando ex insensibili. Siue igitur aliquo ente subiecto siue non: generatur ex non ente. Quare et similiter generatur et corrumpitur in non ens.

Annectit quasdam alias questiones: et duo facit: quia primo mouet questionem de ipsa generatione. secundo de generationis subiecto: ibi. (Sed hoc non ens simpliciter.) Circa primum tria facit: quod primo mouet questionem. secundo soluit. tertio infert quoddam correlarium ex predictis. secunda ibi. (Quod

I. c. 21.

Non dicitur

I. c. p.

I. c. 21.

I. c. 21.

admodum enim. 3. ibi. (Merito igitur.) Est ergo quod quare
semper generat aliquid ex alijs corruptis: soluit autem ad hanc
questionem quod quodammodo corruptis h. simpliciter: ut multi inquit
quia venit ad aliquid: quod est insensibile: quod secundum eos est non
ens: ita: supple quod ubi terminat corruptio ibi incipit genera-
tio: opus quod generari sit: ut inquit: ex non ente et ex insensibi-
li: siue igitur aliquo ente subiecto generationis siue non. i.
quod de subiecto generationis semper generat aliquid ex non
ente: quod et simile est de primo generationis et termino corruptio-
nis: similiter. i. eodem modo: et generat aliquid ex non ente et cor-
rumpitur in non ens. ¶ Notandum autem quod multi. i. vulgares
quod non percipiunt nisi sensibilia et materialia: ideo secundum eos mo-
dus loquendi non est aliquid generatum: nisi cum efficiat sensibili-
le nec est corruptum: nisi cum efficiatur insensibile: et quod genera-
tio semper est ex oppositis erit generatio ex sensibili ad sensi-
bile: si ergo insensibilia secundum quod huius dicuntur esse corrupta:
quod secundum eos modus loquendi generatio semper est ex insensibi-
libus in sensibilia aliquid ex corruptis. ¶ Deinde cum dicit.

**¶ Merito igitur non deficit generatio: gene-
ratio enim entis: corruptio est non entis: cor-
ruptio autem entis generatio non entis.**

¶ Insuper quoddam correlativum. v. quod merito et rationabiliter nu-
quod deficit generatio: quod n. generatio entis est corruptio non en-
tis: et corruptio entis generatio non entis: semper poterit ge-
neratio continuari. ¶ Deinde cum dicit.

**¶ Sed hoc non ens simpliciter queret alijs
vtrum aliquod contrariorum est: puta terra et
grauis non ens: ignis autem et leue ens: aut non
sed est et terra ens: non ens autem materie ter-
re et ignis similiter.**

¶ Mouet quod de subiecto generationis: et duo facit. 3. quod
duas tales quod mouet: 2. ibi. (Et an alia.) Dicit ergo quod
ret aliquem: vtrum hoc quod ponit generationis subiectum: et dicitur
non ens simpliciter: vtrum sit aliquid prior: puta vtrum sit ter-
ra quod est quod graue et non ens vel sit ignis quod est leue et ens:
soluit dicens: aut non. i. materia subiectum generationis non est ali-
quod predictorum: et est ratio: quod non solum ignis: sed etiam ip-
sa terra est ens absolute loquendo: forte comparative pos-
sit dici non ens: materia autem ignis et terre non potest sibi dici ens: cum
simpliciter non sit ens. ¶ Deinde cum dicit.

**¶ Et an alia vtriusque materia. Aut non gene-
ratur ex inuicem neque ex contrarijs. His enim
existit contraria. Ignis igitur et terre aque et aeri.
Aut est quidem qualiter eadem: est autem qualiter
alia. Quod quidem enim aliquando ens subij-
citur idem. Esse autem non idem de his quod
igitur in tantum dictus est.**

¶ Mouet alia quod: quod dato magis non esse aliquid priorum et
non esse ignem nec terram est quod: an sit alia materia vtriusque: et non
esse eadem materia: quod non generantur ex se inuicem nec ef-
fet generatio ex prioribus: si esset alia et alia materia generabilis
et corruptibilis: vtrum. n. priorum non sit aliud: sed materia que
est sub vno efficitur sub alio: et quod huius. i. terre aque aeri et igni
existunt priora: et simpliciter generantur ex se inuicem vna erit materia
eorum: et per primum vna materia erit omnium habentium ad se inuicem
transmutationem: et ne aliquis crederet omnino esse talium vnam
materiam ostendit quod est vna: et quod non: dicens quod materia ho-
rum est quidem qualiter eadem: et qualiter alia: quod quantum ad ef-
fectum: prout est aliquid ens quod quod subijcitur vni priorum:
rursumque aliquid est idem male principium: sed quantum ad esse non
est idem. ¶ Ultimo epilogat. quod de his tantum dictus est.

E generatione autem et alteratione dicamus quid differunt: dicimus enim alteras esse transmutationes adinuicem.

¶ Postquam philosophus determinauit de generatione et corruptione.
In parte ista determinat de alijs motibus simplicibus et duo
facit secundum quod superius dixerat duos tales motus esse: vi-
delicet alterationem et augmentum: primo ergo determinat de al-
teratione. secundo de augmento. secunda ibi. (De augmen-
tatione autem reliquit.) In determinando autem de alteratione
determinat de ea in comparatione ad generationem: deinde
est enim alterationem ad generationem ordinari: et rursum al-
teratio: quod est motus ad qualitatem maiorem convenientiam
huius cum motu ad substantiam quod aliquis alius motus: ipsa
enim forma substantialis que per generationem introdu-
citur quedam qualitas dici potest: ut dicitur. 5. metha. non
autem potest dici quedam quantitas vel quoddam ubi. Potissi-
mus igitur modus determinandi de alteratione est deter-
minare de ea per comparationem ad generationem. In com-
parando autem alterationem ad generationem duo facit:
quod primo dicit eas esse differentes. secundo huius differentias
manifestat: ibi. (Quoniam igitur est aliud.) Dicit ergo quod ip-
se vult dicere de generatione et alteratione: quid. i. secundum quod
qualiter differunt: dicimus. n. transmutationes has. i. trans-
mutationes secundum has transmutationes siue transmutationes
huiusmodi esse alteras adinuicem: bonum est ergo earum
differentias cognoscere. ¶ Deinde cum dicit.

**¶ Quoniam igitur est aliud subiectum et aliud
passio: que de subiecto inata est dici: et est trans-
mutatio vtriusque horum.**

¶ Assignat differentias inter eas: et duo facit: quod primo assi-
gnat dictam differentiam. secundo quod per huius differentiam quam
habet generatio ad alterationem differt etiam a ceteris mo-
tibus assignat differentias generationis ad omnes motus:
ibi. (Quoniam quidem igitur.) Circa primum duo facit:
quia primo tangit quedam per que haberi potest differentia
alterationis ad generationem. secundo ex his que tetigerat as-
signat differentiam inter ea ostendendo quid sit vtriusque co-
rum: ibi. (Alteratio quidem est.) Dicit ergo quod in re trans-
mutabili est aliquid subiectum et aliquid aliud quod est
passio que est inata dici de subiecto: et subdit quod est trans-
mutatio vtriusque eorum: subiecti: scilicet et passionis. ¶ De-
inde cum dicit.

**¶ Alteratio quidem est quando manente subie-
cto sensibili ente transmutatur in eius passio-
nem aut contrarijs aut medijs: puta corpus sa-
nū est: et rursus laborat manens idem: et metal-
lum quicquid rotundum quicquid angulare idem ens.**

¶ Ex dictis venatur differentiam inter generationem et al-
terationem ostendendo quid sit vtriusque eorum: et duo facit:
quia primo facit quod dictum est. secundo declarat que-
dam dubia que possent oriri ex dictis eius: ibi. (In his au-
tem si aliqua.) Circa primum duo facit: quia primo osten-
dit quid est alteratio. secundo quid generatio: ibi. (Quan-
do autem totum.) Dicit ergo quod tunc est alteratio quando
manente subiecto sensibili ente actu transmutatur huius-
modi subiectum in eius passionibus: h. aut a contrarijs
ut si a nigro in album: aut medijs ut si a fusco in pallidum:
et exemplificat dicens: puta corpus est sanum et rursus po-
test laborare et sit egrum manens illud idem corpus et me-
tallum quicquid est rotundum quicquid est angulare ma-
nens idem ens secundum substantiam et subiectum. ¶ Deinde cum dicit.

Quando autem totum transmutatur non manente aliquo sensibili ut subiecto eodem: scilicet quasi ex semine toto sanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omni aqua generatio iam hoc tale. huius autem corruptio.

L.c. 24

Ostendit quid est generatio et quomodo habere esse et duo facit: quod primo ostendit quomodo habere esse generatio simpliciter. secundo ostendit quomodo esse habeat generatio manifesta. secundo ibi. (Marie autem generabitur.) Dicit ergo quod quasi totum transmutatur in totum non manente aliquo sensibili nec eodem subiecto. id est non manente eadem substantia: et non ente sensibili et in actu: ut ex semine totum id est ex seie totaliter sit sanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omni id est toto sit aqua: quod est totale. id est totalis transmutationis est generatio huius. corruptio autem huius. Deinde cum dicit.

L.c. 24

Maria autem generabitur et transmutabitur ex insensibili in sensibile: aut tactu: aut omnibus sensibus. puta quasi aqua generatur aut corrumpitur in aerem: aer enim valde insensibilis.

Ostendit que sit generatio manifesta. nam quotiescunque totum transmutatur totum potest dici generatio simpliciter: sed tunc est generatio maxima et manifesta si transmutetur ex insensibili in aliud sensibile: sensibile dico aut tactu aut omnibus sensibus: potest autem tactus contra omnia sensus: quod est sensibilior et materia: licet omni sensui: ideo quasi aqua generatur ex aere est generatio sensibilis: quasi corrumpitur in aerem corruptio est sensibilis: aer enim valde insensibilis habet passionem: tum quod rarior: tum etiam quia prius coepit ei humiditas que est virtus passiva quasi caliditas que est activa. Deinde cum dicit.

In his autem si aliqua passio manet eadem contrarietatis in generato et corrupto puta quando ex aere aqua: si ambo dyaphana aut humida: non oportet huiusmodi alteram passionem esse in quod transmutatur.

Declarat quidam dubia possibilia oriri ex dictis: dixerat enim in generatione totum transmutari in totum: crederet ergo aliquis contra rationem generationis esse si aliquid remaneret: id duo facit: quod primo ostendit quod remanere passionem secundum quod habet non videtur contra dicere generationi. secundo manifestat quod remanere idem subiectum generationi dicitur ibi. (Si autem non.) Dicit ergo quod in his generationibus et corruptionibus dubitaret aliquis si passio aliqua contrarietatis. id est alicuius contrarietatis manet eadem in generato et corrupto: puta quando ex aere fit aqua: et subdit quod passio similia potest remanere: quod si ambo sint dyaphana vel frigida: non oportet huiusmodi in quod transmutatur esse alterum. id est esse alteratum quantum ad passionem similitudinem. Deinde cum dicit.

Si autem non erit alteratio. id est generatio. generatus est: homo autem imusicus generatus est: homo autem manet illud id est: siquidem igitur huius non passio esset sed se musica et imusica: huius quidem generatio esset: huius autem corruptio: ideo hominis quidem hec est passio: hominis autem musici et hominis imusici generatio quedam et corruptio: nunc autem passio hec manente: id est alteratio secundum talia.

Ostendit esse contra rationem generationis manere idem subiectum. Continuetur autem sic: sed non videatur contra rationem generationis manere eadem passio: est tamen contra rationem eius manere idem subiectum: quod si non. id est si non esset transmutatio

secundum substantiam et subiectum erit alteratio non generatio. id est generatio. generatus est: homo autem imusicus generatus est. in hac autem transmutatione manet idem subiectum. siquidem igitur musica et imusica secundum se non esset passio huius. id est hominis: sed supple e contrario. homo esset passio musici cuius ex imusico fieret musicus esset simpliciter generatio quidem huius. id est musici: corruptio autem huius est. imusici. nam in hac generatione maneret homo: quod ponitur esse passio: et non maneret musicus: quod ponitur esse subiectum: videtur quod secundum veritatem: homo non se habet ut passio: sed ut subiectum. quod hec. musica est passio hominis: id est hominis musici et hominis imusici non est generatio simpliciter: sed generatio quedam et corruptio quedam: ideo subdit: quod non ita est: quod hec. musica se habet ut passio et manente subiecto sit talis transmutatio: ideo secundum talia est alteratio non generatio.

Notandum autem non esse de intentione. Alioquin diffinire habet: utrum maneat eadem passio aut eadem qualitas symbola in generato et corrupto: quod de hoc infra dicitur: sed intentio sua est quod si non manet idem subiectum et sit variatio in forma substantiali: quantumcunque maneat eadem passio: non tollit generatio et corruptio: utrum autem sit possibile eandem qualitatem remanere: et quomodo potest manere eadem non est proprium negotium: tamen si esset posse et remaneret eadem passio transmutato subiecto talis idem passio non faceret generationem esse alterationem. nec hoc dicitur superius dicitur: videlicet tunc generationes esse cum totum transmutatur in totum: ut cum ex toto semine sanguis fit animal. nam accidentia non sunt entia: nisi quod sunt entia et si accidentia sunt entia: sed accidens huius est entia: transmutato ergo subiecto totum dicitur transmutari et totum corrumpi: et si maneret qualitas una aliqua: quod illa non remaneret: ut est corruptio: sed ut est generatio: sicut accidens in tunc est ens in quantum est entia: ita in tunc remanet in quantum remanet entia. Cum ergo ex aqua fit aer: quod quicquid est in aere generato totum est ibi ut est aeris: non autem ut est aqua: tota aqua dicitur transmutata in totum aerem: imo cum in tali transmutatione planum sit manere materiam eadem per essentiam: et tamen dicitur tota aqua transmutari in totum aerem: quod non manet materia: ut est aqua: sed ut est aeris: sic si maneret eadem passio: quod maneret: ut est generatio non ut est corruptio totum in totum transmutari diceretur. si ergo fiat transmutatio in subiecto et in forma substantiali: quod materia simpliciter habet esse per formam et accidens: per subiectum quantumcunque maneat eadem materia et eadem passio non tollit rationem generationis simpliciter: utrum autem esset magis generatio simpliciter si non remaneret eadem passio: et utrum sit possibile eandem passionem remanere in secundo huius dicitur. Deinde cum dicit.

Quando quidem igitur secundum quantum est transmutatio contrarietatis augmentum et diminutio: quando autem habet locum latius: quando autem secundum passiones et quales: alteratio est: quando autem nihil manet cuius alterum passio et accidens universaliter et generatio est: huius autem corruptio.

Ostendit per haec tria quomodo habere generatio ad alterationem: videlicet: quod in ea est transmutatio substantialis ostendit generationem differre ab alio motibus: sed in transmutatione substantiali est duo considerare: id quod per generationem acquiritur: et id quod generationi subiicitur: duo itaque facit. primo. n. ostendit generationem differre ab omnibus motibus quantum ad id: quod per generationem acquiritur. 2. quomodo ad id quod generationi subiicitur. 2. ibi. (Est autem hyle.) Dicit ergo quod quando est transmutatio contrarietatis secundum quantum: quod acquiritur tria quantitas: tunc est augmentatio et diminutio: quando vero secundum locum dicitur latius sive loci mutatio: quasi autem secundum passionem et qualitatem dicitur alteratio: sed quando

Non dicitur

7.m.p.

L.c. 24

nihil manet et fit resolutio secundum formam substantialem: et non manet idem subiectum: sed factus est alterum et diuersus: cuius subiecti passio et accedens est generatio et corruptio vltima simpliciter. Et Notandum ergo quod ad hoc quod sit generatio non sufficit quod fiat transmutatio in ipsa accidentalibus vel in passionibus: sed oportet esse transmutationem in ipso subiecto: cuius sunt accidentia et passionibus. Et Notandum etiam quod eo ipso quod non manet passio vel est subiecti corrupti dicitur non remanere: imo quod nec materia nec aliquid manet: vel est corrupti dicitur nihil remanere: sed totum transmutari in totum. Et Deinde cum dicit.

Est autem hyle maxime subiectus quidem proprius generationis et corruptionis susceptible: modo autem aliquo alio transmutatio nibus: quoniam omnia susceptiblea substantia contrarietatum aliquorum.

Separat generationem ab alijs motibus quibus ad id quod in ea subicitur. nam non solum differt generatio ab alijs motibus quibus ad id quod per eam acquiritur: vel quod acquiritur subiecto. in alijs autem motibus acquiritur actus: sed etiam differt ratione subiecti: quia maxime et proprie quidem subiectum susceptible generationis et corruptionis est hyle. In alijs autem transmutationibus non est hyle subiectum proprie: sed aliquo modo: nam omnia subiecta aliarum transmutationum sunt susceptiblea aliquarum proprietatum: et quia secunda reducitur in prima: omnes proprietates aliarum generum reducuntur in formas et privationes: que sunt prima generata in genere subiecti: quia sicut proprietates reducuntur in proprietatem: sic subiecta reducuntur in subiectum. subiecta aliarum transmutationum reducuntur in hyle: quod subicitur in transmutatione subiecti: hyle est aliquo modo subiectum aliarum transmutationum.

De generatione quidem igitur siue est siue non est et quomodo est et de alteratione determinatum fit hoc modo.

Ultimo epilogat dicens. littera plana est.

E augmentatio reliqua est dicere quomodo differt a generatione et alteratione: et quomodo augmentatur vnum quodque quod augmentatur et diminuitur quodcumque diminuitur.

In parte ista determinat per se de augmento: et duo facit: quia primo continetur se ad dicenda. 2. requiritur de intento: ibi. (Scrutandum vtrique primum.) Dicit ergo quod reliqua est dicere de augmentatione. dicitur ergo de augmentatione quod differt a generatione et alteratione: et etiam dicitur quomodo augmentatur vnum quodque quod augmentatur: et quomodo diminuitur quodcumque diminuitur. Et Deinde cum dicit.

Scrutandum vtrique primum vtriusque solum in circa quid eorum differentia adiuvet: verbi gratia: quoniam hoc quidem ex hoc in hoc transmutatio vel ex potentia substantia in actu substantia generatio est. que autem circa magnitudinem augmentatio et diminutio. que autem circa passionem alteratio. vtriusque autem ex potentia entium in actum transmutatio dictorum est.

Requiritur de intento: et duo facit secundum quod duo premissa: primo enim determinat de forma augmenti ad alios motus. 2. declarat circa quod et qualiter habere esse augmentum: ibi. (Circum quod autem.) Circum primum tria facit: quia primo distinguit augmentum a generatione et alteratione. 2. separat ipsum a motu locali. 3. epilogat circa determinata. secunda ibi. (Alio autem

modo.) tertia ibi. (Quoniam igitur transmutatio.) Circum primum duo facit secundum quod assignat duplicem differentiam augmenti ad generationem et alterationem. secunda ibi. (Aut est motus.) Dicit ergo primo scrutandum esse vtrum horum motuum sit solum differentia eorum adiuvet: quoniam ad genera siue quantum ad predicamenta: circa que sunt. nam huiusmodi motus verari circa diuersa genera non est dubium. per quod quoniam transmutatio que est ex hoc in hoc. id est ex substantia in substantiam: vel ex potentia substantia in actu substantia est generatio: que est circa magnitudinem augmentatio. que est circa passionem: id est circa qualitatem alteratio: transmutatio enim vtriusque dictorum. scilicet alterationis quod augmenti est ex potentia entium in actu: omnis enim motus est ex potentia in actum: cum semper motus mobile acquirat aliquid quod non habebat actu: erat tamen in potentia ad habendum illud. Et Deinde cum dicit.

Aut etiam motus differt transmutationis. Vi detur autem quod alteratur non ex necessitate transmutans secundum locum neque quod generatur. Quod autem augmentatur aut diminuitur.

Ponit secundam differentiam. nam augmentum non solum differt a generatione et alteratione: ratione generis circa quod est: vel quod est circa quantitatem: generatio vero circa substantiam: alteratio autem circa qualitatem: sed etiam secundum transmutationem localem. nam motus transmutationis augmenti differt a modo transmutationis generationis et alterationis: quia illud quod alteratur non de necessitate transmutatur secundum locum: neque quod generatur necesse est transmutari secundum locum: sed quod augmentatur aut diminuitur supplet de necessitate transmutat locum. Et Deinde cum dicit.

Alio autem modo ab eo quod fertur: quod fertur quidem enim vniuersum alterat locum. Quod augmentatur quidem quod admodum quod deducitur. hoc enim manente particule transmutarentur secundum locum.

Separat motum augmenti a motu locali. Et notandum quod separare motum augmenti a generatione et alteratione pertinet directe ad istud capitulum et quodammodo ad hunc librum: in quo intenditur de motu ad formam: sed separare augmentum a motu locali est quodammodo incidens: cum hic non intendatur de motu ad vbi: hoc tamen incidens ex hoc venit: dixerat enim augmentum et diminutionem mutare locum: ne ergo aliquis crederet quod similiter esset transmutatio localis in augmento et in motu ad vbi ostendit quod non: ideo duo facit secundum quod dupliciter separat motum augmenti a motu locali. nam primo separat ipsum a motu locali recto. secundo a sperico: ibi. (Non quemadmodum.) Dicit ergo quod augmentum mutat locum: sed hoc est alio modo ab eo quod fertur localiter. nam quod fertur loquendo de motu recto alteratur. id est transmutatur secundum vniuersum locum: sed quod augetur non mutat totum locum: sed quod admodum illud quod deducitur. id est quod extenditur manente eo in eodem loco. particule transmutantur secundum locum quia non mutat locum secundum totum: sed secundum partem: sic etiam quod augetur secundum partem mutat locum prout occupat locum maiorem. Et Deinde cum dicit.

Non quemadmodum que sperere. he enim in simili loco transmutantur manente toto. quod autem eius quod augetur semper in ampliore locum: in minorem autem que eius quod diminuitur.

Ostendit augmentum non transmutare locum: sicut spatium. cetero: particulas augmenti non transmutare locum: cum sunt

L. 26.

No

L. 25.

L. 26.

sicut particule que sunt spere: quia in motu sperico manet toto in simili loco. i. in loco equali 7 eodem: be. sp. particula spere transmutatur fm locum: augmentatum. n. 7 diminutum nunq̃ est in loco simili vel equali: sed partes que sunt eius quod augetur sunt in locum plenum occupando maiorem locum: pars vero que est eius quod diminuitur in minorem. C Deinde cum dicit.

T.c.29. Quonia aut transmutatio differt no solum in circa que: sed sic eius quod generatur 7 alteratur 7 augmentatur manifestum est.

C Epilogat circa determinata dicens: manifestum esse q̃ transmutatio eius: quod generatur 7 alteratur 7 augmentatur non solum differt in generibus circa que sunt tales motus: vt qz augmentus est circa q̃titate 7 no alie transmutationes sed etiam differt i situ. i. in modo transmutationis localis: quia augmentata de necessitate transmutant locum: non tamen sic est de generato 7 alterato.

T.c.27 **C**irca quid autem est transmutatio augmentationis 7 diminutionis. circa magnitudinem at videtur esse augeri 7 diminui. Et qualiter suscipiendum.

C Ostendo quo differt augmentus ab alijs motibus. In parte ista ostendit circa quid 7 qualiter habet esse augmentus: 7 duo facit: qz primo premitur qd intendit. secundo exequitur de intero: ubi (Utrum ex impotentia.) Dicit ergo qz dicendum est circa quid est transmutatio augmentationis 7 diminutionis: nam augeri 7 diminui videntur esse circa magnitudinem ideo suscipiendum est qualiter circa magnitudinem talia contingant. C Deinde cum dicit.

C Utrum ex impotentia quidem magnitudine 7 corpore: actu vero incorporeo 7 sine magnitudine generari corp⁹ 7 magnitudo: 7 hoc dupliciter contingit dici: qualiter augmentatio fit: vtrius ex sepata ipsa s3 ee materia: aut existente in alio corpore.

C Requirit de intero: 7 duo facit fm qz augmentus dupliciter potest sumi: large 7 proprie: large. n. semper cum q̃tum additur quanto augmentus efficitur: fm que modus 7 maiora crescunt: augmentatur. n. partes eius lapis lapidi addit: proprie autem augmentus sumitur cu quelibet pars aucti est: vt cu per nutrimentum ad singulas partes alimentum trahitur: 7 sic non augmentatur nisi alata. Et sicut dupliciter potest sumi augmentus: large 7 proprie: sic 7 aliqua pos sunt respicere augmentus cōter: alij vero proprie: duo ergo facit p̃b̃: primo. n. inquit que respiciunt augmentum cōter: vt qz augmentus fit ex aliquo corporeo 7 q̃to. secundo inuestigat respicienda augmentus proprie: vt qz quelibet pars aucti debet esse aucta: 7 quelibet pars diminuti diminuta: 7 cetera h̃mōi: secunda ibi. (Suscipiendum vtriusq̃ magis.) Notandum autem qz subm circa quod versatur augmentus pot accipi dupliciter. s. radicaliter 7 proprie. Radicaliter. n. subm in generatione est aliquo modo subm in aliqua transmutatione: vt supra dicebatur. proprie tñ quelibet transmutatio habet subz sui 7 addit subz cuiuslibet transmutationis supra subz generationis. duo ergo facit s3 qd ex subiecto augmenti dupliciter ostendit augmentus fieri ex q̃to 7 corporeo. nam primo ostendit hoc ex subiecto augmenti siue ex eo circa quod versatur augmentus radicaliter. 2º ex eo circa quod versatur proprie. 2º ibi. (Amplius aut talis.) In prima pte intendit tales rōnes: materia circa qua versatur generatio naturalis nunq̃ est sepata a corporeitate 7 magnitudine: 7 ab h̃mōi formis 7 morpheis: sed idē est subm generationis

naturalis 7 augmenti: ergo idem circa quod versabitur augmentus nunq̃ erit separatus a corporeitate 7 magnitudine. tria ergo facit s3 qz hec ratio tres partes habet. Nam primo ostendit materia nunq̃ separari a corporeitate 7 magnitudine. secundo manifestat eadē esse materia: 7 idē esse subiectus augmenti 7 generationis naturalis. tertio cōcludit id circa quod versatur augmentus: 7 ex quo fit augmentus non esse separatum a magnitudine 7 corporeitate. 2º p̃b̃ ibi. (Qui autem est 7 sub corporee materie.) 3º ibi. (Manifestus autem ex questio.) Prima pars in qua ostendit materia generationis naturalis non separari a magnitudine 7 corporeitate: dividitur in partes duas s3 qd dupl̃ hoc ostendit. p̃ enim ostendit hoc rōnibus ad impole. 2º rōnibus ostensiu. 2º ibi. (Sed nec p̃ctos.) Circa primū tria facit: qz p̃mo sub distinctione p̃mittit modos q̃bus pot̃ intelligi materia esse separata a corporeitate 7 magnitudine. 2º modos illos improbat. 3º cōcludit mām inseparatas esse 2º ibi. (Aut impossibile.) 3º ibi. (Melius ergo oibus.) Dicit ergo inquirendus esse vtrū corpus 7 magnitudo generari possit ex corpore 7 magnitudine in potētia nō in actu: sed actu erit incorporeū 7 sine magnitudine: 7 qz vt circa fines lectionis dicitur idē est subiectum generationis naturalis 7 augmenti: si generabitur corpus ex non corpore augmentabitur etia ex nō corpore: 7 qz fieri generatio 7 augmentum ex non corpore 7 materia nō separata a corporeitate simpl̃ dupliciter p̃tingit dici: qz ingredus si hoc est verū qualiter fiat augmentatio vtrum fiat ex materia separata fm se non solus fm esse sed in loco: aut fiat ex materia separata a corpore fm locum: sed existente in aliquo corpore. C Deinde cum dicit.

C Aut impossibile vtriusq̃: sepata enim ens: aut nullus possidebit locum: vt punctus aliquis: aut vacui erit: aut corpus nō sensatū. Horū autem hoc quidem tūc contingit: hoc autem necesse in aliquo ee. Sēper enim alicubi erit quod generatur ex eo. Quapropter 7 illud aut fm se aut fm accidens.

C Improbatur vtriusq̃ mēbrū. Ad cuius evidētiā notandus materia fm veritatē non esse separata a corpore loco: ita qz mā sit qd per se exis sine corpore: imo qz est in ipso corpore in eodē loco existit in quo est corpus. rursum nō est separata fm esse: vt sic sit in eodē loco mā 7 corpus in quo est sit. cut vinū 7 doliū sunt in eodē loco: qz aliud est esse vinū 7 aliud doliū. duo ergo facit: qz p̃mo p̃bat mām nō esse separatam a corpore loco. 2º ostendit eaz nō esse separatam fm esse: ibi. (Sed si in aliquo existit.) Dicit ergo qz aut impossibile est vtriusq̃ videlz materia esse separatam loco 7 esse: qz si est ens i. exis sepata loco a corpore tūc nullū possidebit locum: erit ergo vel sicut aliquis punctus vel sicut vacui siue sicut corpus insensatū: vacui. n. 7 corp⁹ insensatū idē est: vel erit sicut corpus insensatū. i. sicut corpus nō occupans locum: h̃ autem horū dīctorum qd cūq̃ ponat nō p̃tingit rōnabiliter ponere. nam h̃. i. mā 7 subm ex quo generatur aliquid necesse est esse in aliquo loco. In eodē. n. loco in quo erat id qd est corruptū est postea id qd est generatū: 7 qz qd generat ex eo. i. ex subiecto aliquo semp est alicubi: quapropter: 7 illud ex quo fit generatio: vel fm esse vel fm accidens supple necesse est alicubi esse: s3 si materia ponetur separata magnitudine 7 ponetur per se existere non esset in loco: nec per se nec per accidens: ergo nihil potest fieri: quia tūc factum ex ea nusq̃ esset. C Deinde cum dicit.

C Sed si in aliquo existit siquidem separatū ita vt nullius s3 se aut s3 accidēs aliquid sit cōtingunt multa 7 impossibilia.

T.c.32.
No^m

T.c.31.

T.c.31.

T.c.29.

T.c.29.

T.c.

T.c.31.

Conprobat scdm mebrum. v. q. materia non est separata fm esse: et duo facit: quia primo dicit ad hanc positionem sequi impossibilia. secundo narrat impossibilia illa sibi. (Dico autem.) Continuetur sicut patet non potest poni materia separata: et per se existere: sed si diceretur q. est in aliquo corpore: et non est separata loco: sed existit siquid qd separatum. supple fm esse: ita vt nullius corporis sit aliquid per se nec per accidens: sicut vinum est in vase: tamen quia separatum est a vase fm esse: nihil est vas nec per se nec per accidens: si sic dicamus de materia multa impossibilia contingunt. **C** Deinde cum dicit.

C Dico aut. v. g. si generabitur aer ex aqua non aqua erit transmutata.

C Narrat illa impossibilia q. contingunt sic dicentibus: et tria facit fm q. tria talia inconuenientia adducit. 2. ibi. (Sed propterea.) 3. ibi. (Ampli neq.) Dicit ergo: bene dico q. multa impossibilia sequuntur ad dicentes materiam esse in corpore: et non esse separatam ab eo loco fm esse: quia si hoc esset aer posset generari ex aqua siue ex materia que est i aqua: aqua non transmutata: qd est inconueniens: et n. generatio vni sit corruptio alterius: q. n. differunt fm esse per se loquendo: et fm q. h. potest esse transmutatio in vno alio non transmutato: non opz ergo aqua transmutari: ad hoc q. ex materia que est in ea aliquid generet: cu ponatur non esse idem esse aque et materie que est in aqua. **C** Deinde cum dicit.

C Sed propterea q. vt in vase aqua inest materia eius cuius est. Infinitas eni nihil prohibet materias esse. Quapp et generari actu.

C Adducit scdm inconueniens dicens: q. propterea q. ponitur q. vt aqua est in vase: sic materia est eius in quo est: nihil prohibet infinitas materias esse in aliquo: vt infinitas materias esse in aqua: nam cum materia non occupet locum: et ponatur sic esse in aqua: vt aqua in vase: qua rone in aqua potest esse vna ma: pari rone in ea poterunt esse infinite materie: nam si aqua non occupat locum infinite aque possunt esse in eodem vase: et q. semp ex ma potest aliquid generari infinita actu possent generari ex ipsa aqua in qua essent infinite materie: quod est inconueniens: no. n. ex eodem finito in finita actu generari possent. **C** Deinde cum dicit.

C Amplius neq. sic videtur generari aer ex aqua vt exiens a manente.

C Adducit 3. inconueniens: na est inconueniens hec po: q. reputat apparatus: na si ma esset in aq: sicut aqua in vase generatio nihil esset aliud: nisi exitus a manente: sicut enim aqua exit a vase manente: et permanet vase sine transmutatione: sic exiret ab aqua: quod generaretur ex materia existente ipsa aqua: sed hoc repugnat apparatus: no. n. videtur generari aer ex aqua vt exitus a manente: imo no ex aq manente: sed ex aqua transmutata et corrupta est aer generatus. **C** Ultimo cum dicit.

C Alius ergo omnibus inseparatam facere materiam esse: vt entem eandem et vnaz numero: rationem autem non vnaz.

C Concludit materiam inseparatam esse dicens q. oibus. i. iter oia melius est facere mam esse inseparatam a corpore et a magnitudine: et facere eam no entem eadem: et vnaz numero per essentiam: ratione autem. i. fm formam et esse debemus eam facere non vnaz.

Ed neq. pucta ponendu neq. lineas corporis materia: pp easde causas: illud autem cuius hec vltia materia est: quare neq. vnqz neq. sine

passione possibile est esse neq. sine forma.

C Positis rationibus ad impossibile q. ma non potest separari a magnitudine et corporeitate. In pre ista ponitur tres ostensue. **C** Ad cuius evidentiam aduertendi q. indiuisibile fm q. h. m. d. r. fine magnitudine potest intelligi aliquid dupli. negatiue et priuatiue: negatiue. n. punctus est indiuisibilis: q. non potest diuidi: sic etia et linea est indiuisibilis: no simpliciter: sed fm latitudinem: priuatiue vero materia fm se considerata est indiuisibilis: q. non potest diuidi fm se: est tñ apta nata diuidi per quantitate: priuatiue emz supra negationem addit aptitudinem. puctus igitur est indiuisibilis solum negatiue: q. nec diuiditur: nec est aptus nature diuidi. duo ergo facit philosophus in ostendendo materiam fm quod existit: et vt est aliquid in effectu: no esse separatam a magnitudine: et no esse quid indiuisibile negatiue: sicut punctus: vel etiam sicut linea que aliquo modo est indiuisibilis negatiue: in quantum fm latitudinem nec diuiditur: nec est apta nata diuidi. secundo ostendit eam no esse quid indiuisibile priuatiue: vt q. actu ma nullam habeat magnitudinem nec q. tñtatem: sed solum sit potentia diuisibilis: et sit apta nata q. sit q. et magna. scda po. ibi. (Generatur qd igitur.) Dicit ergo q. no est ponendu mam esse puctos neq. et lineas corporis pp easdem causas. i. ppter easde positio: nes: quas superius tetigimus. Ille enim eodem rones ducentes ad impossibile ostendentes materiam no esse separatam a magnitudine: q. tunc materia non esset alicubi: ostendere possunt mam no esse puncta per se existia: nec linee p se existentes: punctis. n. et lineis fm q. h. m. d. r. debetur locus: et sicut. ppter illas cas: et ppter illas rones ducentes ad impossibile superius tactas ostendi potest materia no esse pucta nec lineas: ita possunt adduci rationes ostensue ad ostendendum hoc idem: nam puncti et linee habent rationem vltimam et terminorum: ma enim de se est quoddam interminatum: interminatum. n. non est ipsi terminus: sed est id quod per terminos terminatur et vltimum: materia igitur non est pucti nec linee: s. est id cuius h. s. linee et puncti sunt vltima et terminus: q. terminabile non separatur a suo termino: cu materia terminetur et finiatur per puncta lineas formas et passiones: sicut nūq. est ma sine punctis et sine lineis vel sine magnitudine: ita nūq. est possibile eaz esse: neq. sine passionibus: neq. sine forma. **C** Deinde cum dicit.

C Generatur quid igit simpliciter alter ex altero: que ad modum et in alijs determinatur est: et ab alio aut actu ente aut homogeneus aut homoiueus. verbi gratia: ignis ab igne aut homo ab homine aut ab actu: duz eniz a non duro generatur.

C Postq. ostendit materiam non esse quid indiuisibile negatiue: q. non est puncti neq. linee ostendit eam non esse quid indiuisibile priuatiue: vt q. sit actu separata ab omni magnitudine et ab omnibus passionibus: et est ratio sua talis quicquid sit: sit a sibi conuenienti aliquo modo: nam vt est determinatum in alijs: vt in. 7. metha. cum generatur alterum ex altero simpliciter: et generatur ab alio ente actu: vt generatur ab eo: quod est actu homogeneus. i. eiusdem generis vel ab eo quod est actu homoiueus. i. eiusdem speciei. ver. g. generatur homo ab homine: et ignis ab igne: sunt autem eiusdem speciei homo cum homine: et ignis cum igne: sed aliqui generatio est ab actu fm idez generis: generat. n. duz a non duro: q. generat a frigido: frigidum. n. costringit et indurat: q. qd tñ sit semp generat aliquid a sibi conuenienti aliquo modo: ita q. agens et patiens in principio sunt dissimilia: in fine vero similia: s. suppledu q. ma separata ab oi actu et ab oi corporeitate: nec est sibi: nec est dissimilis: opz ergo tam generans q. id ex quo

No

T. c. 30.

T. c. 30.

T. c. 30.
2. 31.

generatur esse aliquid in actu: nūq̄ ergo materia ex qua fit generatio erit indivisibilis p̄uatiue: vt q̄ sit sepata ab omni actu et ab omni magnitudine: licet sit apta nata esse q̄ta et magna. Et item sequitur illa pars.

L. c. 31. Quoniam autem est et substantie corporee materia corporis talis: corpus enim cōe nullum. eadem passionis et magnitudinis est: rōne quidem separata. loco autem non separata. nisi et passiones separabiles.

Que fuit dimisa p̄tra totū precedentis. Cōtinuetur autem sic. Postq̄ ostēdit materiā generationis naturalis nō esse separatā ab omni corporeitate et ab omni magnitudine. In parte ista ostēdit eādem esse materiā augmenti et generationis naturalis. Intēdit autem talem rationē. augmentum videtur respicere corpus: et q̄tum s̄m se. generatio vō respicit corpus i eo q̄ naturale: sed idem est corpus: et corpus naturale: cum nō sit dare aliquod corpus sepatū: qd sit cōe ad corpus s̄z se: et ad corpus nāle. ergo eadē erit materia substantie corporee: et substantie talis corporis. i. corporis naturalis: eadem erit materia passionis. i. corporis passionati siue corporis naturalis: et p̄ p̄sio generationis que respicit corpus tale et magnitudinis. i. augmentatiōis que respicit corpus magnū. rōne ergo et intellectu separata est materia generationis et augmenti. loco autem. i. subiecto et re nō est separata materia huius et illius: nisi quis poneret passiones separabiles a substantiis: si enim passiones separabiles essent: alia esset materia magnitudinum et passionum. et aliud est corpus: et corpus naturale: et per cōsequēs aliud esset materia generationis et augmenti: sed de hoc in declarationibus tangetur. Et deinde cum dicit.

E manifestū autem est ex quesitis. quoniam non est augmentatio trāsmutatio ex potētia magnitudine: actu autem nullam habentē magnitudinem. Separatum enim esset cōmune quidem. hoc autem quomodo impossibile dictum est in alijs prius.

Cōcludit cōclusionē principāli intēta: nāz si materia generationis naturalis nūq̄ est sepata a magnitudine et corporeitate: et eadem erit mā generatiōis et augmenti: manifestum est ex quesitis. i. ex inuestigatis: qm̄ augmentū non est trāsmutatio ex potentia magnitudine: actu autem nullam magnitudines habentes: qz si hoc esset: sepatum esset quidez quod est quid cōe. i. separata esset materia a corporeitate: qd est quid cōe: et vna in habētibz eaz: vel aliter sepatum esset quid cōe. i. sepatum esset aliqd corpus: qd est cōe ad corpus s̄m se sumptū vel ad corpus nāle: quod ē incōueniēs: vt prius dicebatur: vel etiaz vt dictū est in alijs qz in de celo et mūdo ostensum est hoc esse impossibile: et si nō est aliquod corpus: et corpus naturale: et nō est alia materia s̄m rem augmenti a generatiōis nūq̄ materia augmenti separata erit a magnitudine et corporeitate sicut nec materia generationis. Et deinde cum dicit.

Amplius autem talis trāsmutatio nō augmentatiōis p̄pria: sed generatiōis. Augmentatiō enim est existētis magnitudinis additamentum. diminutiō autem minoramentū. ideo opz habere aliquā magnitudinē qd augetur. q̄ propter nō ē sine magnitudine materia. o3 autem etiam et augmentatiōē et in actu ma-

gnitudinis. generatio autem magni corporis non augmentatio.

Adducit rōnem sumptā ex pte p̄p̄i subiecti augmenti: nam q̄ subiectum in generatione est corpus et ei in actu: hoc est per accidens: qz ens in potētia est proprium subm generationis: cuius illud ens in potētia nūq̄ actu separatur a corporeitate: sed in augmento hoc est per se: qz subiectum propriū in augmentatiōe est corpus habēs magnitudinem in actu: ideo ait q̄ talis trāsmutatio in qua propriū subiectum esset ens in potētia nō corpus in actu nō esset p̄pria materia augmentatiōis: sed generatiōis: et dicit p̄pria: qz aliquo modo est eadem: et idem subm generatiōis et alteratiōis. propriū tñ subiectum s̄z ibi differt: q̄ autē in augmento non solum sit per accidens: sed etiam per se supponere corpus et magnitudines: p̄z: qz augmentatiō est exis additamentum magnitudinis: et diminutiō est minoramentum: ideo opz aliquā magnitudinē habere: qd augetur et qd auget. quāpropter non sine materia magnitudinis. i. nō sine materia cū magnitudine opz esse augmenti: et etiā dicit materia in actu. i. s̄m actus magnitudinis. aliter enim magis esset generatio corporis: non augmentatiō.

Sz videtur q̄ sibi p̄ba p̄dicat. nam sup̄ius dixerat materiā generatiōis nō separari a magnitudine: s̄z autē videt inuere q̄ in augmento materia nō separatur a magnitudine: in generatiōe aut nō sic. Et ad qd dici potest q̄ tam in augmento q̄ in generatiōe semp materia est cōiuncta magnitudini: sed in augmentatiōe v̄ esse per se: in generatiōe autem non est per se: sed per accidens.

Ascipiēdū vtiq̄ magis q̄si tāgen-
tes questionem a principio. qualis
alicuius entis augmentari et dimi-
nui causas querimus.

Superius p̄ba inquisiuit que vidēt respicere augmentum cōiter. In pte ista veniat que vidēt respicere augmentum specialiter: et duo facit: qz primo cōtinuat se ad dicenda. scōo erequitur de intētibz. (Videtur vtiq̄ eius.) Dicit ergo q̄ suscipiendum est vtiq̄ quasi magis specialiter tangentes qd nō a principio. i. ad p̄ncipale quesitum: nam qz aliquo adueniente sit augmentū: et recedente sit diminutiō: ideo queramus cās et rōnes de illo aliquo quo contin- git augeri et diminui: cuius et q̄lio sit entis. i. entitatis: vtrū v3 sit corpus vel incorporeū. Et deinde cum dicit.

Aut vtiq̄ eius quod augetur quēcuq̄ p̄s aucta esse. similiter aut in diminutiōe minor esse generata. Amplius aut adueniente aliquo augmentari et recedente diminui.

Erequiritur de intētibz: qz primo veniatur causas et ratiōes augmenti: et ea que spāliter requiruntur ad augmentū arguendo. scōo soluendo: ibi. (Qm̄ autem quesitus est.) Circa p̄mū duo facit: qz primo premitit duas conditiones que requiruntur ad augmentū. scōo arguit cōtra ea que dixerat ibi. (Necesse est augeri.) Una conditio que requiritur ad augmentum est: qz videt eius qd augetur quēcuq̄ p̄s esse aucta: et in diminutiōe s̄z quelibet pars videtur esse generata minor. Amplius alia conditio que requiritur ad augmentum est aliquo adueniente augmentari: et aliquo recedente diminui. Et deinde cum dicit.

Necesse autem augmentari aut incorporeo aut corporeo.

Arguit contra predicta. Ad cuius euidentiam notandū predictas duas cōditiones sic se habere q̄ destructa secunda destruitur prima: destructo enim non fieri augmentus

Dub

L. c. 32

L. c. 35

aliquo adueniente destruitur q̄ quilibet pars augmenti sit aucta. nam ideo quilibet pars aucti est aucta: q̄ quilibet pars aliquid additur et ad quilibet partes a'iquid aduenit: ideo solum arguit contra scdm conditionē q̄ nō fiat augmentum aliquo adueniente: et duo facit. q̄ pmo facit qd dictū est. 2° remouet quādam cauillationē ibi. (Sed nec sic cōtingit.) Circa p̄mū duo facit: q̄ pmo ponit quādam distinctionē. 2° destruit vtrūq; mēbrorū ibi. (Si quidē igitur.) Dicit ergo q̄ si sit augmentū aliquo adueniente necesse est augmentari aut corporeo aut in corporeo. illud. n. adueniens vel erit corp^o aut nō corpus. C Deinde cū dicit.

Si quidem igitur incorporeo est separatū qd cōmune. impossibile autem materiam a magnitudine separari vel esse separabilem. quēadmodum dictum est prius.

Nōndū C Destruit vtrūq; mēbrū. pmo. n. ostendit nō fieri augmentum adueniente incorporeo. 2° adueniente corporeo ibi. (Si autem corporeo.) Ad euidentia aut p̄me partis notandum p̄m supponere q̄ de necessitate regatur materia i augmento et in transmutatione. hoc aut supposito: ait q̄ si fiat augmentū adueniente incorporeo: q̄ semp sit augmentum adueniente mā que supponitur in omni trāsmutatione sequitur ergo ipsum materiale elementū qd est qd cōe obuius generabilib^o esse separatū a corporeitate: sed quēadmodū dictū est p̄mo. impossibile est mā esse separabilem a magnitudine: et a corporeitate. C Deinde cū dicit.

Si autem corporeo duo in eodē loco corpora erunt: et quod augetur et quod auget. est autem et hoc impossibile.

C Destruit 2^m membrum: q̄ fieret augmentū adueniente corporeo. duo corpora erunt in eodem loco qd augetur et quod auget. est autem hoc impossibile q̄ duo corpora simul ita sint. C Deinde cum dicit.

Sed nec sic contingit fieri ac generari dicere augmentationem et diminutionem. vt quando ex aqua aer. tunc enī maior tumor generatus est.

C Remouet quādam cauillationē: et duo facit. q̄ pmo ponit cauillationē. 2° eam destruit. ibi. (Nō. n. augmentatio.) Dicit ergo q̄ non cōtingit sic dicere: sic generari et fieri augmentum et diminutionē sicut quidam dicebant. cauillo: se enim et sophistice aliqui de augmento determinātes dicebant q̄ cū ex aqua fit aer factum est augmentū: q̄ tunc maior tumor generatur. hec aut positiō si vera eēt adhiberet argumenta p̄bi: q̄ nec adueniente corporeo nec incorporeo fieret augmentū. C Deinde cum dicit.

Non autē augmentatio hec. sed generatio quidē eius i qd trāsmutatur erit: corruptio autē cōtrarij. Augmentatio aut neutrius.

Nōndū C Destruit hanc cauillosam ostensionem. C Ad cuius euidentiam notandū in predicta generatione tria esse consideranda. aqua q̄ corrūpitur. aer q̄ generatur. et qd est idē vtrūq; tria aut facit. q̄ pmo ostendit in p̄dicta transmutatione nō saluari augmentum quātū ad aquā que corrūpitur: vel q̄tū ad aerē qui generatur. 2° ostendit nō posse saluari augmentū q̄tū ad id qd est cōe vtrūq; 3° narrat conditiones augmenti vt magis manifesta sint que dixerat. 2° ibi. (Sed aut nullius.) 3° ibi. (Hec aut tria sunt.) Dicit ergo q̄ h. scilicet predicta transmutatio nō est augmentatio nec aeris nec aque: sed est generatio eius in qd transmutatur. scilicet aeris: et erit corruptio contrarij. i. aque que transmutatur in aerē: augmentatio tamen erit neutrius.

C Deinde cum dicit.

Sed aut nullius aut si aliquod cōe amborum existit eius qd generatur et eius qd corrumpitur. verbi gratia. si corpus. aqua autē non aucta est. neq; aer. hoc quidē deperijt. hoc autem generatum est. corpus autē est siquidem auctum est. sed et hoc impossibile. oportet autem saluare rationem et existētiā eius quod augetur et diminuitur.

C Ostendit nō esse augmentū eius qd est cōe vtrūq; augmentum enī debet manere et esse in tota trāsmutatione. ergo cum ex aqua fit aer: aqua nō potest esse aucta: q̄ non manet: nec est in fine transmutationis. nec aer ē auctus: q̄ solum incipit esse in fine trāsmutationis. aut ergo nullius est augmentatio: aut si aliquo mō volumus saluare augmentum dicemus q̄ aliquid existit cōe amborū: eius. i. qd generatur: et eius qd corrūpit. vbi gratia. si corpus vel si mā est huius cōe id forte dices auctū. aqua ergo nō est aucta: q̄ deperit. nec est aer q̄ est generatus. si qd ergo auctū est corpus: aut materia que est quid cōe p̄dictis videtur auctū esse: sed et hoc est impossibile: licet habeat q̄dam apparetia: q̄ oportet saluare idē et existētia substantiam eius qd augetur et diminuit. sed substantia materie non manet eadem fm existētiā et rōnem. i. fm esse et diffōnem in aqua corrūpta et in aere generato. ideo enī nō cōpetit ei augeri. C Notandū autē q̄ existētia et ratio cōpetit mā per formā: ideo fm qd mutat formā mutat rōnem et esse. Item notandū q̄ p̄bi cū loquitur hic de materia que est quid cōe aeris et aque nominat ipsum corpus: q̄ antiqui p̄bi oēs posuerunt materiā esse corpus. ideo p̄ eos disputādo more eorū loquitur nominando materiā esse corpus. vtrum autē possit intelligi qd h. al. aut de ipso corpore: forte in declarationibus dicitur. C Deinde cum dicit.

Hec autem tria sunt: quorum vnū est quātūcūq; partem maiorē esse eius quod augetur magnitudinis. vbi gratia. si caro carnis. et adueniente aliquo. et tertium vt saluetur quod augetur et maneat.

C Narrat p̄ditiones augmenti vt magis manifesta sint que dixerat. et duo facit: q̄ pmo facit quod dictum est. 2° q̄ ex cōditionibus augmenti apparet solutio cuiusdā q̄onis. mouet quēstionē illā ibi. (Querit autem aliquis.) Circa p̄mū tria facit: q̄ pmo narrat dictas cōditiones. 2° p̄p̄t: predicta cōparat augmentū ad generationē et alterationē. 3° per h̄s conditiones augmenti reddit ad destruentem cauillationē prius positā. 2° ibi. (Cum generatur.) 3° ibi. (Si itaq; erit.) Dicit ergo. q̄ hec tria sunt que requiruntur ad augmentū. quorum vnū est. q̄cūq; partē ei^o magnitudinis qd auget esse auctā et esse maiorē. verbi grā. si caro sit aucta quilibet pars carnis d̄ esse aucta. 2° cōditio augmenti est. q̄ adueniente alio fiat augmentū. 3° autē est q̄ saluet et maneat qd auget. C Deinde cum dicit.

Cum generatur quidem aliquid simpliciter et corrūpitur: non manet idem. quod autē augetur: aut alteratur: aut minuitur manet idem. Sed tamen quidē passio aut magnitudo non manet eadem.

C Propterea que dixerat cōparat augmentū ad alterationē et generationē. dixerat enī augmentū manere. in hac autē cōditione augmentū continet cū alterationē et differt a generatione: ideo ait: q̄ cū aliquid generatur simpliciter

git corrumpitur non manet. cū autē alteratur aut augetur aut minuitur manet idē qđ augetur aut alterat: sed tñ non manet eadē passio: nec eadē magnitudo: manet enī quod alterat. sed mutat passionē 7 qualitātē. pcedēdo ab vno in aliā: sicut augmētati mutat fm qđtatem pcedēdo a minori in maiorem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si itaq; erit predicta augmentatio continget nullo adueniente neq; augeri 7 nullo recedente diminui: 7 non manere quod augetur. sed oportet hoc saluare. subiecta enī est augmentatio talis.

¶ Redit ad destruedū cancellationē tactā per pditiones qā predixerat de augmēto. dicēs: qđ si erit pdicta positio vera vt dicamus fieri augmētū cū ex aq̄ sit aer q est rarior 7 fieri diminutionē cū ex aere sit aqua q est densior non saluabuntur cōditiones augmenti: qđ vt p3 ponendo pdicta cōtinget augmentatio nullo adueniente: 7 ptinget aliquid diminui nullo recedente. rursum vt p3 per habita: continget non manere qđ auget: sed op3 saluare h. i. has pditiones. subiecta enim est. i. supposita est augmentatio esse talis. supponebat enī pns aliquo adueniente fieri augmētū saluari atq; manere qđ auget. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Queret autē aliquis 7 quid est quod augetur vtrum cui apponitur aliquid aut qđ apponitur. verbi gratia. si crus quod augetur hoc maius: qđ auget cibus. quare igitur nō ambo aucta sunt. maius enim quod apponitur 7 cui: quēadmodū 7 quando miscens vinum aqua similiter enim plus vtrūq;.

¶ Ponit questionē quādam cuius solutio habetur ex predictis: 7 tria facit: qđ pmo ponit qđnem. 2° soluit. 3° manifestat qđ in solutione sua posuerat. 2° ibi. (Aut qm̄ huius?) 3° ibi. (Sist 7 in alteratione.) Dicit ergo qđ queret aliquis qđ est qđ augetur: vtrūq; augetur id cui aliquid apponitur. verbi gratia. si auget crus h. ē: qđ efficitur maius 7 cui aliquid apponitur an supple auget: id quod auget. quod aut auget est cibus: 7 quare non ambo dicuntur aucta. totum enim videt maius qđ apponitur: 7 cui apponitur. i. cibus 7 crus. quēadmodū qm̄ miscens vinū aque vtrūq; i. totam videt sist auctū 7 esse plus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut quoniam quidē huiusmodi substantia manet. huiusmodi autem non. verbi gratia. cibi quoniam 7 hic dominans dicitur in mixtione: vt quoniam vinum. facit. n. vini opus. sed non aque vniuersa mixtura.

¶ Soluit dicens. qđ aut supple augmētatur crus cui apponitur aliqd vt cibus qui apponitur: 7 est rō: qđ manet. substantia huius. h. aut nō manet suba. verbi grā. cibi nō manet suba. sicut ergo in mixtione dñano dñi augetur ita 7 hic. crus aut qđ dñatur 7 cōuertit cibū ad naturā suā est id qđ augetur. si ergo miscet aqua cū vino 7 vinū cōuertat ad se aquā. vinū dicit auctū qm̄ manet. facit. n. vini opus: sed illa vniuersa mixtura aque 7 vini nō dicit aucta. nō enim est aucta aqua 7 vinū: sed solum vinū: cū solū cūz ponitur faciat vini opus: 7 non aque. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter 7 in alteratione qm̄ si manet caro ens 7 quod aliquid est. passio autem aliq̄ existit eorū que secūdū se accidentiū que prius passio nō existebat alteratum est hoc.

¶ Manifestat qđ in solutione supposuerat. 7 duo facit fm

qđ dupl̄ manifestat qđ dixerat. 2° ibi. (Qđ aut alteratum est.) supposuerat. n. qđ qđ nō manet cibus: sed manet crus. augetur crus 7 nō cibus. hoc autē manifestat p̄ se dicēs. qđ sist 7 in alteratione: qđ manet caro ens: 7 qđ est aliquid permanens. passio autē aliqua de numero eorū accitū fm se. i. passio aliqua que fm se est accidens existit que passio non existebat prius. ideo. i. alteratū est h. id est alteratū est subiectū qđ manet nō passio supple que est de nouo introducta 7 nō manet: 7 tūc cōplenda est rō videlz qđ est sist in alteratione 7 augmētatione cum in alteratione: qđ manet subiectū: 7 nō passio: alteratum est hoc. i. subiectū qđ manet. ergo in augmento: qđ manet crus 7 nō cibus augmentatum erit crus qđ manet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quomodo autē alteratū est. hoc qñq; quidem nihil passus est: neq; alterata est substantia. qñq; autē 7 illud. Sed alterans est principium motus in eo qđ augmētatur 7 alterat in his mouens qm̄ 7 ingrediens generatur vtiq; magis 7 accipiens illud corpus. verbi gratia. si ingrediens fiat vtiq; id sp̄e op3 cor/ruptū esse hoc patiens 7 mouēs nō in hoc.

¶ Manifestat hoc idē alio modo distinguēdo de principio alterato dicēs. id quo alteratū est hoc tale principium alterationis: qñq; quidem nihil est passum: neq; alterata est substantia eius. i. vni principii effectiū alterationis est alterans in alteratū vt anima vegetatiua. aliud alterans alteratum vt cibus. ideo subdit qđ qñq; 7 illud supple quod alterat alteratur. alterans ergo p̄mū quod est principii motus: vt aia vegetatiua est in eo qđ augetur 7 alterat: sed in his. i. in alterationibus alterationis: ideo est mouēs qm̄ est ingrediens. ideo enim cibus alterat: qđ ingreditur mēbru: 7 trāsit in substantiam eius: qđ si cibus esset accipiens id corpus. i. reciperet formā illius corporis ad quod trahitur. i. si reciperet formam carnis ex his perferet: vt ingrediēs ad membrum generat vtiq; magis. i. esset ibi generatio magis qđ augmentū. verbi grā. si cibus ingrediens fiat vtiq; species. i. accipiat illā sp̄m̄ 7 illam formā carnis ad quā ingreditur: 7 hoc patiens corrumpitur: ita qđ est mouēs non h. i. non ad formā propriā: sed mouet ad formā carnis: vel mouēs nō in hoc qđ mouēs. principale. i. aia vegetatiua. cum non in hoc. i. in cibo: sed in carne. ¶ Notandū ex verbis p̄bi haberi: qđ cū duplex sit alterans vni in alterationē aliud alteratū. alterans in alterationē est in carne non in cibo: ideo caro manet: cibus autē qđ est alterans alteratū nō manet: 7 tunc supponēda est ratio eius qđ caro auget qđ manet 7 nō cibus. ¶ 3te nōndum qđ accipere aliqd formā carnis pōt intelligi dupl̄ vel per se existēs: 7 tūc est gnō: vel vt cōiunctum alteri: 7 tūc est augmētū. vt infra dicit. cibus ergo accipit formā carnis: sed accipit eā nō p se existens: sed vt cōiungitur mēbro. ideo dixit p̄bi. qđ si cibus nō eēt ingrediens ad corpus qđ est mēbru 7 acciperet formā eius magis vtiq; eēt gnō qđ augmentū. ¶ 3te notandū qđ cum cibus ingredit ad mēbru resoluitur in partes subtiles: 7 quia corpus subtile pōt dici sp̄s: nō in illa transgressionē pōt dici fact^o sp̄s: ideo cū aliq̄ textus habeant. si cibus ingreditur fiat vtiq; sp̄s: 7 aliqui habeant. fiat vtiq; sp̄s. si considerentur predicta vtrūq; exponi potest.

¶ Quoniam autem de his questum est sufficienter oportet questionis tentare solutionem inuenire.

¶ Postq; p̄bi venatus ē pditiones augmē-

*omnis
dominus
auges*

Non dñ

Non dñ

si inquirendo et arguendo. In parte ista exequitur de inte-
ro soluendo et veritatem determinando. et duo facit. qz pri-
mo cōtinuat se ad dicenda. 2º exequitur de pposito ibi. (Sal-
uantes manere id.) Dicit ergo quomā quesitum est. i. que-
rendo et arguendo quesitū est sufficienter de his que requi-
runtur ad augmentū opz deinceps temptare inuenire so-
lutionem questionis. C Deinde cum dicit.

Saluantes manere id qd augetur et adue-
niente aliquo augeri. recedente autem dimi-
nui. Adhuc autē quodcūqz signum sensa-
tum aut maius aut minus generatum est: et
nō vacuū esse corpus. neqz due magnitudi-
nes in eodem neqz incorporeo augeri.

Exequitur de pposito. et duo facit: qz pmo narrat condi-
tiones augmenti. 2º dat modū augmenti saluando conditio-
nes illas. 2º ibi. (Suscipiendū determinantes.) Ad euidē-
tiam autē pme partis notandū qz quedam cōditiones au-
gmenti reguntur ad augmentū tanqz saluanda. quedaz
vō tanqz vitanda. saluanda enim sunt tria. pmo qz mane-
at id qd augetur. 2º qz augeri fiat aliquo adueniente: et di-
minui aliquo recedente. ad hoc aut saluandū est tertius qz
quelibet pars aucti sit aucta et diminuta: ita qz augmentū
sit generatū maius fm qd cūqz signū sensatum. i. fm quā-
cūqz partē formale et diminutū sit generatū minus. con-
ditiones aut vitade sunt tres. pmo qz nō sit vacuū corpus.
scō qz non sint due magnitudines in eodē loco. 3º qz non
cōtingat augeri adueniente incorporeo. C Deinde cum dicit.

Suscipiendū determinantes prius vnūqz
qz qm an omniomera augent. cū omniomera
augent. cōponitur enī ex his vnūqz qz.

Dat modū augēdi saluās cōditiones predictas et ostē-
dit augmentū fieri non per vacuum: nec propter esse duo cor-
pora in eodē loco. nec adueniente incorporeo: sed qz attra-
hitur alimentū ad singulas partes formales ipsius aliti:
fm quē modū saluantur omnia que requiruntur ad aug-
mentum. duo ergo facit: qz pmo fm dictū modum saluat
cōditiones illas que reguntur ad augmentū. ideo de ipso
alimento mouet quasdam questiones. 2º ibi. (Querit autē
aliquis.) Circa pntū tria facit fm qz tres cōditiones sunt
saluade. pmo enī saluat qz quelibet pars aucti est aucta.
2º quō manet id qd auctū ē. 3º quō adueniente aliquo fit aug-
mentum. 2º ibi. (Oportet autē intelligere.) 3º ibi. (Maius
autē toto.) In saluando quālibet partē aucti ē aucta et tria
facit: qz pmo ostendit quō fiat augmentū. 2º distinguit
inter partē malem et formale. 3º ex his que dixerat determi-
nat veritatē intentam. 2º ibi. (Deide qz caro.) 3º ibi. (Quā-
tumcūqz igitur.) Dicit ergo qz suscipiendū est quomodo
pnt saluari cōditiones tacte. sed anteqz hoc fiat determine-
mus prius vnūqz qz quō augetur. nāz an omniomera: id est
corpora partū dissimiliū augentur cūz augent omniomera
i. corpora similium partū. vnūqz qz enim dissimiliū partū
cōponitur ex his que sunt similium partū. manus enī que
est dissimiliū partū: qz quelibet pars manus non est manus
cōponitur ex his qz sunt similium partū: qz componit ex carni-
bus ossibz et nervis que sunt similium partū. qlibet enī pars
carnis est caro et ossis os: et nervi nervus. ppter qd augmē-
tatio carnis: us ossibus: et nervis: que sunt sūm partū: et
cōponit manū augmētā et manus. C Deinde cum dicit.

Deide qdē caro et os. et vnaqz talū ptū
est duplex: quēadmodū et alioz i mā specie
hūitū et enīz mā or et spēs: caro aut os.

Ponit quādā distinctionē de parte fm formā: et fm ma-
teriam. C Ad cuius euidentiā notandū qz pō fm formā.
di omne illud qd in se acceptū potest habere actionē talē:
et in se cōsideratū habet formā talis. pars vō fm mām est
illa que nō nisi coniuncta potest habere actionē talem. ex
quo apparet qz nō quelibet pars qz cūqz minima est pō
fm formā: qz posset accipi ita modici de carne: qz si acci-
peretur minus: iam nō haberet actionem carnis: vel non
remaneret ibi species carnis: sed quelibet pars quantūcū-
qz minima est pars fm materiā: nulla est enim pars adeo
modica in qua non referretur species carnis: vt est cōiun-
cta aliq. 3º nō seruaretur ibi talis species si accipitur fm se.
et quod dictū est de carne intelligendū est de cibis habentibus
formā in mā. predictam enim distinctionē omnibus
istis rebus malibus adaptare possumus: qz est vinum fm
spēm et fm materiā: vt dicatur vinū: vel lapis fm speciem
qd in se acceptū habet actionem vini: vel lapidis. fm ma-
teriam vō que vt alteri cōiuncta habet actionē talem. hoc
vō leue est imaginari quō fit augmentum. In augmēto
enī trāsmutatur cibus ad singulas ptes mēbz ad singu-
las partes qz cūqz minimas. sed ad tales partes in quibus
possit referri virtus et actio conuertendi ad se trāsmis-
sum alimentū. et qz tales ptes sunt fm formā si trāsmis-
sio ad quālibet partē fm formā: et augetur quelibet pars
fm formā: non aut qlibet fm mām: qz nō sit trāsmissio ad
partes minimas: in quibus nō possit referri virtus: et actio
per que fiat cōuersio alimenti. pmo ergo premitit talē di-
stinctionem que est caro: et os: et vnaqueqz talū partū ex
quibus cōponitur animal est dupliciter. videlicet fm spēs:
et fm mām: qz quēadmodum distinguendū est in alijs re-
bus materialibus: qz vnumqz qz aliorū habentū spēm et
mām potest distingui hoc fm spēm et hoc fm materiā. est
enim lapis fm specie: et fm mām: et vinū et fm spēm et fm
mām: et sic caro et os distinguenda sunt. est enim caro mā:
et caro spēs: et os mā et os spēs. C Deinde cum dicit.

Qualemcūqz igitur partē augmentari et
adueniente aliquo secūdū quidē spēs est cō-
tingēs. secūdū aut materiā non est.

Premisso qz etherogenea vt manus et caput augentur p
homogenea. i. per corpora similium partū. et ostēso qz
caro et os et talia similium partū dicuntur dupli: fm spēm et
fm materiā: determinat h veritatē intentam quemo-
do h corpora similium partū augentur fm quālibet par-
tem. nam qlibet partem talū corporum augeri aduenien-
te al quo est contingens et est verum fm specie: non autē
est verum fm mām. C Deinde cum dicit.

Oportet autem intelligere quēadmodū
si aliquis mensurabit eadē mensura aquaz.
semper enī aliud et aliud quod generatur.
sic vtiqz augmentatur materia carnis: 3º nō
partium cuiuscūqz aliquid generatur. Sz
hoc quidem desinit. hoc autem aduenit for-
me: aut et cuiuscūqz speciei particule.

Ostēso quomodo quelibet pars aucti est aucta: qz est
verum fm spēm non fm materiā. ostēdit quomodo: opz
saluari et manere idem quod augetur et quod minuit idēz
fm formā non fm materiā. duo autem facit. qz pmo fa-
cit quod dictū est. 2º redit ad manifestandū quomodo qli-
bet pars aucti est aucta: adducēs quoddam ydoneum exē-
plum ad ppositū. ibi. (In an omniomera.) Ad euidē-
tiam aut prime partis notandū qz forma magis continet
materiā qz materia formā. vnde sic circa finē primi de aia
scribitur qz aia magis continet corpus qz corpus aiam sic
Marfil. de ge.

Nōndū

T. c. 39.

T. c. 36.

T. c. 38.

T. c. 36.

T. c. 37.

T. c. 39.

ergo imaginari debemus quod si diu vivit animal tam diu manet idem secundum materiam: et secundum formam: sed tamen anima et forma anima. Item impermaneat eadem: aliquando tamen est in parte materia: ut cum animal augetur: aliquando in pauciori. ut cum minuitur. forma ergo manet eadem. materia vero fluit et refluit. id autem quod oportet sic intelligere augmentum: quod admodum si aliquis mensuraret aqua eadem mensura: ut eodem corio: siue eodem vitre: quod si ab eodem vitre flueret et reflueret aqua: semper aliud et aliud ageretur: quod semper alia et alia aqua flueret et reflueret: sed supple nunc continens aquas semper maneret idem. sic videtur cum augeretur aliquid materia carnis fluit et refluit: sed continens huiusmodi materiam semper manet idem. Ideo autem quod cuiuscunque partium secundum formam aggeneratur aliquid: sed partes secundum materiam hec quidem defluit: hanc autem advenit: ita quod materia non manet. sed defluit et advenit forma autem supple manet et cuiuscunque partium specie. et sunt aliquid aggenerat manet: ergo id quod auget manet secundum formam non secundum materiam. Deinde cum dicit.

I. c. 37. **In anomomeris autem hoc magis manifestum. verbi gratia. manus quoniam proportionaliter auctum est manifestum.**

Redit ad ostendendum quomodo quilibet pars aucta est aucta: et duo facit: quod primo adducit quoddam exemplum ad propositum. scilicet ostendit illud exemplum esse ydoneum et bonum ibi. (Materia enim alia.) Dicit ergo quod hoc. scilicet videre quomodo quilibet pars aucta est aucta est magis manifestum in anomomeris. id est in corporibus dissimilium partium. verbi gratia. in manu videtur quod organum manus proportionaliter est auctum: quod proportionaliter quilibet digitus: vel quilibet pars manus augetur: quod non esset nisi ad quilibet partem transmitteretur alimentum: et quilibet pars esset aucta. Deinde cum dicit.

Materia enim alia ens manifesta magis hic quam in carne et omiomeris.

Ostendit hoc exemplum esse convenientius ydoneum: et tria facit: quod primo facit quod dictum est. et quod dixerat probat. 3. ad hoc principale intentum. 2. ibi. (Ideo et mortui.) 3. ibi. (Quia propter est quod.) Dicit ergo quod materia que est alia ens et differens a specie est magis manifesta hic. scilicet in manu et brachio: et in alijs que sunt dissimilium partium quam in carne vel in ossibus: vel in alijs omiomeris que sunt similium partium: quia in istis sunt magis manifesta que sunt secundum speciem: et que sunt secundum materiam. ideo in talibus est manifestus quod diximus: videlicet quod quilibet pars aucta est aucta et quod quilibet pars secundum speciem augetur. Deinde cum dicit.

Ideo et mortui magis videtur esse caro et os quam brachium et manus.

Probat quod supponerat. dixerat enim quod in manibus: et in talibus que sunt dissimilium partium est magis manifestum quod est secundum materiam et quid non: vel quid est secundum speciem: vel quid non: quam in his que sunt similium partium. Ad cuius evidentiam notandum quod actio facit scire formam: et quod actio manus et brachii et huius organorum quorum est movere: et agere aliquas actiones extrinsecas est magis nota: quam actio carnis: vel ossis: quorum est convertere alimentum et agere actiones extrinsecas: et ideo mortui magis videntur esse caro: et os quam manus et brachium. secundum enim intentionem philosophi mortui nihil talium sunt: nihil talium habent: quod secundum ipsum caro mortua non est caro: nec manus mortua est manus nisi equivoce: tamen non est ita nota carnem mortuam non est carne: sicut manum mortuam non esse manum: quod non est ita nota actio carnis sicut actio manus. ergo eo ipso quod caro mortua magis apparet caro quam brachium mortuum appareat brachium. probatum est quod sunt suppositum: videlicet quod in carne et osse

magis latet quod est secundum speciem: et quid secundum materiam quam in manu et brachio. Deinde cum dicit.

Quapropter est quidem sic quatuor: carnis auctum est: est etiam ut non. secundum speciem quidem enim quodcumque advenit: secundum materiam non.

Concludit conclusionem intentam: videlicet quod quatuor partes carnis esse auctas: et quod quatuor signum esse auctum. est autem ut sic. est autem ut non: quod secundum speciem uniuscuique parti aliquid advenit et quod libet pars esse aucta: sed secundum materiam non. Deinde cum dicit.

Alia autem totum generatur adveniente aliquo quod vocatur cibus: et contrariuz transmutante in eandem speciem. verbi gratia. si sicco adveniat humidum. cum autem adveniat transmutatur humidum et generatur siccum. Est quidem sint simile simili augmentatur: est autem ut dissimili.

Ostendo quod aluatur una portio augmenti: ut quomodo quilibet pars aucta est aucta: quod quilibet pars secundum formam non secundum materiam. et ostendo quomodo manet id quod augetur et diminuitur: quod manet secundum formam non secundum materiam: cum materia fluat et refuat. ostendit quomodo adveniente aliquo sit augmentum. dicens quod totum membrum generatur maius adveniente aliquo quod vocatur cibus: et huius cibi in principio est spiritus ipsi membrum: membrum dico transmutante ipsum cibum in speciem eandem. id est in speciem propriam: quod trahit ipsum ad materiam suam. verbi gratia. si membrum sicco adveniat alimentum humidum cum advenit tale tale membrum sicco transmutatur in naturam membri: et generatur et efficitur siccum quod erat prius humidum. et hoc soluta est questio quam antiqui difficile reputabant: videlicet augere aliquid per simile: vel dissimile. nam uno modo simile augetur a simili. alio modo a dissimili. alimentum enim per quod sit augmentum in principio est dissimile: in fine simile. **N**otandum autem quod philosophus sigillatim ostendit quomodo salvatur conditio salutande in augmento: quod ostendit quomodo quilibet pars aucta est aucta: et quomodo manet illud quod augetur. et quod aliquo adveniente sit augmentum. Quomodo autem vitantur conditiones vitande non ostendit: quod potest esse per habitum manifestum. nam cum fiat augmentum per cibum: et cibus sit corpus: non sit augmentum adveniente incorporeo. rursum cum augetur membrum: quod convertitur cibus in ipsum: non fiet augmentum per vacuitatem: sed per cibi conversionem. Amplius cum non convertatur cibus in membrum: nisi quod cuiuslibet parti secundum formam advenit aliquid ipsius cibi: cum ex hoc non sequatur duo corpora esse in eodem loco: non oportet quod sint duo corpora in eodem loco: si debeat fieri augmentum.

Veretur autem aliquis quale oportet esse ex quo augetur. manifestum videtur utique quod potentia est illud. verbi gratia. si caro potentia carne: actu autem aliud: corruptio videtur hoc caro generatur est.

Postquam philosophus dedit modum augmenti ostendendo augmentum fieri per attractionem alimenti ad suas partes formales secundum quod modum absque inconuenienti aliquo saluatur. quod reguntur ad augmentum. In parte ista mouet quidam quod non circa alimentum et alitum. et duo facit: quod primo mouet quod non predictas. 2. quod ad augmentum concurrat tam genus quam nutritio. comparat augmentum ad generationem et nutritionem. ibi. (Quanti autem nulle.) Circa primum duo facit: quod primo mouet quod non de alimento secundum quod patitur ab alito. 2. mouet que

I. c. 38.

Nondum

I. c. 39.

I. c. 40.

tionem de eo prout alitū patit ab ipso. ibi. (Quod igitur
7 ab hoc.) Circa p̄mū duo facit: q̄ primo ostēdit quomo-
do alimentū patitur ab alio q̄ p̄ntitur in ipsum. 2° dat
modū huius conuersionis ibi. (Non igitur h̄ est.) Dicit
ergo q̄ queret aliquis quale op̄z esse quo augetur. i. alimē-
tum quo aliqd auget. 7 soluit q̄ alimētū est potētia id q̄
auget. verbi gratia. si caro est illud q̄ augetur per alimē-
tum: op̄z ipsum alimentū esse potētia carnem. actu autē
aliud: q̄ corrupto hoc. i. alimēto generatū est: id quod est
caro. ex quo apparet q̄ alimentū patitur: q̄ corruptū
7 cōuertitur in alitū. C Deinde cum dicit.

**¶ Non igitur hoc ipsum secundū se. gene-
ratio autem esset non augmētatio: sed quod
augetur hoc.**

C Dat modū conuersionis: nam q̄ in cibo generef for-
ma carnis potest intelligi dupliciter: vel q̄ cibus per se exi-
stat 7 accipiat formā carnis: vel q̄ huiusmodi cibus non
per se existēs: sed cōiunctus mēbro accipiat talem formā.
igitur in augmento hoc ipsum alimentū nō fm se existēs
conuertitur in carnē: q̄ tunc esset generatio non augmen-
tatio. sed q̄ augetur est hoc supple q̄ in se manet 7 p̄uer-
tit ad se alimentū. C Deinde cum dicit.

**¶ Quod igitur 7 ab hoc est patiens: auctū
est aut mixtū. quēadmodū si quis vino su-
perfundat aquā: hoc aut potest vinū facere:
quod mixtū est. quēadmodū ignis facit vītū
tangens vrenda. Ita in eo q̄ augetur 7 est
actu caro q̄ inest augmentatiū aduenien-
te potētia carne facit actu carnē.**

C Olenso quomodo mēbrū agit in cibū: ostendit quomo-
do patitur ab eo. 7 duo facit: q̄ primo facit quod dictum
est. secūdo assignat modū talis passionis ibi. (Igitur si-
mul ente.) Dicit ergo quod auctū igitur. i. mēbrū quod
augetur est patiens ab hoc. i. ab alimento. 7 soluit aut mi-
xtū. i. patitur mixtionem quandam. nam quēadmodū
si aliquis vino perfundat aquā: hoc quod mixtū est po-
test facere quod vinū. i. potest facere op̄a vini: sed tamē
non est vinum purū: sed vinum mixtū: ita alimentū con-
uersum in carnem facit carnes mixtas: q̄ non est caro ita
pura sicut prius. 7 si queratur quomodo caro potest ad se
cōuētere alimentū: dicemus q̄ quēadmodū ignis tan-
gens vrenda facit id quod tāgit vītū. i. auctū 7 ignitū
ita in eo q̄ augetur quod est actu caro augmentum. i. ali-
mentum q̄ inest sibi: 7 q̄ aduenit ei facit ipsum actu car-
nem. alimēto dico adueniente existente potētia ignita. ita mē-
brū quod est actu caro facit cibū: qui est potētia ca-
ro actu carnem. C Deinde cum dicit.

**¶ Igitur simul ente si enim seorsum genera-
tio est. Est enim ignem facere ad existentem
adiungentes ligna. sed sic quidē est augmē-
tatio. quando autem ipsa ligna per se incen-
duntur generatio est.**

C Dat modū illius passionis. nā hoc modo mēbrū patit
a cibo mixtionē quādam: q̄ cibus simul mēbro cōiūgitur.
ideo ait. simul igitur ente. si enī alimentū seorsum 7 sepa-
ratū acciperet formā carnis vt superius dicebatur genera-
tio esset. est itaq̄. i. contingit duobus modis ex lignis face-
re ignem. vno modo q̄ ad ignem existentem adiungantur
ligna: 7 sic qdē illud est augmētatio: sed si ipsa ligna p se in-
cenderentur esset generatio. sic si cibus acciperet formā
carnis per se existēs generatio esset: sed si sit cōiunctio

membro augmentatur. C Deinde cum dicit.

**¶ Quantum autē vniversale quidē nō ge-
neratur. quēadmodū quidē nec animal: nec
quidem homo: nec aliqd singulariū. sed vt
hic vniversale: illic autē quantū.**

T. c. 40

C Determinat de augmento per cōparationem ad genera-
tionem 7 nutritionē. 7 duo facit: q̄ p̄mo cōparat augmē-
tū ad generationē. 2° ad nutritionē. ibi. (Caro autē.) Dicit
ergo q̄ simile est de generatione 7 augmētatione: q̄ nun-
quā generatur: nec fit q̄tū vniversale: sicut nec generatur
animal vlt: nec homo nec aliquid aliud singulariū talis
quale singulare est huiusmodi. consuetudo autem est p̄bi
appellare speciē singularem respectu generis. cūz ergo ait
q̄ nō generatur: vlt nec singulare intendit q̄ non genera-
tur genus nec spēs. alia autē lit: era. vbi nos habemus nec.
h3 nisi. 7 tūc est planus textus: q̄ nō generatur vlt nisi ali-
quid singulariū 7 tūc exponendū est singulare pro indiui-
duo non pro spē. addit autē q̄ sicut h̄: vt in generatione fit
vlt: ita illic generatur quātū: siue generatur qui est q̄tū:
7 q̄ est q̄tū: q̄ generato q̄to particulari generatur q̄tū
vniversale: sicut generato particulari homine generatur
vniversalis homo. C Deinde cum dicit.

**¶ Caro autē aut os aut manus 7 hōz omio-
mera adueniente quidē aliquo quanto: sed
nō carne quāta. ¶ Secūdū id igitur q̄ po-
tētia vtrūq̄. vbi grā. ¶ Ita caro sic auget:
etenī quātā oportet generari 7 carnē. fm id
enī q̄ solū substantia caro nutrit. etenim sic
differunt cibus 7 augmētatiū ratione.**

T. c. 41

C Cōparat augmentū ad nutritionē: 7 duo facit: q̄ p̄mo
facit q̄ dictum est. 2° dat causam tam augmenti q̄ nutri-
tionis. ibi. (h̄ spēs si materia.) Circa p̄mū tria facit: q̄
primo comparat nutrire ad augere. secūdo dat differentia
inter ea. tertio cōcludit nutrimentū 7 augmentū aliquo
modo esse eadem aliquo modo diuersa. 2° ibi. (Ideo nutri-
tur.) 3° ibi. (Et nutrimentū.) Dicit ergo q̄ caro 7 os que
sunt corpora similia partium: 7 manus que est quoddā
totum ad horum omiōmera. id est ad carnē: 7 os: et ad cor-
pora que sunt de numero talium similia partium. talia au-
tem augētur aliquo quanto adueniente: sed non carne q̄
ta in actu. cibus enī q̄ auget 7 est caro q̄ta in potētia:
7 fm q̄ potētia vtrūq̄ auget 7 nutrit. verbigratia. nam
fm q̄ est caro q̄ta auget. op̄z enim augmētari carnē quā-
tam. i. carnem magnam siue carnē maiore ad hoc vt fiat
augmētū. fm id aut q̄ est solum caro nutrit: 7 illo modo
differunt cibus 7 nutrimentū: q̄ alia ratione fit augmen-
tum: 7 alia nutrimentū. C Deinde cum dicit.

**¶ Ideo nutritur quis quousq̄ saluatur 7 di-
minuitur. augmentat autē non semper.**

C Dat quandam differentiam inter augere 7 nutrire. dicē.
q̄ quousq̄ diminuitur animal: 7 et quousq̄ saluaf. sem-
per nutritur: q̄a semper generatur caro: sed nō semp̄ auge-
tur: q̄ non semper generatur caro q̄ta. i. caro magna siue
caro maior. aliqui enim est maior deperditio q̄ restaura-
tio: 7 tunc lz ex nutrimento generatur caro: non tñ efficitur
caro q̄ta. i. magna cū restauratio sit minor deperditio.
¶ Notādū autē spāliter p̄bi dīxisse q̄ q̄dū diminuitur
animal: etia q̄dū saluaf q̄ semp nutritur: q̄ nō est dubiū
quin cū augmentatur nutritur. Cū generatio carnis q̄
se presupponat generationes carnis. sed dubiū forte esset
vtrum cū diminuitur: vel etiam vtrum quādū vivit ani-
mal possit dici q̄ nutritur. C Deinde cum dicit.

Nōndū

¶ Ad si. de ge.

LL ij

Et nutrimentū augmentationi id idēz est quidē esse aut aliud. Secundūz id enīz qd id quod aduenit potentia quanta caro augmētātium carnis est. secundūz id autēz quod solum potentia caro nutrimentū.

Concludit nutrimentū 7 augmentū esse aliquo modo aliud. dicens. qd nutrimentū est id idēz angmētationi: qd idēz est subiectū vtriusq; fm rem 7 essentiam: tñ fm rōnem 7 fm esse est aliud. nam fm qd aduenit mēbro: 7 est caro q̄ta potentia est augmētū carnis. fm vō qd est solū po^o caro nutrimentū facit. **E** Deinde cū dicit.

Hec autem species sine materia: vt imaterialis potētia aliqua in materia est. similiter autem 7 aliud quodcūq; organū. si autē aduenit aliqua materia ens potentia imaterialis habēs 7 quantū potentia hē erūt imaterialēs maiores. **E** Si autē amplius facere nō potest: sed vt aqua vino semp amplius. mixta in fine aquaticū facit 7 aquam. tunc diminutionem faciet quanti species aut manet.

Assignat cām tam nutrimenti q̄ augmenti. causa enim horū est natura animalis: sed natura alalis potest mihi dicere vel materiam tantum vel formāz tñ: vel cōgregatūz ex viroq; 7 q̄ actiones sunt suppositōz tota natura alalis est qd operatur in cibū 7 conuertit ipsum: licet a tota natura sit h̄ actio: est tñ a tota natura rōne formē: nō rōne materietā q̄ p̄ncipale in actione est forma. ideo ait qd hec causa nutrimenti 7 augmenti est spēs. i. forma 7 natura carnis siue materia: qz ratio 7 p̄ncipium huius actionis non debet attribui materiei: sed aliqua potentia vt est imaterialis. i. vt est formalis siue ipsa forma que habet esse in materia est causa huius nutrimenti 7 augmenti. 7 quod dictum est de carne dictū est de manu 7 de quocūq; alio organo: siue de quocūq; mēbro: qz natura 7 forma ex his in tali mēbro est ratio augendi 7 nutriendi. ideo ait: qd si adueniat mēbro siue carni aliquid qd est ens in materia 7 ens in potentia respectu eius vt cibū qui est caro in potentia: tunc potentia imaterialis. i. potentia 7 virtus formalis: siue spēs 7 forma sic habens virtutem 7 potentiam qua possit facere potentia q̄tum. i. potentia magnū: vt qd possit plus conuertere q̄ fiat deperditio erunt augmentū: 7 he partes imateriales erūt maiores: qz forma erit in pluri materia. cum autē non potest amplius facere: tunc deficit augmentū: vel etiā deficit animal: tanta potest esse debilitatio virtutis. sic etiā imaginari debemus qd alimentum semper generatur caro mixta 7 impura 7 propter hui^o impuritatem: ita debilitatur virtus qd non potest plus conuertere: vel etiam nec tñ quanta sit deperditio: 7 tunc cessat tempus augmenti. ad vltimū autē debilitatur in tñ qd non potest vltius conuertere: 7 tunc deficit 7 moritur animal. unde est sicut aqua vino mixta que semper amplius mixta in fine facit vinū aquaticū 7 quasi aquāz: 7 tūc qñ erit caro aquatica 7 impura faciet diminutionem quātū: qz cessabit tēpus augmenti cū non possit plus restaurare q̄ fiat deperditio: tñ qz non statim cū cessat augmentū deficit alia. ideo species 7 forma manet. sed ad vltimum. vt dictum est: horū qd totū fiat aqua 7 qd animal deficiat.

L. c. 43

Aoniam autēz oportet primū de materia: 7 de vocatis elementis dicere: siue sint siue non. 7 virū sempiternale vnum quodq; aut gene-

ratur qualiter. 7 si generatur vtrū exinulcez generent omnia eodez modo aut aliqd p̄mum eorū vnū est. Necesse est vtiq; p̄m^o dicere de quibus indeterminate dicit nunc.

Ut dicebatur superius in hoc libro intēdit philosophus determinare de ipsa generatione: 7 de alijs motibus annexis. In secundo vō de ipsis naturaliter generatis. Determinabitur enim in secundo de materia 7 de elementis quo modo ex se inuicem naturaliter generantur: 7 qz determinare de tactu. 7 de actione 7 passione 7 de mixtione deseruit taz generationi de qua determinatur in ipso q̄ 7 ipsis generatis de quibus determinatur in secundo. ideo anteq̄ incipiat materiaz secundū libz eregitur de predictis: 7 duo facit: qz primo ostendit qd determinare de actione 7 passione 7 tactu 7 mixtione spectat ad presens negotium. secundū eregitur de predictis. 2° ibi. (P̄ncipiū autēz.) Circa p̄mū duo facit. qz primo ostendit qd determinare de predictis spectat ad presens negotium: qz deseruit materiē secundū libz. scō ostēdit qd determinare de talibus deseruit ipsi generationi: de qua tractatur in p̄mo libz. 2° ibi. (Est autē cōgregatio.) Circa p̄mū duo facit: qz primo facit qd dictum est. 2° assignat causam dicti. ibi. (Omnes enim q̄ elementa.) Dicit ergo qd in secundo restat dicere p̄mū. i. p̄ncipaliter de materia 7 de vocatis elementis siue sint huiusmodi elementa siue non. 7 dato ea esse ostēdatur vtrū vnū quodq; elementū sit sempiternū aut generatur: qualiter. i. aliquāter vtrūq; alio: vtrūq; eodem modo generentur oīa ex se inuicē aut eorū elementū est aliquod vnum p̄mū. **D**e elementis enim fuit triplex opinio apud antiquos. quidam enim posuerunt oīa elementa ingenerabilia 7 incorruptibilia: vt empedocles 7 sui sequaces. Quidam autē dixerunt solum vnū elementum esse tale: 7 fm hunc modū omnia elementa acceperunt iudicem p̄ter terram: qz nullus dicit illud corpus incorruptibile 7 p̄ncipium omnium esse terrā: sed aliqui dixerunt ipsū esse ignē aliqui aerem aliqui aquam. Quidā vō posuerunt omnia elementa generabilia 7 corruptibilia partim 7 eodem modo: qz nullū elementorum posuerunt p̄ncipiū omnium: sed aliquod medium inter ea dixerunt esse alioz p̄ncipiū: qualitercūq; tñ elementa sunt generabilia si de ipsis elementis generatis volumus tractatū facere. necesse est vtiq; dicere p̄m^o de illis de quibus nunc ab antiquis dicitur indeterminate. i. necesse est dicere de mixtione tactu actione et passione: qz antiqui de talibus non protulerunt determinatam sententiam. **E** Deinde cum dicit.

Omnes enim qui elementa generātes et que ex elementis segregatione vtuntur 7 cōgregatione 7 facere 7 pati.

Manifestat qd dixerat dices. qd oīs generantes elementa 7 ea q̄ sunt ex elementis vtuntur aggregatione 7 segregatione: 7 ita mixtione vniū 7 tactu: qz in cōgregatione que dam mixtio 7 qdā tactus referuatur. determinare ergo de istis deseruit ipsis elementis generatis. in quātū antiqui determinando de eis vtēbantur istis 7 non manifestāt qd noī et alium importabatur. **E** Deinde cum dicit.

Est autem congregatio mixtura quomodo autem misceri dicimus non determinatum est manifeste.

Ostendit qd determinare de predictis deseruit ipsis elementis corporibus generatis. In parte ista ostendit qd determinare de his deseruit ipsi generationi simpliciter sumpte. 7 qz in primo libz magis determinatur de generatione simpliciter. in 2° libz magis de ḡnatione hac. vt de ḡ

p^o op.2° op.3° op.

neratione elementorum. ideo ostensum est quomodo tractatus iste deservit materie scilicet libri. nunc autem restat ostendere quomodo deserviat materie primi libri. Circa quod tria facit: quod primo ostendit hoc de mixtione. 2º ostendit hoc de agere et pati. 3º de tactu. 2º ibi. (Sed nec alterari.) 3º ibi. (Sed si de facere et pati.) Dicit ergo quod quod congregatio est mixtura que dam: et supple: quod secundum opinionem omnium antiquorum generatio quedam congregatio est. vel etiam secundum veritatem congregationis congregata existunt leuiter generabilia et corruptibilia. cum autem sit ab alijs phis determinatum manifeste quemadmodum contingit aliquid misceri et congregari. congruum est supple quod nos determinemus et ostendamus quomodo sit mixtio: cum hoc deserviat ipsi generationi. Deinde cum dicit.

Sed nec alterari possibile nec segregari et congregari nullo faciente aut patiente.

Ostendit hoc idem de agere et pati et duo facit. quod primo ostendit hoc ex parte modi secundum quem fit generatio. secundum quo ex parte materialis principij. quod in generatione subijcitur ibi. (Etenim plura.) Generatio autem fit per hunc modum: videlicet per congregationem et segregationem: vel saltem fit per ipsam alterationem: quia non est possibile generationem realem esse nisi precedat alteratio: cum non sit possibile neque alterari neque segregari et congregari nullo faciente neque patiente: determinandum est supple de ipsa actione et passione. Deinde cum dicit.

Etenim plura elementa facientes generant in faciendo et patiando adinuicem.

Declarat hoc idem ex parte materialis principij quod in generatione subijcitur et duo facit: quod primo ostendit hoc quantum ad ponentes plura principia materialia. 2º quantum ad ponentes unum tantum ibi. (Quauis ex uno.) Dicit ergo quod facientes plura elementa multa generant in faciendo et faciendo a diuicem. ergo etiam secundum sic ponentes determinandum est de actione et passione. Deinde cum dicit.

Quauis quidem ex uno necesse est dicere factionem. et hoc recte dicit Diogenes quoniam si non essent ex uno omnia nec esset facere et pati adinuicem. verbi gratia. calidum in frigidari: et hoc calefieri rursus. non enim caliditas et frigiditas transmutatur adinuicem: sed manifestus quoniam subiectum.

Ostendit hoc idem quantum ad ponentes unum materiale principium. et duo facit: quod primo facit quod dictum est. 2º concludit quomodo se habet unitas materialis principij ad actionem et passionem ibi. (Quapropter in quibus.) Continetur autem sic. quod quantum ad facientes plura materialia principia poneret actionem et passionem: tamen si faceremus omnia ex uno principio necesse esset dicere actionem et passionem esse. et ideo Diogenes recte dicebat quoniam si non essent omnia ex uno mali principio non esset facere et pati adinuicem. verbi gratia. negata unitate materie calidum non in frigidaretur: et rursus hoc. si in frigidatum non caleficeret: et est ratio: quod non transmutatur forma in formam. caliditas autem et frigiditas non transmutantur adinuicem: ita quod una fiat alia: sed est manifestum. id est valde manifestum quoniam est dare subiectum utriusque forme si volumus transmutationem saluare. Deinde cum dicit.

Quapropter in quibus facere est et pati. necesse est unam substantiam horum naturam. omnia igitur talia esse dicere non verum. sed in quibus quod adinuicem sunt est.

Ostendit quomodo se habet unitas materialis principij

per ad actionem et passionem. quo ostenso apparet in quo bene dicebat Diogenes et in quo non. Nam dicere quod in quibus est agere et pati necesse est horum unum esse subiectum materiam verum est: sed dicere omnia esse talia et omnia commiscare in materia que est transmutationis subiectum: non est verum: sed solum in quibus est verum dicere quod sunt adinuicem transmutabilia: est dare unam talem materiam. Diogenes ergo ponendo unitatem ut saluaret transmutationem in hoc recte dixit. sed dicendo omnia esse talia: et omnia equaliter esse ex una materia: male dixit. Quomodo autem sunt intelligenda verba Aristotelis in declarationibus patebit. ostenditur enim quomodo est una materia omnium corporum: et quomodo non. Deinde cum dicit.

Sed si de facere et pati et mixtura videndum necesse est et de tactu. non enim facere hec et pati possunt proprie que non possibile adinuicem tangere nec non tangentia adinuicem qualiter contingit misceri primum. Quapropter de tribus his est determinandum quid tactus quid mixtura: et quid factio.

Ostendit quod etiam oportet determinare de tactu dicens. quod si videndum et determinandum est de facere et pati et de mixtura: determinandum est de tactu: quod non possunt bene. id est agentia et patientia facere proprie et pati: quod non est possibile tangere adinuicem. rursus qualiter contingit misceri primum. id est principaliter et proprie quod non sunt tangentia adinuicem ergo tamen ad agere quod ad misceri sequitur tactus. quapropter de his tribus est determinandum: videlicet quid sit tactus quid mixtura et quid factio: vel et quid passio. actio enim et passio idem dicunt.

Incipium autem accipiamus hoc. necesse enim quibus est mixtura entium esse hec adinuicem tangibilia et si aliquid facit: hoc autem patitur principaliter. et his similiter: ideo primo dicendum est de tactu.

Ostendo de predictis tribus determinandum esse. In parte ista exequitur de eis: et tria facit: quod primo determinat de tactu. 2º de actione et passione. 3º de mixtura. 2º pars ibi. (De facere et pati.) 3º ibi. (Reliquum autem videndum.) Circa primum duo facit: quod primo dat causam et rationem: quare determinandum est prius de tactu. 2º incipit determinare de ipso ibi. (Fere quidem igitur et aliorum nominum.) accipiamus hoc. id est tactum: ut quod prius determinemus de ipso quod de mixtione et actione: quod hec que sunt de numero entium quibus est mixtura necesse est adinuicem esse tangibilia: et si hec aliquid agit aut patitur principaliter. id est proprie vel his similiter supple inest tactus ergo tactus videtur esse quod comitatur prius actione et mixtione: quod sequitur ad utrumque. ideo prius dicitur de tactu. Deinde cum dicit.

Fere quidem igitur et aliorum nominum unumquodque dicitur multifariam et hec quidem omonymie: hec autem altera ab alteris et prioribus sic habet et de tactu.

Determinat de tactu: et duo facit: quod primo ostendit tactum multiplex dici. 2º determinat de unaqueque acceptione ipsius ibi. (Sed tamen principaliter.) Dicit ergo quod ut fere unumquodque aliorum nominum dicitur multifariam. id est multipliciter: quod quedam omonymie. id est equiuoce. quedam vero analogice: quod dicuntur altera ab alteris et prioribus. id est prius et posterius: sic et de tactu quasi dicat: quod sicut fere omnia dicuntur multipliciter: sic et tactus. et dicit fere quod forte non omnia nomina sunt mul-

Sed in principaliter dictum existit in ha-
bentibus positiones. positio quidem quibus
et locus. Etenim in mathematicis similiter
dandum est tactum et locum: siue est separa-
tum unūquodque eorum siue alio modo.

ᲠᲟᲛᲟᲩ

T Si igitur est ut determinatū est prius. tan-
gere vltima habere sū. hec vtiq; se tangunt
adinuicē quēcūq; determinatas magnitudi-
nes et pōnem hntia simul habent vltima.

1. c. 22. Inuestigat scđam pđitionē dicens. qđ sita est vt est deter
minatū prius. in. 6. phisicor. vbi dictū est qđ tāgere est ha
bere vltima simul: opz tangencia habere vltima simul. B
ergo vtqz tāgēt adinuicē quēqz hñt determinatas ma
gnitudines ⁊ pōnē ⁊ hñt vltima simul. ⁊ Deīde cū dicit.

Quoniam autem positio quod in quibus et locus
existit. loci autem differentia sursum et deorsum et
prima talia oppositorum omnia ad se invicem tangentia
gravitudine utique habent aut levitate aut am-
bo aut alterum. talia autem passibilia et activa.

Conuestigat tertia conditione: q tangētia debēt esse actiua
 ⁊ passiuā adinuicē dicens. q po inest quibus existit locus.
 loci autē pma differentia est sursum ⁊ deorsum. talia autē
 sunt oppositoꝝ: opꝝ autē q se tangētia habeant aliquaz
 oppositionē adinuicē. iō ait q oia se tangētia adinuicē
 hnt granitatē: aut leuitatē: aut ambō: q̄nti ad elemēta me
 dia. aut alieꝝ q̄ntū ad extrema. terra. n. est solus grauior: ⁊
 ignis solus leuior. aer autē ⁊ aqua habēt vtrūq: qꝝ respectu
 ignis sunt grauiā: respectu terre leuiā. qꝝ g talia se tāgētia
 sūt in loco ⁊ cōpetit eis differētia loci vtr sursum ⁊ deorsum:
 cū hoc nō sit sine oppōne: opꝝ q talia oppōnē habeāt: ⁊ q
 sint actiua ⁊ passiuā adinuicē. ¶ Deinde cum dicit.

TQuapropter manifestū est qm̄ hec tāgere
nata sunt adinuicē. quoz diuersis magnitu-

dinibus simul vltima sunt existentibus mo-
tibus 7 mobilibus adinuicem.

Concludit diffinitionē tactus tanq̃ venatā dicens. manifestum esse q̃ illa sunt apta nata se rāgere adinuicē quorum existentibus diuersis magnitudinibus: q̃tū ad conditionem primā q̃ debet habere magnitudines determinatas et positionē: sunt vltima simul: q̃tum ad cōditionē scōam: motiuis et mobilibus adinuicē. i. actiuis et passiuis q̃tum ad cōditiones tertiam. **E**nde cum dicit.

Entonia autē mouens nō similiter mouet
qđ mouetur. sed hoc quidē necesse est motū
z ipsum mouere. hoc autē imobile ens. ma
nifestū qm̄ in faciente dicemus similiter.

¶ Postquam inquisiuit de tactu proprie incipit inquirere de tactu metaphorice. et duo facit. q. primo cōparat actionem ad motum: et agentem ad mouentem. scdo ex huius comparatione facta veniatur quomodo habeat fieri tactus mathematicus ibi. (Idigitur manifestum.) Circa primum duo facit: q. primo comparat mouentem ad agentes sūm conuenientiam. secundo sūm differentiam ibi. (Et enī mouens.) Ostendit ergo q. q. mouēs nō similiter mouet mobile qd mouet. ed hoc quidē mouens necesse est ipsūz mouere motū: hoc mouet ens immobile. manifestū est quonīaz in agente dicemus similiter: q. quoddā agens cui agēti patitur: qd dāz agit ipassibile manēs. ¶ Deinde cum dicit.

TEnim mouens facere aliquid inquit et agens mouere. Sed tunc differunt et opus determinare. non enim possibile est mouens omne agere et facere si facere opponitur paciendi. hoc autem in omnibus in quibus est motus passio autem secundum quod alteratur solum. verbi gratia. calidum et album. Sed mouere amplius agere est.

Conposita cōuenientia inter agentē ⁊ mouentē q̄ est deue-
nire ad agē impasum sicut ad mouē immobilem ponit hic
differentias inter ea dicens. q̄ quidam inquit mouens
agere aliquid ⁊ agens mouere: sed tñ non est ita imo diffe-
runt: ⁊ opz determinare quō differūt. Si vō facere opponi-
tur patiet̄: nō est posse oē mouē agere: sed solū mouē
agere cū mobile patitur. ergo b̄ verū ē tūc in his in qui-
bus motus est passio: ⁊ erōnit quid appellat passionē dē-
cens: passio autem est id fm̄ quod aliquid alteratur solū.
verbigratia. calidū albū ⁊c. talia sunt passionē: fm̄ quē
est alteratio. differt ergo mouere ab agere: q̄ est vniuersa-
lius. q̄ oē qd agit mouet: sed non eōuerſo. ideo aut: q̄ mo-
uere amplius agere est. i. est magis amplius ⁊ est vniuersa-
lius ⁊ in plus q̄ agere. ¶ Deinde cum dicit.

T Illud igitur manifestū qm̄ est qd̄ vt mo-
tiua imobilia tāgūt. ē aut vt sic. est aut nō sic.

¶ Ex cōparatione p̄missa venatur tactū methaphoricū.
h̄y aut̄ tactus dupl̄r sumi potest. tactus enīz semper est ali
quid duorum. vel ergo sumetur huiusmodi methaphora
tam ex parte tangentis q̄ tacti vel ex parte tangentis tan
tum. duo ergo facit: q̄ primo venatur tactum methapho
ricum ex vtraq̄ parte. 2.º ex altera parte tantus. 2.º ibi. (Est
quidē igitur vel multū.) Circa primūz duo facit: q̄ p̄mo
facit q̄ dictū est. 2.º exponit diffinitionē tactus sup̄ius da
tam: sine addit ad diffinitionē illā ibi. (Sed determinato
tāgere.) Dicit ergo q̄ id nō est immanifestū qm̄ motus vni
uersalia sine motu immobili: vt habet alia littera. vt tan
gunt mobilia. 4. vt tāgunt corpora sup̄celestia q̄ mouētur
ab eis. est autē vt sic. est autem vt non. 4. vno mō tangunt

ea: alio modo nō: q̄ tangunt ea methaphorice nō proprie: q̄ sit huiusmodi tactus methaphoricus cā ē ex utraq; pte: q̄ nec illa proprie agunt: nec celestia proprie patiuntur. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Sed determinato tangere vlr̄ quidem q̄ est positionē habentiu: 7 hoc quidem motiuo: hoc aut mobili abinuicē aut motiuo 7 mobili in qbus existit agere 7 pati.

¶ Erponit diffinitionem tactus superius datam: vel addit ad ipsam dicens: q̄ sic determinato tangitur: vt dictum ē vniuersaliter. i. simpliciter ē tactus habentium positionem. hoc quidem motiuo. h̄ autem vt mobili abinuicē aut motiuo 7 mobili. q̄ d. non sufficit ad hoc q̄ sit tactus q̄ vnus sit mouens 7 aliud motum: sed sequitur quod mobile se hēat motu: ita quod viceversa se habeat mouens: 7 mouens non moueat immobiliter: sed sit motuum mobile siue motuum motum: 7 hic quibus existit facere 7 pati superius autem data diffinitione de tactu dicebat tactū ē in habentibus positionem: quoru vltima sunt simul motiuo 7 mobilibus adinuicē. que diffinitio non arguit tactum pprie sumptū: nisi p motiuo 7 mobilia intelligam agentia 7 patientia: qd̄ ḡ h̄ vel est expositiui diffōnis illius vel est cōpletiui eius. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Est quidē igitur vt multū tactū quod tangit tangens. n. mouet mota oia fere que 7 in cōspectu nostro: quibus necesse est 7 videt tactum tangere qd̄ tangit. est aut vt aliquādo inquirimus mouēs tāgere solū id qd̄ mouetur: qd̄ tangitur aut nō tangere qd̄ tāgit. Sz que mouet mota: q̄ hōgenea: necesse videtur esse quod tangitur tangere.

¶ Inuestigat tactū methaphoricū cuius cā maxime videt esse ex altera parte tantum: 7 duo facit: q̄ primo ostendit q̄ vplurimū in his que videmus est tactus pprie sumptus: sed aliquādo est in eis motus methaphoricus. scōdo concludit quomodo contingit inuenire tactū methaphoricū: ibi. (Quapropter siquidem.) Ostendit ergo q̄ est in multum. i. vplurimum q̄ tactus ita tangitur q̄ etiā tāgit tangēs: q̄ fere omnia que sunt in cōspectu nostro mouent mota quibus necesse est: 7 videtur sic esse dicendum tactum tangere quod tangit. i. tangentes. est autem vt ali quādo inquirimus. i. dicimus mouens solū tāgere id qd̄ mouetur: ita q̄ tāgit. i. tangentes: sed ea que mouent mota: q̄ sicut homogenea. i. eiusdem nature necessarium videt esse qd̄ tangit tāgere: 7 qd̄ tangit tangere tactum: vel qd̄ mouet mouere motū. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Si quidē mouet immobile ens illud qd̄ tāgit qd̄ mouetur: illud autem nō. Inquirimus enim aliquando tristantē tāgere nos: sz nos non eum. De tactu quidē igitur in naturalibus determinatū sit hoc modo.

¶ Concludit quō contingit inuenire tactum methaphoricū dicens: q̄ si aliquid mouet ens immobile: tunc illud tangit qd̄ mouet: sed illud quod mouet non tangit ipsū. inquirimus n. i. dicimus aliqui tristantem tangere nos: 7 tñ nos non tangimus eum: 7 illo modo videntur tāgere corpora supercelestia. **¶** Notandū aut tactus triplicem ē: p̄mū 7 methaphoricum duplicem: vel q̄ cā huius est in vtroq; extremorū: vel in altero tñ. videmus. n. subas separtas mouere corpora supercelestia: corpora supercelestia mouere h̄ inferiora: 7 hec inferiora mouere seipsa adinuicem

intelligentie autē mouent supercelestia corpora non mouere nec passī: supercelestia mouent hec inferiora mota: sed non passī. hec aut inferiora mouent seipsa adinuicē mota 7 passī: ideo qñ intelligentie mouēt corpora supercelestia est oīo tactus methaphoricus: tam ex pte tāgentis q̄ tacti: q̄ nec intelligentie pprie agunt: nec supercelestia corpora patiunt: sed cū supercelestia corpora mouent hec inferiora: est ibi tactus methaphoricus: sed causa huius v̄ ori ex altera pte tñ: nam ex pte horum inferiorū h̄ est aptus natus repiri tactus pprie: sed nō ex parte supercelestium: q̄ tangunt impassibiliter. Cum vero hec inferiora se tangunt adinuicem est ibi oīo tactus pprie 7 q̄ pluribus modis fm q̄ spectat ad nālem repitur tactus: ideo plures solum determinat de hoc triplici tactu vno pprio: 7 duplici methaphorico. quō aut 7 in qua parte determinat de vnoquoq; istorū p̄ per ea que in sententiando dicta sunt. Ultimo epilogat. q̄ de tactu in hālib⁹ determinatū sit b̄ mō.

¶ Facere 7 pati dicendū deinceps suscepimus enim a prioribus subcontrarios sermones adinuicem.

¶ Postq̄ p̄ba determinauit de tactu. In pre ista determinat de agere 7 pati: 7 duo facit: q̄ p̄ determinat de actione 7 passione fm opinionē aliorū. scōdo fm p̄paz: ibi. (Quō aut existit generare in entibus.) Circa primum duo facit: q̄ primo ostendit quid senserunt antiqui de agere 7 pati quantum ad qualitates actiuorū 7 passiuorū secundo quantum ad modum agendi 7 patiendi: ibi. (Quomodo autem cōtingit.) Circa primum duo facit: q̄ primo continuat se ad dicenda 7 p̄mittit intētiōē suā. circa opiniones antiquorū. scōdo exequitur de eis: ibi. (Multi qdem nim.) Dicit ergo q̄ deinceps postq̄ dēctū est de tactu: dicendum est de facere 7 pati: 7 addit q̄ a prioribus. i. ab antiquis suscepit de agere 7 pati sermones adinuicem subcontrarios. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Multi quidē enī dicunt hoc cōcorditer. q̄ simile quidem a simili omne impassibile est propter non magis actiuū q̄ passiuū ēē alterū ab altero: oia enī similiter existūt hec similibus: dissimilia autē 7 differentia facere 7 pati adinuicem sunt innata.

¶ Exequitur de dictis opinionibus. dixerat enim antiquos subcontrarie sensisse de agere 7 pati: ideo duo facit: q̄ primo narrat h̄mōi opiniones. scōdo ostendit eas esse subcontrarias: ibi. (Videntur autē hoc modo.) Circa p̄mū duo facit: q̄ primo ponit opinionem dicentiu dissimile a dissimili pati. 2. ponentiū q̄ simile a simili pati. 2. ibi. (Democritus autem vltra.) Circa primum duo facit: q̄ primo narrat opinionem predictam quantum ad agentes 7 patientes. scōdo quantum ad rōnem agendi 7 patiendi: ibi. (Et enī qñ minor.) Dicit ergo. q̄ multi dicunt hoc cōcorditer: q̄ oē simile est impassibile a suo simili: 7 dicit multi: q̄ plures erant de hac opinione q̄ de alia. assignabant aut causam 7 rōnem: quare simile non patitur a simili: q̄ vt dicebant non esset alterum magis passiuū ab altero q̄ actiuū. Cū ḡ similibus fm q̄ huius omnia existant similia non potest poni similia fm q̄ h̄ actiuā 7 passiuā esse: q̄ tunc idem fm q̄ idem ageret 7 pateretur: quod est in cōueniens. dissimilia ergo 7 differentia sunt innata facere 7 pati adinuicē. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Etenim qñ minor ignis a maiori corrum pif propter contrarietatem hoc inquirunt 7 pati adinuicē. cōtrariū. n. esse multū paucū.

Narrat positionem quantum ad rationem agendi et patiendi: predicti enim non solum ponebant dissimilia agere et pati adinuicem: sed et volebant quod ratio agendi et patiendi esset dissimilitudo: quod quando minor ignis a maiori corrumpitur inquit minor ignem corrumpi et pati a maiori propter dissimilitudinem et contrarietatem: quod contrarium est multum patet. **D**einde cum dicit.

I.c. 47

Democritus autem ultra alios dixit solus singulariter. Inquit enim idem et simile esse faciens et patiens: quod altera et differetia non contingit pati adinuicem.

Narrat positionem dicentium simile a simili pati: et duo facit: quod primo narrat hanc positionem quantum ad actiua et passiuia. 2° quantum ad rationem agendi et patiendi: ibi. (Sed si altera entia.) Dicit ergo quod democritus ultra alios, id est preter alios vel ultra alios: quod admodum subtilius alius solus dixit singulariter. inquit. n. idem et simile esse faciens et patiens: quod altera et differetia non contingit pati adinuicem. **D**einde cum dicit.

Si si altera entia faciunt aliquid inuicem non solum quod altera: sed solum quod idem aliquid existit sic hoc accidere eis. **Q**ue dicuntur igitur hec sunt.

Narrat dictam positionem quantum ad rationem agendi et patiendi: non solum enim. Demo. ponebat simile a simili pati: sed addebat quod ratio passionis erat similitudo. volebat. n. quod si entia altera, id est diuersa faciunt aliquid inuicem hoc non est solum quod sunt altera: sed dicebat accidere. id est quod agerent et paterentur adinuicem solum quod existit eis aliquid idem. id est solum quod conueniunt: addidit autem quasi epilogando quod que dicitur ab antiquis. h. sunt que dicta sunt. **D**einde cum dicit.

I.c. 48.

Aidentur autem hoc modo dicentes subcontrarios dicere sermones: causa autem contradictionis est quoniam opportunum totum aliquid inspicere partes aliquam dicunt ambo.

Dicit dictas opiniones esse subcontrarias. et duo facit: quod primo premitit quod intendit. scilicet manifestat propositum: ibi. (Simile. n. oisaria.) Dicit ergo quod dicentes hoc modo videtur tunc dicere sermones subcontrarios: et est ratio: quia contradictionis eorum fuit quatenus opportunum fuit totum aliquid inspicere ambo. id est ambe predicte opiniones dicunt pre aliquam non totum.

Nondum

Notandum autem subcontraria opponi solum particularem oppositionem: et ideo non est inconueniens subcontraria esse aliquo modo vera aliter et aliter accepta: ut hominem currere potest verificari pro forte: et non currere pro platone. quicunque ergo dicit aliquid: quod vno modo est verum: et alio modo: si particulariter et defectiue loquitur: et in talibus sermonibus est oppositio contraria. simile enim pati a simili est verum: vno modo et falsum alio. antiqui qui sic loquentes subcontrarie loquebantur: et ideo quilibet dicitur et opinio aliquo modo esse vera respiciendo particularem contradictionem: respiciendo tamen totum negotium quilibet simpliciter erat falsa. non. n. absolute dicendum est simile pati a simili: vel dissimile a dissimili: sed dici debet quod agens et patiens vno modo sunt similia: et alio dissimilia. igitur priores philosophi defectiue loquebantur et considerabant preterea cum deberet considerari totum. **D**einde cum dicit.

Simile enim et oisaria et omnino indifferens rationabile est non pati a simili. nihil quidem enim magis actiuum erit alterum quam alterum.

Manifestat quod dixerat. dixerat. n. eos defectiue locutos fuisse et considerasse preterea et non totum circa quod duo facit solum quod in dictis opinionibus duo est considerare. v. quod dicebant de actiuis et passiuis: et quod ponebat de ratione agendi et patiendi. pro ergo dicit eos defectiue quantum ad actiua et passiuia: quod non debebat absolute dicere simile pati a simili nec dissimile a dissimili: sed debet erat agens et patiens esse aliquid ad rationem agendi et patiendi. primo ergo ostendit quod non est idem vel antiqui dicebat quod tota ratio actionis et passionis sit similitudo vel dissimilitudo: sed verum est aliquo modo huius ratio. 2° ibi. (Et solum ratione autem.) Circa primum duo facit: quod primo probat agens et patiens non esse oisaria nec oisaria dissimilia. 2° ostendit quantum sit similia et quantum dissimilia: ibi. (Sed quantum non.) Circa primum duo facit: quod primo ostendit agens et patiens non esse oisaria. 2° non esse oisaria dissimilia: ibi. (Et oisaria altera.) Prima pars diuiditur in tres partes solum quod tres rationes adducit ad propositum. 2° ibi. (Sed quia a simili.) 3° ibi. (Quoniam huius entibus.) Dicit ergo quod simile oisaria et oisaria indifferens rationabile est non pati: et nihil sustinere a simili. et est ratio: quod si posito quod magis esset actiuum alterum altero. non ergo posset poni quod vni esset agens et aliud patiens ex quo oisaria. eo. n. aplo quod vni posuit agens et aliud patiens ponunt differre et recedere ab hypothese quod sint oisaria. **D**einde cum dicit.

Sed si simile a simili pati aliquid possibile: et ipsum a seipso. **P**onit rationem secundam quod si simile esset potest aliquid pati a simili pro oisaria modum ipsum a seipso pateret: quod est inconueniens. **D**einde cum dicit. **Q**uoniam his entibus ita nihil vtiq; erit neque incorruptibile neque immobile: sed simile quod solum quod simile actiuum: ipsum. n. seipso mouebit omne. **P**onit tertiam rationem quantum rationes supradicte sufficienter concludunt simile a simili oisaria pati non posse. huius tamen entibus ita: et hac positione posita sequitur aliquod inconueniens: quod nihil erit in corruptibile vel erit immobile. sube. n. separe que ponuntur immobiles: vel est deus ipse quod pro oisaria modum est immobile maxime est idem sibi si ergo simile solum quod simile a simili quod idem esset actiuum omnino mouebit seipsum seipsum: immo prima causa et substantie separate maxime erunt immobiles: quod maxime sunt eadem sibi. **N**otandum autem quod hec similitudo accipitur large pro omni indifferetia et conuenientia. nam ideo non sit proprie simile sibi ipsi: est tamen eadem sibi. **D**einde cum dicit.

Et oisaria altera et nullatenus idem simili ter: neque. n. patiens albedo a linea aut linea ab albedine: preterquam solum quod accidens puta si accidat albus siue nigra linea esse.

Probat agens et patiens non oisaria esse dissimilia: et duo facit: quod primo duas rationes adducit. 2° ibi. (Non exterius. n.) Dicit ergo quod si patiens sit oisaria alterum et nullatenus idem simile supple non patiens. non. n. quolibet patiens a quolibet albedo non patiens a linea: nec linea ab albedine: nisi forte solum quod accidet: puta si accidat linea esse alba aut nigra: quod plus distat linea ab albo cum non sint eiusdem generis quam albus a nigro. non in quacunque distantia agunt et patiuntur. **N**otandum autem primum non currere huius dictionem. ostendit. n. linea non esse sub albedine: sed supradicta. rursum albus a nigro non proprie imitantur realiter: sed intentionali tamen sufficit dictum exemplum ad propositum. vult. n. primum non quantum tunc distat ad seinuicem agere: sed oppositum a si alia agunt huius in quantum in eis referuntur oppositum. **D**einde cum dicit.

Non exterius. n. ipsa seipsa a seipsa faciunt quicquid neque contraria neque ex contrariis sunt.

Adducit secundam positionem que est quasi expositiua rationis priore dicens: quicquid non sunt contraria nec ex contrariis non faciunt se exterius a natura sua. id est non corrumpunt seipsa: sed suppleendum est: quicquid non corrumpunt seipsa non agunt et patiuntur ad seinuicem. opz ergo esse contraria que sunt sic actiua et passiuia: sed inter contraria est aliqua conuenientia: et contraria non per omnem modum distat. ergo actiua et passiuia: quod non debebat absolute dicere simile pati a simili nec dissimile a dissimili: sed debet erat agens et patiens esse aliquid ad rationem agendi et patiendi. primo ergo ostendit quod non est idem vel antiqui dicebat quod tota ratio actionis et passionis sit similitudo vel dissimilitudo: sed verum est aliquo modo huius ratio. 2° ibi. (Et solum ratione autem.) Circa primum duo facit: quod primo probat agens et patiens non esse oisaria nec oisaria dissimilia. 2° ostendit quantum sit similia et quantum dissimilia: ibi. (Sed quantum non.) Circa primum duo facit: quod primo ostendit agens et patiens non esse oisaria. 2° non esse oisaria dissimilia: ibi. (Et oisaria altera.) Prima pars diuiditur in tres partes solum quod tres rationes adducit ad propositum. 2° ibi. (Sed quia a simili.) 3° ibi. (Quoniam huius entibus.) Dicit ergo quod simile oisaria et oisaria indifferens rationabile est non pati: et nihil sustinere a simili. et est ratio: quod si posito quod magis esset actiuum alterum altero. non ergo posset poni quod vni esset agens et aliud patiens ex quo oisaria. eo. n. aplo quod vni posuit agens et aliud patiens ponunt differre et recedere ab hypothese quod sint oisaria. **D**einde cum dicit.

Non exterius. n. ipsa seipsa a seipsa faciunt quicquid neque contraria neque ex contrariis sunt.

Adducit secundam positionem que est quasi expositiua rationis priore dicens: quicquid non sunt contraria nec ex contrariis non faciunt se exterius a natura sua. id est non corrumpunt seipsa: sed suppleendum est: quicquid non corrumpunt seipsa non agunt et patiuntur ad seinuicem. opz ergo esse contraria que sunt sic actiua et passiuia: sed inter contraria est aliqua conuenientia: et contraria non per omnem modum distat. ergo actiua et passiuia: quod non debebat absolute dicere simile pati a simili nec dissimile a dissimili: sed debet erat agens et patiens esse aliquid ad rationem agendi et patiendi. primo ergo ostendit quod non est idem vel antiqui dicebat quod tota ratio actionis et passionis sit similitudo vel dissimilitudo: sed verum est aliquo modo huius ratio. 2° ibi. (Et solum ratione autem.) Circa primum duo facit: quod primo probat agens et patiens non esse oisaria nec oisaria dissimilia. 2° ostendit quantum sit similia et quantum dissimilia: ibi. (Sed quantum non.) Circa primum duo facit: quod primo ostendit agens et patiens non esse oisaria. 2° non esse oisaria dissimilia: ibi. (Et oisaria altera.) Prima pars diuiditur in tres partes solum quod tres rationes adducit ad propositum. 2° ibi. (Sed quia a simili.) 3° ibi. (Quoniam huius entibus.) Dicit ergo quod simile oisaria et oisaria indifferens rationabile est non pati: et nihil sustinere a simili. et est ratio: quod si posito quod magis esset actiuum alterum altero. non ergo posset poni quod vni esset agens et aliud patiens ex quo oisaria. eo. n. aplo quod vni posuit agens et aliud patiens ponunt differre et recedere ab hypothese quod sint oisaria. **D**einde cum dicit.

ua non sunt offaria altera. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Sed quoniam non quocumque innatum est pati et facere: sed quocumque aut contraria sunt aut contrarietatem habet necesse est patiens et faciens genere quidem simile esse et idem: specie aut dissimile et contrarium.

T.c. 50.

¶ Postquam ostendit actiua et passiva esse non omnino altera nec omnino similia: declarat quomodo sunt altera: et quomodo similia: quod sunt filia genere: et altera specie: et duo facit: quod primo premitit quod intendit. 2º probat quod dixerat: ibi. **¶** Innatum est enim. Dicit ergo quod non quodcumque est innatum pati et facere in quodcumque: sed quocumque aut sunt contraria aut habent contrarietatem sunt sic actiua et passiva: cum ergo contraria sunt eadem genere et diuersa specie: necesse est patiens et faciens genere esse simile: et idem specie aut dissimile et contrarium. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Innatum est enim corpus a corpore: sapor a sapore: color a colore: aut a colore pati: vniuersaliter autem homogeneum ab homogeneo. Huius autem causa quoniam contraria in eodem genere omnia: faciunt autem et patiuntur contraria abinuicem.

¶ Probat quod dixerat: et duo facit secundum quod dupliciter illud probat. primo enim probat illud inductione. 2º rationibus. **¶** Et enim vlt. negatio. Circa primum duo facit: quod primo inducit in pluribus quomodo primum a primo patitur. 2º concludit conclusionem intentam: ibi. **¶** Quapropter necesse. Dicit ergo quod innatum est corpus pati a corpore. sapor a sapore. color a colore: et vlt. homogeneum. I. eiusdem generis. ab homogeneo. i. ab alio eiusdem generis. causa autem huius est: quod contraria sunt omnia in eodem genere: et talia que sunt propria faciunt et patiuntur abinuicem. **¶** Notandum autem quod cum dicit corpus pati a corpore accipit ibi corpus naturale. quod est coniunctum qualitatibus actiuis et passivis. rursum per saporem et colorem intelligit qualitates actiuas et passivas inherentes corpori naturali: per quod fit actio et passio. vel possumus dicere quod color patitur a colore: et sapor a sapore et qualitates secundum se qualitates: inquantum in his qualitatibus secundum se referuntur ad duas qualitates primarias ut nigrum patitur ab albo inquantum album est coniunctum frigidum et nigrum calido. **¶** Deinde cum dicit.

T.c. 51.

Non dñ

¶ Quapropter necesse est qualiter quidem esse eadem faciens et patiens: qualiter autem altera et dissimilia abinuicem. Quoniam autem faciens et patiens genere quidem eadem et similia sunt: specie autem dissimilia: talia autem contraria manifestum quoniam actiua et passiva si bi inuicem sunt et contraria et media.

¶ Concludit conclusionem intentam dicens. quod si est necesse faciens et patiens esse eadem qualiter. I. aliquale siue aliquo modo et esse aliquale altera et dissimilia abinuicem. sunt. n. faciens et patiens et filia et dissimilia: quod genere sunt eadem et filia. specie autem dissimilia: et quod talia sunt propria: manifestum est propria et media esse actiua et passiva si bi inuicem: et dicit contraria media quod in ipsis medijs referuntur aliqua ratione contrarietatis. rursum: quod tam propria quam media sunt eadem genere et diuersa specie quod talia sunt actiua et passiva tam propria quam media actiua et passiva erunt. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Et enim vniuersaliter generatio et corruptio in his: ideo rationabile iam ignem calefacere: et frigidum infrigidare: et vniuersaliter faciens

assimilare sibi ipsi patiens: faciens enim et patiens contraria sunt et generatio in contrarium: quod propter necesse est faciens et patiens transmutari: sic enim generatio in contrarium erit.

T.c. 51.

¶ Quod probauerat inductione: probat per rationes: que talis est. ex quibus et in quibus est generatio et corruptio: ex his et in his est actio et passio: quod actio et passio ad generationem ordinantur: sed vniuersaliter generatio et corruptio est in his. i. in contrarijs. ergo supple actio et passio inter contraria habet esse. **¶** Et quod ita est: rationabile est vniuersum oppositorum agere in aliud et trahere ipsum ad naturam suam. rationabile est ergo ignem calefacere frigidum et frigidum infrigidare calidum: et vlt. faciens assimilare sibi ipsi patiens: et rationabile est dicere quod faciens et patiens sunt contraria cum generatio sit in contrarium: quod propter: quod ita est: necesse est patiens transmutari in faciens: quod sic. alio modo generatio erit in contrarium. si vnum oppositorum transmutetur in aliud et patiens transmutetur in naturam agentis.

¶ Eundem rationem autem non eadem sunt dicentes. ambos tamen est tangere naturam.

T.c. 52.

¶ Postquam probat ostendit. quare antiqui philosophi discordabant in loquendo de actiuis et passivis: quod ut dicebatur non respiciebant ad totum: sed ad partem. In parte ista ostendit quare discordabant in assignando rationem agendi et patendi. non enim eandem rationem assignabant omnes: sed quidam dicebant huius rationem esse convenientiam et similitudinem: quidam vero dissimilitudinem: quod ideo contingebat. quod non respiciebant ad totum: sed ad partem. nam nec similitudo nec dissimilitudo est ratio agendi vel patendi: sed utrumque ibi concurrat. duo ergo facit: quod primo premitit quod intendit. secundum declaratur propositum ostendens tamen similitudinem quod dissimilitudinem siue tam convenientiam quam disconvenientiam concurrere ad actionem et passionem. secundum ibi. **¶** Dicimus enim pati. Dicit ergo quod secundum rationem supple agendi et patendi antiqui philosophi non erant dicentes eadem: quod non assignabant eandem rationem actionis et passionis: sed quidam dicebant huius rationem esse similitudinem. quidam vero dissimilitudinem. ambos vero sic dicentes verum est tangere. i. contingere tangere naturam agendi et patendi. **¶** Notandum autem quod dicit tangere: quod cum quolibet dictarum opinionum deficeret: et nulla consideraret ad totum nulla comprehendebat naturam actiui et passivi: sed quod libet secundum partem tangebat eam. **¶** Notandum etiam quod dicit nam. nam natura secundum philosophum. secundum philosophum dicitur de materia et forma. quarum quolibet facit aliquo modo ad actionem et passionem. quolibet ergo dictarum opinionum tangebat aliquo modo naturam agendi et patendi: aliter tamen et aliter: quod dicentes similitudinem et convenientiam esse huius rationem tangebant naturam materie. dicentes vero dissimilitudinem tangebant naturam forme. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Dicimus enim pati quandoque subiectum quidem: verbi gratia: sanari hominem et calefieri et infrigidari et alia eodem modo: quandoque autem calefieri frigidum: sanari autem laborans: ambo autem sunt natura eodem modo et de faciente: quandoque autem calefacere hominem in quimus: quandoque autem calidum.

¶ Manifestat propositum videlicet quod nec convenientiam nec disconvenientiam est ratio agendi et patendi: sed quodammodo ibi utrumque concurrat: et duo facit: quia primo facit quod dictum est. secundum quod dixerat agens et patiens convenire in

Non dñ

Non dñ

T.c.54 mā ostendit quomodo hoc sit verū. 2° ibi. (Eodem modo suscipiendum.) Circa primum duo facit: q² p^{mo} comparat agens ad patiens. 2° ex tali comparatione concludit veritatem intentam: ibi. (Est quidem. n.) Dicit ergo q² quādoq³ dicimus pati subm. d. g. dicimus hominē sanari cale fieri et infrigidari: et alia eodem modo: sed quandoq³ dicimus pati primum vt cale fieri frigidū sanari laborāre: ambo autem sunt d. a. i. nāliter vera: sed vnum est vtz per nāz for me aliud p nām māz: et quod dicimus de patiente eodem modo dōm est de faciente: nam q²q³ dicimus agere subz: vt cū inquitus calefacere hoīem: quod nō est contrariūz frigidū vel frigidatō: q² cal. fit: sed vntū et idē manens pōt subz: calido et frigidō. q²q³ autē dicimus calefacere calm quod est contrariū frigidō. C Deinde cum dicit.

Est quidem enim vt materia patif: est aut vt contrariū: ad id qdē igitur respicientes: idē oportere habere existimauerūt facere et pati: ad alterū autem contrarium.

Cōcludit veritatē intentā dicens: q² q² aliqd patif: vt mā aliqd vt primum et vt forma. respicientes ad idē vt ad mām que est eadē sub vtroq³ prorum estimauerunt facere et pati oportere: hē idē ita q² idētitas erat rō agendi vel patien di. respicientes autē ad alterū: vt ad formā et primum dicitur contrarium ponentes diuersitatem et prietatem essentialem rationem. C Deinde cum dicit.

T.c.55 **Eodem mō suscipiendū est de facere et pati quo et de moueri et de mouere: dupliciter enim dicitur et mouens: in quo enim est pncipium motus videtur hoc mouere: pncipium enim prima causarum: et rursus vltimum aliquid id quod mouetur ad generationem: similiter autem et de faciente.**

Nōndū **P**robat q² supposuerat. dixerat. n. q² in actione ex dīa ex pte forme et p²g: et convenientia ex pte mae sub. ostēdit ergo quomō agens et patiens pueniunt in mā. C Ad cui² euidentiam notandum q² inter agentia solum agēs p²riū est id quod agit in passum: et cōuenit in mā cū passio: sed p²riū vno mō diuidit² metaphoricū. alio mō diuidit² vlt² et p²miū: dō duo facit: q² p² ostēdit q² agens vlt² et p²miū nō agit in passum: nec cōcat in mā cū eo. 2° ostēdit hoc de agē te metaphoricō. 2° ibi. (Est aut factiua cā vntū pncipiū.) Circa p²miū tria facit. q² p² narrat et ostēdit ordinē ipsorum agentium. 2° q² dixerat expōit in terminis. 3° ex ordine narrato cōcludit veritatē intentā. 2° ibi. (Etenim medicus.) 3° ibi. (Quocūq³ aut nō hnt.) Dicit g² q² sicut est ordo inter mouentia et mobilia sic est ordo inter actiua et passiuaz: eo dem ergo modo vt suscipiendūz esse de facere et pati: q² de mouere et moueri: mouēs autē dicit aliqd dupl². vntū quo est pncipiū motus. i. mouens pncipale: et hoc vt mouere nō motum supple: q² h² pncipiū est pma cāz. i. cā pncipalis nō mota rursus. Alio mō dicit mouēs aliqd vltimū. i. ali quid q² est vltimū et p²miū: et imēdiate mouēs: id est q² cū supple mouet ad g²ationem mouet. et de faciente eodē mō dōm est: q² sicut est deuenire ad mouēs immobile: ita est deuenire ad agens impassium. C Consequenter cū dicit.

Etenim medicū sanare dicimus et vinum: primum igitur mouens nihil phibet in motu quidē immobile esse in quibusdam autēz et necessarium: vltimū autē semper mouere motum: in actione autem primum quidez impas sibile: vltimū autem et ipsum patiens.

C Exponit in terminis q² dixerat dicens: q² nos dicimus medicūz siue artem medicine sanare: et dicimus vinum sanare: sed tamen ars medicine sanat in motu: vinum autēz sanat cū assumit in alimētū et alterat et transmutat. p²miū g² mouens nihil phibet eē motūz et imobile: imō in qbus dā est necessariūz: q² est de necessitate deuenire ad motōz imobilem: sed mouens alterū. i. p²miū et imēdiate nē cesse est sp mouere motū: et sicut in motu est: sic et in actōe se h²z: q² p²miū agēs agit impassibile. vltimū autem cūz agit et ipsum patif siue est patiens. C Deinde cum dicit.

Quocūq³ autē non habent eandem materiā faciunt impassibilia entia: verbi gratia: medicina enim ipsa faciens sanitatē nihil patitur a sanato: cibus autē faciens ipse patif ē: aut enim infrigidat aut calefit aut aliud qd patif simul faciens: est enim medicina qdēz vt pncipiū: vltimū aut cibus est et tāgens.

Quocūq³ quidē igitur nō in materia habent formā: hec quidez impassibilia sunt acti uorū quocūq³ in materia passiuā.

Cōcludit veritatē intentāz: et duo facit: q² p² facit quod dicitur est. 2° assignat rōnē dicti. 2° ibi. (Mā quidē enim.) Dicit ergo q² quocūq³ nō hnt eadē mām faciunt impassibilia entia. i. cū agūt nō patiunt. d. g. ipsa medicina. i. ars medicīne: q² nō cōcat in mā cū corpe sanato: q² nō ē in mā cor porali: sed in aīa: ideo cū facit sanitatem nihil patif a sanato: cibus autē q² cōcat in h² mām facies sanitatē: ipse etia² patitur: q² cū assumitur in alimentum aut calefit: aut ifrigidat: aut aliquid aliud patif simul patiens. i. simul agendo patif: et q² sic est medicina est pncipiū. i. agens pncipale. cibus autē est agens vltimū et tāgens. i. p²miū et imēdiate: p² ergo que cōcat i mā et que nōz: illa que agūt passa cōcat in mā: que vero agunt impassibilia non cōcant in mā: id aut q² quocūq³ in mā nō hnt formāz sunt de numero eorū actiuorū q² sunt impassibilia: quocūq³ autē hnt formā in mā agūt passiuā. C Deinde cum dicit.

Materia quidē dicimus oēs sūr eandē vt ita dicaz esse oppositorū cuilibet et vt genus ens: potens aut calidū: esse presente calefaciente et approximāte necesse est cale fieri.

C Assignat cām dicti: et duo facit: q² p² facit q² dictum est. 2° cōcludit distinctionem prius datā de actiuis et passiuis esse verā: ibi. (Ideo quēadmodū.) Dicit ergo q² oēs dicim² esse mām eandē: vt ita dicam cuilibet oppositorū: dicit: vt ita dicam: q² nō est eadē p² oēm modūz. est. n. eadē fm eēntiam nō fm esse. et h² mā est vt agens ens: nā sicut genus se h²z ad dīas oppositas: et phitur ad diuersas spēs per eas: et intelligit per abnegationem eorū: sic et mā se habet ad formas oppositas et determinat per eas: et intelligit per abnegationem eaz: et q² materia est sic susceptiua oppositaz formaz apporimante et p²te calefaciente necesse est cale fieri. ergo agens approximātū: q² cōcat in materia de necessitate agit passum. C Notandū autē q² non est actio et passio nisi inter p²ria: vt calidū nō agit nisi in p²riūz vt infrigidū: et si agit in tepidū hoc est inquantū tepidū cōparatū ad calidū h²z rōnē frigidū: et q² in tali actione calidum appropinquat frigidō et eōuerso. vtrūq³ agūt et patitur: ideo agentia approximata: q² cōcant in mā sunt simul actiua et passiuā. C Deinde cum dicit.

Ideo quēadmodū dictū ē: hec qdē impassibilia actiuorū: hec aut passibilia: et quēadmo

dum et in motione eodem modo habet et in actione. illic enim primitus mouens immobile et in effectibus primitus faciens impossibile.

Concludit distinctione prius data esse veram: nam si agentia principia: quod concitant in materia simul cum agunt patiuntur: non communicantia autem non. ideo quod admodum dictum est: habet actiuorum sunt impassibilia: habet quidem passibilia: quod quod admodum se habet in motione eodem modo se habet in actione. illic. n. s. in motione primitus mouens est immobile et in effectibus primitus faciens est impassibile. **C** Deinde cum dicit.

I. c. 55.

Est enim factio causa ut unde principium motus: cuius autem gratia non actiua. Nam sanitas non factiua est nisi secundum methaphoram.

Cum superius dicebat agens quod concitat in materia est agens proprium: put. primum diuidit contra methaphorice: ostendit ergo quod agentia in materia sunt propria: quod non sunt vniuersalia et prima: habet ostendit habet agentia esse propria que non sunt methaphorice: et tria facit: quod primo distinguit inter agens proprium et methaphoricum. secundo ostendit agentia propria communicare in materia et agere passiuam. tertio ostendit agentia methaphorice in materia habet non concitare in materia: quod non agunt passiuam. secunda ibi. (Et enim facientes.) 3^a ibi. (Ignis igitur habet.) Dicit ergo quod causa factiua est duplex una vnde est primum motus. i. efficiens: et alia est finis. vtriusque. n. tam finis quod efficiens facit et mouet: sed efficiens proprie finis methaphorice: ideo ait. talia autem gratia. i. causa finalis non est factiua supple. proprie. nam sanitas non est quid factiuum nisi secundum methaphoram. **C** Deinde cum dicit.

Et enim faciens quod ex quo existit generatur aliquid patiens: ab initio autem presentibus non adhuc generat aliquid: sed est iam. Species autem et finis habitus quod est: materia autem secundum quod materia passiuum.

Constituta distinctione inter agens proprium et methaphoricum. Ostendit quod agens proprium concitat in materia cum passio: quod assimilatur sibi ipsum: quod esse non posset nisi ageret passum et concitaret in materia cum passio: ideo ait quod quod faciens existit presentibus generat aliquid patiens. i. passiuum patiens quousque in introducat formam: et assimilatur agentis: sed habitibus presentibus in materia. i. introducta forma non adhuc generatur aliquid nec vltimo assimilatur: sed iam est completa assimilatio. nam assimilatur secundum formam que est species: et habita est finis passionis patiens. autem secundum materiam: quod materia secundum quod habet est quod passum. **C** Deinde cum dicit.

I. c. 60.

Ignis quod igitur in materia habet calidum si aliquid separatum calidum erit: hoc nihil patere tur: hoc quidem igitur forsitan impossibile separatum esse. Si autem sunt quedam talia in illis vniuersis erit verum quod dicitur. Quid quidem igitur facere et pati: et in quibus existit et quare et quomodo determinatum sit hoc modo.

Constat agentia methaphorice non concitare in materia: quod non agunt passiuam: dicendum quod quod ignis habet calidum. i. formam caloris in materia: ideo supple agit passum sed si esset aliquid calidum separatum a materia habet in agendo nihil patiens: et addit quod videlicet calidum forsitan impossibile est esse separatum. nam agentia naturalia non habent esse separatum. quedam talia que habent esse separatum in illis vniuersis erit verum quod dicitur. v. quod agerent in passibilia: ergo que agunt passiuam concitant in materia et reuertuntur: tunc suppleendum est quod cum fines et agentia methapho-

ricae: quod agunt impassibilia: ideo talia secundum quod habet non oportet concitare in materia. de ratione. n. finis est secundum huius quod moueat immobile: vtrius autem aliquod agens methaphorice concitat in materia cum passio in declarationibus patebit. **C** Notandum autem quod dicit forsitan calidum non potest habere esse separatum: et dicit si aliqua sunt talia que habeant esse separatum: quod hoc postulat negotium methaphoricum. ideo habet de hac materia dubitando et sub conditione loquitur: ideo secundum veritatem calidum non habet esse separatum. sunt nihilominus aliqua agentia habentia esse separatum. Ultimo epilogat quod quod est de facere et pati et quibus existit: vtrum similibus et dissimilibus: et quare sunt que sit causa actionis et passionis: vtrum similitudo vel dissimilitudo: et quomodo se habeant agentia et patientia: vtrum concitent in materia vel non determinatum sit hoc modo. **C** Notandum autem intellectui totius lectionis consistere in tribus. primum est. quod agens et patiens differunt in forma: et conueniunt in materia. secundum quod ostendit. non omnia agentia concitare in materia: sed agentia particularia non vniuersalia. tertium est quod agentia que mouent motum et agunt passiuam: et concitant in materia: et assimilatur sibi passum sunt agentia proprie non agentia methaphorice. finis. n. secundum quod habet non assimilatur sibi passum: quod non mouet materiam. sed mouet efficientem tangentem. habet autem sic debet adaptari ad propositum. Intentio. n. philosophi in tota lectione est quod sicut non est simpliciter concedendum conueniens pati a conueniente: sed debemus dicere agens et patiens aliquo modo differre et aliquo modo conuenire: sic nec conuenientia est tota causa actionis et passionis nec contraria: sed vtriusque ibi concutitur. nam ex parte materie est ibi conuenientia: ex parte forme contraria. rursus ex parte agentis particularium est ibi conuenientia in materia. non autem ex parte vniuersalium. Amplius est ibi assimilatio ex parte agentis proprie: quod mouet materiam et transmutat ad sui similitudinem. non autem proprie loquendo sed quod habet est ibi assimilatio ex parte mouentis methaphorice quod non mouet materiam: sed agentem.

Nondu

Nondu

Sic modo autem contingat hoc accidere rursus dicamus.

Constat quod philosophus determinauit de agere et pati secundum opiniones antiquorum quibus ad quatuor actiuorum et passiuorum: et vtrum sit passiuum a simili vel dissimile a dissimili: et vtrum sit similitudo vel dissimilitudo sit ratio actionis et passionis. In parte ista determinat de agere et pati quibus ad modum agendi vel patiendi: vtrum actio et passio fiat per poros vel quomodo aliter: et duo facit: quod primo continuat se ad dicenda. 2° exequitur de intentionibus. (His quidem videtur.) Continuetur autem sic dictum est quod quale dicitur esse agens et patiens et rursus dicamus quomodo contingat accidere hoc fiat actio et passio. **C** Deinde cum dicit.

I. c. 56.

His quidem vtrum pati vniuersum quod per quosdam poros ingrediente faciente vltimo et principia: et hoc modo videre et audire nos inquit et secundum alios sensus sentire omnes.

I. c. 56.

Consequitur de intentionibus: et tria facit: quod primo narrat opiniones antiquorum circa modum agendi et patiendi. 2° comparat habet opiniones ad se invicem. 3° arguit de eos. 2° per ibi incipit. (Leucippus autem existimat est.) 3° ibi. (De indistinctibilibus aut planitiebus diximus) poris secundum omnes. Circa primum tria facit 3° tres opiniones narrat. p. n. potest opti. Emp. 2°. Dem. 3° mellis si. 2° ibi. (Copediole aut mar.) 3° ibi. (Quidam. n.) **C** Notandum autem quod Empedocles cuius opinio proprie ponit posuit quod actio et passio fieret per poros per quos non solum saluabat agere et pati: sed et sensus et mixture dicitur: mediantibus poris habet esse sentire et misceri. duo ergo facit: quod primo dicit quod Empedocles saluabat per poros actionem et sensum. 2° quod saluabat mixture ibi. (bi igitur in quibusdam.) Circa primum duo facit: quod primo mittit quod intendit. secundo manifestat quod dixerat ibi. (Am

I. c. 60.

I. c. 63.

I. c. 57.

Nondu

plius videri.) Dicit ergo q. his. i. empedocli 7 suis seq. b. videtur pati vtiq. q. ex eo q. facio. i. agere taz vltimū q. pncipale ingredis per quosdam poros: 7 hoc mō. v3. p. h. poros inquit nos videre 7 audire 7 sentire fm oēs alios sensus. C. Deinde cū dicit

**Amplius videri p aerē 7 aquā 7 ptrāspa-
rentia: q. poros hnt inuisibiles qdē propter
puitatem: spissos aut 7 fm ordinez 7 magis
habent transparentia magis.**

**Manifestat qd dixerat ofidens qūo ampedocles salua-
bat talia per poros: dicebat enim q. videri sit p poros 7 ae-
rem 7 per aquam: q. aer 7 aq. que sunt trāsparentia hnt po-
ros 7 h. p. sunt inuisibiles pp puitatē: 7 sunt spissi 7 or-
dinati modo debito: 7 q. magis corpa sunt transparentia
tāto magis hnt tales poros: 7 qd dictū est de visu intelligē-
dum est de omni sensu: 7 vniuersaliter de actione 7 passio-
ne: q. oia talia per poros saluabāt. C. Deinde cū dicit.**

**Hij igitur in quibsdā determinauerūt ita:
quemadmodū 7 Empedocles nō solū in fa-
ciētib. 7 patientib.: sed 7 misceri inquit ea
quoz porz adinuicē sunt cōmensurabiles.**

**Offendit qūo per poros saluabāt mixtionē dicens q. hi. s.
sequentes empedoclem in quibsdā. i. in agere 7 pati 7
etiam in mixtione ita determinauerunt: quemadmodum
7 empedocles. nam empedocles 7 sui sequaces non solum
in faciētib. 7 patientib.: sed etiam in misceri determi-
nāt p poros: inquitunt. n. ea bene misceri quoz porz sūt ad-
inuicē cōmensurabiles. C. Deinde cū dicit.**

**Lōpēdiose aut maxie 7 de oibus vno ser-
mone determinauerūt Leucipp. 7 Demo-
critus pncipiū faciētes fm nām qd est.**

**Ponit vias democriti. nam democritus 7 leucippus ma-
ximē cōpēdiose 7 vno sermone determinant de oibus: naz
facientes pncipiū corpus indiuisibile: qd fm eos ē pnci-
pius fm nām: p tale pncipiū saluabāt agere 7 pati 7 oēs
motus nāles. C. Deinde cū dicit.**

**Quidā enim antiquoz opinati sunt ex ne-
cessitate esse vnū omne 7 immobile.**

**Ponit opinionē mellissi qui negauit oēm motū. hūc q.
nō sūt cure dare cām actionis 7 passionis. q. cū negauit
vtr motū negauit actionē 7 passionē: dixit. n. trū vnū esse
7 illud vnū posuit immobile 7 infinitū. In narrādo at po-
sitionem eius duo facit: q. p. ostendit qūo mellissus posuit
vnū 7 immobile. scō qūo posuit illud infinitū: ibi. (Et infi-
nitū quoddā.) Circa primū duo facit: q. pmo pmitit po-
sitionem mellissi. 2. assignat pōtis rōnem: ibi. (Vacuū. n.)
Dicit ergo q. quidam antiquoz: vt mellissus 7 sui sequa-
ces opinati sunt esse ex necessitate tantum vnū ens 7 im-
mobile. C. Deinde cum dicit.**

**Vacuū quidē enim non ens: moueri aut
non posse non ente vacuo separato.**

**Assignat rōnē dicti: 7 duo facit: q. pmo ofidit qua rōne
mellissus negabat motū. scō ofidit q. rōne negabat plura
litatē: ibi. (Neq. rursus.) Dicit ergo q. mellissus dicebat
vacuū nō ens: 7 ponebat non posse moueri aliquod mobi-
le non ente vacuo separato in quo recipi: intendebat talē
ergo rōnē. si motus est vacuū est: mobile. n. cū mouet nō
pōt recipi in pleno: q. duo corpa essent in eodē. g. recipi
in vacuo: igitur ad destructionem pōtis: cum vacuum nō
sit motus nō erit. C. Deinde cum dicit.**

Neq. rursus multa esse non segregante.

**Offidit q. negauit multitudinē: multitudo autē tripli-
pōt poni. p. q. dicat esse multa q. nec sunt continua nec con-
tigua. 2. q. h. multa ponunt cōtigua. 3. si ponat pntia:
iō tria facit: q. p. ofidit q. fm opi. mellissi nō pōt esse mul-
ta nec pntia nec cōtigua. 2. q. nō pōt esse multa cōtigua
3. q. nō pōt cōtinua 2. ibi. (Hoc. n. nihil differt.) 3. ibi. (Di-
uisum fore multa.) Dicit ergo q. rursus non possunt mul-
ta poni esse ita supple: q. nec sunt cōtinua nec cōtigua: q.
talia nō pōt poni eē nō segregāte vacuo. n. n. multa entia
essent 7 nō continuarentur nec contiguarentur oporteret
q. vacuum diuideret inter ea: sed vacuum non est. g. talis
multitudo non est. C. Deinde cum dicit.**

**Hoc enīz nihil differt vt si qs existimet nō
continuum esse omne: sed tangere.**

**Offidit qūo fm opinionem mellissi nō possunt poni mul-
ta cōtigua: ipse enim nō distinguebat inter continuū 7 cō-
tiguū: q. fm ipm nihil differt si qs existimet oē nō esse cō-
tinuū: sed tangere 7 esse cōtiguū: 7 q. vt patebit non pōt
poni multa cōtinua. g. nec multa cōtigua. qūo autē sit in-
telligendū q. mellis. nō distinguebat inter continuū 7 conti-
guū in declarationibus patebit. C. Deinde cū dicit.**

**Diuisum 7 fore multa 7 nō vnū esse 7 va-
cuū. Si enī vbiq. diuisibile nihil esset vnū
quapropter neq. multa: s3 vacuū oē. si autē
tū diuisibile quidem: tū aut nō: ficticiuz
aliquod hoc vtiq. videbitur: vsq. quantum
enim: quare hoc quidem habet ita esse 7 to-
tale 7 plenum est: hoc autem diuisum.**

**Offidit qūo nō pōt esse multa pntia: 7 duo facit: q. p. fa-
cit qd dcm est: q. ex p. dictis adducit spālē rōnē: q. 3. nega-
re motū. 2. ibi. (Amplius aut sic fore.) Diceret forte aliqu-
q. sunt multa: q. est dare corpus cōtinuū vel cōtiguū. 7 cū
h. corpus erit diuisum o3 multa fore: cui obuiabat mellis-
sus: q. si ponatur tale corpus diuisibile in vna parte: pote-
rit diuidi vbiq. 7 diuiso vbiq. nō remanebit aliquod cor-
pus: 7 iō facta tali diuisione necesse est qd remanet nō esse
vnū: sed eē vacuū: nā si corpus ē vbiq. diuisibile nihil esset
vnū. i. nihil remaneret cōtinuū 7 diuisione cōpleta: quapp
nec ēt esset multa. sed vacuū eē. Si autē dicat corpus tūm
qdē diuisibile: tū aut nō: videbat fictitiū. nam si dicamus
corpus esse diuisibile vsq. q. tūm. i. vsq. ad aliquid: ita q.
vltimū p. grediat diuisio: q. rē: q. rē vtiq. h3 esse totius. i.
h3 eē totale 7 est plenum: 7 nō pōt vltimū diuidi: b. alit est
diuisum. q. d. nō est dare cām: q. g. mellissus nō poterat vi-
dere q. facta diuisione h3 qd cūq. signū q. remaneret cor-
pus inane 7 vacuū: vt negaret vacuū negauit talē diuisionē:
nem: q. qua rōne pōt diuidi corpus fm vnū signū p. diuidi
fm qd cūq. signū vt nō cogere: pcedere illud esse diuisibi-
le fm qd cūq. signū negauit oēm diuisionē. ideo dixit nul-
lo mō eē multa nec actu nec pō: cū poneret illū vnū eē nō
solū indiuisum: s3 eē indiuisibile. C. Deinde cū dicit.**

**Amplius autem 7 sic fore necessarium nō
esse motionem.**

**Ex p. dictis adducit spālē rōnem qūo negabat motū: 7
q. ad sensū videmus motū esse: iō duo facit: q. p. ponit ra-
tionē predictā. scō ofidit q. rē mellissus negabat sensum
ibi. (Ex his igitur.) Dicit g. amplius autem sic. i. pp. predi-
cta: vt q. non pōt esse multa: necesse est motionē nō fore. i.
non esse: cū motus semper requirat multa: requirit. n. mo-
torem 7 mobile. C. Deinde cum dicit.**

**Ex his igit vtiq. sermonibus transcēden-
tes sensū 7 despiciētes eum enunciant ac si**

conueniens rationem sequivnum et immobili
le omne esse dicunt.

Et cōcludit ex dictis q̄to negabat sensum dicens: q̄ mel
lissus et sui sequaces ppter sermones predictos erant tran
scendentes sensum et despicientes eum dicentes q̄ conue
niens est sequi rationem et nō sensum: ideo dicebat esse vñū
et immobile: q̄ si indicabat rō: licet sensus diceret contra
rium. **E** Deinde cum dicit.

Et infinitum quoddam: finem enim fini
re utiqz ad vacuum.

Et dicebat. Ostendit illud vñū immobile esse infinitū:
et tria facit: q̄ primo facit quod dcm̄ est. secundo epilogat
circa determinata. 3° increpat mellissum de sui dementia.
secūda ibi. (bi ergo ita.) 3ª ibi. (Amplius autem in sermo
ne.) Dicit ergo et infinitū quoddā. i. illud immobile pone
bant esse quoddā infinitū: finē. n. non dabant ei: q̄ ut dice
bant finire est ad vacuum. **E** Notandū autem ad eviden
tiam dicti mellissum sic arguisse: si finit aliquid vel termi
tur ad aliquid: et ad pleniū vel ad nihil: et ad vacuū: sed si di
catur q̄ terminat ad pleniū tunc quero de illo pleno: vñū
terminet ad vacuū vel ad pleniū: et q̄ mellissus valde ab
horruit vacuum: ut nō cogret ponere ipsū: maluit pone
re processum in infinitum dicens illud vñū immobile non
habere finem. **E** Deinde cum dicit.

Ebi vero pp cās has enūciāt ita d̄ veritate.

E Epilogat circa determinata dicens q̄ bi. i. mellissus et sui
sequaces pp dictas cās: ita enūciauerunt de veritate. i. de
eo q̄ credebant esse verum. **E** Deinde cum dicit.

E Amplius autem in sermone videtur hoc
qdē cōtingere: in rebus aut dementiū egre
di intantū ut ignē et glaciē vñū esse existi
met: sed solum bona et apparetia: propter as
suetudinem hec quibusdam nihil videntur
differre propter dementiam.

E Increpat mellissum de sua demētia dicens: q̄ in sermone
videtur contingere posse. potest. n. homo dicere q̄ est vñū
et immobile et infinitū: sed opinari ita esse in rebus est sile
dementie: et dicit sile et non dicit equalē: q̄ hoc transcedit
dem demētiā. nullū. n. de numero demētiū videmus in m̄
egredi a veritate: ut determinaret vñū esse ignē et glaciē
qd̄ exterminabat mellissus cū diceret oīa esse vñū. Sed de
mentes ppter cōsuetudinem male eligendi solū videntur
desicere: q̄ nō discernunt inter bona simplr et apparetia
quibusdam enim pp dementiam hec. i. bona simpliciter et
apparetia nihil videntur differre.

Eucippus autē existimatus ē ha
bere sermones: q̄ ad sensum cōfē
sa dicentes: non enim destruebat
generationem neqz corruptionē
neqz motū neqz multitudinem entium: cō
fitebatur autem ea apparentibus.

E Narratio opinionibus antiquorum. In pte ista cōparat
eos ad se invicē: et tria facit: q̄ primo cōparat opinionē de
mocriti ad opinionē mellissi. scōdo comparat dictam opio
nem ad opinionē empedoclis. 3° cōparat eam ad opiones
Plato. scōda ibi. (S3 ut empedocles.) 3ª ibi. (Similiter at
et alioz oīum.) Circa p̄mū tria facit: q̄ primo narrat opi
nionē democriti et leucippi. scōdo narrat opinionē mellis
si. tertio ex opionibus narratis dat dīam inter eas. sequit

da ibi. (Cōstituentibus aut vñū.) 3ª ibi. (Sed oē q̄d tale.)
Dicit ergo q̄ leucippus siue democritus. fuerunt. n. leu
cippus et democritus college et focj: et q̄ dicebat vñū di
cebat aliū: dictus ergo leucippus siue democritus existi
matus est habere sermones qui sermones erāt dicentes cō
fessa ad sensum: q̄ nō destruebat nec generationē nec cor
ruptionē: neqz motū: neqz multitudinē entium: cōfiteba
tur aut oīa ea que apparent ad sensū. **E** Deinde cū dicit.

E Constituentibus aut vñū ut nō entē mo
tionem: si nō vacuū facere vacuūqz nō ens:
et entis nihil. non ens inquit esse p̄ncipaliter
enim et plenum est ens.

E Narrat opionē mellissi. dicens q̄ cōstituentibus vñū. i.
mellisso et suis sequacibus qui dicebant omnia vñū ē: cō
tingit dicere non esse motionē: si nō sit facere vacuum esse
non ens: et esse nihil entis. plenum aut ut dicebat est ens p̄n
cipale. **E** Deinde cum dicit.

E Sed omne q̄d tale: non vñū: sed infinita
multitudine: et inuisibilia pp paruitatem tu
moris: hec aut in vacuo ferri: vacuū. n. esse.

E Narrat opionibus dat dīam inter eas: et tria facit: q̄
primo sepat opinionē democriti ab opinionē mellissi q̄tū
ad p̄ncipia. secundo q̄tū ad ea q̄ sequunt ex p̄ncipis. 3°
q̄tū ad vñū. scōda ibi. (Et cōstitūta qdē.) tertia ibi. (Se
cundū. n. id non vñū.) Continuet sic: ita dixit mellissus:
q̄ posuit tantū vñū q̄d vocabat plenum: et negavit vacuū
si democritus oē q̄d erat tale. i. q̄ erat pleniū non dixit esse
vñū m̄: sed ponendo p̄ncipia rerum dixit ea esse infinita
multitudine: et dixit ea inuisibilia pp paruitatez tumoris
id est magnitudinis. rursum non negavit vacuū: sed dixit si
id est talia corpora fieri in vacuo: ponebat enim esse vacuū
E Deinde cum dicit.

Et constantia quidem generationem face
re: dissoluta autem corruptionē: facere aut
et pati s̄m q̄ existunt tangentia.

E Separat opinionem democriti ab opinionē mellissi quā
tum ad ea que sequuntur ex p̄ncipis. non enim solum
differabant in ponendo p̄ncipia: quia vñū posuit infini
ta aliū vñū tantum: sed etiaz democritus potuit salua
re transmutationem et motus que sequuntur ex p̄ncipis.
non autem mellissus: dicebat enim Democritus predicta
corpora indivisibilia s̄m q̄ erant constantia et cōiuncta
generationem facere: dissoluta autem corruptionē: s̄m ve
ro q̄ existebant tangentia se causabant facere et pati.
E Deinde cum dicit.

E Scōm enim id nō vñū esse: et composita et
cōplicata generare. **E**t s̄m autem verita
te ex vno nō cōtingit generari multitudinē
neqz ex vere multis vñū: s3 eē hoc impole.

E Separat dictas opiones quantum ad p̄ncipia et p̄n
cipia simul: democritus enim ponebat mixta et compo
sita non esse simpliciter vñū: q̄ poterant diuidē: sed indi
uisibilia corpora erant vñū simpliciter et s̄m veritatem
dicebat enim corpora indivisibilia composita et complica
ta generare mixtum: et secundum id quod generabant ta
le mixtum dicebat ea non esse vñū simpliciter: q̄ s̄m ve
ritatem: et simpliciter nec ex vno contingit generari multu
tudinē nec ex vere multis vñū: sed hoc est impossibile:
saluabat ergo Democritus veritatem simpliciter quan
tum ad p̄ncipia et vnitatem quodammodo quantum ad
mixta que sunt ex p̄ncipis quod non poterat saluare
mellissus cum poneret m̄ vñū esse. **E** Deinde cum dicit.

L. c. 59.

Nōndū

L. c. 59.

L. c. 60.

L. c. 61.

L. c. 62.

L. c. 61.

I.c. 61. **S**ed ut Empedocles et aliqui aliorum inquit pati per poros: ita et omnem alterationem et omnem pati hoc modo generari per vacuum facta dissolutione et corruptione: similiter autem et augmentationem subintrantibus solidis.

Comparat opinionem Empedoclis ad opinionem Democriti: et duo facit: quod primo comparat dictas opiniones secundum convenientiam. 2º quantum ad diuinitatem. (Et ad eorum rationes.) Circa primum tria facit: quod primo ostendit dictas opiniones convenire in positione pororum. scilicet in positione corporum indivisibilium. tertio epilogat circa determinata. 2º ibi. (Fere autem et Empedocles.) tertia ibi. (Modi quidem igitur.) Dicit igitur quod contingit dicere democritum ut Empedoclem et ut aliqui aliorum sui sequaces inquit pati per poros: ita quod omnes alterationes: et omne pati supple per poros saluabat et hoc modo loquebatur democritus: qui dicebat generari per vacuum: et corrupti facta dissolutione et corruptione in vacuo: sic etiam et augmentationes dicebat fieri: quod solida subintrabant vacuitates quasdam: sed supple idem est ponere poros secundum quos intrant corpora et se contingant et agant quod faciebat Emped. et ponere vacuitates per quas hec fiat: quod faciebat Democritus: et ideo in positione pororum non differunt dicte opiniones. **C** Deinde cum dicit.

I.c. 62. **F**ere autem et Empedoclem necesse dicere ut Leucippus inquit: etenim esse quedam solida et indivisibilia: aut si non ubique porum et continuum sunt: hoc autem impossibile: nihil enim aliud solidum extra poros: sed omne vacuum: necesse igitur tangentia quidem esse indivisibilia: media autem eorum vacua quos ille dicit poros: ita autem et Leucippus dicit de facere et pati.

Ostendit dictas opiniones convenire in positione corporum indivisibilium: dicens quod Empedocles fere necesse est dicere ut Leucippus inquit: necesse est enim secundum Empedoclem esse indivisibilia solida inter poros: quod si hoc non ponatur porum erunt ubique et continuum: quod est impossibile: quod tunc solidum non esset aliud preter poros: sed esset totum vacuum: ut ergo porum non se tangent: necesse est esse aliqua corpora indivisibilia siue indivisibilia tangentia se: media autem horum corporum esse vacuitates quas ille dicit esse poros: ita et Leucippus dicit de facere et pati ponens corpora indivisibilia se contingere propter quasdam vacuitates: diuina ergo erat in modo loquendi: quod ille dicebat esse vacuitates quas subingrediebantur corpora indivisibilia. Empedocles vero dicebat esse poros. **A**dvertendum autem novam translationem in his passu defectivam esse: recurrendum est ergo ad veteres ut habeatur intentio auctoris. **C** Deinde cum dicit.

Modi igitur secundum quos: hec quidem faciunt: hec autem patiuntur fere hi dicunt: et de his quidem et quomodo dicunt manifestum est.

Epilogat circa determinata: quod modi secundum quos hec corpora faciunt: hec autem patiuntur fere hi dicunt qui dicti sunt: et addit quod manifestum est quomodo dicuntur de his. **C** Deinde cum dicit.

Et ad eorum positiones quibus utuntur fere concessisse ut contingens: alijs autem minus verbi gratia. Empedocli quomodo erat generatio et corruptio et alteratio non est manifestum.

Dat diuinitatem inter dictas opiniones: et duo facit: quod primo dat huius diuinitatem. 2º quod dixerat manifestat: ibi. (His enim

erant.) Dicit ergo quod ad positiones eorum supple contigit assignare diuinitatem quantum ad ea quibus utuntur: nam contingens autem supple secundum Democritum. **I**dem quod Democritus dicebat contingere et esse: fere videtur esse concessisse: quod sensus et apparentia videntur confiteri illud: sed cum Empedocles in saluando apparentiam dixit minus aliter: ideo subdit quasi exponendo quod dixerat quod Empedocles. **I**dem dicta Empedoclis non est manifestum quomodo erat generatio et corruptio vel etiam alteratio: quod in loquendo de talibus non complete saluavit concessisse et apparentia. **C** Deinde cum dicit.

His enim erunt corpora indivisibilia prima corporum formis diuina solui: ex quibus primum componuntur et in que ultimo dissoluntur.

Manifestat dictas diuinitates: et duo facit: quod primo ostendit quod democritus saluabat plures apparentias. 2º quod Empedocles saluabat pauciores: ibi. (Empedocles autem.) **O**stendit ergo quod his. scilicet democrito et suis sequacibus erant corpora indivisibilia prima id est principia aliorum corporum: que indivisibilia principaliter supple solui differant formis ex quibus corporibus indivisibilibus primum componuntur alia corpora: et ultimo dissoluntur in ea: ut per se per habita et per hec principia omnes apparentias saluabat. **N**otandum autem democritum voluisse indivisibilia corpora differre tripliciter forma siue figura: ponere et ordinem: tamen quod diuina per formam erat differentia principalis: ideo dicitur differre solui formis. **C** Deinde cum dicit.

Empedocles autem alia quidem manifestum: quoniam usque ad elementa habent generationem et corruptionem: ipsorum vero elementorum quomodo generatur et corrumpitur coaceruata quantitas: neque manifestum neque contingit dicere ei non dicenti et ignis elementum esse.

Ostendit quomodo Empedocles tot apparentias saluare non poterat dicens: quod Empedocli manifestum est quidem quomodo generantur alia mixta: quoniam secundum ipsum talia mixta usque ad elementa habent generationem et corruptionem: sed quomodo coaceruata quantitas. id est quomodo corporalis magnitudo horum ipsorum elementorum generatur et corrumpitur: secundum dicta eius non est manifestum: nec contingit dicere ei non dicenti elementum ipsum ignis esse. quod dicitur quod ex quo ignem terram et aerem et aquam ponebat prima simpliciter: et ipsorum non ponebat alia principia et elementa: non poterat saluare generationem et corruptionem eorum: sed democritus poterat hoc: quod ponebat talia resolui in corpora indivisibilia. **N**otandum autem quod ignis et terra et cetera hec habent sua elementa et sua principia in que resoluntur: quod habent materiam et formam: non sunt generabilia et corruptibilia: sed si quis poneret hec corpora esse supple prima et non esse resolvable in alia: negaret eorum generationem et corruptionem: et quod hec posuit Empedocles talia saluare non potuit. **C** Deinde cum dicit.

Similiter autem aliorum omnium ut in timotheo scripsit Plato.

Comparat opiniones democriti ad opinionem platonis: et duo facit: quod primo dat convenientiam inter eas. scilicet diuinitatem: ibi. (In timotheo differt.) Continuet sic. Empedocles non posuit quod ipse ignis esset aliquod elementum et principium: similiter autem et omnium aliorum elementorum: ut terre aque et aeris: supple non posuit aliqua priora principia: ut plato posuit et scripsit in timotheo: ubi voluit ignem terram et talia posse resolui in aliqua priora: in quo supple continebat cum Democrito. **C** Deinde cum dicit.

In tantum differt enim ut non eodem modo

Nondu

Nondu

I.c. 61

I.c. 7

I.c. 61

Leucippo dicat. quoniam hic quidem solida hic aut planities dicitur indivisibilia.

CDat differentiam inter Platonem et Democritum: tria facit. Primum quod tres differentias assignat. 2° ibi. (Et hic quidem infinitis.) 3° ibi. (Leucippo quidem enis.) Dicit ergo quod in tria differt Plato ut non eodem modo dicat ipsi Leucippo quam hic quidem. id est Leucippus indivisibilia in que resoluuntur omnia alia corpora dicit esse solida. sed hic. Plato huiusmodi indivisibilia dicit esse planities. Deinde cum dicit.

Et hic quidem infinitis terminari figuris indivisibilium solidorum unum quodque. hic autem terminatis. quoniam indivisibilia utique dicuntur terminata figuris. ex his itaque generationes et segregationes et corruptiones.

CDat secundam differentiam. quod hic. Democritus unumquodque indivisibilem solidum. id est omnia indivisibilia corpora posuit determinari infinitis figuris. hic autem. Plato posuit sua indivisibilia differre figuris terminatis. id est finitis. dicunt enim Platonici indivisibilia esse terminata figuris. ponebat enim fieri resolutionem usque ad superficies triangulares quas appellabat indivisibiles. ideo indivisibilia non posuit infinitarum figurarum. sed dixit ea esse triangularia. addit autem quod ex his et indivisibilibus faciebant Platonici generationes et corruptiones. Deinde cum dicit.

Leuippo quidem enim duo modi erant utique per vacua et tactum. hic enim indivisibile unumquodque. Platoni autem secundum tactum solum vacuum enim non esse inquit.

CDat tertiam differentiam quia Leucippus duobus modis saluabat huiusmodi transmutationes naturales per vacuum: et per tactum. nam hic. Democritus unumquodque principiorum ponebat indivisibile. oportebat ergo cum ponere inter huiusmodi solida indivisibilia aliquas vacuitates ut fieret magnitudo Plato autem: quod inquit non esse vacuum: non potuit saluare generationem: et tales transmutationes naturales nisi per tactum solum. Est ergo hic triplex differentia assignata. quia Democritus principia aliter dixit esse solida et infinitarum figurarum et posuit vacuum. Plato vero huiusmodi principia dixit esse superficies et posuit ea finitarum figurarum et negavit vacuum. Advertendum autem translationem novam etiam in hoc passu esse defectuam.

Indivisibilibus autem planities diximus in prioribus sermonibus. de indivisibilibus autem solidis amplius est dicere. ideo hoc accidens relinquatur nunc.

Constitutis opinionibus antiquorum et comparatis eis ad se invicem. In parte ista improbat eas. Opiniones autem suppositae fuerunt quatuor. scilicet. Melissus Democriti Empedocles et Platonis: hic melissus negavit actionem et passiones. ideo de eo non est hic cure. Platonis autem opinio incidet aliter fuit adducta. hoc accidens reprobat. principaliter igitur redarguuntur Democritus et Empedocles. propter quod hec pars dividitur in partes duas: quod per philosophum improbat opiniones Democriti ponentis actionem et passionem fieri per contactum indivisibilium corporum. 2° arguit per opinionem Empedocles quod ponebat actionem et passionem per poros ibi. (Quicquid igitur per poros.) Circa primum duo facit. quod primo continetur se ad dicenda. 2° eregitur de intento ibi. (Ut autem parum.) Dicit ergo quod planitiesbus id est de indivisibilibus planitiesbus ut supplet alia

ista diximus in prioribus sermonibus. id est 3° de celo et mundo. q. d. quod contra opinionem Platonis ponentis superficies indivisibiles non oportet hoc principaliter dicere: cum de ea alibi sufficienter sit dictum: sed de indivisibilibus solidis. id est de opinione Democriti est amplius dicere: quod non est de ea sufficienter dictum. ideo hic accidens. id est consequens relinquatur nunc: quod non contingit dicere de eo. Deinde cum dicit.

Et autem parum discedentes dicamus. necessarium et impossibile unumquodque dicere indivisibili. non enim possibile pati nisi per vacuum nullius actuum passionis. neque enim calidum nec frigidum oportet esse indivisibile.

Consequitur de intento improbando opiniones Democriti et duo facit: quod primo improbat ea quod ad actionem et passionem. 2° quod ad corpora indivisibilia que per actionem et passionem saluabat ibi. (Amplius autem inconueniens.) Circa primum duo facit: quod primo facit quod dictum est. 2° ex his que dixerat arguit contra Platonem ibi. (Hec enim in solida.) Democritus autem in loquendo de actione et passione quasi contradictoria implicabat. ponebat enim corpora in divisibilia et ponebat in eis qualitates activas et passivas. ponendo corpora indivisibilia negabat actionem et passionem. ponendo qualitates activas et passivas cogebatur ponere actionem et passionem. tria ergo facit: quod primo ostendit Democritum non posse saluare actionem et passionem. 2° ostendit quod oportebat eum talia ponere. 3° quoddam quod supposuerat probat. 2° ibi. (Quamvis hoc inconueniens.) 3° ibi. (Sed tamen inconueniens.) Dicit ergo. ut autem parum discedentes. dicamus quod necessarius est dicere secundum opinionem Democriti unumquodque indivisibilem corporum est impossibile. id est non posse pati: vel esse impossibile pati per vacuum. Cum ergo in divisibili corpore non possit esse vacui non erit tale corpus actuum: vel est susceptivum alius actus passionis. unde nec erit durum nec frigidum. Notandum autem quod ex dictis possunt formari duo media contra Democritum: ut sit primum medium: quod cum poneret actionem per vacui. secundum indivisibilia corpora: nec potest esse actio: quia in indivisibili non potest esse vacui. 2° medium erit quod corpus indivisibile non erit passionis actuum: et actio et passio inter talia corpora referuari non poterit: quod frigidum et durum: et alie qualitates passionabiles per quas est agere et pati in indivisibili referuari non possunt. Deinde cum dicit.

Quamvis hoc inconueniens sit solum dare circulari figure. calidum necesse enim et contrarium frigidum alicui alij adaptare figurarum. inconueniens autem si hec quidem existunt. dico autem caliditas et frigiditas. gravitas autem et levitas durities et molles non existunt.

Ostenso Democritum non posse saluare actionem et passionem ostendit quod oportebat eum talia ponere: et tria facit. Primum quod tripliciter hoc ostendit. 2° pars ibi. (Sed tamen gravius.) 3° ibi. (Sed si durum.) Prima ratio talis est: quod si Democritus adaptabat calidum circulari figure: quod dicebat athomom rotundos esse calide nature: inconueniens est hic si solum calidum adaptabat tali figure: quod necessarium erat contrarium. scilicet. frigidum alicui alij figure adaptare: quod si unum priorum est in natura et reliquum. inconueniens est si existit hic. caliditas et frigiditas. et non existit gravitas et levitas durities et molles: sed supple his existibus est actio et passio. ergo Democritus oportebat reponere actionem et passiones cum poneret ea per que actio et passio hic fieri. Deinde cum dicit.

Sed tamen gravius secundum excedentiam

I. c. 5.

I. c. 64

I. c. 70

I. c. 69.

I. c. 65.

I. c. 68.

No^m

I. c. 65.

I. c. 66.

I. c. 77

I. c. 66.

inquit esse Democritus vñq̄q̄ idiuuū
quapropter 7 calidius. talia aut entia nō pa-
ti adinuicē impossibile. verbi gratia. a mul-
tum excedente calido leuiter calidum.

Ponit 2^m rōnē: q̄ Democritus vñq̄q̄ idiuuū
i. in vnoquoq̄ genere idiuuū ponebat aliquid gra-
uius fm excedētiā: 7 ponendo vñū grauius alio ponebat
vñū leuius alio. quapropter etiam ponebat vñū calidius
alio: sed talia entia nō pati adinuicē est impossibile. verbi
gratia. a multū excedente calido patitur 7 corrumpitur id
q̄d est leuiter 7 remisse calidū. quare oportebat Democri-
tum ponere actionē 7 passionē. **D**einde cum dicit.

I. c. 67 **S**ed tñ si duruz 7 molle: molle aut in pa-
tiendo aliud dicit. sub actiū enī 7 molle.

Ponit tertiam rationem. nam Democritus dicebat ali-
qua entia esse dura: sed si ponatur aliquid duruz: vt quia
forte frigidum ponitur esse durum: oportet q̄ 7 molle po-
natur aliquid. sed molle dicitur in patiēdo aliquid aliud.
sub actiū enim molle. durum autem magis actiū.
sed ponendo actiū 7 subactiū vt ponendo duruz 7
mo le oportebat eum ponere actionē 7 passionē. et
go 7c. **D**einde cum dicit.

I. c. 68. **S**ed tamē inconueniēs si nihil existit nisi
solū figura. 7 si existit vñū aut solū. verbi gra-
tia. hoc quidē frigidum. hoc aut calidū. ne-
q̄ enim vna aliqua esset natura eoz.

Quoddam quod supposuerat probat. supposuerat enī
superius huiusmodi corpora inuisibilia non posse esse acti-
ua 7 etiam susceptiua passionis: 7 nō posse esse nec calida:
nec frigida: que non sunt omnino manifesta. superius enī
tetigit quasi duo media simul ostendendo Democritum
non posse saluare actionem 7 passionem: sed medium de
vacuo satis fuit notum: aliud autem medium non sic no-
tum erat. ideo supplet h̄ rationem illam. dixerat enim au-
croz superius h̄mōi corpora inuisibilia non eē actiua 7
passiua: q̄ non sunt passionū susceptiua. nō enim p̄t esse
neq̄ dura neq̄ frigida: nec habere h̄ passionē fm cor-
pus: q̄ esse passionatū potest intelligi dupl̄: vel q̄ habeat
vnā passionē tantū intransmutabiliter: ita q̄ sit tñ cali-
dum: 7 nō possit infrigidari. vel q̄ habeat plures qualita-
tes successive 7 intransmutabiliter. ideo duo facit: q̄ primo
ostēdit corpora inuisibilia nō posse habere tñ vnā qua-
litatem intransmutabil̄. 2° q̄ non possunt habere plures
transmutatiuas ibi. (Similiter aut impossibile.) Dicit er-
go q̄ inconueniens est si corporibus inuisibilibus nihil
existit nisi solū figura: q̄ fm solam figurā non proprie est
actio 7 passio: 7 si existet ei aliqua alia q̄litas quero: vtruz
hoc sit vñū solum. verbi gratia. q̄ hoc sit frigidū solū: ita
q̄ non possit esse calidum. hoc autē calidum solum: quod
stare non p̄t: q̄ nō esset aliqua vna natura eorum. si ergo
oia existentia in spha actiūoz 7 passiūoz continentur in
vna natura: q̄d est eoz mā. opz talia esse trāsmutabilia ad
inuicē: 7 q̄ non solū cōperat eis vna qualitas tātū. **N**o-
tandū aut q̄ inconueniens est corporibus inuisibilib^o er-
quo ponuntur actiua 7 passiua dare eis solam figurā abs-
q̄ aliqua alia qualitate: q̄ fm solā figurā non est
actio 7 passio: cū mathematicis cōperat figuratio que sūt
abstracta ab actione 7 motu. **D**einde cū dicit.

Similiter aut impole si multa vni. indiu-
sibile enim ens in eodē habebit passiones. q̄
propter: 7 si patitur secundū q̄ ifrigidatur.
hoc aliquid 7 aliud faciet aut patietur eodez

autem modo 7 de passionibus alijs.

Dicit q̄ corporibus inuisibilibus nō possunt cōpetere
qualitates transmutabiliter. dicens. sūt esse impossibile mul-
ta. a. multas qualitates contrarias posse inesse vni corpo-
ri inuisibili: vt q̄ de vna qualitate transmutetur in alia.

Ad cuius euidentiam notandum q̄ sicut in motu lo-
cali mobile non simul mutat totū locū suū: sed prius mu-
tat fm vnā partem: postea fm alia: ita q̄ mobile partiz
est in termino a quo: 7 partim in termino ad quē: ita q̄ al-
teratur nō statim mutat totā qualitates suas. sed prius al-
teratur in parte propinquozi agentia: ita q̄ cū alteratur
alterabile est quodāmodo sub diner sis qualitatibus. si er-
go inuisibile ens ponatur alterari: q̄ inuisibile nō ha-
bet partem 7 partem. in eodem habebit passiones contra-
rias. quapropter si patitur. i. si alteratur inuisibile vt si
infrigidatur hoc idē. i. fm aliquid sui 7 aliud. i. fm aliud
sui faciet aut patietur aliquid aliud. dictum est enim altera-
bile dum alteratur esse sub oppositis qualitatibus: vel er-
go inuisibile habebit partē 7 partem: ita q̄ fm. aliud 7
aliud patiatur: 7 tunc inuisibile erit diuisibile vel idē ha-
bebit opposita: quorum vtrūq̄ est inconueniens. 7 quod
dictum est de calido 7 frigido eodem modo intelligendū
est 7 de alijs passionibus. nullo ergo modo idiuuūle trā-
smutari potest de vna transmutatione in aliam. **N**otā-
dum autem ex his declaratum esse medium superius po-
situm: nam si inuisibile non habet vnā qualitates in-
transmutabiliter nec potest habere qualitates successive
7 intransmutabiliter: patet q̄ inter talia non est actio 7 pas-
sio: nec aliq̄d talium est passionis actiū vel susceptiū:
cū nullū inuisibile habere possit aliquam passibi-
lem qualitatem. q̄s ē ergo q̄ nec sit duruz nec frigiduz vt
medium supponebat. **D**einde cum dicit.

Hec enim 7 solida 7 planitiem dicentibus
indiuisibilia contingit eodez modo. neq̄ ra-
riora enim neq̄ densiora est possibile gene-
rari vacuo nō ente in inuisibilibus.

Ad aptat h̄mōi inconuenientia contra Platonē. dicens.
q̄ dicentibus inuisibilia solida 7 inuisibile planitiem
i. Democrito 7 Platoni contingit dicere eodez modo q̄
nullus istoz poterat proprie saluare actionem 7 passionē.
Rursum quilibet istoz oportebat ponere vacuum: q̄ in-
diuisibilibus. i. fm inuisibilia non est possibile generari
rariora 7 densiora non ente vacuo. **A**d euidentiaz au-
tem dictoz notandū q̄ si vnuz inuisibile attingeret ali-
ud nō faceret magnitudinē. sed opz q̄ iterponatur vacu-
um inter inuisibilia. si dz magnitudo cōstituitur: tunc fm
quandaz apparentiam saluabitur densum cū inuisibi-
lia erūt propinquoza: 7 rarū cū erunt remotiora. **N**otā-
dum ē: q̄ si est inconueniens nō saluare actionē 7 passio-
nem 7 ponere vacuū inconueniens est omnis positio de in-
diuisibilibus: cū h̄ inuisibilia dicantur esse planities: vt di-
cit Plato: siue cū dicantur eē solida vt posuit Democritus.
in tñ tñ peius dixit Plato q̄ Democritus. q̄ cū oportet
ret eum ponere vacuū negat ipsum: licet enī sit incōue-
niens ponere vacuū: bene tñ fecit Democritus q̄ posuit
ipsum ex quo sequebat ad potentiā suam. inter cetera enim
maxime est attendendū in scientia non dicere repugnans
7 non ignorare quanti ponderis sit vox propria.

H plus aut inconueniens 7 par-
ua quidē inuisibilia esse. magna
aut nō nunc quidē magis rationa-
biliter maiora cōfringētur. q̄ par-
ua qdē non dissoluuntur facilius paruis. ver

Nōndū

Nōndū

I. c. 69

Nōndū

No^m

Nōndū

I. c. 70

bi gratia magna quidez procedunt ex multis. indiuisibilia autem vniuersaliter magis q̄ magnis existit paruis.

C Post q̄ philosophi improbaui opinionem Democriti q̄tū ad agere et pati. In parte ista improbat eam q̄tum ad corpora indiuisibilia: per que dicebat fieri actionem et passionem: et tria facit fm q̄ tripliciter improbat Democritū in ponendo corpora indiuisibilia esse rerū p̄cipia et esse causas actionis et passiōis. q̄ primo facit hoc accipiēdo indiuisibilitatē fm q̄tūatem. 2° accipiēdo indiuisibilitatem fm formā. 3° accipiēdo indiuisibile absolute. 2° ibi. (Amplius autem vtrūq̄ vna.) 3° ibi. (Amplius autem quidem quid est.) Dicit ergo q̄ incōueniēs est positio Democriti ponēs parua esse indiuisibilia et non magna. licet enim magis rōnabiliter. i. magis prompte et agiler manifestā constringatur q̄ parua: q̄. i. h. i. magna dissoluitur. idest diuidunt facilius parua. verbi gratia. quia magna offendunt ex multis partibus. hic enim corpora actiua et passiva de quibus loquimur: sicut se habent ad offendere et agere: ita se habent ad offendere et pati siue ad diuidi: ideo dicit ex multis partibus offendūt et agunt: et sicut ex multis partibus offendunt et agunt: ita de facili in multas partes diuidi et pati possūt. alia autem littera ubi nos habemus. offendit. habet. procedūt: et tūc est facili intellectus. nam q̄ magna procedunt ex multis paruis. ideo sunt de facili diuisibilia. sed vniuersaliter idest absolute quare existit. i. competit. dicere. magnis q̄ paruis. q̄ dicat non est dare causam. nam absolute ratio diuisionis est quantitas. Et ergo tāz corpora magna q̄ parua sunt q̄ta et non sint magis q̄ta h̄ q̄ illa: quia q̄tūas non suscipit magis et minus non erant hec magis diuisibilia q̄ alia. **C** Deinde cum dicit.

L.c. 71
L.c. 73

L.c. 71

L.c. 72

C Amplius autem vtrum omnium vna natura illorum solidorum aut differt alterum ab alteris. quēadmodū si hec essent ignea. hec autem terrea. secundum tumorem. figdē. n. vna natura est omniū: quid diuidēs: aut quare non sunt tangentia vnum quem admodum aqua aquam tangit. nihil enim differt posterior aqua a priori. Si autē alia q̄lia hec. et manifestū q̄ has ponendū p̄cipia et cās contingentū magis q̄ figuras.

C Ostendit p̄cipia rerum non posse esse corpora indiuisibilia considerando indiuisibile fm formā siue secūdm materiam. et duo facit: q̄ primo proponit q̄d itēdit. 2° as. signat cām dicti. 2° ibi. (Amplius autem differentia in natura.) Dicit ergo q̄ si ponunt corpora indiuisibilia eē p̄cipia rerū: et esse causas actionis et passiōis: queret de illis indiuisibilibus: vtrū sit omniū illorū solidorū vna natura. aut differt alterū ab alteris: quēadmodū si h̄ q̄dez fm tumorem. i. fm naturalem quantitates eēnt ignea. i. ignee nature: h̄ autem terrea. Siquidem est vna natura omniū illorū quid est diuidens. i. quid est distinguēs inter ea: aut quare tangentia non sunt vniū quēadmodū quando aq̄ tangit aquā. nihil enī differt aqua posterior a priori. q̄. b. h̄mōi corpora indiuisibilia non possunt poni eiūsdē nature: q̄a composita ex eis non distinguuntur: nec esset differentia inter entia: sed sicut tota aq̄ est eiūsdē nature: cū alia aq̄: et cum guttis ex quibus componit sic quelibet mixta essent eiūsdē nature inter se: et haberent eandē naturā cum athomis ex quibus procederent. non ergo pōt poni h̄mōi indiuisibilia esse indifferentia fm nām: cū in entib⁹

videamus dīam naturalem: sed si ponatur alia q̄lia. i. si ponantur habere alietatē et differentia in q̄tūatibus et in naturalibus formis manifestū est q̄ has differentias naturales est ponēdum esse p̄cipia et causas rerum contingentū magis q̄ figuras. i. magis q̄ corpora figurata. ergo ea que ponit p̄cipia: nec debēt poni indiuisibilia fm q̄tūatē vt pbat ratio p̄ma: nec fm naturam: vt probat h̄ ratio 2^a. et h̄mōi naturas diuersas: magis est ponendū esse p̄cipia rerum: et esse causas actionis et passiōis: q̄ ipsa corpora figurata. **C** Deinde cum dicit.

C Amplius autē dīa in natura vtiq̄ facient et patientur approximantia adinuicem.

L.c. 72

C Probat quod supposuerat: videlicet differentia fm naturam esse rerum p̄cipia et causas actionis et passiōis. nam illa sunt talia que agunt et patiuntur approximata ad seinuicem: sed differentia in natura facient et patiuntur ad seinuicem. ergo talia sunt ponenda p̄cipia rerum contingentium. i. rerum mixtarum que contingit vt producantur ex athomis et ponenda sunt talia esse causas actionis et passiōis. **C** Deinde cum dicit.

C Amplius q̄dem qd est quod mouetur. si quidem enim aliud passiuum est. si autem ipsum seipsum vnūquodq̄ autem diuisibile erit. secundum aliud quidez mouens: secundum aliud autem motum: aut secūduz idem contraria existunt. **C** Et non solū materia erit: sed et potentia vna numero.

L.c. 73

L.c. 74

C Adducit tertiam rationem contra positiones Democriti de corporibus indiuisibilibus. ponebat. n. Democritus corpora indiuisibilia esse p̄cipia rerū: et tamē dicebat diuisimodi corpora moueri et ferri in vacuo. sed tunc querit qd est qd mouet. i. per qd mouet h̄mōi diuisibile. figdē. n. aliqd. i. si mouet per aliud tūc est qd passiuū: et nō est p̄mū corpus. p̄ma enim corpora: q̄a sunt p̄cipia rerū: nō mouebant ab alio p̄cipio extrinseco. si autem ipsum indiuisibile corpus mouet fm seipsum: tunc vnūq̄q̄ tale corpus diuisibile erit: q̄ fm aliud est mouēs: et fm aliud motū. pbat enī in. 7. phisicorū q̄ omne qd mouet ex se ē diuisibile et in talia duo: q̄rum vnum est per se mouens et aliud per se motum: q̄a si nō esset fm aliud mouens et f3 aliud motum fm idem existerent contraria q̄ posito materia nō solū esset vna potentia idest fm potentiam essentialē: sed etiā esset vna potentia supple fm esse sub vitro. q̄ priorū postq̄ in eodē simul contraria ponitur h̄ autē rō simpliciter probat corpora q̄ ponit rerum p̄cipia non posse esse indiuisibilia. **C** Notandū autē q̄ alia littera habet h̄ conuersor: videlicet q̄ mā non esset vna numero: sed etiā vna potentia: qd ad eundem intellectum trahit: vt dicat materia vna potentia. idest mā vna fm dispositionem: q̄a tunc aliquid est proprie in potentia ad aliud quando est materia propinqua et disposita respectu illi⁹ vt eo absolute loq̄ndo est in potentia ad statūam: non tera vt probat. 9. metaphysice. debet ergo textus alterius translationis sic exponi q̄ si in eodem ponunt esse contraria materia nō solum erit eadem numero per essentiam: sed etiā est eardē potentia. i. erit eadem vt est propinqua et disposita: et vt accipitur fm esse qd falsum est.

L.c. 8.

Nōndū

L.c. 12.

L.c. 75.

C Aliq̄z quidē igif per pororum motionē inquirunt passionēs cōtingere. sed figdē et plenīs poris supfluūt poris. si enī patitur aliqd ita esse et si non poros habēs patiet eodē mo-

do: sed ipsum continuum ens.

Conprobatur opinio de actione et passione secundum corpora in diuisibilia que dicebat esse Democritum. In pre ista improbat opinionem per poros que dicebat esse Empedocle. Diuisibilis autem hec pars in duas partes, quia primo improbat talis opinio quantum ad agere et pati. 2° quantum ad modum agendi et patiendi ibi. (Diuisibilibus autem omnino corporibus.) Prima pars diuisibilis in tres: quia primo improbat dicta opinio secundum quod contrarium agit in sensum. 2° putabile sensibile agit in sensum. 3° improbat vniuersaliter quantum ad omnem actionem et passionem. 2° ibi. (Amplius autem quomodo contingit.) 3° ibi. (Vniuersaliter autem poros facere.) Ad euidenciam autem prime rationis notandum Empedocle posuisse actionem et passionem per poros: quia agens ingrediebatur per poros illos et replebat eos: quos replendo transmutabat passum. contra hoc autem arguens philosophus ait: quod quicquid inquit contingere passionem per motionem pororum. id est per hoc quod agens mouet et in greditur poros: siquidem quia plenus poris sit passio. superfluit poris: quia si aliquid patitur si ponatur ita esse habendo poros: patitur et eodem modo: et si non sic poros habet sed si ipsius ens continuus. Et notandum autem quod ponentes passionem fieri per poros ex quo ponebant poros repleri ex ipso actiuo non plus faciebant ibi porum nisi: quia per eos ponebant agens iuxta passum. Cum ergo possit esse actiuum iuxta passum poris non existens in superfluit porum. Et deinde cum dicit.

I.c. 76
Nōndū

Nōndū

I.c. 76

CAmplius autem quomodo contingit de inspicere et videre ut dicunt. neque enim secundum tactum contingit transire per transparentia neque per poros si plenus unusquisque. Quid enim differt non poros habere. omne enim sic erit plenum. sed et si vacua quidem hec. necesse autem corpora in eis habere: idem contingit rursus.

Conprobatur specialiter hanc rationem prout sensibile agit in sensum. et duo facit. quia primo permittit rationem. 2° remouet quandam cauillationem ibi. (Si autem talia.) Dicit ergo quod contingit accidere de inspicere. id est de videre. quasi dicat. quod sit visio: si est ita ut dicunt. ponebant enim sic loquentes transparentia plena poris: ut per tales poros fieret visio: ut radij visuales transiret pillos: et tangeret rem visam: vel secundum ipsa visibilia transiret per eos et fieret quidam contactus rei visibilis et visus. sed tunc queritur de his poris: aut sunt pleni. aut vacui: si sunt pleni non poterit vere transire radius vel res visibilis: ut fiat contactus rei visibilis ad visum. ideo ait quod sensus tactus non contingit transire transparentia neque per poros. Immo per poros si ponuntur pleni: quod sic omne. id est totum erit plenum. sed si ponantur porum vacui necesse est corpora habere in eis: tunc idem continget rursus: videlicet quod non erit ibi transitus. et per consequens quod non erit ibi visio. Et deinde cum dicit.

CSi autem talia secundum magnitudinem suam sunt ut non suscipiant corpus aliquod: ridiculum paruum quidem existimare vacuum: magnum autem non esse vacuum: quaecumque autem vacuum aliquod existimare dicere nisi regionem corporis. Quapropter manifestum quoniam omni corpori: scilicet secundum tumorem simile erit vacuum.

CRemouet quidam cauillationem. diceret forte aliquis quod magni porum replentur corpore non parui. contra hoc arguens ait: quod si ponatur vacua talia. id est ita parua secundum magnitudinem: ut non suscipiant corpus aliquod. ridiculum est par

uum existimare vacui et non susceptiui corporis. Immo ridiculi est quicquid aliquod vacui existimare dicere esse simpliciter. vacui enim non debemus dicere esse aliquid nisi regionem corporis: id est hoc possit esse vacui ab hoc corpore: vel ab illo. non tamen potest esse vacui simpliciter ab omni corpore: et quia in omni tali vacuo et in omni tali regione est aliquid corpus: manifestum est: quoniam omni corpori secundum tumorem. id est secundum magnitudinem est assignare equale vacui. id est equalem locum et equalem regionem. Et notandum autem quod sicut materia absoluitur ab hac forma vel ab illa: nunquam tamen absoluitur a forma simpliciter: ita locus absoluitur ab hoc corpore: vel ab illo: nunquam tamen absoluitur a corpore simpliciter. sed est dare vacuum secundum quod. et huiusmodi vacui nihil est aliud nisi regio: siue locus paruius vno corpore: et plenus alio: et ideo cuilibet regionem et cuilibet vacuo est adaptabile aliquod corpus. Et notandum etiam quod per hoc ratio prius assignata melius apparet. nam si visio sit per poros ut transeat inde visus vel res visa si illi porum ponunt pleni impeditur visio. si autem ponuntur vacui: quia non possunt poni vacui simpliciter: sed oportet eos ponere plenos aliquo corpore: quod erant in eis corpora aliqua. rursus pergitur idem: quod impeditur actus videndi. Et deinde cum dicit.

CVniuersaliter autem poros facere superfluum. siquidem enim nihil facit secundum tactum: neque per poros transiens facit. Si autem in tangendo et poris non entibus. hec autem patientur: hec autem facient ad se invicem hoc modo innatorum.

Costendit quod vniuersaliter non est poros ponere. et duo facit: quia primo facit quod dictum est. 2° epilogat. 2° ibi. (Quoniam ita.) Dicit ergo quod vniuersaliter poros facere superfluum est. siquidem nihil facit. id est nihil agit secundum contactum: neque transiens per poros aliquid faciens: cum porum non faciant nisi ut agens attingat passum. si autem in tangendo visus est actio poris non entibus: quod sine eis potest esse contactus: sed patientur: sed facient ad invicem modo innatorum. id est modo quod apta sunt nata agere et pati. Et deinde cum dicit.

CQuoniam ergo ita dicere poros ut quidam existimant aut mendacius aut inane est manifestum ex his.

CEpilogat dicens. quod manifestum est ex his que dicta sunt quod dicere ita esse poros: ut quidam existimant. aut est mendacium: quod est falsum: aut inane. id est superfluum: quia sine eis potest saluari actio et passio. Et deinde cum dicit.

CDiuisibilibus autem omnino corporibus entibus poros facere ridiculum est. secundum id enim quod diuisibilia sunt possunt separari.

Conprobatur positio de pororum quantum ad modum agendi et patiendi. diceret forte aliquis quod non esset necessarium poros ponere propter actionem ipsam: sed propter modum agendi ut facilius fiat actio. nam actiuum ingreditur passum: ideo est modicum agentis iuxta modicum passum. propter quod facilius sit actio et passio: ideo ait: quod corporibus entibus omnino diuisibilibus ridiculum est poros facere. secundum id enim quod diuisibilia sunt separari possunt: et poterit supplere esse modicum vnius iuxta modicum alterius absque positione pororum: sicut apparet in mixtura humidorum. omnino ergo superfluum poros ponere ut dicebatur.

CUo autem modo existit generare in entibus et facere et pati dicam.

CIn pre ista determinat philosophus de agere et pati secundum opinionem propriam. et duo facit: quia primo conueniat se ad dicenda. secundo exequitur de

Nōndū

Nōndū

I.c. 77.

intento ibi. (Accipientes principium.) Dicit ergo q. quō
erit generare. i. fieri in entibus facere et pati. dicam sup
ple fm opinionē ppriam: ex quo diximus quō sit actio et
passio scdm opinionem aliorum. Deinde cum dicit.

**Accipientes principium dictum multo-
tiens. Si enim est hoc potestate hoc autem
actu tale innatum est.**

**Exequitur de intento: et duo facit: quia pmo inuestigat
conditiones agentis et patientis. 2° ex huius conditionib⁹
venatur defectum antiquorum ponentium poros propter
actionem: et passionem ibi. (Tunc quidem existimare pa-
ti.) Circa psum duo facit: q. pmo inuestigat conditōes
agentis et patientis ex parte ipsius actui et passiui. 2° ex par-
te modi agendi et patiendi ibi. (Magis autem et minus.)
Circa primum duo facit fm q. duas tales conditiones in-
uestigat. 2° ibi. (Non tum quidem patitur autem non.)
Dicit ergo q. vna conditio actui et passiui sumi debet ac-
cipiendo illud principium quod est dictum multotiens: vi-
delicet q. si hoc. i. passum est potestate. i. est in potentia: h
autem. i. agens est in actu tale est innatum agere et pati. est
ergo h conditio q. tale debet esse patientis in potentia qua-
le est agens in actu. Deinde cum dicit.**

**Non tum quidem pati tum autem nō pa-
ti. Sed omnino scdm quantum est tale.**

**Ponit scdm conditionem q. patientis debet esse passibile
fm quodlibet sui. nō tum pati. i. fm vnam partem est pas-
sibile: tum autē nō pati. i. nō patitur. sed omnino fm quā
cūq. ptem debet esse tale. Deinde cum dicit.**

**Magis autem et minus. secundum q. ta-
le magis est et minus. et hac vtiq. poros ali-
quis dicit et magis inesse vt in metallicis:
extendunt se passue non continue.**

**Assignat conditiones agentis et patientis fm modum
agendi et patiendi: tria facit: fm q. tres tales conditōes
assignat. 2° ibi. (Continuum igitur.) 3° ibi. (Similiter autē.)
Dicit ergo q. patientis debet pati magis et minus fm q. est
magis et minus tale. i. magis et minus dispositum. et addit
quomō potest ex hoc verificari positio de poros dicens. q.
hac intentione dicit aliquis magis congrue in esse poros:
vt dicamus poros nihil aliud esse q. partes magis passi-
uas: vt appet in metallicis. i. in nucleis vbi sodiuntur metal-
la nō extendunt se vne continue passue: et si tales vne et ta-
les ptes magis passivas vellemus appellare poros cont-
git poros esse. Deinde cum dicit.**

**Continuum igitur vnumquodq. et vnus
ens impassibile.**

**Assignat secundam conditionem q. passum si sit conti-
nuum et vnumquodq. et per omnem modum quod non
sit scindibile: nec suscipiat peregrinas impressiones est im-
passibile ens. Deinde cum dicit.**

**Similiter autem et non appropinquantia.
nec sibi ipsis: neq. alijs que facere innata
sunt et pati. dico autem. verbi gratia. non so-
lum tangens calefacit ignis. Sed et si lon-
ge sit. aerem quidem ignis: aer autem cor-
pus calefacit innatus facere et pati.**

**Ponit tertiam conditionē q. non appropinquantia ne-
q. sibi ipsis neq. alijs que sunt apta nata facere et pati. i.
quādo agens nō appropinquat passio: nec per seipm: nec
per medium non sit passio et exponit quid est appropinquā-
re alijs: et per medium dicens. verbi gratia. nō solum ignis**

tangens calefacit aliquod corpus: sed et si longe sit potest
ipsum calefacere: vt si ignis calefacit aerem: aer autem ca-
lefacit corpus remotum ab igne: tunc aer est innatus face-
re et pati. Notandum autem has esse tres conditiones ex
modo et ordine agendi et patiendi. q. vt passum ordinatur
ad agens debet esse aliquo modo dispositum: et debet esse
aliquo mō scindibile: et debet esse imporimatum: vel per
seipsum. vel per medium. Deinde cum dicit.

**Tum quidem existimare pati. tum autem
non: determinantes q. in principio hoc di-
cendum. siquidem enim non vbiq. diuisibi-
lis magnitudo. sed est corpus indiuisibile
aut latitudo non vtiq. erit vbiq. passibile:
sed neq. continuum nullum.**

**Ex conditionibus assignatis inuestigat defectum anti-
quorū. et duo facit: q. pmo ostendit quomō passum pati-
tur fm quodlibet sui. 2° assignat antiquorū defectum. 2° ibi.
(Si autē hoc mendacium.) Dicit ergo q. existimare corp⁹
tum pati tum autē nō. i. nō pati fm quodlibet sui vt determi-
nemus et declaremus istud dictum resumendum est q. in
principio tetigimus. dictum enim fuit in principio cum sol-
uebat dubitatio Democriti et ostendebat quomō latebat
paralogismus q. magnitudo est diuisibilis in semp diuisi-
bilis. si ergo nō esset vtiq. magnitudo diuisibilis in semp
diuisibilis: sed supple relictum ex diuisione esset corpus in-
diuisibile: aut latitudo nō vtiq. erit corpus passibile esse
quālibet sui ptem: q. p. indiuisibilis non potest esse susce-
ptibilis passionis: sed neq. continuum nullum esset corp⁹:
supple si staret diuisio ad indiuisibilia. est ergo hec ratio:
q. corpus patitur fm omne sui: q. est diuisibile fm ptes
omnifariam diuisibiles. 3° ergo indiuisibile nō sit suscepti-
uum passionis: q. nulla pars corporis est indiuisibile fm
omne sui: est passibile corpus. Deinde cum dicit.**

**Si autem hoc mendacium et omne corpus
diuisibile nihil differt differentie diuidi. aut
tāgere aut vtiq. diuisibile esse. si enim segre-
gari potest secundum tactus: vt aiunt qui-
dam: et si nondum est diuisum possibile erit
diuisum possibile enim diuisum esse.**

**Assignat ex hoc defectum antiquorū. Ad euidentias
cuius est notandum antiquos phos ponentes poros in hoc
defecisse: q. credebant oportere corpus actu diuidi: vt fie-
ret actio et passio: qd nō est verū. sufficit enim corpus eē di-
uisibile vt h fiat. pōt enī aer successe ptes calefieri abs-
q. eo q. vna pars diuidatur actu ab alia pte. duo ergo fa-
cit in assignando h mōi defectum: q. pmo dicit q. nō opz
ponere passum esse actualiter diuisum ad hoc q. patiat.
2° assignat incōueniētia que sequunt h ponentes ibi. (Uni-
uersaliter autē h gfiari.) Dicit ergo q. si h est mendacium q.
corpus sit diuisibile in indiuisibilia. sed est diuisibile oē. i.
fm oēm ptem nihil differt dicē corpus diuidi in actu: aut
agens tangere corpus actu diuisum: aut esse diuisibile: q.
pōt fieri passio absq. hoc q. diuidatur in actu. nam si cor-
pus potest segregari fm tactus: vt quidam aiunt: et si nō
dum est diuisum actu possibile esset diuisum esse scdm ta-
ctus. Enim pro q. q. est possibile esse diuisum supple fm
quātitatem. Notandum autē q. diuidi fm tactum est di-
uidi scdm actionē agentis. tūc enī aer diuidit fm tactum
ignis: quādo pns tangit et calefit ab igne scdm vna ptem
q. fm aliam. Est g in etiā phs q. ad hoc q. passum diui-
dat p tactu agentis nō opz q. sit actu diuisum fm gtrita-
tē: h sufficit q. sit potētia diuisibile. Deinde cum dicit.**

Marli. de ge.

DD iij

Nōndū

L. c. 79°

Nōndū

Nōndū

Universali ter autem generari hoc modo scissis corporibus est inconueniens. destruit enim hic sermo alterationem.

Assignat inconuenientia que sequuntur ponentes quod ut fiat passio necesse est corpus actu diuisum quantitate et diuisum in partem. et duo facit scilicet quod ad duo inconuenientia adducit. primum enim ostendit quod hec positio destruit alterationem. 2° quod destruit augmentum ibi. (Amplius autem neque augmentatio.) Circa primum duo facit. quod primum mittit quod intendit. 2° manifestat quod dixerat ibi. (Videmus enim idem.) Dicit ergo quod dicere vniuersaliter. id est absolute et simpliciter generari hoc modo actionem et passionem scissis corporibus ita quod non possit fieri passio nisi corpora actu scindantur. hic sermo est inconueniens quod destruit alterationem. Deinde cum dicit.

Videmus enim idem corpus continuus ens quandoque quidem humidum quandoque autem coagulatum: non autem diuisione et compositione hoc patiens. neque conuersione et tactu: sicut ait Democritus. neque enim transductum neque transpositum secundum naturam neque transmissum coagulatum ex humido generatum.

Manifestat quod dixerat. et duo facit scilicet quod dupliciter manifestat. 2° ibi. (Neque autem nunc insunt.) Dicit ergo quod predicta positio repugnat apparenti alterationi. videmus enim idem corpus continuum ens non scissum quandoque quidem humidum quandoque coagulatum. et hic non est patiens nec diuisio nec compositio: ut quod a thomi diuisantur vel componantur adinuicem: nec conuersione: ut quod posteriores fiant anteriores: vel e contra: ut dicebat Democritus. ergo corpus quod non est transductum. id est transmissum: vel transpositum quod pars anterior fiat posterior: nec est transmissum quod pars superior fiat inferior. id est nullas scissuras. nullam diuisio nem est passum in partibus: et tamen ex humido generatum et factum est coagulatum. potest ergo esse alteratio absque actu ali diuisio. Deinde cum dicit.

Neque autem nunc insunt dura et coagulata indiuisibilia tumoribus sed similiter omne nunc humidum: quandoque autem durum et coagulatum est.

Manifestat hoc alio modo. dicens. quod facta tali alteratione corpori sic coagulato. nunc de nouo non insunt corpora dura et coagulata et indiuisibilia tumoribus. id est secundum magnitudinem: sed similiter omne. id est totum non habendo alias partes: vel plures ut diuisum. quandoque quidem est humidum: quandoque autem est durum et coagulatum. **N**otandum autem quod philosophus ait humidum fieri coagulatum absque eo quod insint ei corpora dura et coagulata. Ad remouendum opinionem Democriti qui poneret actionem et passionem fieri per corpora indiuisibilia: voluit humidum non fieri coagulatum: nisi aliqua corpora indiuisibilia dura et coagulata subingerentur illud humidum. Deinde cum dicit.

Amplius autem neque augmentationem possibile esse et diminutionem. non enim quodcumque erit factum maius siquidem. sed erit appositio et non esse transmutans aut mixto alio aut secundum se transmutante.

Ostendit hanc positionem destrui augmentum. ponebant enim antiqui alimentum ingredi poros aliter: et sic augmentare ipsum: sed si hoc esset nunquam cresceret ipsum alimentum: sed

solum porus eius essent repleti: sicut nec cresceret mitrus in altum si foramina eius obturarentur. ideo autem quod secundum hanc positionem non est possibile esse augmentationem et diminutionem: quod hoc posito quod dicitur. id est quilibet pars aucti non esset secundum quid maius: sed solum erit appositio ad illos poros. imo secundum hanc positionem non ponitur augmentum: eo quod alimentum conuertatur in membra. ideo hoc posito cibum non erit transmutans et alterans membra: et membra non erit aliquid aliud mixtum propter ipsum cibum: quod cibum non admiscebitur membris: nec ingredietur ipsis propter: sed solum subtrahit vacuitates eius: et membra non erit secundum se transmutans ipsum alimentum: que omnia requirunt ad augmentationem. **U**ltimo cum dicit.

Quid igitur est generare et facere et generari et pati adinuicem: et quomodo contingit et quomodo inquirunt quidam non: contingit autem: determinatum sit hoc modo.

Epylogat dicens. quod quid est generare et facere: et generari et pati adinuicem: et quomodo inquirunt et loquuti sunt antiqui determinatum sit hoc modo et.

Eliquum autem videndum de mixture secundum eundem modum methodi. hoc enim erat tertium propositum a principio.

Postquam philosophus determinauit de tactu et actione et passione hic tertio determinat de mixture: et duo facit: quod primo continuat dicta dicendis. secundo requirit de proposito ibi. (Scrutandum autem quid est.) Dicit ergo quod reliquum videndum est de mixture secundum eundem modum methodi. id est secundum eundem modum artis superius assignate. huius enim mixture fuit tertium propositum a principio. Exequis ergo duobus: ut de actione et tactu secutum illam methodum: restat exequi de mixture. Deinde cum dicit.

Scrutandum autem est quid mixtio: et quid miscibile: et quibus existit entium: et quomodo. Amplius autem utrum ne est mixtio: an hoc mendatum.

Exequit de intento. et duo facit: quod primo enumerat que sunt dicenda de mixture. secundo exequit de illis ibi. (Impossibile est enim.) Dicit ergo quod scrutandum est quid est mixtio: et quid est miscibile: et quibus existit entium. id est qualibus entibus existit mixtio: et quomodo fiat mixtio: aut est mendacium mixturem esse. Deinde cum dicit.

Impossibile est enim alterum altero misceri quemadmodum dicunt quidam: entibus quidem adhuc mixtis et non alteratis: non magis nunc mixta esse quam prius inquirunt: sed consimiliter se habere.

Incipit inquirere de predictis. **A**d cuius euidentiam notandum quod cum quicquid sunt proposita inter ea: tunc duo sunt ex quorum declaratione dependet veritas aliorum. nam si sciremus: an sit mixtio: et quomodo fiat mixtio: sciremus quod est mixtio: et que sunt miscibilia: et quibus. id est qualibus entibus existit mixtio siue que entia sunt miscibilia. duo ergo facit: quod primo inquit an sit mixtio. secundo quomodo fiat mixtio ibi. (Continuum autem huius quoniam.) Prima pars diuiditur in duas: quod primo obicit mixturem non esse. secundo habet obiectionem soluit ibi. (Hic quidem videtur sermo.) Mixtibilia autem tripliciter se habere possunt: quod vel ambo manet vel ambo sunt corrupta: vel alterum est corruptum: et alterum manet. tria ergo facit: quod primo ostendit mixturem non esse: si ambo miscibilia manet. secundo ostendit non esse mix-

Nondum

L.c. 81.

L.c. 82.

L.c. 83.

Nondum

L.c. 84.

L.c. 85.

tionem si alterum corrumpatur. tertio ostendit hoc non esse si ambo sint corrupta. secunda ibi. (Altero autem corrupto.) tertia ibi. (Eodem autem modo.) Dicit ergo quod quod admodum quidam dicunt impossibile est alteri alteri misceri: quod mixtio adhuc entibus. id est permanentibus: et non alterationis non magis inquit nunc mixta esse quam prius. sed contingit hominibus miscibilia consimiliter se habere nunc et prius. si ergo prius non erat mixtio: nec nunc. non ergo est mixtio si ambo miscibilia maneat. Et deinde cum dicit.

Altero autem corrupto: non mixta esse. sed hoc quidem esse hoc autem non esse. mixtionem autem similiter habentium esse.

Ostendit mixtionem non esse si alterum corrumpatur. dicens. quod altero corrupto non contingit mixta esse. sed hoc scilicet manens contingit esse: hoc autem scilicet corruptum non esse: et quod mixtio est similiter se habentium: cum hoc posito mixta non se habeat similiter: sed unum sit corruptum et aliud manens non erit ibi mixtio. Et notandum autem quod mixta debent se habere similiter: et non similiter debent se habere. similiter vero sunt in mixto: quod nullum eorum debet esse in actu: sed quodlibet in potentia. sed ante mixtionem: et post non debet se habere similiter: quod ante mixtionem debet esse in actu. cum vero sunt in mixto debent esse in potentia. prima ergo ratio ostendebat mixtionem non esse manentibus miscibilibus: quod se habebunt similiter miscibilia ante mixtionem et post. Secunda vero ratio ostendit mixtionem non esse altero miscibilium corrupto: quia non se habent similiter ut sunt mixta: et sic soluitur controuersia que videtur esse in textu cum primo probatur mixtionem non esse: quod miscibilia se habent similiter. secundo vero ostenditur hoc non esse. quia non se habent similiter. Et deinde cum dicit.

Eodem modo et si ambobus conuenientibus corruptum est alterutrum mixtorum. non enim esse mixta nullatenus entia.

Ostendit mixtionem non esse si ambo miscibilia sint corrupta dicens. eodem modo mixtionem non esse: scilicet ambobus miscibilibus conuenientibus corruptum est alterum mixtorum. nam cum miscibilia sint corrupta: et sint nullatenus entia: mixta esse non poterit. Et deinde cum dicit.

hic quidem videtur sermo querere quid differt actu mixtio a generatione et corruptione. et quid miscibile a generabili et corruptibili. manifestum enim quod oportuit differre si est mixtio quapropter his entibus manifestis quesita soluentur utique.

Soluit ad obiectiones factas. et duo facit. quia primo dat modum et viam ad soluendum predicta. secundo illam viam prosequitur ibi. (At vero neque.) Dicit ergo quod iste sermo videtur querere quid. id est in quo differt mixtio a generatione et corruptione: et quid differt miscibile a generabili et corruptibili. nam manifestum est quod si est mixtio: oportet eam differre a talibus transmutationibus. et subdit quo modo hec valent ad quesita. dicens. quod manifestis his entibus: videlicet quomodo differt mixtio ab alijs quesita soluentur. Et deinde cum dicit.

At vero neque materiam igni misceri dicimus neque misceri cum exardet. neque ipsam ipsis particulis nec igni: sed ignem quidem generari: hanc autem corrumpi.

Prosequitur dictam viam. et duo facit: quia primo separat mixtionem ab huiusmodi transmutationibus. secun-

do ex hoc soluit obiectiones. secunda ibi. (Quoniam autem sunt hec.) Notandum autem quod mixtio non solum est alia a generatione: sed etiam ab augmento: et alteratione. ad generationem autem concurrunt materia et forma. ad augmentum vero nutrimentum et nutritum ad alterationem quidem subiectum et accidens. et quia materia non miscetur formae: nec cibum corpori: nec figuram cere: mixtum nec est generatio: nec augmentum: nec alteratio. tria ergo facit: quia primo separat mixtionem a generatione. secundo ab augmento. tertio separat eam ab alteratione. secunda ibi. (Secundum autem modum.) tertia ibi. (Neque figuram.) Dicit ergo quod materiam non dicimus misceri igni: nec figuram dicimus commisceri combustibili cuius exardet ipsum: ita quod combustibile: quod est quasi materia ignis: nec miscetur ipsi igni secundum se totum: nec etiam ipsis particulis ignis: sed ignem. siquidem ex tali combustionem dicimus generari hanc autem materiam: scilicet combustibile dicimus corrumpi propter quod differt mixtio a generatione. Et deinde cum dicit.

Secundum autem modum eundem neque corpori cibum.

Separat mixtionem ab augmento. dicens. quod secundum eundem modum differt mixtio ab augmento: quod cibum non dicimus commisceri corpori cibato: quod tale corpus manet: cibum autem corrumpitur. Et deinde cum dicit.

Neque figuram cere mixtam neque figure tumorem neque corpus et albus: neque totaliter passiones et habitus posse esse mixta rebus. saluata enim videtur.

Separat mixtionem ab alteratione. ad alterationem enim concurrunt accidens et subiectum. ostendere ergo mixtionem ab alteratione differre est ostendere accidens et subiectum non esse miscibilia. tria autem facit. nam primo ostendit accidens non misceri subiecto. secundo ostendit quod accidens non miscetur accidenti. tertio ex his que dixerat increpat opiniones quorundam philosophantium. secunda ibi. (Sed tamen nec albus.) tertia ibi. (Sed hoc dicunt.) Dicit ergo quod non dicimus figuram cere mixtam nec figure tumorem. id est quantitatem cere. quasi dicat. quod figura et cera non sunt miscibilia quantum ad artificialia: nec corpus et album misceri possunt: quantum ad naturalia. et totaliter: id est vniuersaliter passiones et habitus: siue sint naturaliter: ut albedo corpori: siue artificialiter: ut figura cere non conuenit esse mixta rebus. id est substantijs suis. et est ratio: quia talia saluata esse videntur. nam passio manet passio et subiectum manet subiectum: miscibilia autem non manent actu in mixto. Et deinde cum dicit.

Sed tamen neque album et disciplinam continet misceri: neque aliud non separabilius aliquid.

Ostendit passiones non esse miscibiles adinuicem. dicens. quod si non conuenit simul misceri disciplinam et album: nec aliquid aliud de numero non separabilium: quasi dicat. miscibilia possunt habere per se esse: et sunt separabilia. accidentia non sunt hominibus: ideo misceri non possunt. Et deinde cum dicit.

Sed de hoc dicunt quidem non bene omnia quandoque simul esse dicunt et mixta esse. non enim omne omni miscibile. sed oportet existere separabile utrumque mixtorum. passionum autem nulla separabilis.

Increpat ex hoc opinionem quorundam antiquorum. dicens. quod non bene dicunt quidam omnia aliquando simul fuisse mixta. non enim omne omni est miscibile: sed oportet existere separabile utrumque mixtorum. passionum au-

Nōndū tem nulla est separabilis. **C** Notādus autem q̄ videtur fuisse opinio. Anaxagore omnia fuisse mixta: vt patet ex primo physicorum. **C** Deinde cum dicit.

I.c. 84 **Q**uoniam autem sunt hec quidem potētia hec autem actu entium. contingit mixta esse qualiter et non esse actu quidem ente ali quo generato ex ipsis. potentia autē adhuc utroq; quid erant ante q̄ miscerentur et nō partita. hic autem sermo quesuit prius.

C Ex differentia mixtionis ad alia soluit obiectiones factas. nam dicte obiectiones querunt quomodo miscibilia manent et sint in mixto: h̄ autem non manet vt penitus corrupto: cum mixtio differat a generatione et corruptio: nec manent vt saluata: cum differat mixtio ab alteratione: quia non manent miscibilia saluata vt manent albedo et corpus. cū ergo queritur num est mixtio: aut nūc manent ambo miscibilia: aut neutra: aut alterum dici debet q̄ ambo manent potentia et virtute: neutrum autem manet actu et secundum esse. Duo ergo facit philosophus: quia primo ostendit quomodo miscibilia manent: et quo modo non manent. secūdo quod dixerat manifestat ibi. (Videntur enim que miscerentur.) Dicit ergo q̄ entia hec quidem sunt potentia hec autē actu. mixta vt sunt in mixto conueniunt qualiter esse: quia sunt potentia: conueniunt autem qualiter non esse: quia non sunt actu. nam actu aliquid est generatum ex ipsis. mixtus ergo est in actu quod generatur ex miscibilibus: non autem ipsa miscibilia sūt: sed potentia: quia ad hoc utrunq; miscibilium sunt potētia vt redeant ad naturam suam: et non sunt que erant antequam miscerentur: et cum erant partita: id est diuisa et addit q̄ hic sermo quesuit prius: id est fuit primo quesitus. obiectiones enim prius facte solum hoc querebāt: scilicet quō miscibilia sunt in mixto. **C** Deinde cum dicit.

Videntur enim que miscerentur prius ex separatis puenientia et possibilia separari rursum. neq; manent igitur actu vt corpus et album neq; corrumpuntur. neq; alterum neq; ambo. saluatur enim virtus eorum: ideo hec quidem relinquuntur.

C Manifestat quod dixerat: videlicet q̄ miscibilia non manent actu: sed potentia dicens. q̄ que miscerentur ex prius separatis sunt conuenientia: et possibilia sunt separari rursum igitur miscibilia non manent actu vt corpus et album: quia tunc ex eis non fieret aliquid vnum: nec casu p̄tur supple omnino: neq; alterum neq; ambo. manent enim virtute et potentia. saluatur enim virtus eorum: et q̄ debet: videlicet vtum sit dare mixtionem sufficienter dictum est: ideo hec relinquuntur.

I.c. 85.

Scontinuum autem his questionē dicēdum vtum ne mixtio ad sensum est. vt quando ita in parua diuiduntur que miscerentur et ponuntur adinuicem hoc modo vt nō manifestus sit sensui vnum quodq; tunc mixta sunt.

C Postquam philosophus venatus est vtum sit possibile mixtio. In parte ista venatur quomodo contingat mixtionem fieri. et duo facit: quia primo ponit opinionē aliorum. secūdo opinionem propriam ibi. (Sunt utq; vt diuimus.) Circa primum duo facit: quia primo ponit aliorum opinionē. secūdo eas improbat ibi. Quoniam autem

I.c. 87.

tem non est. **C** Ad euidētiam autem dicendū notandum omnia antiquos in hoc defecisse: quia non ponebāt mixtionem fieri per mutūam transmutationem: ita q̄ ex miscibilibus resisteret natura vna communis et media: sed ponebant mixtionem fieri eo q̄ minimum vnius ponebatur iuxta minimum alterius. sed minimum tripliciter sumi potest: videlicet secundum subiectum secundū formam: et secundum quantitatem. Prima ergo pars diuiditur in tres partes: quia primo ponit opinionem ponentium mixtionem quantum ad minima secundū subiectum. secūdo quantum ad minima secundū formam. tertio quantum ad minima secundū quantitatem. secūda ibi. (Aut non sunt.) tertia ibi. (Si autem est omne.) Continuetur sic. ostensum est: an sit mixtio. Sed dicendū est vltius continuam questionem his que dicta sunt. videlicet quomodo mixtio est: vtum ne est mixtio ad sensum vt dicamus q̄ tūc miscibilia mixta sunt quando miscerentur in ita parua que diuiduntur et ponuntur hoc modo adinuicem vt vnum quodq; miscibilium non sit manifestum sensui: ita q̄ sit mixtio quantum ad minima secundū sensum. **C** Deinde cum dicit.

Aut non sunt sed vt quecūq; secus quam cūq; sit particulam mixtorum dicitur illo modo. verbi gratia ordeus mixtum frumēto quando quodcūq; secus quodcūq; ponet.

C Ponit secundam opinionem que ponebat mixtionem quantum ad minima secundum formam dicens. aut nō sunt supple mixta quantum ad minima secundum sensum. sed cum quecūq; particula supple secundum formam sit secus quacūq; particulam mixtorum illo modo dicitur mixtio. verbi gratia. ordeus est mixtum frumēto quandoq; granum ordeus ponetur secus quodcūq; granum frumēti. **C** Notādum autem q̄ vnum granum ordeus vel frumēti non est minimum secundum sensum: quia possumus sentire minus vno tali grano: nec est minimum secundū quantitatem: quia quodlibet tale granum quantitate est diuisibile in semper diuisibilia si est minimum secundū formam: quia diuisio vno grano frumēti non vltius videtur ibi reseruati talis speciei: ideo de minimo secundū formam videtur. hanc opinionem intelligi. **C** Deinde cum dicit.

Si autem est omne corpus diuisibile si est corpus corpori miscibile omniomeres quacūq; vtiq; opz partē fieri secus quamcūq;.

C Ponit tertiam opinionem que dicit: q̄ si corpus est diuisibile omne id est totaliter: et corpus est miscibile corpori omniomeres: id est secundum vnam et eādem rationem in toto et in partibus: oportet quodcūq; id est partem quacūq; minimam secundum quantitatem fieri secus quacūq; partem: ita vt sit mixtio totaliter: et secundum minimam quantitatem. **C** Deinde cum dicit.

Quoniam autem non est in minima diuidi. Neq; compositio idē et mixtio sed aliud. manifestum q̄ neq; secundū parua saluata oportet que miscerentur dicere mixta esse. compositio eni erit et nō praxis neq; mixtio.

C Improbatur p̄dictas opinioes: et tria facit: q̄ p̄mo improbat scō 3. scō 2. improbat p̄mā. tertio improbat tertiā. 2. ibi. (Si autē scōm parua.) tertia ibi. (Neq; diuisio.) Prima in duas scōm q̄ dupliciter improbat. scō 3. ibi. (Neq; habebit.) Dicit ergo quoniam autem non est diuidi in minima supple scōm formam vt compositio talis sit mixtio: quia

Nōndū

Nōndū

I.c. 86.

neq; idem est compositio et mixtio: sed aliud quod pro quia neque que miscentur secundum parua saluata. id est secundum minima in quibus saluatur forma et species. talia enim non contingit dicere esse mixta: erit enim ibi compositio et non paria. id est opere ratio et transmutatio: et per consequens mixtio. est ergo vis rationis: quod quantum ad minima secundum formam non est mixtio quia: talia manent intransmutata secundum suam speciem et saluata. C Deinde cum dicit.

Neq; habebit eandem rationem cum toto per. dicimus autem oportere si mixtura est aliquid. mixtura omnium esse. ut quemadmodum aqua pars aqua ita et temperati.

Ponit secundam rationem. nam si sic esset mixtio: pars non haberet eandem rationem cum toto: quia non quilibet pars mixti esset mixta. dicimus tamen hoc oportere si mixtum est aliud. oportet enim mixtum esse omnium. id est eiusdem rationis in toto et in partibus: ut quemadmodum quilibet pars aque est aqua: ita et quilibet pars temperati. id est mixti debet esse mixta. non ergo est mixtio quantum ad minima secundum formam: quia ibi esset signare partem non mixtam. C Deinde cum dicit.

Si autem secundum parua compositio esset mixtio et nihil contingeret horum: sed solum quod mixta ad sensum et ideo huic quidem mixtura si non videt quis acute: linceo autem non mixtum videbitur.

Improbat opinionem primam ponentem mixtiones quantum ad minima secundum sensum dicens: quod si fiat mixtio. id est parua quantum ad sensum: mixtio esset idem quod compositio: et hoc posito nihil contingeret horum que requiruntur ad mixtionem: sed solum diceremus quod mixta essent ad sensum. In mixtione enim requiruntur quod quilibet pars mixti sit mixta: et quod miscibilia non maneat actu: manerent enim miscibilia: et non quilibet pars mixti mixta esset: sed si fieret mixtio ad sensum nihil horum esset: et ulterius est inconueniens hoc dicere: quod idem huic esset mixtum si non videret acute. linceo autem qui acute videt: non videbitur mixtum: quia non latebit visum eius: quod potest latere visui alterius. C Deinde cum dicit.

Neq; diuisione ut quicumque secus quicumque pars impossibile enim ita diuidi. aut igitur non erit mixtio aut dicendum est hoc quomodo contingit fieri rursus.

Improbat opinionem de minimo secundum quantitatem dicens: quod neque diuisione quantitativa supple contingit mixtionem fieri: ut quicumque pars sit secus quamcumque partem: nam impossibile est ita diuidi corpus. secundum minima secundum quantitatem: aut igitur non erit mixtio: aut dicendum est rursus secundum opinionem propriam. quomodo contingit fieri hoc. id est fieri mixtum. C Deinde cum dicit.

Sunt utique ut diximus entium: hec quidem actiua: hec autem passiva ab his. hec igitur conuertuntur quorum eadem natura est actiua et passiva adinuicem. Hec autem faciunt impassibilia entia quorum non est eadem materia.

Ostendit quomodo sit mixtio secundum opinionem propriam. et duo facit quia primo premitit quedam necessaria ad propositum. secundo ostendit quomodo fiat mixtio: ibi (Acti uorum autem et passiuorum.) Circa primum duo facit

secundum quod duo talia premitit. secunda ibi. (Horum quidem igitur.) Dicit ergo: quod ut prius diximus quedam entium sunt actiua et passiva ab his id est ad se invicem. quedam non. et addit quod conuertuntur: quia quorum est eadem materia sunt actiua et passiva adinuicem et conuerso: et que faciunt et agunt impassibilia entia. non ergo est eadem materia et conuerso. C Deinde cum dicit.

Horum quidem igitur non est mixtio ideoque neque medicina facit sanitatem: neque sanitas est mixta corporibus.

Ponit preambulum dicens: quod horum non habentium eandem materiam non est mixtio. ideo medicina id est ars medicine non facit sanitatem supple miscendo se ei neque sanitas est mixta corporibus. C Notandum autem quod ars medicine non communicat in materia cum sanitate: quia talis ars est in anima. sanitas vero in corpore. Rursus sanitas non communicat in materia cum corporibus: quia corpora habent materiam ex qua. sanitas vero et omnia accidentia non habent materiam ex qua: sed in qua. C Deinde cum dicit.

Actiuorum autem et passiuorum quaecumque sunt facile diuisibilia multa quidem paucis et magna paruis composita non faciunt mixtionem: sed augmentationem dominantis: transmutatur enim alterum in dominans: ideo gutta vini mille millibus amphoris aque non miscetur. soluitur enim species et transmutatur in omnem aquam.

Postquam ostendit quod communicantia in materia sunt adinuicem impassibilia et miscibilia. non communicantia vero nec agunt passiva: nec miscentur adinuicem. In parte ista ex his preambulis ostendit quomodo fiat mixtio. et duo facit: quia primo ostendit quomodo non contingit fieri mixtionem. secundo vero quomodo contingit eam fieri. secunda ibi. (Quando autem potentius.) Dicit ergo quod quaecumque de numero actiuorum et passiuorum adinuicem communicantia in materia sunt facile diuisibilia si in talibus multa misceantur paucis et magna paruis: si composita non faciunt mixtiones: sed augmentationem dominantis: vincunt enim magna et non miscentur cum paruis: sed augmentantur ex eis: transmutatur enim alterum: id est paruum in dominans: id est in magnum et multum: ideo si gutta vini ponatur in mille millibus amphoris aque non miscetur: id est non est ibi mixtio. soluitur enim species vini et transmutatur. id est conuertitur in omnes: id est in totam aquam. C Deinde cum dicit.

Quando autem potentius adequantur equaliter tunc transmutatur utriusque in dominans ex sui ipsius natura: non generatur enim alterum sed medium commune.

Ostendit quomodo sit mixtio dicens: quod quando miscibilia adequantur equaliter. id est aliquo modo potentius: tunc utriusque ex natura sui ipsius transmutatur in dominans. id est transmutatur in naturam mediam que dominatur in mixtione: ideo addit quod non generatur ibi alterum miscibilium: ita quod unus totaliter dominetur et conuertat alterum ad naturam suam: sed generatur ibi medium commune. id est aliqua natura media in qua non actu et secundum esse: sed potentia et virtute referuatur utriusque miscibilium. Cum ergo queritur quomodo sit mixtio debet dici quod sit miscibilium comu-

Non dicitur

ars medicine non communis materia in sanitate non generatur mixtura

I. c. 88.

I. c. 89.

I. c. 89.

I. c. 87

I. c. 88.

Manifestū igitur ex his que dicta sunt quod est mixtio: et quod est mixtio: et quare est: et que sunt miscibilia entium: quoniam sunt quedam qualia passiva adiuncta et bene determinabilia et bene diuisibilia: hec enim neque corrupta esse ne cessarium quando mixta: neque adhuc simpliciter eadez esse que prius: neque compositiones esse mixtionem eorum neque ad sensum: sed est miscibile quodcumque bene determinabile ens passivum fuerit et actiuum: et tali miscibile est: ad omniomeron enim miscibile.

Epilogat circa determinata dicens: manifestus esse ex his que dicta sunt: quod est mixtio: et quare est: et quod modo est mixtio: et que de numero entium sunt miscibilia: quoniam sunt ea que sunt quedam qualia. i. contraria passibilia adiuncta et bene determinabilia sicut sunt humida et bene diuisibilia sicut sunt non vinctuosa nec viscosa: et manifestum est necessarium: quod si miscibilia quando sunt mixta necesse est corrupta simpliciter: neque ad hec simpliciter esse eadez eadem dico quod prius: quod non manent in actu secundum esse: etiam manifestum est mixtionem non esse compositionem: neque esse ad sensum tantum: sed ut dictum est miscibile est quodcumque bene determinabile: quod est simul passivum et actiuum: et dictum est non quodlibet esse miscibile cuilibet: sed esse miscibile tali quod est ei aliquo modo equatum in potentia et virtute et habitus est quod miscibile et quod ipsum mixtum est omniomeron. i. est eiusdem rationis in toto et in partibus: et quod pars mixti est mixta. **U**ltimo cum dicit.

Mixtio autem est miscibilium alteratorum unio.

Ex predictis determinat hanc questionem quid est mixtio que in enumerando quesita fuit primo proposita: et ait quod mixtio est unio miscibilium alteratorum. **A**d cuius evidentiam notandum quod sicut manent miscibilia in mixto sic videntur in eorum non autem formaliter et in actu manent secundum substantias: sed manent secundum virtutes: saluatur enim virtus eorum quod manent secundum qualitates actiuas et passivas: mixtum enim potest esse actu frigidum vel actu calidum: nunquam tamen est actu ignis vel actu aqua: formaliter ergo et in actu qualitates prime referuntur aliquo modo in mixto: sed formaliter et in actu forme substantiales elementorum in mixto referuntur non possunt: quod tunc mixtum non esset essentialiter aliud quod unum: et quolibet pars mixti non esset mixta: vtrum autem tales forme aliquo modo referuntur in mixto dicitur in declarationibus: et etiam hoc tangit in 2º libro in illo capº. De elementis autem ex quibus corpora constituta sunt. Nulli enim dubium esse debet. quod magis formaliter et in actu sunt qualitates prime in mixto quod forme elementorum: imo dicere possumus quod omnes qualitates prime referuntur in quolibet mixto: nam mixtum quod nec habet humiditatem nec siccitatem secundum excellentiam et in summo: sed habet tales qualitates fractas et remissas aliquid participat de humido et sicco: sic etiam quod nec habet frigiditatem nec caliditatem: sed excellentiam aliquid participat de calido et frigido: si ergo miscibilia non manent secundum substantias: quia generatio et corruptio respiciunt ipsam substantiam: mixtio non est proprie unio miscibilium generatorum nec corruptorum: imo dicere mixtionem esse unionem miscibilium corruptorum est dicere oppositum in adiecto. corrupta enim secundum quod homines non manent: cuius igitur mixtio non sit unio miscibilium nisi ut manent et ut sunt in mixto cum non sint in eo nec maneant ut sunt corrupta: non est bene dictum: quod mixtio sit miscibilium corruptorum unio. quod autem non sit mixtio unio miscibilium generatorum de leui

p3: quod ex mixtione non generant miscibilia: sed generant aliquid quod est ut ipsius mixtum. bona est ergo sententia philosophi quod mixtio est miscibilium alteratorum unio. nam cum alteratio respiciat virtutes et qualitates actiuas et passivas: quia secundum talia ununtur et manent miscibilia in mixto. ideo hoc mixtio est unio miscibilium alteratorum. dicitur autem unio miscibilium alteratorum: non tamen saluantur miscibilia in mixto sed virtutes excellentes et in summo: sed remisse et alterate: ideo est miscibilium alteratorum unio. In hac autem declaratione si est aliquid premissum forte suo loco alibi supplebitur. **E**t in hoc terminatur summa primi libri de generatione. Ideo consequenter secundum Aggrediamur.

E mixtio quidem igitur: et tactu et de facere et pati dictum est quod existat transmutantibus sed naturam. Amplius autem de generatione et corruptione aliqua: et simpliciter: et quod est: et propter quam causam. Similiter autem et de alteratione dictum est quid est alterari: et quod habet differentiam eorum. Reliquum autem considerare circa vocata elementa corporum.

Postquam philosophus determinauit in primo libro de generatione et corruptione. In hoc secundo ut dicebat determinat de natura generatorum et corruptorum. Generatio autem et corruptio naturaliter in eis rebus proprie elementaribus: quicquid enim est naturaliter generabile et corruptibile vel est elementum vel elementatum. Nam qualitates proprie actiuas et passivas sine quibus non sit transmutatio ad formam per se et primo insunt eis. Cum ergo philosophus in hoc 2º libro determinet de generatione elementorum et eorum in quodam vltimate et ut erigit libri maiorem. quod talia sunt naturaliter generabilia et corruptibilia: determinat hic de natura generatorum et corruptorum: quod determinat de corporibus naturaliter generatis et corruptis. Possumus ergo sic continuare hunc librum ad precedentem: quod in primo libro determinauit philosophus de generatione et corruptione: et de aliis motibus simplicibus: et de mixtione et tactu: et actione et passione: que deferuntur generationi et corruptioni: et corporibus generatis. In parte ista determinat de ipsis corporibus naturaliter generatis et corruptis. Circa quod tria facit: primo continuat dicta disticha. secundo assignat rationem eius quod dixerat. tertio exigitur de intentione. 2º ibi. (Sed quidem et corruptio.) 3º ibi. (Deinde autem subiectas materias.) Dicit ergo quod de mixtione et tactu. et de facere et pati dictum est quod existant in transmutationibus secundum naturam: et hoc quantum ad ea que deferuntur tam generationi quam corporibus generatis. Amplius autem dictum est de generatione et corruptione prout habet esse simpliciter: et prout est aliqua et secundum quod dictum est propter quod cum generatio et corruptio sunt in rebus: sicut dictum est de alteratione: et etiam supple de augmento: et dictum est etiam quid est alterari: et quod disticha habet eorum. i. dictum est que est differentia inter ea. Dictum est enim quod alterationis augmentum et alia hominibus differunt: et tractata sunt in primo libro. In hoc ergo secundo est reliquum considerare circa illa que sunt vocata elementa de numero corporum. **N**otandum autem dicta in primo libro reduci ad tria. scilicet generationem et corruptionem et ad simplicem motum: ut ad alterationem et augmentationem: et ad ea que seruiunt utriusque modi transmutationibus. videlicet mixtioni et tactui: et facere et pati. **D**einde cum dicit.

Generatio quidem et corruptio omnibus natura subsistentibus substantijs est non sine sensibilibus corporibus.

Assignat causas dicti dicens: quod generatio et corruptio omnibus

p. g. 90.

I. c. p.

I. c. 2.

Nondum

Nondum

I. c. 46

¶ Spaliter descendit ad opinionē Platonis: et tria facit. 3.
q. tripliciter increpat ipsum in opinione sua. secunda ibi.
(Neq. vtitur.) 3. ibi. (Sed elementis entibus.) Increpat
autem ipsum primo de insufficientia: q. indeterminate lo-
cutus est: dicens illud quod scriptum est a Platone in ty-
meo: nullam h. determinationē. i. est insufficienter: et ima-
nifeste dictū: q. non dixit manifeste q. pandebes. i. q. no
materia que est receptiva: s. q. oius separa. ab aliis: et q. no
est in potentia ad ea. non. n. declarantur que sunt declarā-
da de materia. ¶ Deinde cum dicit.

I. co. 5.

Neq; utitur nihil dicēs esse subiectū aliqđ vocatis elementis pñ: vt aurū operibus aureis: certe 7 hoc nō bene dicit hoc modo dictū. Sed quorū quide; est alteratio ita: quorū autē est generatio 7 corruptio impossibile illud enūciari ex quo generatum est.

Incipiat Platonē: qz non fuit vñs mā vt debuit. posuit enim vel oportebat cum ponere fin dicta sua mā fin se esse aliqd in actu: ergo duo facit. qz primo facit qđ dictū ē. 2° manifestat qđ dixerat: ibi. (Sed tñ ingt.) Dicit ergo qz neq; vñs nihil. i. nullo vñs supple materia vt dicit. n. mā ita prius preexistere 7 esse tanq; subm aliqđ vocatio elis: vt auz subiectū opibus aureis: sed certe 7 hoc qđ hoc mō dictū est nō bene dicit: fm ea quorū est alteratio ita se beat: sed de his quorū est gñatio 7 corruptio. Impossibile est illud enūciari. vñs qz subm de quo gñatur est sit aliqd i actu 7 se habeat sicut aurū ad opera aurea. **D**einde cū dicit.

Sed tamen inquit longe verius est esse aurum dicere vnūquodq; esse.

Demonstrat qđ dixerat dicēs: qz vnūqđq; artificialium longe. i. multo verius est dicere esse aurū qđ esse qđ artificialia: 7 hoc pñ ingt. i. cōcedit 7 cōfitef. de artificialibus. n. verius. i. subaliis predicat mā qđ aliud: qz tota suba artificialia lū est mā: 7 oēs forme hōz sunt accitū: si ergo hoc pñ inquit 7 pñtē: opz fm totā subam elo; esse materiā: 7 formas elo; esse accitū ad quas se hō mā sicut aurū ad opera aurea. generatio ergo 7 alteratio 7 mā fm se erit aliquid in actu: 7 erit tota substantia rerū nāliū: quod est mōtū ueniens. **D**einde cum dicit.

Sed elemētis entib; solidis vsq; ad planitiem facit dissolutionē: impossibile autē matrem 7 materiaz primā planam esse.

Incipiat tertio Platonē. qz videbat velle qz materia ēēt ipsa superficies: dicēs qz elis entibus solidis pñ facit dissolutionē. i. dissoluit ēa vsq; ad planitiē: ergo planities est idē qz materia: cum ad eam stet vltima resolutio corporū: sed impossibile est materiam primā quā dicimus matrē 7 nutricem receptaculoz formarum esse planam. i. esse idē qđ superficies. **D**einde cum dicit.

Nos autē dicimus esse aliquā materiā vnā corporum sensibillium: sed hanc non separabilem: sed semper cum contrarietate ex qua generantur vocata elementa.

Determinat de māli principio fm opinionem ppriaz: dicēs: qz nos dicimus esse vnā aliquā mā sensibillium corporū cōtra eos qz ponebant plura mālia pñ: 7 hanc māz dicimus nō separabile a pñtē: sed semp esse cū pñtate ex qua generantur vocata elia: 7 hoc cōtra eos qui l3 ponerent vnū māle principū: ponebant tñ ipsū sepatū a pñtē. **N**otā dum autē qz elin vt pñtē i. 5 metha. per se: 7 pñtē dō mā pñtē: qz elin est illud ex quo cōponit res pñtē: est in eo 7 non diuidit fm formā: vt in eodē. 5. dñ que pprie non competunt nisi māe pñtē. 3° pñtē ignē aquā aērē 7 terram dicit esse vocata elia: qz eis non competit nomen ēē pprie 7 per oēm modū: qz quō verum sit infra patebit: sed tñ cōi appellatiōe dicuntur 7 vocantur elementa.

Determinatur est autē de his certū 7 in alijs: sed quoniam tamē huiusmodi 7 hoc modo sunt prima corpora determinādum 7 de his.

Postq; pñs determinatur de pñtē māli elorū. In ista pte determinat de pñtē pñs formalib; 7 duo facit: qz pñtē cōtinuat se ad dicēda. 2° exegit de intēto: ibi. (Principium 7 pñtē.) Dicit ergo qz de his. i. de elis: 7 de graubus 7 leuib; determinatū est certius in alijs. i. in libro celi 7 mūdi sed cum prima corpa. i. elia sunt hoc mō. i. ex mā vt ē subta pñtati determinādum est: 7 de his in hoc libro. supple: qz hoc in li. celi 7 mūdi nō est cōpletē traditum. **N**otā dum autē qz dicit certius est determinādum de elis in li. celi 7 mūdi qđ hic: qz in mā nāli qđto demonstrationes sunt magis cōcō 7 vltē: tātō sunt nobis magis certe. Intra illō pñtē pñtē. Sūt nobis manifesta cōfusa magis: 7 quia in li. celi 7 mūdi vltius tractat de corpe mobili qđ i hoc li. vt. cōfūm fuit: nō illas demonstrationes appellat certiores. **N**otandū etiā qz elia absoluto noie appellantur corpora pñtē: cū tñ simplr 7 absolute corpa celestia sunt prima corpora: qz sermones sunt inquirēdi fm mā: cū in hoc libro non intēdat de corpe mobili simplr: sed de corpe mobili ad formā: qz elia sunt pñtē corpa respectu corpez trāsmutabilium ad formā. 3° fm erigentiam māe huius libri pñtē dicit absolute pñtē: nō obstante qz supcelestia corpa sint priora. **N**otandū etiā nō esse incōueniens in diuersis libris determinare de eisdē. dum tñ nō detēminet de eis in libro illis sub eadē rōne. Nam nō solū diuersi libri. sed etiam diuerse scie non pñtē determinare de eadē: nisi sub alia 7 alia ratione: vt probat Cōmentator in. 12. metha. 3° l3 de corpez pñtē pñtē: de elis sit determinatū in li. celi 7 mūdi: pñtē 7 de eisdē determinari hō: 7 hoc qz nō eodē mō determinatur hic quo ibi: hic. n. p se intēdit de elis: vt cōfāt ex mā subta pñtati: fm quā subiectionem sunt trāsmutata ad formā: fm hunc autē modū non principaliter determinat de eis in li. de celo 7 mūdo: qz 7 sibi aliquid de gñatione elo; dicit: tñ ibi non pñtē pñtē intendit de motu ad formā: sed ad vbi. Quo viso appet qre introducta sit illa pñtē: tñtū quam nunc sententiamus: qz ideo introducta est vt ostendatur: qz aliter intenditur hic tractare dō elemētis: alr in li. celi 7 mūdi. **D**einde cum dicit.

Pincipiū quidē 7 primū existimantes esse materiam inseparabilem quidem: subiectaz autē cōtrarijs: neq; enim calidū materia ē frigido: neq; hoc calido: l3 subiectū amboz.

Exegit de intēto: 7 duo facit: qz pñtē exegit de principijs formalib; elo; in vñ. 2° in spāli. 2° ibi. (Et et non minus.) Principia autē formalia elo; fm q sunt trāsmutata sunt qualitates sensibiles 7 pñtates ipse. tria ergo facit: qz pñtē ofidit qz opz dare māz vnāz subiectaz qualitatibus sensibilibus 7 pñtatis que sunt pñtē trāsmutationū. secūdo dat ordinē hōz principioz adinuicē. 3° ex his q dixerat reprehendit empedoclē 7 alios pñs sequētes ipsum: secūda ibi. (Quapp qđ pñtē.) 3° ibi. (Hec qđ n. trāsmutant.) Dicit ergo. qz mā inseparabilem quidem a pñtate 7 subiectaz pñtē debere existimare esse id quod est pñtē 7 principium supple elemētōz vt sunt trāsmutata. Qđ autē oportet dare māz subiectaz vtrigz cōtrarioz: pñtē: qz calidū nō est mā frigidū: ne hoc. i. frigidū est materia calido. Sed aliquod subm amboz: quod aliqd est sub forma vnū: aliquādo sub forma alterius. **D**einde cum dicit.

Quapropter quidē primū potētia corpus sensibile principium. secūdo autē prime cōtrarietates: dico autē. h. g. caliditas 7 frigiditas: tertio autē ignis 7 aqua 7 talia.

Quia dixit māz subiam pñtatis esse pñtē 7 pñtē respectu elo; trāsmutabilium: ofidit quō hec principia habent

Nōndū

demonstratio eo
rior 7 mi
T. cō. 3. 3. 3. 3.

Nōndū

m. h. 3. 3. 3. 3.
m. h. 3. 3. 3. 3.
m. h. 3. 3. 3. 3.

Nōndū

T. cō. 3.
7. m. 9.
2. p. 5. 22.

Empedocles et alij sui sequaces dicunt. nam si elementa essent transmutabilia secundum substantiam: ut ponebat Empedocles non esset una materia eorum: et per hoc neque esset alteratio: quia contrarietates non transmutantur ad invicem. caliditas enim non fit frigiditas: sed quia est una materia horum transmutabilium: quod est sub forma unius efficii postea alterius. Deinde cum dicit.

T.c.6. Sed et non minus erit corporis qualia et quantitas dicendum principia: alij quidem enim supponentes utuntur et dicunt: quare autem hec aut tanta.

T.c.7. Requiritur de dictis differentiis formalibus in spali: et duo facit: quia per continuat se ad dicenda. 2. requirit de intentionibus. (Quoniam igitur querimus.) Continuat sic: non sufficit dicere qualitates trias esse formas formales elementorum: ut sunt activa et passiva: sed non minus. i. nullo modo dicendum est qualia et quanta sunt principia corporis clari. i. dicendum est quales et quot sunt tales qualitates sensibiles dicitur forma les. Alij enim incomplete tradentes non ostendunt: quare principia habent hec aut tanta: sed supponentes talia principia essentur eis. Deinde cum dicit.

T.c.7. Quoniam igitur querimus corporis sensibilis principia: hoc autem habente est tangibile. tangibile autem cuius est sensus tactus manifestus: quoniam non omnes contrarietates corporis species et principia faciunt: sed solum que secundum tactum: et secundum enim contrarietatem differunt: et secundum tangibilem contrarietatem.

T.c.8. Requirit de intentionibus: et duo facit: quia per ostendit tales formas formales esse qualitates tangibiles. 2. declarat quas qualitates ponendum est esse tales formas: ibi. (Ipso autem tangibilium.) Circa primum tria facit: quia per ostendit qualitates tangibiles esse formas. 2. ostendit qualitates alias non esse formas tales. 3. ostendit quodammodo cavillationem. 2. ibi. (Ideo neque albedo.) 3. ibi. (Quamvis prior visus.) Dicit ergo. quia nos querimus principia corporis sensibilis. hoc autem sensibile corpus: quod querimus est tangibile: et tangibile est illud cuius est sensus tactus. Ideo manifestus est quia non omnes qualitates corporis nec omnes qualitates sensibiles faciunt. i. faciendo sunt: ut habet alia forma et species. i. forme siue formales differentie et principia eorum: sed facientes recte solum faciunt talia principia qualitates que sunt secundum tactum. i. qualitates que differunt secundum prietatem. i. secundum tangibilem. Et notandum est quia corpus sensibile tangibile est illud cuius principia querimus: quia tale sensibile hic consideratur: a quali sensibili non abstrahit consideratio huius libri. et ut spectat ad materiam istam. dictum est autem quia in hoc libro intendit de corpore transmutabili ad formam. 13. corpus sensibile absolute posset forte abstrahi a qualitatibus tangibilibus. corpus tamen ut transmutabile ad formam nisi abstrahit a talibus qualitatibus: et quia hic intendit de corpore supple transmutabili. corpus hoc questus est corpus tangibile. cum ergo principia et formales differentie corporis tangibilis secundum quod habet sunt contrarietates tactus: oportet tales contrarietates hic esse questas. Deinde cum dicit.

Ideo neque albedo et nigredo: neque dulcedo et amaritudo: sicut autem neque aliorum sensibilium contrarietatum aliqua facit elementum.

Ostendit ex hoc alias contrarietates non esse questas dicentes: quia neque albedo: neque nigredo: neque dulcedo: neque amaritudo: et similiter neque alia aliarum contrarietatum sensibilium ab alio sensibilibus quam a sensu tactus: nulla. i. talium facit esse. i. principia eorum: vel est forma formalis eorum: ut sunt tangibilia: vel ut sunt activa et passiva. Deinde cum dicit.

Quamvis prior visus tactu: quia propter et subiectum prius. Sed non est corporis tangibilis passio secundum quod tangibile: sed secundum aliud et si contingat natura prius.

Remouet quandam cavillationem dicens: quia visus sit prior tactu: propter quod et ob id visus prius est ob id tactus: sed tamen quia qualitas visibilis non est passio corporis tangibilis: secundum quod tangibile: sed secundum quod aliud: ut secundum quod visibile: et hoc gram principia corporis ut est tangibile. non ut est mutabile: et sic contingit visus esse prius natura: quia talis positio accidit et alienat a consideratione nostra. Ideo formas visibiles non ponendum est formas formales eorum ut sunt tangibilia: et sunt activa et passiva.

Ipso autem tangibilium dividendum que prime differentie et contrarietates. Sunt autem contrarietates secundum tactum hec. calidum et frigidum: humidum et siccum: grave et leve: durum molle: lubricum aridum: asperum lenem: grossum et subtile.

Postquam prius dixit qualitates tangibiles esse eorum formales differentias et esse principia eorum. Ad id ut ostendit ne laborer in equivoquo: quia multe sunt qualitates tangibiles ostendit in parte ista quas qualitates de numero tangibilium ponendum est esse tales formas et alia principia. Ideo duo facit: quia per enumerat diversas prietates tangibilium. 2. ostendit quod illarum ponendum est esse talia principia: ibi. (Horum autem grave.) Dicit ergo. quia ob id est prietates ipsorum tangibilium: et ostendendum est que sunt prime differentie et contrarietates tangibiles: sunt autem prietates secundum tactum: hec. 7. i. prima est calidum et frigidum. 2. humidum et siccum. 3. grave et leve. quarta durum et molle. quinta lubricum et aridum. sexta asperum et lenem. septima grossum et subtile. Deinde cum dicit.

Horum autem grave quidem et leve neque activa neque passiva: non enim in faciendo aliquid aliud neque in patiando ab alio dicitur. oportet autem activa innice et passiva esse elementa: misceri enim et transmutantur ad invicem. calidum enim et frigidum: humidum et siccum: hec quidem que activa sunt: hec autem que passiva dicuntur.

Requirit de predictis: et duo facit: quia per ostendit quod tenendum sit de gravi et levi. 2. quod de alijs qualitatibus: ibi. (Calidum enim est.) Dicit ergo. quia horum siue horum qualitatium tangibilium: grave quidem et leve non sunt activa et passiva: quia non dicuntur. i. non describuntur: nec diffiniuntur grave et leve. i. faciendo aliquid aliud neque in patiando ab alio: et quia est ut de eis loquimur oportet esse activa et passiva ad invicem. Ideo supple ut ad propositum spectat grave et leve non possunt esse eorum principia. Deinde cum dicit.

Calidum enim est quia congregat homogenea: segregare enim quod inquirunt facere ignem: congregare autem est quod eiusdem tribus: contingit enim. extollere alienigena: frigidum autem quod coniungit et congregat: similiter et fingere et non eiusdem tribus.

Dicit quod sit tenendum de alijs qualitatibus: et probat quia calidum et frigidum: humidum et siccum sunt ille qualitates que sunt eorum principia. ut sunt activa et passiva. Ad cuius evidentiam non quia qualitates tangibiles que ponuntur eorum principia non sunt transmutata ad invicem duo in se habere debent. propter quod debent esse activa et passiva: quia sine actione et passione non fit transmutatio. 2. non debent reduci in alias qualitates: quia si in alias qualitates reducerentur iam non essent prime: nec deberent dici prime.

L.c. 13.

L.c. 9.

Nōndū

L.c. 9.

L.c. 14

L.c. 10.

L.c. 10.

et ipia. Duo ergo facit: q. primo ostendit calidū et frigidū humidum et siccum esse huius principia: q. sunt actiua et passiva. secundo q. nō reducunt in alia: sed magis alia reducuntur in ipsa. secunda ibi. (Manifestū igitur quoniam omnes.) Circa primum duo facit: q. p. ostendit calz et frigidum esse talia principia: q. sunt actiua. secundo ostendit hoc idem de humido et sicco: eo q. sunt passiva: ibi. (Humidum enim indeterminatum.) Dicit ergo q. calidum et frigidum possunt esse huiusmodi principia: quia sunt actiua. Nam calidum est actiuum: q. congregat homogenea: et segregat etiā etherogenea. ideo sapientes inquirunt ignē facere segregare alienigena et etherogenea. congregare autē hōgenea que sunt eiusdē tribus et eiusdē proles: sed extollit et segregat alienigena. supple etiam frigidum est actiuū. q. cōiungit et cōgredat oīa similia. i. vniiformiter siue fuerit singeneā omigena. i. hōgenea et non eiusdē tribus. i. sicut etherogenea. Et Notandū autem q. calidū rarefacit et rarefaciendo q. d. est ibi subtile eleuatur et euaporat. Et cōgregare hōgenea: q. grossa et grana relinquit deorsus. leuia autē et subtilia facit ascendere sursum: q. calor coniungit leuia leuibz et grossa relinquit cum grossis. id dicitur cōgregare hōgenea. Frigidū autē cōstipat et constringit et hz immobilitates: id siue sunt hōgenea siue etherogenea p. frigidū cōgregant: frigidū. n. nō separat subtilia a grossis sed coagulat ea simul. Et Deinde cum dicit.

Humidum enim indeterminatū proprio termino bene terminabile ens: siccum autē bene terminabile proprio termino difficulter terminabile alterius.

Ostendit humidum et siccum esse talia principia: q. sunt passiva: et duo facit: q. primo facit qd dē ē. secundo ut ostendat q. humidū est ponendū tale principium diuidit humidum et siccū. 2. ibi. (Dicitur autē siccū et humidum.) Circa primum duo facit: q. p. m. ostendit de humido et sicco: qd dē ē. s. dō ostendit qualitates alias tangibiles nō posse esse talia principia: q. reducunt in humidū et siccum: ibi. (Subtile autē et grossum.) Dicit ergo: q. humidū hz rōne passiuū. est. n. humidū indeterminatū p. p. termino. est bene enot terminabile termino alieno. siccum autem econuerso est bene terminabile termino p. p. et difficile terminabile alterius termino: q. bene terminari siue termino proprio siue alieno sonat in passionem. ideo humidum et siccum sunt passiva. Et Deinde cum dicit.

Subtile autē et grossū lubricū et aridū: et durū: et molle: et alie differentie ex his sunt.

Ostendit alias qualitates tangibiles nō posse esse talia principia: quia nō sunt qualitates prime: sed reducunt in alias: circa qd duo facit: q. p. mittit qd intendit. secundo eregitur de intento: ibi. (Quā enim repletium.) Dicit ergo q. subtile et grossum. lubricum et aridū. durū et molle: et alie dīe tāgibiles nō sunt prime: sed sunt ex his. i. reducunt ad has ut ad humidū et siccum. Et Deinde cum dicit.

Quoniam enim repletium est humidū: q. nō est terminatū quidem. bene autē terminabile ens: et q. sequit tangētē: subtile autem repletium: subtilium autem partium et paruarum partium repletium: totū enī totum tangit: subtile autē maxime tale: manifestum quoniam subtile quidem erit humidū: grossum autem siccū.

Eregitur de intēto: et tria facit: q. p. ostendit hoc de subtile et grosso. 2. de lubrico et arido. 3. de duro et molli. secunda ibi.

(Et rursum lubricū.) 3. ibi. (Amplius molle quidē.) Dicit ergo q. humidum est quid repletium: q. non est determinatū termino proprio: et est bene terminabile termino alieno. et quia humidum tangētē: q. accipit formam et figuram eius quod tangit ideo supple est humidum repletium. aqua enim et quodlibet subtile repletium est: imo subtile est maxime tale. i. maxime repletium. est enim repletium paruarum partium per poros. est. n. de ratione subtilis q. totū attingat: subtile. n. fm q. huiusmodi sic subicitur q. totū attingit et replete totum: et q. replere conuenit rei per nām humidū. manifestū est q. subtile erit humidū. et si subtile est humidū: et reducitur in humidum. grossum erit siccū et reducitur in ipsū. Et Notandum autem q. sicca et solida bene terminantur termino proprio id nō accipiunt figurā eius in quo sunt. nec bene replent ipsas. vas. n. bñ replet ex aqua. non autem bene replentur ex lapidibus: q. aqua sequitur figuram vasis et coaptat se eis: nō autem lapides. Et Deinde cum dicit.

Et rursum lubricū quidē humidū. Lubricum autem aliquid humidū passiuū est velut oleū. Aridum quidem siccū: aridū enī qd pfecte siccū: q. p. propter et coagulata sunt propter defectionem proprie humiditatis.

Reducit lubricū et aridum dicens: q. lubricū erit humidū. i. reducet in humidum. lubricum. n. est humidū passiuū aliquid a sicco velut oleū: quod est lubricū et viscosum: q. est ibi et siccitas annexa humiditati: q. cuz in abundat humiditas lubricum reducitur in humidum. aridum autē est siccū. i. reducitur in siccum. est enim aridū qd est pfecte siccum: quia propter et coagulata videtur arida et sicca p. defectū p. p. humiditatis. deficit. n. in talibus. p. p. hūditas: q. est constricta et cōstipata propter coagulationē. Et Deinde cuz dicit.

Amplius molle quidē humidū: molle. n. qd subicitur in seipsum et nō transmutans quidē quod facit humidū: ideo enim si ē humidum molle: sed molle humidū: durū autem siccū: durum enim est quod coagulatum est: coagulatum enim siccum.

Reducit molle et durū dicens: q. molle erit humidū. Nam molle est id quod subicitur in seipsum. i. quod cedit non transmutans aut. i. et non resistit: et q. hoc facit humidum et est p. p. eius cedere. s. et non resistere: ideo nō est humidū reducibile in molle: sed molle est humidū: et reducet in ipsum. participat. n. molle p. p. atque humidum: non econuerso. addidit autē q. durū est siccū. Nam durū est quasi idem quod coagulatum. coagulatum autem est siccū. i. reducitur in siccum ut prius dicebat. ergo et durum in siccum reducitur. Et Deinde cum dicit.

Dicunt autē siccum et humidū multifarie: opponitur autem sicco et humidum et vdu: et rursum humido et siccū et coagulatum: oia autē hec sūt siccū et hūdi p. p. dīctorū.

Diuidit siccum et humidum: ut ostendat q. humidū et q. siccum debēt poni qualitates prime. Et Ad cuius evidentiam notandum q. humidum et siccū reperiuntur in eis et elementariis: ut reperiuntur in elementariis hūit esse duplici. Quedā enī mixta sunt simplicia hūida. quedā autē sunt talia per accēs. que. n. sunt hūida nō p. s. s. p. accēs possunt dici humida et rosata: sicut lapides p. fusi aq. humidū et rosati dici p. s. sic et quedā sunt sicca simplicia. quedā sunt sicca per accidens rōne frigoris cōstipantis. S. si reductio

L.c. 13.

Nōndū

L.c. 11.

L.c. 12.

L.c. 13.

L.c. 14.

Nōndū

nem horū scire volumus dicere possumus et humidum et roratum deducitur in humidū elatū. humidū autē elatū in humidū elatū: quod proprie et simpliciter est primū humidū. sic et coagulatum in elatis reducitur in siccū elatū. siccū autē elatū in siccū elatū: quod est primū siccū. Itē principia transmutationū ponenda sunt primū siccū et primū humidū. Duo ergo facit quod primo permittit quod intendit. secundo declarat propositū ibi. (Quoniam. n. humido.) Dicit ergo quod humidum et siccū dicitur siue dicuntur multis modis. Opponitur enim siccū humidū et videri: et rursum humido opponitur siccum et coagulatum: et omnia hec putantur in elatis sunt siccū et humidū dīctorum primorum. i. sunt siccū et humidū putantur in elis. sunt enim aliquo modo prime qualitates in elatis. tamē non sunt in eis simpliciter. quia mixta et elata non habent humidiū et siccitatem primas in suis excellentiis. sed habent eas fractas et remissas. ut superius dictum est. Deinde cum dicit.

Quoniam enim humido opponitur siccum et humidum quidem est quod habet alienigenam humiditatem superficietenus. infusum autem quidem quod in profundo. siccum autem quod priuatur hac. manifestum quoniam humidum quod erit humidum oppositum et siccum primi siccū.

Manifestat quod dixerat et duo facit. quod primo ostendit humidum et videtur opponi siccū. et quod siccū reducitur in primū siccū. i. siccū elatū in siccū elatū. secundo ostendit siccū et coagulatum opponi humidū. et quod humidū reducitur in primū humidū. et ibi. (Rursum autē humidum.) Dicit ergo quod humido opponitur siccū. nam humidū quod dicitur. i. videri est id quod habet alienigenam humiditatem superficietenus: sicut id quod roratum est. infusum autē est quod habet alienigenam humiditatem in profundo. siccū autē simpliciter erit quod priuatur hac utraque humiditate. per quod manifestū est: quod humidū simpliciter superficietenus erit humidū simpliciter. vel ut habet alia littera et planius: videtur erit humidū: sicut etiam siccū quod est oppositū humidū: est siccū primū. i. reducitur in primū siccū. Et Notandum autē quod eo ipso quod videtur opponitur siccū. quia siccū est propriū oppositum humidū sequitur quod videtur sit aliquo modo humidum. et quia quod est siccū quid et quodammodo reducitur in id quod est simpliciter. Ideo benedictum est quod videtur reducitur in humidum. quia opponitur siccū per naturam humidū. Deinde cum dicit.

Rursum autem humidum et coagulatum similiter. et humidum quidem est quod habet propriam humiditatem in profundo. infusum autem quod habet alienam humiditatem in profundo. coagulatum autē quod priuatur hac. quapropter et horum erit. hoc quidem siccū. hoc autem humidū.

Ostendit idē de siccū et coagulato dicens. quod humidum et coagulatum similiter opponuntur. quod humidū est quod habet propriam humiditatem in profundo. infusum autē quod habet alienam humiditatem in profundo. coagulatum autē quod priuatur hac. i. humiditate in profundo. et coagulatum opponitur humido per naturam siccū. non inquantū participat aliquid de humiditate sicut videtur opponitur siccū. putat participat aliquid de humiditate. Quia propter ex his quod dicta sunt patet quod horum. s. coagulatum erit siccū. hoc. s. videtur erit humidū. Et Notandum autē quod non solum videtur: sed infusum reducitur in humidū. tam enim infusum quod videtur sunt humida per accidens. habent enim alienigenam humiditatem. sed aliter et aliter. quod videtur habet humiditatem in superficie. infusum autē in profundo. verū quia videtur habet hoc per accidens. cuius esse per accidens reducatur ad per se: tam

videtur quod infusum reducitur ad humidū. Deinde cum dicit **Manifestum igitur quoniam omnes alie differentie reducuntur ad primas quatuor. he autē non amplius in minores. neque enim calidum quod siccum aut quod humidum. neque humidum quod calidum aut quod frigidum. neque frigidum quod siccum. neque subinvenit. neque sub calido et humido sunt. quapropter necesse quatuor esse has.**

Concludit quod predictae quatuor dīctae. i. calidū et frigidū humidū et siccū non reducuntur in alias nec in seipsas sed alie reducuntur in eas. Ideo aut quod omnes aliene. i. omnes alie dīctae reducuntur ad has dīctas primas. hoc autē non amplius in minores. quia nec reducuntur in alias nec in seipsas. Calidū. n. non est quod siccū: aut quod humidū. quia actiū non est quod passivum. neque humidū quod calidū aut frigidū. quia passivum non est quod actiū. sic etiam frigidū et siccū non sunt sub se invicem. quia actiū non est quod passivum. nec e converso. nec sunt sub calido et humido. non quod frigidū sit sub calido. et siccum sub humidū. quia oppositū non est sub opposito. Quapropter necesse est has quatuor dīctas esse principia transmutationū et non plures et nec pauciores. Et Notandum autem quod cum fuerit assignate. 7. contrarietates qualitatū tangibilium solum due sunt ponende tanquam prime dīctae et tanquam principia transmutationū. videlicet calidum et frigidū. humidum et siccū. quia hec sunt actiua et passiva: et non reducuntur in alias. Alie autē 5. contrarietates non debent dici talia principia. quia nec sunt actiua nec passiva. ut grave et leve. vel reducuntur in alias. ut subtile et grossum. lubricū et aridū. durum et molle. asperum et lenē. asperū enim et lenē reducuntur in humidum et siccū. 3. phisica non reducuntur ea. lenē enim reducitur in humidum. humida enim propter sui fluxibilitatem habent lenitatem in partibus et in eis una pars non supereminet alteri. siccū. n. quia sunt bene terminabilia termino proprio possunt habere asperitatem in partibus. et in eis una pars potest alteri preeminere.

Quoniam autem quatuor elementa. eorum autem quatuor sex coniugationes sunt. contraria autem non inata sunt coniungi. calidum enim et frigidum esse idē: et rursum humidum et siccū impossibile. manifestū autē quoniam quatuor erunt elementorum coniugationes. calidū et siccū. calidum et humidum. et rursum frigidum et humidum. et frigidum et siccū.

Postquam phisica ostendit quatuor esse qualitates primas actiuas et passivas. In premissa ex nūo illarū qualitatū. probat nūm eloz. Et Ad cuius evidētiā notandum quod ad transmutationē et ad generationē et corruptionē non solum requiritur quod elementum sit actiū et passivum. sed etiam ad hoc facit locus. et etiam ordo ad habendū qualitates. Nam sicut elementum est in alio et alio loco. sic aliter et aliter se habet ad generationē et corruptionē. sic etiam putat elementum habere alium ordinē ad qualitates actiuas et passivas. aliter et aliter se habet ad agendum et patiendum. et aliter et aliter transmutatur et transmutatur. Tria ergo facit. quod primo ex numero qualitatū actiuarū et passivarū probat nūm eloz. 2. determinat de loco eoz. tertio ostendit quē ordinē habent elia ad qualitates actiuas et passivas. scilicet ibi. (Entibus autem quatuor.) 3. ibi. (Et ita simpliciter.) Circa primū duo facit. quod primo facit quod dictum est. secundo ostendit opiniones antiquorum aliquo modo concordare opinioni sue. scilicet ibi. (Omnes. n. qui simpliciter.) Prima pars dividitur in duas. quod primo ponit quod

Marfi. de ge.

EE

Nondu

L.c. 16.

Nondu

L.c. 22.

L.c. 23.

L.c. 17.

tendit. scđo manifestat propositum ibi. (Et affectum est hoc.) Dicit ergo qđ sunt quatuor eřa. i. qđtuor sunt qualitates actiue et passiue. eřm. n. quasi idem sonat qđ pncipiu. et qđ hmoi qđlitate pmebnt aliquo mō rōnem pncipi. vt ostēsum est ideo eřa appellari pnt. Istā autē qđtuor qđlitate siue istoz pncipioz sunt sex cōiugationes. i. combinationes. qđ sex modis cōbinare possumus. sed due combinationes sunt inutiles. qđ cōtraria nō sunt inata pungi. qđ ipse est idē corpus esse calidū et frigidū. vel esse humidū et siccū. Manifestū est ergo qđ possibiles cōiugationes eřoz. i. qđlitate pmarū erūt qđtuor. poterunt enim combinari et cōiungi. calidū et siccū. calidū et humidū. et frigidū et humidū. et frigidū et siccū. et qđ fm numerū harti combinationū est numerus primozū corporū. ideo contingit eē quatuor prima corpora. ¶ Notandum autē qđ pba vitur equo ce nomie eř. nam aliquādo eřa appellat prima corpora vt ignē et hmoi que sunt eřa respectu mixtoz qđ constant ex eis. aliqui autē appellat eřa qđlitate actiue et passiue qđ sunt eřa et pncipia pmozū corporū nō simplr ab solute. sed vt sunt actiua et passiuā adinuicē vt superius dicebatur: et sic accipit eřa hic. quozū combinationes sunt sex. quatuor possibiles et due impossibiles. ¶ Notandum etiā qđ elementū qđlibet. siue qđlibet pmi corpus requirit duas primas qualitates. et qđ due prime qualitates in eode corpore nō possunt cōiungi nisi quatuor modis. ideo sūt quatuor prima corpora. ¶ Deinde cum dicit.

Et affectum est hoc fm rationē simplicibus apparentibus corporibus. igni et aeri. et terre et aque. ignis enim calidus et siccus. aer autē calidus et humidus. velut euaporatio enī aer. aqua autē frigida et humida. terra autē frigida et siccā. vt ergo rationabiliter distribuant dñe primis corporibus: et multitudo eozum sit fm rationē quatuor.

Hic manifestat qđ dixerat. dicitur a. qđ he. scđo combinationes primariū qualitatu fm rōnem. i. rōnabilr affectū est his que apparent simplicia corpora. signi et aeri. aque et terre. Nam in his quatuor corporib⁹ reperiunt predictae quatuor combinationes. ignis enim est calidus et siccus. aer calidus et humidus. Nam aer est velut euaporatio quedā que est calida et humida. aqua est frigida et humida. terra frigida et siccā. Et ergo rationabiliter distribuant prime dñe primis corporibus fm rōnem sit multitudo eozū. v. pmozū corporū supplē fm multitudinē pmarū qđlitate. sunt enim quatuor pma corpora que sunt qđtuor prime qđlitate. et sunt eartū qđtuor combinationes possibiles. ¶ Notandum autem qđ euaporatio dupliciter potest considerari. vel quantū ad id quod est: et sic est humida. vel quantū ad calorem incorporatū qui facit eam ascendere. et sic est calida. frigida. n. fm qđ hmoi nō ascendit. et ideo cōter ponitur qđ euaporatio a mā habet humiditatem: sed ab efficiente. i. a sole. et a supercelestibus corporib⁹ habet calorem incorporatū. Ideo dictū est qđ aer est calidus et humidus. qđ est quasi euaporatio quedam. ¶ Notandum etiā pbm hic quasi supponere qđ ad qđlibet eřm regit combinatione duarū qđlitate. et ex nūo talū combinationē arguit numerū eřozū. Quidā autē volētes hmoi rōnem assignare dixerūt hoc esse. qđ opz actiuū habere sūt ppiū subiectū. propriū autē subiectū sūmi calidi nō potest esse humidū. qđ calidū in summo facit euaporare humidū. ignis ergo habet duas qđlitate: qđ est calidus et siccus. sed calidū cū temperamento fundat in humido. ideo aer est calidus et humidus. sic etiā frigidū cū temperamento fundat in humido. vt frigidū aqueū frigidū autē cū excessu expellit humidū.

vt frigidū terre. Ideo opz eřm habere duas qualitates pmas fm qđ vna regitur ad aliā et habet ordinē ad eā. Sed hoc dupliciter nō videt bene dictū. Primo qđ per accidēs videt ire ad mentē pbi. pba. n. intēdit de eřis et de numero eozū vt transmutant se adinuicē et sunt actiua et passiuā. ideo ex ipsa actione et passione magis qđ ex ordine qđlitate debet sumi predicta ratio. Amplius supponebat in illa rōne qđ idem subiectū haberet frigidū in summo. et calidū in summo. vt calidū ignis. et frigidū terre: que dicebāt esse talia in summo ponebāt fundari in secco. hoc autē videt ipsi apparentibus repugnare: qđ subiecta ppiā nō pnt esse eadē contrariorū maxime si accipiant in sua excellentia. cum actus actiuozū sint in patiente et disposito. Possumus ergo vtroq; modo assignare rationem: quare ad vniū eřm cōcurrūt due qđlitate. pma erat ex ipsa actione et passione. Nam qđcūq; transmutant adinuicē sūt simul actiua et passiuā. vt probatū sūt supra. cap. de mixture. et etiam in cap. de tactu et de actione. Si ergo hic arguit de eřis vt sunt transmutata opz agere de eis vt actiua et passiuā. cuiusbet ergo eřoz dābimus duas qualitates. vnam actiua et aliam passiua: qđ concordat apparentibus. Nam in igne qualitas actiua est calor. passiua siccitas. In aere passiua qđlitas est humiditas. actiua caliditas. et sic de alijs. nullū est enim elementū qđ nō habeat vniā qđlitate actiua. et alia passiua. et hoc modo videt ire ad mentē pbi. possum⁹ si volum⁹ ex ordine ipsarū qđlitate ostēdere quomodo ad quodlibet eřm cōcurrūt due qđlitate: tenebimus tamē modū aliū a modo predicto. nō enī dicemus qđ terra sit frigida in summo. sed qđ aqua. quo posito de leui⁹ pdicta combinatio. Nam ignis qui est calidus in summo de necessitate fundatur in secco. qđ summa caliditas facit euaporare humidū. aqua autē que est frigida in summo qđ ei opposita regit oppositū susceptiuū. ideo frigidū aque fundat in humido. aer autem qui habet calidū cū temperamento fundat in humido. frigidū autē terre oppositū fundat in secco ita qđ calidū in summo nō compatit secū humidū. sed calidū cū temperamento. et frigidū in summo nō cōpatit secū siccū. sed frigidū cū temperamento. qđre autē terra nō est frigida in summo. cū summe distet a celo infra patebit. ¶ Deinde cum dicit.

Omnes enim qđem qui simplicia corpora elementa faciunt. hi qđē vniū. hi autem duo. hi autē tria hi autē qđtuor faciunt.

Adducit opiniones antiquozū ad confirmandū veritatem pdictam. et duo facit. qđ pmo narrat antiquozū opiniones. scđo exequitur de eis ibi. (Quicūq; quides.) Dicit ergo qđ nō est ponendū plura eřa qđ quatuor. qđ patet ex dictis antiquozū. Nam qui faciunt corpora simplicia esse eřa. hi faciunt vniū tale corpus. hi autē duo. hi tria. hi quatuor. numerum autem quaternarium nullus excessit. ¶ Deinde cum dicit.

Quicūq; qđem igitur vniū dicunt solum. Deinde densitate et raritate alia generant. his cōtingit duo facere principia. et rarū et densū. aut calidū et frigidū. hec enī actiua. vniū aut supponitur quēadmodū materia.

Quia fecerat mentionē de opinionibus antiquozū exequitur de eis. et duo facit. qđ pmo exequitur de facientib⁹ vniū eřm. scđo de facientib⁹ plura. ibi. (Qui autē mor duo.) Dicit ergo. qđcūq; dicit vniū solum esse eřm. addit illi elo mālī alia pncipia forma alia et actiua. ideo ait qđ deinde ex illo pncipio mālī per raritatem et densitatem generant alia. cōtingit autē his facere duo pncipia formalia. vt rarū et densū. calidū et frigidū. hec enī sunt pncipia actiua et vniū

Nōndū

Nōndū

Nōndū

Nōndū

dictus qđ
rundamp dictus
p

2

2. d. 26.

p

2

2. d. 26.

2. d. 26.

2. d. 17

2. d. 26.

2. d. 26.

supponitur eis tanq̃ m̃a. **C** Deinde cum dicit.

I.c.18. **C** Qui aut̃ mor̃ duo faciunt. vt parmenides ignem ⁊ terram. mediam mixturam faciunt horum. puta aerem ⁊ aquam.

C Requiritur de ponentibus plura. ⁊ tria facit fm̃ q̃ hi tripliciter diuersificati fuerūt. p̃mo ergo eregitur de facientibus duo principia. 2° de facientibus tria. 3° de facientibus 4°. 2° ibi. (Similr aut̃ ⁊ quidē.) 3° ibi. (Quidā ⁊ mor̃.) Dicit q̃ qui mor̃. i. statim faciūt duo p̃ncipia vt parmenides ⁊ meli. qui ponūt ignē ⁊ terrā faciunt mediā mixturā ⁊ horū: puta aerē ⁊ aquā que sunt media inter ignē ⁊ terrā. dicunt esse mixturam terre ⁊ ignis. **C** Deinde cum dicit.

I.c.19. **C** Similr aut̃ ⁊ qui tria dicūt: quēadmodūz Plato in diuisionibus. mediū enim mixturam facit. ⁊ fere eadē dicunt ⁊ qui duo ⁊ qui tria dicunt. p̃ter q̃ q̃ hi quidē incidunt in duo media. hi aut̃ vnum solum faciunt.

C Requiritur de ponentibus tria. dicens. q̃ similiter quidāz dicunt esse tria principia. quēadmodū Plato in diuisionibus. id est in tractatu de diuisione principiorum posuit tria principia. s. magnū paruum ⁊ ideam aut̃ ponebat medium inter magnū ⁊ paruum. q̃ influebat in materiā magis ⁊ minus dispositā. h̃z ideam dicebat esse mixturā: q̃ influebat formā ⁊ materiā que ammisceretur ei. vel possum^o dicere ⁊ forte melius q̃ Plato posuit duo principia materialia. s. magnū ⁊ paruum: posuit tamē nihilominus tertium p̃n^m māle qd̃ erat quasi medium ⁊ mixturā ex his. q̃ si cui ponebat magnū ⁊ paruum ⁊ vnu dispositū. ita ponebat eam dispositā medio modo. ⁊ id mediū dixit quasi mixturam magni ⁊ parui. q̃ illo medio reseruabatur magnum ⁊ paruum sicut in medio reseruant̃ extrema. Addit q̃ fere eadē dicūt q̃ dicunt duo ēa ⁊ qui tria. vtriq̃ enim horūz ponunt extrema ⁊ mediū sed differenter. q̃ ibi qui ponūt duo ēa incidunt. i. secāt ⁊ diuidūt vt h̃z alia s̃ra mediū in duo. vt p̃z de positione parmenidis. qui ponēdo principia duo. s. ignē ⁊ terrā ponunt duo media inter ea. aerē ⁊ aquā. hi aut̃. s. antiqui qui ponūt tria p̃ncipia faciunt vnu solum mediū. vt p̃z in solone Platonis. **C** Deinde cum dicit.

C Quidam autēz ⁊ mor̃ quatuor dicunt. vt Empedocles. cōgregat autēz ⁊ hec in duo. igni enim oīa alia contra ponit.

C Determinat de positione Empedoclis qui ponebat quatuor ēa. ⁊ duo facit. q̃ p̃mo ponit p̃nem eius. sc̃do ostendit quō ex dictis p̃ncipijs saluabat generationē rerum ibi. (Non est aut̃.) Dicit ergo q̃ quidāz mor̃ dicunt esse quatuor p̃ncipia. vt Empedocles. ⁊ hec quatuor p̃ncipia congregat in duo s̃ra. q̃ igni oīa alia contraponit. **C** Notādū autē q̃ q̃ ignis erat valde actiuus ne vniuersum cito corrumpere posset oīa alia ēa h̃re amicitiaz adinuicem ⁊ opponi igni. posuit ergo quatuor p̃ncipia. sed inter ea erat solum vna cōtrarietas. **C** Deinde cum dicit.

I.c.20. **C** Non est aut̃ ignis ⁊ aer ⁊ vnumq̃q̃ p̃dictorum simplex sed mixtū. simplicia autē talia quidē sunt. non tñ eadem. verbi gratia qd̃ qd̃ igitur igni sile igneum non ignis. ⁊ qd̃ aeri aereū. s̃lr autēz ⁊ in alijs. **C** Ignis aut̃ est sup̃abundantia caliditatis quēadmodū ⁊ glacies frigiditatis. Coagulatio quidem ⁊ arsis sup̃abundantia qd̃a sunt. hec qd̃z frigiditatis. hec aut̃ calitatis. si igit̃ glacies

coagulatio fridi ⁊ hūidi: ignis erit arsis calis ⁊ sicci. iō nihil ex glacie g̃ñat neq̃ ex igne.

C Ostendit quō fm̃ empedocle. ex talibus elis fiebat g̃natio. Ponebat enī q̃ vniq̃q̃z eloz inueniebatur cē dupl̃r. ṽz. fm̃ esse purū ⁊ fm̃ esse mixtum. Dicebat enī q̃ ignis ⁊ aer ⁊ vniq̃q̃z eloz non est simplex ṽlr. sed potest cē mixtus. ⁊ ponebat q̃ simplicia ēa sunt talia. i. sunt filia mixtis elis. non tñ sunt eadē eis. verbi gratia. sile igni dicebat cē ignē ⁊ nō ignis. ⁊ sile aeri dicebat esse aerem. i. aerē vt h̃z alia s̃ra. s̃lr aut̃ ⁊ in alijs. q̃ sile aque dicebatur aquē. ⁊ terre terreū. Ignis autē purus fm̃ ipsum est sup̃abundantia caliditatis. sicut glacies frigiditatis. nam sicut glacies dicitur coagulatio sic ignis dicitur arsis. q̃ talia sunt quedā sup̃abundantia. Nam h̃. s. coagulatio est sup̃abundantia frigiditatis. hec. s. arsis sup̃abundantia caliditatis. propter quod si glacies est coagulatio humidi ⁊ frigiditatis erit arsis calidi ⁊ sicci. Cum ergo distingueret Empedocles sic elementa ponebat hoc modo fieri generationē ex eis: q̃ ex elementis puris denominantibus sup̃abundantiaz nihil ponebat g̃nari. Dicebat enī q̃ nihil g̃natur neq̃ ex glacie: neq̃ ex igne. sed supple sit generatio ex mixtis elis. **C** Nōn aut̃ opinioniones antiquoz concordare cū opinionibus Ari. quantum ad tria. P̃mo q̃ oēs posuerunt plura p̃ncipia. sed aliqui posuerunt illa plura cē mālia. aliq̃ ṽo posuerunt vnu māle ⁊ addiderunt illi māli plura p̃ncipia actiua ⁊ formalia. vt si ponebant illud māle p̃n^m aerem per caliditatem ⁊ frigiditatem. vel per raritatem ⁊ densitatem generabāt alia. vt aer calefactus ⁊ rarefactus inter ea fiebat ignis. ⁊ defatus ⁊ infrigidatus fiebat aq̃. Secundo conueniebant cū phoz: q̃ ponentes plura p̃n^m posuerunt aliquā p̃rietatē inter ea. Tercio conueniunt cum eo. q̃ loquēdo de simplicibus corporibus non excederūt numerum quaternarium. **C** Deinde cum dicit.

C Entibus aut̃ quatuor simplicibus corporibus duorum vtriq̃z p̃rimoz esse vnuquod q̃ ignis quidēz ⁊ aer eius qui ad terminūz fertur. aqua autem ⁊ terra eius qui ad mediūz ⁊ extrema quidē sincera ignis. ⁊ terra. media autēz mixta magis aqua ⁊ aer. ⁊ vtra q̃ vtriq̃z contraria. igni quidēz enim est cōtrarium aqua. aeri autē terra. hec enīz ex cōtrarijs passionibus constituta sunt.

C Determinat de loco elozum. dicens q̃ entibus quatuor corporibus simplicibus. vniq̃q̃z duoz p̃rimoz corporoz est locus vtriq̃z. i. alijs duobus cōcorporibus. Tñ ignis est locus aeris. ⁊ aqua est locus terre. iō ignis ⁊ aer h̃nt vnam ṽiam loci vt eis loci quā ad terrāz sursum fertur. terra q̃ dē ⁊ aqua fertur ad mediū deorsum. h̃z ergo sunt quatuor corpora. cōpetunt tñ eis due dīe locoz sursum ⁊ deorsum. ⁊ fm̃ has dīas saluamus in eis gnōnem ⁊ corruptiōnem. q̃ quāti generant̃ dat̃ eis de forma. tñ dat̃ ei de loco. **C** Aduertēdū tñ q̃ h̃z quatuor elis demus duas differentias sursum ⁊ deorsum. non damus eas eis vniormiter. sed extrema. vt ignis ⁊ terra habēt has duas sincerass. i. puras. media autē vt aqua ⁊ aer h̃nt ea magis mixta. ⁊ subdit q̃ h̃ media. s. aqua ⁊ aer sunt in contraria. i. habent dispōnē p̃uam ad extrema. ṽz. ad ignē ⁊ terrāz. Nam igni p̃uū est aqua: aeri autem terra. sunt enim hec constituta ex p̃ijs passionibus. vt p̃z intuenti. **C** Notandum aut̃ q̃ duobus elis damus vnu locū. vt igni ⁊ aeri sursum. terre aut̃ ⁊ aque deorsum. Aer enim dicit̃ esse sursum. non q̃ sit sursum simplr. sed q̃ respectiue est magis sursum. est enīz deorsum respectu vni^o. vt rōne ignis. sed est sursum respectu

No^m.
p

2

3

I.c.21.

8.p̃b.32.
4.c.25.

Nōndū

Nōndū

L.c. 23. Sed in simplr quatuor entia. vnus vnū quodq; est. terra quidē enim sicci magis q̄ frigidi. aqua autem frigidi magis q̄ humidi. aer autem humidi magis q̄ calidi. ignis autem calidi magis q̄ sicci.

Nōndū

C Determinat de ordine horz eloz ad suas qlitates. dicē q̄ cū ea sint simplr q̄tuor entia hñtia binas 7 binas qualitates. vnūq; q̄ tñ eloz est magis vni qlitatis q̄ alteri. ut terra est magis sicci q̄ frigidi. aqua magis frigidi q̄ humidi. aer magis humidi q̄ calidi. ignis magis calidi q̄ sicci. **N**otandū autem q̄ elementū prout hz magis 7 minus ordinē ad alias 7 aliam qualitatem: est magis 7 minus actiū 7 passiū. ut ignis est maxime actiū: q̄ hz magis ordinē ad qualitatem magis actiū. ut ad calidum. aqua autē est subactiua. q̄ hz magis ordinē ad qualitatem subactiū. ut ad frigidū. aer autē est maxime passiua. q̄ hz ordinē ad qualitatem maxime passiū. ut ad humidum. terra vō est subpassiua. ut ad siccum.

Dub

Bubitaret forte aliquis viruz sic se habeat ea ad suas qualitates ut p̄s ait. Nam si de igne nō est dubiū ipsum esse summe calidū. 7 de aere q̄ sit primo humidū. de terra tñ 7 aqua dubiū est. videtur enim q̄ aqua nō debeat poni p̄mo frigida. sed terra: cū magis distet a celo q̄ aqua. 3d dixerunt aliqui q̄ cū dicim⁹ ignē esse primo calidū. 7 aqua esse primo frigidā li primo non denotat ordinē elementoz. sed qualitātū. Non enī est sensus q̄ aqua sit primo frigida. q̄ est frigidior ceteris elis. sed sensus est aqua esse primo frigidā. q̄ cum sit frigida 7 humida per prius ei cōpetit frigiditas q̄ humiditas. vō lunt enim isti essentialr terrā frigidiorē esse aqua: q̄ probant per celestes distantia. Sed istud nō videtur posse stare. fm enim sniam p̄s ille quatuor qualitates videt con-
50p.
2g. 23.
L.c. 4.
2m
stituire numerū quatuor: p̄moz corporū. quod non esset nisi cuilibet elementoz cōpeteret aliqua istarū qualitātū p̄mo. sed q̄ est p̄mo tale est maxime tale. ut innuit scdo metha. Ignis enī est maxime calidus. q̄ est p̄mo calidus. aqua ergo erit maxime frigida. q̄ est p̄mo frigida. erit ergo omnibus frigidior. Amplius q̄ plus/frigid est q̄ hoc positio videt tollere mixtionē. q̄ enī ignis est primo calidus. q̄dūq; mixtū est calidū est tale per nām ignis. nisi. n. mixta participaret naturā ignis calida esse non possent. 7 sicut participant mixta nām ignis q̄ calida. sic participant naturā aëris: q̄ humida. 7 isto modo oia calida referuntur in aëre. q̄ mixta participat aliquo mō virtutes 7 qlitates oium elementoz. nisi ergo aliqua qualitas cōpeteret elo p̄ 7 per se. ita q̄ oibus alijs elis cōpeteret per ipsam: nō posset saluari quō ea oia concurrūt ad cōpōnē cuiuslibet mixti. Lū ergo aque nō possit cōpetere humiditas primo: cū cōpetat aeri. cōpeteret ei primo frigiditas. erit ergo aqua frigida primo non solum ex ordine qualitātū. ut q̄ sit primo frigida q̄ humida. sed et ex ordine subiectoz. q̄ aqua est frigidior oibus alijs. **A**mplius si assignarem⁹ solum primo ex ordine qualitātū iremus extra mētē p̄s. posset enim vna 7 eadē qualitas inesse primo pluribus elementis. ut si aer esset p̄mo humidus. nō respectu alioz elementoz. sed soluz diceret p̄ tale respectu caloz. q̄ magis esset humidus q̄ calidus. non esset inconueniens aliud elementū esse p̄mo humidū respectu alterius qualitatis: nō igitur esset numerus elementoz fm numerū quatuor qlitātū si posset esse plura ea q̄ qualitates. cum vna qualitas pluribus elis posset primo cōpetere. Si igitur via p̄s necessitates habere dō: opz q̄ primo dicat excessum respectu omniū alioz elementoz. ut aer est humidus p̄mo. i. ē hu-

midior ceteris elementis. iō nullū aliud elm poterit ēē humidus primo. imo semp vna qualitas erit vnus eli p̄mo. cōgrue ergo fm numerū p̄marū qualitātū erit numerus p̄moz corporoz. **N**otandū q̄ q̄libet elm hz vnā qualitatem p̄mo. nō solum ex ordine qualitātū: ut q̄ ei magis cōueniat vna qualitas q̄ alia. sed etiā ordine subiectoz. q̄ elm illud cui conuenit aliqua qualitas primo conuenit ei magis 7 p̄fectius q̄ alijs elis. imo mixta 7 clata ex hoc participant p̄mas qlitates. q̄ participant nām illoz eloz: q̄bus p̄mo cōpetunt qlitates ille. **U**trum autē vni elm participet aliud. ut vtz aer dicatur calidus. q̄ participat naturā ignis infra dices. ad p̄s autē sufficit scire q̄ ignis est primo calidus respectu aeris 7 respectu alioz eloz. q̄ est magis calidus oibus elis. 7 q̄ dictū est de igne respectu caliditatis intelligendū est de oibus elementis respectu qlitatum q̄ cōpetant eis p̄mo. sed si sic dicimus q̄ credimus bene dictū. q̄ sic ponēdo ponimus aquā frigidiorē terra. restat nobis dare modū 7 viā quō hoc sit possibile: cum terra remotior sit a celo q̄ aqua. **C** 3d notandū q̄ possumus distinguere duplicē calozē. clare. s. celestem. hoc autē duos calozes differre 7 non esse eiusdē rationis pbat 2d mentator in. 12. methaph. 7 adducit ad hoc auctoritatem p̄s in li. de aialibus dicens. q̄ iste caloz celestis receptus i semibz figurat mēbra 7 format. caloz autē clarius desiccatur 7 attenuatur. p̄terea ut ait. caloz celestis generat aialia. clarius vō corrumpit 7 destruit. 7 ideo subdit q̄ hō generatur ab homine 7 a sole: q̄ caloz ille in cuius virtute membra formant 7 figurant v̄tute solis efficit. Sicut ergo due qlitates ut caloz 7 sapor sunt in eodē pomo. q̄ he due qlitates nō sunt eiusdē rōnis. sic in eodē igne p̄t esse duo calozes. igneus. s. celestis cum hz calozes eiusdē rōnis non sint. Ignis enim cū hz calozem p̄tē spēm 7 nām propriā. hz enim calozē qui acq̄ritur ex motu celi. 7 sicut distinguimus duplicē calozē. sic distinguere possumus duplicē frigiditatem. clare 7 celestē. ut dicamus aliqua habere celestem frigiditatem. q̄ modice p̄cipant de celesti calozē. 7 in quantum p̄cipant a tali calido inductit rōnē oppositā 7 p̄riter quodāmo de frigida. Dicamus ergo aquā esse frigidiorē terra quātū ad frigiditatem clarem 7 sequētē spēm in nām propriā. siue q̄tū ad frigiditatem de qua loquimur. terra tñ est frigidior aqua. q̄ magis p̄uatur calozē celesti. non est ergo sile de calozē ignis rōnē aeris: 7 de frigiditate terre respectu aqua. Est enī ignis calidior aere duplici calozē. clari 7 celesti. clari quidē: q̄ talis caloz p̄mo cōpētit igni. celesti vō. q̄ ignis est celo propinquior. aqua vō frigidior est terra frigiditate clari. terra vō frigidior est aqua: q̄ plus p̄uatur calozē celesti. **N**otandum ē q̄ cognita vna qualitate primo conueniente alicui elo. qualitates alias p̄ cōuenientes elis alijs statim cōiungit cognoscere. ut si scimus que qlitas cōpetit primo aeri. Lū enim aer sit calidus 7 humidus. caliditas nō contingit ei p̄. q̄ posita est hic cōuenire p̄ igni. cōueniet ergo ei p̄ humiditas. quo scito scimus que qlitas cōueniat p̄ aque. Nam nō humiditas cū hec cōueniat p̄mo aeri. frigiditas ergo p̄mo ei p̄ueniet. sic et cū terra sit frigida 7 sicca. scire possumus q̄ frigiditas nō p̄ueniet p̄ terre. q̄ p̄uenit aq̄. erit ergo terra p̄ sicca. cognita ergo p̄ma qualitate vni elis alioz qualitates p̄mas cōuenit cognoscere. q̄ declarare volebamus.

Donā autē determinatū ē p̄s q̄ ē simplicibz corporibz ex inice generatio. simul autē fm sensuz videtur gñata. nō enim esset alteratio. scdm tactus enī passiones alteratio est. dicendum quis modus adinice trāsmutatio

Nōndū

Nōndū

Lom. 18

duplex 7 calor q̄ mixtus celesti

Nōndū

ost

L.c. 24

12. 3. 2

nis. vtrū omne ex omni generari possibile.
aut hoc qdē possibile. hoc aut impossibile.

Quia elemēta se trāsmutāt adinuicē. qz hnt alias 7 ali-
as. qualitates. 7 qz alr 7 alr ordinantur ad qualitates il-
las 7 qz hnt alias 7 alias oīas locoz. 3o post qd determi-
natū est de q̄litatibz eoz. 7 ostensum est qūo differēt elā
ordinātū in suis locis. 7 dictū est qūo ordinē hnt elemēta
ad suas qualitates: qz per talia est trāsmutatio in elemen-
tis. ideo hic determinat de trāsmutatione elemētoz. 7 oñ-
ditur qūo elā gñant 7 corrūpūt adinuicē. Circa qd p̄ba
duo facit. qz p̄ continuat se ad dicēda. scdo exegit de in-
tento ibi. (Qm̄ qdem igit.) Dicit ergo. determinatū est p̄
nas. s. n. l. celi 7 mūdū. qz gñatio est simplicibus corporibz
ex inuicē. similiter ē 7 fm̄ sensum vidēt hēc elemēta gñā-
ta ex inuicē. nō enī ē alteratio elemētoz. nisi posset ēē eo-
rum gñatio. alteratio enim est fm̄ passiones tactus. passio
aut tagibilis magis facta abgīt a suba. notū ergo est ge-
nerationē esse possibile. post qz ad sensus elemēta videmus
alterari fz tagibiles q̄litates. supposita ergo eoz trāsmu-
tatione dicam quis est modus trāsmutationis elemēto-
rum adinuicē. vtrūz oē sit pole gñari ex omni. aut hoc est
possibile. hoc aut impossibile. ita qz nō quodlibet elemētū
generatur ex quolibet. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Quoniam quidē igitur omnia inata sunt
adinuicē trāsmutari manifestū est.

¶ Exegitur de intēto 7 duo facit. Nam primo ostēdit ele-
menta esse generabilia adinuicē. scdo reprehendit Empe-
doclem qui hoc negauit ibi. (Admirabitur autē aliquis di-
cens.) In prima parte intendit talem rōnem. Ignis terra
aqua 7 aer gñantur 7 corrūpūt adinuicē. sed hēc sunt
prima corpora 7 elemēta. ergo elemētoz est adinuicē ge-
neratio. In hac autē rōne sic p̄cedit. qz pmo ostēdit ignem
aqua aerē 7 terrā adinuicē gñari. scdo probat talia corpo-
ra esse pma 7 elā. ita qz vñ nō est elm̄ respectu alteri. sed
oīa debēt dici pma elemēta. 2o ibi. (Sed tñ adhuc.) Circa
primū duo facit. qz pmo pbat qdlibet tale corpus gñari
ex q̄bz. scdo dat modū gnōnis eoz ibi. (Differēt aut 7 i di-
stus.) Circa pmiū tria facit. qz pmo p̄mittit qd intendit.
scdo probat ppo. 7 tertio concludit intentum. secunda ibi.
(Generatio idē.) 3o ibi. (Quapropter vtr.) Dicit ergo ma-
nifestum esse qz omnia alia corpora inata sunt adinu-
uicem trāsmutari. **¶** Deinde cū dicit.

¶ Generatio qdem enim in cōtraria 7 ex 3.
rijs. elā aut oīa hnt 3rietatē adinuicē qz dis-
ferētē 3rie sunt. sed his qdē. n. ambe 3rie. 8
bi gratia. igni 7 aque. hoc enim calidū 7 sic-
cum. hoc aut frigidū 7 humidū. his aut alte-
ra solū. 8 bi grā. aeri 7 aque. hoc enī calidū
7 humidū. hoc aut frigidū 7 humidū.

¶ Probat qd dixerat. dicens. qz generatio est in cōtraria 7
ex 3ria. elemēta aut oīa. i. oīa talia corpora hnt 3rietatem
adinuicē. qz oīe eoz. i. pme qualitates 3rie sunt. sed his. i.
aliquibus talibus corporibz sunt ambe oīe 3rie. igni igitur
7 aque. qz hoc. i. corpus ignis ē siccū 7 calidū. 8 aut. i. aq̄
est qd frigidū 7 humidū. sed his. i. aliquibus talibus corpo-
ribz est 3ria alia q̄litas solus. vtrbi gratia. aeri 7 aque. 8
enim. i. aer est quid calidū 7 humidū. hoc autē. i. aq̄ est
frigidū 7 humidū. est igitur in talibz maior 7 minor 3rie-
tas. In oībus tñ est 3rietas. 7 qz oīa sibi adinuicē 3riantur
oīa sunt adinuicē generabilia. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Quapp vtr qdē manifestū qm̄ oē ex oī ge-
nerari inatū est. iā aut fm̄ vñ qdē nō ē dis-

ficile videre. qūo oīa ex oībus erunt.

¶ Concludit intentum. dicens. manifestū esse qz omne est in
natum gñari ex omni. qz fm̄ predicta iam non est difficile
videre fm̄ vñ quodqz tale corpus: qūo omnia erūt ex oī-
bus. qz ex quo in vñ quodqz est cōtrarietas: fm̄ vñ quodqz
qz erit generatio. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Differt at i citi. 7 tardū. 7 facilius. 7 diffici-
lius. q̄cūqz enī hnt symbolū adinuicē velox
hoz trāsmutatio. quēcūqz aut nō hnt tarda.
Quia facilius vñ qz multa trāsmutare.

¶ Dat modū generationis eoz. 7 duo facit. qz primo osten-
dit qūo vñus tale corpus generatur ex vno. scdo qūo vñi
ex duobus ibi. (Si aut vñuscuīqz.) Circa primū duo
facit qz pmo p̄mittit qd intendit. scdo manifestat ppo.
ibi. (Vtrbi gratia ex igne quidē.) Dicit ergo qz differt ge-
neratio 2o eoz in actus 7 tardius. 7 in facilius 7 diffi-
cilius. qz quēcūqz hnt symbolū 7 cōueniētia adinuicē
hoz velox erit trāsmutatio. quēcūqz aut nō habent:
tarda erit eoz trāsmutatio: 7 est nō qz facilius est trāsmu-
tare vñ qz multa. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Vtrbi gratia. ex igne qdem enim erit aer
altero trāsmutato. hoc enī erit calidū 7
siccū. hoc aut calidū 7 humidū.

¶ Manifestat ppositū 7 duo facit. qz pmo ostēdit quozum
gnō est facilius 7 velox. 2o ostēdit quoz est difficilis 7 tarda
ibi. (Ex igne aut aqua.) Circa primū duo facit. qz primo
declarat. 2o cōcludit intentū. 2o ibi. (Quapp mani) qz i cir-
cuitu.) Dicit ergo qz ex igne erit aer altero trāsmutato. i.
facta trāsmutatione in altera q̄litate. iō erit eoz trāsmuta-
tio velox qz hnt symbolū. est enī 8. signis qd calidū 7 sic-
cum. 8 aut. i. aer qd calidū 7 humidū. quapp si dñabitur
siccū ab humido aer erit. i. ignis fiet aer. rursus aut ex aere
aq̄ fiet. qz dñabitur calidū a frigido. nam aer est calidus 7
humidus. aq̄ frigida 7 humida. In humido ergo nō dis-
ferūt aer 7 aq̄. qz trāsmutato calido 7 facto frigido: aer
aq̄ erit. Eodē aut mō ex aq̄ terra. 7 ex terra ignis fieri po-
terit. hnt enim ambo ad ambo symbola. i. cōueniētia. aq̄
enim cōuenit cū terra cū sit humida 7 frigida. terra autē
frigida 7 siccā. qre dñante humido terra erit. i. fiet supple
aqua. 7 rursus. qm̄ ignis cōuenit cū terra. qz ignis est cali-
dus 7 siccus. terra frigida 7 siccā. si corrūpatur frigidum
terre ignis erit ex terra. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Quapp si dñabitur siccū ab humido aer
erit. rursus aut ex aere aqua erit si dñabitur
calidū a frigido. hoc qdē enim fuerat calidū
7 humidū. hoc aut frigidū 7 humidū. qua-
propter trāsmutato calido aqua erit. eodē
modo 7 ex aqua terra. 7 ex terra ignis. hnt
enim ambo ad ambo symbola. aqua quidē
humida 7 frigida. terra autē frigida 7 siccā.
quapp domināte hūido erit. 7 rursus ignis.
qm̄ calidus 7 siccus. terra aut frigida 7 siccā
si corrūpat frigidus ignis erit ex terra. qua-
pp manifestū qz in circuitu erit gñatio in sim-
plicibus corpibus. 7 facilius hic modus trāsmu-
tationis. qz symbolū existit his qz deinceps.

¶ Cōcludit qd intendit. dicens qz simplicibus corporibus
erit gnō 7 in circuitu. 7 erit facilius hic modus trāsmuta-
tionis. qz existit symbolū. i. cōueniētia. his que deinceps. i.
elemētis qz se hnt cōueniētē. **¶** Notatū autē qz hic acci-
ditur de ge.

L. c. 25

L. c. 27

L. c. 26

L. c. 37

L. c. 31

L. c. 25

Notū

pitur pster nō absolute, sed fm circuitū. aq̄ enī est p̄ho ter-
re. 7 aer aq̄. 7 ignis aeri. 7 sic est p̄uersio circularis. qz non
possumus vltra ignē ascendere opz qz ex igne reuertat cir-
culariter ad terrā. ita qz ignis fm circuitū erit deiceps 7 cō-
ueniens terre. In oibus autē his ē symbolū. terra. n. hz sym-
bolū cū aqua. aqua cū aere. aer cū igne. ignis cū terra. iō
inter talia est facilis trāsitus. ¶ Deinde cum dicit.

I. c. 26. **E**x igne autē aqua. 7 ex aere terrā. 7 rursum
ex aqua 7 terra aerem 7 ignē cōtingit qdēz
generari. difficilior autē quoniā plurius est
transmutatio. necesse enim si erit ex aq̄ ignis
corrumpti frigidum 7 humidum. 7 rursum
si ex terra aer corrumpti 7 frigidum 7 siccū.
similiter autē si ex igne 7 aere aqua 7 terra.
necesse enim ambo transmutare. hec quidē
igitur generatio tardior est.

Ostendit in qbus est trāsitus. dicens qz si ex igne fiat aq̄
ex aere terra. 7 rursum eōuerso. si ex aqua puenit qdēz ge-
nerari ignē. 7 ex terra. aerē. hoc erit difficilior. qm̄ est trās-
mutatio plurius q̄litas. necesse enī est si ex aq̄ erit ignis cor-
rumpi in aqua vtrāqz q̄litas. i. frigidū 7 humidū. 7 rur-
sum si ex terra fiet aer. opz corrumpti in terra duas q̄litas. v. z.
frigidū 7 siccū. sicut ē si fiat eō. vt ex igne fiat aq̄. 7 ex ae-
re terra. necesse est trāsmutare ab o. i. ambas q̄litas. qz in
talibus nō est symbolū. igitur eoz erit tardior gñatio.

Dub^m **B**ubitarēt forte aliq̄ virtus q̄litas symbola ma-
neat. videt enī ad vtrāqz partē rōnes
eōcurrere. qz si nō manet q̄litas symbola. vt si non manet
calidum aeris si ex aere sit ignis. corrumptur due qualita-
tes aeris. si ignis gñatur ex aere. cū ergo corrumptur due q̄-
litas aque cū ignis gñatur ex aq̄ non puerit difficilior
vel tardior aq̄ in ignē q̄ aer. qz si hoc ē sicut videt qz sym-
bola qualitas maneat. ¶ Amplius hoc expresse videt di-
cere p̄ho in hoc scdo. 7 ē in cap de alteratione. ¶ Sed si
hoc cōcedimus p̄urgit grauior dubitatio. nunq̄ enim re-
manet accis corruptio subo. Cū ergo corrumptur aer si ex
eo fiat ignis nulla q̄litas eius remanebit. Ampl^o si rema-
net aliqua qualitas aeris cū ex aere sit ignis. tūc remanet
subm̄ sensatū 7 totū nō cōuertetur in totū. qre non esset ibi
generatio. sed alteratio. ¶ Ad hoc autē dicit p̄o qz in gene-
ratione 7 corruptione manet mā vbi manet forma. si enī
ex aere sit ignis. nō manet forma aeris. manet tū mā. qz il-
la eadē mā que erat sub forma aeris. efficit postea sub for-
ma ignis. Jō qz dimensiones indeterminate magis se vi-
dentur tenere ex pte materie. alia autē vel videntur sequi for-
mam. vel forte sequitur mām. vt est subiecta forme. ergo
qualitates. qz vel sequitur formas. vel sequuntur mām vt
est subiecta forme. nō videtur remanere eadē numero. Est
et spālis rō. quare qualitates actiue 7 passiue eoz nō pos-
sunt remanere eadē numero. cū ex vno elem̄to gñatur ali-
ud. vt declarari hz in cap de mixtione. opposita autē his nō
est difficile soluere. ¶ Nā cū dicit qz si corrumperent oēs q̄-
litas aeris cū igne generatur ex eis nō generaretur facili-
ter ignis ex aere qz ex aq̄. dicit qz difficultas gñatiois ac-
cipitur ex eo qz aliquid corrumptur per se 7 a pirario. Vide-
mus enim qz forma non hō cōtrarium qz a deo generat
faciliter qz eoz gñatio est in instanti. lux enī in instanti mul-
tiplicatur in aere. qz in eo p̄ietatem nō hz. facilius igit ex
aere sit ignis qz ex aq̄. qz cū ex aqua sit ignis vtrāqz quali-
tas aque corrumpt per se a p̄rio. sed cū ex aere sit ignis hu-
miditas corrumpt ibi per se 7 a cōtrario. caliditas vō corru-
pitur ibi per accis vel ex corruptione subiecti. Qd vō ad
debatur de p̄ho qz videtur velle qualitatem symbolaz re-

manere. dicit debet vt cōiter ponit qz remanet eadē species.
non autem opz qz remaneat eadem numero.

Bubitarēt forte aliq̄ si remaneret eadē quali-
tas. vtrū esset ibi gñatio simplr. ad qd
dicit debet qz gñatio vt superius dicebat est ex non ente in
ens. Duplīter ergo pōt accipi gñō simplr. vel qz est i ens
simplr. vel qz est ex non ente simplr. qz si queratur qd illorū
est potius. debet dici qz magis est generatio simplr.
ter ex eo qz est in ens simplr. qz ex eo qz est ex non ente sim-
pliciter. motus enim 7 mutatio recipiunt spēm ex termino
ad quē nō ex termino ex aliquo. vt habet declarari. 5. p̄bi
sicozum. omnis ergo illa trāsmutatio per quā acquiritur
forma subalis. 7 ens simpliciter generatio simplr debet di-
ci. esset igitur pluribus modis gñatio simplr. si esset ex en-
te simplr 7 in ens simplr. dato i si qz remaneret q̄litas sym-
bola 7 fieret trāsmutatio in forma substantialem 7 in ens
simpliciter generatio simpliciter posset dici.

Bubitarēt forte aliq̄ vltimus si remaneret qua-
litas symbola cū ex aere sit ignis. vtrū
dici posset qz ex toto aere sit totus ignis. Ad quod dicit de-
bet qz sicut remanet mā cū ex aere sit ignis. 7 tamē hoc nō
obstante ex toto aere sit totus ignis. qz nō remanet mā. vt
est aeris corruptus. vt est ignis generat. Ita 7 si aliq̄ ali-
ud remaneret. qz non remaneret vt est corrupti. sed vt est
generat ex toto posset dici fieri totum.

I autē vniuscuiusqz alterz corrupcē
facilis qdē. nō adinvice at trāsmu-
ratio. s. ex igne. qdē 7 aq̄ erit terra
7 aer. 7 ex aere 7 terra ignis 7 aq̄.

In parte ista ostēdit p̄ho qz ex pluribus talibus corpo-
ribus generatur vnu. 7 duo facit. qz p̄mū ostēdit qd inten-
dit. scdo declarat propositū ibi. (Qm̄ enim aque.) Dicit er-
go qz si accipiatur duo. qz quoz vniuscuiusqz corrumpta-
tur alteruz. i. altera qualitas. hz trāsmutatio erit facilis.
sed non erit adinvice. qz vnu illoz elem̄toz nō puerit
i aliud. sed ex duobus cōsumatur 3. vt ex igne 7 aqua po-
terit esse terra 7 aer. 7 ex aere 7 terra. ignis 7 aqua. ¶ No-
tandum autē qz nunq̄ ex duobus elem̄tis pōt fieri 3. nisi
illa duo habent p̄ietatē adinvice. fm vtrāqz qualitatē.
Ideo ex igne 7 aqua potest gñari tertū. vt terra vel aer. 7
ex aere 7 terra. poterit ē gñari tertū. qz talia opponuntur
fm vtrāqz qualitatem. ¶ Deinde cum dicit.

Quando quidē enīz aque frigiditas cor-
rūpetur ignis autē siccitas aer erit. relinquitur
enim huius quidē calidū huius autē humi-
dum. Qm̄ autē ignis quidē calidū aque. autē
humidus terra erit. quis relinquitur huius
quidē siccum. huius autē frigidum.

Manifestat qd dixerat. 7 duo facit. qz p̄mo ostēdit ex qd
duobus pōt fieri 3. scdo ex quibus non pōt. 2. ibi. In his
autē que per cōuenientiam. Circa p̄mū tria facit. qz p̄mo
ostēdit qz ex igne 7 aqua potest fieri 3. vt terra 7 aer. scdo
qz ex aere 7 terra potest ē fieri 3. vt ignis vel aqua. 3.
quod dixerat manifestat p̄ qdā sensibile ex. scdo ibi.
(Sicut autē 7 ex aere.) 3. ibi. (Confessa autē 7 sensui.) Di-
cit ergo qz qñ aque corrumptur frigiditas 7 ignis siccitas.
aer erit. relinquitur enim calidū huius. i. ignis. 7 humidū huius.
i. aque. 7 qz aer est calidum 7 humidū. ex talibus duo
bus generabit qdā 3. vt aer. pōt ē ex igne 7 aqua ge-
nerari aliud 3. vt terra. qz si corrumpt calidus ignis. 7 hu-
midus aque. terra erit. qz ex tali corruptione relinquitur sic-
cum huius. i. ignis. frigidū huius. i. aque. sequitur ergo inde gñari
terra que est frigida 7 siccā. ¶ Deinde cum dicit.

I. c. 25.

2. 26.

3^m

Rñso

dimensioes
interminā
se magis in
dēt vtrū
materie alia
videt seq
forma

Adp^m

Dub^m

I. c. 4.
48.

Dub^m

I. c. 27.

I. c. 27.

Nōndū

I. c. 29.

I. c. 28.

C Similiter autem et ex aere et terra ignis et aqua. quoniam enim aeris corrumpetur calidum. terre autem sic. cum aqua erit relinquitur enim huius humidum. huius autem frigidum. quoniam autem aeris humidum. terre autem frigidum ignis quod relinquitur huius quod calidum huius autem siccum que quidem erant ignis.

Ostendit quod ex aere et terra generatur ignis. sicut enim ex aqua et igne. quod opponeretur in utrisque qualitatibus. poterat ex eis generari dupliciter. ut terra vel aer. similiter autem ex aere et terra que opponitur in utrisque qualitatibus poterit videri generari dupliciter. ut ignis et aqua. quod quoniam corrumpetur calidum aeris et siccum terre. aqua erit. relinquitur enim humidum aeris et frigidum terre. que sunt qualitates aque. sed si corrumpetur aeris humidum et terre frigidum generabitur inde aliud tertium. ut ignis. quod relinquitur calidum aeris et siccum terre. que erant qualitates ignis. **D**einde cum dicit.

I. c. 28. **C** Confessa autem ad sensum ignis generatio. maxime enim ignis flamma. hec autem est sumus ardens. fumus autem ex aere et terra.

Manifestat quod dixerat per sensibile ex. dicens. quod huius generatio ignis est confessa et manifesta sensui. et maxime cum generat ignis flamma. hec autem flamma est sumus ardens. fumus autem fit ex aere et terra. Vaporis enim terrestres aut mixti aeri fumus efficiuntur. si ex tali fumo generatur flamma. erit generatio eius ex aere et terra. **D**einde cum dicit.

I. c. 29. **C** In his autem que per consequentiam non contingit corruptio in utroque altero elementorum fieri transmutationem in unum corporum. quod relinquitur in ambobus aut eadem. aut contraria. ex neutro autem contingit generari corpus.

Ostendit ex quibus duobus non potest generari tertium. et tria facit. quod primo permittit quod intendit. et declarat per. et per. quod quidam conclusionem sequentem ex dictis. scilicet ibi. (Verbi gratia si ignis.) et ibi. (Quapropter simul.) Dicit quod in his estis que se habent per se non conveniunt ex duobus talibus fieri transmutationes in unum corpus. in unum corpus. quod non conveniunt ex eis generari. corruptio in utroque talium altero elementorum. i. altera primarum qualitatium. quod relinquitur in ambobus talibus. ut eadem qualitas. aut tria ex neutro autem modo contingit generari corpus. scilicet. et nec potest ex una qualitate in se. nec ex qualitatibus. **N**otandum autem quod appellat hec etiam se habere per se que sequuntur. et se habent immediate. ut terra et aqua. aqua et aer. et aer et ignis. et quod ultra ignem non est elementum. opus ex igne redire ad terram. ita quod terra et ignis se habent aliquo modo per se non loco. sed per replicationes et per quedam circulum. In circulo enim primum et ultimum primum et finis per se habent. talia autem etiam sic per se habent semper pueniunt in altera qualitate. et ex duobus corporum non fit. **D**einde cum dicit.

Verbi gratia. si ignis quod corrumpetur siccum. aeris autem humidum. calidum autem in ambobus relinquitur. Si autem ex utroque calidum relinquitur. tria siccum et humidum. sicut autem et in alijs. in omnibus enim his que per consequentiam existunt. hoc quidem idem. hoc autem contrarium.

Manifestat quod dixerat. Nam ex igne et aere quod se habent per se non generatur ignis. ignis enim et aer differunt in secco et humido et pueniunt in calido. Quod si corrumpetur siccum ignis et humidum aeris. si corrumpetur in eis qualitas tria. non fit ex eis. quod relinquitur in ambobus qualitas una et eadem. ut calidum. ex una enim qualitate non fit elementum. si vero ex utroque corrumpatur qualitas symbola.

ut calidum. non fiet idem tertium. quod relinquitur qualitas tria. ut sic cum et humidum. ex quibus cum sunt tria non potest stare unum et idem elementum. Nullo ergo modo ex igne et aere fiet ignis. siue corrumpatur in eis qualitas symbola. siue tria. et quod dictum est de igne et aere. sicut intelligendum est et in alijs se habent per se. quod in omnibus his que se habent per se existunt. si quidem. hec qualitas idem. eadem. hoc autem tria. omnia enim se habent per se differunt in una qualitate et conveniunt in alia. **D**einde cum dicit.

Quapropter simul manifestum quoniam quod ex uno in unum transseunt uno corrupto generatur. que autem fieri ex duobus in unum pluribus.

Concludit quidam conclusionem sequentem ex dictis. dicens. manifestum esse quod quod ex uno fit transmutatio in unum. ut cum unum elementum generatur ex uno elemento. talia generantur et transseunt uno corrupto. ex corruptione enim unius qualitatis poterit generari unum elementum ex alio. si quod ex duobus elementis fit unum elementum. semper fit talis generatio pluribus qualitatibus corruptis. **N**otandum autem quod generatio unum elementum ex alio potest esse in his talibus symbolis. ut ex igne potest generari aer. et quod qualitas symbola manet. id talis generatio potest altera qualitate corrupta. sed ex duobus elementis nunquam fit circuli. nisi contrarietur sibi in utraque qualitate. id ad tale generatio semper requiritur corruptio plurium qualitatium. **A**lmo cum dicit.

Quoniam quod ergo omnia ex omni generantur. et quod ex invicem transmutatio generatur dictum est.

Epylogat circa determinata. dicens. dictum est quod ex omni elemento generantur omnia elementa. et dictum est quod est transmutatio eorum ex invicem. et quod generantur ex invicem.

Ed tamen adhuc et sic aspiciemus de eis. si enim est naturam alium corporum materia ut videtur quibusdam aqua et aer et que talia. necesse autem unum esse. aut duo hec. aut plura.

Postquam philosophus probavit ignem et aquam et terram transmutari ad invicem. In premissa probat omnia talia corpora esse per se corpora transmutata. et si sunt prima corpora talia sunt elementa. erit quod eorum generatio et corruptio. ex quo talium corporum est generatio et corruptio. Dividit autem hec per duas primas quod dupliciter ostendit talia corpora per se. scilicet pars ibi. (Quoniam autem que transmutantur.) Ad evidentiam prime partis notandum ignem et aerem et talia corpora esse corpora per se transmutata. quod nec reducuntur in seipsa. nec in aliud corpus transmutabile. sicut. n. arguebat supra. calidum et frigidum. humidum et siccum esse qualitates passivas. quod nec reducuntur in qualitates activas. nec in seipsas. sicut. et predicta corpora sunt per se. quod nec reducuntur in corpora alia transmutata nec in seipsa. Dividit autem per duas primas in duas partes. quod per se ostendit talia corpora non posse reduci in seipsa. scilicet ostendit hec corpora non esse reducibilia supple in aliquo aliud corpus. et ibi. (Neque tamen aliud aliud.) Circa primam duo facit. quod primo permittit quod intendit. scilicet manifestat per. ibi. (Unum quod videtur.) **C**oncluditur autem sic. ostensum est ignem aerem et terram corpora esse transmutata ad invicem. sed adhuc inspicimus de eis. si nam habent naturam corporum supple est aliquod corpus. ut videtur quibusdam. quod sit aqua aut aer. et quod ponunt esse talia quod sunt aliquoties materia. vel erunt unum vel duo vel plura. **N**otandum autem omnia antiqui philosophi posuisse materiam esse aliquod corpus in actu. quod quidam dixerunt esse aerem. quidam vero aquam. quidam vero posuerunt tale corpus esse unum. quidam vero plura. quod si unum esset. non essent quatuor prima corpora transmutativa. si enim omnia essent ex aere. ignis et aqua non essent per se corpora. vult quod philosophus ostendere quod si huius corpora reducuntur in aliquod unum ex quo sunt non reducuntur in aliquod corpus sensibile. sed in ipsam materiam. Ideo hec corpora non sunt per se simpliciter. quod sunt composita ex materia et forma. habet ergo

Nōndū

aliquid p̄ se ex quo sunt vt ipsam mām: sed non h̄bit aliq̄d corp⁹ sensibile prius se ex quo sunt. p̄t̄ ḡ dici p̄ corp⁹ sensibilia. ¶ Nōndū ē q̄ hic loquimur de sensibili accipiendū est sensibile s̄m sensum tactus: q̄ tale sensibile querim⁹. vt supra dicebā. Si enim vellemus accipere sensibile vt se extendit ad eam sensum: hec corpora non deberent dici prima corpora sensibilia. supercelestia enim sunt priora eis q̄ sentiuntur sensu visus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Anū vtiq̄ omnia non est possibile. verbi gratia. aerē oīa. aut aquā aut ignē. aut terrā. si trāsmutatio est in cōtraria. 7 hoc trāsmutat in cōtrarium. si enim erit aer siquidē per manet. alteratio erit. 7 non generatio.

¶ Manifestat q̄d dixerat. circa q̄d duo facit. q̄ p̄mo facit q̄d dictū est. sc̄o remouet quandā cauillationē ibi. (Sed cū neq̄ ignis.) Circa p̄mū duo facit s̄m q̄ dupl̄r manifestat intentū. sc̄a ibi. (Similiter aut neq̄ videt.) Dicit ergo q̄ non est possibile oīa talia corpora eē vnū. verbi gratia. vt oīa esse aerem aut aquā. aut ignē. aut terram. q̄ trāsmutatio est in contraria: est aut aer hoc corpus ex quo oīa sunt: aer p̄manet: sed permanente aere vel permanente alio corpore: q̄d potest esse mā aliorū: 7 facta trāsmutatione in contrariū qualitatibus alteratio erit. non generatio. p̄o ergo illa destruit ḡtationes ponēdas nām esse aliq̄d in actu.

Nōndū

¶ Notandū aut q̄ subm trāsmutationis op̄z manere i tota trāsmutatione. sicut ergo mā semp manet ea dē 7 recipit formas p̄rias. sic si poneret aer vel aliq̄d aliud corpus esse alia subiectū semp maneret corp⁹ actu sensati. oīs ergo talis trāsmutatio alteratio esset. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aut neq̄ ita videtur vt 7 aq̄ simul sit 7 aer. 7 aut aliud q̄d cūq̄. erit igitur aliqua cōtrarietas 7 oīa cuius habebit aliquid altera particula. verbi gratia. caliditatem.

¶ Adducit sc̄dam rōnē. dicēs. q̄ nō videt q̄ idem corpus sit simul aqua 7 aer. aut q̄ sit aer 7 q̄d cūq̄ aliud corpus. Nō aut sit icōueniēs ponere idē corpus esse simul aquam vel aerē 7 aliud corpus. vt aerē 7 ignē. p̄z q̄ est aliqua contrarietas 7 aliqua oīa inter talia duo corpora: cuius cōtrarietatis altera habebit aliquid. id est erit in aliquo illoz corpōz. 7 alia particula erit supple erit i aliquo. verbi gratia. si ignis habebit p̄rietatem caliditatis alia particula cōtrarietatis vt frigiditatis erit in aliquo corpore. si igit vñū 7 idē erit plura corpora simul in eodē erunt p̄ria. q̄d est in conueniens. ¶ Notandū aut q̄ ponentes aerē. vel aliq̄d aliud corpus esse mā alioz. ex quo alia fiūt. op̄z eos dicere vnū 7 idē esse duo simul. vt esse aerem 7 ignē. vel aerem 7 aquam. ¶ Nam vt dictū est s̄m talem positionem op̄z aerem manere in tota trāsmutatione. aer ergo manēs aer. si ex eo fiat ignis. accipiet ignis formā. 7 erit simul aer 7 ignis. ¶ Notandum ergo q̄ corpus genitum 7 corpus ex quo generatur h̄bit aliquā p̄rietates adinuicē. q̄ oīs generatio est ex p̄ria 7 in p̄ria. 7 illius cōtrarietatis vna particula erit in vno corpore 7 alia i alio. si ergo ex aere sit ignis aer ad ignē cōtrarietate habebit. q̄re si aer manēs 7 aer fieret ignis 7 idem esset aer 7 ignis. in eodem esset p̄rietas. q̄d est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

No

No

¶ Sed tamen neq̄ ignis aer calidus. alteratio enim tale 7 non videtur.

¶ Remouet quandam cauillationem 7 duo facit. q̄ p̄mo facit q̄d dictū est. sc̄o q̄ ostēderat nō esse aliq̄d elementū sensibile ex quo sunt oīa talia corpora cōcludit tale aliq̄d in q̄d resoluntur h̄z ēa esse nō corpus aliq̄d. sed materiā

aliquam cōm ibi. (Aliud aliquid igitur.) Circa p̄mū duo facit s̄m q̄ dupl̄r remouet cauillationes illas. sc̄a ibi. (Similiter aut rursus.) Cauillaret forte aliq̄s dicēs. hoc mō ex aere eē oīa alia. q̄ aer infrigidat 7 efficitur aq̄. calefit 7 efficit ignis. ita q̄ ignis nihil est aliud q̄ aer calidus. hoc remouens p̄b̄s aut q̄ ignis nō est aer calidus. q̄ talis alteratio esset. non videtur autē q̄ cum fit ex aere ignis q̄ fit ibi alteratio solum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autē rursus si erit aer ex igne calido in contrarium trāsmutatio erit existet igitur aeri hoc. 7 erit aer frigidum aliquid. quapropter impossibile ignē aerē calidū esse. simul enī idē calidum 7 frigidum erit.

¶ Adducit aliā rōnē. dicēs. q̄ sic dicēdo simul cū hoc incouenienti. q̄ ḡtatio erit alteratio sequitur aliud incoueniens. q̄ in eodē erunt opposita. q̄ si rursus aer erit. i. fiet ex igne calido. q̄ trāsmutatio est in contrarium. existet igitur aeri hoc. f. oppositū calidū: 7 erit aer aliquid frigidum dicere ergo aerem calidum. cum aer sit quid frigidum. est dicere frigidū calidū. quare impossibile est ignem esse aerem calidum. q̄ idē simul erit calidū 7 frigidū. ¶ Notandū aut q̄ p̄b̄s hic nō curat de exēplo. accipit enim calidum. 7 frigidum p̄o q̄libet p̄rietate. 7 cū ait ignē esse calidū. aerē frigidum. antedicit ignē ad aerē habere aliquā oppōnē. cūz ignis fiat ex aere 7 ḡtatio fit ex oppositis. quare si aer manens aer fiet ignis in eodē erunt opposita.

Nōndū

Dub

Rātio.

¶ Dubitaret forte aliquis non oportere q̄ si aer est quid de se frigidū. 7 ignis est aer calidus. q̄ ignis sit calidus 7 frigidus. ita q̄ dicere aerē calidū nihil aliud sit dicere q̄ frigidū calidū. Videmus enī aquā eē de se fridā. 7 tñ calefit. nec p̄ hoc in eodē sunt simul opposita. ¶ Sciendū igit q̄ si aer eēt mā alioz corpōz 7 remaneret i tota trāsmutatione. ita q̄ manēs aer fieret ignis vt aq̄. oporteret dicē q̄ aer trāsmutat⁹ a q̄litate s̄uis recipet q̄litates ignis cū fieret ignis. ita q̄ sit eēt sic⁹ 7 hūidus. 7 recipet q̄litates aq̄ cū fieret aq̄. ita q̄ sit eēt calidus 7 frigidus. B̄ aut sic oīs ostēsus enī sunt in declarationib⁹ p̄oribus cū circa p̄mū li. disputabā. ¶ Empe. q̄ suo mō sic loq̄ndus est de ḡtione 7 de alteratione 7 de trāsmutatione ad formas subalē. vt de trāsmutatione ad formā accitālē. Dicebā. n. q̄ trāsmutatio ad formā accitālē ē q̄si via ad trāsmutationes forme subalē. 7o si ē polis alteratio est polis ḡnō 7 eō. 7 sicut ē polis ḡnō. sic suo mō ē polis alteratio. si ḡ aer eēt mā alioz corpōz 7 manēs aer efficit ignis: tñ nō abijciendo vnā formā subalē vt formā aeris accipiet aliā formā subalē vt ignis. 7 q̄ rōne erit fil sub diuersis formis subalib⁹ erit fil sub diuersis accitālīb⁹ disponentibus ad illas formas. Immo ex quo suo mō sic loquimur de trāsmutatione ad formas accitāles. nō de trāsmutatione ad subales. vt p̄pōnē tactā. aer nō abijciens formā aeris accipiat formā ignis sequēdo pōnē illā dicē. q̄ pari rōne aer nō abijciēs q̄litates aeris suscipiet qualitates ignis. imo q̄ mā nō solū nō corrūpit. s̄ ē ipse est vt corrūpat. sed si aer h̄iet rōnē m̄ae corrūpi nō possz. 7 q̄ q̄d corrūpi si ḡz p̄pas q̄litates amittere nō pōt. cū semp passio magis sc̄a abijciat a suba aer h̄ebit simul oppositas q̄litates: 7 erit i eodēz opposita: q̄d declarare volebā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliud aliq̄d igitur preter ambo idē erūt 7 aliqua alia mā cōis. eadē aut ratio de oībus. qm non est vnū horū. ex quo omnia.

¶ Cōcludit q̄ oē illud ex quo sunt oīa ēa nō ē corp⁹ aliq̄d sensibile. vt dīcū aliq̄d. sed ē mā cōis. dicēs. q̄ erit aliq̄d alia mā cōis. 7 ignis genitus 7 aer ex quo ḡtatur erūt aliq̄d idē. q̄ h̄ebit eandē mā. q̄ mā erit aliq̄d aliud preter am-

bo. qz de se non erit in actu aliquid illoz. sed erit in poten-
tia vtrunqz. 7 subdit qz eadem ratio est de ambobus alijs
elementis que est de igne 7 aere: quoniam nō est vnum ele-
mentum vel vnu sensibile corpus ex quo sunt omnia alia
elementa: sed est vna materia communis ex qua sunt talia
corpora. C Deinde cum dicit.

I. c. 32. Nec tñ aliqd aliud preter hec velut me-
dium aliqd aeris 7 aque: 7 aeris 7 ignis: il-
loz aut grossius: hoz aut subtilius: erit. n.
illud aer 7 ignis cum contrarietate.

I. c. 33. Quia probauerat illud ex q sunt etia nō esse aliqd eforz:
osidit hic illud non esse aliqd corpus qd est mediu: 7 duo
facit: qz p osidit qd dictū est. 2° epilogat circa determinata
ibi. (Necesse igit aut.) Circa p^m tria facit: qz p facit quod
dictum est. 2° remouet quandā cauillationē. 3° cōcludit p
nem intēta. 2° ibi. (S; puatio p^oioz.) 3° ibi. (S; igit qd
cūqz.) Continuet sic illud ex quo sunt etia est aliquid me-
dium cōfessd h; mediu est mā 7 nō est mediu corp^o: qz sit
aliqd aliud preter etia: nō qz sit mediu aq 7 aeris: vel aeris
7 ignis: ita qz sit illoz aut grossius horum aut subtilius:
ponentes. n. tale corpus medium inter ignem 7 aerem dice-
bant illud ē igne grossius: aere subtili^o: vel erat aere gros-
sius: 7 aq subtilius: si erat medium inter aerem 7 aquam.
Qd aut tale corpus non possit ē illud ex q sunt etia: p^oioz:
tale corpus cū p^oietate. i. nō admittēs p^oietatē propriam
erit. i. fiet aer 7 ignis: qd est incōueniens. C Notandū aut
qz sicut pbat: qz aer nō amittens qualitates p^oias susci-
piebat p^oietates ignis 7 fiebat ignis: sic si tale corpus me-
dium ponit ēē mā aliorum: qz mān. opz manere nō amit-
tens formam p^oia accipiet formas alioz. ergo pari rōne
non amittēs q^oitates 7 p^oietates. p^oias accipiet qualita-
tes 7 contrarietates alioz: 7 in eodem erunt cōtraria qd ē
incōueniens. C Deinde cum dicit.

**Sed puatio cōtrarioz alterū: quapropter
nō contingit illud solū esse vnqz vt quidam
inquiunt infinitum comprehendens.**

Remouet quandā cauillationē: dicens forte aliqz hoc
corpus esse priuatū p^oietate. 3o suscipit qualitates ignis 7
fit ignis 7 sunt in eo solū qualitates ignis: 7 nō alie: quia
de se nullā p^oietatem h;: sed est priuatū ea. Cōtra hoc ar-
guens p^oio aut: qz puatio est alterū p^oioz. i. ē annexa alteri
contrarioz: nūqz. n. p^oie aliqd priuatū vna forma: nisi qz
induit forma p^oia: qz p^opter illud corpus nō cōuenit nūqz
esse solū. i. esse sepatū a cōtrarietate: imo cum ponit puatiū
vno p^oio ponit indutū alioz: non est ergo vt quidā inquit
corpus aliquod medium cōprehendens alia: vt ex eo alia
oia generentur 7 sic infinitum. i. indeterminatum: 7 sepa-
ratum a contrarietate. C Deinde cum dicit.

**Similiter igitur qd cūqz hozuz: aut quidē
nihil. Si igitur vtiqz nullum sensibile prius
his: hec vtiqz erunt omnia.**

Concludit p^oiem intentam dicens. qz qd cūqz hoz eforz
est s; p^oponendū p^om 7 elin: qz vnum nō est elin 7 p^om respe-
ctu alterius. aut ergo sūt p^oincipia 7 etia aut nō: imo si nul-
lum corpus sensibile est prius etia: oia hec erūt vtiqz. sup-
ple p^oincipia etia: 7 tūc cōpleaf rō prius facta. v; qz gñatur
7 corrumpit adinuicē. ignis. aqua. aer. 7 terra. cum oia ta-
lia sint p^oincipia prima corpora sensibilia 7 etia omnium
eforz: erit gñatio 7 corruptio adinuicem.

Dubius Dubitaret forte aliqz vtrum nā est magis conue-
niat istis corporibus primis: vel mate-
rie que est gñationis subm. C Ad qd dixerunt qdā qz nō
mē elū magis cōpetit istis corporibus qz p^ome mātē: sed b non

videtur bene dictum. C Ad cuius euidentiam notandū
qz hec p^oima corpora sensibilia cōi nomine elemēta appel-
lari possunt. est enim elementum ex quo primo componit
aliquid 7 est in eo: 7 non diuiditur fm formā: vt dicitur
in. 5. metha. hec autē p^oima corpora sensibilia ex quo p^oima
sunt: ex eis p^o componit aliqd: 7 sunt in eo: qz miscibilia aliq
modo sunt in mixto: 7 non diuidunt fm formā: qz qlibet
ps aq est aqua: 7 qlibet ps terre ē terra. tñ p^o componi aliqd
ex aliquo pōt intelligi duplr: vel simplr: vel quodā modo.
mixta. n. componunt ex primis corporibus sensibilibus.
p^omo nō simplr: sed quodā mō. In genere. n. corpōz nō ē
dare aliqua alia ex qbus prius p^ostet mixta qz vocata etia:
mixtū enim est pus ex igne 7 terra: 7 ex aere 7 aq: qz ex ali-
quibus alijs corporibus: sicut. n. corpus humanū qd est qd
dam mixtū organicū non cōponit p^o ex manu 7 pedē: qz
manus 7 pes resoluunt in carnes 7 ossa: nec cōponit p^o ex
carnibus 7 ossibus: qz talia resoluunt in. 4. etia: sic nō cō-
ponit p^o ex. 4. etia: qz talia etia resoluunt in mām 7 formas
mā ergo prius est de cōpōne mixti qz vocata etia. C Rur-
sus esse in aliquo pōt intelligi duplr: vel simplr 7 fm essen-
tiā: vel quodā mō: 7 put saluat virtus eius: mā autē refer-
tuatur in mixto simplr: 7 fm suā essentiam. vocata aut etia
sunt in eo in q^otu saluat virtus eoz. C Amplius nō di-
uidi fm formā pōt intelligi duplr: vel qz non diuidit in di-
uersas ptes formales: 7 sic aqua non diuidit fm formam
qz quelibet ps aq est aqua. alio modo pōt intelligi nō diui-
di fm formā. quelibz. n. ps mātē est mā: 7 mā fm se non di-
uidit aliqd in actu: nec aliqd distinctū per formā: mā ergo
que est generationis subm magis p^o est de cōpōne mixti qz
ipsa etia: 7 magis simplr est in eo qz p^oia: pluribus modis
nō diuidit fm formam qz vocata etia. 3o hec diffinitio etia
que est ex quo p^o componit aliqd 7 ē. magis cōpetit mātē qz
vocatis etia: p^ost enim hec p^o corpora cōi noie appellari etia:
sufficit ad rōnē elemēti qz nō diuidat in diuersas ptes for-
males: 7 si diuidat in diuersas ptes q^otitatiuas: hoc tñ nō
obstante nomē etia magis cōpetit mātē qz p^ois corpib^o: vt
p^o p^o diffinitionē eius: tñ de cū reconstat de noie nō est mul-
tum curandum. 3o siue sic dicat. dū tñ in re nō erret: non
est magna vis faciēda. C Deinde cum dicit.

**Necesse igit aut semper manētia 7 immu-
tabilia inuicē: aut transmutabilia: 7 aut oia:
aut hec qdē: hec aut non: vt in timeo p^olo
scripsit. Quoniam quidem igitur transmu-
tari inuicem necesse est: dictum est prius.**

Epilogat circa determinata: 7 tria facit fm qz tres epilo-
gos ponit. 2° ibi. (Et qm nō s; filr.) 3° ibi. (Siquidē igit con-
trarietas.) Dicit ergo. qz necesse ē hec etia aut esse qz manē-
tia 7 imutabilia adinuicē: aut esse transmutata: hoc autē
nō sicut plato scripsit in timeo: qui pōtuit terrā intrāsmu-
bilem: qz figura terre non erat apta ad transmutationem
vt ponebat. voluit tñ plato p figurā 7 plāties saluare trās-
mutatōes nāles: sic ergo loquebant antiqui de transmuta-
tione eforz: sed qm fm v^oitatem necesse est etia transmutari
demonstratum est prius. C Deinde cum dicit.

**Et qm nō similiter cito aliud ex alio dcm ē
pus: qm hñtia qdē symbolū citius generāf
ex adinuicem: nō habentia aut tardius.**

Ponit 2° epilogū dicens: dictum est prius qz nō s; cito
nec eque velociter aliud elin sit ex alio: qm habentia sym-
bolum 7 conuenientiam citius generantur adinuicem: nō
habentia autem tardius. C Deinde cum dicit.

**Sigdē igitur p^oietas vna ē h; quā trāsmu-
tantur: necesse duo esse: materia. n. medium**

Nōndū

I. c. 4.

2°

3°
non diuidit
formā fm
intelligi duplr

I. c. 33.

I. c. 34

insensibilis ens et inseparabilis: quoniam plura videtur entia: due videtur erunt quod minime: duabus igitur entibus non possibile est esse tria: sed quatuor quoadmodum videtur: tot enim erunt coniugationes: sex enim existentibus duas impossibile est generari: que prius sunt adiuncte. De his quidem igitur dictum est prius.

Post 3^{am} epilogum dicens: quod si prietas sit quod transmutat elementa esset una, necesse esset esse duo tria. Quilibet enim oppositum prietatis habet duo extrema tria: si sic esset ad illa duo tria haberet ordinem maiorem: quod esset quod medium inter earum de se esset ens insensibilis: quod est quod in potest, est tamen secundum actualitatem existentiam inseparabilis a prietate, sic ergo diceremus si tria essent inde duo: sed quoniam tria videntur esse plura entia ad minimum erunt due prietates, secundum quod erit transmutatio elementorum. Entibus autem duabus prietatibus: quia minime, id est ad minimum oportet tot potest, necesse est quod quilibet prietas habeat duo extrema tria tamen: sed quatuor quoadmodum videtur. sicut manifeste apparet, calidum, frigidum, humidum et siccum, sunt due opposites prietates: et sunt unus tria secundum quod transmutantur elementa: et quot sunt ibi prietates tot sunt eorum combinationes possibiles: et tot sunt elementa: quod sex erunt combinationibus talium quatuor secundum duas ipse est generari elementa: quia sunt tria adiuncta, calidum, frigidum, humidum et siccum: et frigidum cum siccum: ut fiat elementum erunt quatuor elementa tamen: sed modo dimittatur: quia de his dictum est prius.

I. c. 35.

Quoniam autem que transmutantur adiuncte impossibile est principium aliqd esse horum: aut in extremo: aut medio ex his manifestum est: in extremis quidem igitur non erit: quoniam ignis non erunt aut terra omnia: et eadem ratio si dicamus ex igne: aut terra esse omnia. Quoniam autem neque medium ut videtur quibusdam.

Postquam prius probavit unum elementum non esse primum aliorum: quod non poterat poni aliqd elementum esse aliqd male subiectum: quia tunc generatio esset alteratio: et tria essent in eodem. In premissa ostendit hoc idem alia ratione quod talis est. Si aliqd eorum esset aliorum primum et haberet se ad omnia: sicut male subiectum illud oportere manere et esse intransmutabile: sed omnia elementa sunt adiuncte transmutabilia. Quod omnia debet dici primum corpora et non est unum aliorum primum nec male subiectum. Circa hoc autem sic procedit: quia primum ponit rationem, 2° contra rationem adducit quadam cavillatione: ibi. (Aer quidem et terra igne.) Dicit igitur: quoniam quidem transmutantur adiuncte, supple omnia elementa: impossibile est aliquod elementum esse primum horum, id est aliorum. Nam manifestum erit ex his, id est ex dicendis: quod tale primum non potest poni in extrema, id est quod sunt aliqd extremorum: nec in media quod sit aliqd mediorum. In extremis quidem non erit quoniam omnia non sunt ignis aut terra: et eadem ratio de mediis: quoniam eadem ratio est si dicamus omnia esse ex aere vel ex aqua: sicut dicit omnia ex igne vel ex terra: quoniam neque medius est ex quo sunt omnia: hoc videtur deatur quibusdam. Est ergo visio rationis quod nec medium nec extremum est ex quo sunt omnia: quia tam media quam extrema transmutantur et nullum ipsorum manet. Deinde cum dicit.

Aer quidem et in igne transmutatur et in aqua: aqua autem et in aere et in terram: ultima autem non amplius invicem.

Ponit quadam cavillationem: et duo facit: quia primum ponit eam, 2° remouet cavillationem illam ibi. (Oportet quidem stare.) Dixerat enim: probata extrema quod media esse transmutabilia: contra hoc fore cavillaret aliquis dicens quod elementum transmutatur in elementum pri-

us: sed non in remotum: ut aer transmutatur in ignem et in aquam: et aqua in aerem et terram: sed ultima, id est extrema non amplius transmutantur adiuncte. **N**otandum autem quod si accipitur ultima et remota non secundum locum: sed secundum differentiam formalem. Ignis enim plus distat ab aqua quam a terra: non loco: sed forma: volunt ergo isti proxima posse transmutari ad invicem propter non magnam differentiam: extrema autem non posse propter distantiam magnam. Deinde cum dicit.

Oportet quidem stare non in infinitum ire hoc i rectitudine ad utraque: infinite enim contrarietates in uno erunt.

Remouet cavillationem istam: circa quod tria facit: quia primum mittit quidam suppositiones, 2° illa suppositione supposita destruit cavillationem tactam, 3° quod supposuerat probat. 2° ibi. (Terra sit igitur.) 3° ibi. (Omnia autem non infinitum.) Est autem suppositio talis: quod oportet stare in eis ad utraque partem, id est secundum sursum et deorsum: et non ire in infinitum secundum rectitudinem. Si enim incipimus a terra deorsum et ascendimus sursum dicendo terra aqua et cetera, incipimus finita elementa: et si incipimus a sursum: et descendimus deorsum et finita invenimus. Nam si essent elementa infinita infinite qualitates essent in unoque: quod est inconueniens: quod otio vix sit ad prius supponat. Deinde cum dicit.

Terra sit, g. aqua, y. aer, a. ignis, p. si videtur a. transmutatur in p. et in y. prietas erit eorum aque, a. p. sit hec albedo et nigredo: rursus quod in y. a. erit alia: non enim idem, p. et y. sit quidem siccitas et humiditas, a. quidem siccitas, y. aut humiditas. Quapropter siquidem manet album existet aqua humida et alba: sicut aut nigra erit aqua: in contraria enim transmutatio: necesse igitur aut alba aut nigra esse aqua: sit itaque album primum. Similiter igitur existit et p. y. siccitas: erit igitur et p. ignis transmutatio in aqua: contraria enim existit: ignis enim prius niger erat: deinde autem siccus: aqua autem humida: deinde autem alba.

Ex suppositione facta ostendit extrema esse transmutabilia adiuncte si sunt transmutabilia cum mediis: sed ut dicitur est si accipit extremum ultimum secundum distantiam non secundum locum, ita quod ignis est extremus respectu aquae: quia per eodem modum differt ab ea: aer autem est medius inter eas: quia partem habet cum aqua cum sit humidus: et partem cum igne cum sit calidus: sic et aer est extremus respectu terre: cum per omnem modum differat ab ea. Duo ergo facit: quia primum ostendit ignem et aquam que sunt extrema transmutari adiuncte si transmutantur cum aere: quod est medium, secundo et hoc ostendit aerem et terram que sunt alia extrema adiuncte transmutabilia esse. 2° ibi. (Palam videtur quoniam.) Notat autem per elementa secundum terminos dicens: sit terra, g. aqua, y. aer, a. ignis, p. Notatis autem elementis, procedit ad rationem intentam dicens: quod si a. i. aer transmutatur in p. et y. id est in ignem et aquam prietas erit eorum que, a. p. i. aer habebit prietatem: sit autem hec contrarietas albedo et nigredo non curat de exemplo: accipit enim albedinem et nigredinem pro quacunque prietate, subdit autem quod quia a. in y. supple mutatur, id est aer mutatur in aquam: erit alia prietas inter aerem et aquam supple quod inter ignem et aerem. Nam non est idem, p. et y. id est ignis et aqua, si ergo talia non sunt eadem non possunt ad unum et idem eandem contrarietatem habere. sic ergo inter aerem et aquam hec contrarietas, id est siccitas et humiditas: ita quod a. conueniat siccitas, y. humiditas: aliqui autem textus habent, x. quidem siccitas: et videtur esse textus corruptus: sed si vellemus ipsum exponere

Nondu

I. c. 36

dicerem⁹ q^{uod} variat terminos: q^{uod} intelligit p. x. aere⁹ que p^{rius} intelligebat p. a. subdit aut^{em} q^{uod} propter si manet albus: cu^m ex aq^{ua} sit aer cum non manet nisi qualitas symbola aqua coⁿueniat cu^m aere in albo. existet ergo aqua h^uida et alba: si aut^{em} i. si non est alba nigra erit aq^{ua}. In coⁿtraria. n. est transmutatio. q. d. q^{uod} siue dicas aqua esse alba siue nigra op^{er}at^{ur} ea h^{ab}ere coⁿtrarietate ad aerem ex quo transmutant^{ur} adinuicem semp^{er} enim transmutatio est in contraria. transmutabilia igit^{ur} ad inuicem p^{oss}unt h^{ab}ere maiore^m et minore^m coⁿtrarietate. semp^{er} t^{ame}n ali qua coⁿtrarietate h^{ab}ebunt: i^{tem} subdit necesse esse aut albas aut nigras esse aquas: si. n. erit nigra h^{ab}ebit maiore^m coⁿtrarietate ad aerem. si. n. erit alba h^{ab}ebit minore^m coⁿtrarietate. Con^{tra}grui. n. est ex quo aer est proximus aque q^{uod} noⁿ habet ad eam maiorem coⁿtrarietate: noⁿ q^{uod} differat in vtraq^{ue} q^ualitate s^{ed} h^{ab}ere minore^m coⁿtrarietate. ergo ex q^{uo} positum est aquas differre ab aere in humido et sicco: non est coⁿgruum q^{uod} differat iⁿ albo et nigro. erit ergo alba sicut. a. unde aliq^uo text^u h^{ab}et ponat vtiq^{ue} p^{rius}. a. i. ponat aq^{ua} alba sicut. a. i. sicut aer: et sic aq^{ua} et aer p^{oss}unt iⁿ albo: sicut. p. i. ignis existet. y. siccitas. i. existet siccitas q^{uod} intelligit p. y. Ita q^{uod} l. y. accipit equo ce. vno mo^{do} vt noⁿiat aqua. alio mo^{do} vt noⁿiat h^{ab}ere q^ualitate q^{uod} est siccitas. Conuenit ergo aer cu^m igne in siccitate: et cum aq^{ua} in albedine: sed si aliam et alia coⁿuenientia: et aliam et alia q^ualitate h^{ab}ere aer cum igne et cum aqua: aqua et ignis sic coⁿtrariabunt^{ur}: et q^{uod} in contraria est transmutatio vni in alio transmutabil^{is}. It^{em} ait: q^{uod} erit transmutatio. p. ignis iⁿ aqua. contraria. n. existit aqua igni. ignis. n. p^{rius} dicebat esse n^{on} grui in quo differat ab aere. Deinde aqua dicebatur alba in quo p^{oss}uenerat cum aere. qualitates ergo aque coⁿtrariant^{ur} qualitatibus ignis. ergo vnum in aliud transmutari potest. Et Notandum aut^{em} p^{rius} non noⁿiare p^{ro}p^{ri}as qualitates ignis. vel p^{ro}p^{ri}as qualitates aq^ue. vt ostendat se argueri in ma^{xi}mo et in terminis coⁿtribus. h^{ab}ere. n. hec demonstratio veritate in q^uib^{us}libet terminis. Et Notandum et^{iam} vni rationis in hoc esse. v^{er}o q^{uod} si ignis et aqua transmutant^{ur} in aerem et h^{ab}et alia et alia q^ualitate ad ipsum sunt p^{ri}ia inter se: et p^{rius} transmutant^{ur} adinuicem. si ergo extrema coⁿtrariant^{ur} me^{di}os p^{ri}ia inter se. et si transmutant^{ur} cum me^{di}os transmutant^{ur} inter se. Et Notandum et^{iam} q^{uod} illatio hec que dicta est dupl^{ic}iter impediri possit. p^{rius} q^{uod} diceret aliq^uo non oportere si extrema h^{ab}ent coⁿtrarietate ad media q^{uod} h^{ab}ent p^{ri}ietate inter se. It^{em} p^{rius} in r^{ati}one p^{ri}dicta non solum ostendit extrema h^{ab}ere coⁿtrarietate ad media: sed et^{iam} p^{ro}bat ea h^{ab}ere alia et alia p^{ri}ietatem: quo posito necesse est ea inter se esse p^{ri}ia. nunq^{uam}. n. aliq^uo r^{ati}one eiusde^m h^{ab}ent alia et alia p^{ri}ietatem. nisi sibi inuicem coⁿtrariet^{ur}. Sec^{un}do posset dicta illatio impediri: q^{uod} diceret aliq^uo non oportere si extrema sunt coⁿtraria q^{uod} sint adinuicem transmutabilia: q^{uod} noⁿ transmutat^{ur} extremu^m in extremu^m: nisi pos^{si}bit fieri transmutatio in alia media. diceret ergo. media q^{uod} infinita et noⁿ esse statum in eis. quo posito extrema noⁿ transmutabunt^{ur} adinuicem: p^{ro}pterea hanc ob^octionem valet suppositio p^{rius} facta. v^{er}o q^{uod} in eis est status. quo posito p^{ro}p^{ri}etate tam dictam q^{uod} extrema transmutant^{ur} inter se si transmutant^{ur} cum me^{di}os. Et Deinde cum dicit.

Et Pal^{am} quide^m vtiq^{ue} q^uam oib^{us} adinuicem erit transmutatio et in his: et q^uam in. g. terra existit reliqua duo symbola: nigrum et humidu^m: hec enim non coniungunt^{ur} vnq^{ue}.

Concludit ex dictis omnium esse transmutatione. noⁿ. n. solum transmutatur aqua in ignem: sed etiam terra in aerem. ideo ait palam esse: quoniam omnibus ex adinuicem erit transmutatio. non solum in me^{di}os: sed etiam in his. i. in extremis. Nam in. g. terra existunt reliqua duo symbola. i. relique due qualitates symbol^{ic}e. v^{er}o. nigrum et humidu^m

erit ergo terra contraria aeri: q^{uod} s. f. qualitates terre noⁿ coⁿiungunt^{ur} vnq^{ue} cum qualitatibus aeris: sed coⁿtrariant^{ur} eis. terra igit^{ur} transmutabit^{ur} in ipsum aerem. Et Notandum autem p^{rius} appellare nigrum et humidu^m q^ualitates symbol^{ic}as: q^{uod} s. m. p^{ro}positum factam aer q^{uod} ponit albus et sicc^{us} differt ab igne in nigro: q^{uod} ignis est niger et siccus. ab aqua v^{er}o differt in humido: q^{uod} aqua dicebat^{ur} humida et alba: he aut^{em} due qualitates humidu^m et nigrum in quib^{us} differt aer ab igne et aqua coⁿgregat^{ur} in terra. Ita q^{uod} terra h^{ab}et eas symbol^{ic}as et coⁿuenientes cu^m igne et aq^{ua}: q^{uod} cum igne coⁿuenit in nigro: cu^m aq^{ua} in humido: q^{uod} terra coⁿtrariat^{ur} aeri: q^{uod} si velle mus hoc ad ma^{xi}mam sp^{eci}alem p^{ro}here et noⁿiare varias q^ualitates elo^{qui}: p^{ro}p^{ri}etate q^{uod} d^{icitur}. Ignis v^{er}o differt ab aere q^{uod} siccus: aqua v^{er}o differt ab eo q^{uod} frigida. frigidu^m aut^{em} et sicc^{us} coⁿueniunt in terra: et terra coⁿuenit cu^m igne et aqua s. m. siccum et frigidu^m: quibus ignis et aqua differunt ab aere. Int^{er}dictio q^{uod} p^{rius} est p^{ro}bat^{ur} terra esse coⁿtraria aeri: p^{ro}p^{ri}etate qua h^{ab}et ad ipsum ignis et aq^{ua}: et ex hac coⁿtrarietate vult arguere transmutat^{ur}: et q^{uod} oia ela^{ta} extrema q^{uod} media p^{ri}ietate h^{ab}et: oia sit adinuicem transmutabilia. Et Deinde cum dicit.

Quoniam aut^{em} non infinitum possibile est ire quod futuri ostendere ad hoc p^{rius} venimus manifestum ex his.

Probat q^{uod} supposuerat: et duo facit: q^{uod} p^{rius} coⁿtinuat de eta^{te} dicendis. sec^{un}do exigit^{ur} de intento: ibi. (Si enim rur^{su}s ignis.) Dicit ergo. q^{uod} infinitum non est possibile ire q^{uod} futuri eramus ostendere. superius enim hoc supposuerat tanq^{uam} id quod erat futurus ostendere: ideo ait q^{uod} p^{rius} venimus ad hoc. i. ex p^{rius} int^{er}dictioe ad hoc vnimus vt ostenderemus statum in elementis: vt manifestum est ex his. i. ex dictis. Et Deinde cum dicit.

Si enim rur^{su}s ignis. p. in alio transmutat^{ur} et noⁿ reuoluit. s. g. in. x. p^{ri}ietas igit^{ur} iter. p. z. x. alia existet p^{re}ter p^{ri}dictas. nulli. n. idem supponit. g. y. a. p. q^{uod} x. sit igit^{ur} p. r. z. x. r. aut oib^{us} vtiq^{ue} existet. g. y. a. p. transmutant^{ur} enim inuicem. Sed q^{uod} hoc quide^m sit noⁿdu^m demonstratum est: sed illud manifestu^m q^{uod} si rur^{su}s. x. in aliud alia erit coⁿtrarietas: et q^{uod} existet. g. z. p. similiter autem semper cu^m adlecto coⁿtrarietas aliqua existet his que an^{te}: quapropter si infinita: et coⁿtrarietates infinite vni existunt. si autem hoc modo non erit diffinire neq^{ue} q^ualitate: oportebit. n. si erit aliud ex alio tot transire q^ualitates et amplius plures.

Probat h^{oc} statum ostensu^m numerum elo^{qui} non esse infinitu^m. sec^{un}do ex his que dixerat concludit inconuenientia q^{uod} sequunt^{ur} ad ponentes positione^m illa. 2^a ibi. (Quapropter in quedam.) Dicit ergo. q^{uod} si rur^{su}s ignis. p. transmutatur in aliud. i. in quantum elm et noⁿ reuoluit. i. noⁿ transmutat^{ur} in elata que sunt sub eo: sed transmutat^{ur} in aliud q^{uod} ipsum. v. g. a. x. i. in quantum elm: q^{uod} intelligit per. x. p^{ri}ietas igit^{ur} erit inter. p. r. z. illa p^{ri}ietas existet alia p^{re}ter p^{ri}dictas. Na^m cu^m h^{oc} q^{uod}ntu^m elm non sit idem cu^m aliquo alio q^{uod} quatuor: q^{uod} x. non ponitur q^{uod} sit idem cum. g. i. a. p. y. cu^m aliq^{uod} quatuor. o^{mn}es q^{uod} p. h^{ab}et alia coⁿtrarietate ad. x. q^{uod} ad alia sit g. y. in. p. r. f. in. x. ita q^{uod} ignis et quantum elm differatur. s. y. r. f. y. vtiq^{ue} existit oib^{us} quatuor eis. v^{er}o. g. y. a. p. transmutant enim se adinuicem. quasi diceret. q^{uod} posito 5° elo^{qui} da^{re} ignem alia h^{ab}ere qualitate^m ab his que h^{ab}et vt per eam coⁿtrarietur. q^{uod}to elo^{qui} et transmutetur. cum ipso: sic etiam h^{ab}et

Noⁿdu^m

T. c. 66a

qualitates o3 dare oibus alijs elis: q3 oia sūt adinice trās-
mutabilia: 7 subdit: q3 si hoc quidē sit necesse. nondū mō-
stratum est: v3 q3 omnia sūt trāsmutabilia: illud tamen
manifestum est q3 si rursus. x. i. v. elementum trāsmuta-
bitur in aliud. i. in sextum alia erit cōtrarietas que existet
7. g. 7. p. in alijs elis: semper enim cum addito. i. elo addito
fit additio contrarietatis: q3 aliq3 contrarietas existet his
qui ante. i. prioribus elis: vt possint differre ab elemēto ad-
dito: quaproppter si infinita sunt elementa: q3 infinita non
possunt differre: nisi per infinita: cum vnūquodq3 eorum
oporteat differre a quolib3 aliorum vni. i. vnicuiq3 elemento
vt elementoz existant infinite q3itates contrarie. Si autē
hoc est ita non erit aliquid differre: q3 diffinitio illa. habet
infinitas differentias: 7 ita peribit scientia. nec est aliqd ge-
nerare: q3 si generabitur aliquid ex alio oportebit pertrāsi-
re tot q3itates 7 amplius plures. i. oportebit pertrāsire q3li-
tates infinitas: q3 si fieri non possit non erit generatio: 7 p
consequens nec alteratio. tollit ergo ista pō sciam 7 trāsi-
mutatōes nāles. ¶ Notandum autē q3 q3itates infinitas
appellat tot 7 amplius plures: q3 infinitū vt scribit. 3. p. p. ysi
corz est cūus accipientibus semp est aliqd extra sumere:
ita q3 non possumus accipere tot in infinito q3 semper nō
accipiamus amplius plures: 7 iō nō cōuenit infinita pō-
sire. vult g3 pba dicere q3 si ponat infinite q3itates o3 pō-
ret tot q3itates 7 amplius plures: pp qd nūq3 fieret q3itatio

Dubius
T.c. 36.

Dubitarer forte aliqd eo. qd pba ait. v3 q3 si po-
nat v. elem. oportebit q3itātē illā fm
quā. v. elem. differt a 4. esse oibus alijs elis: q3 non inest terre. g3 a
differt a 5. elo: q3 est. r. vt puta: q3 est album o3 huius. r. f.
albedinē inesse oibus alijs elis: vt oia ela possint differre a
5. elo sed hoc v3 repugnare apparentibus: videmus. n. q3
aer est 3. elem. 7 ignis est quartus: 7 aer differt ab igne: q3 ē
humidus. ignis vō siccus: humiditas autē fm quā differt
aer ab igne nō inest oibus alijs elis: q3 non inest terre. g3 a
sili si poneret v. elem. q3itas illa fm quā differt 4. elem.
a 5. non de necessitate inesset alijs elis. ¶ Ad hoc autem
dici pōt q3 elemētū ē 2. ab alio vel esse 3. 7 sic deinceps
duobus modis pōt intelligi. p3rietatē formale: vel per lo-
calē dīam. si g3 intelligat rō pbi fm locale distantia p se
loquēdo 7 q3 fm formale distantia ē 4. non. n. op3 opponem
illā quā h3 aer qd ē 3. elem. ad ignē qd est 4. h3ē alia elā:
si intelligat de distantia formali v3 est: aer. n. ē 2. elem. ab
a3: q3 distat ab ea in vna q3itate: ignis vero est 3. elemētū
ab ea: q3 distat ab ipsa in duabus q3itatibus: pp qd aer est
medius inter aquā 7 ignē: nō solū fm locū: s3 et fm p3ias
qualitates: q3i vna qualitate differt ab aqua: 7 in alia ab
igne: 7 in vna qualitate cōuenit cum aq3: 7 in alia cū igne
7 in tali ordine cloz qui accipit fm p3rietatem formale: va-
let indubitanter qd d3: q3itas enim illa fm quā differt aer
ab igne cōuenit aq3: 7 si rursus dāremus aliud elementū su-
pra ignē: qd fm formale distantia ē 4. ab aq3: q3itas illa
fm quā differt ignis ab alio elemento cōueniret aq3 7
aer: sic. n. se h3et illō elementū qd ab igne differt in vna
q3itate: q3 esset immediatus sibi ab aere. differt in dua-
bus: q3 esset scōs ab eo: ab aq3 in tribus: q3 ē 3. ab ipsa:
oportet. n. fm hāc additionē elī supra has p3rietates cali-
dū frigidū humidū siccū addere nouā p3rietatē: vt puta al-
bū 7 nigrū: 7 fm hūc ordinē formale differt ignis ab il-
lo elemēto fm p3rietatē additā: vt puta ignis ē 7 nigr. 7 vt
p3 intuitu sic ordinarent illa elemēta: q3 aq3 esset alba fri-
gida 7 humida: aer esset alb. 7 calidus 7 humidus: ignis ē 7
albus calidus 7 siccus: illō vō elem. additū ē 7 nigrū calidū
7 siccum. H3ē cōditionib3 sic stātib3 elemētū additū ē 7 p-
mū ab igne: q3 differt ab eo in vna q3itate solū: vt in ni-
gredine 7 est 2. ab aere: q3 differt ab eo in duobus in ni-
gredine 7 siccitate: esset 3. ab aq3: q3 differt ab ea in trib3:

in nigredine: siccitate: 7 calore. loqndo ergo de hoc ordine
7 de hac distantia illā dīam quā h3et elem. additū ad ignē
ad aerē h3et 7 aquā. 7 si itez fm hūc ordinē adderet. aliō
elemētū: se q3et q3 ois illa dīa quā h3et elemētū 2. additū
ad elemētū qd p3 addebat h3et et 7 ad alia. Qd vō argue-
bat de terra equocabatur in distantia. terra. n. non est q3ita
ab igne fm cōtrarietatem formale: sed fm locum: immo
plus distat ignis ab aq3 fm talem p3rietatem q3 a terra: p3
ergo rōnē pbi per se loquendo g3a formetene in distan-
tia 7 ordine fm formale dīam: sed g3a mae vel pp aliquā
spālē cām valere posset fm omnem distantiam.

Alterius

dubitarer aliq3: q3 dubitatio tacta. 7 so-
lutio e3 aliā dubiōnem secū trahit: dictū
est. n. terrā nō esse q3itam ab igne fm formales differentias:
sed fm locale. Si g3 adderet 5. elemētū non oporteret h3
elem. additū h3etale opponem ad terrā q3le h3et ad ignē:
nec oporteret q3itatē illā fm quā tale elem. differt ab igne
inest terre. ¶ Diceremus g3 q3 additū tali elemento aq3: q3
est 3. ab igne loco 7 forma: esset q3ita ab illo elemēto loco
7 forma: aer vō q3 est scōs ab igne loco 7 forma: ē 4. ab illo ele-
mēto addito tertio loco 7 forma: terra vō q3 est q3ita ab igne
loco 7 nō forma siue nō formale dīa esset ab illo elemēto 5.
nō p dīam formale: sed p locale distantia: 7 q3 in tali distā-
tia: vt dictū est: nō h3 locū: rō data nō oporteret terram sic
differre ab elo addito sicut differt ignis. Cōtrariū tamen
huius pba dicit in ista: vult. n. q3 dīa quā h3et elem. additū
ad ignē h3et ad oia. 4. ela. i. ad. g. y. a. p. i. ad terrā aquam
aerē 7 ignē. ¶ Ad B autē dici pōt q3 elem. additū pōt itelli-
gi 5. nō solū fm locale distantia: sed et fm formale dīam:
ita q3 ē 5. a terra. 4. ab aq3. 3. ab aere: 7 immediate igni
fm formale dīam: vt q3 differt a modice ab igne 7 multius
a terra: 7 q3a semper maius includit minus in his q3 sūt or-
dinata 7 per se differentiam quā h3et ad ignē h3et ad terrā
rā 7 ad alia. Pōt et 7 al3 dici q3 g3a mae valet q3 dictum
est q3itercung3 ponat 5. elemētū additū. Nā multiplicā-
tio elis q3itā multiplicari pnt fm calidū 7 frigidū humidū
7 siccū addito 5. elemēto o3 addē nouā p3rietatē: 7 h3 illas
p3rietatē additā op3 oia q3tuor elemēta differre ab illo q3i-
to elemēto: sufficiunt. n. q3tuor elemēta: vt differat ois modo
q3 possunt differre secundum q3tuor q3itates actiua: 7 pas-
siva: a q3to ergo elemēto si differrent sumeret h3 dīa per
alias q3itates. addito ergo q3to elemēto op3 addere circū-
lum elemētoz: aliquā q3itatē: vt pcam differat ab ipso: 7 h3
sufficit ad saluandam intentionem pbi.

Dubitarer

alterius aliq3: h3c dubitatio rōnabi-
liter sumeret ortū ex dictis: aut enī pba
q3 addito 5. elemēto: op3 addere aliquā q3itatem omnib3
quinq3. dictū est. n. hoc valere g3a mae. q3. 4. ela p3 duas
p3rietates multiplicant ois modo q3 multiplicari pnt: 7 disse-
runt omni modo q3 differre possunt. S3 si pp additionem
q3ti elemētū adderet nouā p3rietatē fm p3rietates additam
nō differret. 5. elementa omni mō q3 possent differre: qd sic
p3. Nam sp3 p3rietates additā duplat elemēta. vna enim p3rie-
tas non pōt p3stituere nisi duo elemēta: vt si ē 7 solū h3c p3-
rietates humidū 7 siccū cōstaret elemētū ex vna q3itate
7 essent tñ duo elemēta: vt puta terra 7 aq3. addita vō 2. p3-
rietates vt calidū 7 frigidū p3staret elemētū ex duabus q3ita-
tibus 7 sunt. 4. elementa: q3 q3tuor modis cōbinari pnt di-
cre qualitates. si vō adderet 3. p3rietates 7 essent tres cōtra-
rietates prime p3stitutue elemētoz: vt puta humidū siccū
calidū frigidū: albū nigrū: cōstaret elem. ex tribus qualita-
tibus: 7 essent octo ela: q3 tales qualitates exceptis conti-
nuationibus impossibilibus octo modis p3tinuari possent
possibiles: ita q3 p3 elem. esset frigidū siccū album. 2. frigi-
dum humidum albū. tertiu calidū humidū album: q3tuor
calidū siccū album: quintum frigidum siccū nigrum

Dubius

T.c. 63.

8°

ibid.

ibid.

ibid.

Dubius

T.c. 63.

tertium frigidum humidum nigrum. septimum calidum humidum nigrum. octavum vero calidum siccum nigrum. Ex quo patet quod semper additio nove contrarietatis duplicat elementa: et una contrarietas facit duo. due contrarietates quatuor. tres contrarietates octo apparet etiam quod omnes ille combinationes siue omnes ille continuationes sunt possibile quod in nulla illarum congregantur oppositae qualitates. sed ex additione sexti elementi: ut patet per iam dicta non oportet addere novam contrarietatem: quod sufficiunt tres contrarietates non solum ad constituendum sex elementa: sed et ad constituendum octo elementa oppositum innuit in textu. Ad hoc autem dici potest quod patet accipi sextum elementum secundum indifferentiam formalem et tunc non habet dubium quod dicitur. Nam ex tribus proprietatibus non possunt constitui octo elementa: quia unum elementum sit octavum ab alio secundum proprietatem et qualitates: quod secundum hunc ordinem et secundum hanc distantiam semper a remotiori elemento plus differre et habere plures qualitates contrarias ad ipsum: ut si a primo differat in una qualitate ab alio differet in duabus: ab ulteriori in tribus: sic deinceps: ita quod non possit aliquod elementum esse octavum ab aliquo per solas tres qualitates: immo si debet esse sextum ab eo secundum hunc modum distantie non sufficiunt tres contrarietates: sed requirunt ibi novae proprietates. Potest etiam aliter dici: nam multa non valent in se considerata que valent gratia maiore in qua est locutio: et multa sunt possibilea uno modo que sunt impossibilea alio philosophia. namque: quia artifex spalius est sufficit ut veritatem dicat: quod sic accipiat terminos communes ut deseruiunt maiori proprietate: dicte octo proprietates: et si sunt possibile absolute acceptae non tamen sunt possibile ut spectat ad propositum: nihil enim supra ignem: ut ad philosophiam spectat potest esse humidum vel frigidum. si ergo quintum elementum est supra ignem: quod sit calidum et siccum. si ergo differat ab eo: quia est nigrum. ignis vero ab omnibus: erit quantum elementum calidum siccum nigrum. si ergo dabitur sextum elementum illud erit calidum et siccum albidum cum sit supra ignem: si esset calidum siccum albidum non differret ab igne: si esset calidum siccum cum nigrum non differret a quinto elemento. Si ergo debet differre ab eis oportet dare novam proprietatem: ut puta dulce et amarum et si hoc sextum elementum ponatur dulce alia elementa erunt amara: ut a tali elemento secundum hoc formaliter differunt: posset etiam aliter considerari et magis ad propositum: sed hoc hic taceatur quod statim in alijs dubitationibus ostendetur.

Dubius **Dubitaret** etiam ulterius aliquis quod non oportet si sunt infinita elementa: et quilibet eorum differat ab alio: quod in unoquoque elemento sunt qualitates per quas differat ab infinitis alijs. potest enim aliquid per unam dictionem differre ab infinitis rebus. si enim essent infinite species bestiarum homo per unam dictionem: ut per hoc quod est rationale differret ab omnibus alijs. poterit ergo unum elementum differre ab infinitis alijs per unam dictionem. Ad hoc autem dici potest quod dicitur formales elementorum de quibus loquimur sunt qualitates prime active et passive: qualitates autem et proprietates prime: sic notate sunt: quod si altera pars proprietatis inest alicui elementorum: quodlibet enim vel est calidum: vel est frigidum vel est humidum: vel est siccum: et quot sunt proprietates tot qualitates inest cuilibet elemento. Item quodlibet elementum constituitur ex duabus qualitatibus: quod sunt due prime proprietates: una est calidi et frigidi: alia humidi et siccii. Cum ergo infinita elementa non possint differre: nisi per infinitas proprietates: si infinita essent elementa: infinite qualitates essent in unoquoque: non est ergo simile de duabus primarum qualitatibus: et de alijs differentijs ut ratio supposebat.

Dubius **Dubitaret** et ulterius aliquis dicens: quod non oportet si sunt infinite qualitates eorum: quod sunt infinite contrarietates: semper enim una proprietatem est duarum qualitatibus: ut dulcis et amarus est una contrarietas: calidi et frigidi alia. erunt ergo duplo plures qualitates quam contrarietates. si ergo qualitates sunt infinite proprietates non erunt infinite: quod tunc pars equaretur toti: subduplum duplo: cum infinitum

non sit maius infinito: pars autem in se ipsa videtur utriusque parti ratione concludere. videtur quod posito infinito numero eorum erunt infinite qualitates et contrarietates in eis. Ad hoc autem dici potest quod in argumento est fallacia accidentis. in numero enim quod crescit in infinitum non sunt plures binarii quam quaternarii: sicut enim dicere possumus duo. quatuor. sex. octo. et semper sic addendo binarius in infinitum: ita possumus quatuor. octo. et semper addere quaternarium in infinitum. Cum ergo infinitum non sit maius infinito: quod in numero sunt infiniti binarii et infiniti quaternarii. ergo tot sunt ibi quaternarii quot sunt binarii: et quia quilibet quaternarius continet duos binarios duplo plures erunt ibi binarii quam quaternarii: binarii ergo numero sunt equales quaternariis: et sunt duplo plures eis: quod est inconueniens: sed sic dicendo instamus dubitationem: sed non solumus ad formam arguendi. Notandum ergo quod infinitum secundum quod huiusmodi non habet ordinem totum nec perfectum: ut patet habere ex philosophia: omnis ergo illa argumentatio que respicit duplum et subduplum tripulum et subtripulum: vel qualitercumque respiciat partem et totum accidit et extranea ab infinito. binarius ergo ad quaternarium potest operari dupliciter: vel ut dicitur quod terminatur: et ut respicit numerum terminatum: et sic est pars eius: quia finito et terminato potest competere ratio totius et partis: sed si ternarius et quaternarius accipiantur: ut habent ordinem ad infinitum numerum: quod infinitum accidit ratio totius: nec se habet unum ad aliud ut totum: nec ut pars totum. et pars dicit aliquid terminatum non enim essent. et totum ad duo: nisi habet terminatas unitates et dualitas non esset pars eius nisi unitates determinatas haberet. Infinito autem accidit terminatio et est extranea ab eo. non ergo obstat quod binarii sunt duplo plures quam quaternarii. in numero tamen in finito tot sunt quaternarii quot binarii: sic non obstat quod qualitates sint duplo plures quam proprietates: si tamen essent infinite qualitates essent infinite proprietates. Ex hoc autem melius patere possunt dubitationes premissae: si elementa crescerent in infinitum cum in infinito non sint plures binarii quam quaternarii: vel etiam quam octonarii: imo in infinito tot sunt centenarii: vel et millenarii quot binarii: sicut enim non deficiet numerus accipiendo infinitos binarios addendo duo. et in infinitum: sic non deficiet accipiendo infinitos millenarios: addendo mille duo millenarii in infinitum. Si igitur ponantur infinita elementa addere novam proprietatem possumus per eam duplicare elementa: ut si due proprietates constituant. et elementa: tres proprietates constituent octo: et quatuor sexdecim: et sic deinceps quod ponatur: siue finita sunt elementa: oportet dare infinitas contrarietates et infinitas qualitates in eis. Namque. non erunt infinita elementa sic multiplicando et addendo. et sic deinceps: nisi accipiant infinite multiplicationes. et quot infinite multiplicationes requirunt infinitas contrarietates. Infinite autem contrarietates infinitas qualitates ponendo numerum eorum infinitum oportet ponere infinitas proprietates et infinitas qualitates in eis. Cum ergo dicitur philosophia quod addendo quantum elementum oportet addere novam proprietatem et novam qualitatem eis prioribus: et addendo sextum oportet etiam addere novam proprietatem et novam qualitatem. per additionem quinti vel sexti intellexit quacumque multiplicationem eorum requirentem novam proprietatem: quod ex quo elementa ponuntur infinita. infinitas tales multiplicationes conveniunt ponere in eis. et per consequens infinitas contrarietates et qualitates: quod de clarare volebamus. Deinde cum dicitur.

Quapropter in quedam quidem nunquam transmutatio erit. videlicet si infinita media necesse infinita elementa.

Concludit tria inconuenientia. secunda pars: ibi. (Amplius autem:) ibi (Sunt autem.) Primum inconueniens est tale. quod si sunt infinita elementa in quedam eorum nunquam erit transmutatio: quod extrema nunquam transmutabuntur in extrema

Re.

Non dū
L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

L.c. 66.

Nōndū

6. g. si sunt infinita elementa necesse est infinitū elm p̄trāsire ante q̄ deueniamus ad hoc q̄ extremū duertat in extre-
mum. Et Notandum aut q̄ non est possibilis transmuta-
tio extremorū nisi sit possibilis transmutatio oīum medio-
rum: si ergo media sunt infinita nunquam extrema trans-
mutabuntur. Et Deinde cum dicit.

Amplius autē neq̄ ex aere in ignē trans-

mutatio si infinite contrarietates generate.
Ponit sc̄m inconueniens: q̄ non solū extremū trāsmu-
tabitur in extremū: sed q̄ amplius est primum nō trans-
mutabit in primum: ut ex aere non erit transmutatio in
ignē: si p̄ q̄ infinite sunt contrarietates eorū: et p̄ q̄ infinite
qualitates sunt in vnoq̄ eorū. nūq̄ ergo erit ḡnatio
aliquā: q̄ p̄tingeret infinita p̄trāsire. Et Deinde cū dicit.

Sunt autē et oīa vnu: necesse. n. existere oēs

in inferioribus qdē. p. que superiorū. his at

que inferiorū: quapropter oīa vnum erunt.

Ponit 3^m inconueniens: nam ponere infinita eia et infini-
tas qualitates ex eis: est dicere q̄ oīa eia sunt et sunt vnu
elm: q̄ p. et q̄ oēs qualitates infinitorū necesse est existere
his. i. superioribus: quap̄pter oīa eia erunt vnum elmū.
Et Notandum aut q̄ p. i. intelligit omnes q̄litates eorū:
si ergo q̄litas elm h̄z infinitas q̄litates q̄litas h̄bit omnes
qualitates: cum non distinguatur ab alio: sed erit omnia
elementa vnum elementū que sunt superiorum necesse est
existere in inferioribus et qualitates que sunt inferiorū ne-
cesse est existere his. i. superioribus.

Rōndū

Dubius

R^o

Dubitarer forte aliquis q̄ nō oz si oēs qualitates

que sunt in vno eorū: sunt in alio eia nō
differre. poterat. n. distinguere p̄ suas formas subales amota
distinctiōe per qualitates actiū et passiuas. Et Ad hoc
autem dici potest q̄ diuersitas qualitatum in eis quibz ex
diuersitate nāli. si ē essent he qdē qualitates in vno q̄ in
alio: esset eadē nā oīum eorū: et oīa eia eēnt vnu elm. 3. n.

aliud sit forma subalis ignis: et aliud qualitates ei: ita sta-
tim cū elm aliq̄ adeptū est oīo q̄litates ignis statim fit
ignis: sic si vnu elm h̄ret oīo qualitates alterius: vnu elm
fieret aliud. Ad hoc etiam idem facit: q̄ sicut res se h̄z ad
essentia se h̄z ad unitatem et distinctionem: sicut ergo ignis
non remanet in suo esse nāli sine proprijs qualitativis: ita
non remanet in esse distincto sine qualitativis distinctis.
si ergo oīa eia h̄rent easdē qualitates omnino essent vnu
et idem elm: quod probare volebamus.

I. c. 37

Admirabilis autē aliquis aliquos di-

cētes vno corporis eia plura ut nō

transmutēt inuicē. sicut Empedo-

cles inquit. quō cōtingit eis dicere

comparabilia elementa. Sed tamē dicit sic:

hec enim equalia esse omnia.

Quia p̄bo dixerat eia esse adinuicē trāsmutabilia. Ideo
hic sp̄līter reprehēdit empedoclem q̄ hoc negauit. Circa
quod duo facit: q̄ p̄fūdīt q̄ empedocles fm ea q̄ dixit nō
potuit negare eorū transmutationē. 2° ex h̄ vltimis descē-
dit: et ofūdīt q̄ empedocles fm ea q̄ posuit non potuit saltare
transmutationes nāles. 2° ibi. (Sed augmentatio.) Circa
primum duo facit: q̄ p̄ ait q̄ oportuit empedocles fm ea que
dixit ponere transmutationē eorū. 2° q̄ dixerat p̄bat: ibi
(Si ergo h̄z q̄tū.) Dicit ergo q̄ admirabilis aliq̄ aliquos
dicentes. i. de his q̄ reputant se p̄hos et credunt se aliq̄ di-
cere mirabilis hoc de eis si ponant elementa corporum plu-
ra vno: ita tamen q̄ non transmutent se adinuicē: sicut
empedocles inquit et ponit: q̄ si sunt elementa intransmuta-

I. c. 38.

bilis: quomodo contingit dicere eis. i. empedocles et suis se
quacibus: elementa esse comparabilia. Ideo subdit q̄ ta-
men empedocles cum hoc q̄ ponit elementa intransmuta-
bilis dicit sic: q̄ hec omnia elementa contingit esse compa-
rabilia et equalia. Et Deinde cum dicit.

Si ergo fm quātū necesse idēz aliquid eē

existēs in oībus comparabilibus. quō enīz

mensuraf. 7. g. si ex aque pugillo erūt pu-

gilli aeris. x. idem aliquid erit igitur ambo

sic mensurantur eodem.

Probat q̄ dixerat. v. 3. hoc stare non posse q̄ eia sint cō-
parabilia et equalia: et tamen sint intransmutabilia: ut em-
pedocles ponebat. Circa q̄ duo facit: q̄ p̄fūdīt eia esse
transmutabilia si sunt equalia fm quantitātē. 2° q̄ sunt
transmutabilia si sunt equalia fm qualitātē. 2° ibi. (Si at
nō sic fm q̄tū.) Dicit q̄. si eia sunt equalia et cōparabilia
fm q̄tū: necesse est idē esse existēs in oībus talibus compa-
rabilibus: q̄ quō mēsuraf et adequaf aliq̄d alicui fm q̄tū-
tates: supple si non existit aliq̄d in eis quo mēsuraf. q̄. o.
nullo modo. 7. g. si ex pugillo aque erunt decem pugilli
aeris idē aliq̄d erit in eis: q̄ erit in vna et eadē mē: sic am-
bo. i. aer et aqua mēsurant eodē: et hoc. n. ex vno pugillo
aque sunt decē aeris: q̄ tanta mē quanta est sub vno pu-
gillo aque est postea sub decē aeris: et q̄ h̄ntia eadē mē
sunt adinuicē transmutabilia. si elementa sunt sic eqlia
adinuicē transmutantur. Et Deinde cum dicit.

Si autē nō sunt fm quātū comparabilia: vt

quantum ex quanto: sed fm quātū potest

7. g. si pugillū aque equaliter potest infrigi-

dare et x. aeris: et sic fm quātū: nō scd̄z id q̄

quātū comparabilia. sed scd̄m id q̄ possūt

aliquid: erit ergo et non quanti mēsurā cō-

parare: et scd̄m potētias: et scd̄z p̄portiones:

verbi gratia: vt hoc calidū: hoc autēz albū:

hoc autē vt hoc significat: in equali quidē

simile in quanto autē equalē.

Quia forte diceret empedocles q̄ ipse non ponebat eia
equalia fm q̄tū: sed fm qualitātē. 3° hic p̄bo ostendit
q̄ si ponunt equalia fm qualitātē nihilomin^o sūt trāsmu-
tabilia. Circa q̄ duo facit: q̄ p̄fūdīt quō eia p̄t ponē eā
fm qualitātē. 2° ex h̄ arguit ea esse transmutabilia: ibi
(Inconueniens igitur.) Dicit q̄. si eia nō sunt sic cōpara-
bilis fm q̄tū: vt fiat q̄tū ex q̄tū: sed sunt cōparabilia fm
q̄tū p̄t. i. fm vītutē et qualitātē. 7. g. si pugillū aq̄ dici-
mus q̄ p̄t eāq̄ infrigare: sic et decē aeris: et sic fm q̄tū
vītutis nō fm id q̄ est q̄tū molis siue fm vītutē et nō fm
q̄tū simplici cōparabilia sūt eia: vt fm id q̄ aliq̄d p̄t ve-
rum: q̄ equalitas fm potētiam et vītutem p̄t intelligi: vt
fm vītutes diuersas: vt si diceremus tū aqua posse infrigi-
dare q̄tū aerem calefacere: et hoc propriū est eāq̄
sed p̄portio: nec sic videbat intelligere empedocles: vt cō-
mentator ait. alio mō p̄t intelligi equalitas fm eadē vītū-
tatem et qualitātē: et sic magis mēsuraf nomen equalitas
3° ait: erit ergo nō cōpare mēsuraf q̄tū fm p̄t et vītutes
diuersas: siue fm p̄portione. 7. g. vt hoc calidū: et h̄ albidū: q̄
hoc vt h̄. i. equalē in eo q̄ equalē. in quali. sūt sūt in q̄tū
aut sūt equalē. Et Notandum aut q̄ equalē sūt et idē vītū-
tate importat: vt dī. 5. metha. q̄ vītū in suba facit idē vītū
in qualitate sūt. vītū in q̄tū equalē: verum q̄ qualitas
aliqua: vt vītū et potētia h̄z aliq̄ mō rōnē q̄tū. 3° fm talē
q̄tū p̄t attendi equalitas: sed q̄ equalitas vītutis dī-
cut: talis equalitas dī attendi fm vītutem vītutis: vt dī

I. c. 37

Nōndū

I. c. 38

camus vnus pugillus aque pot tñ infrigidare quātuz. x. acrio. non autem debet attendi fm diuerſas potētias ⁊ virtutes: vt q aqua poſſit tñ dealbare quātū aer caleſcere. Ideo equale proprie dicit vñ in quātitate. extenſo tamen noie pot dicere vñ ⁊ ſimile in qualitate. Valde tñ impro- prie diceret diuerſuz ⁊ diſſimile in qualitate. ſi ergo empe- docles ponebat eſa eſſe equalia: niſi valde impro- prie acci- peret equalitate: opz q eſſent cōparabilia vel fm eandem qualitatem vel fm eandē cōſtitutem. Deinde cu3 dicit.

Incōueniēs ergo videbiſ ſi corpora imu- tabilia entia nō pportioe cōparabilia: ſz mē ſura potētiaz. ⁊ q eſſe egle calidū. aut ſimi- le. ignis tñ ⁊ aeris multiplex. idēz. n. eſt plus qz homogeneos talem habebit relationēz.

Oſtenſo quō pot accipi equale in qūitate. arguit q empe- docles dicens: q inconueniēs videbiſ ſi corpa cōſorum ſunt entia imutabilia. ⁊ nō ſunt cōparabilia pportione. i. fm di- uerſas virtutes ⁊ potētias: qz tunc nō eſſent equalia. ſed cō- parantur mē ſura potētiaz qd eſt eſſe equale caſm aut ſile vt ſi diceremus q modicu3 ignis h3 vim tantam ſicut mul- tum acrio. Cum igitur id ⁊ plus dicant aliqui3 homege- neos. i. aliqd eiſdē rōnis: ſi eſa ſunt ſic cōparabilia vñ ⁊ aliud hēbit talez reſolutionē. i. talē pportione qd cūp- ſo cōicabit in mā: ⁊ poterit trāſmutari in illud. **N**otā- dum aut q fm cōmentatore que hñt ſic equalitate ⁊ par- ticipant fm eādē rōnem vñ qualitātē ⁊ vñz virtutē ⁊ po- tētiaz: ſunt eiſdē generis: qz vñtas generis eſt quaſi vñ- tas metha. vt dñ. v. metha. que ſunt ſic cōparabilia habēt vñz mām ⁊ ſunt adinuicē trāſmutabilia. ſi ergo empedoc- les ponebat eſa equalia. ſiue acciperet equale fm quātita- tem: ſiue fm potētiā ⁊ virtutē cogebatur ad dicendū eſa eſſe adinuicē trāſmutabilia. Deinde cum dicit.

Nōndū
L.c. 37

L.c. 107

L.c. 38.

Sed neqz augmētatio vtiqz erit fm empe- docles. ſed fm adiectionēz. igne autē auget ignis. auget enim puluis propriuz genus. ether autem ethera. hec autē adiungunt. vi- dentur autēz non ſic augeri que augentur.

L.c. 4

Oſtendit empedocle fm ea que dixit nō potuiſſe ſaluare trāſmutationes ⁊ motus quos in nā videmus. motus autē large ſumptus per pñm in 3 pñſicorū eſt in quatuor ge- neribus. ſm ſubā. vt gñō. ⁊ qūitate. vt augmētatio. in qua- litate. vt alteratio. i. vbi. vt loci mutatio. Quatuor ergo ſa- cit: qz primo oſidit q empedocles non potuit ſaluare aug- mētuz. ſecūdo q nō potuit ſaluare generationē. 3 q non motuz locale. qto q nō alterationē. 2 ibi. (Multū autēz motuz locale. qto q nō motu.) qūta ibi. Incō- ueniēs autē ⁊ ſi aliam.) Dicit ergo q fm empedocles non erit augmētatio. Empedocles. n. nō poſuit augmētū ſie- ri per alterationē ⁊ per cōuerſionem augmētatiūz in au- gmentū. ſed dicit augmentū fieri ſz adiectionēz. vt ignis auget igne. ⁊ vñq3qz auget amplius ſui propriuz gen⁹: vt ether auget ethera: ⁊ frumētuz frumentum. hec autē ad- iunguntur. i. hec adiunctio ⁊ additio. que autē augētuz nō vidētuz ſic augeri. ſ. per ſolaz additionē. ſed requiritur ibi alteratio ⁊ conuerſio. Deinde cum dicit.

L.c. 39.

L.c. 42.

L.c. 39.

Multuz autē difficilius tradere ſz naturaz de generatione. que autē generantur fm na- turam. aut ſemper. aut vt multū. ea autē que preter ſemper ⁊ multū ab euentu ⁊ fortuna. Que igif causa ex homine hominē. aut ſem- per. aut vt multuz. ⁊ ex frumento frumētuz

ſed non oliuam.

Primo oſidit q empedocles fm ea que dixit non potuit ſaluare generationē. ſed oſidit qd eſt illud qd diſmiſit em- pedocles: qd facit ad gñationē vñſcuiuſqz. (Hec autē eſt ſubā.) Notādū autē empedocle poſuiſſe cās reruz caſuz ⁊ fortunā. lites ⁊ amicitia. ⁊ quatuor eſa. Duo ergo facit. qz p oſidit euz nō potuiſſe ſaluare gñationē rerū cū poſue- rit principū entium caſuz ⁊ fortunā. ſed oſidit q non po- tuit ſaluare gñationē prout poſuit principia entium lites ⁊ amicitia. ⁊ 4. eſa. 2 pñbi. (Aut ſi ita cōponant.) Dicit er- go difficile ſuit empedocle ſaluare augmentum: ſed multo difficilius erit tradere. i. tractare de gñatione fm naturaz. Na3 fm caſum ⁊ fortunā talē gñationem ſaluare non po- tuit: quia que generant fm nāz: aut ſunt ſemper: aut ſunt multū. i. frequēter. que autē ſunt ab euentu ⁊ a fortuna pre- ter fm ⁊ multū. que ergo eſt cā ex hoie generari hoies. aut ſemper aut multū: ⁊ ex frumento frumētum ⁊ nō oliuam. ſemper. n. aut vt frequēter ex ſimili ſimile pducitur. nō ſit oliua ex frumento: ſed frumētuz. fortuna ergo que ē vt ra- rō horz cā eſſe non poterit. Deinde cum dicit.

Nōndū

L.c. 40

L.c. 40

L.c. 41

Aut ſi ita cōponatur os. nō eniz vt contin- git cōueniētibz nihil generatur. quēadmo- dū ſile ingt. ſed rōne aliqua. que igitur horū causa. non eniz ignis aut terra. **S**z tamē neqz amicitia neqz lis. congregationis eniz ſolum. hec autē ſegregationis causa.

Oſtendit q empedocles non potuit ſaluare gñationē po- nēdo principia litē ⁊ amicitia. ⁊ 4. eſa. q ſi cōponat aut os aut caro non ſit hoc fortuitu. quēadmodū ille inquit. ſz aliqua rōne. Na3 cōueniētibz eſa vt cōtingit. i. fortuitu nihil generat. ſemper ergo ſit generatio p rōnabile vñonez eloz. q igif erit cā horū. v3 q eſa mixta ſiut rōnabiliter nō fortuitu: vñ aliqd. hec autē cā nō erit ignis: aut terra: aut 4. eſa: qz euz ſi ſunt plura: opz dare vñ aliqd q vñiat ſi mixto: ſed tñ patet q hñdī causa non erit amicitia aut lie: qz amicitia eſt ſolum cā congregationis: hec autē. ſ. lio ē cā ſegregationis. ad hoc. n. q plura ſiant vñuz mixtum non ſufficit q cōgregent: ſed reſultet ibi vñ natura ⁊ vñ for- ma vñne hñdī miſcibilia. Deinde cum dicit.

Hec autē eſt ſubā vñſcuiuſqz. ſz non ſolū ⁊ mixtio ⁊ ſepatio mixtoz. quēadmodū ille inquit. fortuna enim ad equale nominat: ſz non eſt ratio. eſt eniz miſceri vt cōtingit. natu- ra igif entū cā eſt ita habere ⁊ vñſcuiuſqz natura hec de qua nihil dicit: nihil igif d na- tura dicit. Sed tñ ⁊ bonū eſt hoc ⁊ optimū.

Quia rōnabile vñonē nō poſſumus ſaluare per princi- pia empedoclis. v3. p litē amicitia: ⁊ 4. eſa: hñc pñs ad- dit qd eſt illud qd facit hanc rōnabile vñonem: qz hec eſt nā ⁊ forma ſubalis. v3 qz empedocles volendo loqui de nā rez loquebat ſolū d mixtura: nō duo facit: qz primo ad formā ſubalem eſſe cām gñationis mixti. 2 increpat empe- docle de mixtione quā credebat eſſe nām ⁊ ſubaz rerum 2 ibi. (Hic autē mixtionē.) Dicit ergo q hec q eſt cā gñonis vñſcuiuſqz eſt ſubā. i. forma ſubalis ⁊ nā vñſcuiuſqz: ⁊ nō ſolum eſt cā hñdī mixtio ⁊ ſepatio mixtoz. quēadmo- dū ille empedocles inquit. Na3 ⁊ fortuna que ſz ipſuz facie- bat ad gñationē hoia ad egle: qz nō eſt magis cā q ſit ſic qz aſr: ſz nō eſt rō: q cā gñationis nō ſit magis cā q ſit ſic qz aliter. Opz. n. q determinate generationis ſit determina- ta cā. vel aliter fortuna que noia ad egle: ⁊ non magis eſt cā q ſit ſic qz aliter: qz nullus eſt cā per ſe ⁊ determinate: ſz

nō est rō qd fit cā generationis: qd f3 istā viā nō esset mī
scere per se 7 determinate: sed vt cōtingit. Nā entium cā est
q ita se hnt mīscibilia i mixto: addit q nā vniuersū qz
est hec. i. cā gñationis in vnoquoqz: de qua nā est quid bo
num 7 optimū in vnoquoqz. C Deinde cum dicit.

Hic aut mixtionē soluz laudat. eteniz 7 ele
mēta segregat non lis: s3 amicitia que natu
ra deo priora. dicitur autē 7 hec.

Quia empedocles credebatur nām rerū esse mixtionem: re
prehendit ipsum de mixtione. 7 spāliter increpat eum de il
la mixtione quā multū laudabat dicens: qd hic. s. empedo
cles soluz laudat mixtionē illaz supple. qua compositus ē
deus. Volebat. n. empedocles qd deus. i. orbis celestis esset
compositus ex quatuor elis 7 amicitia siue lite. ideo illam
mixtionem laudabat: quia per hoc dicebat celum esse in
corruptibile: qz ad compositionem eius veniebat solū ami
citia non lis. Contra quod arguit philosophus dicens: qd
ela que sunt fm empedocle natura priora deo congregat.
non lite solum: sed amicitia. dicitur autē 7 h. s. amicitia se
gregare ela. erit igitur deus. i. orbis celestis corruptibilis.
Notandū autem qd naturaliter vniūqzqz habet ma
iorem amicitiaz ad genus propriū qz ad alienum. Si ergo
ignis pp amicitiaz dimittit propriam speram 7 congregat
cum alijs elis. multo magis per amicitiaz dimittet alia ela
7 redibit ad propriā sperā. pp quod si quatuor ela 7 ami
citia siue lite cōponunt celū: qz sufficit amicitia: vt illa ela
separentur 7 redeant ad propria loca contingit celum cor
rumpi. quod est omnino incommenē.

Nōndū

Amplius autē d motu dicit simpli
citer. non eniz sufficit dicere quo
niā amicitia 7 lis mouet: s3 nō hoc
fuit amicitie esse. qd motu tali. liti at
qd tali. oportebat igitur aut dterminare: aut
supponere. aut demonstrare. aut certe. aut
molliter. aut aliter qualiter.

In pte ista pbs reprehendit empedocle: qz non potuit cō
gruē saluare motū localem: nec fuit locutus de eo vt de
buit. Circa qd tria facit: qz pzo increpat empedocle circa
talem motum: qz non fuit locutus rōnabiliter. secūdo incre
pat eū: qz fuit locutus cōtra rōnem. tertio: qz loquēdo de
motu cōtradixit sibi. 2. ibi. (Amplius autē qm vident.) 3.
ibi. (Simpliciter autē nisi amicitia.) Dicit ergo pzo qd em
pedocles loquēdo de motu dicit simpli. i. narrat 7 nō assig
nat rōnē dicti: pp qd non loquitur rōnabiliter. nō. n. suffi
cit dicere: qm amicitia 7 lis mouent: qz hoc non fuit amici
tie esse. i. nō est de rōne amicitie qd moueat motu tali: vt qd
cōgregat ela: nec est de rōne liti qd moueat motu locali.
Oportebat ergo si volebat loqui rōnabiliter: aut determi
nare molliter. per rōnez probabile. aut monstrare certe per
filiū demonstratiū. aut supponere qualiter aliter sic erat
pncipiū 7 per se notū. **N**otandū autē qd petere pñm non
est malū: pncipia. n. sunt ponēda 7 supponēda: sed petere
qd est in principio. i. petere effectū 7 cōclusionē que est i pñ
cipia sicut in suis causis malū est: qz non probat qd proba
ri d3. pncipiū 7 per se notū est qd predicatū est de ratione
subiecti. si ergo esset pncipiū qd amicitia 7 lis moueret: vt
empedocles dicebat: esset in amicitie esse. i. esset de ratione
amicitie: vel esset de ratione liti talis motus. Ad hoc autē
excludendū aut pbs qd non est amicitie esse. mouere motu ta
li: sed si non est de ratione amicitie sic moueret: ipsa mo
ueat tali motu: nec est pncipiū: nec per se notum. oportebat
ergo empedocle non supponere hoc sicut pncipiū: si
volebat rōnabiliter loqui: s3 debebat assignare rōnē pba

I. c. 43

Nōndū

petere pñm
nō ē malū
s3 ex 3 pñm
in pñm pñm

bilem vel demonstratiuam. C Deinde cum dicit.

Amplius autē quoniā videntur 7 vi 7 pre
ter naturā moueri 7 corpora: 7 fm naturā:
verbi gratia ignis quidē superius nō vi. in
ferius autē vi. vi autē ei quod s3 naturam.
contrariū autē est quod vi. est igitur 7 fm
naturā moueri. hanc igitur amicitia mouet
aut non. contrariū enim terrā superius 7 se
gregationi assimilatur. 7 magis lis est cā ei
qui secundum naturā motus qz amicitia.
qua ppter 7 vniuersaliter pter naturā ami
citia erit magis.

Ostendit fuisse locutū cōtra rōnē dicēs: qd corpa viden
tur moueri vi. i. violenter. mouere autē vi est pñm ei quod ē
fm naturā. Est igitur moueri qd est vi 7 qd est fm naturā: 7
qd est duplex motus: violentus 7 nālis: hanc. s. motionem
nālem amicitia mouet: aut nō. q. d. qd nō: pp qd empedo
cles loquebat cōtra rōnem: qz ponebat amicitiaz mouere
motu nāli. ponebat. n. amicitia cōgregare: sed nūqz cōgre
gantur ela: nisi vel ignis descēdat ad terrā. vel terra ascē
dat ad ignē. sed pñm. i. cōtra nām est terre superius ire.
motus ergo nālis non est cōgregationi: sed pgregationi as
similatur. tūc. n. mouet ela nāliter qm segregant: 7 quod
libet vadit ad propriā sperā. magis ergo lis cā est ei motus
qui est fm naturā qz amicitia: quapp 7 vtr pter naturā
amicitia erit magis mouens qz lis. **N**otandum ergo qd
empedocles fuit reprehensibilis: qz non loquebat rōnabili
ter: qz non assignauit sufficientes rōnes dicti sui. secūdo re
prehensibilis erat: qz loquebatur cōtra rōnem. dicebat. n.
amicitia magis esse cām motus fm naturā qz cōtra nām:
7 patet qd magis e contrario debuit dicere.

Dubitaret forte aliquis dicēs: qd non opz ignem de
scendere ad terrā: vel terram ire superi
us ad ignem: si debeat fieri mixtio. pñm. n. generari vnum
elm ex alio. ergo poterit esse mixtio oim eloz absqz eo qd
ignis descēdat a propria spera. sed generabit circa locum
mixtionis ex aliquo elo. **A**d hoc autem dici potest qd si
hoc h3 dubiū apud nos qui ponimus vni elm generari ex
alio. quod dubiū declarari h3 in caplo de mixtione. Ibi. n.
querendum est vtrū oportebat ignē descēdere a pproia spe
ra vt fiat mixtio. tñ apud empedocle non est dubiū. Nā
cum negaret trāsmutationē eloz: si debeat fieri mixtio ip
sorum oportebat ignem descēdere ad terram inferius: vt
terram ire superius ad ignem.

Dubitaret forte vterius aliquis. vtrum si terra
ascenderet superius vt misceretur igni:
vel si ignis descenderet inferius vt misceretur terre. vtrum
talio motus esset simpliciter violentus. Nam fluxus 7 re
fluxus maris nālis est: qz a cā superiori aut a luna: 7 tñ videt
eē contra nām aquę: qz ascendat 7 fluat. Luz ergo mixtio
fiat virtute supercelestis corporis: lz sit cōtra nām particu
larē ignē descēdere: tñ qz hoc esset a cā superiori 7 a natura
vli. magis videt eē nālis talio motus qz violentus. **A**d
hoc autē dici pōt qd vtrū talio motus esset nālis vel violentus
declarari h3 in ca. de mixtione. put tñ spectat ad propo
situm: motus ille magis esset violentus qz nālis: qd empedo
cles non posuit ignē descēdere 7 intrare radices terre per
aliquā nām superius: vt virtute celestis corporis: sed dixit
hoc esse casu 7 fortuito: vt p3 p ea q statim post de ipo dñr.

Dubitaret etiam vterius aliquis: qd nō est motus
violentus nisi sit motus nālis: ideo est
violentum ignem descēdere: qz est nāle ei ascendere. mo

I. c. 43

Nōndū

Dubm

R

Dubm

Dubm

tus aut nalis nuncq̃ esset in rerum nā nisi esset nā r forma subalis. Empedocles ergo qz negauit nām r subalez for mā nō potuit ponē nec motū nālem nec violētū: ergo fm empedoclem motus ille nō erat violētus. Ad hoc autē dici potest qz simpliciter nec violētus nec nāle possum saluare fm opinione. Empedocles. qz nō ponebat vt debe bat nās rerum: cū eo mō quo de nā rerū loquebat oportebat eum ponere violētū r nāle. r ideo forte signāter pbs nō dixit qz lis esset cā motus nalis. sed ait qz magis est cā motus naturalis qz lis. Deinde cum dicit.

Simpliciter autēz nisi amicitia aut lis mouet. eorum corporum nullus motus est neqz mora. sed incōueniens. Amplius autem videntur mota. segregat enim quidez lis. ductus est autem superius ether non a lite. sed quandoqz ingit vt a fortuna. sic enīz constituit currens tunc. multotiens autē aliter. Quandoqz quidem inquit inatum esse ignem superius agi. ether autem ingrediebatur terre profundans radices.

Ostēdit qz Empedocles sibi sibi ipse. Circa qd duo facit fm qz duplī hoc ostēdit. scdā ibi. (Similr autē r mūdus.) Dicit ergo qz Empedocles ponebat qz simpliciter nullus ēēt motus corporū neqz mora. i. neqz quies nisi amicitia aut lis moueat. sed hoc est incōueniens. qz amplius pter amicitia aut litē fm ipsum vīt corpora esse mora a fortuna. Ideo subdit qz segregauit qdē lis. i. aliqz lis mouit sed tñ inquit qz qnqz ether ductus est superius nō a lite: sed a fortuna. tunc currens superius pstituit illum motū sic. i. a fortuna r a casu. multotiens autē est alr. qz nō est talis motus a fortuna: sed ab amicitia vel lite. sic etiā inquit ignes inatti esse supius agi. r tñ qnqz ipse ether vel ipse ignis fm Empedoclem ingrediebatur pfundas cavernas terre. videbat enī Empedocles aquā aliqā esse nālīter calām. r sub tus terrā aliqz esse ignē accēsum. vt huius cām redderet: dixit ignē intrare fortuitu radices r cavernas terre. ergo contradicebat sibi Empe. dicēdo nullū motū esse pter litē r amicitia: r tñ amplius pter hoc ponebat aliqādo fieri motum a fortuna r casu. Deinde cum dicit.

Similiter autem r mundum similiter habere inquit in lite nunc r prius in amicitia. quid igitur est quod mouet primum r causa motus. non enim amicitia r lis. sed cuiusdam hec causa. si vtiqz est illud principium.

Ostēdit qz sibi dīcebat alio mō. qz inquit mundū similiter se hērentē in tēpore litis r prius in tēpore amicitie. volebat. n. qz sicut nunc qd est tpo litis ignis moueret supius nālī r iherius a casu. Ita prius tpe amicitie qñ erat illud chaos confusum mouebat silt. qd igit est pncipalr cā motus nō est amicitia r lis. sed hec. i. lis r amicitia si est illud tale pncipiū etiā causaz motus cuiusdā. i. motus particularis: pncipalis enī motus est particularit cā motus. qz est talis cā tpe amicitie. r lis tēpore litis. sed vlr cā motus in oī tpe nec lis: nec amicitia esse pōt. Notandū autem qz cōtradicebat sibi Empe. ponēdo litē r amicitiaz vles r solas cās motus. r dicēdo esse motū similez tēpore litis r amicitie. qz vt ad ppositūz spectat pziōz pzie sunt cause motūz dissimilīz sunt cause dissimilēz. si ergo simili modo mouetur mūdus tēpore litis r amicitie. illius motus nō erit causa nec lis nec amicitia. Deinde cum dicit.

Incōueniens autem r si anima ex elemē-

tis aut vnum aliquod eoz. alterationes enī anime quomodo erunt. verbi gratia. musiciū esse. r rursus si nō musica. aut memoria aut r obliuio. Palam autem quoniam siqdem ignis anima passionēs erūt r quēcūqz igni fm qz ignis. si autem miscibile corporalia. harum autem nulla corporalis. sed de his alterius opus est contemplationis.

Ostēdit qz Empedocles nō potuit saluare cōs alterationēs aīe. nō ait icōueniens esse aīam ēē ex eis. aut ēē aliqz vnum eoz. qz hoc posito quō erūt alterationēs aīe. verbi grā. musiciū ēē. qñ dicat. talē passioē aīe pēla saluare nō possum. r rursus sine musica. i. pter musicaz quō saluabit in aīa aut memoria aut obliuio. Palam. n. qz si aīa est ignis. erūt. i. iherūt ei quēcūqz sunt passioēs ignis fm qz ignis. si autē aīa nō est ignis nec est vntū aliqz ēlm: sed est miscibile r est aliquid cōpositū ex eis: passionēs que insunt aīe erūt corporalia solum. horū autē. i. harū passionū nulla est corporalis. qz si aīa est ēlm vel ex eis nō poterit saluari quō aut sit musiciū. memoria. r obliuio. qz talia nō sunt corporalia. addit autē qz de his est opus alterius cōtēplatiōis. spectat. n. hoc ad libitū de aīa de memoria r remiscencia. Notandum autē qz hec est rō cōtra Empe. oportebat enī fm Empe. memoriā musicā r tales passioēs corporales r pziēdi eas: ex quo ponebat aīam vel esse ēlm vel ex eis. pp quod cū ex suis pncipiis has alterationēs saluare nō posset. dici pōt qz saluare nō poterat vlr cōs alterationēs vniuersales.

Elemētis autē ex quibus corpora pstituta sunt. in qbus quidē videt esse aliquid cōe aut trāsmutari inuicē necesse enī si alterū hoz. r alterūz ptingere. Quicūqz enim nō faciūt ex inuicē gñationē neqz ex vnaquaqz nisi si cut ex pariete lateres icōueniens. quō enī ex illis erūt carnes. r ossa. r alioz qd cūqz.

Ut dicebat superius corpora nālīter gñabilia r corruptibilia sunt ēla. r per nām eoz sunt gñabilia r corruptibilia ēlata. Postqz pbus determinauit de gñatiōe eozum. in pte ista determinat de gñatiōe ēlatōz. Notandum autē qz ponētes ēla in trāsmutabilia ipote est saluare generationē mixtoz. Ponētes autē ēla trāsmutabilia nō est i posse eos saluare gñationē taliz. est tñ difficile. Duo ergo facit pbus circa partē istā. qz pmo pmitit hec qd dictūz est. scdō qd dixerat manifestat. scdā ibi. Illis enim qui dicunt. Circa pmiū duo facit fm qz duo pponit. Nam pmo ostēdit qz negantes trāsmutationes eozū nō pōt saluare mixtozū gñonē. scdō ait qz cōcedētes eozū trāsmutationē gñationē mixtozū de facili saluāt. scdā ibi. (Habet autē qd dī qñē.) Dicit ergo qz de eis ex qb sunt corpora cōstituta. in qbus videt esse aliqz cōmune. i. qz videtur hēre cōem mām. Ideo supple necesse est dicere de talibus eis qz cōtingit trāsmutari inuicē. necesse est enīz si alterū hoz cōtingeret r alterū. i. necesse est si ēla hnt vnam mām qz sint trāsmutabilia inuicē: r cōuerso si sunt inuicē trāsmutabilia hnt vna mām. sic ergo loqundum est de eis fm veritatē. sed quicūqz hanc veritatē negāt r nō faciūt gñonē eoz ex inuicē: nō pōt saluare mixtionē. neqz ex vnaquaqz re mixta ēla gñabunt. nisi sicut ex pariete generantur lapides. Incōueniens est enim talis pō. qz hoc posito quō ex illis eis erunt carnes r ossa r quodcūqz aliozū mixtozū qñ dicat nō est possibile. Deinde cum dicit.

Habet autem qd dicitur questionem et ex alterutris generantibus. quomodo generatur ex eis aliud aliquid preter hec. dico autem. verbi gratia. ex igne est aqua. et ex hac generari ignem. est enim aliquod cōe subiectum. sed vtiq; et caro ex eis generatur et medulla. hec vtiq; generantur quomodo.

Ostendit quo ponetes trāsmutationē elemētorū adiūctē de difficili saluat gñationē mixtorū. dicens qd existētib⁹ generationibus elemētorū ex alterutris: quod dicit ibi. i. gñatio mixtorum. de qua intēdimus dicē et tractare habet qñtionem et difficultatem. qd quocūq; gñant elemēta ex iniūcē difficile est vidē quō gñat ex eis mixtum. qd est aliqd aliud pter hec. i. pter elemēta. dico autē. verbi grā. ex igne est aq. et ex hac. i. ex aq. contingit gñari ignem. qd est eis aliqd subiectū cōmune. sed vtiq; et caro et medulla generantur ex eis. et quomō vtiq; hec mixta generātur difficultatem habet. **D**einde cum dicit.

Illis qdē enim q dicunt vt Empedocles qd erit modus. necesse enī est cōpositiōnez esse. sicut ex lapidibus et laterib⁹ paries. mixtura vtiq; hec ex saluatis vtiq; erit elemētis. scdm parua adiūcē cōpositis. Itaq; vtiq; caro et alioz vñūqdq;. **C**ōtingit itaq; n ex quacūq; parte carnis generari ignē et aquā. quēadmodū si ex cera generat vtiq; ex hac quidē parte spera. pyramida autē ex aliqua alia. sed cōtingebat ex alterutro alterutrum generari. hec quidē igitur hoc generantur modo ex carne ex quolibet ambo. eis autē q illo mō dicunt nō ptingūt s; vt ex pariete lapis et lateres alterutrū ex alio loco et parte.

Manifestat qd dixerat. et duo facit fm q duo premisit. Primo enim ostendit q negātes trāsmutationē elemētorū nō pnt mixtionem saluare. scdm manifestat q ponetes talē trāsmutationē de difficili mixtionē saluant. scdm ibi. (Similiter autē et facientibus.) Dicit ergo q illis q dicūt vt Emp. qui negabat trāsmutationē eloz. qd erit modus mixtionis. veram enim mixtionem saluare nō poterant. necesse est enī fm eos mixturā esse cōpōnē elozū. sicut paries est cōpositus ex lapidibus et lateribus. mixtura. n. hec erit ex eis saluatis et cōpositis adiūcē fm parua. sic vti qd dicendo caro et vñūqdq; aliozū mixtorū. sic ptingit ita qd se hēre. qd nō ex qualibet parte carnis cōtingit generari ignem et aquā et alia elemēta. qd nō qlibet pars mixti erit mixta. quēadmodū ergo si in cera imprimatur diuerse figure. ita qd ex vna parte gñatur spera ex aliq; autem alia parte cere gñabit pyramidalis figura. sic ergo est erūt in mixto distincta et absq; confusione sicut distincte figure possunt esse in diuersis partib⁹ cere. Sed vt dicebat in ca° de mixtione ex alterutro. i. ex quolibet pte mixti cōtingebat gñari alterutrū. i. ex quolibet elozū. h. igitur est h modo gñantur ex carne qd ex quolibet. i. ex qlibet parte carnis gñant ambo. i. vtrūq; et etiam oīa miscibilia: sed eis q dicit illo mō nō ptingūt ista. sed vt ex pariete gñantur lapides et lateres: qd alterutrū ex alia parte et alio loco gñant. sic gñabunt miscibilia ex mixto. qd ex alia et alia pte mixti gñabit aliud et aliud elem. sic ergo loqntes verā mixtionē saluare nō pnt. **N**otandū autē qd si miscibilia eēnt in mixto saluata mixtio nō esset qd vñūm. rursūm: qd nō

esset ibi vna forma pūngēs et retinens miscibilia: qdlibet eloz tēderet in suū ppriū locum. Si ergo ignis maneret sub ppria forma in mixto nō sisteret ibi: sed euolaret in regionē ppriā. sic etiā et aer expiraret i ppriū locū. nullū g mixtū duraret nec existeret p aliqd tps. **D**einde cum dicit.

Silr autē et facientib⁹ vñā eozū materiā habet aliā qōnē. quō erit aliquid ex ambobus verbi gratia ex calido et frigido aut ex igne et aqua. Si. n. est caro ex ambob⁹. et neutruz eozū neq; rursus cōpositio saluatorū. qd relinquitur nisi mām esse qd ex illis. alteri⁹ enim corruptio aut alteruz facit. aut mām.

Ostendit qd cōcedētes trāsmutationē eloz de difficili mixtionē saluat. Circa qd duo facit. qd pmo tāgit hō difficultatē. et tāctaz soluit ibi. (Quapropter qm.) Dicit ergo q silr facientib⁹ vñā mām eoz elozū si volūt saluare mixtionē. h. aliq; qñtionē. i. difficultatē. nam quō erit aliquid ex ambobus. i. quō erit mixtio. vbi grā quō erit aliqd ex calido et frigido. aut ex igne et aqua. si. n. caro est ex ambob⁹ et est neutruz eoz. qd nec est ignis nec aq. neq; rursus cōpositio saluatorum: qd non manent estā in mixto saluata sub ppria forma: qd relinquitur ex illis elemētis nisi mām. corruptio. n. alterius eli vel facit alterū elozū. vt si corumpat vñū in aliud: aut scē mām si nō corumpat vñū elem in aliud: sed resultat ex his elem mixtis aliqd cōe vtrūq; et qd nō est eis qd cōe mām. et qd relicta sola mām nō sit mixtum non erit mixtio ex eis. **D**einde cum dicit.

Quapp et qm est et magis et minus calidum et frigidū. qm qdē est simplr alterū actū. potētia alterū erit. quādo autē non omnino. S; vt quidem ens calidum et frigidū. vt autēz frigidū calidū: qd que miscētur corumpūt intentiones adiūcē. tūc neq; mām erit. neq; illorū cōtrariorū actū simplr. sed medium.

Soluit ad difficultatē tactaz. circa qd duo facit. qd pmo facit qd dcm est. et ex solutione data assignat modum mixtionis. et ibi. (Scdm id vero qd est potētia.) Dicit ergo. qd ppter qm ptingit esse aliqd magis et minus frigidū qm qdē hīa pgregant. sed alterū est simplr in potētia. alterū vero in actu. i. si alterū potētiū dñatur nō erit mixtio: sed alterū. i. erit gñatio alteri⁹ eli. sed qm alterū dñoz nō oīno dñatur sed gñatur ibi aliqd mixtum quod est vt calidū et frigidū. et vt frigidū et calidū. qd nō est aliqd cōtrariorū simplr. sed retinet aliquid de vtroq;. qd tunc miscēntur et corumpuntur intentiones et excellētie ptrariorū adiūcē et veniūt ad quoddā tpmētū. i. tūc nec erit mām tñ nec actu simplr alterū illorū dñozū: sed resultabit quoddā medium ex vtrūq;. **N**otādū autē qd vna forma virtualiter continet in alia. vt forma imperfecta. in forma perfecta. vegetatiua enim reſeruaf in sensitiuo. embrio enim pmo viuit vita plante: et postea sentit et viuit vita animalis. et adueniēte sensitiuo vt cōter ponitur cedit vegetatiuū in potētia mām. vnde ipsa forma sensitiui scdm introducta pōt qd pōtērat vegetatiuū. pp qd vegetatiuū in sensitiuo reſeruaf sed nō reſuatur ibi in ppria forma: ita q vegetatiuū plāte sit actu et formali in sensitiuo bruti. h. reſeruaf ibi virtualr. qd sensitiuus in bruto potest quicqd pōt vegetatiuū in plātis et amplius. vnde pbs in 2° de anima in illo cap°. potētiarū autē aīe. aut vegetatiuū esse in sensitiua. sic trigonū in tetragono. triangulus enim nō est in tetragono actu: sed virtualr. qd oēs anguli trigoni continent in tetragono et adhuc plures. nō est ergo inconue-

l.c. 47.

l.c. 48

l.c. 48

l.c. 48

l.c. 49

l.c. 49

niens vna forma in p se ordinatio contineri in alia. vel etia
plures forme virtuales pnt contineri in vna: si p se ordinant
ad illam. vegetatiuū enim continet in sensitiuo qz p se or
dinat ad ipsum. sic etiam sensitiuum et vegetatiuū in inteli
lectiue continet. qz habet p se ordinē ad illud. Nam si
fm quosdā in qlibet aiali sunt plures forme: tamē vt cre
do in nullo aiali sunt plures aie. Hoc viso pz quō dicē
possumus omnes formas miscibilium refuari in forma
mixti: qz p se ordinant ad illam. pz ergo formas elozz res
seruari in mixto nō formale et actu. sed potētia et virtute.

Potest etiam hoc idem asr declarari. qz vt superius dice
batur. caliditas pmo cōpetit igni. humiditas aeri. frigiditas
aque. siccitas terre. Sic ergo qd est calidū est calm
p nam ignis. vt pbaf scōo metha. qdlibet mixtus est cali
dū. qz est ibi aliquo mō ignis. et est humidū qz est aeris.
et frigidū qz est aqua. et siccū qz est terra. mixtus ergo qz
quodā mō hz in se oēs istas qlitates pōt dici ignis. aeris.
aque. et terre: qd nō eēt nisi in eo aliquo mō refuaretur
oia ēta miscibilia. Effe ergo ēta in mixto virtute duplici
pōt intelligi. vel qz forme subales elozū virtuales continē
tur in forma mixti. vel qz virtutes actiue et passiue elozū
aliquo mō refuātur in mixto. mixtus enī qz respectu ignis
et aque tenet medium. et est quodāmodo tepidū gregat
in se aliquo mō calm et frigidum. sic etia que tenet mediū
int aerē et terram et est qd quodāmodo temperatū. cōgre
gat in se aliquo modo humidū et siccū. quap p aliquo aliter
omnes. 4. qlitates cōgregant in mixto. Notandū qz
calm vel aliquā aliā pma qlitatē duplici aliqd hēre pōt
ex ordine pma qz qlitati adinuicē. vel ex ordine pma qz
qlitati ad pma corpora. hz enī aer nō sit pmo calidus: nec
mixtus sit pmo calm: sed vtrūqz sit tale ex ordine ad aliō.
hmo istī ordo asr refuat in aere et asr in mixto. aeri enim
competit calm ex ordine ad humidū aeris. humidum. n.
aeris est qsi per se infirm calidū. et per se subternit calido.
Ideo aer cum sit p humidus. opz qz deinde et qsi ex cōse
quēti sit calm. in mixto autē nō sic. non enim est mixtum
calm. qz et per se a pmo cōpetit aliqua qlitas pma et ex or
dine ad illam cōpetat ei caliditas. sed ideo est mixtum ca
lidum: qz hz ordine ad pum calm. vt ad ignē. et est hu
midū: qz hz ordine ad pum humidū. vt ad aerē. Ideo aer
ex eo qz dicat calm nō dicat ppe participare ignē: nec dz
dici mixtus. sed elata picipando qlitates pmas sunt mix
ta. qz per eas picipant nās elozū. cōpetit enim eis habere
tales qlitates nō solum ex ordine eozū adinuicē. sed ex or
dine ipsarū qlitatum ad pma corpora. Notandū etia
qz mixtio est pmozū corporū et elozū ppe loquēdo. ideo
nō quelibet participatio cuiuslibet nāe facit mixtionē. p
pter qd si aliqua forma participat nām aliquarū forma
rū: nō opz qz dicat mixta ex illis. hec autē difficilis decla
rari hnt in cap de mixtione. Notandū etia qz nō so
lū mā pōt dici qd cōe ipis elis. sed etia ipa forma mixtio
nis in quātū in ea virtuales refuāt oēs forme elozū quid
cōe dici pōt. Lū g arguit si nō remanet aliquod elozū in
actu. sed remanet aliqd cōe. igit remanet mā. arguitur ex
insufficiēti et peccat rō per fallaciā pntis. nō enim relinq
tur sola materia ex mixtione. sed resultat in quedā nā
que potest dici quid cōe et quid medium. vt ostensum est.

Secundum id vero quod est potē
tia magis calidum aut frigidum
vel cōtrarie alterutrum. secundū
hanc rationem et ratione duplici
ter calidum potentia qz frigidum vel tripli
citer. vel secundū alium talem modum erūt
vtrūqz mixta alia ex contrarijs elementis. aut

ex elementis. et alia elemēta ex illis potentia
qualiter entibus. non ita vero vt materia. hz
scōm pdictum modū. et erit ita qdē mixtio.
illo vero modo mā scōm qz generatur.

In parte ista determinat modum mixtionis. et tria fa
ct. qz pmo ostendit quia est modus mixtionis. scōo manife
stat quale mediū est illud quod resultat ex mixtione. qz
est medium diuisibile non punctale. 3.º probat omnia mi
scibilia concurrere ad generationē mixti. scōa ibi. (Quo
niam autē patiunt.) 3.º ibi. (Omnia illa.) Dicit ergo qz hz
qz vnum elemētorum est potētia magis calidū aut frigi
dum. vel contrarie. qz forte est vnum calidum. vel vnu fri
gidū. fm hanc rōnem miscibilūz erit ratio et modus mix
tionis. Potest ergo esse mixtum rōne. i. rōnabiliter. vel ra
tione ipsozū miscibilium potest esse potētia. i. virtute du
pliciter vel tripliciter calm vel frigidū vel fm alium tales
modum. et qz sic miscibilia refuātur in mixto. ideo erūt
vtrūqz alia mixta ex cōtrarijs. aut ex elis contrarijs. et alia
elemēta erunt potētia ex illis qualiter entibus. Nam mix
ta generant ex elemētis per compositionē elemēta gñan
tur ex eis p dissolōne. sunt enim potētia ēta in mixto. non
ita vero vt mā solum. sed et erit ita qdē mixtio fm predi
ctū modum. vt cū saluaf virtus miscibilitū in mixto. Illo
vero mō qz nō remanet nisi mā et erit id quod generat.
qz tunc nō est mixtio sed gñatio. Deinde cum dicit.

Quoniam autem patiunt contraria secu
dum in primis determinationem. est enim
actu calidum potentia frigidum. et actu fri
gidum potentia calidum. quapropter. si nō
coequant transmutant inuicē. similr autē et
in alijs contrarijs. et pzo ita elementa tras
mutantur. ex his enim fieri carnes et ossa et
que talia. calido qdē generato frigidus. frigi
do autē calido. quādo ad medium veniūt.
hanc enim neutrum. medium enim multa
et non indiuisibile. Similiter autem et siccū
et humidum et alia talia secundum medieta
tem faciunt carnem et os et alia.

Ostendit qle est medium in mixtione. dicens. qz tria pa
tiunt adinuicē fm determinationē habitam prius. Nam
actu calidum est potentia vt fiat frigidum. et actu frigidū
est potentia vt fiat calidum. Quapropter si nō coequant
miscibilia: et vnu oīno supat et vincit aliud: trasmutant in
uicē. i. vnu puerit in aliud. et mā q est sub soā vnr efficit
sub forma alterius. et qz nō manet nisi mā solus nō est ibi
mixtio sed gñio. sifr autē se hz et in alijs pzijs. vt in humido
et sicco. sed supple si ēta sūt aliquo mō coequata ēta ita se
hntia p trasmutant. et postea ex his transmutatis et ade
qz generantur carnes et ossa et ea que sunt talia mixta.
Nam calido quidē remisso et gñato aliquo mō frigidus et
frido facto calo qsi ad mediū veniūt tūc sit mixtio. et hac
medietate ptingit esse neutrum miscibilū. et hmo mediū
est multi spātij et multum amplum. et nō est indiuisibile. et
qd dcm est de calido et frigidus. sifr se hz circa siccum et hu
midū: et alie due cōtrarietates fm medietates et quādam
adequationē faciūt carnē et os et alia talia. Patet ergo qz
modus mixtionis est fm modū miscibilium. est enim mix
tum duplo calm qz frigidū vel cō. fm q aliter et aliter cō
ueniūt miscibilia in ipso. Item pz qz miscibilia adeqta
faciunt mixtum qd est quasi mediū qdāmodum respectu mi
scibilitū. et hoc mediū nō est pūctale sed magnitudine lati
Warri. de ge. 55 5

L. c. 48
L. c. 49

Notat mixti
salutem in
in generatio
materia

tudinis. sicut enim imaginari debemus quod sicut sanitas existit in quadam adaequatione miscibilium. sanitas enim requirit humores adaequatos. non tamen statim cum unus humor superat alium tollit ratio sani. si enim sic punctualiter vellemus accipere equationes humorum nullus forte esset sanus. habet ergo illa equalitas magnam latitudinem: cum dicat quis infirmus donec humores tamen se supent ad invicem quod corpus cuius humores illi existunt non possit facere opus sani. sic miscibilia equant in mixto. non punctualiter. quod sic impossibile est coequari. sed tunc dicitur miscibilia equa quando non tamen se superant ad invicem quod unus possit corrumpere aliud et cōvertē ipsum in nām propriam. hec autē equatio non est punctualis. imo multis modis habet fieri. et sic quod concurrunt ibi plus vel minus de calido et frigido. et humido et secco. generat inde caro et os. et aliud et aliud mixtum. Immo etiam equatio illa que requirit quolibet genus mixtum non est punctualis. caro enim potest generari ex maiori et minori equatione elementorum. non enim eandem equationem requirit caro hominis et leonis. imo in ipsa carne humana non est equatio punctualis. sed secundum aliam et aliam complexionem concurrunt ibi alia et alia equatio miscibilium. et quod plus est. in eadem complexione sunt diversi modi equationum prout magis et minus acceditur ad complexionem illam. tot ergo habet gradus et tot modos hoc medium et hec equatio miscibilium. quod si sub variatione non cadit. Deinde cum dicit.

I. c. 49 Omnia enim mixta corpora quaecumque circa locum sunt ex omnibus composita sunt simplicibus.

I. c. 50. Ostendit quod ad compositionem omnium mixtorum concurrunt omnia elementa. et duo facit. quod primo probat hoc per rationes. secundo probat hoc per effectum et quasi per signum ibi. (Testificari autem videtur.) Circa primum duo facit. quod primo premitit quod intendit. secundum probat propositum ibi. (Terra quidem inest.) Dicit ergo quod omnia mixta corpora quaecumque sunt circa medium locum. composita sunt ex omnibus simplicibus corporibus. id est ex omnibus elementis. Notandum autem quod dicit mixta circa medium locum ad omniam mixturem de qua de terminat in libro de meteoris que sit in alto. Ibi enim non ita proprie reservatur ratio mixture sicut in mixtis que sunt circa medium locum. Deinde cum dicit.

I. c. 51. Terra quidem inest omnibus. quod unumquodque est maxime et multum in proprio loco.

I. c. 52. Probat quod dixerat. et duo facit. quod primo probat quod ad generationem mixti concurrunt terra et aqua. secundo quod concurrunt ibi aer et ignis ibi. (Quia igitur generationes.) Prima dividitur in duas. quod primo ostendit quod concurrunt ibi terra. secundo quod concurrunt ibi aqua. secunda ibi. (Aqua autem quod opus.) Dicit ergo quod terra quidem inest in omnibus talibus mixtis: quod unumquodque est maxime et multum. id est maxime et frequenter in proprio loco. Si ergo mixta ut plurimum sunt in terra. proprio loco eorum terra est. quod non esset nisi ad mixturem eorum concurreret terra. Notandum autem quod hec ratio non solum probat terram concurrere ad omnia mixta. sed etiam ostendit quod in omnibus mixtis dicitur terra. unumquodque enim mixtorum tendit ad locum secundum inclinationem elementis in ipso. Deinde cum dicit.

I. c. 53. Aqua autem quod opus terminari quodcumque compositum. sola autem est simplicium bene terminabile aqua.

I. c. 54. Ostendit ad generationem mixti concurrere aquam. et duo facit secundum duas rationes ad hoc adducit. secunda ibi. (Amplius autem et terra.) Dicit ergo quod aqua concurrunt ibi. quod opus quod est compositum et mixtum bene terminari: opus enim unam partem esse bene terminatam et bene compactam alteri parti. sed de numero simplicium quidem bene terminabile est aqua. Deinde cum dicit.

I. c. 55. Amplius autem et terra sine humido non potest

commorari. Sed hoc est quod continet. si enim auferatur omnino ex ipsa humidum. decidit vires. terra quidem igitur et aqua propter has insunt causas.

I. c. 56. Adducit secundam rationem quod terra sine humido non potest morari. sed hec. si aqua et humidum est quod continet terram. si enim omnino auferatur humidum ex ipsa terra decidit supple terra in pulverem. per hoc igitur casus terra et aqua sunt in omni mixto. Notandum autem primam rationem de aqua ab hac secunda in hoc differre. quia prima simpliciter arguit ad generationem mixti concurrere aquam ad hoc quod mixtus sit bene compactus et bene terminatus. hec autem ratio secunda arguit hoc simpliciter ex parte terre quod sine humido non potest subsistere et esse compacta. Notandum etiam quod humidum aeris aliud mixtum terre non possidet eam nec facit eam compactam. sed magis expirat ab ipsa. requirit ergo ibi humidum aquae. Deinde cum dicit.

I. c. 57. Aer autem et ignis quorum contraria sunt terre et aquae. terra quidem aeris. Ignis vero aqua contraria est. ut contingit substantiam substantie contraria esse. quoniam igitur generationes ex contrariis sunt. insunt. altera autem extrema contrariis necesse est altera inesse. quod propter in omni composito omnia simplicia erunt.

I. c. 58. Ostendit ad generationem illorum concurrere ignem et aerem. dicens. quod aer et ignis concurrunt ad generationem talium. quoniam sunt contraria terre et aquae. terra enim est contraria aeris. aqua vero ignis. ut contingit substantiam subesse contraria. Si ergo generationes sunt ex his et insunt in mixtis altera extrema contrariis ut terra et aqua: necesse est in eis inesse altera extrema. videlicet ignem et aerem. quod propter in omni composito erunt omnia simplicia corpora. id est omnia elementa. Notandum autem quod dicit si contingit substantiam subesse contraria. quia per omnem modum non reperitur ratio contrarietatis in substantia. ut potest haberi ex philosophis. est enim una forma substantialis propria alteri. secundum quod in una forma claudis privatio alterius. maior autem et minor contrarietas talium formarum innotescit nobis. prout qualitates sequentes magis et minus contrariantur ad invicem. Notandum etiam quod quia mixtum non debet habere qualitates elementorum inter se et excellentes. sed eas debere habere mixtas et temperatas. id non sufficit elementa frigida ad compositionem mixti nisi concurrat ibi etiam calida: contra temperantia frigiditatem illorum. Et sola ergo terra et aqua non sunt mixta. sed requiritur ibi aer contra temperans excellentias terre cum frigore. requiritur etiam ibi ignis contra temperans excellentias aquae ad quam habet contrarietatem. Deinde cum dicit.

I. c. 59. Testificari autem videtur et nutrimentum uniuscuiusque. omnia quidem enim nutrimenta eisdem ex quibus sunt. omnia enim ex mixtis nutriuntur. etenim quaecumque videntur uno solo nutrire ut aqua platee. multis nutriuntur. mixta est enim aqua terra ideo rustici tentant miscentes irrigare.

I. c. 60. Probat quod dixerat per quendam effectum. videlicet per ea quod videntur in nutrimento. In nutrimento autem est duo considerare. videlicet alimentum et id quod est ratio alimentum. Duo ergo facit secundum quod dupliciter probat intentionem. primo probat per hoc ipsum alimentum. secundo ex ratione alimentum. ibi. (Quia autem est nutrimentum.) Dicit ergo quod nutrimentum uniuscuiusque videtur testificari quod ad mixturem concurrunt omnia elementa. Omnia enim ex eisdem nutriuntur et sunt. sed nutriuntur ex mixtis et ex compositis ex omnibusque quod per locum a mori. Nam quaedam dicitur nutrire uno solo esse ut plante: et quaedam videntur nutrire sola aqua. nutriuntur enim multis. quod nutriuntur aqua mixta terre. Rustici tentant irrigare plantas miscentes. supple

Nōndū

Nōndū

I. c. 10.

Nōndū

I. c. 10.

Nōndū

I. c. 50.

I. c. 50.

simum cum aq. vel vt alia lra supplet: miscentes aq. sterco
abundat. si enim sola aq. nutrire plantae frustra appo-
neretur eis finis et stercoza. Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem est nutrimentum quidem
materie quod nutritur autem coniunctum
est materie forma et species. rationabile iam
solum simplicium corporum nutriti ignis
omnium exinuicem generatorum. quemad-
modum et priores dicunt. solus enim et ma-
xime est species ignis quia innatus est ferri
ad terminum. vnuquodque autem innatum
est ferri in suis ipsius regionem. forma enim
et species in terminis omnium. quoniam qui-
dem igitur omnia corpora ex omnibus co-
stituta sunt simplicibus dictum est.

¶ Probat intentum ex parte eius quod est ratio alendi. di-
cens. q. nutrimentum habet rationem materie. quod ve-
ro nutritur. i. ratio nutriendi est forma et species coniuncta
materie. Ratio enim nutriendi est forma que per calorem
digerentem conuertit ad se cibum. calor ergo est ratio alen-
di quod concordat apparentibus. q. rationabile est solus
ignis de numero simplicium corporum exinuicem gene-
ratorum nutriti. solus enim ignis maxime nutritur. q. in
eo maxime abundat calor. q. sicut priores dicunt solus
ignis maxime est species. i. e. maxime formalis. q. patet q. i.
innatus est ferri ad terminum. i. ad circumferentiam celi. et q. i.
vnuquodque innatum est ferri ad regionem sui ipsius cum
forma et species omnia insunt in terminis. i. in celo. q. celi
maxime formalis ignis qui est natus ferri ad celum mul-
ti participabit de forma. et tunc suppleatur rō. q. q. i. nu-
trimenti aggregat ex eis frigidis que sunt q. i. mālta. sed etiam
soli constant ex calidis que sunt q. i. formalia. **¶** Notandum
autē has duas rōnes sic se habere. q. pma ratio de nutrime-
to: magis arguit nutrita constare ex eis frigidis. arguit
enī plātas constare ex aq. et terra. q. nō nutritur sola aq.
sed nutriunt aq. mixta terre. hec autem ratio scda magis
arguit ea q. nutriunt constare ex eis calidis: q. calor ma-
xime est rō alendi. si ergo fiat nutritio non sufficit q. con-
currat ibi nutrimentū. sed requiritur ibi calor et species con-
uertens ipsius. ppter quod corpora ita nutrita ex omnib.
elementis constant. q. pgregi in se tā elementa calida q.
frigida. Posset autē aliquo modo ex qualibet dictari ra-
tionū concludi hec corpora nutrita constare ex omnibus
elementis. ambe tamē simul sumpte efficaciter concludunt
intēum. **¶** Notandum etiā q. sicut nutrimentū plantarū
nō est terra solū nec aqua solū: sed requiritur ibi mixtio ter-
re et aque. sic ratio nutriendi nō est calor ignis solum. nec
calor aeris solum. sed requiritur ibi vterq. calor. calor enim
ignis ibi concurret q. est maxime formalis. calor autē ae-
ris q. est multū proportionatus vite. fundatur enim hu-
iusmodi calor in quo videt vta pssistere in humido. q. vi-
ta cōsistit in calido et humido. ergo ad cōpositionē plan-
tarū concurrunt omnia ea si bñ respicimus nutrimentū
earū. et id q. est ratio nutriendi. et sicut plāte constāt ex om-
nibus eis. sic etiam oia mixta ex omnibus eis constant.
¶ Notandum etiā q. dicit spēm et formā omnū esse in ter-
minis. celi. n. q. terminat sperā actiuorum et passiuorum est
q. i. omnia forma: in quātū virtute eius efficiē omnia for-
ma hic in terminis gñata. Ultimo epilogat. dicens. q. di-
ctum est q. oia corpora mixta sunt cōstituta ex omnibus
simplicibus corporibus. i. ex omnibus elementis.

Via vero sunt quedam generabi-
lia et corruptibilia. et generatio cō-
tingit eis que sunt circa medium
locum. dicendum de omni gene-
ratione simpliciter. quot. et que eorum prin-
cipia. facilius enim sic singularia inspicim⁹
quādo de vniuersalibus accipiemus p⁹s.

¶ Ut dicebat in hoc lib. tria sunt pncipaliter tractāda. v. z.
de generatione et corruptione. de nā generatorū et corrupto-
rum. et de causis et de pncipijs generationis et corruptionis.
Ex peditis duabus partibus. q. in pmo lib. determinatus
fuit de generatione et corruptione. et de alijs motibus sim-
plicibus. In pncipio vero scdi libri acti fuit de natura ge-
neratorum et corruptorum. vt de gñatione elorū et elatorū
que naturaliter generant et corrumpunt. In hac vltima
parte huius operis aggredit p⁹s tertium intēum pnci-
pale. q. determinat de causis et pncipijs gñationis et cor-
ruptionis. circa qd duo facit. q. pmo p⁹tinuat se ad dicēda.
scdō exequit de intēto ibi. (Sunt. n. et numero.) Dicit er-
go q. q. sunt quedam corpora generabilia et corruptibi-
lia et generatio et corruptio cōtingit eis que sunt circa me-
dium locū. nō his que sunt in spera actiuorum et passiuo-
rum. Ideo dicendū est simplr de omni gñatione et offen-
dendū est que et quot sunt p⁹s eorū. s. gñatorū: q. facili⁹
inspicimus singularia. si quādo: vt cum regit negocium
et tēpus accipiemus p⁹s considerationē de vlib⁹ pncipijs.

¶ Notandum autē q. iste liber respectu li. p⁹hycoz et re-
spectu ce. et mū. vt supra dicebat quasi particularis est. In
hoc. n. lib. nō arguit de omni mobili. nec ad hoc lib. i. pe-
ctat directe determinare de causis vniuersali ois motus:
sed vlt de causis alicuius motus et aliqui mobilis: nō est
icōueniēs tractare in h. li. Ideo p⁹s signāter ait q. q. q.
dā corpora sunt gñata. et q. gñatio est solū i. his q. sunt
circa medium et que sunt in spera actiuorum et passiuorum.
Ideo in hoc libro pōt dici vlt de pncipijs oim gñatorū.
¶ Notandum etiā q. licet consideratio huius libri sit q. i. pti-
cularis respectu ce. et mū. et li. p⁹hycoz. est tñ q. i. vlt et cōis
respectu aliorū. Id aut q. scientes has p⁹sideratōes vlt ha-
bebimus viā ad singularia. i. ad singulares et particulares
considerationes aliorum librorū. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Sunt enim et numero equalia. et genere ea-
dem principia que in sempiternis et in pri-
mis. hoc quidem enim est vt materia hoc
autem vt forma. Oportet autem et adhuc
tertium existere. non enim sufficientia ad ge-
nerandū duo. quēadmodū neq. in primis.

¶ Exequit de intēto. Ad cuius euidentiam notandū q.
cāe gñationis et corruptionis sunt mū et forma et efficiēs. sed
de materia et forma determinatum est in pcedentibus ca-
pitulis. Id hic pncipalr itendit nō de qlibet causa gñatio-
nis et corruptionis. S. de efficiente. duo ergo facit q. pōt
dit tria esse pncipia generationis et corruptionis. v. z. mām et
formā et efficiēs. scdō spāl⁹ incipit tractare de cā efficien-
te. (Sed hi qdē sufficiūt.) Circa p⁹mū duo facit fm q. du-
pliciter ostendit intēnt. scdō ibi. (Unde talia quidem.)
Prima rō talis. hec corpa generabilia et corruptibilia fm
analogiā quādā imitant corpa supercelestia et prima. er-
go genere et numero sunt eadē et equalia pncipia que sūt
in istis generabilibus. et in sempiternis et p⁹mis. hōi enī
pncipiorū. hec enī est vt mām. hec aut vt forma. Opz aut ad
hunc tertius existere. s. efficiēs. Duo. n. pncipia. s. mām et for-
ma absq. efficiēte nō sunt sufficientes ad generandū sicut

Nōdū

nec in primis. i. in celestibus non sufficit ad mouendū ma-
teriam: forma sine motore. ¶ Notandū etiam qd gene-
ratio 7 ois motus ad formā sumit originē ex motu ad vbi.
ideo ois talis motus hz analogiam ad motus localem: 7
qz effectus nō est simplicior sua cā. pncipia autem que cō-
currunt ad motū localem opz concurrere ad gñationē. Ad
motū autē localem concurrunt ibi mā. qz opz imaginari ma-
teriam in re mota. i. in re que mouet. vt dicit scdo metha.
scdo cōcurrunt ibi forma. qz qd est subm motus est aliquid
in actu. po. enim pura 7 mā pma in se cōsiderata non po-
test esse subiecta motui 7 transmutationi. vt supra proba-
bat. 3. cōcurrunt ibi efficiens. qz ois re mota hēre motorem.
7 si hec talia pncipia mā forma 7 efficiens cōcurrūt ad mo-
tum localem. multo magis cōcurrunt ad motum genera-
tionis. cum gñatio pzeponat motū fm situz. 7 ois gñabi-
le sit mobile fm localem motū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At materia quidez in generabilibz quod
possibile est esse 7 non esse causa.

¶ Probat h idē alia via. ostendit. n. qd ad esse gñabiliū cōcur-
rit ibi mā. 7 pter mā. pbat qd cōcurrunt ibi foia 7 efficiēs.
Intēdit autē talem rōnem: qecquid pōt esse 7 nō esse habz
materiā partem suā: 7 sunt māta. generabilia pōt esse 7 nō
esse. 3. sunt materialia. In hac autē rōne sic pcedit. qz p-
mo tangit id in quo stat vis maioris. scdo ponit quādam
diuisionem ex qua habet minor. 3. concludit intentum. se-
cūda ibi. (Hec quidez. n.) 3. ibi. (Ideoqz vt materia.) Po-
nit ergo vim maioris dicens. id quod se habet vt materia
est causa generabilibus. qz est possibile ea esse 7 non esse.
qecq. d. n. pōt esse 7 nō esse hz mā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hec qdē. n. ex necessitate sūt vt eterna. ho-
rū autē hoc quidē ipossibile nō esse: hoc au-
tem ipossibile esse. qd nō contingit circa ne-
cessarium aliter se habere. quedā vero pos-
sibile esse 7 nō esse qd est generabile 7 corru-
ptibile. quādoqz qdē enim hoc est qñqz aut
nō est hoc. quapp necessariū generationē 7
corruptionē circa pōtē esse 7 non esse.

¶ Ponit quādam diuisionem in qua habet minor. dicens.
qz hec quidem enī ex necessitate sunt vt eterna 7 horū
eternorum hoc ipossibile est esse. Necessariū enim versa-
tur circa id qd ipossibile est alr se habere. ppter qd ne-
cessaria sunt taz ipossibile existia qz imutabiliter entia.
quedam vero sunt media inter illa. vt ea que est possibile
esse 7 nō esse. Nā hoc qd est generabile 7 corruptibile quā-
doqz quidem est: quādoqz autem nō est. s. h. hoc gñabile
nō est. quapropter necessariū est gñationē 7 corruptio-
nem esse circa possibile esse 7 nō esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ 3. qz vt mā qdē hec cā est gñabilibus. vt
aut cuius gra forma 7 spēs. hec aut est rō vni-
us cuiusqz substantie. ¶ Opz aut adesse 7 ter-
tū. qd oēs quidē somniāt. dicit aut nullus.

¶ Concludit pclusionem intēram. v3. gñabilia eē mālia. 7
pcludendo qd eorū cā est mā. ostendit cās eorū esse formā
7 efficiens. dicens. Ideoqz hec que se hz vt mā est cā genera-
bilibus: 7 qz forma 7 species est illud. ppter quā est mate-
ria. 7 que est rō quare mā sit: erit etiā cā talium gñabilium.
7 si mā 7 forma sunt cāe ipsoz generabilium: opz ibi adē
tertū pncipium. s. efficiens. qd oēs antiqui pbi somniant. qz mul-
tus eorū de cā efficiēte dicit sermonē certum. vel exgituz.

Nōdū

¶ Notandū autem qd pncipia 7 cāe gñabiliū vno mo-
do sunt duo. alio mō tria. alio mō. 4. 7 alio mō. 5. mā. n. 7
forma sunt hmoi pncipia intrinseca. 7 p se faciūt ad esse rei. pnci-

pio alit inter pncipia intrinseca cōputari pōt. sed nō facit ad esse p-
se sed per accēs. finis vō 7 efficiens sunt causē extrinsece 7
manētes. alr tamē 7 alr qz efficiēs mouet ppter finis me-
tapho. vt supra ostensum fuit. si ergo accipiamus pnci-
pia intrinseca per se facta ad esse gñabiliū sic sunt duo ma-
teria 7 forma. si vō cū pncipia intrinseca per se faciētibz ad
esse cōnumerent cāe extrinsece mouētes propria. sic gñabi-
lium tria sunt pncipia. materia. forma. 7 efficiēs. finis. n.
inter tales causas computari nō poterit. qz nō mouet pro-
ut dictū est. Sunt etiam hec pncipia alio modo tria. v3. si acci-
pianz omnia pncipia intrinseca siue sint talia p se sita per accēs.
7 sic mā forma 7 pncipia sunt pncipia gñabilium. Si vero ac-
cipianz pncipia intrinseca faciētia p se ad esse. 7 extrinseca mo-
uētia siue moueāt ppter siue metaphorice. sic sunt. 4. duo
intrinseca vt materia 7 forma: 7 duo extrinseca. vt finis 7 ef-
ficiēs. si vero accipiantur pncipia quocūqz modo siue sint
intrinseca siue extrinseca. siue faciant ad esse per se siue per
accēs. siue moueāt ppter siue metaphorice. sic sunt. 5. tria
intrinseca. mā. forma. 7 pncipia. 7 duo extrinseca. finis 7 ef-
ficiēs. Ex hoc autem patet cōtrouersia: que consurgit ex
hoc loco ad pncipia physicoz. 3. ibi enim cōputant tria pnci-
pia gñabilium. mā. forma. 7 pncipia. hic autē materia forma 7
efficiens. Nā vt dē est pncipia vt sunt tria dupli pōt accipi 7
vno mō accipiuntur hic. 7 alio mō ibi. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed hi qdē sufficiēter existimauerūt cau-
sam eē gñari speciey nām quē admodū in
phedrone socrates. eteni ille increpās alijs
vt nihil dicētibz supponit. qm sunt entū.
hec qdē spēs. hec autē pncipalia specterū. 7
quoniā esse qdem vnū qd dicit scdm spe-
ciem. generari autem scdm susceptiones. 7
corrumpi scdm eiectionem. quapropter si
hec vera sunt species existimant ex necessita-
te cās esse generationis 7 corruptionis.

¶ Incipit spālir inquirere de cā efficiēte gñationis 7 corru-
ptionis. circa qd duo facit. qz p determinat de hac causa
fm opinionē alioz. scdo fm pncipiam ibi. (Nobis eē vlr.)
Circā pncipia facit: qz pncipia alioz opinionēs. scdo eas im-
probat ibi. (Neutri autē dicūt bene.) Circā pncipia duo facit
fm qz circa hoc duas opinionēs ponit. scdo ibi. (Hi autem
ipsam mā. ¶) Ponit pmo opinionē psonis dicens. qz hi. s.
Plato 7 sui sequaces: existimauerūt nām spētū. i. naturā
idearū siue ideas esse sufficiēter cām ad generari. i. ad
hoc vt gñatio fiat: quē admodum Socrates. i. Plato di-
xit in phedrone. i. in illo libro. 7 enī ille. s. Plato increpās
alijs qui nō ponebāt ideas quasi nihil dicētibz. supponit
enim pso qz sunt duo genera entū. quozū hec qdē se hnt
vt spēs 7 foie. h. atit sunt mālia 7 pncipalia spētū. Nā
fm ipm vnū qd dicit eē fm spēs: 7 dī gñari fm susceptio-
nem spētū: 7 corrupti fm eiectionē. i. fm abiectiones spētū. qz
quid enim est vt dicebat est per ideam. 7 qecqz corrumpti
patit hoc qz ideā perdit. quapp si hec est nā ideāz vt est
māt Platonicū: contigit spēs 7 ideas ex necessitate eē cau-
sas gñationis 7 corruptionis. ¶ Notandū autem Plato-
nē credidisse ideam 7 mā quā dicebat pncipare ideā eē
sufficiēte cām gñationis absqz alia cā efficiēte. ¶ Notā-
dū etiā vt aliqd intelligamus de pōne Platonis: qz ideas
ponere nō est incōueniēs. Ideā enim sunt quedam exēpla
ria rerū sepata 7 abstracta ab omni mā. si enim omnia hec
inferiora reducunt in superiora corpora. 7 omnia sup-
celestia corpora reducunt in motore pncipia. opz qz qecqz h
inferius generat accipiat esse 7 formā p vturē pncipia mo-
toris. pncipia igit cum faciat ad gñationē cuiuslibet entis. 7 qz

T. c. 64.

T. c. 52.

T. c. 56.

Nōdū

Nōdū

q̄libet agens agit fm̄ modum nature sue. q̄ deus sum̄ e nature intellectus agit intelligendo. sicut i. n̄is q̄ est nature ignee agit igniendo. Non posset autem deus intelligendo per se operari ad productionem cuiuslibet entis nisi haberet in se formas et ideas oīum entium. Si ergo Plato posuisset ideas in prima causa. sed non posuisset per h̄mōi ideas pluralitate deorum. sed posuisset eas in vno deo et in vno principio: quātum ad hoc non male dixisset. Nam cōmetator in. 12. metaphisice super illo capitulo. Manifestum igitur q̄ nullo modo indigemus q̄ sint idee et forme negando ideas Platonis. posuit ideas et formas in primo motore. vult. n. q̄ omnes forme hic inferius producte recipiunt modum et mensuram ex dispositionibus stellarum: et ut ait omnia hec proueniunt ab arce intellectuali ipsius dei: q̄ q̄ sic est concludit ibidem. q̄ oēs proportiones et forme que sunt in potentia in p̄ma m̄a sunt actu in ipso motore. has p̄portiones et formas ideas appellare possumus. Et notandum: et ut magis appareat error Platonis: q̄ sicut in declarationibus primi libri dicebat: Plato et Ari. mō cōtrario philosophati fuerunt. Ari. n. ex sensibilibus in intelligibilia processit. Plato vero incipiens ab intelligibilibus voluit ad h̄ m̄a descendere. Ideo sicut videbat apud intellectum sic creditur esse in natura rerū. videbat. n. q̄ q̄ditas et vlt̄ p̄sit intelligi non intellectus p̄cularibus. creditur sic et se in rerū n̄a. Jō posuit ideas separatas actu exites q̄ dicitur esse vlt̄a et q̄ditas istoz sensibilibus. rursus q̄ videbat has rationes rōne et intellectu differre: creditur q̄ sic esset in re. quapp̄ dixit eas reals̄ esse distinctas. Jō cum in prima causa talis diuersitas esse non posset cū sit simplr in fine simplicitatis: non potuit has ideas ponere in vno motore primo et in vno deo. sed fm̄ has ideas posuit pluralitatem deoz: et posuit ordinem eoz fm̄ ordinem ideaz. nam sicut oēs idee et quidditates reducuntur in quidditate vnitatis et bonitatis. sic oēs dī fm̄ ipsum reducebant in vni deū p̄mut. q̄ dicitur esse essentia vnitatis et bonitatis. Patet ergo q̄ Plato posuit ideas: et quare dixit eas esse plures: et reals̄ distinctas. et quē ordinē iposuit in diuinio. Augustinus enim quodā libro qui vocat. 83. q̄m̄. caplo de ideis. n̄itur ex eufare Platonē. dicens Platonē has ideas posuisse in mente diuina. verus q̄ que perueniunt ad nos de Platone et ut Ap. ei posuit magis sapiunt. Ideo viam p̄triaz sumus ereciti. cum hic intendamus exponere p̄ham ab Ari. traditam. Et deinde cum dicit.

Chi enim ipsā materiā. ab hac enīz motuz.

Posuit secundum opinionē. dices q̄ hi. i. alij negauerūt causam efficientem. posuerūt enī ipsam materiā esse sufficiens principium generationis. Nam ab hac materia dixerunt esse motum et transmutationem rerum.

utri autē dicit bene. siquidem enīz sunt cause species. quare nō semper generant p̄tinue. sed quādoq̄ quidem. quādoq̄ non: entibus et speciebus semper et participabilibus.

Positis opinionibus negantibus causam efficientem. in p̄te ista im probat eas. et duo facit. q̄ p̄mittit q̄ neutri predictorū bene dñt. sc̄do manifestat q̄ dixerat ibi. (Si quidem enīz sunt cause.) Circa q̄ duo facit. q̄ p̄mo iprobat Platonē qui ponebat ideas esse sufficiens principium effectiuū ḡnatio- nis. sc̄do iprobat opinionē illorū dicentium tale p̄m̄ effectiuum esse m̄am ibi. (Si autē m̄am.) Prima pars diuidit in duas fm̄ q̄ duas rōnes adducit ad Platonem. secūda ibi. (Amplius autē in quibusdam.) Dicit ergo q̄ siquidem sunt species et idee cāe generationis. quare nō semper continue generant. sed q̄q̄ sit ḡnatio q̄q̄ nō. Nam entibus sp̄co

semper. et entibus participabilibus semper. erit semper. generatio. Ente enim idea ignis et ente materia potēte p̄cipare et suscipere formas ignis. statim erit generatio ignis erit ergo actu ignis q̄q̄d poterit esse ignis. et q̄quid poterit generari statim ḡnabitur. videmus autē p̄m̄ ad sensus. nō enim semp̄ oē possibile generari statim generatur.

Dubitarē forte aliquis hanc rōnem efficiētiā nō habere. Nam quātūctq̄ sit idea a m̄a potēte suscipere idee similitudinē et p̄cipare ideam: non tamē p̄ hoc erit generatio. q̄ forte m̄a non erit disposita. actus enim actiuoz sunt in patiente et dispositio. Ad hoc autem dici pōt q̄ sufficit hanc rōnem esse ad Platonē. Si enī Plato voluit ideas et participabilia sufficere ad generationem negauit omnē aliam cām effectiuā. Cum. n. disponere sit quoddā agere et dispō legē ad generationē sic sufficit idea et materia ut fiat ḡnatio vel m̄a seipsam disponet vel ipsa met idea que inducet formam disponet m̄am. quare q̄q̄d poterit ḡnari statim ḡnabitur. Amplius in h̄mōi formis malibus fm̄ p̄m̄ idem est disponere m̄am et inducere formam. Ignis enim cū generat ignem disponit m̄am ad susceptionem proprię forme. eadem ergo idea inducit formam et disponet materiā. et sic idem quod prius.

Alterius forte dubitaret aliquis q̄ non op̄s q̄ erit stente actiuo et m̄a erit disposita. ut requirit actio agentis q̄ fiat ḡnatio. requirit. n. vlt̄a hec debita approximatō agentis ad patientē. et debita proportio inter eas: quibus non concurrentibus non fit actio: et passio. et nō suscipit formas q̄ est aptū natū eā suscipere. Ad hoc autē dici pōt q̄ in agentibus corporalibus vlt̄angebatur in arguendo: fiat actio et passio. semp̄ requiritur debita approximatō agentis et patientis. ita q̄ ignis in hispania nō cōbitur et stupam in sicilia. idee autē nūq̄ sunt fm̄ situm localem. non ergo magis ei approximat quod est in vna p̄te orbis q̄ q̄d est in alia. vbiq̄q̄ ergo erit materia potēns igni: r̄ ignietur per ideas ignis quicquid ergo poterit fieri ignis esset ignis. cuius p̄m̄ ad sensum patet.

Alterius etiā dubitaret aliquis. q̄ si v̄r Plato negasset causam efficientē cū poneret ideas p̄m̄ esse actiuū ḡnatiois. Ad hoc autē dici potest Platonē ideas posuisse esse sp̄es et q̄ditates rerū. et q̄ q̄q̄d est reducitur ad cāz formale: p̄ tāto dī negasse causam efficientē. q̄ non posuit ipsam esse aliā a q̄ditate et a forma. Nūq̄ enī efficiens et forma inuadunt in idē nūo. q̄. n. l. inducit formas in hac m̄a v̄r hoc p̄cipabili. nequa q̄ erit q̄ditas illi. i. q̄ iducit suā similitudinē et formā. p̄lo tñ ut p̄. 7. melba ponebat ideas esse q̄ditates illoz p̄cipabiliū ad quoz ḡnōne faciebant.

Alterius forte dubitaret aliquis q̄ incredibile videtur Platonem sensisse ut ponit Ap. Si enim Plato posuisset ideas cum participabilibus sine cū materia sufficere ad generationē negasset actiones p̄cularitū agentium et tunc negasset sensus. q̄ negauisset ignē calefacere presente calefactibili dicere autē Platonem tñ p̄m̄ negasse sensum nō videtur cōueniens. Ad hoc autē dici pōt q̄ idē est dicere aliquid et dicere illud ad q̄d hoc sequitur. si enim idee sunt cause generationis et iducunt suas similitudines in ista p̄cipa non de necessitate requirunt alia agentia. Qd enim agēs nō inducat similitudinē suam in passiuū: vel hoc est: q̄ non est approximatū ei. vel q̄ virtus agentis non superat resistētiā passi. p̄m̄ū at. l. approximatō fm̄ situz v̄r cōpetere actiuo ex eo q̄ determinat ad sp̄alem locū. f̄z v̄o ut q̄ agēs fm̄ q̄ h̄mōi nō superat passuz competit agēti. q̄ non h̄z oēm rōnē actiuū. ut si calid p̄stet passiuo nō calefacit et nō cōuertit passiuū ad se. hoc ē q̄ est incōplete calid et nō h̄z cōm rōnē caloris. si si cōtaliq̄ calefaciēs cōplectō in se cōm rationem calidi oē calefactibile superaret. Ideo ergo q̄ ponuntur nūq̄ esse non magis agent in vnam

Mar. de ge.

ff. iij.

Dubius

Dubius

Ratio.

Dubius

Dubius

Com. 18
T. c. 18.

Non dū

T. c. 52.

T. c. 53.

partē vniuersi q̄ in alia. Rursus q̄ ponunt quiditates ab
stracte 7 separe habebūt oēs rōnes caloris. Vt si esset calor se
paratus haberet oēm rōnem caloris. Ideā ergo ignis quia
est ignis separatus habet oēs rōnes ignis. 7 oē ignibile supera
bit. si ergo idē sunt p̄n effectiua gñationis nō sūt necia alia
agētia. q̄d p̄ba h̄z pro incōuenienti. Deinde cum dicit.

Ampli aut in quibusdā videmus aliam
causam entē. sanitatem enīz medicus facit. 7
doctrinā doctor. ente 7 sanitatē ipsa 7 doctri
na. 7 participabilibus. Similiter autē 7 in
alijs secundum potentiam operantis.

Adducit scōs rōne p̄sonē. dicens. q̄ in quibusdā videm⁹
alia cāz esse entē preter formā 7 mām. vt in artificialibus.
Medicus. n. facit sanitatē in corpore. 7 doctor facit doctri
nam in aia. Ente ergo sanitatē ipsa 7 doctrina: 7 entibus
participabilibus. vt ente corpore 7 aia q̄ sunt q̄nt mālā respec
tu illoz. nihilomin⁹ requirit ibi cā efficiēz. vt doctor 7 me
dicus. Sicut ergo 7 in alijs preter formā 7 mām. siue preter
ideā 7 p̄cipabile. oēs ponere efficiēz 7 opans. vt fm potētiā
operantis inducat formā in materiā. Deinde cum dicit.

L.c. 53. **Si** aut materiā quis inquiet generare pp
motū natural⁹ vti p̄dicet ita dicentibus. al
terans enīz 7 trāsformās magis cā genera
tionis 7 in omnibus assueti sum⁹ hoc dice
re efficiens. Similiter 7 in his q̄ natura. 7 in
his que ab arte. ab arte autē q̄d cūq̄ mutās ē.

Eregitur de 2° opione. 7 duo facit. q̄ p̄copat eā ad p̄mā.
scō ip̄obar ip̄as ibi. (S3 tñ nec h̄i.) Dicit q̄ si aliquis in
quiet mās q̄nt ari pp motū. i. pp hoc q̄ est motū 7 trāsmu
tationi cōiuncta. Sic loquēs dicit vtiq̄ nālūz q̄ dicētes
ita sicut p̄lo dicebat. alterās. n. 7 trāsformās magis ē cā
gñōis q̄ idea separe q̄ vlti trāsmutationi est cōiuncta. In
oīo enī sum⁹ assueti dicere ē hoc efficiēs q̄d est p̄n motus
7 trāsmutationis. Nā sūt in his que a nā 7 in his q̄ ab ar
te q̄d cūq̄ ē mutās h̄z rōne effectiui. P̄lo ergo nec sūt lo
cut⁹ nālūz nec artificiali. q̄ posuit ideas ē cās effectiua q̄
nec faciunt ad motū nec ad gñationē. mā āt aliquomō est
p̄n 7 cā mot⁹. magis ḡ nālūz loquitur ponēs mās ē tale p̄n
q̄ idea. **Notā** dū āt q̄ oē subm est aliq̄ mō cā 7 p̄n res
pectu accitū q̄ sunt i ip̄o. Antig ḡ p̄bi q̄z ponebāt mām
ē corpus. q̄ corpus est aliq̄ mō cā 7 p̄n oīum trāsmu
tationū que sunt in ip̄o. aliquo mō loquebant nālūz po
nendo mām esse p̄n 7 cā motus. Deinde cum dicit.

Sed tamē nec h̄i iuste dicunt. materie enīz
pati 7 moueri: mouere autē 7 facere alterius
potentie. manifestūz autē 7 in his que arte
7 natura generantur. non enī ipsa facit aqua
ex seipsa animal. neq̄ lignū lectūz. sed ars.
quocirca 7 h̄i dicūt nō recte. pp hoc. 7 quo
niam derelinquūt principaliorē cām. Aufe
runt enim quod est esse 7 formam.

Improbat hanc opionē. 7 duo facit. q̄ p̄io improbat
ipsam vtr̄ p̄out negabant cām efficiēte. scō p̄out nega
bant efficiēs p̄cipale ibi. (Amplius autē 7 po.) Dicit er
go q̄ nec h̄i dicunt iuste. i. recte. vt h̄z alia littera. q̄ mate
rie competit pati 7 moueri. mouere autē 7 facere est alteri⁹
potentie. q̄ pertinet ad potētiā actiua nō passiua. Mani
festum est autē hoc in his que generātur arte 7 natura. Ip̄
sa. n. aqua nō generat ex seipsa aial. sed agens aliq̄ natu
rale hoc facit. nec ipsum lignū generat ex se lectū. sed ars

opatur hoc. Cū ergo efficiēs sit p̄cipalior cā q̄ materia
pp hoc h̄i nō dūt recte. derelinquūt enim 7 auferunt cām
p̄cipaliorē. auferūt enim cām efficiēte 7 potētiā actiua.
7 per p̄io auferunt formā 7 q̄d q̄d esse. q̄ quicquid est in
actu 7 q̄d agitur agit per formā 7 vt habet esse.

Dubitaret forte aliq̄ q̄ antiqui p̄bi ponēdo mām
esse p̄n effectiui non negabāt formāz
7 esse. cum ponerēt mām ē corpus 7 dicerent eā esse aliq̄
in actu. **Ad** hoc autē dici pōt. quāstūq̄z ponerent oēs
antiqui p̄bi mām esse aliq̄ in actu. nō tñ ponebant oēs
materiā esse actu illud q̄d d̄z ex ea gñari. aqua enim h̄z sit
actu aqua. est tñ potētiā piscis. Cū ergo nihil agat h̄z q̄ ē
in po. (Sicut lignū q̄d est actu lignū 7 est po lectus q̄d ē
quid artificiale.) nisi per virtutē actiua artis. Ita q̄ntūq̄z
sit actu aqua. q̄ est potētiā aial q̄d est quid nāle non sit ac
tu aial nisi per agens. i. per virtutē actiua nature. iō nō suf
ficebat ponere materiā esse sic in actu. nisi vltra hoc pone
rent causam efficiētem. Deinde cum dicit.

Ampli autē 7 potētiās attribuūt corpo
ri. p̄pter quas generant valde organice. au
ferentes eam que secūdnz speciem cām. q̄m
enim innatūz est: vt ingunt: calidū quidez se
gregare. frigidūz autē cōgregare: 7 aliorūz
vnūq̄d q̄. hoc quidez facere. hoc autē pati: ex
his dicunt 7 p̄ hec oīa alia gñari 7 corrūpi.

Improbat hanc opionē. p̄t negabat eāz efficiēte p̄cipa
le. **Ad** cuius euidentia notādū q̄ q̄ oē agēs ē p̄stātus
patiēte. 7 efficiēs est p̄stātio mā. vt p̄t h̄z ex 3° de aia. oē ef
ficiēs est p̄cipalis cā respectu mā. vtrūq̄z q̄t ter efficiētia
est ordo q̄daz. vnū efficiēs ē p̄cipalius alio. vt supercelestia i
agēdo p̄cipaliora sunt istis inferioribus. Negare ḡ eāz p̄n
cipalē pōt itelligi dupl̄. vel respectu mā: 7 sic ē negare oēs
cām efficiēte: vt pōt negari cā p̄cipalis in agēdo: 7 sic ne
gare p̄cipalē cām est negare agēs p̄cipale 7 nō vlti oē ef
ficiēs. **Notā** dū ē q̄ ponere mām ē sufficiēs p̄n acti
ui gñationis dupl̄ pōt itelligi. Primo q̄ mā faciat seip̄
sam i actu. vt q̄ aq̄ ex seipsa faciat aial. 7 q̄ hoc ponit ne
gat eā cām efficiēte: 7 d̄r negare cāz p̄cipalē. p̄t oē ef
ficiēs p̄cipalis cā d̄r. h̄t autē modūz ip̄obar rō facta. quia
sic dicētes potētiē passiue fm q̄ h̄mōi attribuit: q̄ agat 7
q̄ moueat. q̄d est icōueniēs. Scō mō p̄t itelligi dicta po
stio vt dicam⁹ mām ē tale p̄n. q̄ hec inferiora corpora q̄
sunt mālā respectu celi sufficiūt ad gñationē absq̄ virtute
celesti. H̄t q̄dē modūz ponēdi. ip̄obar p̄ba per rōnem se
quentē. circa quod duo facit: q̄ p̄mo ponit istum modū.
secūdo improbat ipsum. scōa ibi. (Videtur autē 7 ignis.)
Dicit ergo q̄ amplius alio modo intelligentes ponē pre
dictaz attribuūt potētiās. i. virtutes actiuas 7 passiuas cor
pori: per quas generatur valde organice. Dicebāt. n. q̄ cor
pora hec inferiora per virtutes actiuas 7 passiuas. quasi p̄
quedam instrumēta sufficiēter causabant generationem
absq̄ alio agente. p̄pter q̄d auferēbant eā cām que est fm
speciem 7 formāz. i. corpus celeste quod est agens p̄cipa
le 7 est formalis 7 actiuus respectu generationis rerum.
Inquiet enim q̄ innatūz est calidum segregare 7 frigidū
cōgregare. 7 aliorūz vnūq̄d q̄ istorū inferiorū corporū.
hoc quidez facere. hoc autē pati. Ex his ergo corporibus 7 p̄
hec. i. per has virtutes absq̄ auxilio supercelestis corporis
dūt oīa generari 7 corrūpi. Deinde cum dicit.

Videtur autem 7 ignis ipse motus pati.

Improbat pōnem predictā. 7 duo facit. fm q̄ dupl̄ eam
ip̄obar. 2° ibi. (Amplius vō file.) Dicit ergo q̄ ignis q̄
maxime actiuus v̄t ip̄e pati motus a supiori agente: vt a

Dubius

B^o

L.c. 54

Nōndū

L.c. 15

Nōndū

Nōndū

L.c. 54

L.c. 55

supercelesti corpore. Si & maxime actiua inter hec inferiora
no sufficiunt ad generandū sine superiori & principali agen
te multo magis alia no sufficiunt. Et deinde cum dicit.

T.c. 55. Amplius vero simile aliquid faciunt: ut si
quis ferre & unicuique instrumentorum attri
buit causam eorum que generantur: neces
se. n. ferrante diuidi & incidente coequari &
in alijs similiter: quocirca siquidem maxi
me facit & mouet ignis: sed quomodo mo
uet non vident quoniam deterius q̄ organa.

¶ Ponit scdm rōne dicens. q̄ sic loquentes faciunt ille ali
qd: ut si q̄ ferre & unicuique alioz instrum attribuat cām
eoz que generant p̄ ea. Necesse est. n. aliquo artifice secā
te diuidi lignū p̄ ferrā: & aliq̄ incidente opz coequi & con
stringi artificiale: & qd dicitur est in artificialibus similiter in
telligendum est in alijs. i. in naturalibus. Sicut. n. infra artis
no mouent seipsa ut faciāt opus artis: q̄ ferre no fecit si
ne secante: nec securis incidit sine incidēte. Sic hec inferiora
q̄ sunt infra supercelestia corpora no generāt nec faciūt op
nāc sine virtute eius. Immo ignis q̄ est maxie actiua inter
ea peior est sine virtute celesti q̄ infra sine arte. Ideo sub
dit: quocirca si ignis q̄m maxie facit & mouet: sed quomodo mouet
no videtur: n. in virtute supercelestis corporis q̄m sine ea mo
uet deterius q̄ organa: supple sine virtute artis. ¶ Notan
dū aut q̄ calor ignis no sufficit ad gñonē aialū & plantā
rū: vel etiā aliāz rez generabilitū sine calore celesti: imo ta
lis calor magis v̄r corrumpere res q̄ gñare eas: vt Lōment
tator dicit in 7. metha. Jōignis sine virtute celesti est deter
rior organo sine arte: q̄ organa sine virtute artis si no ge
nerāt rem artificiale: no tñ corrumpunt eā. Calor & ignis
sine calore celesti: cum hoc q̄ no gñat corrumpit: & hoc mō
telligit & exponit hunc textum Lōmentator. Possunt
tamen dicere melius q̄ ignis sine virtute celesti est deterior
& min⁹ actiu⁹ q̄ ferre sine virtute artis: q̄ ignis no h̄z aliq̄
actū nec aliq̄ā formā quā non acquirit virtute supercelestis
corporis. Jp̄a. n. forma subalū id est i. mā et mediāte celestis
ra aut h̄z aliq̄ actū & aliq̄ā formā quā non h̄z ab arte:
cū ara no inducat nisi actualē formā quā h̄z virtute celestis.

Obis autem & vniuersaliter prius
dictum est de causis & nunc deter
minatum est: de materia & forma.

¶ Post q̄ p̄ba determinatū de cā efficiente
gñonis fm opionē alioz. In pte ista determinat de h̄z cā
fm opionē p̄p̄ia: v̄t q̄ gñatio est p̄petua fm ip̄s: no al
signat cām effectiua p̄petuitatis gñonis. Diuidit aut hec
p̄ in duas: q̄ p̄ assignat h̄ cām gñonis p̄petue. 2. ostendit
per quē modū gñio p̄petuat: ibi. (Qm̄ aut in p̄tinuo mo
tis.) Ad euidentia p̄me p̄tis nōndū q̄ cū oē motūs & oē
agēs nāle agat p̄ finē: semp̄ iter agēs & actū intellr actio
mediat: v̄t p̄t h̄er. 5. metha. In talibus ḡ efficientibus
tria est cōsiderare. s. agēs: actionē: & finē p̄p̄ quē agit: ḡ in
motū est ibi motūs & finis p̄p̄ quem mouet. Pro
pter qd in assignādo cām gñonis p̄petue tria facit: q̄ p̄
assignat h̄z cām ex pte motus. 2. ex pte finis. 3. ex pte mo
uentis. 2. ibi. (Semp̄ v̄t de m̄ est.) 2. ibi. (Qm̄ autem ne
cesse est esse.) Circa p̄ duo facit: q̄ p̄ ostendit allationē cele
stem & motum locale esse h̄z cām. 2. q̄ mot⁹ celestes sunt
multi: venaf q̄ motus celestis est talis cā. 2. ibi. (Qm̄ au
tē suppositū est.) Circa p̄ duo facit: q̄ p̄ p̄tinuat de cā dicē
dis. 2. ex q̄ de intento. 2. ibi. (Amplius & o.) Dicit ḡ q̄ no
bis. i. a nobis prius in lib. phycopz dictum est de cāis & p̄n
cipijs nālibus v̄t: nūc in lib. determinatū est de mā &
forma q̄ sūt p̄n gñabilitū. Restat ḡ dicē de cā efficiente gñonē

nis & corruptionis. ¶ Notandū q̄ in lib. phycopz: & in lib.
determinatū est de mā & forma q̄ sūt p̄n gñonis & corru
ptionis: h̄z ibi determinatū est de talib⁹ magi v̄t & scd. h̄ aut
magi descēdēdo in spāli. Nō ē. n. icōueniēs dūta fos deter
minare de eisde sub alia & alia rōne. ¶ Deinde cum dicit.

Amplius vero quoniam allationem mo
tus demonstratum est & quoniam p̄petua:
necesse est h̄is entibus & generationem esse
cōtinue. allatio. n. faciet generationē actua
liter: q̄ adducit & abducit generans.

¶ Exequit de intēto: & duo facit q̄ p̄ p̄ponit qd intēdit:
2. p̄bat p̄positū ibi. (Simul autē man⁹.) Dicit ḡ. demō
stratū est: qm̄ motus fm allationē est p̄petuus: & q̄ ostē
sum est q̄ p̄petua est talis mutatio. Necesse est entib⁹ h̄is
id est entib⁹ motib⁹ celestib⁹ q̄ sunt p̄petui ēē gñonē cōtinue
id est p̄petue: allatio. n. celestis & motus circularis fac̄ ge
nerationē actuali: q̄ adducit & abducit gñonē. i. solē: sol
enī cū adducit: & cū accedit ad nos cāt gñonē: cū v̄o abdu
cit. i. cum recedit cāt corruptionē. ¶ Deinde cum dicit.

Simul autem manifestum quoniam & si prius
bene dicta sunt transmutationem primā al
lationem: sed non generationem dicendū:
multum enim rōnabilius ens non entē ge
nerationis cām ēē: q̄ ens entē ēē: qd serf
qdē igit est: qd generat autē non est: p̄pter
quod & allatio prius est generatione.

¶ Probat qd dixerat. v̄z. allationē celestem esse p̄mā trans
mutationē: & esse cām gñonē: & nō ēē: dicē. q̄ simul cū
dictis man⁹ est: qm̄ p̄ba b̄i dicta sunt: q̄ p̄mā transmuta
tionē: dōm est esse allationē: & nō transmutationē. Multus
enim rōnabilita est ens esse cām nō entē gñonē. i. nō entē
gñabilitū: q̄ nō ens esse cām entē. Si qd sequit qdē. i. celum
qd mouet motu locali est sine h̄z rōnē entis cū sit semp̄.
Qd aut generat q̄si nō est p̄p̄ qd allatio celestis est prius
generatione & est causa eius & nō ēē. ¶ Deinde cum dicit.

Quoniam aut suppositū & demonstratum est qd
p̄tinua ens rebus generatio & corruptio: di
cimus autē cām esse allationē gñationis: ma
nifestū qdē q̄ vna ente allatōe nō p̄tingit fie
ri ambo: q̄ p̄ria sunt: idē. n. & sūt se habēs
semp̄ idē inatū est facere: quocirca genera
tio semp̄ erit autē corruptio: ōz aut multos
esse motus: & p̄rios motus: aut allatōe: aut
ineq̄litate: contrariorum. n. cōtraria causa.

¶ Quia dixerat allationē celestē esse cām gñonis & corru
ptionis inuestigat q̄ celestis allatio est talis cā. Circa qd duo
facit: q̄ p̄mo p̄ponit q̄ cā generationis & corruptionis d̄z
h̄ere in se aliq̄ā diuersitatē & aliq̄ā p̄rietates. 2. p̄cludit
ex hoc allationē p̄mā nō ēē hui⁹ cām: sed allationē oblig
circuli. 2. ibi. (Jōq̄ nō p̄ allatio.) Dicit ergo q̄ suppositū
est h̄ supra: & determinatū fuit p̄us q̄ rebus est ens p̄petu
tū & cōtinua gñatio & corruptio. In p̄n. lib. tractatum
fuit gñonē esse p̄tinuā & p̄petuā ex parte p̄ncipij mālīs: q̄
gñatio vniū est corruptio alterius & e cōuerso: h̄ic autē
ex parte p̄ncipij efficiētis est hoc suppositum: q̄ nō est ad
hoc sufficiētē probatum. Dicimus enim cām gñationis
esse allationē: sed manifestū qdē: qm̄ allatōe ente vna. i.
vniūformi non cōtingit fieri ambo. i. generationē & corru
ptionē: q̄ talia p̄ria sunt. Jdem. n. similiter se h̄is semper
idem inatū est facere: quare circa allationē sūt se h̄ites

Nōndū

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

Ioh. 1. 1. 1.

11058

Nōndū

aut semp erit gñatio: aut semp corruptio: nūq̄ tamē erit
vtrūq̄. Op̄s autē esse motus multos: et motus duos: aut
allationes: aut inequalitate: si d̄z esse gñatio et corruptio:
q̄a cōtrariorū d̄na est causa. Et Notā d̄z autē q̄ dicit
motus multos aut allatiōe aut inequalitate: q̄ motus lo
calis ē. n̄ p̄trietatē dupliciter potest poni causa gñatiōis
et corruptiōis. Primo q̄ sunt diuerse allationes et diuersi
motus quorū vnus causat gñatiōē: alius h̄o corruptio
nē. Sc̄do p̄t hoc poni si sit vnus et idē motus: et tñ sit in
equalis h̄is diuersitate in p̄tibus: cuiusmodi est motus so
lis in obliquo circulo: qui rōne nostri est inequalis: q̄a in
vna p̄te illius circuli accedit ad nos: in alia vero recedit.

Dubius

Dubitaret

R̄o

forte aliq̄ de p̄pōne p̄posita. v̄z. q̄
idem manēs idē et s̄t semp facit idē.
Posset. n. eē p̄ma dubitatio virtū ab aliquo agēte non va
riato nec transmutato possit immediate p̄gredi plura et
diuersa. Et Ad hoc autē dici p̄t q̄ agens duplex est. nāle
et a p̄posito: quid autē tenēdū sit de hoc in agēte nāli sta
tim dicet: nūc autē ostēdēdū est nō oportere q̄libet agēs
per intellectum variari ad hoc q̄ immediate p̄ducit mul
ta: q̄ sic declaraf. vt. n. supra dicebat: q̄libet agens agit
fm modū nāe suē vt ignis: q̄ est nāe ignee agit igniendū:
agēs v̄o a p̄posito: q̄ est nāe intellectualis agit intelligē
dū: et intelligēdo p̄ducit: sed per se loquēdo: q̄a intelligē
do p̄ducit multa iussit q̄ multa etiā intelligat vt mul
ta p̄ducere possit. Si ergo tale agens absq̄ sui variatiōe
p̄t multa intelligere absq̄ eo q̄ trāsmutet poterit multa
p̄ducere: si vero nō potest multa intelligē nisi transmute
tur nō poterit multa p̄ducē nisi variet. Omne ē intelligēs
quod p̄ diuersas sp̄es intelligit multa: q̄a intellectus nō
p̄t p̄ se et perfecte simul informari diuersis sp̄ibz: si tale
agēs d̄z intelligēdo p̄ducē multa: op̄z ē: trāsmutari fm
diuersas informatiōes sp̄erum. Sed p̄ma causa: q̄ p̄ vni
cam suam subam intelligit oīa: cum intelligēdo et volē
do p̄ducit poterit simul multa p̄ducē: cum simul multa
intelligat: imo q̄ q̄libet ens p̄ suā subāz absq̄ alio medio
int q̄libet ens p̄ seip̄m absq̄ alio medio poterit p̄ducē.
Et Notā d̄m. n. q̄ cū intelligēt nō h̄eant organa: quia
nec h̄eant manus nec h̄eant pedes: q̄cqd agit intelligēdo et
volēdo agunt. fm ē q̄ p̄ intellectū sunt apte varie agē: q̄c
qd absq̄ sui variatiōe p̄t intelligē: p̄t illud intelligēdo
efficē. S̄z in intelligētis est ordo q̄daz: nam deus cum sit
p̄mus et sup̄mus agit nullo p̄supposito et ei vniversa nā
est apta obedire q̄tum ad motum et q̄tum ad formam.
Intelligētis vero obedir mā corpalis: q̄tum ad motū lo
calē nō q̄tum ad formā. Subē. n. separe nisi p̄ adhibitiō
nē semini cōtingēdo actiua et passiua nō possunt varias
formas inducē: s̄ hoc declarare nō est p̄tis speculatiōis.
Sufficit autem ad p̄nō sc̄re: q̄ de intelligēdo agit sicut
absq̄ oī variatiōe p̄ seip̄m absq̄ medio oīa intelligit: sic
absq̄ sui mutatiōe p̄ se fm immediate p̄t omnia p̄ducē.

Dubius

Alterius

forte dubitaret aliquis: dato q̄ aliquod
agens a p̄posito possit immediate diuersa
p̄ducē: p̄ quo p̄p̄ositio tacta in talibus agentibz vni
uersalr veritate non h̄z: vtrum in omnibus agentibus nāli
bus veritate h̄eat. Et Ad hoc autē dici p̄t q̄ agens nāle
agit: vt est et vtrūq̄ efficē: sicut agēs a p̄posito agit vt intelli
git: sicut ē si agēs a p̄posito d̄z p̄ se et immediate diuersa p̄
ducē op̄z q̄ diuersa intelligat: sic agēs nāle si d̄z immediate
diuersa efficē: op̄z q̄ diuersa sit: et q̄ in suo eē diuersitates
habeat. Cum ergo nō sit in cōueniēcia aliquod agens p̄ in
tellectum absq̄ sui mutatiōe diuersa intelligē: sit tamē in
cōueniēcia aliq̄ agēs absq̄ sui mutatiōe diuersa esse et h̄re
in suo eē diuersitate p̄p̄ositio dicta: q̄ idem manēs idem:
p̄posito: veritatem tamē h̄z in omni agēte nāli.

Alterius

autē dato q̄ agens aliquod manēs idē
possit multa p̄ducē dubitari potest: vtrū
cōcedēdum sit q̄ idē fm idē semp faciat idē. Et Ad hoc
autē dici p̄t p̄p̄ositionē p̄dictam vniuersalr in omni agē
te veritate h̄ere. Prima. n. causa et si manēs eadem et non
variata diuersa producat: producit ea nō fm idē: q̄ non
fm eandē ideam. Nam vt superius p̄ cōmētatozē tam
gebat: omnes forme que sunt po in mā p̄ma: sunt actu in
motore p̄mo. has autē formas ideas appellare possumus:
fm ergo aliam et aliam talē formam: siue fm aliā et aliā
ideam deus aliud et aliud producē potest. si tamē est im
possibile p̄mum p̄ncipium irrōnabilr agē: impossibile est
ipsum fm eandē rōnem et fm eandē ideam p̄ducē hoies
et equum. p̄ma enim causa sic p̄ducit res: vt est apta natē
imitari ab eis: omnia. n. intrin sunt per ipsum inquit: p̄
cipat eius eē: et q̄ alr et alr p̄cipant esse diuini alr et alia
rōne sunt cōdita. R̄o. n. et idea qua p̄ducunt cetera entia
nihil est aliud q̄ diuina suba vt est imitalr: itis ab eis: et q̄a
diuersa entia diuerso modo imitantur: quoniam esse nō est i
telligibile diuersa entia eadem rōne eē producta. Cum ē
dicimus q̄ idē s̄t se h̄is semp: p̄ facit idē: s̄t ip̄ortat vni
tē rōnis et vnitatē p̄ om̄. nē modū: vtrū est: q̄ idē quātūcū
q̄ sit agēs a p̄posito et fm eandē rōnem et ideam nunq̄ fa
cit diuersa. S̄z v̄o sim̄ ar ip̄ortat inuariabilitatē sic p̄po
sitiō dicta non h̄z vniuersalr veritatē in agentibus a p̄po
sitiō: q̄ aliq̄ t̄ agēs non variatum p̄t immediate diuersa
p̄ducē. Et hoc ergo patē potest q̄ pluralitas cātorū aliq̄
m̄z redit ad pluralitatē in causa: cum istiplores effecti
reducant in plures rōnes: et in plures ideas quas in men
te diuina et in ip̄o deo esse dicimus. Et hoc enīz p̄z: q̄ ab
vno fm vnam rōnem nō p̄cedit nisi vni: p̄p̄ q̄d h̄z esse val
de abusiue modus loquēdi. Ut tamē ip̄is dictis p̄bi ali
quā veritatē accipiamus dicere possumus: q̄ idē simul se
h̄is facit idē: s̄t licet dicē ip̄m p̄mum fm̄: vt faciat plu
ra nō alr se h̄re: q̄ nō p̄ eandē similitudinē nec per eandē
ideā nec p̄ eandē rōnem diuersa p̄ducit. Et Notandū au
tē q̄ vt saluē lra p̄bi sufficit q̄ agēs nāle nō possit p̄du
cere diuersa nisi in se diuersificet. Intētiō. n. eius est q̄ alla
tio p̄ma nō sit cā gñatiōis et corruptiōis: q̄ est semp vnifor
mis: sed allatio obliqui circuli talis est cā: sed vt planē p̄z
in talibus agentibus nālibz p̄ se loquēdo. p̄p̄o dicta. q̄ idē
s̄t se h̄is sp̄ fac idē: nullā h̄z calūniā. Et Deinde cum dic.

Et hoc nō p̄ma allatio cā gñatiōis est et cor
ruptiōis: sed q̄ circa obliquū circuli: in hac
enim et p̄tinuū inest et moueri duos motus.

Concludit ex dictis allationē p̄mam nō esse cām gñatio
nis et corruptiōis: sed allationē obliqui circuli. Circa q̄d
duo facit: q̄ p̄ facit q̄d d̄m est. 2. ostendit quō p̄ talē allatio
nē saluari p̄t gñō et corruptiōibz. (Necessē. n. erit.) Dicit
ergo. q̄ allatio p̄ma nō est cā gñatiōis et corruptiōis: cuius
rō est: q̄ allatio illa semp est vniformis: sed allatio que est
circa obliquū circuli supple est talis cā: q̄ in hac allatio
ne est diuersitas: in ea. n. p̄tinuū est: q̄ nunq̄ defit illa ab
latio. et est in ea moueri duos motus: accessiōis. s̄z recessi
ōis: q̄re p̄p̄ talē diuersitatē gñatiōis et corruptiōis cāre po
terit. Et Notandū autē q̄ si in celo distinguunt duo motus:
vnus est p̄mi mobilis q̄ est semp vniformis et h̄ motus est
sup polos mūdi fm e noctiālē circuli: et q̄lter distātem
ab vtroq̄ poloz q̄ cōnoie circuli fm mobilis appella
tur: iste motus est ab oriente in occidē: et vocat diurnus:
q̄ in die nāli cōplef. Ultima. n. spera cuius est sic moueri
infra diem et noctem que faciunt vnam noctem nālem re
uoluunt circa terram semel. Alius motus quasi opposi
tus huic est ab occidēte in oriens super polos zodiaci qui
distānt a polis mundi per 23. gradus cum aliquibz minutis

Dubius

12. m. 18

Nōndū

Nōndū

De manēs
De fanis
De loquēdo
De agēte
naturalr

tis. Circulus autē secans speram per medius fm equales distantiam ab istis poliis est zodiacus: qui sic se h3 ad istos polos sicut equinoctialis ad polos mundi: qđ esse nō potest nisi zodiacus obliquaret super equinoctialem: et in vna pte declinaret ad septentriones. in alia vero ad meridiem: sub hoc autem zodiaco currit sol qui ppter sui magnitudines et luminositatem dicitur esse pater planetarū et deoz et viroz. i. planetaz et hominum: pater. n. syderū et planetarum est: qz eis lumē prebet. hominum autē pater: qz hō generat hoies et sol. 2° hunc autē circulū sol h3 duos motus accessionis et recessionis: ita qz a principio capricorni vsqz ad principiu cācri dicitur accedere: per alia vō sex signa recedere: ita qz tātus est motus accessionis q̄tus est recessionis. Hoc vīso facilius patet dicta et dicenda. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse enim si erit semp et continua gñatio et corruptio semp aliquid moueri vt nō deficient trāsmutationes he. duo aut vt non alterū contingat solū: p̄tinitatis quidē igitur totius alio cā. p̄sentie vero et absentie cā inclinatō: p̄tingit enim qñqz lōge fieri: qñqz prope: inequali. n. distantia ente: inequalis erit motus: quocirca si in accedēdo et in ppe eē generat: et in recedēdo et longe fieri idipsum corrūpit: et si in multoties adueniendo generat: in multotiens recedendo corrūpit: cōtrariorū. n. cōtraria est cā. Et inequali tpe generatio et corruptio que fm naturam.

¶ Ostendit qđo per motū obliqui circuli causatur gñatio et corruptio. Circa qđ duo facit: qz p̄ facit qđ dicitur est. 2° quod dixerat. pbat p ea que appent sensui: ibi. (Apparet aut et fm sensum.) Circa primū duo facit: qz pmo ostēdit qđo talis motus circularis generationē et corruptionē cā. scđo ex hoc cōcludit tēpus et vitā vniuscuiusqz mensurari quodam circulo et quodaz piodo: scđa ibi. (Ideoqz tps et vita.) Dicit ergo. qz si semper erit cōtinua generatio et corruptio necesse est aliquid moueri vt nō deficient trāsmutationes he. s. generatio et corruptio. In illo aut motu esse o3 duo. i. dualitatem et difformitātē sicut accessionē et recessionē vt non contingat alterū solū: qz si esset motus vniiformis non cāret vtrūqz: sed cāret alterū solū: qz vel solus generaret: vel solū corrūperet: ergo in illo motu obliqui circuli est cōtinuitas et est diuersitas ipsius: ergo totius cōtinuitatis causa est allatio et motus: qz ille motus cōtinuus est: sed difformitatis vt p̄sentie et absentie siue accessus et recessus cā est inclinatio et obliquitas illius circuli. Cōtingit. n. solem pp obliquitatē circuli in quo mouet qñqz esse longe: vt cum recedit: qñqz prope: vt cum accedit. Ipso vō ro solo ente in distantia inequali inequalis erit motus. i. inequaliter mouebit et alterabit nos: cum fm diuersa tēpora inequaliter distet a nobis. Quocirca si sol in adueniēdo et in prope esse generat: in recedendo et in longe fieri idipsum solem op3 qz corrūpat. Et si in multotiens adueniendo generat: in multotiens recedendo corrūpit. Contrariorū enim contraria est cā. Addit qz generatio et corruptio que sunt fm naturā cōm non fm naturā celestis corporis sūt in tempore equali: qz tēpus accessionis cui attribuitur generatio dictum est equalē esse tempori recessionis cui attribuitur corruptio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ideoqz et tps et vita vniuscuiusqz habz numerū et hec determinant: oīuz enī est ordo: et omne tps et vita mēsurat periodo: sed in

non eadē oēs: sed hi qđē minori: hi aut maior: his annus quidez enim: his autē maior: alijs aut minor piodus est mensura.

¶ Concludit ex dictis omnia mensurari quodaz circulatio ne dicens: quia hec inferiora reducuntur in motum celestis tempus et vita vniuscuiusqz habet numerum et mensuraz ex reuolutionibus celi. Quodlibet enim generale determinatur hoc: id est certo numero reuolutionū: qz omniū est ordo et omne tempus: et vita mensuratur piodo. i. circulari mensura. Dicitur. n. piodus a p̄: quod ē circūz: et idēz quod est modulatio siue consonantia: qz omnia mensurantur quadam circulari consonantia: sed tñ non oēs res mensurantur eadem mensura et eadem periodo: sed hi quidem minores: hi autē maiores: his quidem mensura est annus: his autē maior qz annus: alijs autē est mensura minor piodus qz annus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Apparent aut et fm sensum confessa his q a nobis dicta sunt: videmus enī q adueniente quidem sole generatio est: recedente aut diuinitio: et inequali tpe alterutrum: equalē. n. tps generationis et corruptionis que fm naturā: s3 p̄tingit multoties in minori corrūpi pp adinuicē confusione: inequali enim ente materia et non vbiqz eadēz: necesse et generationes ineqles esse: et has qđēz citiores: has aut tardiores: quocirca accidit pp hōz generationem alijs generari corruptionem.

¶ Manifestat quod dixerat per ea que sensui apparent dicens. qz que dicta sunt a nobis sunt confessa et cōcordia his que apparent fm sensum. Videmus. n. qz adueniente sole est generatio. recedente autē qz est diuinitio et corruptio. In tempore. n. equali est alterutrum. i. vtrūqz. v3. generatio et corruptio: quia motus accessionis equalis est motui recessionis. Ideo tempus generationis est totum illud tēpus in quo res proficit et tendit ad perfectiorem statum. Illud vero in quo deficit et tendit ad corruptionē donec sit corruptum vocatur tēpus corruptionis. Hec autē duo tēpora si sint equalia fm naturā celestis circuli: possunt tñ fieri inequalia propter aliam et alias dispositionē materie. Ideo subdit qz propter cōfusionem eozum adinuicē. i. pp aliam et aliam mixtionem contingit multoties in minori tēpore corrūpi: ita qz tēpus corruptionis minus est tpe gñationis. Mā enim ente inequali et non existente mā eadē et equali disposita vbiqz: necesse est et generationes inequales esse: et has op3 esse citiores. his autē tardiores. Et qz gñatio vniū est corruptio alterius accidit pp gñationēz horū: alijs generari corruptionē: sunt. n. alia corrupta qz sunt alia generata. ¶ Notāduz aut nō oēs cōstellationes nec oēs aspectus syderū equali demonstrare: et p̄ egle tps habere influētiāz. imo talem aspectum h3 iuppiter cōiunctus cū saturno: quē non h3 cōiunctus cum luna: et qz velocius dissoluitur p̄iunctio illa quā h3 iuppiter ad lunā: eo qz luna oīum planetaz sit velocissima: qz dissoluat cōiunctio iouis ad saturnū: qz quilibet eoz tarde mouetur. Et appellamus tarde moueri: qđ tardius cursuz complet. Possibile. n. est saturnum moueri velocius qz luna: cū luna cōpleat suū cursuz i mēse: saturnus vero in. 30. ānis: qz forte plus superat circulus saturni circulus lune qz. 30. āni vniū mēsem. Si enim duo motores p̄gunt inequales vias in temporibus inequalibus: si via plus superat viam qz tps: qđ mouetur per viā maiore velocius moueri cōtingit: sic hec diuersificat propositū nostrum. Planete. n.

T.c.58.

Nōndū

fm qd velocius 7 tardius pficiunt motus: sic cū cōiungun-
tur velocius 7 tardius separantur. Si ergo cōiunctioes sy-
derum 7 aspectus eorū non equales dominationē habēt:
qz in alia 7 alia mitione dīatur alius 7 alius aspectus: nō
oīa mitta equaliter durabunt nec mensurabuntur eadem
pīodo. **A**mplius mitta pp aspectum syderū nō solum
magis 7 minus permanent: qz hūmōi aspectus magis 7 mi-
nus durāt. Sed etiā contingere pōt: qz vnus aspectus est
alio fortior: erit ergo vni mītū permanentius alio fm qz
in eo dominabitur fortior 7 illis debiliōr aspectus. Quicū
qz ergo sciret durationem oīum aspectū 7 oīum pūctio-
nū: 7 sciret vires oīum syderū exstius in circulo celesti: qñ
res generantur de duratione ipsius rei genite aliqua pno-
ficari posset: sed oīmodaz veritatē non haberet. qz vt cōi-
ter ponitur ipediri posset ex libero arbi. vel ex alia 7 alia di-
spōitione materie. Ideo qstus est ex natura celi oīa men-
surant sua pīodo 7 sua circulatione: 7 alia pīodus non est
equalis: sed aliquaz est maior: aliquaz ē minor. potest tñ
hūmōi pīodus siue sit magna siue sit pua vocari vnus annus
7 diuidi p quartas 7 p verē: est atē: autūmū: 7 hyemē. S3 si
sit magna pīodus magnū hēbit autūmū 7 magnaz est atē.
In vna. n. die illa. 4. tpa distinguere possumus: quia diuisa
die in. 4. quartas vna quarta assimilabit magis hyemi 7
erit frigida 7 humida: 7 alia assimilabit magis veri 7 erit
calida 7 hūida: alia magis est atē: 7 erit calida 7 sicca. Ita
qz si aliqd aial hēt vitā determinataz per vnam diem: qd
dī a multis contingere de quodā pīce: qui in eadē die mo-
rit 7 orit: vñ 7 pīcis ille vocat dies: qz vita eius qstus est ex
celesti corpore vna die mensurat. Nihilominus tñ pīcis
posset dici viuere per annū: sed ille annus esset valde pūus
7 haberet pūus autūmū 7 partium veres. Sic etiam si du-
ratio rerū esset per centū annos: oēs illi. c. anni possent dici
vnus annus 7 vna pīodus: 7 autūmū vel hyēs illius anni
esset. 25. annoz solariū: qz. 25. est quarta ps centenarij: vñ-
de 7 pbs in lib. methauroz cām assignat: quare vna ps
terre vno tpe abundat ago: 7 alio tpe abūdat ps a: it ter-
ram fm aliu 7 aliu aspectū supercelestiū corporū in parte
vna senescere 7 effici sicca. alia vō iuuenescere 7 effici hūi-
dam: sed ista iuuentus: 7 ista senectus mensuratur magno
anno: 7 est in illo āno assignare magnū autūmū 7 magnā
estates. Transit. n. aliquādo spatū mille ānoz vel plurū
anteqz terra iuuenis senescat 7 fiat sicca: totūz tñ illud tps
vnus magnus ānus dici potest. Sicut ergo in eodem āno
solari per. 6. signa sol accedit: ita qz tps accessionis est equa-
le tpi remissionis. Sic qz vita 7 pmanētia cuiuslibet rei an-
nus dici potest: in illo āno tps accessionis qd pōt dici tem-
pus generationis est equalis tpi remissionis: qd pōt dici tē-
pus corruptionis: vt si res esset apta nata viuere ex celesti
circulo per. c. ānos per. l. ānos diceretur pīcere 7 gīari: 7
p alios dicere deficere 7 corrūpi. Ex hoc autē appet qz si-
cut in motibus syderū nō est assignare pprie statum: qz sy-
dera cōtinue mouent: pp qd si assignat ibi status hoc ē ps
quid sicut dī planeta stationariū: nō qz fm veritatē: sed
post retrogradū anteqz fiat directus fm quā daz similitu-
dinē dī stationariū: qz retrogradatio vñ esse dīa directio-
nī: 7 inter duos motus dīa est dare quietē mediā. Sic ēt
sol in cancro 7 capricorno dīcī stationariū: vñde 7 cōiter
dī qz hoc duo solstitia faciunt cancer 7 capricornus: fm ve-
ritatem tñ sol nūqz stat: sed qz vsqz ad cācrū dī ad nos ac-
cedere: a cācro 7 vltra dī a nobis recedē. Cū ergo accessus
videatur esse dīus recessioni: in pñ canceri per qdaz silu-
dines dī stare: qz inter duos motus dīos est dare quietē
mediā: sic etiam in capricorno stat: qz vsqz ad capricornū
sol a nobis recedē: a capricorno vltra dī ad nos accedere:
7 sic sydera nūqz stant: sed ad nos accedūt vel recedunt 7
tps accessionis est eqle tpi recessionis. Sic qstus est ex ce-

lesti corpore: 7 ex motu syderū in vita vel duratione alicu-
ius gīabilis nō est dare statūz pprie loquendo. Sed fm
nām celestes medietas totius illius tps dī esse tps gīatio-
nis. 7 alia medietas dī esse tps corruptionis: qz si ita nō sit
7 aliter cōtingat hoc est ex remedjs adhibitis ex libero ar.
vel ex alia 7 alia dispōne materie: 7 hinc est forte qz cū tps
iuuentutis hōiū sit vsqz ad. 35. āni: vt Lōmētator ait: pp
qd vita nālis humana in. 80. ānis determinari debeat: pp
altaz 7 alia dispōne mae aliq magis 7 minus viuūt. Im-
mo ex eo qz hōies per liberū arbi. adhibent magnaz diligen-
tiam circa ppriū corpus dato qz tps iuuentutis duret vsqz
ad. 35. ānos: viuunt tñ aliq hōies per. c. ānos 7 vltra. Lō-
tingit. n. hoc per diligentiaz adhibitam ex humana indu-
stria: qz sapiens diabitur astris: vt vult Ptole. in cōilogo
suo: vel hoc contingit ex alia 7 alia dispōne mae. Est autē
diligenter notandū qz fm intētionem pbs: hōies quia
sunt vni in nā 7 in spē qstus est ex pte spēs cōpētū de vnus
tps gīationis 7 corruptionis: 7 tñ qz spēs humana saluat i
diuersis cōplomb^o fm diuersas cōplones nāli aliqui ma-
gis 7 minus viuunt. Sic absolute loquendo qstus est ex
pte celestis circuli cuiuslibet spēs cōpētū vna pīodus: amē
fm qz indiuidua illius spēs sub alia 7 alia cōstellatiōe orū
tur sic mēsurant alia 7 alia pīodo: pp qd patet pōt quō di-
uersificat pīodus in rebus 7 quō nōz h ad ista sufficiant.

Emp vero vt dictū est cōtinua erit
generatio 7 corruptio 7 nūqz defi-
ciet ppter quā dixim^o cām. Hoc
autē rōnabiliter contingit. Quā. n.
in omnibus ingimus qz melius desiderare
naturaz semp: melius autē esse qz non esse:
quot esse aut modis dicimus in alijs dictūz
est: hoc aut in oībus impossibile existere pp
longe a principio distare: reliquo modo cō-
pleuit esse deus facies cōtinuā generationē:
ita. n. maxime cōtinuabitur esse: qz proxime
est subferri semper per generationem.

In ista pte vt dicebat assignat pbs cām ppetuitatis gene-
rationis ex cā finali: circa qd tria facit: qz primo facit qd di-
ctū est. scōo qz dixerat oīa hec inferiora suscipere mēsuraz
ex motu celi reducit oīa talia in motū celestem. 3° ex his q
dicta sunt assignat solutionē cuiusdā dubitabile questio-
nis. 2° ps ibi. (3° 7 alia quectqz.) 3° ibi. (Simul autē ma-
nifestū ex his.) Dicit ergo. qz semp vt dictū est pīma erit
gīatio 7 corruptio: 7 pp quā cām nunqz deficiet: diximus
qstus est ex parte motus oblig circuli. Sed hoc rōnabiliter
cōtingit nō solū ex pte motus: sed etiam ex pte finis: qm in
oībus ingimus nām desiderare ē sp qd melius est: melius atē
est esse qz non esse. Quot autē modis dicimus esse 7 quot
modis accipit esse dictū est in alijs: vt in. 5. metha. Cum er-
go b. f. esse ipse sit existere 7 continuari in oībus pp longe
distare a pñ. Quedam. n. intm distant 7 deficiunt ab esse
pimi principij qz in suo esse continuari non possunt. Ideo
reliquo modo. i. alio mō deus completit. i. cōtinuauit esse
gīabilium cōtinuam faciens generationē eorū. Naz ita. i.
per generationem cōtinuaz maxime continuabit tale esse:
qz semp fieri per gīationes est proxime. i. propinquū ipsi
sube. **N**otandū autē qz generatio est via in esse 7 in
subaz: 7 qz via est proxima termino: gīatio est propinqua
ipsi esse 7 ipsi sube: cum ergo generabilia non possint conti-
nuari in suo esse cōtinuā ea deus alio modo. v3. per gene-
rationem: que est pīma ipsi esse: ergo ex parte finis 7 ex
parte ipsius esse: quod finaliter in nā intenditur continua

Lc. 38.

homo si
annū nō
na de
uincit

Lc. 39.

Lc. 60.

Lc. 13.

Nēdū

bitur generatio. Bñdñ est. in cum aliqñ nō pōt obtinere p-
sum finē fm se q accipiat aliqd ppinquū finī 2 pstituat si
bi finē qd est finī ppinquū que aut ppetuū esse accipe non
pōt accipiant ppetuā gñationē: qz gñatio ppinqua ē ipsi
esse. **¶** Notandū aut q spēs ppinqua est ipsi individuo:
totum. n. esse 2 tota nā individui est spēs. Individui. n. su-
pra speciem adducit significatiōē mae. Cū ergo gñabilia
in esse individuali ppetuari non possint cōpleuit deus ppe-
tuitates ipsius esse mō relicto. i. mō alio: qz ppetuant ea in
esse specifico que ppetuari nō poterāt i. esse significatiōē. Nā
semper fieri p gñationē 2 ppetuari fm spēm est prope ipsi
sube individui: qz tota suba individui 2 ipsius ē referen-
tia in spē. Pōt ergo sūa ppetuā legi dupl. v3. put gñā-
tio est ppinqua ipsi esse: 2 put spēs est ppinqua ipsi sube-
individue. Utroqz. n. mō. v3. fm gñationē 2 fm esse specifici
perpetuantur hec generabilia fm philosophum.

Nōdñ

Dub

Bubitarer

forte aliqd de eo q phus in sūa immū-
videlicet q deus intēdēs q melius est
2 intendens ipsuz esse ppetuavit gñationē generabilituz.
Cū ergo esse gñabiliū sit aliqd ab esse diuino: si deus tale
esse intēderet sequeret ipsum intēdere aliquid extra se: 2 qz
finis 2 id q intendit mouet agentē 2 facit efficientē: deus
cōstitueret sibi aliqd finē pter se: 2 aliqd bonū aliū a deo
moueret deū vt ageret: qd est absurdū. **¶** Ad hoc autem
dici pōt q deus vñū effectū ordinat ad aliū effectū. deum
ergo agere pp finē aliū pōt intelligi dupl. vel qz ille finis 2
finis dei efficiētis. vel qz sit finis ipsius effectus diuini. Pñd
mō locuti est: sibi possibilia: nihil. n. aliud a deo pōt esse finis
ipsius dei. Deus. n. pp seipsum nō pp aliū finē operatus est
vniuersa. S3 scōd mō pp pōt esse vera: deus. n. potest opa-
ri pp finē aliū: s3 ille finis nō erit finis dei operantis: sed diui-
ni operis: qz nō est icōueniēs vñū diuini opus ordinari ad
aliud diuini opus: s3 sic deus mouet 2 cōtinuat gñationē
pp esse gñabiliū: qz motus 2 gñō que sunt quoddā opus
diuini ordinant. Sic. n. imaginari dōemus q finis 2 bo-
nuz sunt obm volūtatis: vt sunt apprehensa ad intellectū.
Nullū autē bonū volūtatem mouet nisi sit ab intellectu
apprehensū. S3 modus volēdi quoddā sequitur modū
intelligendi. Sicut ergo deus nihil aliū d extra se intelligit
tāqz pncipale obm: s3 p per se intelligit seipsum 2 intelligē-
do se intelligit oia: s3 tancū pncipale volūtū vult suaz bo-
nitatem 2 seipsum: 2 volendo seipsum vult alia.

Dubius

Alterius

forte dubitat et aliqz: qz nō solū est incō-
ueniēs esse gñabiliū esse finem dei: sed est
incōueniens tale esse finē ipsius motus: si. n. corpa supcele-
stia mouerēt pp gñationē istoz 2 pp eoz. cēg hec sunt
nobiliora istis: cū semper finis sit nobilior: his que sunt ad
finē nec sufficeret si quis cōcederet hoc verum esse: qz inter
hec inferiora clauditur hō qui est celo nobilior: qz hō non
est celo nobilior: ex ea pte ex qua est corruptibilis: s3 si hoc
verū est: veritatē h3 pp intellectū: qz alterū genus est 2 se-
paratur ab aliqz sicut ppetuū a corruptibili: 2 qz p se directe
celum est cū istoz inferiorū vt sunt gñabilia 2 corruptibi-
lia: qz fm q talia non sunt nobiliora celo p se loquēdo vt
sequi qz nobile ad ignobile ordinē si motus celi sit pp or-
dinationē istoz. **¶** Amplius cū celum nō solū faciat ad
generationē hoī: sed et ad gñationē alioz semper vt leg
qz nobile sit pp ignobile: si motus celi sit pp gñationē quā
causat. Ad hoc autē dici potest q finis 2 illud ad qd ordi-
natur aliqd nō est qdlibet intēdū: sed intēdū pncipale: s3
enī phozū sūam intēdit celus per sūū motū gñationē istoz
rum inferiorū: nō tñ intēdit eaz pncipaliter: s3 qz gñan-
do hec inferiora existit eoz causa 2 assimilatur cause pme
q est maxime cā: intēdit gñationem hoī vt per esse cōse-
quatur similitudinē cāe pme. Nō. n. dōemus arguere q
nobile sit pp ignobile: nec qz celū sit pp generationē eoz:

qz nō intēdit talē gñationē pncipaliter vt dictū est.

Alterius

at cōsurgit dubitatio quō celus 2 alia pnt
intēdere aliquid: si forte de celo posse-
mus hoc cōcedere: qz fm quosdāz celi sunt aiati. Juxta illd
Aul. in methaphi. sua. Elemētū est aīal obediens deo: qd
vtrūqz veritates habeat: 2 qualiter intelligēdū sit celos aīa-
tos esse nō est pñis speculationis. Verū qz qd sit de celo
de natura tñ: cum cognitione careat: dicere qd intēdit: 2 qz
sit aliquid de intētiōe eius vt oīno absurdū: male ergo di-
cit phs q natura desiderat vel intēdit qd meli^r est. **¶** Ad
hoc autē dici pōt q desiderū 2 appetitū 2 intētiō dñt in
clinationē quā dāz cognitionē pcedens: qz desiderū 2 ta-
lia mentē 2 cognitionēz vñū psupponere. Nā ergo si deside-
rat 2 appetit: hōī appetitū aliquid cognitioni psuppo-
nit: qz si inclinaretur nā in aliquid: 2 illa inclinatio a cogni-
tione: nō pcederet: non mereret nomē appetitus. Nā er-
go appetit 2 p cognitionē appetit: nō per cognitionēz que
sit in ipa: s3 per cognitionē que est in alio. Sicut. n. volū-
tas appetit: 2 tñ volūtas non cognoscat. dicitur tñ deside-
re: qz a cognoscere dirigitur. Cum. n. videamus nām indū-
recte agere: qz vñū cōsequi finē debuit: dōemus argu-
re: qz natura ab aliquo intelligente dirigit: in cuius virtute
cōsequi finē intēdū. casuali. n. qz cōsequi finē intēdū
nisi ipse sit in se cognoscēs vel dirigit ab aliquo cognoscē-
te: 2 oīno opus nāe dicit esse opus intelligentie: qz natura nō
agit nisi p intelligentiā sit directā. Sic ergo pro tāto dñ nā
intēdere 2 desiderare: nō qz ipa: vt dictum est: in se cogno-
scat: sed qz a cognoscēte 2 intelligēte dirigit: 2 ista est sūa.
Cōmētatio sup. 12. metaphi. vbi dñ q fm hoc est intelli-
gēdū q natura facit aliqd perfecte 2 ordinate: 2 quāvis
nā nō intēdat nisi rememorata ex virtutibus agētib⁹ no-
bilibus: que dñt intelligentie. **¶** Deinde cum dicit.

Dub

p

Co. 18.

T. c. 30.

¶ Quis autē cā vt dictū ē multoties i circui-
tu allatio: sola. n. continua: ideo 2 alia qcuqz
trāsmutant adinuicē fm passionē 2 poten-
tias. s. g. simplicia corpora imitant i circui-
tu allationem. qñ enim ex aqua aer generat:
2 ex aere ignis: 2 rursus ex igne aqua in cir-
cuitu. dicimus enim circuire generationēz:
qz rursus reuertitur: quocirca 2 recta allatio
assequens eam que in circuitu cōtinua est.

¶ Redit ad ostēdendū quō oēs isti motus inferiores redu-
cuntur in motū celestē 2 perpetuant per ipsum: dicens q
hōmō cā. v3. qz semper fiat gñatio est allatio que est i circuitu
vt multoties dictū est. Nā qz sola circularis allatio ē cō-
tinua: 2 alia quēcuqz trāsmutant adinuicē fm passioēz
2 fm potentias. i. fm virtutes actiuas 2 passiuas. s. g. cuius
modi sunt simplicia corpa: talia quidē in suis trāsmutatio-
nibus imitant allationem in circuitu. Nā qñ ex aqua ge-
neratur aer: 2 ex aere ignis rursus sit ibi quidam circulus:
qz ex igne postea regenerat aq. Dicemus. n. gñationē cir-
cuire i circuitu: qz rursus reuertitur gñatio. Quocirca cū
quedā circulatio sit in istis elis: recta allatio que est eoz
assequens est eam allationem que est cōtinua in circuitu.
Nam si res assequit rem 2 motus motum: ex quo ēa ali-
quo modo assequitur circulum: motus ipsoz 2 imitabit
2 assequet circulationē quā dāz. **¶** Notandū aut q nō
solum gñatio eoz: sed etiā motus eoz qui ē rectus imita-
tur aliquo modo circuli: qz sole exite in signis calidis vin-
cunt ēa supiora 2 cōuertunt aliquā partē ad se de eis in-
ferioribus: vt vincēt igne super aerem est ignis generatus
vbi prius fuerat aer corruptus. sole autem recedente ab il-
lis signis sit e2: qz ēa inferiora hñt victoriz super eis su-

Nōdñ

qñ hñt victoriz
super eis su-

periobus: 7 qz circulariter est motus solum circularis est transmutatio. Ignis ergo aliqui extēdit se ad inferius capiēdo aliqd de spā aeris: 7 aer extēdit se ad superius capiēdo aliqd de spā ignis: 7 qz hoc fit circulariter: vt dictum est motus ad superius 7 inferius imitant quodāmodo circulus 7 qz tales motus sunt recti: recta allatio quodāmodo imitatur circulationem. ¶ Deinde cum dicit.

I. c. 60. **S**imul aut manifestū ex his q quidā querunt: quare vnoquoqz corpōz in pprā alla to regione in infinito tpe nō distant corpora: cā enī hui' est que adinuicē transitio: si enim vnūquodqz maneret in sua ipsi' regiōe 7 nō trāsmutaret ab eo qd pprā iā vtiqz destitissent: trāsmutant quidē igit p allationez duplicē entem: qz trāsmutant aut nō ptingit manere nulluz eoz in nulla regione ordinatū. Qd quidē igit est generatio 7 corruptio 7 p quā cām: 7 quid generabile 7 corruptibile: manifestū est ex his que dicta sunt.

¶ Ex his q dixerat soluit quādā dubitabile qōnem dicens: q sil man' est ex his dictis id qd qdam querunt. v3. quare vnoquoqz corpōz eozū i pprā allato regione in infinito tpe corpa eoz nō distāt. i. qre laz p infinitū tps. 7 ab eter no corpa eoz nō sp hnt disticta loca: ita q absqz cōfusio ne 7 absqz p mixtione qd lz maneat in sua regione 7 in sua spā. Cā. n. huius est trāsmutatio q ē eoz adinuicē. Si. n. vtiqz qz lz maneret i sua ipsi' regiōe sine cōfusioe 7 absqz p mixtione: 7 nō trāsmutet ab eo elo qd est ppe ipsuz: iam vtiqz destitissent trāsmutationes eoz. 7 nūqz destitūt trans mutari: 7 trāsmutant p duplicē entē allationē. i. p allationē solis q est duplex: 7 diffōrmis p obligatē zodiaci: 7 qz cōtinue ēa se trāsmutāt: nō cōtingit vllū eoz eozū manere in nulla regione ordinata: sp. n. est ibi cōmixtio 7 inordinatio qdaz. ¶ Notandū aut q qz circulariter celum mouet 7 continue in vna pte vincunt signa caesa: 7 in alia vō frigida: qz ex tali victoria cōsurgit cōfusio eozū: 7 vni cōm accipit de spā alterius: ideo hec elemēta nō pos sunt stare ordinate in spā suis. ¶ Deinde cum dicit.

I. c. 61. **Q**uoniam aut necesse est esse aliqd mouēs si motus erit vt dictū est prius i alijs: 7 si semp q opz aliquid eē semp 7 si p continue vnū: 7 idē 7 immobile: 7 inalterabile: 7 ingenerabile: 7 si multi qui i circuitu motus multa quidē: oia aut qualiter eē hoc necesse sub vno pncipio.

¶ Assignat cām cōtinuitatis. 7 duo facit: qz pmo facit qd dictū est. 2. quoddā qd supposuerat pbat: ibi. (Cōtinuo aut ente.) Dicit ergo. q vt dcm est prius in alijs. i. in. 8. p phyco rū. Si motus erit necesse est aliquid esse mouēs: 7 si semp erit motus: o3 semp aliqd esse mouēs: 7 si continue aliqd mouet o3 dare vnū 7 idēz immobile 7 inalterabile 7 ingēnabi le: qd continue moueat. Et si multi sunt mot' qui sunt in circuitu: multa qdē o3 esse mouētia: 7 oia hec mouētia o3 qual' i. aliquiditer esse sub vno pncipio. 7 tunc suppleatur rō: qz qz o3 motozes celestes sunt sub vno motore semper mouente cū ex ordine illoz motoz causet generatio 7 cor ruptio in istis inferioribus: ppetua erit hec generatio: quia perpetuus est ordo talium motoz. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Continuo aut ente tpe necesse motū esse cōtinuū si impossibile tps sine motu eē: cōtin git igit alicuius tps numerus: eius qdē q in

circuitu: ergo quēadmodū in his que a prin cipio determinatum est.

¶ Quia supposuerat motū p' esse cōtinuū 7 ppetuū: 7 ex ppetuitate illius motus arguebat ppetuitatem motoris 7 ppetuā trāsmutationē in istis inferiorib' ideo probat motū illū esse cōtinuū 7 ppetuū: qd fuerat in pcedenti rōne suppositū: 7 duo facit: qz p pbat bmdū motū eē cōtinuū. 2. inquit a quo h3 cōtinuitatē: ibi. (Continuus aut motus.) Dicit ergo. cōtinuo aut ente supple tpe necesse ē motū cōtinuū esse: qz impo ē esse tps sine motu. Est igitur tps numerus eius motus cōtinui q est in circuitu. i. q est circu laris. q. d. qz tps est ppetuū 7 cōtinuū: o3 motū illū cir culare 7 per motū ipsuz tps cuius est numerus eē ppetuū 7 cōtinuū. ¶ Notandū aut p m hrc. q. pzo p m. qz qd incipit vel desinit de necessitate ē t pale. oē aut t pale claudi tur tpe: sicut ē locale claudif loco. Si ergo tps nō eēt eter num 7 ppetuū: sed vel incipisset vel desineret tps esset t pale clauderet tpe: qd est incōueniēs: qz si clauderet tpe esset tē pus aūqz inciperet tps: vel eēt tps postqz desineret eē tē p: hec aut rō 7 alie rōnes facte in hoc lib. ad probanduz ppe tuitatē generationis: quātā v m hnt in sequentibus appe bit. ¶ Notandū ē q dicit tps esse numerum motus: tps enim qm est de se numerus est: est. n. numerus numera tus: ipsa enī pua 7 posterius in motu vt sunt numerata ab aia cōplet rōne tps. Est igit tps qd cōtinuū nō de se: s3 rōne motus in quo fundat: sicut. x. palmi in ligno qd ptinuum dnt. 13. 13. x. palmi bēant rōne numeri: dicant qstiatē discretā: rōne tñ ligni cōtinui in quo fundant tales. x. pal mi quid cōtinuū esse pōt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Continuo aut motus vtrū: qz quod mo uetur continuū est. aut in quo mouetur ve lut locum: dico autem passiones.

¶ Inquit vñ motus h3 cōtinuitatē: 7 duo facit: qz p pmittit qōnem. 2. declarat veritatē quesiti: ibi. (Manifestum vti qz.) Dicit ergo. inquirendū ē hic vtrū motus sit cōtinuus qz est cōtinuū id qd mouet. i. mobile: aut ē cōtinuus: qz di ximus esse cōtinuū illud in quo mouet: puta locū aut pas sionē. ¶ Notandū aut q motū esse in aliquo potest intel ligi duplr. vel sicut in subo: 7 sic est in eo qd mouet siue in mobili: vel potest motus dici esse in aliquo tanqz in gene re: vel tāqz in spē: 7 sic motus est in rebus ad qō est motus: vt motus ad passionē vel ad qualitātē est in genere quali tatis: motus ergo est in illa re q p motū acquiritur in quātuz p ea reponit in gne vel in spē: vt motus ad qūtatē ē in qūta te: qz est in gne qūtatē: est igit rōnabilis qō: cū mot' dicat eē in subo 7 i termino: vtrū hēat cōtinuitatē a subo vt a mobi li: vel a termino vt a loco si mot' ille terminat ad locū: vel a passione si terminat ad passionē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum vtiqz quia eo quidem q id quod mouetur: quomodo enim passio con tinua est: nisi quia res cui accidit cōtinua est: si autem 7 hoc eo q in quo solo loco existit: magnitudine enim aliqua habet: hui' aut q circulo solum continuum: quocirca idem sibi ipsi semper continuū: hoc igitur est qd facit continuum motuz q in circuitu corp' fertur: motus autem tempus.

¶ Declarat veritatē quesiti: dicens. manifestum esse mo tum eo qdē esse cōtinuū: qz id qd mouet supple est conti nuū. a passione. n. cōtinuitatēz hēe non pōt: qz qūo passio est cōtinua: nisi qz res cui accidit passio cōtinua est. Opz er go a cōtinuitate subiecti esse talē cōtinuitatē: s3 hēc. i.

si cōtinuitas eo q̄ existit i solo loco quo est mot⁹: q̄ loc⁹ aliqua magnitudinē h̄z: pp hoc supple non possumus vtr ponere motū esse cōtinuū rōne loci: q̄ solū dicimus eē cōtinuū motū huius corp⁹ qd mouet in circulo. Lūz ḡ tale corpus nō sit in loco motui maxime continuo nō possum⁹ dare cōtinuitatē a loco: quocirca idē mobile qd sibi ipsi. s̄m scilicet est sp̄ cōtinuū dat cōtinuitatē motui: hoc igitur corp⁹ qd fert in circuitu facit motū p̄tinuū: mot⁹ autē facit cōtinuū t̄p̄sita q̄ t̄p̄s h̄z cōtinuitatē a motū: motus autē a mobili. ¶ Notandū ergo q̄ mot⁹ vtr h̄z cōtinuitatē a mobili: non a termino: q̄ si deberet h̄re cōtinuitatē a termino: maxime videt h̄re cōtinuitatē a loco. Lūz ḡ primū corpus nō moueat in loco nec a loco: s̄ circa aliqd: q̄ motus talis corp⁹ est maxime cōtinuus: p̄z q̄ vtr motus non habet cōtinuitatē a loco cum locus maxime continu⁹ ab eo cōtinuitatē habere non possit.

¶ Quoniam autem in cōtinue motis s̄m generationē: aut alterationē aut vtr t̄smutationē h̄mōi. videmus demum ens ⁊ generatū hoc post hoc vtr non deficiat: videndū est vtrūz aliquid quod erit ex necessitate aut nihil: sed omnia contingit non fieri.

¶ Post q̄ p̄ba p̄baui p̄petuitatē ḡnatiois ⁊ assignauit cāz hui⁹ p̄petuitatis. In p̄te ista ostendit qualis sit p̄petuitas p̄bans hāc p̄petuitatē esse s̄m circuitūz non s̄m rectū: ⁊ duo facit: q̄ p̄lo ostendit h̄mōi necessitatē esse circularē. 2⁹ redit: est h̄mōi p̄petuitatē ⁊ necessitatē i celestē motū. 2⁹ ibi. (Hoc vtrūz quidē.) Circa p̄mo duo facit: q̄ p̄ostendit ḡnatioē esse necessariā in circuitu. 2⁹ manifestat q̄ nō est necessaria s̄m rectū: ibi. (Siquēz igit in infinitū.) ¶ Ad euidētiam autem p̄me p̄tis notandū q̄ ḡnatio iō est circularis: q̄ eadē s̄m q̄ prius fuit sub forma aeris iterū reuertit ⁊ sit postea sub forma aeris: ⁊ mā q̄ fuit sub forma nubis vel pluuie iterū reuertitur ⁊ efficit sub forma pluuie vel nubis. Et quod dictum est de eis: vtr de aere vel aqua: ⁊ de nube vel pluuia intelligendū est etiā de aialibus: ⁊ de alijs que ḡnānt nālī. Mā. n. q̄ fuit sub forma muris vel sub forma leonis circulariter reuertitur ⁊ efficitur sub forma muris vel leonis. Opz. n. sic dicere sequēdo p̄nē p̄bi. Si. n. mundus fuit ab eterno p̄cesserunt infiniti mures ⁊ infiniti leones: ⁊ fuerūt infinite generationes aeris ⁊ nubis ⁊ pluuie: ⁊ cetera talia infinita: ⁊ sicut infinita p̄cesserūt de quolibz talium s̄m t̄p̄s p̄teritū: ita infinita erūt s̄m futurū. Lūz ergo mā sit finita ⁊ ex mā finita nō p̄t ḡnari infinita nisi s̄m circuitū: opz eandē mā infinites reitari sub eadē forma. Si. n. tota mā corp⁹ esset sub forma muris nō sufficeret ad ḡnatio nem tot murūz quot fuerūt: imo q̄ qd h̄z finitū quātūcūqz maxie ḡnatio cōtineret in infinito infinitis: q̄ eadē mā infinites reitari sub eadē forma murūz: s̄i d̄bet ex materia finita ḡnari infiniti mures. Et qd dictū est de ḡnatioē muris intelligendū est de oib⁹ alijs nālī generatis. ¶ Notandū ē q̄ h̄z de oib⁹ talibus nālī ḡnatio veritates habeat: q̄ opz mā circulariter reuertit sub eadē forma. Ista t̄i reuertio in aliquibus est imediata vel quasi imediata: in aliquibus vō p̄ multa mē. Naz si ex aere sit aq̄ statim ⁊ immediate aq̄ p̄t fieri aer: s̄ si ex mure viuo ḡnatur mus mortuus nō statim ex mure mortuo fit viuus mus: ⁊ maxime loquendo d̄ muribus per p̄pagationē ⁊ p̄ coitū ḡnatio: q̄ in talibus mortuū nō redit viuu nisi p̄ multa media: vtr h̄z declarari. S. metha. Vtrū autē i ḡnatio p̄putrefactionē p̄t sit esse imediata cōuersio nō est p̄tis speculationis: sufficit autē ad p̄tis scire q̄ in oibus generatis nālīter est qdaz circularis: ⁊ mā de necessitate reuertitur sub eadē forma: sed

h̄mōi circularis in aliquibus est imediata: in aliquibus p̄ multa media: in aliquibus vō per pauca. ¶ Notandū q̄ q̄ ḡnatio h̄z p̄petuitatē s̄m circuitū: iō nō oīum ḡnatio p̄ oīs modis est p̄tīgē: s̄ aliquo mō ē necessaria. Nā si mā que fuit sub forma muris de necessitate iterū erit sub forma muris possumus arguere q̄ mus de necessitate ḡnabitur. In his ergo que sunt a p̄posito: sp̄ est ḡnatio p̄tīgē: s̄ in his q̄ sunt a nā ḡnatio est necessaria: ⁊ si nō ē necessaria s̄ i d̄m: d̄m: est t̄i necessaria s̄m sp̄m: q̄ si nō ē necessitate ḡnabitur h̄ leo vel hic aer: q̄ forte talis ḡnatio posset impediri. ¶ De necessitate t̄i ḡnabit leo ⁊ aer: q̄ vtr ḡnatio leonis vel aeris vel alteri r̄t nālī impediri nō p̄t. Idem est ḡ q̄ r̄t vtrū ḡnatio p̄petuet circulariter: ⁊ vtrū ḡnatio aliquorūz sit necessaria: q̄ si p̄petuabit ḡnatio s̄m circuitū ē necessitate ḡnabit h̄mōi r̄t ḡnā: q̄ mā que fuit sub forma viui iterū erit sub forma ciuidē: vtrū ḡnatio circulariter p̄petuari possit. P̄ba ḡ volēs q̄ r̄t vtrū ḡnatio p̄petuet circulariter: querit hāc q̄nē sub hac forma: vtrū ḡnatio aliquorūz sit necessaria: vtrū si nō corruptus est aer: vtrū dicere possit mus q̄ de necessitate ḡnabit aer. Circa hoc autē duo facit q̄ p̄mittit q̄nē. 2⁹ soluit ibi. (Q̄si. n. qdē.) Dicit ḡ q̄ i cōtinue motis s̄m ḡnatioē aut alterationē: aut vtr s̄m t̄smutationē alicui⁹. Videmus demū vel d̄cepit vtr h̄z alia l̄ra: qd est aliqd ens ⁊ ḡnātū hoc post hoc vtr nō deficiat generationē: q̄ ḡnatio p̄petuat videndum est: vtrū aliqd qd erit ex necessitate generabit aut nō: sed oīa contingit non fieri ⁊ generantur contingēt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Q̄m. n. qdēz quedā manifestūz ⁊ mor erūt ⁊ futurū aliud: pp hoc q̄ verum est dicere: q̄ erit opz hoc esse: q̄nēz verū q̄ est hoc: q̄ aut nūc vtr dicere: q̄ futurū est: nihil p̄hibz nō fieri: futurū enim incidere quis nō incedet.

¶ Soluit: ⁊ duo facit: q̄ p̄ facit qd dictū est. 2⁹ manifestat qd dixerat ibi. (Vtr autē cōtigit.) Dicit ergo. manifestū est q̄ mor cū qdaz erunt pp hoc. i. pp esse illoz erit aliud futurū: p̄o q̄ vtrū est dicere: q̄ hoc erit opz hoc esse: q̄m verū q̄ hoc. i. h̄mōi sunt ḡnata circulariter ⁊ vtrū sit erit pluuia vtr erit dicere q̄ ē vapor: ⁊ si erit vapor q̄ erit nubes: ⁊ si erit nubes q̄ erit pluuia: q̄ r̄t erit pluuia erit pluuia. In talibus ḡ q̄ sunt futura nō vtr impediri p̄t: sed i his que sunt a p̄posito futura non sunt necessaria. In talib⁹. n. q̄ nūc vtr est dicere: q̄ futurū est nihil p̄hibet nō fieri: quia futurū quis incedere non incedet. Incessus. n. ⁊ iter n̄m ex libero ar. p̄cedunt: iō cū disponim⁹ incedere ⁊ est futur⁹ incessus p̄t impediri tale iter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aniuersaliter q̄m cōtingit qdā entiu ⁊ nō esse manifestū: q̄m ⁊ que generātur ita habebunt ⁊ nō ex necessitate hec erūt: vtrūz igit omnia talia: aut nō. Sed quedā necesse simpliciter fieri. Et est quēadmodū in esse: hoc impossibile non esse: hoc autēz possibile: ita ⁊ circa generationem.

¶ Manifestat qd dixerat: ⁊ duo facit: q̄ p̄ manifestat id cōparando generationē ad eē. 2⁹ qd dixerat exponit i terminis. 2⁹ ibi. (Verbi ḡra cōuersioes igit.) Dicit ḡ. q̄ vtr supple vtr esse sit circa esse ⁊ circa ḡnatioē: vtr q̄m p̄tingit qdā entiu non ex necessitate esse: ⁊ q̄ que generantur ita se habebunt non ex necessitate erit hoc. i. ḡnatio talū. Sz vtrū sit oīa talia q̄ ḡnatio eoz sit p̄tīgē aut nō oīuz ḡnatio ē p̄tīgē: s̄ quedā simplr necesse est fieri. Dicere possumus q̄ ē in generatione quēadmodū ⁊ in esse: quia sicut h̄ entia sunt impossibilia non esse. i. sunt necessaria: hec autem sunt

Non dū

Non dū

T. c. 64.

T. c. 64.

T. c. 65.

T. c. 65.

T. c. 66.

Non dū

motus

T. c. 63.

T. c. 64.

T. c. 65.

Non dū

Non dū

T. c. 14

Nōndū

possibilia. i. contingentia. Ita 7 circa generationē se bz: qz quedā generatio ē necessaria: qdā vō ptingēs. Et Notādū aut qd esse est terminus gñationis: id vō esse iudicandū de gñatione sicut de esse: si q aliquoz esse est necessarium: ali quoz vō est contingens: generatio aliquoz est necessaria: aliquoz vero contingens. Et Deinde cum dicit.

I. c. 66.
I. c. 67

Verbi gratia pueriones igitur necesse fieri 7 nō possibile nō contingere. Et Si igitur qd prius necesse ē fieri si quod posterius erit: verbigratia si domus fundamētū. si vero hoc lutū prius. ergo si fundamētū factū est: necesse 7 domū fieri: aut non esse adhuc: si aut 7 id necesse generari simpliciter: si aut 7 hoc posito necesse generari domū. si enī fuit qd prius habēs se ad posterius: qre si illud erit necesse illud prius generari. Si igit necesse generari 7 qd postea: 7 qd prius necesse: 7 si prius: 7 qd posterius igit est necesse: s3 hoc non est pp istud: sed qm subiectū est ex necessitate futurū. In quibus igitur q postea necesse est esse in his conuertitur: 7 sēp prior generato necesse generari quod postea.

Exponit qd dixerat i terminis dicēs: qd cōuersiones necesse est fieri: 7 nō posse est nō contingere: qz generata nālīter generantur fm cōuersionē: vt ex aqua fit aer 7 cōuerso. 7 ex nube pluuia. 7 c3. id gñatio ē necessaria: s3 si nō sit ibi cōuersio: vt se bz in his q gñant a pposito: gñatio nō erit necessaria simpliciter: s3 ex suppone. In talibz. n. si qd posterius erit: necesse est fieri qd prius: si nō cōuerso. Verbi grā domus 7 fundamētū 7 talia artificialia hnt pdicti ordinē: qz si domus est fundamētū fuit prius. si vō est hoc. i. fundamētū lutū 7 cēmētū fuit prius: s3 si fundamētū factū est nūqd necesse est domū fieri: aut nō necesse ē ēē adhuc: qz si ex fundamētō nō possumus simplr inferre domū. s3 ex suppone poterit esse talis illatio: vt si supponat gñationē domus esse necessariā simplr. It subdit qz si hoc. i. si domus sit necesse generari domū. It qz prius sic fuit se hñs ad posterius: qz si est illud. i. si est posterius necesse est gñari illud qd ē prius: 7 qz posterius insunt prius ex necessitate. prius aut insunt posterius ea suppone. It cōcludit qz si necesse ē gñari qd postea necesse est gñari qd prius 7 cōuerso: si necesse est gñari qd prius 7 qd posterius: s3 hoc posterius nō est pp illud. i. pp hoc qd ponit est prius esse. si talis illatio. v3. ex suppone. v3. si sub nō posterius sit de necessitate futurū: nō. n. qz fundamētū est id domus erit. Et s3 si supponat domū esse de necessitate futura: ex tali suppone possumus arguere si est fundamētū qd erit domus: igitur in qbus qd est postea necesse ē esse 7 eundē ordinē bz prius: ad posterius qd posterius ad prius in his cōuertitur gñatio: 7 sēp pōri gñato: necesse est generari qd postea: sicut posterius gñato: necesse fuit generari qd prius: 7 qz hūc ordinē aspiciamus in gñatōe nālīū ideo talīz generatio est necessaria fm circulum.

Bubitarēt

forte aliqz: qz vō esse circulū in his que sunt a pposito: sicut in nālībus. Nam si mundus nec cepit nec desinet: sicut fuerūt infinite pluuie in tpe preterito 7 erūt infinite in futuro: sic fuerunt infinite domus in tpe preterito 7 erunt infinite in tēpore futuro: 7 qz ad gñationē infinitoz nō sufficit mā finita nisi s3 circulum de necessitate: materia que est forma domus infinites fuit sub forma domus 7 infinites erit sub forma domus: qz non eēt nisi in talibus eēt circulatio 7 nisi gñatio domus est

necessaria. Et Ad hoc aut dicit pōt qd inter prius 7 posterius est ordo necessarius fm rectū: vt qz si est qd posterius d necesse fuit qd prius: s3 nō est ibi cōuersio in circuli absolute loquendo: qz s3 posterius inferat prius. prius tñ non absolute inferat posterius bz. n. posterius fm se necessarius ordinē ad prius: sed nō cōuerso. It si posito priori possum inferre posterius: hoc non est rōne qua prius: sed necessitas cōuersionis in talibus est ex sua cā: vt si cā sit necessaria s3 circulum 7 cāta erunt necessaria fm dictū modū. Natura līa ergo habebunt necessitates circularē: qz reducunt i motum celi qui est necessarius 7 circularis: artificialia vero talem necessitatē habere nō pnt. Et qd dī de infinitis domibus dicit bz qd accidit qd mā que est sub forma domus iterūz redeat sub forma domus. Sed qd mā que fuit sub elio sit: gñatio: qd iterūz redeat 7 fiat sub forma talīū elioz nō est p accidēs: s3 per se. It qz qd elia frigida 7 calida in aliq pte oz bis victoriz habēat hoc est pp aspectū signozū frigiditatis vel caliditatis: 7 qz celū circulariter vertit 7 signa frigida hnt aspectū vbi prius habebāt calida 7 cōuerso. id per se est qd redeuntibus talibus signis materia que fuit sub elio frigidis fiat sub calis 7 cōuerso. Si. n. dñantibus signis calis nō est gñatio caloz: hoc est p accēs: 7 qz nullū p accēs ē sēp 7 ppetuū: ipse est redeuntibz signis calidis qd nō fiat gñatio caloz: It in talibus v3 cōuersio: vt si sit mā prius sub elio calis arguere possum qd postea erit sub frigidis 7 cōuerso. Immo si bec gñatio impediat pp impedimētū aliquod: vt pp indispōnem mā: reducat in motū celi aliquo mō in huius impedimētō est aliq circulatio: ita qd illa nālīa necessitatē quādā vñr hñe circularē. Et Notandū ergo qd bec artificialia pnt impediri in sua cā per se: qz potest aliqz desistere a pposito ne faciat qd posuit: sed nālīa nō reducunt in motū celi: qz talis motus est necessarius p se s3 qd hñmōi cām impedire nō pōt. Reducunt. n. naturalia i motū celi per se: artificialia vō reducunt in ipsūz quodāmodo p accēs. Intellectus. n. cū nō sit corpus nec inter corpa per se nō dēpēdet a motu celi. reducunt tñ artificialia aliquo mō in motū celi: qz artifices obseruant talem motū vt melius cōsequant intentū: vt aratores arant terrā deplutam: qz facilius scindit: 7 fabri lignarij nō quolz tpe abscindūt ligna: qz ligna abscisa vno tpe sunt magis putrefactibilia q3 alio. Et quo p3 qd in nālībus est circulus per se: in artificialibus vō pōt esse circulus p accēs. Et Notandū ē qd in recto pōt dari prius 7 posterius precise: sed in circulo quilibet punctus eqli mō est finis 7 pñ: 7 qz nālīa hnt necessitatem circularē: qdlibet pōt dici prius 7 posterius. Non. n. se bz nubes ad pluuia sicut fundamētū ad domū: fundamētum. n. respectu domus solū bz rōnē prioris. domus vero posterioris. S3 pluuia est prior 7 posterior nube 7 cōuerso. nubes. n. ordinant ad pluuia 7 c3. nube. n. facta fit pluuia: 7 pluuia facta vapor. quo facto gñatur nubes: 7 quia posterior: inferat prius: 7 prius inferat ab ipso. It in talibz qdlibet inferat 7 inferat: cū qdlibet sit prius 7 posterius: vt si nubes est fuit pluuia 7 erit pluuia. 7 si est pluuia fuit nubes: talia ergo: qz pari mō vñt esse priora 7 posteriora pari mō se videntur inferre fundamētum vō 7 domus nō sic simpliciter se inferunt: sed ex suppositione vt dictum est.

Quidē enim in infinitū tendit 7 ad inferi: nō erit necesse eoz que posteriora. hec generari simplr. sed neqz ex suppositione. sēp enī alterū anterius necesse esse: id 7 necesse illud generari. quocirca si nō ē principiū infiniti. neqz pñū erit nihil: pp qd necesse erit generari. Et Postqz pbs ostendit gñationē esse necessariā fm circulum.

p.

Abund

Abund

Nōndū

Nōndū

I. c. 68

C In premissa probat h^o gnōnē nō esse neciā fm rectū: r duo facit: q^o p^o facit qd dictū est. 2° recolligit que dixerat vt concludat intentū. ibi. (Necesse. n. aut finē hēre.) Circa p^o mū duo facit: q^o p^o ostēdit gnōnem nō esse neciā fm rectū. si ponat p^ocedere in infinitū. 2° ostēdit hoc si dicat h^o p^ocel sum hēre finē. ibi. (At vō neq^o in finē hēre.) Dicit g^o q^o si qdē igit gnō tendit in infinitū r ad inferius nō est necē generari simplr hēc de numero eoz que sunt postea: r nō lolum posito p^ocelu gnōnis in infinitū nō est neciū g^oari ali quid simplr: sed ē ex sup^one supple nō poterit cludi generationē ēē neciā. Nā siue sit gnō neciā simplr siue ex sup^one: semp necē est ēē aliqd anterius r p^ou: r iō eo existēte necē est g^oari id qd est posterius. Quocirca si infinitū nō est p^o n^o nec p^o erit ibidē: ppter qd nūq^o necē erit g^oari. Est ergo vis rōnis: q^o q^o nūq^o gnō est neciā: nec simplici ter: nec ex sup^one: nūq^o sit ibi dare p^oius r posterius in infinitū qd caret p^o n^o r sine non est ibi dare p^oius r posterius: ppter qd sup^oposita infinitate fm rectū nūq^o de necessitate g^oabit. **C** Nōn aut p^ocelus gnōnis in infinitū fm sup^ous accipit respectu g^oator: r q^o p^oba itēdit q^o si sit infinitas in gnōne fm rectū q^o nūq^o de necessitate g^oabit. Ideo spālē mētionē facit de p^ocelu ad inferius q^o accipitur respectu g^oando in futuro: deinde de p^ocelu ad sup^ous q^o accipitur respectu g^oator in p^oterito. **C** Deinde cum dicit.

C At vō neq^o in finē hēntib^o hoc ē dicere vere: qm^o necesse simplr g^oari. Verbi grā. domum qm^o fundamētū generatur. qm^o enīz generatur si necesse generari semp hoc accidit semper esse. cōtingens semp nō esse.

C Ostendit g^oationē nō esse neciā fm rectū si ponantur h^o g^oabilia esse finita. Circa qd duo facit: q^o p^o facit quod dictum est. 2° declarat qd sup^oposuerat. ibi. (Si op^oz semper g^oationem esse.) Dicit ergo q^o neq^o in finē hēntibus. nec si ponatur generabilia finita est vere dicere hoc. i. necesse ē g^oari aliqd simplr. Verbi grā. si dicamus q^o necesse est g^oari domū: aut g^oatur fundamētū: q^o cūz g^oatur ali quid si necesse est g^oari. g^oabitur semp. Si igit gnō est neciā fm rectū r g^oabilia sunt finita hoc incōueniēs cōtingit: q^o accidit semp esse cōtingēs q^o semp nō est. **C** Notandū aut q^o si g^oabilia sunt finita r nō reueratur gnō f^oz circulari: q^o p^ongit finita p^otrāfiri: cum deventū erit ad vltimūz g^oabile gnō deficiet nō erit necessaria. Nā cū oē necessarii sit semp ponere gnōnem deficiē ē esse: neciū est ponere ēē semp qd nō est semp. **C** Deinde cum dicit.

C Sed op^oz semp generationē esse. si ex necessitate est ei^o g^oatio. ex necessitate enī r semp simul. qd. n. ē necesse: nō posse nō ēē. quocirca si est ex necessitate sempiternū ē: r si sempiternū ex necessitate. r si gnō igit ex necessitate. perpetua r generatio huius. r si sempiterna ex necessitate. si igit alicui^o ex necessitate generatio simplr. necē circuire r reueri.

C Declarat qd sup^oposuerat. v^oz. q^o op^oz gnōnez alicui^o semp esse si eius gnō est neciā. Nāz esse ex necessitate r esse semp sunt simul r sese p^ocomitant. nā qd necē est esse nō posse est nō esse: ppter qd est sempiternū. nō subdu q^o si aliquid ē ex necessitate ē sempiternū: r e^oz. si est sempiternū ex necessitate est. Si igit est gnō hui^o. i. alicui^o ex necessitate. gnō eius erit perpetua r sempiterna: r e^oz. si est sempiterna erit ex necessitate. Declaratū igitur est qd posuerat. v^oz. qd est neciū est sempiternū. Sup^oposita ergo finitate g^oabilitū gnō fm rectū non erit neciā: q^o tūc deficiētia r q^o nō sunt semp con

tingent esse semp. Si igit gnō alicui^o est simplr ex necessitate necē est circuire r reuerare. i. hēc necitas accipiēda ē fm circuitum nō fm rectū. **C** Deinde cū dicit.

C Necesse igit aut finē hēre gnōnē. aut nō. r si nō. aut i rectū. aut i circuitu. hōz aut si erit sempiterna. nō in rectū possibile: q^o neq^oquā est principiū: neq^o si inferius vt ad futura accipiamus: neq^o si sup^oius vt ad g^oata. necē aut principiū neq^o finito ente r sempiternū ēē. iō necē in circuitu esse. p^oueri igit necesse erit.

C Recolligit que dixerat. 2° exponit r manifestat intentionem suam. 3° cōcludit intērum. 2° ibi. (Verbi grā. si hēc necessitate.) 3° ibi. (In circuitu igitur.) Dicit ergo q^o necesse est g^oationē aut habere finē aut nō: r si non h^o finem aut hēc erit in rectū aut in circuitu. hōz. aut. i. p^odictoz si g^oatio est sempiterna non est posse hoc fm rectū: q^o si sit generatio necessaria fm rectū hoc non erit si ponat p^ocelus in infinitū: q^o in infinito nequaq^o est aliqd se h^oas vt p^oius vel vt p^o n^o: q^o nec sic gnō p^ocedit in infinitū inferius vt ad futura g^oanda: neq^o si accipiamus h^o p^ocelus in infinitū ad sup^oius. vt ad p^oter: ita g^oata supple non erit ibi dare p^o n^o: r vt p^o n^o in g^oatione si est necessaria. Iō posito p^ocelu in infinitū nō est ibi assignare necessitates gnōnis neq^o h^o necitate assignare possumus ente h^o p^ocelu finito: q^o v^oz q^o op^oz sempiternū esse: r nō deficiē. gnō aut fm rectū si non vadit in infinitū deficiet r nō erit necessaria: nullo ergo mō gnō est necessaria fm rectū. Iō si est neciā necesse est ēē esse in circuitu. necesse ergo erit g^oationē conueri r habere in se quandā conueriōnē r quandam circuitum si debet esse necessaria. **C** Deinde cum dicit.

C Verbi grā. si ex hoc necitate ē. qd p^ous g^oz: si hoc qd posterius necē g^oari: r hoc semp iāz p^ouine. nihil. n. differt dicē p^o duo aut mltia.

C Exponit intētiōnē suā ostēdēs quō gnō ē neciā f^oz circuitū dicēs: q^o hoc mō gnō est neciā. v^oz. fm circuitū: q^o si inest b^o. i. si est posterius ex necitate ergo est qd p^ous: r e^oz. q^o si est hoc qd est p^oius necē est g^oari qd est posterius: r hēc sunt iam cōtinuētia q^o nūq^o deficiet gnō: r addit q^o nihil differt dicere hoc q^o gnō sit circularis per duo nec per multa media. Ostēsum. n. sunt supra mām reueri circulariter sub eadē forma: 3° aliqñ hoc cōtingit imēdiate: aliqñ per pauca media: aliqñ doper multa. **C** Deinde cum dicit.

C In circuitu igit motu r gnōne ē qd ex necessitate simplr: r si in circuitu necē g^oari r generata ēē: r si necē. hōz gnō in circuitu.

C Cōcludit g^one intētiā. v^oz. q^o si gnō est neciā. op^oz eam esse circularē: r e^oz. Iō aut q^o ente motu r gnōne in circuitu: est ex necessitate simplr: q^o si g^oatio est in circuitu necē ē ali quid g^oari: q^o necesse est g^oata esse: quoz generatio ē circularis: r nō solū si gnō est circularis q^o est necessaria: sed etiā valet cōueriō: q^o si gnō hōz. i. aliquoz. est necessaria in circuitu op^oz eam esse. **C** Deinde cum dicit.

C Hoc vtiq^o qdē ē qm^o in circuitu motus r g^oceli: qm^o ex necitate hēc generant r erūt: que cūq^o h^omōi motus. r quecūq^o p^opter hūc: si. n. qdē qd i circuitu mouet semp aliqd mouet: necesse r hōz in circuitu esse motū.

C Reducit hēc necitatē circularē in motū celi tanq^o in cām efficiēte: r duo facit: q^o p^o facit qd dictū ē. 2° mouet quādam dubiōnez circa determinatā. ibi. (Quare g^o hoc qdē.) Circa p^o duo facit: q^o p^o p^odit qd itēdit. 2° manifestat p^o p^o n^o. ibi.

(Verbi grā. supior allatione) Dicit ergo qd h vtiqz qdes supple rōnabilr accidit qd gnō sit circularis: qz 7 mot⁹ qe celi est in circuitu: qm sic est ex nēitate h inferiora gñan tur circulariter: 7 erit circularia qd cūqz sunt effectus huius mot⁹: 7 qd cūqz sunt pp hūc motū. Si enī qd celi supple est qd mouet in circuitu: puz celi sic motū semp mouet aliqd: qd semp mouet h inferiora circulariter: necesse est qd 7 motū hōz inferiorz esse in circuitu. C Deinde cū dicit:

Verbi gratia. supiori allatione ente in circuitu. sol sic: qm autem sit hoc hore propter hoc in circuitu generantur 7 reitatur. his aut generatis ita. iterū 7 que ab his.

Manifestat 7 exponit qd dicitur at dī. qd ente superior al latione in circuitu sol sic mouet sup. Nā ideo astra mouē tur circulariter: qz orbes deferētes ea hnt circularē motū: 7 qm sic mouent planete hore 7 tpa hic inferi pp h gñan tur 7 reitatur in circuitu: 7 hō ipso ita gñatio circulariter res que sunt ab his iterum reuertitur fm circuitum: fm enim qd tempora circulariter redeunt sic 7 res circula riter generantur. C Deinde cum dicit.

L. 670. Quare ergo hec quidē ita videntur. verbi gratia. aer 7 aqua in circuitu generatur: 7 si quidē nubes erunt opz 7 pluerē. 7 si pluet oportet 7 nubē esse. homines vō 7 anima lia non reitatur in seipsos. vt rursus gñe tur idē. non enim necesse est si pater tuus ge neratus est. te regenerari: sed si tu illum: in rectū itaqz videtur hec generatio esse.

Mouet qdā qdne circa determinata: 7 duo facit: qz p p matu qdne. 2^a ea soluit. 1ª ibi (Principiū aut intentionis.) Est autē qd. qre h vtr gñari ita. circulariter. vbi grā. aq 7 aer in circuitu gñant: qz dñantibus signis frigidis ex aere fit aqua. reuoluto autē tpe 7 dñantibus signis calidis aq euaporat 7 cōuertitur i aere. sic ē 7 nubes 7 pluuia circu lariter gñantur. qz si nubes erit opz pluerē: 7 si pluet opz nubem esse. Hōies vō 7 anima lia non reitatur in seipsos. vt rursus generet idem. nō enim si pater tuus gñatus ē ne cesse est te gñari: sed q. si tu gñatus es illū. pater tuus supple opz pū gñatum esse. Hec itaqz gnō vī esse in rectū nō in circuitū. rōnabilr ergo qm cā qre gnō pluuie arguit 7 d fert gnōnē nubis: 7 eē. ita qd est ibi circuitus. Gnō aut filij arguit 7 ifert gnōnē pū: sed nō ē pp qd nō est ibi circu latio. C Nōn^{da} at ad euidentiaz qdne qdte qd q referuntur ad cām suā p oēm mo^o sunt pūgētia. 7 hō sūt oia artificia lia: 7 qd cūqz sic simplr depēdūt a vōlūtate: 7 ab itellctū nō q fm qd hō sunt simplr pūgētia. 3° futur⁹ qd icedere nō in ceder: 7 futur⁹ domū nō opz fieri. nālia vō fm qd hō vt re ferunt ad motū celi qdā nēitate hnt: 7 dico qdā necessi tate: qz fm eē indiuiduale qdlibet gñabile pōt non gñari. Pōt. n. pūgētia qd facta pūgētia sydez fm quā hōz plu uia gñari pluuia nō gñabit pp aliqd ipedimētū pūgētia: vtz qz nullū p accō ē sempiternū: 7 qz p accō ē astra pūgētia ad gnōnē pluuie pluuia nō fieri. iō pōt impe diri h pluuia vel illa: sed qd vtr pluuia impeditur non est possibile. sic enim pba tactā qdne. v. vtrū generatio ali quoz sit necessaria. soluit qd sicut aliqd esse est necessariū: aliqd vō cōtingens. sic gñatio aliquoz est nēcia. aliquo rum vō pūgētia. 3° hō gñabilia: qz nō ppetuant i eē indiui duali sed i eē spē. possimus dicere qd astra mota de ne cessitate gñabit pluuia fm nō gñabit h pluuia vtrū. nō enī vī esse nēciū cū possit ipediri. Cū g gnō hōz inferiorū sic sit circularis vt est nēcia: 7 eē. si est nēcia fm spēm erit

circularis fm spēm: 7 fiet reitatio non fm numerū h fm esse specificū. C Hic visū appet solo qdntis propōsite. nāz quodāmodo ita est circuitus in aialib⁹ sicut in nube 7 plu uia. Nubes. n. est pōr 7 posterior: pluuia: 7 pluuia est prior 7 posterior nube: qz ex pluuia fit nubes: 7 eē: sed nō est ea dem pluuia numero qd cā nubis 7 qd catur ab ea. Sic etiā quodāmodo circulariter ex puero fit vir: 7 ex viro puer. Sz ex puero fit vir: qz puer crescō attigit etatē virilem: sed ex viro fit puer: qz nascit 7 gñatur ab ipso. Nō est ergo idem puer qd pcedit vitz 7 q sequit ipm. Immo ē qd si p oēm mo dum sile de pte 7 filio sive de viro 7 puero 7 de pluuia 7 nu be. nō. n. ex qdlibet pluuia fit nubes. pōt. n. rātus esse estus qd vapor ille exalans a terra depluta ita rareficeret qd con uerteretur in aerē 7 nō faceret nubē. Vltio ergo nō ipedit gnō nubis ex pluuia: pōt tñ ipediri in hac pluuia vel in illa. sic etiā vltio nō ipedit gnō hois ex hoie. pōt tñ impe diri in hoc hoie vel in illo. Possimus ergo arguere quasi circulariter. si puer est de necessitate vir erit: qz crescit 7 fiet vir: 7 si vir est de necessitate erit puer: qz puer nascetur ex il lo. pōt ergo pūgētia qd h puer vel ille nō crescat 7 nō fiat vir: sed vtr puer nō ipedit qd attingat etatē virilem: sic ēt ab hoc viro vel ab illo poterit nō gñari puer: sed vnūqz aliter vir nō pūgētia filij. est igit circulatio in aialibus si cut in pluuia 7 nube: 7 ipedit hic circuitus tam hic qd ibi fm indiuiduū hoc vel indiuiduum illud: sed nec hic nec ibi vnūqz aliter ipeditur. Si ergo accipiatur circuitus 7 7 reitatio fm spēm 7 nō ipeditur questio propōsite nō hōz difficultatem. C Deinde cum dicit.

Principiū aut intentionis rursus hec vtrū similiter omnia reitatur aut nō: sed hec quidē numero: hec autem specie soluz. quoz quidē igitur incorruptibilis substantia mota. manifestū: quoniam 7 numero eadez erunt. motus enī sequitur qd mouetur. quo rum aut nō: sed corruptibile necesse specie. numero aut nō reitari. Ideo aqua ex aere: 7 aer ex aqua specie idē nō numero. Si aut 7 hec numero. Sed nō. quoz substantia ge neratur ens tale quale cōtingit non esse.

Solut ad qdne questā ostēdēs hō circulationē accipie dam esse fm spēm dicē: qd fm intentionis sue. s. sua inten tio ad soluendā principālī 7 simplr qdne tactaz est rur sus ipestigare. i. vtrū vtrū h oia similiter reuertant aut nō: 7 subdit qd h qdes reuertitur eadē numero. hec aut specie solum. Nā illa mota sūt illa mobilia. quoz suba est incor ruptalis manifestū est qd erunt 7 redibunt eadez numero. Nā mot⁹ sequit illud qd mouetur: sol ergo 7 ceteri plane te cū redeunt de pūcto ad pūctū. vt de oriente ad orientē: qz nō corrūpūtur fm subam. iō redeunt eadē numero: 7 motus eoz est vnus 7 cōtinuus: qz mobile est vtrū 7 cōti num: ea vō quoz suba nō manet fm esse corpis necesse ē iterare spē 7 nō numero. Ideo cū ex aere fit aq si rursus ex aq fit aer redibit idem aer spē non numero. Nā si hoc redi ret idē numero suba eius supple nō corrūperetur: sed non sunt talia. quoz suba generatur. ens enī generabile est ta lis res qd pūgētia nō esse. Ideo qz corrūpūtur talia 7 de sinunt esse nō redit eadē numero: ppter qd gnō circula ris eoz accipienda est fm spēm: fm quē mo^o quodāmodo si mile est in animalibus: 7 in nube 7 pluuia vt superius est oñsum. C Nōndū aut qd qd gnō est terminus mot⁹ 7 mo tus interruptus nō possit esse idē numero agētia nālia: qd prodeūt res in esse p trāsmutationē 7 motū. iō que corrū pūtur per talia agētia eadē numero redire nō pnt: s. si

Nōndū

plu uia re deunt eadē nu mero

Nōndū

esset tale agens q^o absq^{ue} transmutatione et motu res in esse producere posset. Utrum a tali agente corrupta restaurari possent eadem numero nō est presentis speculationis.

Dub^o

Bubitarer

forte aliquis. quia videtur q^o generatio hominum sit simpliciter cōtingens.

Nam cum ad actum generandi concurrat velle et appetitus: quia talia sunt contingentia generatio erit simpliciter cōtingens. sicut enī probauimus artificialia esse simpliciter contingentia: quia fiebant a proposito sic: huiusmodi generatio: quia a proposito sit videtur esse omnino cōtingens. Ad hoc autem dici potest: q^o appetitus naturalis non ita inquit in factionem artificialium sicut in generationem filiorum: et quia quod est naturale non vniuersaliter potest frustrari: cum nihil sit occlusum in natura vniuersaliter totum genus humanum non priuatur generatione filiorum. Generatio autem hominum non solus est a proposito: sed etiam naturalis quodammodo: et ut est naturalis habet quandam necessitatem circuli: modo quo satis dictum est.

Intelligentiam autem dicuntur ne aliqui sumant occasionem errandi ex dictis philosophi credentes rationem eius simpliciter concludere generationem esse perpetuam et non deficere. Ideo in summa resumamus rationes eius et ostendamus eas esse sophisticas et non de necessitate arguere.

p^o via

Prima via ad ostendendum perpetuitatem generationis sumitur ex parte materie. Materia enim nunquam amittit viam formam nisi inducatur alia: propter quod generatio vnius est corruptio alterius: et e converso. Hoc posito leue est ostendere q^o generatio nunquam incipit. nam si aliquid est generatum: oportet q^o aliquid sit corruptum: et illud corruptum prius fuit generatum: et cum esset generatum: aliquid aliud fuit corruptum: non enim esset corruptum nisi prius fuisset generatum. Oportet ergo secundum infinitum processum: q^o ante generationes sit corruptio: et ante corruptionem generatio: ergo talia nunquam inceperunt. sic et nunquam desinent: quia cum aliquid generatur de necessitate corrumpitur: quia omne corruptibile de necessitate corrumpitur: et cum corrumpitur aliquid generabitur ex ipso: quia corruptio vnius est generatio alterius: et illud generatum de necessitate postea corrumpitur: propter quod post generationem erit corruptio: et post corruptionem generatio. nunquam ergo deficiet generatio et corruptio. Hoc quidem potest sic ostendi: quia si generatio incipit. tunc est aliquid primo generatum. Si illud a. sed a. non est genitum: nisi aliquid aliud sit corruptum: sed nihil corrumpitur: nisi sit prius generatum. ergo ante a. est aliquid prius generatum ex cuius corruptione a. generatum est. Sicut si a. poneretur prius genitum ante primam generationem erit generatio: quod est inconueniens. sic etiam si generatio deficeret erit aliquid ultimo generatum: sed ultimo generatum de necessitate corrumpitur: quia omne generabile est corruptibile: et omne corruptibile de necessitate corrumpitur: sed eo corrupto aliud generabitur ex ipso. ergo post ultimam generationem erit generatio. q^o est inconueniens. Secunda via sumitur ex parte cause efficiētis. ut ex parte motus celestis. Nam motus solis in obliquo circulo est causa generationis et corruptionis in istis inferioribus: cum ergo ille sit continuus: et nunquam deficiat nunquam cessabit generatio et corruptio istorum inferiorum. Tertia via sumitur ex parte finis. natura enī desiderat quod melius est. Cum ergo esse sit melius q^o non esse. hec generabilia: quia non possunt perpetuari in se suppleunt deus de

fectum eorum faciens ipsorum generationem continuam et perpetuam: secundum quam habent esse perpetuum in suo simili: vel ergo deus irrationabiliter ageret: vel perpetuabit generationem istorum: cum ex hoc consurgat inde esse et bonum. Quarta via sumitur ex parte durationis: siue ex parte temporis: quia si semper fuit tempus semper fuit motus. si semper fuit motus semper fuit generatio et corruptio: cum motus faciat distare et faciat ad corruptionem rerum. faciendo autem ad corruptionem facit ad generationem: quia non est corruptio vnius sine generatione alterius. Quia autem tempus semper fuerit et nunquam ceperit vel desinat supra fuit ostensum. Dicebatur enim q^o si tempus inciperet vel desineret tempus esset temporale: quo posito ut ostendebatur esset tempus antequam inciperet tempus: vel esset tempus postquam desineret esse tempus: quorum utrumq^{ue} est inconueniens. Possent autem et alie rationes adduci ad hanc materiam: sed quia rationes predictae sufficienter tangunt que in hoc libro difficultatem faciunt circa questionem quesitam: cum huius libri expositioni intendamus sufficere soluere rationes tales. Notandum autem philosophum fuisse sustinisse autem super duabus propositionibus nō simpliciter veris: quarum suppositione arguit generationem non posse incipere nec desinere.

4^a viaNon d^op^o p^o

Prima propositio

talio: quia nihil est in noua dispositione in qua primo non fuerat nisi per motum aliquem precedentem: ita q^o omnis nouitas aliquem motum precedentem arguit: motus ergo vniuersaliter non est nouus: quia cum omnis nouitas contingat propter motum aliquem precedentem. si vniuersaliter motus inciperet et esset nouus: vniuersaliter ante omnem motum esset aliquis motus: q^o est inconueniens. ergo est aliquis motus eternus et huius motus est motus celi: et si motus celi nunq^{ue} inceperit: gnō et corruptio qui sunt effectus talis motus nunquam inceperunt. Cideret enim esse contra rationem q^o celum moueatur: et tamen non contingat generatio et corruptio in istis inferioribus. Ex dicta ergo propositione sequitur generationem nunquam incepisse. Est autem et alia propositio super quam sustentabatur. videlicet q^o intelligentie sunt in optima dispositione cum mouent: et quia secundum ipsas non est ponere intelligentiam nisi in optima dispositione non est ponere eam nisi motricem unde in. 12. metaphysic. ex numero orbium et ex numero motuum celestium arguit numerum intelligentiarum. Ex hac autem propositione sequitur q^o motus nunquam desinat: quia semper intelligentie mouebunt ut semper fuit in optima dispositione: et si non cessabit motus celestis: non cessabit sol generare plantas et animalia: nunquam ergo deficiet generatio et corruptio. Quia autem nulla dictarum propositionum sit simpliciter vera de leui patet. ostensum enim fuit in declarationibus primi libri: q^o quanto agens est superius: tanto pauciora presupponit. Agens ergo supremum et vniuersale potest agere nullo presupposito. Dicere enī agens primum de necessitate presupponere subiectum et materiam est dicere q^o non possit in productione totius rei. caliditas enim primi agentis cum non se extendat vsq^{ue} ad materiam: nec materia erit effectus eius. nullum enim agens de necessitate presupponit id quod potest efficere. Cum ergo de ratione primi agentis sit q^o eius caliditas se extendat ad omnia: quia primum secundum q^o huiusmodi est causa omnium aliorum: dicere primum agens de necessitate agere aliquo presupposito: est dicere primum non esse primum. Si vero prima causa potest agere nullo presupposito: agere poterit absq^{ue} motu et transmutatione precedente. De

2^a p^o

L. 48.

tus enim et transmutatio semper requirunt materiam et subiectum in qua suscipiantur. Immo dicere primum agens nihil efficere nisi per motum et transmutationem: est dicere ipsum esse instrumentum alicuius agentis. De ratione enim instrumenti est quod agat motum et quod mediante motu et transmutatione efficiat quod efficit. Deus ergo quia est agens primum poterit agere nullo presupposito: quia non est instrumentum alicuius agentis: agere poterit absque motu et transmutatione precedente. Alia ergo agentia que non sunt prima agent ex suppositione materie: que vero sunt instrumenta agentis primi agent mediante motu et transmutatione: qualis autem sit ille motus qui de necessitate concurrat ad actionem secundorum agentium non est presentis speculationis. Sufficit autem ad presens scire quod prima causa absque suppositione materie potest res in esse producere: et absque motu precedente potest noua efficere cum non oporteat ipsum agere per transmutationem et motum ut ostensum est. Hoc viso patet non esse inconueniens generationem incepisse: quia si sine materia preiacente aliquid efficitur: est ibi factio vnius absque corruptio ne alterius: propter quod illam factionem non precessit alia factio. Immo ostenso propositionem illam Aristotelem quod non erit dare nouitatem sine motu precedente non esse simpliciter veram: quia potest aliqua causa noua producere absque precedente motu. patet non solum non esse inconueniens generationem incepisse: sed etiam non esse inconueniens motum vniuersaliter esse nouum et vniuersaliter incepisse. Non enim oportet si motus vniuersaliter est nouus: quod vniuersaliter ante omnem motum sit motus: cum non sit impossibile esse nouitatem absque transmutatione precedente. Cuius non esse inconueniens generationem incepisse: quia vniuersaliter motus potuit incipere et secundum veritatem incepit. Restat ostendere non esse inconueniens generationem desinere: quia non oportet motum celi perpetuari: quo cessante generatio et corruptio cessabit: non est enim vera propositio Aristotelem intelligentias in optima dispositione esse cum mouentur: et quod si non mouent ociose essent. Ista enim propositio primo repugnat ordini intelligentiarum. Secundo ordini actionum. Tercio ordini finium. Sic enim imaginari debemus quod semper suprema infimorum attingunt vltima supremorum: ut suprema in corporibus attingunt vltima in substantiis separatis. Dicere ergo intelligentias esse in optima dispositione cum mouentur: non esse intelligentias nisi mouentes: est dicere non esse intelligentias nisi in gradu infimo: et tunc sunt in optima dispositione cum infimum gradum attingunt. Ipse enim ordo corporum deberet nos sufficienter instruire quod de intelligentiis sentiremus. Sicut enim sunt quedam corpora infima: et quedam suprema: et sola suprema attingunt intelligentias et non infima: sic quedam intelligentie sunt superiores. Repugnat ergo dicta propositio ordini intelligentiarum. Secundo repugnat ordini actionum: est enim in intelligentiis duplex actio vna interior: ut intelligere: et alia exterior: ut mouere hec corpora. Optima enim dispositio et felicitas alicuius non potest poni in actione exteriori. Impossibile enim esset ponere felicitatem hominis et optimam dispositionem eius in exteriori bono: immo est felicitas aliqua operatio interior: ut operatio anime secundum virtutem perfectas. Optima ergo dispositio in intelligentie non erit in motu nec in aliqua actione exteriori: non ergo erunt ociose intelligentie si non moueant. habebunt enim actiones interiores ut intelligere et velle. Intelligendo enim et volendo esse poterunt in optima dispositione. Tercio dicta propositio repugnat ordini finium: semper enim finis posterior est his que sunt ad finem:

motus ergo corporalis: nec aliquid corporale esse poterit finis intelligentie. Imaginabatur ergo philosophus qui dicebat intelligentias semper in infinitum mouere: et esse in optima dispositione quum mouentur: quod motus ille esset finis intelligentiarum. Finis enim est illud quod est appetibile in infinitum. ut dicitur primo politicorum: et tunc est aliquid in optima dispositione cum finem attingit. Poterunt ergo intelligentie desistere a mouere: et non mouere per infinitum tempus: cum motus non sit finis earum: et si diceretur quod hoc modo finem acquirunt: quia per motum assimilantur prime cause: quia mouendo sunt causa ut ipsa est: in qua assimilatione consistit eorum felicitas: mirabile est si mentem sapientis hoc querat. Illa enim assimilatio adeo modica est quod in ea non potest consistere eorum felicitas. Sic enim et ignis felix esset cum calefacit: quia calefaciendo habet rationem cause: propter quod aliquo modo assequitur similitudinem cause prime. Negandum est non esse intelligentias felices esse in eo quod assimilantur primo principio: per quam assimilationem efficiuntur quasi deformes: sed huiusmodi assimilatio in qua consistit earum felicitas est prout assimilantur ei intelligendo et diligendo ipsum: non autem prout ei assimulantur corpora mouendo. Debemus enim arguere quod semper deum intelligent et diligunt: non quod semper corpora mouebuntur: poterit ergo cessare motus celestium corporum: et secundum veritatem aliquando cessabit. Patet ergo non esse inconueniens intelligentias aliquando cessare a mouere: cum triplici via ostensum fuerit optimam dispositionem earum non esse in mouendo. Si ergo philosophus dixisset quod secundum agentia naturalia que agunt mota non possunt ponere generationem incipere vel desinere tolerabilis sententia esset: sed simpliciter assumere quod generatio non incipit: nec desinit tolerari non potest. ut est per habita manifestum.

Opposita autem his non est difficile soluere. nam rationes ex parte materialis principij iam habita sunt solute. Nam cum dicitur quod nihil est generatum nisi aliud sit corruptum: et nihil est corruptum nisi fuerit antea generatum: et quod non est dare aliquid primo genitum. patet has rationes procedere supponendo quod nihil fiat nisi ex materia preiacente: sed ut habitum est: deus potest res producere nullo presupposito: potest noua facere absque motu et transmutatione precedente: quo posito non est inconueniens aliquid esse generatum et factum: et tamen aliud non erit corruptum. Si enim non ex materia preiacente aliquid fieret esset factio vnius absque corruptione alterius. Secunda autem via sumpta ex parte cause efficientis non ex parte motus celestis. ut patet per habita de facili solui potest. Nam cum illa propositio: quod nouitas semper presupponit motum precedentem: non sit simpliciter vera. ut ostensum est: non est inconueniens vniuersaliter motum esse nouum: propter quod non oportet generationem semper fuisse in preterito. Nam secundum veritatem vniuersaliter omnis creatura noua est: et etiam incipit. Rursus quia etiam alia propositio non est vera: quod optima dispositio intelligentie sit quod moueat: immo potest desistere a motu. ut ostensum est. Ideo non est inconueniens generationem istorum inferiorum deficere. Non est ergo irrationalis positio fidei quod generatio istorum inferiorum incipit et desinit. Tercia autem via sumpta ex parte finis non est difficilis ad soluendum. Nam quum dicitur naturam semper desiderare et intendere quod melius est: dici debet quod natura non intendit per cognitiones que sit in ipsa: sed per cognitionem que est in alio. Pro tanto enim natura intendit: quia intelligentia mouens naturam

Ad 1^mAd 1^mAd 3^m

Intendit: et quia vniuersaliter naturam mouens est ipse deus: ideo contingit naturam intendere: quia deus mouet et inclinatur naturam: quod satis dedit intelligere philosophus: qui cum prius dixisset naturam semper desiderare quod melius est. statim subdit: et quia melius est esse quam non esse. id reliquo modo compleuit deus faciens continuam generationem rerum. Hoc visio ratio difficultates non habet. nam deus ut principale voluit ex necessitate vult suam bonitatem. Bonum autem creatum quum nihil augeat ad bonum diuinum: et quum deus suam bonitatem non consequitur per creaturas: sed sit perfectissimus in se nulla creatura existente. Simpliciter et absolute loquendo: deus non vult ex necessitate aliquod bonum creatum. Nam si sine portione possem esse perfecte sanus. si de necessitate vellem esse sanus: non oporteret me ex necessitate velle portione. Vult ergo deus omnia creata propter bonitatem suam. volendo enim se alia vult: potest tamen alia non velle non obstante quod se de necessitate vult: quia id quod est in se per sectionem quam habet per alia non consequitur. ut dictus est. Si ergo aliquod bonum creatum est necessarium hoc non est absolute: sed ex ordine et dispositione diuina. Tantum ergo ex necessitate durabit generatio quantum deus ordinauit et disposuit. Est ergo ratio tacta rethorica et simpliciter non concludit. **Quarta** vero ratio de tempore concludit et pro tanto veritatem habet: quia si aliquid incepit ergo aliquando non fuit. Si ergo inciperet verum esset dicere quod fuit aliquando quod tempus erat: sed est dicere aliquando esse. ergo si erat aliquando et non erat tempus erat differentia temporis cum non esset tempus: sed differentia temporis non est sine tempore. ergo erat tempus quum non esset tempus. sic etiam quum tempus deficeret esset aliquando quod non esset tempus postquam defineret esse tempus quum non sit aliquando et differentia temporis sine tempore: tempus ergo semper fuit et semper erit: sed si hec ratio bona esset ostenderetur mundum et vniuersum esse infinitum. Nam si totus mundus et vniuersa corporalis substantia finita et terminata est. ergo extra ambitum vniuersi si corpus nihil est: sed extra est differentia loci. ergo ultra omne corpus est alia differentia loci: sed differentia loci non est sine loco. locus non est sine corpore. ergo ultra omne corpus est aliquod corpus: vel ergo mundus protenditur in infinitum: vel si est dare in mundo terminum aliquem ex-

Ad 4^m

tra quem non protenditur erit dare differentiam loci: et per consequens locus et corpus extra omne corpus. **Constat** autem hanc rationem esse sophisticam. Nam quum dicitur quod extra vniuersum nihil est ly extra dicit differentiam loci non simpliciter sed imaginatam solum. Vniuersum ergo finitum et terminatum secundum imaginationem et intelligentiam nostram non contingit finire et terminare. Imaginamur enim extra celum esse locum et spacium infinitum. Unde et philosophus. tertio physicoz: volens ostendere infinitum non esse: ait quod conueniens est credere intelligenti: id est imaginationem: innuens quod secundum imaginationem protenditur aliquid in infinitum: sed illi imaginationi non respondet fundamentum ex parte rei: et sicut ipse soluit de infinitate magnitudinis: sic nos possumus solvere de infinitate temporis. Nam ut conuenienter soluitur et bene dicitur. si tempus incepit ergo aliquando fuit quod non erat tempus. ly aliquando dicit differentiam temporis imaginatam. tempus ergo secundum imaginationem semper fuit et semper erit. sicut spacium imaginatum in infinitum vadit: secundum tamen veritatem tempus quod est passio motus incepit et deficiet siue desinet: quia motus super celestium corporum non semper fuit: nec in perpetuum durabit: sed aliquando desinet quod ponere non est irrationabile. ut ostensum est. Possent autem circa tempus et circa perpetuitatem generationis alie difficultates tangi: sed hec deo dante alibi difficilius tractabitur. **Ad presens** autem hec que sunt dicta super libro de generatione sufficiat. Laus sit ipsi **Christo** filio dei vniuerso: cuius inenarrabilis generatio omnis generationis et principum causa et ratio: qui cum patre et spiritu sancto est vnus deus benedictus in secula seculorum. Amen. **FINIS.**

Explicit textus Aristotelis de generatione et corruptione vna cum expositionibus **Egidij** de **Roma** ordinis **Heremitarum** nuperime emendata per **Venerabilem** sacre theologie bachelarium fratrem **Paulum** de **Senecano** ordinis fratrum **Heremitarum** **Sancti Augustini**.

Incipiunt qñones super primo de gñatio-
ne fundatissimi doctoris dñi Egidij ordinis
fratrum Heremitarum sancti Augustini.

Nota cādē
distingue le-
ctor: hñ qñ
nes egidij
nas ēē tū
per illo ca-
pote. vñ ita
qñ de gene-
ratione tē.
L. c. 4. fuit
se pñmo
motus.

Universaliter itaqz de ge-
neratione rē.
hic ad euidentiā tertius declaranda
sunt quattuor. pñmo qñ vñ pñba distin-
guere inter motū ad substantiam et ad qua-
litate et ad quantitatem: qñ motum ad
substantiam appellat gñationē simplices.
alterationē vñ et augmentū appellat
motus simplices. ¶ Declabit qñ vñ
hoc sit proprie dictū. ¶ Scōdo de-
clarabitur vñ sit vera positio Democriti: qñ vñ cōstitat in
apparentia: ita qñ quicquid sensui apparet est verū. ¶ Ter-
tio poterit declarari vñ aliud dictum Democriti habeat
veritatem. videlz qñ color non est aliquid fixū in natura:
sed sola conuersione aliqd coloratur. ¶ Quarto cōpara-
bitur Platonis positio ad positionem Democriti: et de-
clarabitur vñ positio Democriti sit melior positione Plato-
nis. vñ philosophus videtur dicere.

pñ

L. c. 10.

L. c. 58.

L. c. 27.

2m

L. c. 6.

Questio. i.
primum sic pcedit. videt qñ altera-
tio et augmentū. sicut nō sunt gene-
ratio simplex: ita non sunt motus simplices.
generatio autē sube pñm pñm dicit gñatio sim-
plex. ppter unitatē actus siue. ppter unitatē
forme. est. n. vnus aliqd qñ gñatur in tali gñatione vñ leo
vel bos: sed in gñatione accōtia non sic. nā non gñatur ho-
mo nec gñat albus: sed gñatur totū cōpositū. videlz ho-
mo albus. sic ēē nō gñatur cuprū nec rotundū: sed gñatur
cuprū rotundū. vñ ostēsum est in primo pñficoz: et in 7.
metaphysice: sed cuprū rotundū et homo albus nō dñt ali-
quid vñū simplex: nec dñt vñā formā. Ideo gñatio ta-
liū nō est generatio simplex: sed gñatio cōposita. Sed
qua ratione gñatio taliū. ppter pluralitatē actuum est ge-
neratio cōposita et nō simplex. pari etiaz ratione motus ad
formas accidentales nō debet dici motus simplices sed cō-
positi. Alteratio ergo et augmentū nō sunt motus simplices
vñ in ista dicitur. ¶ Amplius si trāsmutatio ad substantiam
nō dicitur motus simplex videt qñ non debeat dici generatio
simplex: gñatio enim est quedā spēs motus. vñ dicit in post
predicamentis: sed qñlibet genus simplex referuatur in qñ
libet sua specie simplex. In omni ergo gñatiōe simplex refer-
uatur ratio motus simpliciter. si ergo trāsmutatio ad sub-
stantiā est gñatio simplex: erit motus simplex. Nō est ergo dñā
inter trāsmutationē ad substantiā et alterationē et aug-
mentū: qñ hec est generatio simplex et non illa: alteratio et
augmentū sunt motus simplices et non iste.

Ad euidentiā aut dictoz duo intendimus
declarare. pñmo enim ostende-
mus non esse inconueniens alicui cōpetere rōnē motus sim-
pliciter absqz eo qñ cōpetat ratio gñōnis simplex: et econ-
uerso. Aliqd pōt ēē gñatio simplex. qñ tñ motus simplex di-
ci nō dñ. 2o descendemus magis ad ppositū et ostēdemus al-
terationē et augmentū respectu trāsmutationis in substantiam
posse dici motus simplices: nō autē gñatio simplex. trāsmu-
tatio vñ in substantiam econtrario pōt dici gñatio simplex: et tñ
motus simplex dici nō dñ. Primum sic ostēdit. motus enim qñ
cōtus est gñatione: et aliquo mō de gñatione pñdicat: acci-
piendo motū. vñ de eo loqitur pñm in 3o pñficozum. ponē-
do ipsum in quatuor gñibz. Ita qñ pñm eundē ibidē trāsmu-
tatio in substantiam motus dicit: et hñ motus aliquo modo
sit genus ad gñationē: nō tñ est pñprie genus ad ipsas ge-

neratio enim nō pñprie est motus: sed magis est mutatio qñ
dam et terminus eius. Lū ergo omne spāle addat aliquid
supra suū cōe: nō est inconueniens totū id quod pertinet ad
rōnem cōis referuari in aliquo: et tñ non referuari in eo to-
tum id qñ spectat ad rationes spālem: cum spāle hēat ali-
quid qñ est ppter rōnem cōis: abundat enim spāle a cōi: vñ
spēs abundat a genere in dñā aliqua cōstitutua. ipsa ergo
quantū ad id in quo spāle abundat a cōi: non opz in quo
re referuatur cōe referuari spāle. poterit ergo tota motus ra-
tio referuari in aliquo in quo nō referuabit tota ratio ge-
nerationis: cū gñatio sit qñ spālis motus. rursum si gñati-
o esset simplex spēs motus non restaret via ad euadendū
quin qñ esset gñatio simplex: nō esset et motus simplex. Lū
tota ratio generis referuēt in qualibet eius spēs: sed qñ vñ di-
ctum est: opz extendere nomē motus: vñ gñatio motus? dici
possit: nō est inconueniens aliqd esse gñationem simplex: qñ
tamē motus simplex dici non pōt. ¶ Declaratū est ergo pñ-
mum. videlz qñ aliquid est gñatio simplex: qñ motus? simpli-
citer dici nō dñ: et econuerso. aliquid est motus simplex quod
gñatio simplex dici non pōt. ¶ Restat ergo declarare 2m. s. i.
alterationē et augmentū respectu trāsmutationis in sub-
stantiam motus simplices: non autē gñatio simplex. trāsmutatio
vñ in substantiam econtrario: meret enim nomē gñationis simpli-
citer: hñ motus simplex dici non possit. hoc autē sic declarat:
ex hoc enim dicit aliquid tale simplex: qñ conuenit ei quic-
quid pñnet ad rōnem eius. ille enim est iustus simplex qñ ha-
bet totum id qñ pñnet ad rōnem iustitie. Si ergo hñ video
re volum qñ dñ dñā gñatio simplex: quid aut motus? simplex:
vidēdū est qñ pñnet ad rōnē motus: quid aut ad rationē
gñationis? quomodo motus et gñatio distinguunt. gñati-
o enim magis respicit cōe: motus vñ fieri magis respicit qñ
esse: est enim gñatio respectu cōe: sicut corruptio respectu nō
esse. motus vñ: qñ qñ successuum est magis respicit fieri qñ
esse: ista autē differentia pñma inter gñationē et motū: vñ
qñ gñatio respicit esse: motus vñ fieri: ostēditur dñā scōda. s. i.
qñ motus dicat viā: generatio vñ terminū. omne enim fieri
et omnis factio ordinat ad aliqd esse: ex prima autē et scōda
ozitur dñā tertia vñ qñ subiecti gñationis est ens in poten-
tia. subm vñ motus est ens in actu: quādm enim aliqd est i
fieri non expoliat illud ex quo fit a suo ēē simplex: sed simp-
remanet ens in actu: sed qñ est in facto esse: et est in termino
gñōnis. tūc illud qñ gñōni subiecitur expoliat ab vno ēē
simplex. et accipit aliud esse. Itē qñ manet in toto fieri et sub-
iectum ipsius fieri siue ipsius motus est ens in actu: sed qñ
manet gñatio completa pñm pñm est ens in potētia: et quia
trāsmutatio in substantiam est trāsmutatio ad esse simpliciter: et
habet rōnem termini non fieri: qñ alie factiones ordinatur
ad ipsam substantiam: in tali trāsmutatione est ens in potētia.
Ideo talis trāsmutatio dicitur gñatio simplex: quō autē
hñ trāsmutatio est respectu ēē simplex infra dicit: ad pñm
dictū sit trāsmutationē in substantiam esse gñationē simplex: et
qñ simplex dñ dñā gñatio: nō pōt dici simplex motus: cū dñ-
ctum sit qñ nisi extēdat nomē motus: gñatio motus dici
non dñ: augmentū vñ et alteratio: qñ eoz subiectū est ens in
actu et magis respicit fieri et ēē quoddā qñ esse simplex res-
pectu gñationis: motus simplices dici pñt: qñ magis repe-
riuntur in eis qñ sunt de rōne motus qñ in gñatione.

Opposita aut hñ nō erit difficile soluere. Nam cū
dicitur alterationē et augmentū non esse
motus simplices: sed cōpositos. pñ qñ non dñt motus sim-
plices respectu gñationis: qñ plus hñt de his que pñnet
ad rōnē motus qñ gñatio. ¶ Qñ vñ ulterius addebat qñ si
est generatio simplex est motus simplex: nō opz: imo econtra-
rio si cōsideratur pñhabita. Nam cum gñatio nō sit motus
simplex: sed opz extēdere nomē motus vñ gñationi compe-

Ad pñ

Ad 2m

rat transmutatio in subam que est gñatio simplr motus simplr dici nō dō. S3 de his succincte locuti sumus: in ser-
tis eni vbi erit de hoc spālio mā. hoc clarū tractabitur.

Mouet hec qō. Textu cōmē. 5. **Questio. ij.**

Secundo declarandū restat. vtrū qd
quid apparet sensui sit ve-
rum. 7 videb qd sic. quicqd enī agit aliquid:
agit vt est in actu 7 per formā suā. sensibilia
ergo imutādo sensus nros imutāt eos vt sunt
in actu: 7 vt habēt formā: siue vt hnt esse: 7 qz idē est act⁹
sensibilis 7 sensus. vt dī in scō de anima. sicut sensibile i-
mutat sensum: sic sensus imutaf ab eo: 7 qz sicut imutatur
a sensibilibus sic iudicat: 7 sic apparet ei. ergo sic apparet
sensui: 7 sic iudicat de sensibilibus vt sensibilia sunt: s3 iu-
dicando de eis vt sunt nō decipit: 7 iudicat verū. ergo om-
ne iudiciū sensus: 7 quicqd apparet sensui est verū. **Am-
plius.** cū nostra cognitio incipiat a sensu: 7 quicqd cogno-
scimus ex sensibus oriatur: ponere apparentiaz sensui esse
falsam: est ponere scientiā nostrā verā esse erroneā 7 vanā:
quod est incōueniens. **Amplius** si cōtingit circa sensus
errare vel possumus illuz erroē cognoscere 7 corrigere vel
non: qz si circa sensum erratur incorrigibiliter plane pater
q nō cōtingit scire: cū erret incorrigibiliter circa id quod
est intuiū nostre sciētie. Si aut erratur corrigibiliter. tunc
quero de eo quod est erroris correctiuum. vtrū habeat or-
tum ex sensu vel nō. qz si nō habet ortuz ex sensu: ergo non
ois nostra cognitio incipit a sensu. qd est falsum. si autem
id correctiuū ex sensu oritur in ipsa regula 7 in ipso corre-
ctiuo poterit esse deceptio: cum apparentibus sensui possit
subesse falsitas: vel ergo opz dicere quicquid apparet esse
verum: vel qz nihil sit scibile in sciētia nostra.

Notandum ergo apparetia sensui nō semp esse
vera. Nā cū impole sit dīa verificā
rū: cū sensibus appareat dīa: qz qd tactus iudicat vnus ē:
oculus iudicat alio: 7 qd vni apparet dulce alteri vide-
tur amari: opz circa sensum aliqz deceptionē cadere: 7 nō
quicqd apparet esse verū. si ergo sit questio de ipsa re obie-
cta sensui plus apparet sensibus aliqz decipi circa talia. Nā
si baculus cuius pā sit in aqua videat ab oculo iudicabit
oculus ipsum esse fractū: cū tñ sit integer: 7 si vnus digi-
toruz supponat alteri oculo: 7 eleuetur oculus a situ suo
videbit vna res due res: 7 si cācellētur digiti: 7 ifra eos ali-
quis lapillus ponat iudicabit tactus vnū lapillū ē: duos
lapillos: que absqz deceptionē sensus ē nō pñt. sensus ergo
vt iudicat de re imutante pōt decipi: sed vt iudicat de ipsa i-
mutatione forte nunqz decipit. nam cū oculus dicit vnaz
re esse duas: s3 respectu rei imutatis decipiat: tñ circa imu-
tationē nō decipit. vere enī sic imutaf tūc ac si imutaret a
duabus rebuz: 7 talem imutationē facit tunc vna res: qua
lem pñtuerunt facere due: 7 cū baculum in aqua iudicat
fractū: s3 in re imutante nō sit ita: in ipsa tñ imutatione sic ē:
qz dō sic imutatur oculus a baculo integro exīte in aqua
vi imutari pñtuit a baculo fracto. p3 ergo circa quā appa-
rentiā: 7 circa qd iudicā sensus decipit: 7 circa qd nō: qz cir-
ca iudiciū de re imutante decipitur. Iudiciā aut de im-
mutatione ipsa nō decipit. vtrū aut sensus pprie imutatio-
nem percipere possit: 7 qz sensus quā imutationem percipit
nō est pñtis speculationis. alibi forte h tractare poterim⁹.
**Ad pñtis autē tñ dictum sit qz nō est deceptio circa im-
mutationem: sed circa rem imutantē: causa aut quare cir-
ca rem imutantē pñt deceptio: 7 non quicqd apparet est ve-
rum. triplr sumi pōt vna ex parte organi imutati. alia ex
parte mediij. per qd sit imutatio. tertia ex parte rei imutan-
tis. prima via sic p3. Nam s3 quicquid agit: agat vt est in
actu: tñ qz omne qd recipit: recipitur fm modum rei reci-
pientis: 7 nō fm modum rei recepte: 7 ex varietate passiu**

variatur actio agentis. Ideo si oculus sit infectus vel sit i-
situ suo eleuatus: vel aliquo alio modo sit indispositus re
spectu cōgrue imutationis sensibilis fallitur in iudicando
de re obiecta. **Secunda via** sumitur ex parte mediij. nāz
mediū debet esse cōforme organo: qz sicut pupilla debet el-
se abscolor vt oēs colores percipiat. aliter enī proprius co-
lor iudiciū de alijs coloribus impediret. sic 7 mediū absco-
lor debet esse. vt per ipsum fiat imutatio cuiuslibet sensibi-
lis fm modū propriū: propter qd si videremus per mediū
coloratum nō haberemus rectū iudiciū de re visa: 7 inde est
qz si per vitrum coloratū aliqua videremus color vitri re-
ctum iudiciū impediret: 7 omnia sic apparentia videren-
tur nobis illius coloris qui est in vitro. nam sicut febicitā-
tes habentes linguā infectam humore amaro iudicant de
omnibus fm infectionē illam: 7 omnia eis amara vident:
sic sentientes per medium infectū iudicant de omnibus s3
infectionem illam. est enim quodā modo filis ratio de in-
fectione organi 7 mediij. **Tertia causa** sumitur ex parte
rei obiecte. obiectū enī circa qd s3 qz huius nō cadit dece-
ptio: debet esse per se 7 propriū 7 debito modo pportiona-
tum. nā circa obiecta cōia: 7 per accēs plurima accidit de-
ceptio: sic etiā 7 circa obiecta ppria deceptio accidit: si nō
sint proportionata debite. vt rubens color nimis a remo-
tis apparet niger. **Dicamus ergo** qz circa imutationem
sensus non cadit deceptio: nec etiā circa rem imutantem: si
omnia cōcurrunt ibi debito modo: nec si organuz sit bene
dispositum: 7 mediū non sit disforme: nec infectum: 7 ob-
iectum sit per se 7 propriū 7 medio modo proportionatū:
sed si aliqz istoz deficiat potest error 7 deceptio continge-
re. Sed tunc per sensum bñ dispositū corrigere possumus
errorem sensus male dispositi: 7 per vnum sensum corrige-
re errorem alterius sensus: vt per ea circa que nō potest ca-
dere deceptio. corrigere possumus huiusmodi deceptioē.
supponere enim opz hmoi cōia pñt que fm Lōmē. sunt: si-
cut locus iante in domo quem nullus ignorat vt qz cre-
dendum est magis sensui sano qz infirmo vel infecto: 7 qz
credendum est magis sensui vt iudicat de obiectis per se
qz de his que sunt per accidens: 7 cetera talia per que erro-
res sensuum corrigere possumus.

Opposita aut hia non est difficile soluere. Nā cū
dicitur qz sensibilia agunt in sensum vt
sunt in actu 7 vt hnt esse. ergo semper iudicamus de eis vt
sunt. dici potest: qz vt dicebat actio agentis diuersificat
ppter diuersitate passiu: 7 tingere pōt vt oblique tale iu-
diciū propter indispositionē organi: vel pppter infectionē
mediij. **Amplius** semper requiritur ordo debitus inter
agens 7 patiens: 7 ordo si tollat vel impediatur agens nō
imutat vt ē aptū natū imutare. **Ad 2.** dō obijciatur de
scia p3: qz error sensus vt est impeditiuus sciētie corrigi po-
test: propter qd scōa ratio 7 tertia sunt solute.

Mouet hec questio. Textu cōmē. 7. **Qō. iij.**

Tertio restat declarandū vtrū color sit
aliquid fixū in nā: siue vtrum ei
competat aliqua entitas fm veritatē. pōt au-
tem ostendi triplici via qz color nō dicit entit-
atē 7 nām aliquā. pma aut via sumit ex pte
cuiuslibet accētis. scōa dō sumitur ex parte ipsius nāe colo-
ris. tertia aut accipitur ex parte ipsius gñationis coloris.
Primū sic p3. vnitas enim entis non est vnitas p predi-
cationē: sed p attributionē. vt vult pñs. 4. metaph. est au-
tem dīa inter vnitatē attributionis 7 predicationis: quia
vnitas per pdicationē dicit nām aliquā reptā in omnibus
qbus competit tale nomē. vt qz vnitas animalis ē vnitas
per pdicationem: in omni eo qd est aīal iuenit nā aīalis: s3
qz vnitas sani est vnitas fm attributionē: vt dicuntur ali-
qua sana: qz attribuuntur vni sano. vna enim dicit sana
Marfil. de ge. 66 iij

2^a via

3^a via

Ad p^m

Ad 2^m

p^m
L. cō. 2.
Dīa inter
vnitatē at-
tributionis
7 pdicationis
nō.

I. cō. 2.

2^m
Color3^mAd 1^m
Duplex est
vntas at-
tributiois.

per attributionem ad aliud: vt per attributionem ad san-
tatem que est in aiali. Dicet enim sana: qz designat illaz sa-
nitatem: et cibus dicitur sanus: qz pseruat eā: et medicina: qz effi-
cit eā: aial dicitur sanus: qz hz sanitatē sanitas. ergo est solū in
aiali: et per illā oīa alia dīr sana: nō qz in se habeant aliqz
sanitatem. Lūz ergo vntas entis sit vntas per attributio-
nem: et fm p̄bm. 4. metaph. oīa dīr entia p attributiones
ad vnū: vt per attributionē ad subam. suba ergo erit ens:
qz in se habebit entitatē. cetera vō non erit entia propter
aliqz entitatē q̄ sit in eis: sed solū propter entitatē q̄ est
in suba. Dicere ergo qz natura entitatis repit in omni en-
te est ignorare nām analogie: et est dicere qz vntas entis sit
vntas predicationis nō vntas attributionis. Si ergo h̄ ē
sanus: et vntas entis est vntas attributionis: in alijs a sub-
stantia nō reperitur formaliter aliqz entitas. sicut in alijs
ab animal nō reperitur alia sanitas: qz si sic est: nec color:
nec aliquod accidēs habet aliqz esse reale vel esse fixum.
Cū in se nō habeat nām vel entitatē aliquaz. Tscōa via
ad ostēdendū hoc idē sumitur ex ipsa natura coloris. Co-
lor enim fm p̄bm. in de sensu et sen. est extremitas p̄piciū
corpore terminator: et hyperpiciū cōstruitur intransitiue.
est enim sensus: qz color sit quedā p̄piciuitas extrema in
corpore terminator: quedā enī h̄nt p̄piciuitatē in pfundo:
vt corpora dyaphana: et talia si vere dyaphana sunt nō ter-
minant visum: nec fm se colorata sunt. Quedā vō h̄nt p̄-
piciuitatem solū in extremo. nō enim apparēt q̄lia sunt in
pfundo: sed solū q̄lia sunt in superficie et in extremo: et il-
la talis apperitū sive illa talis p̄piciuitas extrema ē id qd
est esse nāter color. ergo color fm nām suā nihil est aliud
nisi apparētia qdā: sed qz est tale non v̄ h̄e esse fixū in nā.
ergo idē qd p̄us. Tertia via videt sumi ex gnōne colo-
ris. quādiu. n. aliqz corpus terminatū integrū ē nō hz co-
lorem in medio sui cū sit de rōne coloris qz sit in extremo.
Diuiso autē illo corpore apparēt ibi color. videt ergo color
nō esse nā: cum ex sola diuisione corporis gñetur.

Notandum ergo qz cum qualitates et colores
subam afficiat: et cū animal quod
nō est res aliqua: nō possit substantiā afficere et disponere:
cogimur ad dicendū colores et vnter saliter qualitates res
aliqz esse. color ergo esse tale reale hz. est enī essentialr dy-
aphanitas quedā: et qz dyaphanitas est de nā lucis lux est
hypostasī et suba coloris: nō autem lux quelibet. nā cum
lux veniens ad cōpositionē coloris sit lux in corpore opa-
co et terminata: qz omne qd recipitur in aliquo recipit fm
modum rei recipiētis: oportet lucē venientē ad cōpōnē co-
loris et existentē eius hypostasim et substantiaz non esse in
sua claritate: sed esse quasi lucem obscuratam.

Rationes aut in oppo^m facte non arguūt colores
qd reale: sed petunt sibi q̄liter difficulta-
tes solui. Ad dissolutionem aut p̄merōnis: q̄ plus dif-
ficultatis p̄tinere v̄: nō v̄ vntatē attributionis duplicem
esse posse. primo cum in vno est nā aliqz in alijs vō nihil est
formalr de nā illa. sicut sanitas est solū in aiali formaliter.
Alia aut v̄ t̄gebat in arguēdo in t̄m dīr sana: in quātuz
attribuunt istī sanitati. 2° aut mō pōt cōtingere ista analo-
gia: et vntas attributionis cū natura talis repitur forma-
liter in omni tali: t̄m in vno repitur cōplete in alijs diminu-
te. et qz de eo qd est incompletuz et diminutū et quodā mō
fm qd non sit denominatio. Ideo illud idē in quo p̄cipa-
liter existit nā illa: dicitur simplr tale. cetera vō int̄m sunt ta-
lia in quātuz attribuuntur illi vni: et sic est in p̄posito. natu-
ra enim entitatis repit in quolibet ente: sed t̄m in suba repi-
tur p̄cipalr: in alijs vō diminue. suba ergo ē ens simplr:
alia vō nō sunt entia nisi qz sunt ent: nō qz in se nullā en-
titatē h̄ant: sed qz illa entitas est diminuta: et q. fm quid
magis dicunt entia in quātuz sunt aliqd sube q̄ inquantū

in se entitatē h̄ant aliquā: accidētia itaqz nō dicuntur en-
tia propter entitatē que si in eis: sed propter entitatē que ē
in suba: non qz nullaz entitatem in se habeant: sed qz illa
est incompleta et ab ea denominatio fieri nō debet. Nō er-
go arguitur accidētia nō esse quid reale: nec habere aliqz
esse fixum: sed solū ostenditur ea nō habere entitatē com-
pletam et perfectā vt substantia: qd cōcedimus. Tscōa etit
addebatur scōo qz color est apperentia quedā: ly apparen-
tia nō sumitur vt denominat quid fantastiū: sed qd rea-
le. Sed si potest dici apperentia quedā hoc est inquantum
ipsa dyaphanitas et p̄piciuitas: quedā apperentia nomi-
natur: et qz per p̄piciuitas est de natura lucis: color est aliqd
reale: ex quo lux que est suba: et hypostasī eius quid reale
noiat. Tscōa autē tertio addebatur qz ex sola diuisione vide-
tur generari color. dōm est hoc esse per accidēs: ex diuisione
ne enim corporis per se efficitur superficies: et qz prop̄rium
est superficiesi primo loco colorari ex generatione superfi-
ciei habet esse generatio coloris: tamē forma arguendū nō
valet. Nam vt corpus realiter diuidatur: et ipsa diuisio qd
reale existat. si ex reali diuisione aliquod reale inducitur:
nullum inconueniens sequitur.

¶ Mouet hec qd. Textu cō. 7. et 8. Questio. iiii.

¶ Quarto declarandū restat vntū positio
platonis fuit melior positio
Democriti: vel ecōuerso: et videt platonē me-
lius opinatū democrito. Nā quāto aliqd est
simplicius tāto magis hz rōnes p̄cipij: cū q̄
superficies sit simplicior corpore p̄piciuitas videtur pone-
re superficiem p̄cipia rerum vt ponebat plato qz ponere
corpora indiuisibilia: vt ponebat Democri. ¶ Amplius
p̄cipia generabiliū et corruptibiliū que fm veritatem
sunt materia forma et puatio: nec per se existunt: nec per se
gñantur: hz ergo tam plato qz democritus defecerunt a ve-
ra positione p̄cipiorū: magis t̄m videt defecisse democri⁹
ponendo corpora: qz plato ponendo superficies: cūz corpo-
ra possint per se existere: non aut superficies.

¶ Notandum ergo platonem inter ceteros p̄hos
fuisse q̄st singularē in venando p̄n-
phie sue. vtp̄m enī aliqz p̄bi ex sensibilibus in intelligibilia
ascēdebant: et ille est modus rectus traditus a p̄ho. primo
posteriorū: cū ait: oēm nostram cognitionē incipere a sen-
su. hoc idēz etiā habetur posteri. 2° in caplo illo. De p̄nci-
pijs aut. ibi enī tradit ex sensibus fieri memoriā. ex memo-
rijs experientiam. ex experientijs fieri v̄se qd est p̄n^m artis et
scientie. plato vō ex intelligibilibus voluit ad sensibilia de-
scendere: voluit enim p̄ter humanū modum humanam
habere notitiam: et qz voluit de sensibilibus: v̄lter de re-
bus per modū intelligibilium iudicare: tradidit sic penit⁹
esse in re vt videbat in opatione intellectus: et qz per actio-
nem intelligibilium separamus v̄se a particularibus: vt p̄
actionem intellectus separamus leonē a suis indiuidijs et
participatione sp̄ei vnus fm intellectū nostrum: et omnes
leones sunt quodā mō vt vnus leo: et qz sic credidit esse in
re vt intelligimus in omni genere rerū posuit vnūz abstrac-
tum separatū. vt vnū leonē. vnū lapidē: et sic de singulis:
que appellabat ideas: quas dicebat esse rez causas et p̄nci-
pia: et qz rerum sensibilibū et corruptibilium venabat p̄nci-
pia per modū abstractū: qz mathematica et ideas pone-
bat de genere abstractorū. Ideo ea posuit aliqz p̄ncipia.
volebat enī mathematica abstracta ēē: sed nō in tantā ab-
stractionē vt ideas erant enī fm eū media inter sensibilia
et ideas. vt narrat Arist. primo metaph. et qz superiora et
abstracta. vt dictū est: posuit aliqz p̄n^m: dixit p̄n^m corporū
esse superficies. In hac aut positione in quattuor defecit a
positione democriti. primo in po^m p̄ncipia: melius est. n. et
rōnabilius ponere p̄n^m sensibilibus: que habet esse naturale

Ad 1^mAd 3^mp^m2^m

T. c. 6.

1° sunt in sensibilibus q^{ue} habent esse mathematicum: vel etiam ydale et sunt a sensibilibus separata. melius ergo fuit ponere corpora indiuisibilia. q^{uo}d fecit Democ. q^{ui} superfluous indiuisibiles. vt posuit plato. Et secundo defecit positio platonis q^{ui} ad ea que sequuntur ex principijs. nā si ex his sensibilibus que habent esse nāle et pbicū: si possumus saluare transmutationes phycas: nō videtur incōueniens: sed ex mathematicis que sunt separata a motu et m^{at}er: saluare transmutationes naturales est oīno absurdum. Ideo ex principijs a platone positis saluare non possumus: q^{ui}o sit alteratio et quomodo generatur qualitates et passiones: cum dicta principia a talibus sint abstracta. Ideo in tertio d^{icit} q^{ui} platonicus non suscipiunt passionē aliquā generari ex ipsis. Et tertio defecit dicta positio q^{ui} ad viam et modum quo accipiuntur p^{ri}ncipia. nam vt dicitur est: experientia fuit nobis vltis propositio: que sunt p^{ri}ncipia scietiarum et artium: experientia aut cum sit particularis est respectu multorum: plato aut q^{ui} noluit procedere modo sensibilibus: noluit respicere ad multa vt ad singularia: sed vt voluit respicere ad paucos ad abstracta: et vltia que posuit mathematica et ydeas. Et dixit ergo vt in expertus et abhorrens sensibilia. Democritus vō vt expertus. Et quarto vō melior fuit positio Democriti quantum ad rationes per quas susciēbatur. Et sensibilibus enim sumunt ortū proprie rationes sensibilibus. plato ergo qui talia desperit non potuit arguere ex proprijs: sed arguebat logice. i. extraneis. Democritus vō quasi phycus vltis arguebat. vel ad litterā plato quodammodo arguebat logice. vltia enim dicunt nām subiectā intētionē: et rōne illius intētionis: q^{ui} logice potissime de intentionibus esse d^{icit}. et quo posuit ea que sunt quid rōnis esse rerū p^{ri}ncipia. logicus enim artifex rōnalis d^{icit}: nec Democritus: nec plato recte posuit: t^um vt positionē Platoni Arist. tradidit simpliciter penitus dicit plato Democritus.

Quod autem arguit q^{ui} q^{ui}to simpliciora sunt magis h^{ab}et rationē principij. et ergo magis h^{ab}et rōnem principij superficies q^{uam} corpora. vōm q^{ui} nos nō querimus p^{ri}ncipia quocūq^{ue} mō: sed p^{ri}ncipia naturalia: et q^{ui} superficies et mathematica nō possunt esse p^{ri}ncipia naturalia. Ideo rōnē nō cōgruit. Et per hoc enim soluit 2^{am}. Nam si p^{ri}ncipia per se nō existūt. querenda t^um sunt talia nālia non mathematica: et q^{ui} hoc d^{icit} esse p^{ri}ncipale in consideratione principiorū simplr melius dicit plato Democritus.

Habet enim questionem si quis n^{on}. dic sunt declaranda tria circa positionem democriti. Primo enim videndus est si esset dare corpora indiuisibilia. vtrum essent principia simpliciter generabilia et corruptibilia. Secundo dato q^{ui} talia corpora nō possent dici principia eorum simpliciter. declarabitur vtrum debeat dici p^{ri}ncipia generabilia vel corruptibilia aliquo modo. Tertio dato talia corpora non esse principia eorum simpliciter: nec esse principia aliquo modo declarabitur vtrum possent dici p^{ri}ncipia generabilia et corruptibilia.

Ad 1^{am} Mouet hec q^{ui}. Tertio cōmē. 8. Questio. v. **Arca** primum sic procedit. videt q^{ui} si esset dare corruptibilia indiuisibilia illa simpliciter ab^{esse} deberent dici p^{ri}ncipia. illa enim ad que stat vltima resolutio rez: debet dici simpliciter rez p^{ri}ncipia: sed si esset dare simplr corpora indiuisibilia ad ea stat vltima resolutio rerū: q^{ui} si talia corpora resolverentur in alia: nō essent indiuisibilia. erūt ergo simplr p^{ri}ncipia ex quo in alia resolui nō possunt. Et Amplius p^{ri}ncipia v^{el} d^{icit} in fine elechorum sunt maxima potestate et magnitudine guissima: sed talia essent h^{ab}et corpora. paruis sima. n. eēt in agnitudine: cū essent indiuisibilia. maxima aut essent vltima et p^{ri}ncipia: q^{ui} ex eis cetera alia corpora essent

cōposita. simplr ergo et ab^{esse} talia debet dici p^{ri}ncipia. Et Amplius q^{ui} est alioz mensura videt h^{ab}ere rōnem principij respectu eoz: quoz est mensura. nā cū ea que nullā causalitatem h^{ab}et respectu alioz: modū et mēsurā: vt videt: eas non p^{oss}it ponere: q^{ui} ergo oīa mēsurant minimo sui g^{en}is: vt d^{icit} 1° metaphy. s. esset dare corpora indiuisibilia: et talia i genere corporoz essent simplr minima: simplr deberet dici p^{ri}ncipia: cū eis cōpeteret simplr ratio mēsure.

Notandum ergo tria esse de rōne principij ppter que si esset dare corpora indiuisibilia simplr p^{ri}ncipia nō possunt. de rōne enim principij simplr est q^{ui} in alia resolui nō possit: q^{ui} si in alia resolui posset iam nō esset p^{ri}ncipia simplr: sed illa in que resolverent magis haberent rōnem principij. Et vltio p^{ri}mo sequitur 2^{am}. nam q^{ui} p^{ri}ncipia non sunt in alia resoluibilia p^{er} se loquēdo: nec sunt generabilia: nec corruptibilia: imo op^{er} ea manere. vt dicitur p^{ri}mo phycoz. Ideo enim q^{ui} est in alia g^{en}erabile et corruptibile est in alia resoluibile. Ideo nec generatur: nec corruptitur m^{at}er vel forma: sed cōpositū. non enim generat spera: neq^{ue} rotūda: sed spera rotūda. si enim generat m^{at}er: materie esset materia: imo m^{at}er esset cōposita ex m^{at}er et forma. haberet enim aliq^{ui} in qua resolveret m^{at}er si per se corrupteretur m^{at}er. sic et forma si per se corruptibilis eēt forme eēt forma: et eēt cōposita forma ex materia et forma. op^{er} ergo q^{ui} in alia resolui nō p^{oss}it q^{ui}to est de se semp manere et per se loquendo g^{en}erabilia et corruptibilia nō esse. Et ex his aut sequit 3^{am}. videt p^{ri}ncipia et per se nō esse in genere. genus enim nō dicit potentia: p^{ri}ma vt materia: nec dicit actū p^{ri}ma: s^{ed} dicit formā m^{at}er inter potentiam et actū. vt vult Lōmē. p^{ri} metaphy. Vbi dat d^{icit}iam inter genus et m^{at}er: imo cū de ratione generis sit q^{ui} p^{ri}ncipetur de suis inferioribus essentialr: q^{ui} rōnem partis est essentialr predicari. Nā p^{ri}ncipia p^{ri}ncipia. 4. to pico. nullo mō pars de toto p^{ri}ncipetur: q^{ui} essentialr intelligēdo: simplr verū est. homo enim nullo mō est manus: s^{ed} pos sit dici manutatus. Cū ergo m^{at}er et forma sint simplr generabilia et corruptibilia p^{ri}ncipia: et habeant rōnem p^{ri}ncipia: eis rō g^{en}is referuari non poterit. suba ergo que est q^{ui} cōe ad m^{at}er formā et cōpositā: non est suba que est g^{en}us: sed substantia q^{ui} est analogū. Et vltio p^{ri}ncipia: q^{ui} si eēt dare corpora indiuisibilia talia g^{en}erabilia et corruptibilia simplr p^{ri}ncipia eēt nō possent. p^{ri}ncipia q^{ui} ad ea non staret vltima resolutio: si esset deuenire ad talia corpora adhuc huiusmodi corpora cōposita essent ex m^{at}er et forma: et q^{ui} vntiquodq^{ue} resoluit i sua cōponibilia: nō staret vltima resolutio ad corpora p^{ri}ncipia: sed ad m^{at}er et formā illoz corporoz. 2° talia corpora non p^{oss}it dici p^{ri}ncipia simplr: q^{ui} per se loquendo non oporteret ea manere: essent enim per se g^{en}erabilia et corruptibilia: cū essent cōposita ex m^{at}er et forma: imo q^{ui} quāto aliquid est in minora diuisus t^um facilius corruptioni obedit: talia corpora nō solū p^{er} se loquēdo nō manerēt: imo facilius alij corrūperentur. 3° q^{ui} talia essent directe in genere: q^{ui} totū id q^{ui} est de ratione corporis referuaretur in eis quātūcūq^{ue} esset dare talia corpora simplr p^{ri}ncipia esse non possent.

Opposita aut his nō est difficile soluere. nam cum d^{icit} q^{ui} h^{ab}et corpora sunt ea ad q^{ui} stat vltima resolutio p^{er} esse falsū. nā si h^{ab}et corpora indiuisibilia nō essent resoluibilia in alia i eo q^{ui} q^{ui}ta: essent t^um resoluibilia in eo q^{ui} corpora. nos aut nō q^{ui}rimus p^{ri}ncipia q^{ui}ta fm q^{ui} h^{ab}et: sed corpora. Et vō scōo addebatur: q^{ui} principia sunt minima magnitudine et maxima vltima p^{ri}ncipia h^{ab}et corpora nō eēt vltima maxima: cū nō essent de cōpōne oīum: imo m^{at}er et forme essent vltima de cōpōne ipsoz. Et aut 3° addebatur: q^{ui} essent simplr p^{ri}ncipia corporoz: Cū simplr sint eoz mēsurā: dici p^{oss}et h^{ab}et suū dubiū et esset p^{er} se disputabile vtrum semp h^{ab}et rōnem principij q^{ui} h^{ab}et rōnem mēsure. Nā si oīa entia essent coloris albi esset mēsurā eoz: et t^um albi nō v^{el} esse cū oīum coloris

L. cō. 2.

Tria sūt de rōe p^{ri}ncipij.

L. cō. 50.

7. m. 17.

L. c. 17.

Ad p^{ri}ncipia sunt p^{ri}ncipia

Ad 2^{am}

L. cō. 8.

p

2°

3°

Ad p^{ri}ncipia

Ad 2^{am}

Ad 3^{am}

cū cā sit qđ facit ad esse alterius: albi aut nō vī facere ad
eē nigri: cū vñt pūoz aliud nō pstruat: sed ponit destruat:
tñ hoc pcesso nō haberef intētiū. nā si corpora indiuisibilia
sunt mēsurā alioz corpoz hoc nō erit nisi put bñt rōnes
minimi respectu alioz corpoz. nō. n. sunt minima i eo q
corpora. Ita. n. minimū corpus est cōpo^m ex mā 7 forma:
7 pūnet i se oia q sunt de rōne corpis sicut 7 maximū ēē q
qd minimū cōpetit solū eis in eo qđ sunt qđta. nos autē. vt
dictū est qđmus pñ^m corpus fm q b^m: nō aut qđti.

¶ Mouet hec qđ. Texto cōmē. 8. Questio. vij.

Secundo

restat declarare vtrū si esset
dare corpa indiuisibilia pos-
sent dici aliq mō pñ^m gñabulum 7 corruptibi-
lium: 7 vī b nō ēē cōueniēs. pñt. n. ēē aliq ali-
quoz pñ^m aliquo mō: q tñ nō sunt illoz pñ^m:
vt paries aliquo mō h3 rōnes pñcipij respectu domus: 7
vltia resolo domus nō stet ad pariete. S3 vltius resolu-
tur paries in lapides. poterūt ergo corpoz indiuisibilia ēē
pñ^m gñabulum: 7 vltima resolo eoz nō stet ad talia corpoz.
sed vltius resoluant in mām 7 formā. ¶ Amplius non
solū hoc videt potē: sed ēē necessariū. Nā ex eis aliq cō-
ponitur in que resoluūt: qz ergo in que resoluūt res: ea sunt
rei pñcipia: sed si hoc est per se in que resoluūt simplr erunt
pñcipia simplr: in que aut aliquo mō: erūt pñ^m aliquo mo-
do: sed si est dare corpoz indiuisibilia gñabilia resoluūt
in ea aliquo mō: 7 nō simplr: essent ergo talia pñcipia ali-
quo mō: nō aut simplr. ¶ Amplius simplicia vident hēre
rōnē pñcipij respectu cōpositoz: qz ergo sunt simplicia sim-
pliciter erūt pñ^m simplr: q aut aliquo mō: aliquo mō. Lū er-
go indiuisibilia corpoz sunt aliquo modo simplicia respe-
ctu alioz: hui3 corpoz debent poni alioz pñcipia ali-
quo mō: 7 nō simplr cū nō sunt simplicia simplr.

Notandum

aut q 7 si ēē resoluere gñabilia 7
corruptibilia vsqz ad indiuisibilia
corpora h3 corpoz p se loquēdo: nec simplr: nec aliq mō
deberet pñcipia dici gñabilia corpoz: qđ triplici via decla-
rari pōt. pma sumit ex pte ipsoz corpoz. scōa ex pte ipsoz
partiu. tertia ex pte ipsoz pñcipioz. ¶ Prima sic p3.
nā corpoz: quoz nōs qđmus pñcipia sunt in gñe sube.
Nā corpus suba est id qđ gñatur. augmētatur. n. corpoz in
eo qđ qđti: motus. n. ad subam dī gñatio. motus aut ad
qđtātē simplr 7 ab^m nō ēē gñō: sed augmētū. si qđre
mus pñcipia corpoz vt sunt augmētabilia hēret pbabilē
rōnē q in eo q talū qđm^m pñ^m fm genus qđtātis: sed qz
corpoz gñabilia pñcipia qđmus nō quātātis: 7 sube de
bemus pñcipia iuenire. Corpa aut indiuisibilia fm q h3 in
nullo hñt rōnē simplicia corpis respectu alioz corpoz: ni-
si in eo q quātātis: nō aut i eo q corpoz. vt supra dicebat.
ēēnt enī minoris quātātis illa q3 alia. S3 nō essent sim-
pliciora sube. hērent. n. in se mām 7 formā: 7 ea q sunt de
rōne corpoz. nullo mō talia debēt poni pñcipia corpoz:
cū nullo corpoz resoluāt in ea in eo q corpoz: sed lo-
lum in eo q qđta. ¶ Scōa via. ad inuestigādū hoc idem
sumit rōne ipsoz partiu. Nā p3 pñm. 7. metaph. Quedā
sunt ptes formales 7 pñtētes ad spēm: quedā vō māles 7
quātātis: ptes aut formales 7 pñtētes ad spēm sunt
pñiores suo toto. 7 cū diffiniūt totū tales partes ingrediūt-
tur diffōnē: cū littere ingrediant diffōnem syllabe. carnes
aut 7 ossa diffōnem hoīs. partes vō māles 7 quātātis non
ingrediunt diffōnē totius. Lū pñm. n. qđ ē pars materialis
circuli nō est p3 pñtētia diffōnis eius. semicirculus ēē qz
vī ēē pars qđtātis circuli nō ingrediūt diffōnem circuli: sed
magis ēē circulus vī ingrediūt diffōnem semicirculi. diffini-
tur enī semicirculus: qz est p3 circuli secata dyametro. Lū
ergo posteriora fm qđ hui3 nullo mō hēant rōnem pñci-
pij respectu po3 pars qđtātis corpoz: nec simpliciter

nec aliquo mō h3 rōnem pñcipia. vtz aut hēat rōnē pñci-
pij respectu h3 corpia in alia declatione pateb. t. Ad pñens
aut vt spectat ad hāc viā scōa tacta intū dictū sit q si ēē
dare indiuisibilia corpoz q tal a ēēnt ptes corpoz solum
qđtātis: cū nō resoluēnt corpoz in ea: nisi i eo q qđta:
pñ^m corpoz ēē nō possent: imo q corpoz: vt h de corpeloqui
mur: vī magis signare subam ipsā: corpoz vō indiuisibile: vt
h de indiuisibili loqmur: nōiat corpoz qđti: qz corpoz quantūz
est posteri^m corpe simplr: 7 non est pñ^m corpis: sed magis ēē
magis vī ēē ppe dictū corpoz ēē pñcipia corpoz: indiui-
sibilia q3 ēē. ¶ 3ª via sumit ex pte ipsoz pñ^m. nāz inter
pñcipia aliquo mō 7 pñcipia simplr vī ēē dīa. sicut inter
pñcipia pñcipia 7 pñcipia remota vt carnes 7 ossa sunt
pñcipia aliq mō: mā pma vī ēē pñ^m simplr. vī a pñcipia i dō-
nes p quas nitebamur cōdere indiuisibilia corpoz ēē cor-
poz pñcipia aliquo mō solū sup hoc se videbātur fundā:
re: qz corpoz aliquo mō resoluūt in corpoz indiuisibi-
lia: 7 nō vltima resoluēnt resoluāt in illa. arguebat
ergo esse pñcipia pñcipia nō remota. Lū q in pñcipijs pñ-
cipia: vt h de pñcipijs loqmur: essentialr debeat referari rō-
pñ^m remotoz. si pñcipia remota sunt in vno gñe. pñcipia
nō debēt ēē fm aliud genus. Lū q mā 7 forma sunt in gñe
re sube: corpoz indiuisibilia: qz sunt talia pñcipia fm qđ-
tātē h3 pñcipia esse nō poterūt. nā 7 si in accitibus to-
lerari pōt hoc q pñcipia pñcipia sunt in vno gñe. remota
vō in alio. in substantijs aut nō est verum. cū enim accitē sit
posteri^m suba cognitione diffōne 7 tpe. vt dicit 7ª meta. p se
loquendo pñ^m sube esse non poterūt: qz ergo corpus indiui-
sibile fm q hui3 nominat aliquid vt est quantum prin-
cipium corpoz per se loquendo esse nō poterūt.

Opposita

aut hui3 nō ēē difficile soluere. cia. n. de fi-
ciunt per fallaciā accitē. Nā cū dī pñt
ēē pñcipia aliq mō corpoz q nō sunt pñcipia eoz simplr.
sicut pñt ēē aliq mō pñcipia dom^m: q nō sunt pñcipia eius
simplr. si p3 p volum^m pcedere corpa indiuisibilia ēē h3 pec-
camus p fallaciā pñtē: qz pñs accidit 7 est p3 accitē. vt
dī in lib^m elēch. Decipimur p illā fallaciā. ¶ Lū vō vltius
addit corpa indiuisibilia ēē aliquo mō pñcipia corpoz: qz
in ea aliquo mō corpoz resoluunt: 7 ad ea nō stet vltima
resolo. p3: qz pñcipia ibi qđ est p accitē. corpoz. n. in eo q
corpoz. nullo mō resoluūt in corpoz indiuisibilia: sed
in eo q qđta. ¶ Qz autē 3^a ad debet corpoz indiuisibilia
simpliciora ēē corpb^m alijs: ita ēē eoz pñcipia. p3 ēē id
pñcipia qđ ēē p accitē. nā si corpoz indiuisibilia sunt sim-
pliciora alijs corpoz: hoc nō est in eo q corpoz: 7 forte
hoc esse possit in eo q qđta. ergo fm rei veritatē corpoz i-
diuisibilia ceteris parib^m fm q h3 non sunt aliquo modo
pñcipia corpoz. vtrū autē possint esse aliquo mō pñcipia
fm pñne democriti in sequenti qđtione tēgetur.

¶ Mouet hec qđ. Texto cō. 8. Questio. vij.

Tertio

declarandūz restat dato corpoz
indiuisibilia nō posse ēē pñcipia
corpoz p se lo^m nec simplr nec aliq mō. vtrū
possint ēē pñcipia h3 corpis. vī aut q sic. diui-
di. n. in ptes quātātis: vī ēē de rōne cor-
poris indiuisibilis nō sit de rōne corpis simplr. Corpoz er-
go indiuisibilia poterūt ēē pñcipia h3 corpoz singularis: 7
nō sint pñcipia corpis simplr. ¶ Ampli^m p3 pñm. Lū dico
celū dico formā: cū dico b celū dico mām. vī ergo q si qđti
se teneat ex pte māe: 7 qz indiuidū dīē qđ si qđti ptes qđti-
tātis q se teneat ex pte māe erūt de rōne ei^m: 7 pñs ei^m pñci-
pia. ¶ Ad b idē vī facere: qz pñcipia qđti est de se sunt
infinita: vel eis fm q h3 nō vī infinitas repugnare. eoz 7
pñcipia magis debēt poni infinita q3 finita. nihil est aut in
indiuidū q ad infinitatē vergat ptes qđtātis: ta-
lia ergo potissime debēt poni indiuidūz pñcipia.

T.c. 34.
7.35.

Notandum

aut hac qñem pro tato introducta
eet: qm pñm. 7. metaph. nō ē cō-
ueniens: qd est mālē vni esse formale alteri: 7 ē d. Cuprū. n.
est pō mālīs circuli: nec est de rōne ei: est tñ pars formalis
circuli cuprei. vñ 7 si diffiniret circulus cupreus cuprū in
grederetur diffōnē hui⁹ circuli: 7 nō ingrederet diffōnem
circuli simplr. L3 ergo partes quantitatis nō sūt de rōne
corporis simplr: 7 sūt partes mālēs eius merito tñ dubita-
tur vtrū pertineat ad rōnē corporis hui⁹. vident. n. talia:
vt dñbī tangebatur: respicere mām vt est sīgta: que vñ es-
se de ratione corporis simplr singularis. nā l3 particulariūz
nō sūt scia: neqz diffōtū si diffiniret in indiuidua: materia
sīgta ingrederetur diffōnem eius. hāc aut difficultatē for-
te alig vitare vellent. distinguendo inter sīgtonem mate-
rie 7 sīgtonem quātitatē: 7 inter mālē partes 7 ptes qñti-
tatis. Rñdeo q l3 mā habeat partes p qñtitatē: 7 sit sīgta
per eam: alie tñ sūt ptes mālē 7 alie qñtatis: 7 alia sīgrio
materie 7 alia quantitatis. sicut qm diuideret superficies
albā nō solum diuideret superficiē: sed 7 albedinē 7 alie es-
sent partes albedinis 7 superficies nō obstatē q albedo nō
habet ptes nisi per superficiē. Diceret ergo alig sīgne mālē
7 pñtialitē q sūt de rōne indiuidui nō ē talia vt sūt qñti-
tatis: sed vt sūt mālē: pp qd corpus indiuisibile: qz vt est h⁹
vñ pñrere ad genus qñtiale corpus p se loquēdo nō so-
lum nō est pñm corporis simplr: sed ē nec corporis h⁹: s; b
dictū: cū hoc q magnā difficultatē assumit: qz dubiū est
quā assignationē 7 quā pñtialitē includit indiuiduū:
difficultatē tñ quesiti nō euacuat. diuisibilitas enī 7 indi-
uisibilitas vt b de eis loquimur pro tato pñtinet ad genus qñ-
tatis: qz nō nisi p quātitatē esse possent. si ergo partialitates
7 indiuisibilitatē velles accipere nō vt respiciunt qñtates
fm se: sed vt respiciunt materiā hñtes talia per quātitatē.
sic corpus indiuisibile posset sumi nō vt dicit qñtitatē: sed
vt noiat nām aliquam cui cōperat talia adiacētia median-
te quantitate. ¶ Aduertendū q si qdlibet singulare cor-
pus possit diuidi in partes quātitatiuas: tales tñ ptes nō
sūt de ratione corporis singularis. vt est qdāni totū: s; 7
magis ipsum totū est de rōne talium partū: mā enī est de
rōne rei vt stat sub forma: nec in b differt singulare ab vni-
uersali: sed dñā eorū in hoc consistit: qz ad esse rei sim-
pliciter faciat forma simplr. Ad esse rei singularis faciat
forma sīgta: mā simplr erit de rōne corporis gñalis sim-
pliciter. mā vñ sīgta erit de rōne hui⁹ corporis gñalis: nunqz
ergo ab hoc soluit mālē: qñ sit de rōne rei vt stat sub forma:
7 qz vt stat sub forma h⁹ qdā vnitatem mā est de rōne rei
nō vt est diuisa per partes: sed vt est vna. ¶ Ideo pñs. 5. meta-
phy. caplo de qualitate ait: q suba cuiuslibet est in semel.
vbi gñā. vt ipse ait ser non est bis tres: sed semel ser: qñtū
qz ergo corpus aliqd singulare posset diuidi in partes qñ-
titatiuas: vel ē in corpora indiuisibilia: qz mā vt est diui-
sa per partes nō est de rōne eius h⁹ corpora indiuisibilia p-
prie nō ēnt pñcipia corporis singularis: imo qz tales par-
tes nō sūt nisi potentia in toto: 7 si diffiniret totū nō in-
grederent diffōnē eius: sed magis eōuerso: nō ergo sūt
pñcipia totū: sed magis eōuerso. ergo secundū ve-
ritatē nō est ponēdū talia esse pñcipia: dato q corpora re-
solui possent vsqz ad corpora indiuisibilia. tamen qz Demo-
critus loquebat de generatione rerū fm congregationē: 7
loquebatur de generatione nālū ad modum artificialiū:
um: qz in artificialib⁹ partes sūt magis in actu qz in po-
tentia: 7 in nālū sūt eōuerso: si esset soluere generabi-
lia vsqz ad indiuisibilia corpora: 7 esset vera positio demo-
criti: gñabilia corpora cōgregari per solā congregationē
illorum corporū: qz illa corpora in suis totis 7 in corpori-
bus quorum ponerentur partes essent magis in actu qz in
potentia: nisi esset incōueniens ea esse aliquo modo pñci-

pia: 7 simpliciter pñcipia esse non possent.

Opposita

aut hīs nō est difficile soluere. Nā 7 si
qd corpus indiuiduū ē resoluē in par-
tes qñtatiuas: nec esset indiuiduū si tales partes hñe non
posset. tñ qz dicte partes nō sūt actu in toto: sed in poten-
tia. vt dictū est. si diffiniret totū nō ingrederent diffōnem
eius: sed magis eōuerso. nō debet dici pñcipia pñ totū: s; 7
magis eōuerso. ¶ Qd vñ addebat tales partes ēē mālēs:
7 mām esse de rōne indiuidui. pñ: mām nō ēē de rōne indi-
uidui vt est diuisa per partes: cū suba cuiuslibet sit in semel.
¶ Qd aut addebat 3 de infinitate dici qz 7 si infinitoz
indiuiduoz aliquo modo querēda sūt infinita pñ ppter
infinitas sīgnes. vñus tñ eiūsdē singularis 7 indiuidui non
sūt qñda pñcipia infinita: sed finita: querere aut quodam
mō infinita pñ vñus indiuidui singularis si resolveremus
ipsū in corpora indiuidua q dicerem⁹ eius esse pñ.

Ad p^m

Ad 2^m

5. me. 19.

Ad 3^m

T. cō. 9.

Se autem

simul prate 7c.
hic declaranda sūt
quattuor. Pñs. n. declarandū est vtrū
linea sit ex tactib⁹: sive ex pñctis. Se-
cūdo dato lineā nō ēē cōpositā ex pñ-
ctis. declarabit vtrū possit cōcedi pñctūz
ēē vbiqz in linea. Tercio si pñct⁹ nō ē
vbiqz in linea vt nō sit diuisibilis linea
nisi vbi est pñctus. dubitabit vtrū sit
posse lineā diuidi posse in infinitū vt nō
videat cōcedēdū ipsam esse vbiqz diuisibile. Quarto 7 vl-
timo dato ipsam esse diuisibile in infinitū manifestabitur
vtrū tale posse possit poni inesse: vel oporteat nos negare il-
lud pñm: qz possibilib⁹ posito in esse nullū incōueniens legitur:
7 qz dicit de punctis respectu lineę intelligēdū erit de line-
is respectu superficierū 7 de superficieribus respectu corpo-
rum. hīs aut visis 7 declaratis apparebit quō soluunt rō-
nes democriti: 7 quō solo pñs soluit rōnes eius.

¶ Mouet hec qd. Textu cōmē. 9. Questio. viij.

Ircā

pñm sic pcedit. vñ linea esse cōposi-
tam ex pñctis. Nā fm pñm p po-
ste. de p se est q suba triāguli ē ex lineis. suba
lineę est ex pñctis: s; ex hīs cōponit res ex quib⁹
bus est suba sua. linea ergo erit cōposita ex
pñctis cū ei sit suba eius. ¶ Ampli⁹ sicut suba p facie
diuidit in subam corporeā 7 incorporeā. Ita quātitas p fa-
cie diuidit in pñtū 7 discretū: sicut suba corpore dam⁹
pñcipia sua in mām 7 formaz: 7 incorporee sua pñcipia vt
forte potētiaz 7 actū. sic qñtati discretē dam⁹ pñcipia sua
vt vnitates 7 pñ sua vt puncta. Lū ergo sicut vñ qd qz re-
soluitur in sua pñcipia sic cōponat ex eis: vel opz nos ne-
gare pñcta ēē pñcipia qñtatis pñ: qd est absurdū dicere:
vel opz dicere q sicut suba corporeā cōponit ex mām 7 for-
maz: incorporeā vñ ex potētia 7 actu. discreta aut quātitas
ex vnitatibus: ppter hoc q dicta sūt dictoz pñcipia: sic
qñtate pñtū cōponi ex punctis: cū talia habeant rōnēz
pñcipij respectu eius. ¶ Amplius h sensibilib⁹ mōstratur.
nā si ponat spericū sup planū tanget eū in puncto. Est enī
de rōne recti fm qz rectū. vt vñ dicere pñs in plogo de ani-
mā: tāgere sperā in puncto: sed spera illa p suū motū cau-
sabit lineā. erit g illa linea ex pñctis. cū ex fluxu pñcti 7 ex
tactu pñcti sit pñtūta. hinc aut forte mathematicoz. po-
sitio sumpsit originē q fluxus puncti causat lineā: linea
fluens supficiē. fluens superficies corpus facit.

p^m

2^m

3^m

T. c. 13.

Notandum

ergo nūqz indiuiduū: qd ergo ē diuisibile p
oēm modū semp diuidit in partes
diuisibiles p oēm modū: 7 qd est indiuisibile p oēm modū
nullo mō diuisibile cōponit. sicut g aliqd ē diuisibile sic in
diuisibilia diuidit: 7 sic est indiuisibile sic diuisibile nō cōsti-
tuit. pñcta ergo qz vñ qz 7 per oēm modū sūt indiuisibi-

Marfi. de ga.

55 vi

T. c. 12.

lia nullo modo p'stituit magnitudines. corpa vō qz sunt diuisibilia per oēm modū nō resolunt nisi in partes oīno diuisibiles: loquēdo de resolone q'ntitativa. Ideo corpa q'ntitativē solū in corpa diuiduntur: & dico quantitativē ad excludendū diuisionē essentialē per quā resoluitur in materiā & formā: de qua cōstituere sermōne p'sens propo- situm nō admittit. superficies vō & linea: qz sunt aliquo mō diuisibilia: aliquo mō indiuisibilia: vt sunt diuisibilia pos- sunt esse partes diuisibiles & diuisibile constituere. vt autē sunt indiuisibilia diuisibile non cōponunt. Ideo si linea li- nec addatur fm longitudines efficit aliquid maius: qz ex ea parte linea diuisione habet: sed si fiat talis additio fm latitudinē vel fm profunditatem nullā maioritatem faci- et: sic etiam superficies per additionem superficiei in lōgū & latum crescit: sed si fm profundū omnes superficies cō- ponantur nullam faciūt magnitudinē: ratio autē q're indi- uisibile fm q' huius nihil auget dupl'r sumi potest. primo ex parte cōponis. 2. ex parte diuisionis. C. Prima via sic p's. Nā q' aliquid additū alicui faciat augmentū: & reddat magnitudinem maiorem: ideo q' huius additū ab eo cui additū non attingitur totū. ideo enī lapis supra lapidē positus reddit magnitudinē maiorem: & per cōtinuaz appo- sitionem lapidū completur edificū: qz vnus lapis non at- tingit aliū fm se totū: sed solū fm superficiē eius. si enī vnus lapis supra aliū positus ingrederet ipsum & attingeretur ab eo fm se totū: ita q' de lapide appposito nihil superfler' ex- tra lapidem cui apponitur: talis appositio nō faceret mai- iorem magnitudinē. opz autē si appositū augere debet q' nō attingatur fm se totū: & q' indiuisibile fm q' huius ca- ret parte & parte & cuz attingitur: ideo additio indiuisibilis in eo q' huius nihil auget. Cū ergo p'cta. vt dictū est vñ- diqz sint indiuisibilia nullam magnitudinem efficere pote- runt. Linea ergo que est magnitudo quedā ex punctis cō- stare non pōt. sic nec lineā cū non augmentē lātū nō red- dent superficiē: nec superficies corpus cū augeant in pro- fundū. Hāc autē viā inuit p'bs 6. p'physi. C. Secunda via ad inuestigandū hoc ideoz sumitur ex parte diuisionis. nā ex diuisione indiuidui sunt plura indiuidua in actu q's eo- manente p'tinuo vt in vna & eadē linea continua non pos- sunt esse nisi duo puncta in actu. si autē dicta linea diuida- tur in partes: qz quilibet parti est assignare p'cta terminā- tia ipsam: sunt ibi plura p'cta in actu q's p'ino: & qz ab eo quod est in actu aliquid dicitur esse simpliciter in linea inter- cisa simpliciter sunt plura p'cta q's in p'ti. si ergo puncta ali- quid augerēt nisi essent plura p'cta simpliciter: fm q' hui- us esset maior magnitudo simpliciter. oēs ergo partes li- nec simul sumptę eēnt maior magnitudo q's in linea tota: quod est cōtra cōem animi cōceptiones. est enim cōmuniō animi cōceptio totum equari oībus partibus simul sum- ptis: & cōuerso: & q's est dictū de linea respectu p'ctorū in- telligitur de lineis respectu superficiei & de superficie^o re- spectu corporis. plures enim sunt lineę actus: & p'no plures simpliciter in superficie diuisa q's in cōtinua: & plures sup- ficies in corpore diuiso q's in continuo. hec autē viā habita- fuit in lectione p'p'ita cū dicebatur puncta non facere ali- quid maius in magnitudine in qua sunt: qz si diuidat ali- quod p'inoz in duo frustra vel in plura: frustra illa simul sumpta nō sunt minus neqz maius toto p'ori cōtinuo: cum tñ in illis p'icularibus sint plura indiuisibilia in actu q's in ipso p'ino. 3. merito ibi cōcluditur q' si oēs puncti simul cōponant nullā faciūt magnitudinē: & q's dī de p'ctis in- telligendū est de oībus indiuisibilibus fm q' huius.

Ad p^m

Oppositorum autē hie: 3. due prime rōnes de- men rō plus difficultatis cōtinet q's tota p'posita q's. 3. so- lutionē eius diffusius p'tractabimus. Cū g' arguit p' suba

lineę esse ex punctis: & subam trianguli ex lineis: posset ad hoc esse vna cōis solo p'bi in lib. p'ioz: qz exempla ponim^o nō vñ ita sit: sed vt sentiat q' dicit: & qz p'bs. exempli grā. di- cit lineam esse ex punctis. ideo quantum ex vi antiozitatē p'bi ratio parum cogit. C. Possumus tñ a' iter respondere dicendo q' suba acci' p'io suba. i. diffōne. vult enim p'bs ibi exemplificare de p' mō dicendi per se: fm quem modū par- tes diffinitionis cōpetunt per se diffinito: & qz lineę ingredi- untur essentialē diffōne trianguli. Cū triāgulus sit figura plana tribus rectis lineis cōtenta & puncta ingrediunt sub- stantialem & q'ditativā diffōnem lineę. Cum linea sit lon- gitudō sine latitudine: cuius extremitates sunt duo pun- cta. Constat ergo suba superficiei triangularis ex lineis: & lineę ex punctis: non q'ntitativē: vt hic loqui intendimus: sed magis. q. essentialiter & quiditativē: cum talia ingredi- antur eorum diffinitiones. C. Ex hoc autē soluitur 2^m. Nā puncta sunt principia lineę nō q' componantur ex eis quā- titativē: sed qz complent rationē & diffinitionē lineę: & hoc sufficit vt sint eius principia. C. Tertiū autē de motu spe- ricū supra planum quidēz soluerunt negando sp'icū: m'ā gere planum & punctū: nisi tactu mathematico. Dicebāt enim q' si esset dare vere sp'icū in naturalibus: & vere pla- num inter ea non esset contactus punctalis. Sed hoc est ridiculum dicere. nam cū non attingat planū nisi quod est planū. si corpus sp'ericū poneretur in superficie plana & attingeret eam non in parte punctali: sed in parte habentē magnitudinem. illa pars fm quā esset talis cōtactus es- set simul sp'rica & plana. sp'rica enim esset: qz quilibet p' sp'ricū est sp'rica: plana autem esset. qz quicquid applicat piano planum est. sic etiam pars illa plani est plana: sp'ri- ca autem & curua esset: qz nihil applicari potest curuo nisi curuum. Si ergo nihil cōmēsurabile & vñuocū est in pla- no: & curuo: cū omnia plani sint plana: & omnia curui cur- ua. excepto puncto: qui nec est planus: nec est curuus: cum nullus sit magnitudinē: in solo puncto poterit esse conta- ctus. C. Et ideo dixerunt aliq' q' si esset dare vere sp'ericum & vere planum in naturalibus contactus punctalis esset: tamen qz impossibile est in natura dare talia: ideo per mo- tum sp'ricū supra planū velle arguere est incedere ex sup- positione impossibile: & sic conantur effugere difficultatē tactam. C. Sed id non est sufficienter dictum. Nam forte 3. habet rationabilem questionem. vtrum in naturalibus sit dare vere sp'ericum & vere planum: supposito tamen q' talia non esset dare: decipiūt tamen per fallaciam accide- tis. omnes enim difficultates circa istam materiam tace- re: vel etiam tangēde referēde sunt ad ipsum cōtinuū fm q' huius. nō enim intēdimus loqui de diuisione corporis fm q' est quid naturale: qz talis diuisio non vadit in infinitū: sed de diuisione corporis: in eo q' est quid continuū. Cū ergo propter continua sint talia introducta: qz non repu- gnat p'tinuo fm q' huius vera planities & vera sp'ricitas. ideo negare talia est considerare que sunt per accidēs: pro- pter hoc dicitur cōiter lineam cōstare ex punctis est vt sic: est vt non. p'stat enī linea ex punctis in potētia: in actu autē non. Ideo si moueret sp'ericum supra planū constitueret li- neam: sed ex hoc nihil cōueniens: qz p'cta illa essent in po- & actu & nō i actu. Istud autē sit cōe dictus plenam verita- tem nō habet q'd dupl'r pōt ostendi. C. Prima via talis p'cti- tum in potentia & punctum in actu vt referūt ad lineā sic videntur differre. sicut punctus terminatiuus & conti- nuatiuus. Punctus enīz vt est in actu distinguit & diuidit & terminat lineam. actus enim est qui distinguit. vt dici- tur 7. metaphy. punctus vō in potentia est cōtinuatiuus & vñuocū lineę. Dicere ergo lineā cōstare ex p'ctis in po- tentia est dicere eam consistere ex punctis cōtinuatiuis: sed ea ex quibus cōponuntur aliq'd totū opz q' se t'gāt. si ergo

alia rō

Ad 2^mAd 3^m

p' solo.

alia rō

3. rōne

p' via

I. c. 4.

I.C.2.
2,26.

2ª via

puncta in potentia 7 continuaria linea componerent,
tunc essent plura talia puncta simul 7 se attingerent 7 cō-
tingerent huiusmodi puncta: quod est cōtra demonstratio-
nem philosophi. in sexto. physicorum. Qui loquens de pū-
ctis existentibus in eodem continuo. probat q̄ non est da-
re talia duo puncta simul: sed semper inter duo puncta ca-
dit linea media: 7 q̄ in continuo nō sunt nisi puncta con-
tinua 7 in potentia: in talibus non poterit componi linea:
cum non sint finalia: nec se possint contingere. ¶ Secūda
via ad ostendendum hoc idem sic accipitur. pūctus enim
dicitur esse tactus 7 continuatio que est ratio tangendi
pūcti: non tamen propter quod tangitur 7 pūctatur. sem-
per enim aliquid est quod continuatur 7 quo continuatur.
Cum ergo punctus vt est continuatus non cōiungat pū-
ctum puncto: sed vnam partem linee cum alia parte linee.
si sufficerent puncta continuata 7 in potentia lineam cō-
ponere, sicut sufficit p̄p̄ria componibilia ad componē-
dum suum totum. tunc illa puncta nihil pūctarent. Cū
ergo linea sit: id quod continuatur: linea non cōstabit ni-
si ex lineis: cum talia sint que continuantur: puncta autē
in potentia 7 continuata non requiruntur tanquam cō-
ponentia lineam: sed tanquam continuata eam. vnde in
preterita locutione habuimus q̄ tactus id est pūctus. sem-
per est vnus duorum quorūdam se tangentium: quia id
quod tangitur est aliud p̄ter tactum diuisionem 7 pun-
ctum: que verba 7 si in persona Democriti dicebantur: ve-
ra tamen sunt. semper enim pūctus qui potest dici tactus
7 diuisio est aliud 7 differens a partibus linee: que tangi-
tur 7 continuantur per ipsum. ¶ Notandum ergo q̄ cō-
cedendo vere spiritum 7 vere planum 7 cōcedendo tactū
eorum in puncto 7 concedendo ex motu spherici supra pla-
num constitui lineam: non tamen debemus concedere li-
neam consistere ex punctis: sed semper linea cōstat ex lineis
quod sic ostenditur. sphaera enim considerari potest duplici-
ter vel vt quiescit in plano: vel mouetur. vt quiescit semper
tangit planum in puncto: sed q̄ quiescendo non consti-
tuit lineam: non habetur ex hoc nec apparenter nec existi-
ter lineam constitui ex punctis. Sed cum mouetur in in-
stanti tangit in puncto. In tempore vero rāgit in linea. Et
quia motus non mensurat instanti sed tempore: cum
mouendo faciat lineam: sphaera mota non causabit lineam
vt attingit planum in pūcto: sed vt attingit ipsius in linea:
componetur ergo illa linea ex lineis: nō ex pūctis. ¶ S; q̄
intellectus huiusmodi nō quiescit. dicit aliquis q̄ si moue-
retur sphaera vertendo se haberet veritatem quod dicitur. vi-
delicet q̄ in tempore tangeret in linea. in instanti vero in
puncto: sed ponatur q̄ sphaera super vno 7 eodem puncto
manens non vertendo semoueat in puncto: 7 nullum est dubiū
q̄ semper attingit planum in puncto: 7 nullum est dubiū
quod ex tali motu constituet lineam. erit ergo illa linea cō-
posita ex punctis. ¶ Ad quod dici potest: q̄ licet in diuisi-
bile non sit quid diuisibile: fluxus tamen indiuisibilis qd
diuisibile esse potest. Instanti enim quid indiuisibile est: 7
suo fluxu causat tempus: quod constat esse quid diuisibi-
le, sicut ergo de tempore non est nisi instanti. nec est siḡre
aliud q̄ instanti: 7 est vnum instanti in toto tempore: nec
tamen tempus ex instantibus: nec est dare duo instantia
in tempore continua vel contigua: vel consequenter se ha-
bentia: 7 semper inter duo talia cadit tempus mediū: sic si
sphaera super vno 7 eodem puncto existens non vertendo se
moueretur supra planum semper tangeret planum in pū-
cto: linea tamen non componeretur ex punctis: sed causa-
retur ex fluxu puncti: esset vnus 7 idem punctus ex cui⁹
fluxu causaretur. sicut est vnum 7 idem instanti ex cui⁹ fluxu
causatur tempus: propter quod in illa linea non essent
duo puncta nec continua: nec contigua: nec consequenter

fe habentia: sed semper inter duo puncta caderet linea me-
dia. In illo ergo motu esset considerare punctum ⁊ fluxū
eius, secundum punctum attenderetur mutatus esse, secū-
dum fluxum attenderetur moueri: ⁊ mutatum esse mensu-
raretur instanti: moueri vero tempore. Linea ergo illa non
esset constituta ex mutatis effectus sed ex moueri. Ideo nō est
composita ex indiuisibilibus sed ex diuisibilibus vt moue-
ri quid diuisibile nominat. Quod autem ab hac vera imagi-
natione deficimus: ideo contingit qd imaginamur qd spe-
ra sic mota semper attingat in puncto: ⁊ quia attingen-
do causat lineam: non acquiescimus dictis: sed dicimus li-
neam causari ex punctis: ab hac autem sophia imaginā-
tione. vt patet per philosophum: sic possumus euadere
eam de tempore non est nisi instans: nec tamen propter h
tollitur natura temporis: ⁊ simul cum hoc qd non sit dare
nisi instans distinguimus tempus ab instanti: ⁊ qd vt dice-
batur: mutatum esse mensuratur instanti: fluxi vero ⁊ mo-
ueri tempore. sicut semper est verum dicere qd est instans:
ita semper quādiu spera mouetur est verū dicere qd est mu-
tatum esse: ⁊ qd attingit in puncto: siue in indiuisibilitate
men propter hoc tollitur ipsum moueri quod est: quid di-
uisibile: ⁊ quia spera per suum moueri facit lineam per sua
mutata esse facit puncta: quia moueri quid diuisibile i mo-
tu spera super planum: siue veritatur spera: siue non: sem-
per constituitur linea ex diuisibilibus: non ex indiuisibili-
bus: ex lineis: non ex punctis: ⁊ hec sufficiant vbi si aliqua
sunt dimissa in declaratione alia supplebuntur.

Mouetur hec questio. Textu cōmē. 2. Qc. IX.

Ecundo dato lineam nō esse compo-
sitam ex pñctis restat decla-
rare vtrum punctus sit vbq; in linea: vide-
tur q; sic. Punctus enim est continuatus li-
neæ. Cum ergo linea sit vbq; cōtinua: nō
sit signare aliquid discontinuum in linea continua: vbq;
erit in ea dare punctum. ¶ Amplius tora causa. quare
negamus punctum esse vbq; in linea est: quia timemus cō-
cedere punctum esse iuxta punctum: si ergo poterimus
ostendere hoc esse concedendum: et concedendum erit
vbq; punctum esse: quod autem cogamur ponere pñ-
ctum esse iuxta punctum sic per sua detur: cum enim diui-
ditur linea in duas partes: q; semper linea est inter aliqua
duo pñcta: et ex omni capite linee est dare aliquod punctū
terminatiuum: si ille due partes linee sunt inter se: et conti-
guentur: que prius erant continue: inter eas erit signare
duo puncta: quibus se tangunt, tunc quero vtrum pri-
us quando erant continue erant duo puncta inter eas: vel
non. q; si dicatur ibi fuisse vnum punctum tantum: et illū
fuisse diuisum inter duo puncta. tunc hoc stare non po-
test. Nam indiuisibile fm q; huius non diuiditur. punct?
ergo qui per omne modum est quid indiuisibile. nullo
modo poterit diuidi. ergo prius linea, existente continua
erant ibi illa puncta simul: et ita erat punctus iuxta pun-
ctum: quod probare volebamus. ¶ Amplius quādo ali-
quid cōmēsurat per aliud: et sunt in eo plura talia cōmēsu-
rantia: est dare vñ cōmēsuratē iuxta aliud: vt si pannus
commensuratur per vnam: si sunt in panno plures vlnæ:
est dare vnam vlnam panni iuxta aliam: sic quia mobilis
cum mouetur se commensurat spacio: si spaciū sit lōgū
et contineat plures quantitates mobiles: erit dare in illo
spacio vnam quantitatem equalem mobili iuxta aliā. Cū
ergo si sphaera tangens planum in puncto mota constituat
lineam: q; fm punctū se commensurabit lineæ: in linea sic
cōstituta opo: tebit dare punctum iuxta punctū: et ita idē
quod prius. ¶ Amplius omne mobile prius transit spa-
cium equale sibi: et postea spaciū maius se. Cum ergo ex
fluxu pñcti cōstituatur linea facta per motum speciei su-

per platum in illo fluxu prius transibitur spacijs equale puncto q̄ mātis puncto. ergo in illa linea iuxta punctum in quo incipit motus erit dare punctum. p̄mo pertrāsītum: ita punctum iuxta punctū. quod p̄bare volebamus. p̄bare enim punctum esse iuxta punctū est. p̄bare sump̄t cōcedē dum esse q̄ in linea sit punctus vbiq̄.

Notandum

ergo q̄ cum queritur vtrum punctus sit vbiq̄ in linea: si ly vbiq̄ respiciat partes linee: vera est: per comparationem enim ad partes linee punctus est vbiq̄. nulla est enim pars linee in qua nō sit punctus: ita iuxta quamlibet partem linee: et semper inter duas partes linee existit punctus: sed si ly vbiq̄ nō respiciat partes linee: sed puncta sic punctus nō est vbiq̄. nō ē enim punctus per comparationem ad punctum vbiq̄: cum nō sit punctus iuxta punctum: ita est sermo philosophi in littera: qui cōcedit punctum esse vbiq̄: et nō esse vbiq̄: ē at vbiq̄ in q̄tū tota linea pariter et equaliter est vna et continua: et quaelibet pars linee vbiq̄ alteri parti cōtinuat per comparationem ad partes linee est dare punctum: non autem est vbiq̄ punctus. ut in littera dicitur: q̄a plures puncti nō sunt simul vel cōsequēter: cum nō sit punctus iuxta punctum. Ad hāc autem veritatem probādā. videlet nō esse punctum vbiq̄ per comparationem ad punctum: et nō esse vnum punctum iuxta alium triplici via possumus ostēdere concedo ad tria cōueniētia. primo enī si hoc ēēt linea nō ēset quid cōtinuum. secundo aliquid ēset separabile a proprio susceptiuo. tertio ēset linea composita ex tactibus siue ex punctis. Primum autem sic ostēdit. Differentia est enim inter cōtinuum et cōtiguū: q̄a cōtinua sunt quorum vltima idem. cōtigua vero quorum vltima simul. nōq̄ enim due partes linee p̄tinuerentur nisi copularetur ad aliquem vnum communem terminū. si ergo poneretur plura puncta simul in linea. tūc ille partes linee inter quas essent illa plura puncta: nō copularetur ad aliquē vnum terminum communem. ergo nō essent cōtinue. q̄a vbiq̄ est cōtinuatio in linea nō est ibi dare plura puncta: sed vnum punctum. et q̄a tota linea ponitur cōtinua. in nulla parte linee cōtū est dare plura puncta simul nō autem est punctus vbiq̄ per comparationem ad punctum. Secūda via sic patet. nam semper super puncta potest fieri diuisio. Ideo vna pars linee potest diuidi ab alia parte: q̄a si vna pars et aliam est punctus medius super quo puncto diuisio facta separatur vna pars ab alia. si ergo essent plures puncti simul: et inter lineam et punctum ēset aliquis punctus. sicut est inter lineam et lineam. tūc facta diuisio super illo puncto medio separaretur punctus a linea. sicut separatur linea a linea: ita separaretur aliqd a proprio susceptiuo. videtur. n. linea ēē p̄p̄e susceptiuum quid puncti. he aut due rōnes sic se vñr habere. nā si quaelibet pbat q̄ nō sit dare punctum vbiq̄ per comparationem ad punctū: q̄a nō est dare plura puncta simul: p̄ma tñ rō magis improbat pluralitatem punctoꝝ simul in ipso cōtinuo: q̄a tūc ipsum p̄tinuū ēset discōtinuū. secūda autem magis improbat h̄ pluralitatem in p̄n vel in fine cōtinui: q̄ tūc a linea p̄tinua possit separari punctus: et cōtūctus aliqd tūc per se ex his absq̄ linea quod est proprium susceptiuum eius. Tertia via vñ ēē cōis vtriq̄. sump̄t. n. negādum est in cōtinuo plura puncta esse simul: q̄ tūc cōtinuū ēset ex punctis. linea. n. est ex his que cōtinuatur in ea. si plura puncta essent simul et cōtinuaretur in linea: cum hoc q̄ est impossibile punctū cōtinuari puncto: sequeretur h̄ cōueniēcia lineam cōstare ex punctis.

Ad p̄m

Opposita

ait rōnum q̄dā faciles sūt ad solvendum: q̄dam vō difficultates cōtinet. Cū gō of punctū vbiq̄ ēset: q̄ linea est vbiq̄ cōtinua: bñ arguitur q̄ respectu partium linee est punctus vbiq̄. Cum quaelibet pars linee cuilibet parti cōtinuetur: nō tñ pbat

punctū esse vbiq̄ respectu puncti: ut q̄ punctus sit iuxta punctum: q̄ hoc nō faceret ad linee cōtinuationem: sed ad diuisiōnationem. Si ergo hoc vellet p̄bare rō nō argueret p̄p̄o: sed oppo. Qd vō dicebat secūdo plura puncta ēē simul in linea: qd ostēdebat per lineam iteratam. dici d̄z: q̄ fm p̄m. 4. phisicōꝝ. Cum linea diuiditur vñus punctus sit duo puncta. In linea ergo cōtinua inter duas partes linee nō est nisi vñus punctus. sed intercidatur et partes p̄tinuetur: erunt ibi duo puncta. Qd si dicatur impossibile esse punctum diuidi in duo puncta: ppter quod responderi potest punctum per se nō posse diuidi: nec est p̄p̄e dictum q̄ punctus diuidatur in duo puncta: sed p̄ tanto verum est q̄ dicitur q̄ facta diuisione linee in duas partes: q̄ nō est dare lineam sine p̄p̄io cōtinuatio: et cōsequenti apparet ibi duo puncta per se. ergo sit diuisio partium linee. ex cōsequenti autē et quasi per accidens est generatio punctoꝝ: et q̄ illa diuisio sit super vno puncto. Ideo dictum est: q̄ vñus punctus sit duo puncta: et est quodā modo simile de generatione punctoꝝ ad diuisiōnem linee: quod est de generatione colorū ad diuisiōnem corporū. In medio enī corpore nō est color: sed i sup̄ficie. Si ergo diuidatur corpus: q̄ est ibi generatio sup̄ficierum ad generatiōem sup̄ficierum sequitur ibi generatio colorum. nō ergo arguebat ratio in linea cōtinua plura puncta esse simul: sed volebat sibi hanc difficultatem dissolui: quomodo ad diuisiōnem linee fiebat ibi generatio plurium punctoꝝ: et quomodo punctus diuidebatur in duo puncta: quod patet esse verum p̄ accidens. In quantum in puncto sit separatio partium linee ad quas sequitur pluralitas et generatio punctoꝝ. Qd tertio addēbatur q̄ linee constitute ex motu sp̄ciai supra planti commensurat se punctus. dicēdum falsum esse. Et q̄ dicebat q̄ sicut se vna cōmensurat panno et mobile spacio. sic punctus illi linee. dicēdum q̄ nō est simile. mobile enim quod cōmensurat se spacio est mobile per se: quod vero p̄ accidens mouetur: nō oportet q̄ se spacio commensuret. punctus. n. ille non mouetur p̄ se: sed spera p̄ se mouetur. p̄ accidens vō mouetur ille punctus: et alia que sunt in spera. motus enī nobis mouentur omnia que in nobis sunt. Ex hoc autem melius declaratur p̄positum in p̄ma qōne. Nā cū motus ille q̄ constituit in linea illa p̄ se respiciat speram: et p̄ accēs respiciat punctum p̄ se respiciat diuisibile: p̄ accidens quid i diuisibile. Si ergo est diuisibilis ille motus non est inconueniens: et q̄ p̄p̄m motum cōstituitur linea et non p̄mutatum esse linea cōstituit ex diuisibilibus: nō ē diuisibilis. Sed tamē decipimur in imaginatione: q̄ cum semp̄ spericum tangat plantum in puncto: credimus punctum se cōmensurare linee: sed hoc nō sequit. est. n. de tpe semp̄ instans et solū instans: et tñ instans se nō cōmensurat tpe. Et si vltimus diceretur q̄ si punctus ēset separatus per suum fluxum faceret lineā. ḡ ex indiuisibilibus p̄ se loquēdo linea cōstitueretur: cū fieret ex puncto moto p̄ se nō in alio. dici d̄z: q̄ si punctus per se existeret fm veritatem moueri non posset: quia nullum impartibile mouet. si autē competere ei motus hoc ēset fm quandā fantastica imaginationē: et sicut tali imaginatione moueret motus et fluxus ille fm imaginationē qd diuisibile ēset: linea ergo illa ēset qd imaginationē nō tñ p̄stinueret ex indiuisibilibus: ēz ex diuisibilibus: q̄ cōstitueret ex moueri et fluxu que quid diuisibile dicunt. nam h̄ fm veritatē puncto per se non possit cōpetere motus diuisibilis fm predictam imaginationē ei competere talis motus. et sicut ei competere motus diuisibilis sic cōstitueret diuisibile. ergo lineam imaginatam nō fm veritatē. Qd vō addebat. 4. mobile p̄us pertrāsīt spaciū equale sibi q̄ mai⁹ se intelligēdū ē illud de mobili p̄ se nō de mobili p̄ accēs cuiusmodi ē punctus: imo q̄ de ratiōe motus est q̄ nō sit ibi dare primum mutatuū esse: et etiam cū de rōne

Ad 1^m

T. c. 106
2. 107.

Ad 3^m

4. p̄b. 20

Ad 4^m

motus sit q^o ante omne mutatum esse precedat moveri. si
spericum per suum motum supra planum constitueret li-
neam: p^octo illi qui esset in principio motus siue in princi-
pio linee constitute per motum non esset assignare punctus
immediatum et contiguus: q^o si hoc fieri posset, tunc esset
in illo motu reperire primo mutatum esse: quod dictum e-
sse contra naturam motus: ulterius illud mutatum esse non
precederet aliquod moveri. Nam in primo p^octo illius li-
neae nec erat moveri: nec mutatum esse. Si ergo per huius-
modi motum acquireretur punctus immediatus illi p^octo
acquireretur mutatum esse quod non precederet moveri: im-
mo cum motus sit quoddam moveri: et acquirere mutatum
esse per motum, sic ipsum acquirere per moveri est dicere posse ac-
quirere punctum primo p^octo per motum sperare: q^o illud
mutatum esse non precederet moveri: et per p^octum neq^{ue} mot^{us}
acquireretur per motum: q^o non precederet mot^{us}: quod est absur-
dum. Non ergo in linea illa sic constituta per motum sperare est
dare punctum immediatum primo p^octo, et per p^octum: nec aliquid p^octo
ex quo melius declaratur veritas prime q^onis, videlicet linea
illam non esse constitutam ex punctis: cum non sint in illa li-
nea puncta puncta simul: et et apparet veritas sc^odi q^oesti, vi-
delicet non esse ubique punctum p^oportionem ad punctum: cum non sit
punctus iuxta punctum. Et hoc etiam apparet ridiculosum
esse dictum id q^o dicitur lineam illam consistere ex punctis in po^o,
nam cum in omni motu omnia mutata esse sint in potentia excepto vl-
timo: sic nullus motus constituitur ex mutatis esse: sed semper
inter duo mutata esse est dare moveri medium: cum muta-
ta esse in potentia respiciant puncta illius linee in potentia, sic
moveri respicit linea sic illa mutata esse que sunt in poten-
tia: et tunc non constitunt motum: sic illa puncta constituntur sum-
tur, ut sunt in potentia non constitunt lineam.

¶ Monetur hec q^o. Textu com^o. 9.

Q^o. X.

Artio restat declarare vtrum corpus conti-
nuum sit divisibile infinitum: et vtrum
non: q^o q^oz infinitum p^o abstractione finiti ab ipso si-
nit et p^osumat. ut vult p^oba in p^ophy. Lii § coti-
nuum de quo loqui intendimus sit q^o p^osumat p^o
p^osumat abstractione p^oba finiti ab eo finiet et consumabit. non §
ibit illa divisio in infinitum. ¶ Si § cotinuum e^o divisibile in
infinitum: tunc essent in eo infinite p^otes q^otratiue: et infinite p^o
tes q^otratiue q^otratiue mimereddu: totum infinitum. p^otinuum
§ illud sic divisibile e^o infinito: non finitum.

Notandum

¶ corpus p^oti e^o divisibile i infinitum
p^oti intelligi dupl^oter: vel i eo q^o corp^o
nale: vel i eo q^o p^oti. si intelligat in eo q^o corpus nale sic non
vadit divisio in infinitum: imo est devenire ad aliquid quod §
q^o h^o non est ulterius divisibile: et si contingeret ipsum ulterius
dividi ex p^ortiare a na sua. Est. n. dare minimam carne et mi-
nimam aquam. ut sup^oius dicebat. si § loquimur de divisione
corporis cotinui: non in eo q^o corp^o nale: sed i eo q^o p^otinuum. sic
est distinguendum de p^otes: q^o p^otes ille in quas dividit totum vel
accipiuntur § eandem q^otratiue vel § eandem p^oportionem. si ac-
cipiuntur p^o m^o: sic divisio cotinui non vadit in infinitum a ta-
to. n. corpore q^otrum est totum uniuersum toties posset ac-
cipi q^otratiue vniu^o gram milij q^o ad vltimum p^osumere § si
nitref. et § hoc p^ocedit auctoritas allegata p^oba. v. q^oz si
nitum p^o abstractione p^osumari § finiri. Si aut loquamur secun-
do modo ut accipiatur partes non § eandem q^otratiue: sed § eandem
p^oportionem p^otinuum § q^o h^o divisibile est in infinitum
potest enim dividi cotinuum in duas medietates: et vna il-
larum medietatum in duas medietates: et sic in infinitum:
sic etiam potest dividi in tres tertias vel in quatuor quar-
tas: et vna illarum tertiarum in alias tres tertias: vel vna
illarum quartarum in quatuor alias quartas. et sic in infi-
nitum: et ut sit ad vnum dicere qualitercunq^{ue} et quomodo-
cunq^{ue} accipiantur p^otes § eandem p^oportionem vadit omni-

no in infinitum: q^o totum ex hoc § q^o divisibile in partes indi-
uisibiles dividi non potest. hoc ergo est fundamentum q^oesti
ti ut ostendamus lineam: vel quod § aliud cotinuum n^oq^{ue}
posse dividi nisi in partes divisibiles: q^o h^o osteso non h^oz du-
bium q^o d^o § si totum dividit in partes divisibiles: et p^ore
divisa in partes divisibiles. si nunq^{ue} devenit ad indivisibi-
lia: in infinitum ibit divisio. hoc aut § sic declaratur. si. n.
linea debet dividi dividit super aliquo puncto. Nam sicut
punctus e^o p^otinuatus linee, sic est id super quo fit divisio li-
neae, bene dictum est: et in lectione habetur: q^o punctus est co-
positio et divisio, opposita enim nata sunt fieri circa idem.
sicut ergo in puncto fit cotinuat^o: sic in eo et super eo fit di-
visio: sed si linea dividatur super puncto: vel hoc erit sup^o p^o
cto q^o eam terminat ut super eo q^o est in capite vel in fine li-
neae: vel super puncto quod eam cotinuat quod est infra li-
neam et i linea: super puncto aut q^o est in capite vel i fine linee
non pot^{est} dividi linea, nam cum extra illud punctum nihil sit de linea
et per talem divisionem nihil absunderet de linea: rursus:
q^o per divisionem sepa^o p^o a p^ote: non pot^{est} fieri divisio nisi in
puncto: quod cotinuat partem p^oti: et q^o p^octum in p^oncipio vel
in fine linee nullus est cotinuat^o: sed solus est terminatu-
um: sup^o eo divisio fieri non poterit. fiet ergo in alio p^octo:
sed iuxta illum punctum q^o est i p^one vel in capite non est aliud
punctum cotinuum nec cotinuum: q^o punctus non est iuxta p^o
ctum. ut ostensum est: sed semper iter duo puncta cadit linea
media: in quocunq^{ue} alio p^octo fiat divisio: inter punctum
illum in quo fit divisio et punctum quod est in p^one vel in fi-
ne linee cadit linea media: p^opter q^o a linea non pot^{est} abscin-
di nisi linea: et q^o linea e^o q^o cotinuum et divisibile: a divisibili
non abscondit nisi p^o divisibilis: imo q^o dem est de tota linea
dicebat etiam de eius parte. nam et pars illa sic dividit q^o non
dividit in puncto quod est in p^one vel in fine eius: sed i quo-
cunq^{ue} alio p^octo dividit q^o non est punctum p^otinuum puncto.
tunc inter illum punctum in quo fit divisio: et punctum quod
est in p^one vel in fine cadit linea media. ergo illa linea divi-
sa dividitur in lineas et pari rone alia linea in lineas: et sic
in infinitum. Immo eo ipso q^o in puncto existit in p^one et in fi-
ne linee non potest fieri divisio: sic in alio p^octo: q^o inter il-
lum punctum et punctum: quod est in principio vel in fine ca-
dit linea media: et i quolibet linea sunt i finita puncta. Ideo
ista pars linee est divisibilis in infinitum: sicut et tota linea:
nisi quia ergo per divisionem pot^{est} p^osumi linea. tunc q^o semper divi-
ditur in lineas et in partes divisibiles. tum q^o ita est infinitum
divisibilis pars linee. sicut tota linea. Et quod dem e^o
de linea respectu puncti: intelligendum est de superficie, et
spectu linee: et de corpore respectu superficie quodlibet ergo
cotinuum est divisibile in infinitum.

Opposita

atq^{ue} his non est difficile solvere. Nam cum d^o
ut dictum est. intelligendum est de abstractione finiti § eandem
quantitatem § q^o non vadit divisio in infinitum. nos at de
tali divisioe non loquimur. ¶ Q^o at addebatur § si p^otinuum
e^o divisibile in infinitum e^o in eo infinite p^otes: et ita esset
in infinitum. dom illas p^otes non esse in actu: sed potentia: non §
arguis cotinuum esse infinitum simpl^o: sed esse infinitum
potestate et divisione: quod concedimus.

¶ Monet hec q^o. Textu com^o. 9.

Q^o. XI.

Artio restat declarare dato q^o conti-
nuum sit posse dividi in infi-
nitum. vtrum tale posse possit poni in esse: et vides q^o
sic: q^o possibili posito in esse nullum sequi ipso
sibile. ut p^obat p^oba. p^oporum. si § est posse p^oti-
nium in infinitum dicitur: et ponatur actu § cum non accidit sedue-
nienso. ¶ Amplius qua rone p^oba dicitur § vnu signu pari
ratione p^oba dicitur § § q^o quod § signum: sed si ponatur divisus
actu § vnu signu non sequitur incomueniens: § si si po-

Linea ut
q^oz ali-
ud conti-
nuum nun-
q^{ue} pot^{est} di-
vidi nisi
i p^otes di-
uisibiles

Ad p^o

Ad 2°

p^o

2°

2°
T. c. 38.
al. fin^o

2°

Non du-
pli posse
intelligi
corp^o co-
tinuum e^o
divisibi-
le in infi-
nitum.

p^oba. 38.

natur f3 quodl3 signū actu diuifum non fequitur incōue-
nienē. Amplius fi aliqua caufa eſt. quare non pōt pon-
actu diuifum in infinitum hoc eſt qd non contingit infini-
ta pertransire ſed infinita eſſe pertransita eſt inconueniens
in tempore finito. In tempore autem infinito infinita per-
transire non eſt inconueniens: immo eſt neceſſarium.
Non enim poſſet mobile eſſe ita tardum qd ſi moueretur
per infinitum tempus quin tranſiret in infinitum ſpaciū.
Nam quātūmcūqz mobile moueretur in hora vel in die
vel in anno. vtpote ſi per tota3 diem non iret niſi per vni
palmum: vel etiam per mille annos non iret plus in tēpo-
re infinito ſunt infiniti dies infiniti anni infinita millia an-
norum. tranſiret ergo in infinito tpe infinitos palmos: ita
infinitum ſpaciū. per ſe ergo eſt qd per tempus infinitū
pertranſeuntur infinita: ſed in hi3 que ſunt per ſe opoz-
tet loqui de vno vt loquimur de alio. ſicut ergo eſt infini-
tum id quod ponitur pertranſitum ita ſufficit ponere infi-
nitum tempus in quo pertranſeatur. Continuum autem
nō poſitū in infinitum extensione ſed diuifione. Cū g qdlibz
tempus ſit diuifione infinitū in quolibet tempore poterit
pertranſiri tota diuifio continui.

Notandum

aut de hoc apud quosdā opinionēs
eſſe. qdam. n. dixerunt qd nō qdlibz
poſſe d3 poni in eſſe ſive in actu. eſt. n. aliqd poſſe qd ſi pone-
retur in eſſe ſequeretur inde ipſe: et huiusmodi poſſe vt di-
cūt eſt iſtud. videlz qd cōtinuū eſt diuifibile in infinitū. ſi. n.
poneret in eſſe ſequeret inde inconueniens. ¶ Sed hoc di-
cere eſt negare id quod eſt quaſi per ſe notum. i. qd poſſibi-
li poſito in eſſe nō ſequit impoſſe. illud. n. ſequit ad aliquid
qd aliquo modo claudat in ipſo. ſi ergo ad poſſe ſequeretur
impoſſe in ipſo poſſibili clauderet et contineret impoſſibili-
tas: quod eſt inconueniens. Ideo intendendum eſt aliter
¶ Sciendū ergo qd potentia ſemper ſumit reſpectu act⁹.
vt vult pbus. 3. metaphy. ſi g de rōne potētie eſt qd ſit in or-
dine ad actum. ſicut fruſtra eſt illud quod nō cōſequit ſi-
nem: et id ad qd ordinat: ita fruſtra eſt potentia que nō eſt
reducibilis ad actum. Sed cū magna diligentia attendē-
dū eſt que potentia ad que actū ordinat: p. n. nos nega-
re poſſe poſſe poni in eſſe: qd decipimur per fallaciam acci-
dentis. nō. n. comparamus potentia ad actū ad que ordi-
nat: ſed ad eū ad que nō ordinatur: et qd accidit potētie et ex-
tranēu eſt ab ipſa cōpata ad talē actum. ſi ponat in eſſe re-
ſpectu illius actus: ſequat inde impoſſe non mirabit vtr
intelligens. ¶ It aut facit ad propoſitū dicamus qd duplex
eſt actus. in fieri. et in facto eſſe: poſſibilitati autē diuidi in
infinitū accidit: et extraneum eſt ab ea comparari ad actū
in facto eſſe: per ſe aut eſt talis potētie comparari ad actū
in fieri. ¶ 3o pba 3o phy. loquēs de infinito ait: qd infinitum
non opz accipe. ſicut aliqd exiſtens in actu et in facto eē vt
hoiēm: aut hō: ſed eſſe infinitū eſt. ſicut dies et agō: quib⁹
eſſe nō eſt vt ſubā quedā facta: ſed ſemp in eo quod aliqd
fit. ſi ergo de rōne infiniti eſt eſſe in fieri et nō in facto eē: po-
tētia reſpectu infiniti pōt poni in actu: qd alr eſſet fruſtra il-
la potentia: ſed d3 poni in actu in fieri: nō in facto eſſe: et ſi
ſic ponatur in actu poſſibilitas diuifionis cōtinui vt qd po-
natur nō in diuifio eſſet ſed in ſemper diuidi in nullū ſequit
incōueniē: poſſe eſt ergo cōtinuū diuidi in infinitū et ſi nō
diuidat. tñ ſi diuideret in infinitū fm actū in fieri ex parte
cōtinui nulluz oziret impoſſibile. ¶ Ex hoc aut ſoluitur
oēs rōnes democriti. oēs aut rōnes ille pcedebant ac ſi di-
uiſio continui reſpiceret actum in facto eſſe. Nam rōnes p-
me ſumpte ex parte ſigni diuiſui: qd poterat diuidi ſecun-
dum quodcūqz ſignū diuiſui: ſupponēbat qd ponereſ
ſic in actu diuiſui: et hoc poſito arguebat reliquū diuiſio-
nis eſſe corpora in diuiſibilia: non magnitudines diuiſibiles:
non ſuperficies: non aliquid aliud. ſic etiam rōnes ſumpte

ex parte ſigni cōtinuatiui ex hac ſuppoſitiōe procedebat.
nam qd nō videbatur democrito cōueniens eſſe cōtinuū
poſſe diuidi f3 quodl3 ſignū cōtinuatiui: niſi talis diuiſio
poſſet compleri et terminari: poſſet pōi in facto eſſe. ideo
arguebat qd ſi eſſet hoc poſſibile fieri: poſſet ergo cōpus eē
actu diuiſum fm qd cūqz ſignū cōtinuatiui: qua diuiſio-
ne facta reſolueret corpus in ſcōtinua: ſive quod idē eſt in
icōporea: ppter quod volebat Democritus hñe eē aliqua
cōtinuatiua in corporebus que non erant diſiua: ppter
quod completa diuiſione fm quodlibet ſignū diuiſui
remanentibus ſignis cōtinuatiuis remanebant corpora
cōtinua indiuiſa. ¶ Poſſet autem dici contra rationes
democriti: et cōtra id quod opz ſupponere in rationib⁹ eius
id quod ait pba: qd idē eſt cōpoſitio et diuiſio. idē eſt
ſignū cōtinuatiuum et diuiſiū: in hoc tamē pbus nō
multū inſiſtit: qd vera ſolō rōnum eius eſt oſtendere diui-
ſionem continui nō reſpicere actū in facto eſſe vt ipſe ſup-
ponebat: ſed in fieri. oſtendere autē diuiſionem cōtinui re-
ſpicere actum in fieri et in diuidi: nō indiuiſo eſſet eſt oſten-
dere ipſum didi in infinito. Cū ergo pbus in littera oſten-
dat punctum nō eſſe vbiqz: qd non eſt punctus iuxta pun-
ctum: nec ſunt plures puncti ſimul: et conſequenter nec eſt
diuiſibilis linea in puncto contiguo ali3 puncto: ſed in
pūcto medio inter duas lineas ſemper linea diuidetur in li-
neas: et diuiſibile ſemper diuidetur in partes diuiſibiles: ab-
ergo diuiſio continui in infinitum: et talis poſſibilitas re-
ſpiciet actum in fieri: non in facto eſſe. latet ergo democri-
paralogiſmus arguens de diuiſione continui ac ſi reſpici-
ret actū in facto eſſe: quo ſublato et oſſe qd reſpiciet actū
in fieri: rōnes eius non concludunt.

Oppoſita

aut hi3 ſunt ſolubilia. Nam cum argu-
tur qd poſſibili poſito in eſſe nō ſequit
inconueniens. verum eſt ſi ponat eſſe actū fm qd poſſi-
bile. habitu eſt aut h3 poſſibilitatem nō ordinari ad actū
in facto eſſe: ſed in fieri. ¶ Qd aut addēbat ſectido qd qua-
rōne pōt diuidi fm vni ſignū pari ratione et fm omne. di-
ci poſſet qd nō eſt ſimile: qd diuiſio fm omne ſignū: cum
italia ſigna ſint infinita: et infinitum nō ſit vt res facta ſed
vt in fieri: de neceſſitate reſpiciet actum in fieri non in facto
eſſe: ſed quodlibet ſignū in ſe ſinitum eſt: ppter quod
non repugnat talem diuiſionem reſpicere actum in facto
eſſe. poſſet ergo eſſe actū diuiſum fm quodlibet ſignū
in ſe nō ſectiduz omnia ſigna ſimul. ¶ Sed forte per hoc
non quieſcit intellectus. Sed dicet poſitionem illam oīa
ſigna ſimul reſpicere. quā ratione ergo poſſet poni actū di-
uiſum in vno ſigno: pari ratione etiam in alio et i quolibz.
¶ Ideo notādū qd vt communiter ponitur cōtra rōem
ſucceſſiuorum eſt ſimultas. de ratiōe enim motus eſt par-
tes eius nō eſſe ſimul. quicquid ergo reſpiciet actū in fieri
quātūmcūqz potētia reſpiciat totum actum: actus tamen
ille non poſſet poni ſimul: et ea que ſucceſſiue reſpiciuntur
ſimul eſſe non poſſunt. nam ſi poneretur materia nuda in
potentia ad omnes formas: et qd non magis reſpiceret vnā
formam q3 aliam: tamē qd ordinem habet ad omnes for-
mas: ſed ſeparatis poſſet poni ſub qualibet forma: nō tamē
poſſet poni ſimul ſub omni forma: oſtenſo ergo poſſibili-
tate diuiſionis continui reſpicere actū in fieri: qd de rōne ta-
lis actus eſt qd nō ſit ſimul: quātūmcūqz ponatur poſſe eſſe
actu diuiſum fm qdlibet ſignū ſeparatim fm omnia ſigna
ſimul nō poſſet eſſe diuiſum. ¶ Aduertendum autē hāc
eſſe differentiam inter hunc actum ſucceſſiui et alios ſuc-
ceſſiuos: ga licet de rōne cuiuslibet actus ſucceſſiui ſit non
habere partes ſimul: tamen ſi ille actus ſit ſinitus p. oēs
partes eius eſſe acceptas. Diuiſio autē cōtinui rōne ſucceſ-
ſionis nō pōt ſil fieri rōe iſinitatis quā implicat nunq3 pōt
terminari illa diuiſio: immo qd formale i tali diuiſioe eſt

I. c. 9.

Ad p.

Ad 2.

Dubius

p.

p.

p. rñone

p. pba
I. c. 17

al. pari

I. c. 38.

Solo rō
nū oem.

Ad 4^m

finitas: cum non sit ibi infinitas propter successionem: sed successio propter infinitatem. Cum de ratione infiniti sit non pertransiri nunquam erit completa illa diuisio. **¶** Quid autem addebat de infinitate diuisionis temporis, dicendum illam rationem implicare difficultatem. nam velox equus nunquam iungeret fornicam si essent in motu mutata esse in actu. ut si equus moueretur per medietates palmi: ibi susteret: et postea per medietates medietatis: ibi susteret: quod contra est diuisibile in infinitum: nunquam per motum suum compleret totum palmum: sic quod quando diuidit continuu: quod quilibet pars habet esse per se et separatam: et sunt ibi diuisa esse in actu: ideo nunquam completur diuisio eius: non est ergo simile quod inducitur pro simili: quod quilibet tempus est diuisibile in infinitum: sed partes eius sunt in potentia. tunc ergo esset simile si figerentur in tempore partes infinitae in actu: et tunc bene possent in illis infinitis partibus temporis abscondi infinite partes a continuo. Sed quod primum est impossibile: et deficit ergo arguere: quod accipiebat infinitatem temporis in potentia: et volebat arguere infinitam diuisionem continui in partes in actu.

T. c. iii.

¶ **Terminatis** autem his primo et secundo declaranda sunt tria. primo enim declarandum est. utrum aliquid possit generari ex non ente simpliciter siue ex non ente vniuersaliter. secundo dato quod non declarandum erit. utrum possit aliquid corrumpi in non ente simpliciter. tertio: quod ens in potentia videtur esse simpliciter non ens per comparisonem ad actum: declarabitur. utrum tale ens possit habere esse separatam ab omni actu.

¶ Mouetur hec questio. Textu comm. 11. Q. XII.

6^m

¶ **Arca** primum sic proceditur. videtur quod ex non ente simpliciter possit aliquid generari. Cum enim generatur leo quodammodo forma eius erat in materia ante generationem leonis: vel non: non potest dici formam leonis fuisse in materia ante generationem ipsius: quod si erat ibi: vel hoc erat forma esse vel forma essentiam. forma esse non: quod cum generatione terminet ad esse: et genitum acquirat esse per generationem: si fuisset esse leonis in materia ante sui generationem: habuisset leo esse antequam esset genitus. si autem erat ibi forma forma essentiam: cum essentia immediate respiciat esse. si esset ibi forma leonis forma essentiam: esset ibi forma esse: esset ergo leo genitus a se sua generatione: quod est inconueniens. **¶** Amplius minus de entitate habet materia quam forma. Cum semper actus sit potior potentia. Sed agens naturale potest in productione forme. Cum tamen forma non sit facta de aliquo. multo magis poterit in productione materiæ: non obstante quod materia forma quod habet non sit ex alia. Cum in materia non adeo referretur ratio entitatis ut in forma.

2^m

¶ **Notandum** est modum Aristotelis fuisse determinatum de mouentibus et de ordine mouentium. sic ergo motus aliqui sunt potiores aliqui posterioriores: aliqui videntur aliqui quasi perfectiores. Ita posuit mouentia prima ut vniuersalia posse in motus videri et primos. mouentia vero secunda. et quod particularia posse in motus secundarios. et quod particulares. Inter motus autem motus ad vbi sunt quasi motus primi: et videntur vniuersales sunt: quod competunt omnibus corporibus physicis. nullum enim corpus de consideratione naturalis quod non sit mobile. 3° probatur. 7. physicorum. quod omne corpus mobile et omne mobile corpus. utrum autem sit corpus aliquod dare immobile non est per se in inquisitionis. Rursus motus ad vbi est motus primus: quod est ratio et causa omnium aliorum motuum. posuerunt ergo peripatetici mouentia prima et vbi mouere solum forma motu ad vbi. vltimus vero: quod inter ipsos motus ad vbi sunt aliqui potiores aliqui posterioriores: non posuerunt dicta mouentia

mouere immediate forma quolibet motum ad vbi: sed solum mouere forma illum motu ad vbi forma quod mouentur supercelestia corpora: quod ille motus est vltior et primus. utrum autem sit verum: quod mouentia vbi alio motu moueri non possunt nisi motu quo mouentur supercelestia corpora: et utrum inter illos motores sit motor alius: in quo tota resideat auctoritas et potestas ut possit sine secundis causis quolibet motum tam ad vbi quam ad formam efficere non est per se speculatio: sed si vita comes et facultas aderit: frangemus hanc cathenam: ostendentes in primo principio plenam residere potentiam: et non indigere secundis causis ad productionem alicuius effectus. Ad primum tamen in tunc dictum sit quod quod sit de possibilitate forma ordinem quem videmus: nunquam producat aliquod generabile nisi ad generationem eius concurrat actio alicuius corporis et alicuius rei materialis: propter quod forma ordinem qui innotescit nobis ex sensibus loquendo de motu: ad formam vera est illa propositio. Comm. in. 7. quod nullum immateriale male transmutat. Cuius forma forma ordinem quem videmus ad generationem cuiuslibet generabilis concurrat actio alicuius corporis et agentis particularis. ostendere possumus triplici via quod ex non ente simpliciter et vniuersaliter non potest aliquid generari: non solum materialiter. ut quod ipsum nihil sit materia alicuius: sed quod nec ordinabiliter: ut quod post ipsum nihil fiat aliquid: sed de via quas dicemus non ostendunt istud esse impossibile simpliciter: quod generationes que innotescunt nobis ex sensibus ad quas concurrat actio secundorum agentium: quod non spectat ad naturale secundum quod habet alias generationes ponere: quod nos de naturalibus intendimus sermone facere: sufficit modo quod dictum est: tales generationes improbare. prima autem via sumitur ex ordine agentium. secunda vero ex ipso motu per quem agentia particularia transmutant et agunt. tertia quod accipit ex ipso modo agendi secundorum agentium. **¶** Prima via sic patet. Nam quanto agens est superior. tanto pauciora presupponit: et quanto inferior. plura. hec autem agentia se habent per ordinem. ars. natura. et prima causa. ars. enim est inferior natura: et imitatur naturam in quibus potest: sicut ars imitatur naturam: sic natura imitatur diuinum ordinem et diuinam dispositionem. unde Comm. 12. metaphysicorum. super illo capitulo. Manifestum quod nullo modo indigentia sunt forme: vel quod sint ydee. vult quod calores et alia que in istis inferioribus generantur habent mensuras proprias ex quantitatibus motuum stellarum: et ex dispositionibus illarum adinuicem in propinquitate et remotione: et subdit quod ista mensura provenit ab arte diuina et intellectuali. ars ergo secundum ordinem agentium plura presupponit quam natura: et natura plura quam primum principium. Et ideo videmus artem presupponere materiam et formam substantialem. non potest enim ars nisi in transmutatione accidentalis forme. 3° deo dicitur Comm. 2. secundum physicorum: quod omnes forme artificiales sunt accidentia. natura vero presupponit materiam non formam. possunt enim actione nature ipse forme substantiales cedere in potentiam materię: quod si diceretur naturam nihil presupponere: neque materiam: neque formam in sui actione: non esset aliud dicere quam naturam esse agens primum. loquendo ergo de generatione naturali ad quam pertinet actio nature: semper talis generatio non est ex non ente vniuersaliter: sed ex presuppositione materie. Cum natura non sit agens primum: sed agit aliquo presupposito. **¶** Secunda via sumitur ex ipso motu forma quem sit transmutatio naturalis. Cum enim natura non agat nisi per motum et transmutationem: et cum motus sit id quod operatur presupponere naturalem primum. ut innotuit primo physicorum: quod motus semper requirit mobile: cum sit actus mobilis: nunquam natura potest agere nullo presupposito: cum agat per transmutationem et motum: sed semper requirit materiam et subiectum in que suscipiat motum ille. **¶** Tertia via sumitur ex modo agendi. Nam cum

Com. 3^a

6^a via

Com. 18
T. c. 18.

Com. 7.

2^a via

3^a via

al. 7. q.

T. c. 2. d.

agens naturale non fit sua virtus: sed virtus eius fit: sicut aliquid super additum essentie huiusmodi agens per suas substantiales formas non immediate attingit passum: sed forma substantialis eius attingit ipsum me^m virtute: et me^m aliqua forma accidentali. sicut ignis non attingit calefactibile in me^m per formam substantialem eius: sed forma substantialis ignis attingit huiusmodi passum me^m calore: cum non sit in igne aliqua virtus activa nisi calor. vt vult Commenta. 7. metaphys. et qz sicut agens attingit passum sic sibi ipsum assimilatur. sicut agens naturale immediate attingit passum fm formam accidentales qz fm substantiales: per prius assimilatur sibi ipsum in accidentalibus qz in substantialibus: et qz accidentia sine subiecto esse non possunt. Ideo agens naturale in omni sua actione presupponit matiam et subiectum. nulla ergo factio naturalis erit ex non ente vltius: omnis talis factio fiat aliquo presupposito.

Com. 23
7. 31. 7.
12. m. 18.

Ad p^m

Opposita

aut his non est difficile soluere. Nam cum arguitur forma fit ex nihilo: quia nihil forma erit in materia ante factionem eius: procedit ratio ex falsa imaginatione. non enim imaginari debemus quod fiat forma nec materia: sed fit compositum per se loquendo: qui enim sustinere vellet formam per se fieri: oportet eum dicere formam esse ex nihilo: tamen ut aliquo modo intellectus quiet fiat: sufficit presupponere materiam: de cuius potentia educitur forma: ad hoc quod non fiat vniuersaliter ex nihilo: sed de hoc alibi diffusius differemus. **Q^o** autem vltius addebatur: quod potest agens naturale in productionem materie: cum possit in productionem forme: quia forma plus habet de entitate quam materia: dicitur non esse per maiorem vel minorem entitatem quod agens naturale potest in productionem forme: non autem materiam: sed quod de ratione eius est agere aliquo presupposito quod sit susceptivum transmutationis et motus: et in educatione forme de potentia materiae presupponit aliquid ut materia. In productione vero materiae non potest aliquid presupponi. ideo repugnat agenti naturali agere sine presuppositione materiae: non autem repugnat ei de potentia educere formam. Ad formam arguebat dicitur potest quod forma quod spectat ad propositum plus est producere materiam quam educere formam de potentia eius. Cum vni excedat virtutem nature: aliud vero non.

Ad 2^m

¶ Mouet hec qd. Textu com. 11.

Q^o. XIII.

p^m

Secundo

dato generatione non posse fieri nisi ex vi non ente siue ex nihilo. Restat declarare verum aliquid possit corrumpi in nihil: et vbi quod agens possit redigere in nihil. omne agens vel est agens primum vel secundum. Agens autem primum ut probabitur potest aliquid in nihil redigere. dictum est enim quod est ordo subtorum secundum ordinem agentium: et e converso. quanto. n. agens est minus primum tanto in agendo plura presupponit. agens ergo oio primum agit nullo presupposito. potest ergo aliquid ex nihilo produci: sed quod potest aliquid ex nihilo producere: potest ipsum in nihilum redigere. qz agens primum potest aliquid conuere in pure nihil. **¶** Amplius hoc potest agens secundum: quod redigere aliquid in nihil non est efficere sed deficere: quanto agentia sunt magis defectiua tanto magis hoc poterunt: agentia ergo secundum in quibus reperitur aliquid defectus poterunt: quod dictum est. **¶** Amplius non est simile in faciendo aliquid ex nihilo et in reducendo aliquid in nihil: quia cum sit aliquid ex nihilo habet factio non presupponit aliquod subiectum: sed potest aliquid corrumpi in nihil: et tunc illa actio presupponit aliquod susceptivum. si. n. omnis forma et omnis actus qui est in materia redigetur in potentiam materie. semper illa factio presupponeret materiam tanquam subiectum: tamen si factio non redigetur aliquid in nihil: quia materia non posset existere sine omni actu. si ergo tota causa. quare agentia naturalia non possunt aliquid facere ex nihilo: et quod presupponit materiam et subiectum: poterit aliquid redigere in nihil. Cum ostensum sit hoc fieri posse presuppo-

nendo materiam. **¶** Amplius agens naturale: id presupponat materiam non presupponit formam: quia si presupponeret materiam et formam naturaliter nulla esset generatio et corruptio. Id ergo agens naturale potentia tollendi formas: sed quod potest tollere formas potest et materiam tollere. Cum materia absque forma naturaliter esse non possit: sed si tolleretur materiam et formam redigetur aliquid in pure nihil. talis ergo redactio non est impossibilis.

Notandum

ergo quod ut agebat in arguendo ordo subiectorum est secundum ordinem agentium. et agentis primum est agere nullo presupposito. si. n. agens primum in sua actione aliquid presupponeret: cum causalitas agentis se non extendat ad id quod presupponit: et aliquid in effectu ad quod se non extendere causalitas agentis primum: quod de ratione agentis primum est esse vlem tam oium. Cum semper primum sit causa totius. ut probabitur. 2° metaphys. dicere primum agens agere aliquo presupposito: et esse aliquid in effectu: ad quod se non extendat causalitas agentis primum: est dicere primum non esse primum. pcederet ergo probatur. ex quo potest primum tam totius entis: quod actio eius secundum quod habet nihil presupponit: et tunc non cederet quod ex nihilo posset aliquid facere vel quod posset aliquid redigere in nihil: sed diceret quod idem manens idem semper facit idem. Ideo ab agente primum non potest immediate aliquid notum pcedere. Si ergo aliquid nouum pcedit ab eo hoc erit mediantebus secundis: quibus potest contingere novitas et transmutatio. si ergo non requireret actio secundorum agentis ad novitatem effectus: diceret probatur: quod posset aliquid de nouo ex nihilo produci vel in nihilum redigi. Cum actio primum agentis sit totius entis causa: et nihil presupponat: sed quia ad oem talem novitatem concurret actio secundorum agentium: quia talis causalitas est agere aliquo presupposito. ideo ex nihilo fieri potest: propter quod conclusit dictus probatur simpliciter esse impossibile ex nihilo aliquid fieri vel in nihilum redigi: ex quo est impossibile secundis agentibus: quia talia absque motu et transmutatione fieri non possunt. Quia autem actio primum agentis se parari possit ab actione agentium secundorum non patet probatur. cum loquamur de naturalibus: et talia non immutentur nobis per sensum siue per sensibilia: a quibus non abstrahit naturalis. Id philosophus non potest aliquid produci ex nihilo et non potest posse procedere nouum a agente absque actione secundarum causarum non peccauit: immo tenebat non ponere quia erat preter primum naturalis probatur. In qua sic ponit tamen: primum motus et transmutatio. qz habet probatur. transmutationem et motum producant in esse. talia non debent ponere philosophus naturalis. Sed id non peccauit probatur in non potest predicta: peccauit tamen in nequendo ea. Nam si non spectat ad qualis sciam ponere qualis vitat: spectat tamen ad oem scientiam non ponere aliquam falsitatem: propter quod si naturalis probatur non debet ponere deum posse de nouo aliquid ex nihilo producere vel in nihilum redigere: quod hoc erat preter naturalis philosophie principia: tamen non debuit hoc negare. qz cum de naturalibus differamus: non est nobis ponendum posse fieri aliquid ex nihilo vel in nihilum redigi: cum si fieri non valeat per transmutationem et motum: et ad hoc se non extendat causalitas naturalium principiorum. verum quod quia agentia secundum et naturales cause non possunt aliquid ex nihilo produci aperiebat questio antecessor: reliquum est ut quomodo dicte cause non possunt aliquid in nihil redigere presens questio manifestat: quod triplici via venari possumus. **¶** Prima sumit ex parte forme. secundum da ex parte materiae tertia ex parte motus. **¶** Prima via sic patet. Nam licet tempore sint simul remotio vnius forme et introductio alterius: ex parte tamen agentis prius est introducere formam propositam quam remouere oppositam. non enim remouet nisi introducendo. de ratione enim agentis est assimilare sibi passum ut de ratione calefactiui est calefacere: de intentione enim calefactiui est inducere calorem. verum quia cum calore non stat frigiditas inducendo calorem re-

4^m

I. c. 4

28. 55.

p^a via

motus frigiditatem. Quia ergo non sit posterius absque po-
ri: nec sit quod ex consequenti absque principali: nunquam
erit remotio unius forme sine introductione alterius. Non
ergo erit corruptio sine generatione. Et quia agens natura-
le semper in sui actione supponit subiectum si possit aliquid
semper redigere in nihil: hoc solum contingeret in quantum
posset expoliare materiam ab omni forma. ut in arguendo
tangebatur: que sic expoliata cederet in nihil: quia non posset
subsistere: cum sit ostensum naturale agens non posse ex-
poliare materiam una forma: nisi eam induat aliam quia quod semel
est aliquid non nihil esse potest. **Secunda** via ad ostendendum hoc
idem sumitur ex parte materiae: materia enim ovis pura absque omni forma
non potest esse subiecta motui et transmutationi. ut vult Com-
men. 8. per philosophum. si ergo poneret materiam habere per se esse: actio
naturalium causarum: quare est agere per transmutationem et mo-
tus non se excederet ad eam. Cum ergo per actionem naturalium principiorum
transmutabile non possit fieri intrasmutabile: quia tunc illa prius
ageret ultra suam speciem: fieri non potest ut per actionem secundorum
agentium et naturalium causa: absolute materia ab omni forma et effugi-
at transmutationes et motus: quia ut tactus est non potest aliquid
in nihil redigi nisi per expoliationem. sequitur ergo idem quod prius.
Tercia via sumitur ex parte motus: motus enim semper respicit
speciem ex termino ad quem: non ex termino a quo. id vult philo-
sophus per philosophum. quia motus ex nigredine ad albedinem debet dici deni-
gratio: non dealbatio. si ergo agens naturale cum agat per motum et
transmutationem expelleret unam formam absque intro-
ductione alterius: motus ille per quem hoc efficeret: quod solu-
tus esset a forma non ad formam non esset in genere: cuius determi-
netur motus ad genus et ad speciem: non ut est a forma et a prin-
cipio a quo: sed ut est ad formam et ad terminum ad quem. ergo ab
agente naturali quod est quid determinatum in genere procederet
motus non determinatus ad aliquod genus: quod inconve-
niens. Impossibile est ergo quod sit motus a forma nisi sit ad
formam: et quod sit corruptio unius nisi sit generatio alterius. Nihil
ergo expoliabitur materia ultra ab omni forma: propter quod nunquam redigetur
aliquid in nihil: quod probare volebamus.

Monetur hec quod. Textu comen. 12.

Qd. XIII.

Eratio restat declarare utrum materia possit ubi
bere esse separati ab omni actu:
ut quod sic: quia prius potest esse absque posterius: et res
potest esse absque eo quod non est de ratione eius: sed est
essentiale sit materie esse in potentia. ut dicit Com-
men. in de substantia orbis. actus non erit de ratione materiae. po-
terit ergo esse materia separata ab omni actu. **Amplius** cetera for-
me comparate ad materiam habet quedam modum accitum: cum
materia sit sub ista forma modo sub illa. sicut subiectum modo est
sub hoc accidente modo sub illo. Cum ergo suba forma per philosophum. 7. metaph.
sit prior accidente cognitione diffinitio: et tunc poterit habere
esse separatum ab omni eo quod respectu eius videtur ha-
bere rationem accidentis: sed omnes forme videntur esse
habere respectu materie. ergo etc.

Et autem spectat ad veritatem quasi dicere possu-
mus materiam non posse habere esse separati ab
omni actu: sed separari possit ab hoc actu et ab illo. **Ad** hu-
ius autem evidenciam distinguendum est de actu et de separatione:
actus autem tripliciter distingui potest. videlicet. forma. esse. et agere.
forma. n. quod actus est: quod est actus et perfectio materiae: esse autem
habere rationem actus: quod est actus forme. agere autem habere rationem
actus quod sui nomine ostendit. hi autem tres actus sic se habent per or-
dinem: quia agere presupponit esse: et esse forma: agere enim
presupponit esse: quia res sicut se habet ad esse: ita se habet ad agere.
unum quodque. n. agens sic agit ut est in actu: esse autem presup-
ponit forma sicut actus id cuius est actus. esse autem presup-
ponit calor et esse calidum et calefacere. Calefacere. n. designat et
est actum quod est agere esse calidum qui est esse. Calor enim im-
portat actum quod est forma: et constat quod unumque per se loquen-
do calefacere presupponit calidum esse: esse vero calidum presuppo-
nit forma caloris. possunt autem hi actus sic nominari: quia for-
ma dicitur actus oino prius. agere vero est actus oino secun-
dus. esse vero est aliquo modo prius: aliquo modo secundus: quia
respectu forme est actus secundus. respectu agere est actus
prius. Inter hos vero actus habet repem conuersionem. nam si intellectum
inter nullos eorum est conuersionem: quia si intellectus non habet
actus agere infert esse: esse vero non infert agere. potest. n. intelli-
gi res esse absque eo quod intelligat agere. sic est si esse infert for-
mam. ut quia non possumus intelligere rem esse non intellecto eam
habere formam: possunt tamen intelligere materiam et formam rem: non intel-
lecto eius esse. sic est per intellectum separatum. ut inter nullos eorum
sit conuersionem: quia si intellectus non habet intellectum inter ali-
quod eorum reperitur conuersionem: Nam licet forte inter agere
et esse: nec forma intellectus: nec forma essentia sit conuersionem: quia
quia potest res esse absque eo quod agat: tamen inter esse et formam habet essen-
tia non inuenitur separatio. si. n. est habere formam et si habet formam
habet esse. habet autem bona causam cuius agere presupponat esse sicut
esse formam: quare non est conuersionem inter esse et agere sicut in-
ter formam et esse: sed hoc ostendere non est proprium speculationis.
Attendendum tamen maiorem conuersionem esse inter esse et for-
mam quod inter agere et esse. **Uiso** quot modis dicitur actus
et quod ordine et qua conuersionem habet ad invicem: restat videre
quot modis dicitur aliquid separari: hoc autem ut ad presens spe-
ctat contingit dupliciter: essentia: et intellectu. Cum ergo queris
utrum materia possit separari ab omni actu. ab actu omni
non potest a forma non potest separari: nec essentia: nec intelle-
ctus: ab actu tamen oino secundo ut ab agere separari potest et eri-
stentia et intellectu: ab actu quidem medio ut ab esse quod est
medium inter formas et agere separari potest medio modo. vs.
intellectus non essentia. Quia autem ab agere possit utroque
modo separari sic patet. Nos enim hic loquimur de agere
ut est actus transiens in aliquod exterius: non existens
ergo exteriori materia preparata. potest res esse absque
eo quod agat: quia non presente calefactibili potest esse res

2^a via

Co. 4.

3^a via
T. c. 4.
7. 48.

Ad 1^m

Ad 2^m

Ad 3^m

Ad 4^m

Opposita autem his non est difficile soluere. Nam cum
dicitur quod agens per se potest hoc efficere: quia potest
agere nullo presupposito. dicitur potest quod forma ea que nobis in-
notescunt sensui: non procedit aliquid nouum ab agente prius
si mediantibus agentibus secundis. sufficit ergo habere repugna-
re agentibus secundis ad hoc quod naturalis philosophia non debeat illud
ponere: cum illud naturaliter fieri non possit. utrum autem aliter fieri valeat
non est presentis speculationis. **Quod** autem addebatur secundo
quod agentia secunda habent poterat: quia redigere est deficere: et talia
agentia si quodammodo defectiva. ad omne quod si totus effectus forma
agentia si quodammodo defectiva. ad omne quod si totus effectus forma
sui totalitatem debet cessare esse: et redigi in nihil per defe-
ctus aliquos cause efficientis: hoc non erit nisi per causas
illam que sit causa totius entis: et quia hoc non competit agen-
tibus naturalibus. Ideo per defectum talium causarum non
potest aliquid in pure nihil redigi. **Quod** autem addebatur ter-
tio agens naturale posse redigere in nihil: quia potest habere effici-
tio agens naturale posse redigere in nihil: quia potest habere effici-
supponendo materiam in quam agat. dicitur potest quod sicut agens
naturale supponit materiam: ita supponit debitum modum agen-
di. sicut enim non potest agere nisi supponendo hoc subiectum:
ita non potest agere nisi modo et ordine quo est aptum nature
agere: et quia modus uniuersalium principiorum est nunquam
spoliare materiam ab una forma nisi induat eam aliam: nunquam
erit per actionem talium causarum expoliata materia ultra ab omni
forma: propter quod possit in nihilo redigi ut ratio arguebat.
Quod autem addebatur quarto: quia quod agens naturale po-
test tollere formam potest tollere materiam: propter quod potest tol-
lere hanc formam et illam: non tamen potest tollere omnem formam.
Cum non tollat unam formam nisi aliam introducat: et quia
non tollitur materia nisi tollatur omnis forma: propter quod nun-
quam tollatur nec redigetur in pure nihil.

1^m

2^m

T. c. 4.

Diff. de
actu et se-
paratoe

calida absq; eo q; calefaciat: & sic potest materia fm existētia separari a tali actu: q; que sunt separabilia existētia sunt separabilia in intellectu: ab actu vero qui ē esse existētia separari non pōt. nam licet esse non sit de ratione rei fm se acceptum sit p̄ter rationē quiditatis: est tamen de ratione eius vt existit & vt habet esse in effectu. In hoc enim conueniunt omnes cause in dando esse: quod ergo separatur ab oī esse separatur ab ordie cuiuslibet cause. si ergo posset materia existere sine omni esse: esset materia absq; eo q; esset effectus alicuius cause: quod est inconueniens: immo cum ipsum existere sit quoddam esse dicere materia existere sine esse: est dicere eam esse sine esse: qd est absurdū. ergo existētia: & vt materia est aliquid in effectu: non potest separari ab omni esse: intellectu autem separari pōt. Cum dē sit q; esse sit p̄ter qd itatis rationem ab actu vō qui est forma nec intellectu: nec existētia separari potest. Intellectu nō: q; cū sit de se potentia p̄ma: non poterit facere motū in intellectu nisi vt est actu coniuncta. Ideo primo physicoz dicit: q; mā nō intelligitur nisi per analogiam ad formam. Immo: q; qd est: est obm intellectus: & materia nō videt pertinere ad quiditatem nisi vt est coniuncta forme. Cum oēs partes diffinitionis & qd itatis sint quoddamō forme: non poterimus per intellectus percipere mā nisi vt est sub forma vel vt habet analogiam ad formam: q; aut existētia nō possit vltra separari a forma p̄: cum non possit vltra separari ab esse: & esse absq; forma esse non possit. vtrum aut hoc miraculo fieri posset nō est p̄tius speculationis. pōt ergo materia & existētia & in intellectu separari ab omni agere siue ab omni actu transiente in aliquid extra: ab omni autem esse separari potest intellectu: & nō existētia: & separari possit ab hoc esse vel ab illo: ab omni aut forma nec separari potest intellectu: nec existētia: & separari possit ab hac forma vel ab illa: & appello non separari a forma intellectu: q; nō nisi per analogiam ad formam potest intelligi.

L.c. 66.

Ad p̄

Opposita

aut hīs nō est difficile soluere. Nam cū dicitur actu non ē de rōne materie p̄ se. Dicendū est q; actus qui est esse: & nō sit de ratione māe fm se: est tñ de rōne eius vt existit: & vt est aliquid in effectu: act' vero qui est forma non solū est de ratione eius vt existit: sed ē vt est aliquid ab intellectu apprehensum: & hoc sufficit ad hoc q; nec existētia: nec intellectu possit materia separari ab omni actu. Qd vō vltius addēbat ceteras formas habere motum accidentalem respectu materie. dicit pōt: q; & per comparationē ad mā fm se ceteras forme videant habere quēdam motū accidentalem: tñ per comparationē ad mā vt existit: & vt est aliquid in effectu omnis forma vlr nō hz accidentalem motum. Lūz de ratione materie sic acceptē sit habere aliquod ēē & esse sub aliqua forma. vt ostensum est:

Ad 2^m

L.c. 13.

His ergo

quantūz cōtingit rē. hic tria sunt declaranda. Primo enim videndū ē vtrū de motorib' immo⁹ considerare debeat p̄bus naturalis: cū contrarium huius habet in lra. Secundo videndum erit de subiecto generationis. vtrum causa perpetuitatis generationis possit poni materiale principium. vt in littera dicitur. Tercio etiaz de ipso subiecto generationis dubitabitur. vtrum sit ens in potentia: & vtrum sit p̄prie dē gēnata fieri ex ente in potentia.

Monetur hoc questio. Textu cōmē. 14. Qd. XIII.

p̄m

Ircā

primum sic procedit videtur q; de motoribus immobilibus considerare possit philosophus naturalis: q; cuius ē considerare propria mobilia: eius est considerare proprios motores: sed philosophi natura

lis est considerare de corporibus supercelestibus: quorum motores appropriati sūt motores immobiles. g. rē. C. Amplius qui considerat aliquem effectum per se: eius est considerare maxime causam illius effectus: sed p̄bi nālis est p se cōsiderare de motu. g. & eius cōsiderare erit de primo motore immobili: qui est maxime causa motus. C. Amplius in 8. physicoz probatur q; est deuenire ad vnum motore immobilē per se & per accidens & ab intra.

Notandum

ergo vt cōter dicitur: motores immobiles ēē de consideratione scie nālis est q; vt sic: & q; vt non. Nam cōsiderare de eis fm substantiam non est naturalis p̄bi sed meta⁹: cōsiderare aut de ipsis vt motores sunt spectat ad p̄bm nālē. hoc aut cōe dicitur & si verū est: nō manifestum est. op. 3. n. nos dicere sequēdo doctrinā p̄bi: cōsiderare de dictis motorib' vel simpliciter: vel saltem non pertinere aliquo modo ad nālē p̄bi. Cū h̄ habeat q; nō hz cōsiderare de motore immobili naturalis p̄bus sed p̄mus: & in 2° physico. dicit q; q; amplius nō mota mouēt: non amplius sunt phyce cōsideratiōis: vt solut' p̄troversia distinguēdo de consideratione talium motorum fm substantiam: & in eo q; motores sunt: & ad aptare has considerationes ad phyce & ad meta⁹: non videt in cōueniens. nam si phyce cōsiderare pōt de dictis motoribus vt motores sunt: vt vlr: cōsideratio meta⁹ non extollit cōsideratiōē nālē. vlr. n. non plus se extendere cōsideratiōē meta⁹ nisi cōsiderare de eis vt motores sunt nōstra enim cognitio incipit a sensu: p̄p quod q; dē talib' motoribus consideramus hoc est per effectus: & vt innotescunt nobis per sensus: & q; h̄ effectus est potissime motus: tota humana cognitio non videt se posse vltra extendere nisi vt consideretur de talibus motoribus ratione motus. vnde p̄bi. 1. metaphysi. cum inuestigat de eis per motus: inuestigat ponēs tot motores. quot sunt mobilia. C. Sciendum tamen q; non pertinere aliquid ad cōsideratiōē humane scientie potest intelligi dupliciter: vel ratione scientie & per se vel ratione modi quo participat a nobis: & quia si per accidens: nālis aut p̄bus: q; non considerat de talibus motoribus fm substantiam suā: sed solū rōne motus hoc est ex p̄p̄suis scie fm se. n. humana cognitio possit se extendere ad considerandum de intelligentijs vltra id qd apparet nobis per motū: hū tñ in eo q; phyce & fm scientiam naturalē de ipsis considerare nō possit nisi per viam motus. scientia. n. nālis non abstrahit a mā quali: & a vtrūtib' actiuis & passiuis: per quas fit mot' & trāsmutatio. Ideo in ea supponit motus: & cōsideratā in ipsa introductur rōne motus: & inde est q; in nā nihil est ociosus neq; frustra. frustra. n. dicit aliquid in quantum non consequitur finē p̄p̄ium. nālis ergo q; fm q; h̄ sunt mota & trāsmutata: & q; vt sunt talia consequuntur fines suos. ideo in ipsis est finis & bonū: & nō est in eis aliqd ociosus. vñ in 3° metaph. scribit q; finis est illud: p̄p quod aliud fit: & q; vt ibi subdit oēs actiōes sunt p̄ motū. Iō concludit ibidē q; impossibile est q; ista cā sic sit in rebus q; nō mouent. i. ma / thematicis forte p̄t dicit multa ociosa: q; considerata ibidem cōsiderat vt mobilia. vnde in eis. vt. 3. metaph. scribitur: non est finis neq; bonū acq̄sitū. s. p̄ motū. Cū ergo cōsideratio nālis sic sit cum motu & trāsmutatione: ex parte ipsius scie est vt cōsideret de reb' per viā motus. vñ & cū dicit finit nām describit eā vt est p̄ncipium motus: & cū aliqua tradit de p̄ncipijs nāe vt de intelligentijs: & prima causa: tradit ea per modum motus. metaphysicus enī si nō considerat de motoribus immobilibus nisi per viam motus. hoc non est per se: sed ex parte ipsius scientie: sed hoc est quasi per accidens: & ratione modi quo dicitur scientia participat a nobis. si enim humana cognitio se posset extendere ad considerandum de substantijs separatis scōm

2^m3^m

L.c. 37

L.c. 26

L.c. 48

al. quod

L.c. 3

L.c. 3

substantiam preter viam motus. hoc secundum qd metaphysicus sic consideraret de eis. Ideo merito in primo metaphysici inter scientias humanas metaphysica describitur libera: quia ratione scientie et secundum se considerare habet de substantia rerum non subiectarum motibus et transmutationibus et cognitionibus materie. Quia si nos habentes metaphysicam non possumus de dictis substantiis separatim considerare secundum substantiam nisi ratione effectuum et per viam motus. hoc est quia imperfecte possidetur a nobis. Ideo in primo metaphysici dicitur qd iuste metaphysica ponitur humana possessio: est enim libera ab istis sensibilibus: vel potest considerare de rebus liberis: et non subiectis sensibilibus: quibus sensibus humana cognitio multipliciter ancillatur.

Ad 1^m **Opposita** autem his solvere non est difficile. nam cum dicitur. naturalis philosophi est considerare de motoribus immobilibus cum consideret mobilia eis appropriata. patet qd non arguit ratio qd de eis considerari possit secundum substantiam: sed solum in eo qd sunt motores appropriati dictis mobilibus. Quod vltimus addebatur ad naturalem pertinere considerare de dictis motoribus qui sunt maxime causa motus: de quo motu potissime considerat naturalis. dici potest qd bene arguitur debere considerare naturalem de eis ut sunt causa motus et ut sunt motores: non tamen habetur qd de eis considerari possit secundum substantiam. Quod vero addebatur. tertio probatur in 8. physico. qd est deuenire ad motores immobilem. non arguitur qd de illo motore consideret naturalis nisi in eo qd motor: non autem qd consideret de eo in eo qd est ens et secundum substantiam: quod spectat ad primum philosophum.

Ad 2^m **Ad 3^m** **Ad 4^m** **Ad 5^m** **Ad 6^m** **Ad 7^m** **Ad 8^m** **Ad 9^m** **Ad 10^m** **Ad 11^m** **Ad 12^m** **Ad 13^m** **Ad 14^m** **Ad 15^m** **Ad 16^m** **Ad 17^m** **Ad 18^m** **Ad 19^m** **Ad 20^m** **Ad 21^m** **Ad 22^m** **Ad 23^m** **Ad 24^m** **Ad 25^m** **Ad 26^m** **Ad 27^m** **Ad 28^m** **Ad 29^m** **Ad 30^m** **Ad 31^m** **Ad 32^m** **Ad 33^m** **Ad 34^m** **Ad 35^m** **Ad 36^m** **Ad 37^m** **Ad 38^m** **Ad 39^m** **Ad 40^m** **Ad 41^m** **Ad 42^m** **Ad 43^m** **Ad 44^m** **Ad 45^m** **Ad 46^m** **Ad 47^m** **Ad 48^m** **Ad 49^m** **Ad 50^m** **Ad 51^m** **Ad 52^m** **Ad 53^m** **Ad 54^m** **Ad 55^m** **Ad 56^m** **Ad 57^m** **Ad 58^m** **Ad 59^m** **Ad 60^m** **Ad 61^m** **Ad 62^m** **Ad 63^m** **Ad 64^m** **Ad 65^m** **Ad 66^m** **Ad 67^m** **Ad 68^m** **Ad 69^m** **Ad 70^m** **Ad 71^m** **Ad 72^m** **Ad 73^m** **Ad 74^m** **Ad 75^m** **Ad 76^m** **Ad 77^m** **Ad 78^m** **Ad 79^m** **Ad 80^m** **Ad 81^m** **Ad 82^m** **Ad 83^m** **Ad 84^m** **Ad 85^m** **Ad 86^m** **Ad 87^m** **Ad 88^m** **Ad 89^m** **Ad 90^m** **Ad 91^m** **Ad 92^m** **Ad 93^m** **Ad 94^m** **Ad 95^m** **Ad 96^m** **Ad 97^m** **Ad 98^m** **Ad 99^m** **Ad 100^m**

Ad 101^m **Ad 102^m** **Ad 103^m** **Ad 104^m** **Ad 105^m** **Ad 106^m** **Ad 107^m** **Ad 108^m** **Ad 109^m** **Ad 110^m** **Ad 111^m** **Ad 112^m** **Ad 113^m** **Ad 114^m** **Ad 115^m** **Ad 116^m** **Ad 117^m** **Ad 118^m** **Ad 119^m** **Ad 120^m** **Ad 121^m** **Ad 122^m** **Ad 123^m** **Ad 124^m** **Ad 125^m** **Ad 126^m** **Ad 127^m** **Ad 128^m** **Ad 129^m** **Ad 130^m** **Ad 131^m** **Ad 132^m** **Ad 133^m** **Ad 134^m** **Ad 135^m** **Ad 136^m** **Ad 137^m** **Ad 138^m** **Ad 139^m** **Ad 140^m** **Ad 141^m** **Ad 142^m** **Ad 143^m** **Ad 144^m** **Ad 145^m** **Ad 146^m** **Ad 147^m** **Ad 148^m** **Ad 149^m** **Ad 150^m** **Ad 151^m** **Ad 152^m** **Ad 153^m** **Ad 154^m** **Ad 155^m** **Ad 156^m** **Ad 157^m** **Ad 158^m** **Ad 159^m** **Ad 160^m** **Ad 161^m** **Ad 162^m** **Ad 163^m** **Ad 164^m** **Ad 165^m** **Ad 166^m** **Ad 167^m** **Ad 168^m** **Ad 169^m** **Ad 170^m** **Ad 171^m** **Ad 172^m** **Ad 173^m** **Ad 174^m** **Ad 175^m** **Ad 176^m** **Ad 177^m** **Ad 178^m** **Ad 179^m** **Ad 180^m** **Ad 181^m** **Ad 182^m** **Ad 183^m** **Ad 184^m** **Ad 185^m** **Ad 186^m** **Ad 187^m** **Ad 188^m** **Ad 189^m** **Ad 190^m** **Ad 191^m** **Ad 192^m** **Ad 193^m** **Ad 194^m** **Ad 195^m** **Ad 196^m** **Ad 197^m** **Ad 198^m** **Ad 199^m** **Ad 200^m**

Secundo restat declarare vitium causae perpetuitatis generationis possit ponere materiale principium: et videtur qd non. tota enim causa: quae philosophus attribuit materie generationis perpetuitate.

ut patet in littera. et hoc sumitur: quia generatio vnius est corruptio alterius: et e converso. improbandum ergo dicitur philosophi hoc ordine incedemus: quia primo ostendemus qd potest esse generatio accidentis sine corruptione. secundo probabimus qd potest esse corruptio accidentis sine generatione. tertio manifestabitur qd si talia reperiuntur in accidentibus qd reperiuntur in substantiis. poterit ergo separari materia a formis substantialibus et accidentibus: et quia sic separata non poterunt sic subsistere cederet in nihil et generationem continuare non poterit. Primum videlicet esse generationem vnius accidentis sine corruptione alterius sic ostenditur: quia si diuidatur corpus terminatum in medio eius apparebit color et tamen ibi non erat aliquis color: cum color absque superficie esse non possit: et cum in medio corporis ante sui diuisionem nulla sit superficies in actu. ergo per diuisionem corporis terminati: ut si diuidatur lapis vel argentus generabitur ibi color absque corruptione coloris. Quod autem possit esse corruptio accidentis absque generatione alterius sic ostenditur. Nam mixta habent aliquas qualitates: cuiusmodi sunt color et sapor: quibus carere videntur miscibilia et elementa. si ergo resoluantur elementatum in sua elementa erit corruptio coloris absque generatione alterius coloris: et corruptio vnius saporis absque generatione alterius. Quod autem sic deat esse in substantiis: ut qd possit esse corruptio vnius substantie absque generatione alterius: ut in tertio proponebatur sic ostenditur. ostensum enim fuit supra agens sic assimilare sibi passum ut attingit ipsum: et quia immediatus attingit ipsum per formam accidentalem qd per substantialem per prius transmutat ipsum in accidentalibus qd

in substantialibus. si ergo non sit transmutatio ad substantiam nisi preuia alteratione: et mediante transmutatione accidentali. si potest esse corruptio accidentis sine generatione: et e converso: esse poterit corruptio substantie absque generatione: et e converso. poterit ergo expoliari materia ab omni forma: tam accidentali qd substantiali absque eo qd induat aliquam formam. et quia sic separata non poterit subsistere ut concludebat: et bene: generationem continuare non poterit.

Notandum ergo quosdam assignasse duas rationes. quare materia generatioes

perpetuat. prima talis est. materia de se est in potentia ad omnes formas: et essentiale est materie esse in potentia: materia ergo semper est in potentia ad formas: et semper de ea poterunt educi forme: et per eductionem formarum continuatur generatio: materia ergo quantum est de se semper est continuatiua generationis. Secunda ratio talis est. materia de se est ingenerabilis et incorruptibilis. si enim materia esset generabilis: haberet materiam de qua fieret: et si esset corruptibilis haberet materiam in quam cederet. cetero materia materia: et ratio materie ut et in infinitum: quod est inconueniens: sed si materia esse ingenerabilis et incorruptibilis: quia nunquam deficit: poterit continuare generationem et corruptionem. De autem rationes vel non sufficiunt vel petunt quod est inconueniens: arguentes magis oppositum qd propositum. Nam cum dicitur: essentiale esse materie: esse in potentia ad formas et ad actum: et non competere ei aliquem actum. si vim rationis attendimus: quia quodlibet videtur separari potest ab eo qd non est de ratione eius: videtur argui materiam separari posse ab omni actu: et quia sic separata non potest subsistere videtur concludi qd generationem perpetuare non possit. Quod vero addebatur secundo qd materia est ingenerabilis et incorruptibilis: ratio seipsam impedit. Nam si ponatur generabilis et corruptibilis: nihilominus perpetuationes continuaret. Nam si materia generaretur haberet materiam: et illa materia aliam materiam: et sic in infinitum nunquam deficeret generatio: sic etiam si corrumpetur: corrumpetur in materiam: et illa materia in aliam materiam: sic generatio nunquam cessaret corruptio: friuola est enim ipsa ratio et seipsam impedit: cuius dato opposito euidentius concluditur intentum. Respondendum est qd ad vias philosophi: et domini et secundum viam nature: generationem perpetuari posse: quia corruptio vnius est generatio alterius: et e converso: predictae autem rationes: si aliquid bonitatis habent: hoc est prout sunt reducibiles ad hanc viam. si ergo ex parte materiae ostendere poterimus non posse esse sine generatione corruptionem: nec e converso: quia propter hoc perpetuari potest generatio: ut ostensum erit ex parte materialis principii esse hanc possibilitatem perpetuitatis. In quantum materia est predictorum causa. Quod autem materia sit causa non esse corruptionem si ne generatione duplici via ostendi potest. materia. dupliciter tendit in formam. primo per appetitum: quia appetendo formam quae est priuata naturaliter tendit in ipsam. secundo per motum. quia ut motus et transmutationi subiicitur sic tendit in formam quam per motum et transmutationem acquirit: utroque autem modo potest sumi ratio ex parte materiae: quod non sit corruptio absque generatione. materia. non per se non potest appetitus expoliari a forma sub qua existit: quia priuatio et non ens non possunt habere rationem boni et appetibilem. si ergo appetit expoliari a forma sub qua existit hoc est per accidens: et ex consequenti: ut quia appetit esse sub alia forma sub qua esse non potest nisi expolietur ab ea sub qua est: et quia quod est ex parte sine eo quod sequitur esse non potest: non erit corruptio absque generatione: nec expoliabitur vna forma nisi induatur alia. Secunda via sumitur ex parte motus. nam sicut ex parte efficientis arguebat: ut quia motus: quod efficiens naturale efficit omne quod determinatum ad genus: eo quod ipse agens naturale

1^a ratio2^a ratio3^a ratio

Ratio

1^a via2^a2^a via

est determinati generis: ita quod omne receptum in materia est quid particulare: et hoc aliquid oportet omne tale esse determinati generis: ex parte ergo materie arguere possumus motum quo transmutatur materia eo ipso quod in materia recipitur esse determinati generis: et quia motus non terminatur ad genus nec ad speciem respectu forme a qua incipit: sed respectu forme ad quam vadit. Cum motus sit in eodem genere: cum rebus ad quas est motus. ut dicitur tertio physicorum: nunquam materia per motum aliquem expoliabitur ab una forma nisi per motum illum tendat in aliam formam. utroque ergo modo naturaliter loquendo: tam ex parte efficientis quam ex parte materie non potest aliquid tendere in nihil: et quia ex hoc sequitur continuatio generationis: materia et efficiens sunt causa continuationis generationis: non materia quolibet nec efficiens quilibet: quia non materia quolibet semper manet nec efficiens quodlibet semper manet: sed materia prima et principia efficientia et corruptibilia sunt generationis continuatio. Nam si propter hoc continuatur generatio: quia corruptio unius est generatio alterius. ut dictum est: illa materia erit generationis continuatio: que manet eadem in omni generato et corrupto: hoc autem non est materia disposita et prima: sed prima et remota. ut superius dicebatur.

Opposita autem his non est difficile solvere. Ad quorum evidentiam notandum: quod a qualitatibus secundis ut a qualitatibus que non insunt elementis: materia potest expoliari simpliciter: a qualitatibus vero primis et a formis substantialibus nunquam expoliatur materia simpliciter: potest enim expoliari ab hac forma substantiali vel ab illa et a qualitate ista vel illa. Sed non ab omni tali simpliciter: et hoc sufficit ad hoc quod continuetur generatio. Rationes autem procedebant de qualitatibus secundis cum arguebant quod poterat esse generatio coloris absque corruptione et corruptio coloris et saporis absque generatione. Color enim et sapor dicuntur qualitates secundas non primas. Cum ergo arguebant rationes materiam separari ab omni forma tam accidentali quam substantiali: quia poterat separari a dictis qualitatibus supponebant falsum cum arguerent de qualitatibus secundis: mediantibus quibus non inducitur per se loquendo substantia vel forma. peccabant etiam nihilo minus rationes per fallaciam accidentis: cum enim dividitur corpus terminatum non generatur ibi color per se sed per accidens: per se enim ex tali divisione efficiuntur diverse partes corporis: et diversis partibus corporis effectus ex consequenti sunt ibi diverse superficies: et quia superficies in corpore terminato non est sine colore: per accidens est ibi generatio coloris. sic etiam cum mixta resolvuntur in elementa per se corrumpuntur qualitates mixtorum. ut habent repugnantiam ad qualitates elementorum: per accidens vero corrumpuntur color et sapor et alie qualitates secundas sequentes ad qualitates illas.

Monetur hec quod. Textu comm. 16. Q. 5. XVI.

Tertio queritur utrum ens in potentia sit illud ex quo fit generatio. ostenditur autem hec questio propter hoc. Nam semper generatio unius est corruptio alterius: et converso. ut ex aqua corrupta generatur ignis. In aqua ergo ex qua generatur ignis est tria considerare. actus. potentia. et privatio. est enim aqua ex qua generatur ignis actu aqua: et est potentia ignis: et est privata forma ignis. Cum ergo dicimus ignem generari ex aqua quod est magis proprie et per se dictum: vel quod generetur ex aqua ut est quid in actu vel ut est quid in potentia: vel non est quid in privatione existens: videtur autem illud ex quo fit aliquid: et secundum quod huiusmodi esse ens in actu. Nam

semper generatio fit ex corruptio. Corruptio autem incipit ab esse et ab actu et terminatur ad non esse. ergo generatio secundum se videtur semper esse existens in actu. **Amplius** secundum Commenta. 8. physicorum: si materia esset absoluta ab omni forma non posset esse subiecta motui et transmutationi: sed quod non potest esse subiectum motui et transmutationi: non potest esse generationis subiectum: cum generatio fiat per motum et transmutationem. ergo generatio fit ex aliquo ut est in actu: non ut est in potentia.

Notandum igitur non esse intentionis nostre ad presens determinare utrum in generatione fiat resolutio usque ad materiam primam. quod de hoc infra queretur. Rursum questio que sita non solus habet locum in substantialibus: sed etiam in accidentalibus. Nam cum ex frigido fit calidum: id ex quo generatur calidum est actu frigidum et est potentia calidum: et est privatum forma caloris. Cum ergo ex omnibus istis fiat calidum ex ente in actu: ex ente in potentia: et ex privatione: etiam in tali generatione haberet locum quod queritur ex quo istorum trium esset generatio calidi. **Edixerunt** quidam generationem posse sumi dupliciter: secundum se: et ut est mutatio quedam: vel ut includit motum. Dicunt ergo quod si accipitur generatio secundum se: et ut est mutatio quedam: sic est ex ente in potentia: quia ens in potentia est generationis subiectum. si vero accipitur ut includit motum sic est ex ente in actu: quia tale ens est subiectum motus. **Sed** istud non videtur sufficiens dictum. Nam siue accipitur generatio ut est mutatio: siue ut includit motum: semper est ista per accidens quod aliquid generetur ex ente in actu: motus enim dupliciter potest accipi. vel secundum rationem generalem: et ut habet rationem accidentis: vel secundum rationem specialem: ut est tale accidens quod est motus et sic dupliciter potest accipi motus: sic subiectum motus duo in se continet: actum et potentiam: quod enim motui subijcitur actu est: quod si non esset aliquo modo in actu: sed esset potentia pura: ut patuit per Commentum. motui et transmutationi non poterit esse subiectum: sic etiam quod motui subijcitur in potentia est: quia nihil movetur nisi ad id quod est in potentia: motus ergo requirit subiectum aliquo modo in actu: et aliquo modo in potentia: sed quod requirit subiectum in actu competit ei secundum quandam rationem generalem: quod autem requirit subiectum ens in potentia competit ei magis per se: secundum rationem specialem: et in eo quod motus. Ideo motus dicitur esse actus entis in potentia. ratione qua est actus entis requirit subiectum ens in actu. ratione qua subditur in potentia oportet illi actui potentiam esse ammixtam. Licet ergo motus utriusque requiratur: magis tamen quod subijcitur motui secundum quod huiusmodi est in potentia quam in actu. Ideo motus non est actus entis in potentia: in eo quod entis: sed in eo quod in potentia: ut potest haberi ex tertio physicorum: et quia generatio non includit motum nisi ut per ipsum introducitur forma. Cum motus non inducat formam secundum rationem generalem: et in eo quod accidens: sed secundum rationem specialem: et in eo quod motus: cum secundum talem rationem etiam per se requiratur ens in potentia: generatio etiam ut includit motum per se loquendo non debet duci ex ente in actu: sed ex ente in potentia: accidit enim motui ut motus est et ut est inductivus forme: quod fundetur in ente in actu: subijcitur enim ens actu motui: sed non ut est in actu: sed ut est in potentia. Dicimus ergo generationem ut mutationem importat siue ipsam rem genitam non esse ex ente in actu: nec ex privatione: sed ex ente in potentia. Nam id ex quo est aliquid per se loquendo manet in eo quod est ex illo: licet enim aqua ex qua generatur ignis

I. c. 4.

2^m
Q. 5. 4Ratio
aliquam

Sillo

8. ph. 4.

I. c. 6.

I. c. 17.

fit acti aqua ratione forme posse esse sub forma ignis: et sic non minus ratione priuationis forme ignis inseparabiliter annere forme aque: tamen cum ex aqua fit ignis completa generatione non manet forma aque: per quas aqua erat quid in actu: nec manet priuatio forme ignis: per quas aqua dicebatur non ignis: sed manet materia: per quam erat potentia illud. accidit ergo igni fieri ex aqua: et ex ente in actu: et fieri ex igne et priuatione: cum talis non maneat: sed per se concipitur fieri ex ente in potentia et ex materia que completa generatione manet sub forma ignis. Philosophus in primo physicorum. vult quod per se generatio non fiat ex ente. id est ex actu: nec ex ente. id est priuatione: sed ex ente in potentia. si vero generatio concludat morti adhuc non est per se et proprie dictum quod fiat ex ente in actu. ut ostensum est. verum autem fiat ex priuatione ut quod priuatio sit per se principium fieri: licet sit principium rei factae per accidens non est presentis speculationis: sed pertinet ad librum physicorum: super quo si nos contingeret scribere ostenderemus priuationem esse aliquo modo principium fieri et non esse. omnia per accidens. ut quidam volunt.

Opposita autem his non est difficile soluere. Nam cum dicitur quod semper generatio est ex corruptio et ex ente in actu, dici potest quod causa sine qua non non est causa per se sed per accidens: licet ergo non fiat generatio nisi ex ente in actu: non oportet hoc esse per se sed per accidens. Quod vero ulterius addebatur quod si materia esset separata ab omni actu non est subiecta motui et transformationi, dici potest quod ut patet per habitum: licet subiectum motus sit in actu et in potentia: per se tamen subiicitur motui ut est in potentia non in actu. Cum motus ut dictum est sit actus entis in potentia. Item quod in potentia deficit ergo ratio: quia considerat quod est per accidens. deficit etiam quia quodammodo non est ad propositum: cum nos loquimur de generatione que est mutatio et non motus.

Monetur hec questio. Textu cōmē. 18.

Propter quid autem hec quidem &c. hic declaranda sunt tria. primo enim videndum est. vtrum substantia suscipiat magis & minus. vt videtur auctor dicere in littera. Secundo dato substantijs non competere magis & minus proprie sed large restabit declarare. vtrum in accidentibus inueniri possit magis & minus proprie sumptum. Tertio videndum erit vtrum calidum & frigidum sint differentie substantiales ignis & terre. Et habeam in littera terram & ignem illis differentijs differe.

In circa primum sic proceditur. videtur quod substantia nullo modo competat suscipere magis et minus forme autem suscipientes magis et minus intenduntur et remittuntur: sed intentione et remissione forme considerantur quidam motus. ex hoc enim forma intenditur et remittitur in quantum successiue tendit ad esse completum et incompletum: et quia successio non est sine motu ubique talia reperiuntur ibi est intueri veram rationem motus: sed cum in substantia non sit motus. vt probat. 2. physicoz. intentio et remissio in formis substantialibus reperiri non poterit. ¶ Amplius semper in predicamento substantie non competit suscipere magis et minus.

Notandum ergo q magis 7 minus cōparatio
ne importat: quotienscūq atit ali
qua cōparantur a diuicem respectu alicuius vnus sit cō
paratio. sicut ergo in substantiis reperitur vnitas. sic in eis
comparatio esse potest: 7 qz vna vnitas non reperitur nisi
in specie specialissima. quecūqz sunt comparabilia. pprie
a diuicem sunt alia fm vnā formā specificā. Ideo
probat. 7. phisicor. non esse comparabilia nisi que sūt

magis et minus disposita. hoc autem sic est videre: non enim est in
conueniens aliqua esse in se distincta formaliter quod comparata ad
aliud facit male distinctionem. sicut albi et nigri in se formaliter
distinguntur: et tamen respectu visus sunt male distincti: cum una vir-
tus sit cognoscitiva albi et nigri: poterit contingere una et eandem
formam recipi in materia mediantibus pluribus formis: ita quod ille
formalis in se esset formaliter distinctus: comparate tamen ad formam
quod mediantibus illis recipitur: male habet distinctionem: et quod forma re-
cepta mediantibus dictis formis posset habere maiorem conue-
nientiam cum una quam cum alia: quod recipitur in forma cum qua
magis potest dicere inuenire materiam magis dispositam: quod vero
mediate alia inueniret materiam minus dispositam: ut si calor reci-
peret in materia mea humido et sicco: quod plus potest calor cum sicco
quam cum humido: cum sicca possint esse calida in summo et non humida:
dato quod nec siccitas nec humiditas intendere vel remittere
posset calor intendi et remitti. put est coniunctus siccitati
vel humiditati. Duplex ergo potest esse intentio et remissio in forma acci-
dentali: vel quod talis forma recipitur mediantibus pluribus formis:
cum quod una habet maiorem convenientiam quam cum alia. semper ergo est inte-
ntio et remissio in forma mea maiori vel minori dispositione materiae:
nec tamen est perfectus in forma in infinitum. ut patet per hanc.

Ad 2^m

Opposita

autem his non est difficile solvere. nam cum dicitur si
est intentio et remissio in forma accidentali: vel
est secundum gradum in eadem: vel secundum gradum in eadem: et cum arguitur esse
respectu eadem procedat per rationem videlicet talis intentio vel remissio
non est secundum gradum in eadem: cum omnis forma constituitur acciden-
talis possit dici simpliciter eadem persistens: sed est secundum gradum
in eadem: et cum arguitur esse respectu eadem non esse intentionem in esse
nisi sit intentio in eadem. ut patet per hanc et respicit eadem formam: ut
habet ordinem ad materiam. ergo eadem eadem forme poterit dare magis
et minus esse si inueniat materiam magis et minus dispositam.

Ad 1^m

Quod autem addebat ulterius de effectu. procedente a duobus
causis peccabat in materia assumendo ista. Nam cum quilibet causa
ciat ad effectum: cum de ratione causae sit quod ad esse eius sequatur
aliud: per variationem cuiuslibet causae poterit esse variatio in
effectu. Si ergo est respectus formae ut habet ordinem ad materiam consti-
tutionis forma sit simpliciter eadem persistens poterit esse variatio
in ipso esse per variationem materiae: ut quia inuenit causa aliter di-
posita: posset etiam aliter dici: quod in subalio esse sit principa-
lius a forma quam a materia. In accidentibus forte est eadem. nam cum acci-
dens non sint entia nisi quod sunt entia: forte est in talibus esse princi-
paliter a forma quam a materia: sed in virtute eadem accidentibus
procedat formas accidentales: vel eadem non est prout in quibus: sed
spectat ad philosophiam primam. ad prout autem in tunc dicitur sit quod una et
eadem eadem forme accidentalis inueniendae materiam magis et mi-
nus dispositam: magis et minus radicaliter in ipsa et magis et
minus inesse: et tunc dicitur et remittit secundum esse quod habet in ea.

Monet hoc quod. Textu comit. 19. Q. XIX.

restat declarare utrum calidum et frigidum
sint forme subales ignis et ter-
re: et videtur quod sic: quod secundum comit. in primo de ani-
ma. Membra leonis et membra certum non dicitur nisi
sit: quod aie differunt. Dicitur ergo res est ex substantiali-
bus formis: ut dicitur aialium ex aialibus: alia vero magis esse
signa vnde distinctio quam distinctio. Cum ergo philosophus in littera absolu-
te loquitur noiet dicitur ignis et terre calidum et frigidum videtur velle per
dicta pertinere ad subales formas ignis et terre. Amplius
philosophus non tollit per ablationem posteriorum. si ergo calor esset forma
accidentalis in igne esset posterior quam materia ignis: non ergo tol-
letur nam ignis per ablationem caloris quod videmus esse sim-
plem non enim manet ignis nisi sit coniunctus calori.

Alex.

Notandum

ergo circa hoc fuisse deceptum Alexandrum:
credidit enim formam subalem ignis esse ca-
lorem. mouebat autem hoc motiuo. videbat enim quod in igne nulla
erat virtus actiua nisi calor: et quod quolibet agens agendo assimi-
lat sibi passivum: et per actum suum inducit suam formam in materiam:

in igne non est virtus actiua nisi calor: et non agit nisi calefa-
ciendo: opus quod per calorem ignis et generat ignem in materia. ergo ca-
lor non esset forma subalis in igne: sequeretur hoc conueniens:
quod ageret ultra suam speciem: quod per virtutem caloris inducere-
tur forma subalis: cum tamen calor ponatur accidentaliter for-
ma: sed dicitur calor esse forma subalem in igne non est verum:
quod quod dupliciter probari potest. Primum ratio assignat talis: quia
quod est accensio in uno nunquam est forma subalis in alio. nam secundum
philosophum primo physici. Quod vere est nulli accidit. potest enim contingere
quod est accensio in se esse essentialiter ut hic. ut calor est essentialiter
albedini: sed in se sit accensio quoddam: sed quod in alio est acci-
dens esse forma subalem et veram subam in alio nullo modo poterit
contingere. Calor ergo qui est accensio in corporibus mixtis non po-
terit esse suba in aliquo eorum: et maxime cum ignis et terra et
humorista sint noia subales. si enim nominaretur accensio: quod ac-
cidens esset essentialiter accensio: non videretur absurdum quod est
accensio in mixtis esse essentialiter in igne: si noie ignis accensio no-
minaretur. Secunda ratio talis: quod nulla forma subalis est sen-
sibilis loquendo de sensibilibus exterioribus: cum talis sensus est finis
passibiles qualitates. virtus autem sit aliquis sensus interior copre-
hensens subales formas sub esse individuali non est prout spe-
culatio: cum ergo calor per se sentiat a tactu qui iter sensus
exteriores computat. forma subalis esse non poterit. Ad
hoc etiam adduci potest: quod calor tunc dicitur et remittitur forma
subalis ut ostendit nec intentionem: nec remissionem potest suscipere.
Uterius vero quod agens natura non sunt sua virtus et agens per
aliquam virtutem supradictam sue essentie et nature forma subalis in eis
erit solum immediatum prout essendi et non agendi. Calor ergo qui est
immediatus ratio agendi forma subalis esse non poterit. Alexander
autem palogizabat per rationem suam. Nam cum dicebat nullum
agens agere ultra suam speciem verum est loquendo per se et in virtute pro-
pria. Nam cum omne agens ut est in actu: cum non sit in actu nisi
per formam. si agens ultra formam propriam ageret. put non est in
actu: quod est inconueniens. In virtute tamen alterius et ut instrumentum
tamen agens aliquid ultra suam virtutem et ultra suam speciem non est irra-
tionabile. sic terra in virtute artis inducit formam archa quam in
virtute propria non posset inducere. si ergo calor in virtute propria
induceret formam subalem ignis: ageret ultra suam speciem: et esset
inconueniens: sed quod omnes qualitates actiue elementorum sunt
instrumenta subalium formarum existentium in eis: et multo magis
sunt instrumenta et organa supercelestis corporis: calor non
in virtute propria: sed in virtute subalis ignis: et in virtute super-
celestis corporis habet inducere formam substantialem.

Opposita

autem his non est difficile solvere. Nam cum dicitur
autem dicitur esse per formas subales non per acciden-
tales. domus est quod per virtutem formas res dicitur non enim esse dis-
tincta facit aliud: sed est quidam dicitur quod secundum hanc facit al-
terat. Dicitur tamen esse dicitur per formas subales: per accidentales vero
est magis signum distinctionis: non quod nulla dicitur sit per accidentales
formas: sed quod principalis dicitur est per subales formas: non per
accidentales: possunt ergo calidum et frigidum dici dicitur ignis et terre
absque eo quod sint dictorum elementorum subales forme: quod dicitur
tamen voluerit quod per calidum et frigidum velle philosophus circulo quod formas
et dicitur subales ignis et terre: sed de hoc tagetur in declara-
tionibus sequentis lectionis: ad pensum autem sufficiat scire ca-
lorem et friditatem esse accidentia non substantias. Quod autem
addebat ulterius quod per ablationem posteriorum non aufert pri-
us: verum est per se loquendo: per accensio tamen hoc potest contingere. Nam si
a materia in qua est ignis remoueat calor: reddidit materia indispota
quo facto ex prout cedit forma ignis. Ex hoc autem melius patet
solo Alexandro. nam sicut per amotionem caloris remouet forma
ignis: non per se et directe: sed quasi ex prout in quantum reddidit
materia indispota ad talem formam: ita calefacere per se et dire-
cte ordinat ad introductionem caloris: sed quod materia calefa-
cta efficiat dispota ad susceptionem forme ignis per huius
modi calefacere potest generari ignis. Ex quo apparet formas

Calor si
est for-
statalis
ignis.
patet ratio
L. c. 37.

nota quod in
et nulli acci-
dens non potest
inducere

2^a ratio

3^a

4^a

Calor est in
materia in
materia in
materia in
materia in

Ad 2^m

Ad 2^m

ablationem
posteriorum
non aufert
prius

accidentalem non esse directam rationem et principium agentis ultra suam speciem ut conabatur ostendere alexandri.

I.c.20.

Incuntur autem hic quidem simpliciter. Hic declaranda sunt tria. Primo declarandum est verum sit possibile generationem esse. Secundum dato quod sit possibile esse generationem: dubitabit de generatione simplici: verum in substantia possit esse generatio simplex. Tercio dato quod in substantia reperiat generationem simplex ostenditur verum in accidentibus contingat generationem simplicem reperiri.

Coniunctur hec qd. Tertio com. 20.

Q.5. XX.

p^m

Incuntur autem hic quidem simpliciter. Hic declaranda sunt tria. Primo declarandum est verum sit possibile generationem esse. Secundum dato quod sit possibile esse generationem: dubitabit de generatione simplici: verum in substantia possit esse generatio simplex. Tercio dato quod in substantia reperiat generationem simplex ostenditur verum in accidentibus contingat generationem simplicem reperiri.

I.c.7

Notandum

autem quod generationem esse duplici via investigare possumus. primo ex parte materiae. 2° ex parte actionum naturalium. materia enim quod est apta naturaliter perfici per omnes formas: et naturaliter quolibet appetit suam perfectionem: appetit esse materia sub omnibus formis: et quod non potest sub omnibus esse simul: appetit successive esse sub illis. si ergo dicitur appetitus materiae compleri operis generationis et corruptionis esse. hec autem via tangitur circa finem primi physicozorum. ubi dicitur materiam machinari ad maleficium propter privationem cui est annexa: et appetit corruptionem: non per se. unumquodque enim semper appetit naturaliter quod melius est: per se ergo materia appetit generationem et esse sub forma: per accidens enim appetit corruptionem: ista etiam via tangitur. 7. metaphys. ubi dicitur materiam esse id per quod res potest esse et non esse. 2° Secunda via ad investigandum hoc idem sumitur ex parte actuum naturalium. agentia enim naturalia: quod sunt quidam derivatodes primi agentis intendunt saluare in rebus participationem diuini esse. Ideo data est virtus generatiua rebus: ut quod non possunt saluare in se saluentur in suo simili: et quod non possunt saluare in eodem numero saluentur in eisdem speciebus. vtrum autem sit alia ratio. quare sit data virtus generatiua ut per has rationes concludatur proprietates generationis non est proprius speculationis. sufficit autem ad presentia scire possibile esse generationem esse. Rursus in hoc opere non loquimur ut theologus: sed ut exposititor philosophus. hac autem secundam viam quam tangimus inuit philosophus. 2° de anima. ubi vult omnia appetere diuini esse: et quod nihil corruptibile potest permanere in eodem numero: innuit generationem esse datam rebus: ut quod non possunt permanere in eadem numerum numerale principium permanentem in eadem identitatem specificam. hec autem ratio et si irrefragabiliter non arguit generationis proprietatem: quod falsa per rationes insolubiles ostendi non valent: generationis autem possibilitatem sufficienter arguit: et hoc sufficit ad propositum ostendendum.

I.c.34

Opposita

autem his quidam difficultatibus habent. Quia enim si ex aqua sit aer deficiens in quo est ultimo aqua: et instant in quo est primo aer. inuit philosophus. 8. physicozorum: quod non est dandum instant in quo res corrupta est: quod ultimo est verum dicere eam esse: sed est dandum instant in quo primo est res generata. si enim ex aqua sit aer per totum tempus corruptionis debemus dicere quod est aqua: et in instanti quod copulatur ad illud tempus debemus dicere quod est aer: et quod in tempore et instanti non est aliquid medium: ideo non est dare tempus medium in quo nec sit aqua: nec sit aer. 3^a autem solutio vera sit: multum tamen habet calumnia. Nam secundum philosophum. 4. physico. tempus mensurat motum: nunc vero mensurat mobile. est enim nunc in toto tempore. si enim unum mobile in toto motu. Cum ergo aqua redit ad corruptionem: aqua habet rationem mobilis: ipsum autem corruptum et alterari se habet rationem motus: aqua ergo dicitur moueri ad corruptionem mensurabitur tempus: motus vero ille quo ad corruptionem vadit: mensurabitur tempore: et quod non est absolute in eam propria mensura: quia diu durabit aqua: tamen est dare nunc et instant quod mensurabitur. Dandum est ergo nunc in quo verus est dicere quod est ultimo aqua. vltimus dicere quod per totum tempus est aqua et in instanti ad quod copulatur illud tempus incipit esse aer: est non distinguere inter mensuram motus et mobilis: et est considerare ea que sunt per accidens: quod considerat ac si mobile ut propria mensuram respiceret tempus. Cum habitum sit ipsum mensurari ipso nunc: siue ipso instanti tempore. Et sciendum ergo non esse nostre intentionis ad presentia hanc questionem radicitus inquirere: quod transcederet susceptum negotium: tamen ut spectat ad propositum: motui debet duplex duratio. vna intrinseca et alia extrinseca. duratio extrinseca est: per tempus. et quod duratio non dependet ex ipso motu mensuratur. Ideo manens vna mensurat omnes motus: et est vnum tempus mensura omnium temporalium. sicut quod vna est mensura extrinseca respectu panorum: posset vna vna mensurare omnes panos: sed propter hanc durationem extrinsecam competit ipsi motibus mensuratio quedam duratio intrinseca. sicut propter quantitatem vlnae que est extrinseca quantitas panis. Cum applicata quantitas vlnae mensurat panum: panus ab vlna mensurari non posset. sic nisi esset duratio et successio intrinseca cuiuslibet motui: que relata ad tempus mensuratur ab eo: motus a tempore mensurari non posset: et quod ille duratioes sunt intrinsece ipso motui particularibus. Ideo dicitur de eis. sicut dicimus de ipso motibus. operis ergo has durationes intrinsecas esse plures et esse inter se. sicut motus particularis sunt plures et inter se. tempus autem quod fundat in primo motu est vnum et continuum. sicut motus primus est vnus et continuus: et quod in magnitudine continua non est dare duo indiuisibilia: inter que non cadit magnitudo media: in magnitudine autem inter se est dare duo indiuisibilia sine magnitudine media ut si due linee iterum se contingunt: erunt ibi duo puncta sine linea media. In tempore ergo quod est vnum et continuum non est dare duo instantia sine tempore medio: sed in aliis durationibus inter se est dare duo instantia sine duratione media. Cum enim ex aqua sit aer est aliquid duratio intrinseca ipsi aqua: et aliquid duratio intrinseca ipsi aeri: ille due duratioes non possunt continuari: sed contiguari et comparari ad tempus. sicut si due linee iterum se applicarent vni linee continue. Cum ergo generatur vtrumque sit dare instant in quo ultimo est aqua: et instant in quo primo est aer: non est tamen dare durationem mediam in qua nec sit aqua: nec sit aer. vera ergo generatur solutio philosophi. Et ratio in contrarium aliquam veritatem concludere debet: concludendo vnum esse instant in quo ultimo est aqua: sed non operis hoc instant esse tempore instant: sed instant ipsum durationis intrinsece. vtrum hec duratio intrinseca cuiuslibet motui mensurato possit dici quod:

p^m

I.c.6

I.c.26

Non pul
chra so
lutione.

Motui
debet du
plex dur
ratio.

duplex p
ratio

I.c.

Com

ita q̄ sicut quilibet motus habet esse ex ordine quē habz ad motum p̄mum: ita quilibet duratio cuiuslibet motus relinquatur ex adiacētia tēporis. quod fundatur in motu primo: sic ipsum quādo quod ex tali adiacētia relinqueretur: vtrum sit vnum quādo omnibz quādo datum. sicut est vnum tēpus oīum tēporalium: vtrum sic accipiatur instātia in ipso quādo. sicut accipiunt in tēpore nō est p̄tēsis speculatiōis. ad p̄s autē in t̄m dcm̄ est q̄ p̄ia diēta hēri potest solutio rationis p̄tacte. ¶ Q̄ autē lectido addebatur q̄ si gñatio inciperet esse generatio gñaretur. ergo nihil pōt generari de nouo: q̄ si genitum incipit eē: opz q̄ gñatio esse incipiat. dici potest q̄ nō quicquid incipit esse est. p̄prie genitū: nisi forte genitū acciperemus lar. genec valet ratio facta arguendi. generatio terminatur ad eē. ergo quicquid accipit esse: accipit esse p̄ generationē. Nam tactus v̄ motus quātcūqz incipiat esse post non esse: sunt tamē ingēnita: q̄ nō accipiūt eē per generatiōez. sic v̄ generatio est ingēnita: q̄ non accipit esse per generatiōem. potest ergo dici q̄ solum compositum habet esse per se. p̄prie etiam generat v̄ accipit esse per gñationem v̄ nō alia. ¶ Q̄ autē addebatur tertio generatiōe esse medium inter esse v̄ non eē. ergo est media inter extrema contradictionis: dici debet gñatiōe nō eē mediam inter eē v̄ nō esse simpliciter: sed inter eē v̄ nō esse actu: v̄ sic acceptus esse v̄ nō eē nō sunt contradictoria: sed habet medius ens in potētia: quod incipit a nō esse in actu: v̄ terminat ad eē in actu: vel p̄summus dicere q̄ sicut materia nūq̄ absoluitur simpliciter ab omni esse. sic nūq̄ est generatio: nec aliquis motus qui non sit coniunctus alicui actui. Nō refert autem v̄t spectat ad propositum: vtrum hoc sit per se vel per accidens. verbi gratia. si ex aqua debet fieri aer generatio incipit a nō aere v̄ terminat ad aerem: sed non aer a quo incipit generatio habet esse coniunctū alicui actui. pōtur enim id nō aer esse aqua.

¶ Mouet hec q̄stio. Textu cōmē. 20. Q̄. XXI.

¶ m̄i

Secundo

restat declarare vtrum in substantia possit esse generatio simpliciter. videt q̄ nō. Nam ens simpliciter tripliciter potest dici. Uno modo dicitur ens simpliciter. i. vniuersaliter: v̄ sic simpliciter diuiditur contra ens contractus. Alio modo pōt accipi simpliciter. i. p̄ncipaliter: v̄ sic simpliciter cōtra fm̄ qd̄: v̄ hoc modo substantia est ens simpliciter. Tertio modo pōt dici simpliciter id est ens in actu v̄ sic simpliciter diuiditur contra ens in potētia. q̄ enī est potētia tale nō est simpliciter tale: q̄ quoz t̄iēctiqz multiplicat vniū oppositorum toties multiplicatur reliquū. v̄ sicut ens simpliciter dicitur ens tripliciter: v̄ nō ens simpliciter tripliciter dici pōt: vel nō ens vniuersaliter: vel nō ens substantia: vel non ens aliquo mō in actu. si ergo generatio sit ex nō ente simpliciter: gñatio erit ex nō ente simpliciter: sed nullo p̄dictorum modoz fm̄ q̄ d̄r aliquid nō ens simpliciter potest dici generatio sube fieri ex nō ente. ergo in substantia: de quibus ad p̄s in t̄m dcm̄ q̄rēntia erit generatio simpliciter. Q̄ autē ex nō ente simpliciter non possit esse gñatio sube p̄z: q̄ agēs naturalis: per cuius actionē sit gñatio semper p̄supponit aliqd in qd̄ agat. Ideo habet in l̄ra: q̄ omnes phantēs p̄teritū concedē aliquid esse ex nihilo: v̄ vniuersaliter ex nō ente. ¶ Amplius q̄ ex nō ente simpliciter scōdo modo. i. ex nō substantia nō sit possibile fieri gñationem substantie. patet per p̄sum. p̄mo physicoz. qui ait: q̄ ex nō substantia non sit substantia. ¶ Et amplius ex non ente simpliciter 3o modo. i. ex nō ente aliquo modo in actu nō potest esse generatio: quia fm̄ Lōmenta. 8. physicoz. Si esset materia soluta ab omni actu non posset esse subiecta motui v̄ transmutationi: sed sine motu v̄ transmutatione non sit generatio. ergo nō.

Notandum ergo gñationem simpliciter dupliciter sumi posse ab¹ v̄ comparatiue. tūc. n. aliquid dicitur ab¹ tale: quādo est fm̄ se tale: v̄ fm̄ sua p̄ncipia tale. Sed tūc est comparatiue tale: quādo est respectu alterius tale: generari ergo aliquid simpliciter potest accipi ab¹ v̄ fm̄ se: v̄ comparatiue: vt cōparādo vniū generatum ad aliud gñatum: v̄tqz autē modo in substantia reperitur gñatio simpliciter. tūc quidem accipitur generatio simpliciter v̄ ab¹ fm̄ se quādo gñat p̄ncipia ea que sunt per se p̄ncipia gñationis. hec autem sunt m̄a forma. potētia. v̄ actus. gñatio enim incipit a m̄a v̄ ab ente in potētia v̄ terminatur ad formā v̄ ad ens in actu. Incipit autem a nō ente v̄ terminat ad ens: quādo ergo est gñatio ex ente in potētia simpliciter: v̄ terminat in ens simpliciter: v̄ terminatur simpliciter in ens ab¹ nomle: pōt dici gñatio simpliciter: talis autē gñatio est sube. ex illo. n. ente in potētia per se loquēdo est generatio aliqua que subiectū forme que per illam gñationē acquiratur. Cum ergo forma subalis que acquiratur per gñationem sube sit in ipsa materia: que de se est pura potētia: oportet ipsam materiā eē id quod subiectur in tali gñatione. Ideo scribitur primo huius. caplo de alteratione: q̄ yle est maxime subm̄ gñationis. si. n. ipsa forma substantialis immediate perficit ipsas m̄as: q̄ nulla forma accidentalis precedat ipsam per se loquēdo: ipsa m̄a v̄ ipsum yle erit id ex quo est gñatio sube. si enim alia occurrat hoc est per accēs vt supra ostēdebatur. ex ente. n. in actu v̄ ex p̄uatione vt dicebat generat ali quid per accēs. ex ente vero in potētia per se: v̄ ex tali ente in potētia sit generatio: quale est illud ens quod subiectū forme per generationem acquiratur: est ergo generatio substantie gñatio simpliciter: q̄ est ex non ente simpliciter: cum sit ex ente simpliciter in potētia: rursum gñatio sube est generatio simpliciter: q̄ terminatur ad ens simpliciter. terminatur. n. ad substantiam: que simpliciter dicitur ens. ¶ Vtrum autē p̄dicta duo p̄pter que ab¹ accipit gñatio simpliciter in separabiliter sint cōnera: vt quoz t̄iēctiqz terminat generatio ad ens simpliciter: quod gñat nō fiat ex non ente simpliciter: v̄ eodē mō: quod illorū plus faciat ad gñationem simpliciter: v̄ vtrum magis debeat dici gñatio simpliciter: vel q̄ est ex nō ente simpliciter: vel q̄ terminat ad ens simpliciter: infra patebit. Nam in caplo de augmēto vbi d̄r putabim⁹ de dimensionibus indeterminatis quomō p̄cedūt formā substantiale in m̄a. ibi. n. de hoc aliquid dicitur: v̄ deo dāte quod ibi fuerit dim̄ sūz supplebis in secūdo: vbi disputabitur: vtrum oporteat qualitatem fm̄ remanere. ad p̄sens autē in t̄m dcm̄ sit gñationes substantie dici generationem simpliciter. tum q̄ est ex nō ente simpliciter: cum yle. i. m̄a p̄ma sit maxime gñationis subiectum. tum etiā q̄ talis gñatio terminat ad ens simpliciter. i. ad substantiam: que ens simpliciter dici pōt. ¶ Vtō quō in substantia reperitur generatio simpliciter v̄ ab¹: restat videre quō in eis reperitur h̄ generatio cōparatiue. hec autem cōparatio dupliciter sumi pōt: vel respectu accidentiū: vt comparando substantiam ad accēs: vel respectu substantiā comparando substantiam ad substantiā. v̄tqz autē modo in substantia reperit generatio simpliciter. nam respectu accēs quilibet substantia generat simpliciter: cū quilibet substantia plus habeat de entitate q̄ accēs comparādo etiā substantiam ad substantiā: inuenimus in substantia generationē simpliciter: v̄ sic nō quilibet substantia generat simpliciter: sed substantia perfectior respectu substantie imperfecte dicitur generari simpliciter. hec autem perfectio vt superius dicebat tripliciter potest accipi. Nam huiusmodi generabilia v̄ corruptibilia vel sunt elementa vel sunt mixta: v̄ si sunt mixta vel sunt ea in q̄b⁹ non vltimatur gñatio nā: vt in gñatione embryonis: vel sunt talia ad quē cū peruēntum est: finit̄ intēio gñationis

¶ Mar. de ge.

¶ h̄b g

¶ gñatio simpliciter p̄t sumi 2o ab solute et cōparatiue.

¶ al. confideratur.

¶ T. c. 24

¶ T. c. 25.
3.
¶ Com. 4

nalis: cum. n. peruenit ad embrionem non cessat: sed cum peruenitur ad al. vel ergo comparabitur generatio unius est ad generationem alterius: ut generatio ignis ad generationem terre: vel comparabitur generatio eius in quo non finitur generatio nãe ad generationem eius in quo finitur: ut generatio embrionis ad generationem aialis. vel comparabitur ad se invicem mixta ad que cum punctum est cessat generatio nãis: ut si compararetur generatio unius aialis ad generationem alterius. fm primum modum accipit generatio simpliciter ex victoria soles: quia generatio ignis est generatio simpliciter respectu generationis terre. fm 2^m modum accipit generatio simpliciter ex intentione nãe: quia generatio animalis est generatio simpliciter respectu generationis embrionis. fm tertium modum accipit generatio simpliciter ex perfectione speciei: quia generatio aialis perfecti est generatio simpliciter respectu generationis animalis imperfecti: et generatio vniuersalis aialis est generatio simpliciter respectu generationis placentie: et generatio placentie respectu generationis lapidis: quomodo autem fm dictos modos accipitur generatio simpliciter per dicta in questione illa. utrum in substantiis reperitur magis et minus. ibi. n. ostensum fuit quod ex victoria forme ex intentione nãe: et ex perfectione speciei reperiebatur plus de entitate in una substantia quam in alia: et quod generatio substantie plus habet de entitate est generatio simpliciter respectu subiecti deficientis a perfectione entitatis illius: oportet fm omnes dictos reperire in substantiis generationem simpliciter accipiendo simpliciter non absolute: sed comparative. ut dictum est.

Adp^m Opposita

autem his non est difficile soluere. Nam cum dicitur quod in substantiis reperitur generatio simpliciter. generatio substantie ex non ente simpliciter. Dicitur potest quod non solum dicitur generatio simpliciter: quia est ex non ente simpliciter: sed etiam quod terminatur ad ens simpliciter: dato quod non esset generatio ex non ente simpliciter: adhuc esset in substantiis generatio simpliciter: quia terminaretur talis generatio ad substantias que ens simpliciter dicitur. deficit ergo argumentum: quia non syllogizatur: sed peccat in forma. deficit etiam in assumendo scilicet formam et peccat in materia. Nam ut ostensum est: generatio substantie est ex non ente simpliciter. i. ex non ente vel ex non ente: nec ex non ente simpliciter. i. ex non ente simpliciter: ut ex non substantia: quia ut dicebatur: et bene: ex non substantia: tunc non fit substantia: sed ex non ente simpliciter. i. ex non ente in actu: et ex ente in potentia. Et quod arguebatur materiam nunquam separari ab actu: quia si sic separata esset: motui et transmutationi non posset esse substantia. dicitur potest quod accidit generationi substantie: quod bene: ut potest patere per iam habitam: et de his que sunt per accidens nihil est cure arti. ut dicitur. 5. ethicorum.

5. phy. 6

¶ Mouet hoc quod. Tertio com. 20. Q. XXII.

p^m

Tertio restat declarare. utrum in accidentibus reperitur generatio simpliciter: et videtur quod non: quia fm quod generatio simpliciter opponitur: opposita autem in eodem esse non possunt: quod generatio simpliciter fm quod non dicitur generari simpliciter: sed generatio cuiuslibet accidentis est fm quod. generatio talis generatio dicitur simpliciter. ¶ Amplius generatio respicit ens et tanquam terminum ad quem: sed accidentia non sunt entia: sed solum sunt entia: cum generatur: accipit non dicitur generari ens: sed nunquam est simpliciter generatio: nisi si fit generatio entis: nulla generatio generatio simpliciter dicitur.

7. m. 4

Notandum generatio dupliciter sumi potest absolute et comparative. Cum generatio quodammodo utrum in accidentibus sit generatio simpliciter. si intelligatur absolute et fm se non: sed comparative scilicet quod autem in accidentibus non sit generatio simpliciter absolute: si consideretur dicta de leui per. dicebatur. n. quod generatio fm se erat ex non ente ad esse. ut potest patere in 5. physico. Tunc erit generatio simpliciter si sit ex non ente simpliciter vel si sit ad esse simpliciter. neutro autem istorum modorum generatio accidentis potest dici generatio simpliciter. non enim talis generatio accidentis potest dici generatio simpliciter: quia sit ex non ente simpliciter in actu: sed ex ente in potentia. verum est enim quod per se loquendo genera-

I. co. 9.

7. 7.

tio non est ex ente in actu nec ex priuatione: sed ex ente in potentia. per se enim calidum non generatur ex frigido: nec ex priuatione calidi: sed ex eo quod est in potentia calidus: sed tamen tale ens in potentia est quod per se generatio substantie subicitur quale est illud ens in potentia: quod est sub forma forme per generationem acquisite. ideo tale ens in potentia subicitur in generatione substantie: quale est id quod subicitur forme substantie: et tale ens in potentia subicitur in generatione accidentis: quod est sub forma forme accidentis: forma autem substantie ut dicebatur immediate perficit ipsam materiam. utrum autem ois forma substantialis immediate perficit materiam non est propriis speculationibus: non. n. intendimus quere de forma humana quomodo se habeat ad materiam quam perficit: et quomodo in homine saluat generatio simpliciter: quia hoc sapit aliam sciatur. ibi. n. deo date suo loco talia dicemus. In hoc autem opere volumus semper verba nostra referre ad alia generabilia in quibus saluamus generationem simpliciter: quia forma substantialis in ipsis per se loquendo immediate perficit ipsas materiam: forma vero accidentalis: que per alterationes inducit non immediate perficit ipsam materiam: et quia huius forme sic per alterationem inducte aliquo modo causa est totum compositum ex materia et forma. Ideo talis forma in toto composito fundatur sicut in subiecto. fit per se loquendo generatio calidi ex potentia calido: et generatio cuiuslibet accidentis ex eo quod est in potentia tale. sic etiam generatio substantie fit ex potentia substantie: sed potentia calidus non est potentia simpliciter. est. n. substantia actu quod est potentia calidum. Cum substantia in actu sit subiecta forme calidi: quod est potentia substantie: et id quod subicitur forme substantie est potentia simpliciter: Ideo generatio substantie est generatio simpliciter: quia est ex non ente simpliciter in actu: ex ente autem simpliciter in potentia. generatio autem calidi est generatio huiusmodi: quia potentia calidum simpliciter est actu: cum sit actu substantia. non est generatio simpliciter: sed est solum potentia huiusmodi: quia ponitur esse potentia calidum. per ergo quod ex parte termini a quo fm quod generatio dicitur esse ex non ente non possumus procedere absolute loquendo generatio non accidentis esse generationem simpliciter: cum generatio eius non sit ex non ente simpliciter: sed solum ex non ente aliquo modo. ut ostensum est. ¶ Alterius non possumus dicere generationem accidentis esse generationem simpliciter ex parte termini ad quem: ut dicatur generatio simpliciter: quia terminatur ad ens simpliciter. habitum. n. est accidentia non esse entia simpliciter. non. n. sunt entia nisi quia sunt entia. ut probatur in pluribus locis philosophie prime. Declarata est generatio prima pars questionis. videtur quod in accidentibus non reperitur generatio simpliciter absolute. ¶ Restat generatio declarare. quod substantie reperitur generatio simpliciter comparative. hoc autem tripliciter iuenitur. potest. n. accipere ad tria comparari. ad proprias entia per quas reponitur in specie: et ad substantiam in qua fundatur: et ad esse sub quo existit: omnibus enim his modis possumus venari unum accidentis plus habere de entitate quam aliud. ¶ Prima via sumitur ex parte sue entitatis. alteratio enim semper fit ab opposito in oppositum suum. ois. n. motus ad formam est aliquo modo inter duo opposita: et maxime alteratio inter duo opposita habet esse huiusmodi autem opposita: ut per 2^m com. in per. et in modis: semper sic se habet quod unum habet rationem habitus: aliud vero priuationis. Et generatio idem accipit quod habet rationem habitus est generatio simpliciter non absolute sed comparative: ut respectu accidentis quod habet rationem priuationis: quod tale accipit deficit ab entitate quod habet rationem habitus. Si generatio vera esset opinio illorum: quod accidentia in se nulla entitate haberent: si ita sit entia in comparatione ad substantiam: sicut vna sana dicitur in se forma: licet nulla sanitate habet: sed solum notat fieri: quod reperitur sanitate quod est in aiali: positum ex propria entia non possumus investigare unum accidentis habere plus de entitate quam aliud: cum nullus accipit fm hanc opinionem ponatur habere formam aliquid essentia: vel nam: sed ostensum fuit hoc supra esse falsum. declarabat enim accidentia aliquid entitatem in se habere: huiusmodi entitas erat entitas diminuta: propterea non dicebatur essentia: sed propter entitatem que est in substantia: quod entitas subest deus dicitur entitas.

2^m

De

accid

plis

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

et

simpliciter. ut dicebat ibidem. si igitur accidentia aliqua entitatem in se habent ex parte eentie eorum inuestigare possumus generatione vniuere esse generationem simpliciter respectu alterius: inquam entitas vniuere est perfectior et minus amixta putationi quam entitas alterius.

2^a via

Secunda via ad inuestigandum hoc idem sumit ex parte subiecti in qua accidentia ipsa fundantur. nam si vna subiecta plus habet de entitate quam alia: et vnam subiectam dicimus generari simpliciter respectu alterius: quod accidentia ab ipsa subiecta dicuntur entia: etiam accipio illud quod est aptum natum fundari in subiectam plus habentem de entitate secundum quod homo est videlicet magis ens: et generatio eius per se loquendo dicitur generatio simpliciter respectu accidentis: quod est aptum natum fundatum in subiecto minus habente de entitate.

3^a via

Tertia via sumit ex parte ipsius esse: quod accipio quod habet magis actum videlicet esse magis ens: et generatio eius dicitur generatio simpliciter respectu accidentis habentis esse minus actuum: et quod de his tribus modis inuestigat generatio simpliciter in accidentibus: bonum fuit exemplum philosophi dicentis generationem calidi esse generationem simpliciter respectu generis frigidi. calidum enim excellit frigidum. In predictis tribus. primo enim calidum magis significat speciem et formam. frigidum vero putatur non quod frigiditas sit putatio pura: sed quod plus habet de imperfectione amixta quam caliditas. 2° calidum est aptum natum fundari in subiecta magis ente: quod in igne. frigidum vero in subiecto minus ente: quod in aqua vel in terra. 3° calidum habet magis actum quam frigidum. frigidum enim respectu calidi non dicitur actum: sed subiectum.

6

2

3

Sed si vltimus quereret quod predictarum viarum sit potior: et propter quod debeamus magis dicere generationem simpliciter esse generationem simpliciter: vel ratione subiecti in qua fundatur: vel ratione propriæ nature: vel ratione sui esse. Dico potius: quod si oēs ille consideratioes bone sunt: consideratio tamen ratione subiecti in qua fundatur: si sit per se et secundum quod huiusmodi: potior esse videtur: quod accidentia in se entitates aliqua habent: et eis aliquid esse conueniat: magis in dicitur etiam per entitatem que est in subiecto: quam per eorum naturam vel per eorum esse. Et quod generatio simpliciter ex ipsa entitate sumit: exemplum philosophi cum hoc quod fuit copetens exemplificatio de calido et frigido: in quibus oēs predictæ causæ congregantur: aliquid congruit: et quod illis dñtatis. videlicet calido et frigido differunt ignis et terra: quod videtur rectum est generatio simpliciter accipitum potissime accipienda est respectu subiecti in qua fundatur: ut accipio quod fundatur per se: et ceteri subiecti secundum quod perfectior est: dicat simpliciter generatum. quod autem enim per calidum et frigidum intelligitur dantur dñtatis subiectales ignis et terre dñtates: per calidum et frigidum sunt accidentia: tamen potius accipio quod dñtatis subiectales: quod ille sunt nobis ignote. exponit igitur per generationem calidi et frigidi de substantiis generis. non accidentium: sed hoc videtur esse irreperibile intentione Aristotelis. quod secundum eum in omnibus generibus reperitur generatio simpliciter: caverat in igne dicimus generationem ignis esse generationem simpliciter respectu terre: nisi velimus dicere calidum esse defectiuum: opus dicitur exemplum de calido et frigido defuisse generi accidentium. Amplius calidum et frigidum per se dicuntur formas accidentiales. forte per circuli locutionem possunt dici subiectales. frustra autem itur ad circuli locutionem: cum ex textu potest haberi bona et melior sententia secundum quod verba sonant. per quod quodammodo et qualiter in accidentibus reperitur generatio simpliciter: quod non absolute sed comparative.

Ad p^m

Opposita autem huius non est difficile solui. Nam cum dicitur simpliciter et secundum quod aliquid opponitur: et opposita in eodem congregari non possunt. dico potius quod verum est absolute et comparative congregare opposita nihil prohibet. idem enim potest esse magni et parui ad aliud et ad aliud relatus: et quod est secundum quod in se consideratur potest esse simpliciter respectu alterius. Sed non addebat accidentia non sunt entia nisi quod sunt entia. bene arguitur: quod non sunt entia simpliciter et generatio eorum non est generatio simpliciter et absolute loquendo: potest tamen esse generatio simpliciter comparative: et quod habet accidentia in se sunt ens aliquid comparative: et vnum accipio est ens respectu alterius ut respectu eius quod magis ab entitate deficit.

Ad 2^m

Generatione

et alteratione 2°.

T. 6. 23.

Hoc capitulum. quod tres partes habet. nam in prima parte datur definitio generationis et alterationis: quod in alteratione subiungitur ens in actu: in generatione vero non: et quod in alteratione subiungitur ens in actu: quod alteratio est quidam motus: et motus est actus entis et habet actualitates aliquas. Ideo circa primam partem est dubitandum de alteratione per comparisonem ad motum: et quod de ratione motus videtur esse quod in eo non sit dare primum mutatum esse: et motus videtur esse quod continuus. Ideo circa hoc tria declarabimus. primo declarabitur utrum alteratione sit motus. 2° utrum in ea sit primum mutatum esse. 3° utrum sit motus continuus. Secunda pars huius capituli est. quod manet passione simbola puenit fieri generationem et corruptionem. Circa hoc autem duo sunt dubitanda. primo utrum remanente passione simbola tollat ratio generationis. 2° declarandum est quomodo conuenit passione simbola remanente. tertia pars capituli est quod plene est maxime proprie subiecti generationis: in alijs autem transmutationibus aliquo modo. Circa hoc autem duo dubitanda sunt: quomodo et qualiter hoc sit verum: quod dubitanda circa tertiam partem huius capituli declarabunt in capitulo de augmento. et in secundo: ubi de passione simbola disputabitur: declarabitur dubitanda circa primam et secundam. in his ideo capitulo solum sunt declaranda dubitanda: circa primam partem.

¶ Mouet hec quod. Textu comē. 23. Q. 23. XXIII.

Circa primum sic procedit. videtur quod alteratio non sit motus. si enim est motus vel est motus ad vbi vel ad formam: non est motus ad vbi: quod in omni motu tali de necessitate mutatur locus: quod non. alteratur non de necessitate mutatur locus. ut dicitur in capitulo de augmento. erit igitur motus ad formam: sed omnis forma est simplici entia composita. nulla ergo forma inducit in materiam successiuam: cum non habeat partem sed sit simplex entia: quod generatione motus est esse quod successiuum: nulla transmutatio ad formam dicitur motus: cum in tali transmutatione non possit saluare successio.

¶ Amplius secundum Boetium. accidentia sunt indigna nature. corrumpi enim possunt: alterari vero minime: quodlibet generatio tollit formam accidentalem: et nulla accidentalis forma tollit successiuam: sine successione non est motus. ergo 2°.

Notandum igitur difficultate questionis in B. Nam cum

omne quod mouet sit primum in termino a quo et primum in termino ad quem. videtur probari in 6. phys. op. in omni motu saluare successione aliquam. si igitur forma accidentalis in simplici entia persistit: et non potest induci successiuam: rationabiliter dubitatur quomodo transmutatio ad tale formam potest saluari ratione motus. Sciendum igitur quod in hominibus transmutatione tria sunt consideranda. entia ipsius forme: quod per tale transmutationem inducitur: et subiectum quod tali forme subiungitur: et esse sub quo talis forma existit. Cum igitur generatio videtur in alteratione refulere ratione motus. si comparemus hominibus transmutationem ad ipsam formam secundum se quod per tales transmutationem inducitur: non potest in ea refulere ratio motus: quod ut arguebat et bene ipsa forma secundum se: cum non habeat partem et partem: vel simul tota expellitur: vel simul tota inducitur: et quia similitas repugnat motui in ea secundum quod hominibus non refulatur ratio motus: sed si referimus hominibus transmutationem ad ipsum subiectum: in quo forma recipitur: et ad esse quod habet forma in tali subiecto: ibi potest aliquo modo refulere ratio motus. dico aliquo modo: quod in nulla transmutatione ad formam: ita complete refulent ratio motus sicut in transmutatione ad vbi. Quod autem tam ratione subiecti quam etiam ratione ipsius esse quod habet accidentalis forma in subiecto possit in alteratione refulere aliquo modo ratione motus sic patet. Nam habet forma ipsa non habeat partem et partem: subiectum tamen in quo recipitur: partem et partem habet: et ratione partium subiecti potest assignari successio in introductione talis forme: ut si ignis debeat calefacere aerem succo.

Mart. de ge.

hb. ij

cessitate poterit calefacere ipsum calefaciendo: p[ro]p[ter] vnam partem q[ui]s alia. Ex quo apparere potest: cum forma ip[s]a per accidens diuidatur diuisione subiecti: q[uia] albedo multa est si superficies multa fuerit: calor multus est si eius subm[ultum] fuerit in ipsa forma accidentali: s[ed] qu[od] est alteratio n[on] per se p[ri]mo: sed per accidens et ratione subiecti partem et partem assignare possumus. et put in ea assignamus partem et partem: et dicimus ipsum successive induci: possumus in transmutatione ad talem formam saluare aliquo modo rationem motus. **Secundo** hoc saluare possumus ex parte ipsius esse. Nam l[et]is quilibet forma qu[od]cunq[ue] accidentalis non habeat gradus s[ed] essentia: potest tamen habere gradus q[ui]ntum ad essentia q[uod] s[ed] esse quod habet talis forma in subiecto: potest int[er]di et remitti: et q[uod] vbiq[ue] est assignare gradus et intensionem et remissionem: ibi potest assignari successio motus in forma accidentali s[ed] esse: quod habet in subiecto motus: et successio esse potest. sic n[on] imaginari debemus q[uod] si ex frigido debeat fieri calidus remittitur frigidu[m] s[ed] esse quod habet in subiecto: et q[uod] s[ed] tale e[st] assignare gradus in ipso frigido: per continuam remissionem est deuenire ad talem gradum in huiusmodi esse: q[uod] si infra illum gradum fiat descensus ita reddetur materia idisposita respectu forme frigidi: q[uod] in ea frigiditas reseruari n[on] poterit: et tunc in illo instanti in quo efficitur materia sic idisposita: cedit forma frigidi in positione materie et inducitur in eam forma calidi. forma ergo s[ed] se vel tota expellitur vel tota inducitur: q[uod] s[ed] suam essentiam per se loquendo n[on] habet partem et partem nisi t[ame]n per accidens: vt r[ati]o[n]e partium subiecti: et q[uod] cu[m] in suo esse habet gradus r[ati]o[n]e talium partium: et p[ro]pter tale esse aliquo modo saluare simpliciter ratio motus. Cum ergo querit[ur] vtrum alteratio sit motus: dici debet q[uod] alteratio p[otes]t accipi vt est motus et vt est mutatio: q[uod] respectu ipsius essentie forme s[ed] se. que per alterationem inducitur: est ibi mutatio solum. respectu vero ipsius subiecti: in quo successive induci p[otes]t: et respectu ipsius esse s[ed] q[uod] p[otes]t int[er]di et remitti seruati in ea r[ati]o motus. Q[uod] vero est magis p[ro]p[ter] dictu[m]: vel q[uod] alteratio sit motus: vel q[uod] sit mutatio: vel q[uod] idem est. vtrum inductio ipsius essentie forme que est mutatio t[ame]n vel vtrum successiva transmutatio s[ed] partes subiecti et s[ed] intensionem et remissionem ipsius esse debeat appellari alteratio: n[on] est p[ro]p[ter] speculatio[n]is: q[uod] de hoc deo dante tange[re] aliquid in sc[ol]o. vbi disputabit de alteratione elementorum. Ad p[re]sens autem sufficiat scire alterationem sic posse accipi q[uod] in ea saluatur ratio motus.

al. in ip[s]a

mutatio est motus
in differ[entia] et
in i[n]t[er]i[us]

al. mutatio.

Ad p[ri]m[um]

Ad 2[um]

Opposita aut[em] his n[on] est difficile soluere. Nam cu[m] dicat[ur] forma est simpliciter c[on]sistens n[on] h[ab]et partem et partem. dici p[otes]t: q[uod] l[et]is s[ed] se p[ri]mo et partem n[on] h[ab]eat ip[s]a forma accidentalis: h[ab]et t[ame]n partem et p[ar]te[m] r[ati]o[n]e subiecti: t[ame]n cu[m] ext[er]i[us] ad extensionem eius et r[ati]o[n]e talium p[ar]tium: et p[ro]pter ip[s]um esse s[ed] q[uod] int[er]di et remittit[ur] p[otes]t in ea vt ostensum est saluari r[ati]o motus. **Q[uod] 2[um]** vlt[er]ius addebat[ur] accidentia esse indigna n[on] esse: q[uod] corrumpi possunt: non alterari possunt. s[ed] sicut dicitur q[uod] accidentia n[on] possunt alterari: possunt t[ame]n esse termini alterationis. Sed hoc videt[ur] deuenire ab intentione auctoritatis motus. Nam sicut accidentia n[on] possunt alterari. sed possunt esse termini alterationis: ita n[on] videt[ur] posse corrumpi: sed possunt esse termini corruptionis. compositu[m] n[on] est id[em] q[uod] per se generat[ur] et corrumpit[ur] n[on] forma. ideo dici p[otes]t q[uod] circa accidentia n[on] conuenit alteratio s[ed] q[uod] alteratio dicit motu[m] et successionem s[ed] se: et q[uod] t[ame]n ad essentia eor[um]: sed r[ati]o[n]e partium subiecti: et p[ro]pter intensionem et remissionem ipsius esse potest ibi contingere successio et motus. Q[uod] aut[em] in soluendo tangebat[ur] q[uod] omne q[uod] mouet partim est in termino a q[uod] partim in termino ad que[m]. vt p[er] h[ab]et h[ab]et aut[em] n[on] habet q[uod] ip[s]a forma ad qua[m] est motus

subiectum aut[em]
et motus

tus s[ed] se sit diuisibilis: sed q[uod] ip[s]um subm[ultum] sit q[uod] dicit[ur] q[uod] comcedimus. nihil n[on] p[ro]p[ter] alterat[ur] nisi sit q[ui]ntum et dicit[ur] q[uod] autem intelligenda sit auctoritas non de forma s[ed] se: sed de proprio subiecto: vel de forma vt diuidit[ur] diuisione subiecti p[er] dicit[ur]. n[on] ibi omne quod mouet[ur] est partibile: q[uod] partim est in termino a quo et partim in termino ad que[m]. forma autem vt p[er] n[on] mouetur: sed est terminus motus: sed magis q[uod] subicitur ei: mouetur ad ip[s]am.

Mouet h[ab]et q[ui]ntum. Textu com[un]e. 23. Q[uod] 23. XXIII.

Secundo

restat declarare. vtrum in alteratione sit dare p[ri]mo mutatum esse: et videt[ur] q[uod] n[on]: q[uod] de ratione motus est q[uod] in eo n[on] sit dare p[ri]mo mutatum esse: vt p[ro]bat[ur]. 6. p[ro]p[ter] p[ro]p[ri]um. Si ergo in alteratione sit dare p[ri]mo mutatum esse vel in aliquo alio motu e[st] dare p[ri]mo mutatum esse vel p[ri]mo alterat[ur] esse: motus ille esset compositus ex indiuisibilibus. s[ed] p[ro]p[ter] n[on] mobile p[ri]mo mouet[ur] in spatio minori q[uam] in maiori. Cum ergo in principio spatij et in principio motus n[on] sit moueri nec mutatum esse. si e[st] ibi dare p[ri]mo mutatum esse illud vel esset d[icitur] vel indiuisibile. n[on] diuisibile. ergo ip[s]i principio spatij: q[uod] n[on] esset p[ri]mo mutatum esse: t[ame]n in parte eius esset. p[ri]mo mutatum esse q[uod] in toto. si autem dicatur h[ab]et mutatum esse: esse indiuisibile. q[uod] ip[s]i principio spatij: quod n[on] potest nominari per aliquid indiuisibile: erit indiuisibile illud in quo est p[ri]mo mutatum esse continuu[m] vel contriguu[m] vel consequenter se habet: sed p[ro]p[ter] e[st] in ead[em] magnitudine indiuisibilia esse continua vel contrigua vel p[ar] se habentia: e[st] dicere magnitudinem esse compositam ex indiuisibilibus vt ostendimus cu[m] dissoluimus paradoxos democriti. 3. 12. **Amplius** ante omne mutatum esse p[otes]t dici moueri. vt p[ro]bat[ur] in eod[em]. 6. Sed in omni moueri sunt infinita mutata e[st]. sicut in omni linea sunt infinita puncta. ergo ante omne mutatum esse sunt infinita mutata esse. et per consequens ante omne alteratum esse p[otes]t dici alterari in quo sunt infinita alterata esse: n[on] est ergo dare p[ri]mo alteratum esse.

Notandum

ante quosda[m] credidisse in alteratione n[on] esse dare p[ri]mo alteratum esse. credebant. n[on] q[uod] sicut in motu locali non est dare p[ri]mo mutatum esse. sic nec in alteratione: sed hoc stare n[on] p[otes]t. In motu n[on] locali. ideo n[on] est dare p[ri]mo mutatum esse: q[uod] mobile nulla parte spatij acquirit simul: sed successive acquirit partem post partem et motu suo p[ri]mo acquirit partem minorem q[uam] maiorem: q[uod] p[ri]mo mouet[ur] p[er] medietate[m] palmi q[uam] p[er] palmum totu[m]: et p[er] medietate[m] medietatis q[uam] p[er] medietate[m] et q[uod] p[ri]mo est diuisibile in infinitu[m] n[on] est ibi dare p[ri]mo mutatum esse: nec est ibi dare partem spatij qua[m] p[ri]mo mobile acquirit: q[uod] cu[m] q[ui]bet pars spatij sit diuisibilis: n[on] p[otes]t ibi dari pars p[ri]mo acquisita per motu[m]: q[uod] pars illius partis p[ri]mo acquisita esset: sed in alteratione n[on] sic. op[er] 3. n[on] ibi dare p[ri]mo partem in qua est p[ri]mo alteratum esse. e[st]. n[on] ibi signare partem: que tota si mul[ti]p[li]citer alterat[ur]: nec est in alteratione: sicut in motu locali: q[uod] semper pars minor p[ri]mo alterat[ur]. sicut in motu locali semper pars minor pars p[ri]mo p[ri]mo acquirit[ur] in alteratione. n[on] acquirit[ur] forma et qualitas aliqua n[on]alis. forma aut[em] et h[ab]et q[ui]ntum l[et]is n[on] p[otes]t reseruari in ma[gn]itudine minima: q[uod] in t[ame]n p[otes]t diuidi q[uod] forma et qualitas n[on]alis que per alterationem acquirit[ur]: in eo reseruari n[on] p[otes]t. Ideo ad minus op[er] tantu[m] partem simul alterari in qua reseruari possit forma per alterationem inducta. si n[on] aqua debeat calefieri n[on] inducitur calor in parte aque quancunq[ue] minimam: sed ad minus tanta pars aque simul calefiet in qua possit reseruari forma caloris. Et vt appareat melius p[re]dicta sciedum: q[uod] l[et]is s[ed] rem et s[ed] esse n[on] separet in huiusmodi generabilibus et corruptibilibus c[on]tinuu[m] a p[ar]tibus: nec

p[ri]mo

L. c. 3.

2^m3^m

L. c. 38.

L. 6.

passiones a continuo: ipsi tñ rei gñabili aliqua vident cō-
petē magis rōne continui. aliqua vero magis ppter pas-
siones ipsas. motus. n. localis vt ad propositū spectat ma-
gis videt respicere ipsum cōtinuū: alteratio vō magis ip-
sas passiones et qualitates: per motū. n. locale acquiruntur
ipse locus: sed vt dicitur infra. in caplo de tactu in mathema-
ticis debet tactus et locus. In. 4. enim physicorū. probat
q. ipsi dimētionibus per se debetur occupatio loci. Ideo
contra ponētes vacuū ostēditur q. si essent dimētionē
per se separate ab omni corpore et ab omnibus passionib⁹
occuparent locū: et si poneret cum eis aliquod corpus po-
nerent duo corpora in eodem loco. Si ergo mathemati-
cis et dimētionibus separatim debet locus: q. talia viden-
tur recipere ipsum cōtinuū fm se: motus localis: per quē
acquirat locus: videtur respicere ipsum continuum: et q. a
continuum est diuisibile in infinitum: et in qualibet parte
continui quātuncūq. minima reseruat ratio continui:
in qualibet parte spātū: quātuncūq. minima reseruat
ratio motus localis. Ideo in tali motu non est dare pmo
mutatum esse: q. mobile nullam partē spātū acquirat si-
mul: sed p. acquirat partē minore q. maiorem. altera-
tio vero: q. per eaz per se loquēdo non acquirat locus: sed
qualitas: et forma nō respicit mobile in eo q. est quid con-
tinuū fm se: sed in eo q. bz ē naturale: et est coniunctum
qualitatibus et formis: que nō possunt reseruari in parte
quātuncūq. minima. Ideo nō semper p. alteratur pars
minor q. maior: sed vt dicebatur: saltē tanta pars altera-
bilis alterat: q. in ea reseruari possit rō qualitatis et forme
per alterationē acquisita: et illud sic alteratum simul pōt
dici pmo alteratum esse. vtrum autem possit accipi altera-
tio: q. in ea nō sit dare pmtū mutatum esse: in sequenti decla-
ratione patebit. Ad pñ autem in tñ dictum sit q. in altera-
tione dari potest primum alteratū esse.

al. alte-
ratum.Ad p^m

Opposita autē hio nō est difficile solū. Nam cūz
dicit q. cōtra rōnem motus est q. in eo
sit dare pmo mutatum ē. Dñm est q. simplr hoc est con-
tra rōnem motus localis: sed nō est simpliciter contra rō-
nē alterationis. vtrum autem in alterationē aliquo modo
hoc saluari possit: q. in eo nō sit dare pmo alteratū esse:
in sequenti declaratione dicitur. C. d. autē addebat secundo
q. si esset dare pmo alteratū esse: motus siue mobile esset
quid compositū ex indiuisibilibus: et ita quātū esset ex
nō q. dicitur. dici potest q. indiuisibile dupliciter potest accipi
vel fm q. continuum respicit: vel fm q. respicit corpus na-
turale. indiuisibile. n. respectu continui est quantum et est
indiuisibile simplr: sed indiuisibile respectu corporis natu-
ralis nō est indiuisibile simplr: sed est quid quantum. opz
enim dare partē aliquā quantam: que si vltius diuidat
expoliabitur a forma et a natura p. p. et ex hmoi indiu-
sibilibus p. stare corpus et continuū nō est inconueniens.

Ad 2^m

C. d. vero addebat tertio q. ante omne mutatum esse p. ce-
dit motui et ante omne alteratū esse alterari: quomodo
autem hoc sit intelligendū in sequenti declaratione dicitur.
vbi supplebuntur si qua hic omīsa fuerunt.

C. d. nō est h. q. d. Textu cōmē. 24.

Q. d. XXV.

p. m.

Tertio restat declarare vtrum alteratio
sit motus cōtinuū: et videtur q.
sic: q. de rōne motus est q. sit quid cōtinuū.
Si ergo in alterationē reseruat ratio motus
ipsa erit quid cōtinuū. C. Amplius fm phi-
losophum tempus habet continuitatem a motu. motus
vero a magnitudine. Cūz ergo magnitudo alterabilis sit
quid continuum: alteratio erit quid continuum.

Notandum autē quosdam dixisse in alterationē
nullo modo reseruari continuita-
tē: sed hoc nō videtur bene dñi. est enim aliquo modo al-

teratio continua: et simplr quid continuum dici nō debeat.
Et si dicat q. alterante appz: c. mato ipsi alterabilis cō-
tinue sit alteratio: sed in toto tempore sit continua disposi-
tio alterabilis: et instanti ad q. copulatur illud tēpus ha-
bet esse alteratum esse: et vna parte alterabilis sic alterata
disponit alia pars eius: et post dispositionem sequitur alte-
ratum esse illius partis: et ex talibus alterationē esse diuersa-
rum partium complet alteratio totius mobilis: et q. hui-
usmodi alterata esse nō sunt cōtinua: ideo motus altera-
tionis nō est quid continuum. Istud non videt sufficere ad
ostēdendum nullo modo alterationē esse quid continuum:
q. in illo tempore: in quo disponit alterabile: aut aliq. va-
riatio sit in ipso alterabili: aut non. si nulla variatio sit in
eo. sicut in pncipio illius temporis: quo durabat disposi-
tio nō fiebat introductio forme: fm q. contingebat altera-
tū esse: ita nec in fine illius temporis contingit hmoi intro-
ductio: et quo nulla variatio sit ipso alterabili per hmoi
disponē. si vero opz aliqua variatio fieri in ipso alte-
rabili: cum variatio illa non sit sine alteratione. sicut pre-
sente actiuo passiuum continue disponitur et variatur: ita
continue alteratur. videtur. n. repugnare ipsis appari-
bus dicere alterationē ex nulla parte cōtinuitatem hēre.
C. Sciendū ergo q. alteratio vt tactum est ad tria com-
parari pōt. ad subm quod alterat. ad formā que per alte-
rationē inducitur. ad esse sub quo talis forma existit. C. d.
parata ergo alteratio ad formā: nec est motus: nec conti-
nua: comparata autem ad alterabilem: et si debet dici mo-
tus: nō tamē est. p. p. quid continuum: respectu autē ipsi
esse motus et continuum dici potest. p. m. sic ostendit. for-
ma: vt dñi est: simplici essentia cōstituit: nec per partes suc-
cessiue inducitur. Ideo in ea non reseruat per se ratio mo-
tus: et si fm q. hmoi nō est motus: sed mutatio soluz: non
bz dici motus continuus. Nam motus continuus p. p.
ponit motum. C. Scdm autē sic ostēditur. dñi est q. nō
q. t. q. pars mobilis alterat successiue: sed opz dare ali-
quā partem mobilis simul alterat: sed reseruari pōt ibi
rō motus. put in eodem subiecto alterabili est dare diuer-
sas partes successiue alteratas esse: et n. oportet dare ali-
quā partem simul alteratā: nō tamē opz totū alterabile si-
mul alteratum esse: sed sufficit tantā partē simul esse alte-
ratam: in qua possit reseruari ratio forme per alterationē
inducte: et q. in eodē alterabili est signare plures tales par-
tes: alterabile potest successiue alterari: q. in illis altera-
tis esse nō reseruat: cōtinuitas: sed successio: et si ratio
successionis debet dici motus: non tamen debet dici quid
continuum. nisi forte per accidens. vt patet in soluendo
rōnem oppositas. C. Tertium autē sic ostendit: q. si ex fri-
gido debet fieri calidū: continue successiue remittitur fri-
gidum in suo essentia est signare tempus in quo remitta-
tur: donec sit friditas cōmota: et inducta caliditas: et sicut
continue remittit frigidū: sic continue pōt intēdi calidū
introducitur per corruptionē frigidi. ergo quātū ad in-
tensionē et remissionē fm esse et motus et cōtinuatio salua-
ri pōt. sic itaq. imaginari debemus q. presente actiuo con-
tinue disponit passiuū: et ista continua dispositio nihil est
aliud nisi intētio vel remissio ipsius forme fm esse q. d. ha-
bet in subo: et facta sufficienti dispositione forma ad quā
disponit actiuū inducit simul saltem in tanta parte passi-
q. ita sit sufficiens ad susceptionem illius forme: et illa par-
te passiuū sic alterata disponit pars alia: ita q. alterationes
vnius partis nō opz continuari alterationē alterius partis:
sed cadit ibi tēpus meditū quo sit dispositio: et illa dispo-
sio est illud alterari quod precedit alteratū esse: et quia
hmoi alterari et disponi respicit gradus ipsius ē sub quo
est forma. illa vero alterata esse respicit partes ipsius al-
terabilis: q. he partes et illi gradus nō videntur eisdem

Mar. de ge.

b. d. uij

esse rationis nec videtur pertinere ad idē genus: non est proprie vnus motus continue ex omnibus illis dispositionibus: et ex omnibus illis alteratis esse. p. ergo quod non simpliciter alteratio est motus p. tunc: aliquid tunc continuatio salutaris ibi p. p. continuam intentionem vel remissionem ipsius esse sub quo est forma: sicut: quod idē est: p. p. tunc dispositionem passivam.

Ad p.

Cum ergo

Ad 2.

motus localis: in alijs autem motibus possumus aliquo modo saluare continuitatem: sed non simpliciter. C. D. autem addebatur scdo: quod mobile est quid continui. ergo et alteratio. vt p. alteratio magis conuenit mobili et alterabili ratione quia est coniunctum passivibus et qualitativibus actibus et passivibus q. vt est quid continuum. continuatur autem via pars alterata ipsius alterabilis cum alia parte alterata: sed non in eo quod alterata: imo discontinuatur alterata esse per tempus medium disponens. Ideo si dicitur talia alterata esse continua propter continuitatem alterabilis est valde per accidens vt dicebatur. non est enim continuitas in ipsius alteratis esse: sed magis est continuitas in ipsa dispositione vt ostensum est.

I. c. 25.

Augmentatione

ante re liquos. C. D. philosophus in p. t. lectione distinguit augmentationem ab omnibus alijs motibus. Ideo querendum est de differentia motus augmenti ad omnes alios motus. tria ergo declarabuntur. p. mo ergo declarabitur differentia augmenti ad generationem. secundo ostendetur differentia eius ad alterationem. tertio ad motum localem.

C. Mouet hec q. Textu comē. 25. Q. d. XXVI.

p.

Ircu

p. m. sic procedit. videtur quod motus augmenti non sit realiter distinctus a generatione. Nam s. m. philosophum circa finem huius capituli p. idem est augmentum et alimentum: sed alimentum non alit: nec nutrit nisi vt est quod et vt est substantia: s. vt est substantia conuertitur in substantiam mēbrum: et est ibi generatio et corruptio. si ergo idem est alere et augere: idē erit generatio et augmentum. C. Ampli. quādo ad aliquid concurrunt plura: denominatio d. fieri a principalis: non ab annexo: sed in augmento concurrunt ibi transmutatio ad substantiam inquantum substantia cibi conuertitur in substantiam mēbrum: et transmutatio ad quantitatem: inquantum quantitas alimenti superadditur quantitati aliti: sed cum transmutatio ad substantiam sit principalis: transmutatio ad quantitatem: debet fieri denominatio: et debet dici illa transmutatio generatio: non augmentum.

2.

3.

I. c. 25.

C. Ampli. videtur velle philosophus: quod si alimentum per se accipit formam carnis est ibi generatio: tamen quia accipit huiusmodi formam non per se: sed vt est coniunctum mēbro. ideo est ibi augmentum: sed hoc non videtur sufficere: quia sicut generatio est motus ad substantiam: ita augmentum est motus ad quantitatem. sicut generatio non est ibi generatio proprie: quia alimentum non accipit formam carnis in se: sed vt est coniunctum alij. sic non est ibi augmentum: quia non transmutatur ad quantitatem. vt est aliquid in se: sed vt est coniunctum alij: vel ergo nec erit ibi generatio nec augmentum: vel erit ibi vtrūque.

Notandum

aut via p. bona est. id. n. est ibi augmentum et non generatio proprie loquendo: vel quod alimentum non accipit formam carnis: vt aliquid per se existens: sed vt alteri coniunctum. Duo ergo sunt declaranda. p. mo quod non est ibi proprie loquendo generatio. secundo quod est ibi augmentum. p. m. duplici via venari possumus. videlicet ex parte ipsius esse et ex parte forme. C. Prima quidem via sic p. Nam si generatio est processus a non esse ad esse. vt dicitur. 3. p. h. sic loquendum est de generatione vt loquimur

de ipso esse: que generatio habet esse per se per se generari possunt: quod habet esse in alio eis per se generari competit non potest. v. p. philosophus. 7. metaph. ostendit idem compositum esse per se generari et non materiam et forme: cuius veritas: et si plures cause assignari possunt: inter alias autem h. satis est bona. vt dicat compositum per se generari: quod per se habet esse: materia autem et forme: quod per se non existunt: per se generari non possunt. Cum ergo cibum non transmutetur ad formam carnis vt aliquid per se existens: sed vt coniunctus alij: proprie et per se loquendo non erit ibi generatio.

C. Scda via sumit ex parte ipsius forme. Dicitur est. n. quod augmentum manet s. m. spem: sed fluit et refuit s. m. man. sic. n. docet nos imaginari philosophus. vt cum aliquis eadem mensura vt correo vel vt re mensurat aquam si ab illo vtre egrediat et ingrediat aqua semper manebit idem vter: sed aliquando erit in pluri aqua aliquando in pauciori: et quod forma continet materiam magis generatio continet ab ipsa: quādiu alitur animal: tādū manet forma eius continens eius materiam et eius corpus: sed huiusmodi forma aliquando est in pluri materia: vt cum restauratio est pluri generatio: depeditio: aliquando autem in pauciori materia est: vt cum depeditio p. valet restauratio. materia ergo fluit et refuit: sed forma semper manet: quod diu manet animal. ergo per conuersionem alimentum non proprie ibi accipit formam nouam substantialem: sed fit quod illa forma habeat esse in pluri materia: quia noua generatio recipit nouam materiam: non proprie est ibi generatio: cum non proprie accipiat ibi noua forma. C. Quid quod non sit ibi proprie generatio restat videre quod sit ibi proprie augmentum: quod de leui p. 3. quia sicut generatio respicit aliquando formam substantialem: ita augmentum respicit maiorem quantitatem: h. ergo animal per alimentum non sit sub alia forma substantialem: tamen est sub maiori quantitate. ideo est ibi augmentum non proprie generatio. autem huius non est difficile soluere. Nam eius

Opposita

dicat idē esse nutrimentum et augmentum: quod idē cibum nutrit et auget. dicitur quod est idem subiecto: h. non eodem modo est et quod generatio: sed tamen non est idem simpliciter: cibum. n. non eodem modo alit et auget: sed auget s. m. quod est generatio: alit autem vt est alit et in substantia: vt dicitur in 2. de anima: et etiam vt inuitur circa finem huius capituli: hoc sufficit vt augmentum sit aliud a generatione. C. D. autem addebatur scdo quod denominatio debet fieri a digniori parte. ex quo plura concurrunt ibi. dici posset quod hoc forte verum esset. si equē per se et proprie concurreret ibi vtrūque: sed vt dictum est in dicta transmutatione: non est ibi proprie generatio: sed augmentum. C. D. v. addebatur 3. quia sicut cibum accipit formam carnis vt in alio. Ita quantitas eius habet esse vt alij constituta: dicitur quod hoc augmentum petit quod est in contrario. arguit. n. oppositum non propositum. Nam cum cibum accipiat formam carnis in alio non est ibi generatio ex parte alimentum: quia non transmutatur ad formam substantialem vt aliquid per se existens: nec est ibi generatio: quia alit non accipit nouam formam: sed de augmento non sic. Nam h. non sit ibi augmentum ipsius cibi: quia eius substantia non manet: est tamen ibi augmentum animalis: quia alit est sub minori quantitate generatio. s. eo ipso quod cibum accipit formam carnis vt coniunctum mēbro: quia p. talē transmutationem alit non est sub alia forma substantialem: est tamen sub alia quantitate: quādiu est sub quantitate maiori. arguit p. h. ratione quod non est ibi generatio: h. augmentum.

C. Explicit opus questionum.

C. Nota cādidissime lector: has Egidij quōnes non esse incompletas: vt multi existimant: quia sunt quōnes quod ab ipso fuerunt dimisse in expōne s. f. ne tedio afficeret auditores: vt potes colligere ex vbiis suis in expōne textus comē. 8. Alie autē quod mouent ab eo in religio partibus libri sunt cum expōne s. f. conere. Voluimus itaque h. et non latere. Tale.

I. c. 25.

2. via

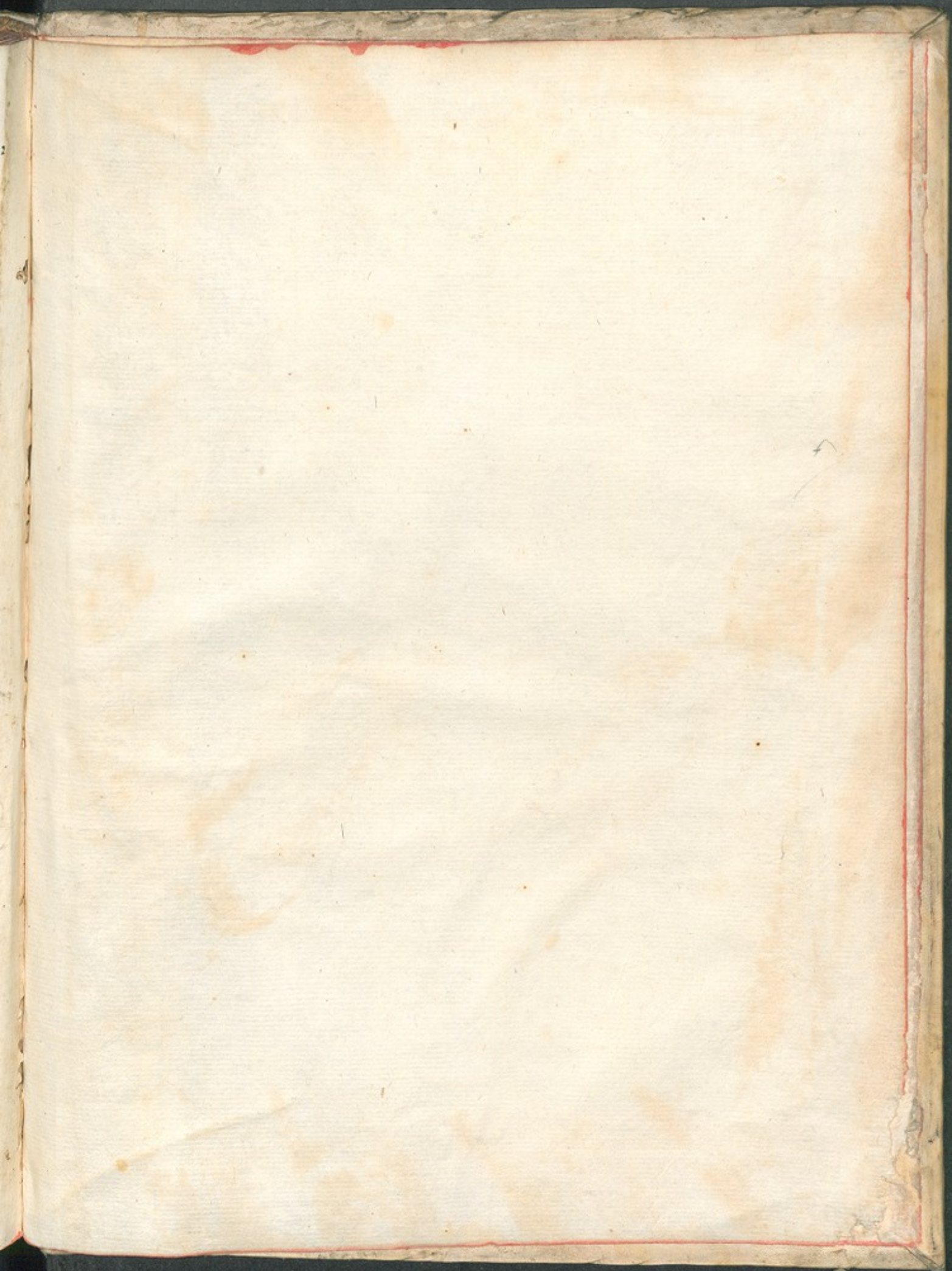
Ad p.

p. se. 4.

Ad 2.

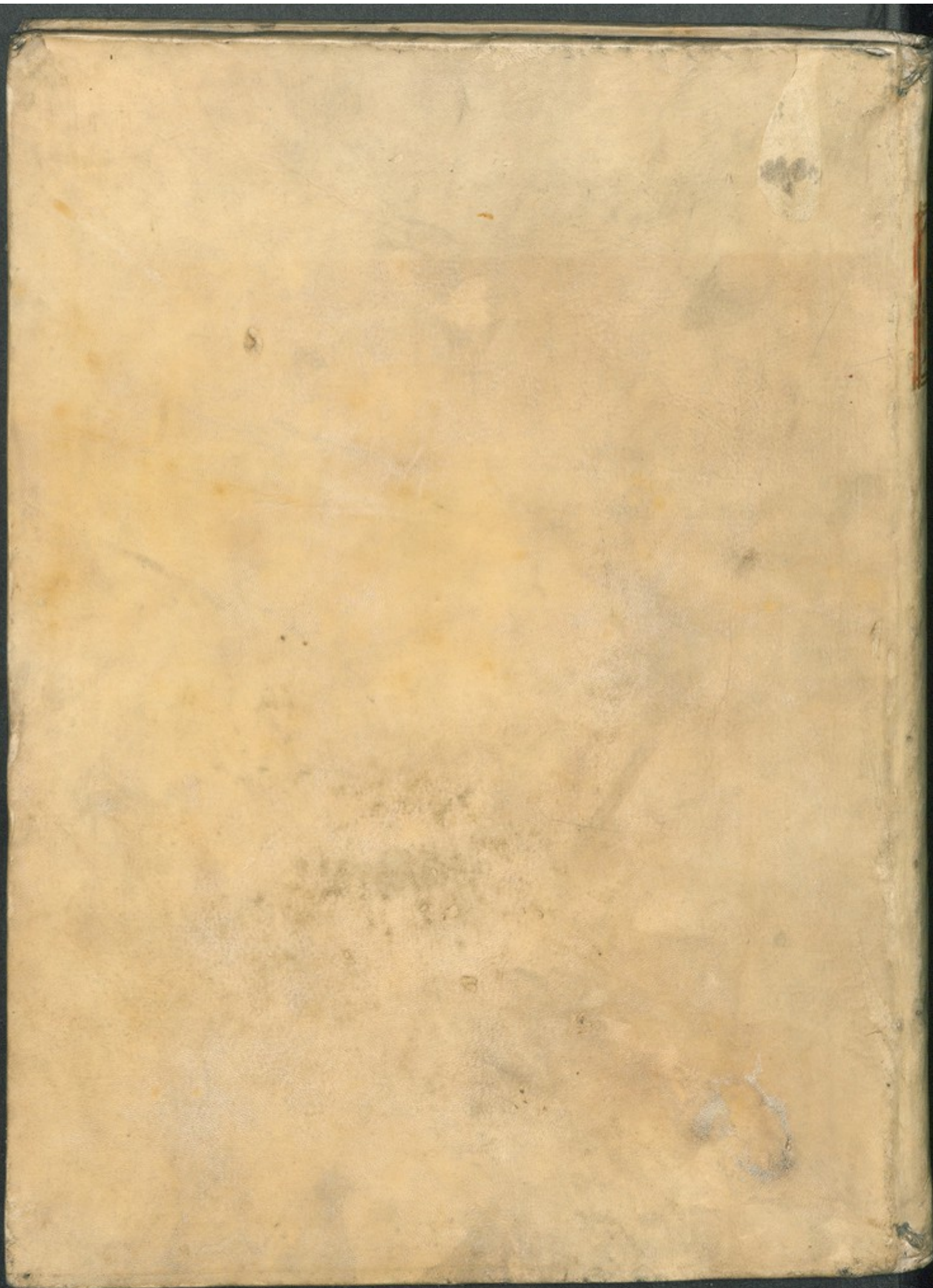
Ad 3.

Tale.

800

V
9-10-926

ABO
DE
GEE
ARI

